

Dr. Farkas Jenő
ÉVFOLYAMOM TÖRTÉNETE II.
1944. AUG. 20-i AVATÁSTÓL A HADIFOGSÁG VÉGÉIG

„ISTENNEL HAZÁÉRT”

A Magyar Királyi
Vitéz Nagybányai Horthy István
Honvéd Repülő Akadémiai

ÉVFOLYAMOM TÖRTÉNETE II.

Avatástól a hadifogság végéig
1944. 08. 20. - 1948. 06. 30.

Gödöllő, 2013

M. kir. rep. hdgy. (1942-1946)
Honv. rep. szds. (1949-1954)
ny. rep. alezds. (1993.03.31)
ny. rep. ezds. (1997.08.20)

Dr. Farkas Jenő: ÉVFOLYAMOM TÖRTÉNETE

II.

**AVATÁSTÓL A HADIFOGSÁG VÉGÉIG
1944. 08. 20. - 1948. 06. 30.**

Kiadva: 2013 – magánkiadás

Tördelés és borítóterv: Dr. Farkas Jenő

*Feleségemnek
Klárinak,
négy gyermekemnek,
tíz unokámnak és
három dédunokámnak
szeretettel*

.

TARTALOMJEGYZÉK

Évfolyamom története II. tartalomjegyzéke.....	4
Rövidítések.....	6
Előszó.....	7
Bevezetés.....	11
ÉVFOLYAMOM TÖRTÉNETE II. Budától- A hadifogságból	
történő szabadulásig.....	13
1944. augusztus 20-i avatásunk után történtek	
Azonnal harcoló alakulathoz került.....	14
Harckiképző alakulatokhoz kerültek	
Az első „ÉJJELI VADÁSZ” (2. műszerrepülő), CSOPORT.....	17
Műszerrepülő Kiképzés Szegeden avatás után Szeged- Acsád (Vát).....	18
Magyarországon történő német – magyar átképzés Messerschmitt	
110-es korszerű gépekre Romboló kiképzés a Felvidéki Imelyben	22
A német romboló kiképzés	23
VÁGFARKASD Repülő átképzés Me-110-re.....	29
Búcsú Vágfarkasdtól - Á t t e l e p ü l é s Z e l t w e g b e	35
ZELTWEGBEN.....	39
RKK. Lövész szakasza a Semmeringen 1945. 04. 24-05. 08. között.....	49
Ghyczy Márton a magyar szakasz parancsnokának hősi halála	56
Állásharc nagy veszteségekkel, vége a gyalogos háborúnak.....	59
Á t t e l e p ü l é s K l a g e n f u r t b a	66
EMLÉKEZTETŐ a m. kir. légi kerületi pság. Karinthia-i területén végzett	
teljesítményeiről (fénymásolat)	67
Me -109-es vadászcsoporthoz története, Német-magyar vadász tanfolyam.	
Me-109-es TANFOLYAM SÓSTÓN	70
Az ELSŐ VADÁSZ (első 20 órát műszerrepülő) CSOPORT.....	72
A 3. vadász csoport Vát, Székesfehérvár, Felsőszeli és Gótha	76
Tíz fő átképzése Gothában, az ottmaradtak sorsa	86
A második és negyedik vadászcsoporthoz.....	91
A negyedik vadászcsoporthoz Kenyeriben	100
Vadászaink mindegyike pumás akart lenni! Évfolyamtársaim	
a 101. „PUMA” osztálynál. A 101/II./6. Szd. megalakulása és az ott	
folyó átképzés története	102
Vadász csoportok további sorsa	112
III.fokú kiképzés Kenyeriben levő REGVI II-III Harckiképzési osztálynál.....	117
Évfolyamtársaim a 102/2 századnál és a 101. Puma osztálynál	121
101 PUMA ezred Veszprémben	123
I. Vadász osztály	126
Pumák Kenyeriben.....	135
II. Vadászosztály.....	137
III. Vadász osztály	140

PUMÁK Grosspetersdorfban, majd Wiener Neustadtban	145
Tulln 147.o. Linz Eferding, Raffelding 148.o.,.....	147
Frankó Endre: A 102 „csatarepülő” osztálynál	151
Légigyőzelmek odaÍTÉLÉSE, Vadász csoportokba beosztottak további sorsa	155
A 2. Közelfelderítő (KF) század.....	159
102. csatarepülő osztály Horváth Kálmán szds. kikülönített csatarepülő	
1/3 százada Sopron	161
Évfolyamtársaim a Szent Iászló hadosztályban.....	163
A Rába vonal védelmében	169
Az utolsó műszerrepülő csoport	171
A műszerrepülő század története 1944.09.11-e után.....	178
Menekülés Északról Nyugatra Weissewarte bei Tangerhüttebe	184
Hadifogságba esettek sorsa Szovjet hadifogság	192
Amerikai hadifogság Pumák Welsben	199
Évfolyamtársaim Pockingban	202
Frankó Endre: Hadifogság Pockingban	203
Foucarville- Mail le Camp	210
Amerikai hadifogságban a vadászkiképző csoport	219
Amerikai hadifogság Asachban.....	223
Angol hadifogság Ausztriában	223
R.K.K. Klagenfurtban 223; Hazajöveitem 228; Röviden mi lett a többi romboló bajtársammal? 229; Klagenfurtban voltak még 231;	
Francia hadifogságban.....	231
Elkerülték a hadifogságot - kórházban voltak, nem voltak	233
Fogsága nem ismert.....	234
Évfolyamunk hősi és repülő halottai	234
Zárószó	242
Mellékletek	244
1. KRONOLÓGIA	245
2. Frankó Endre: „PUMÁK” Kölyök századánál.....	249
3. Sűrű Béla „Repülési napló” kivonata a 101 PUMA. Vadászadosztály III. osztálya Potyondi századánál 1944.11.01.- 1945.03.17. között	252
4. Repülő Ászok névsora.....	255
5. A hősi halált halt Varga Lajos c. rep. őrm. hagyatéka és levelezése.....	256
6. Évfolyamom kiképzésének összefoglaló táblázata, névsora	258
7. 1942-1944 évfolyam birtokomban levő Repülő Leírásai	264
8. Évfolyamom névsora.....	265
9. Táblázatok jegyzéke	268
10. Képek jegyzéke	269
11. Évfolyamom története I. Bevonulástól-Avatásig tartalomjegyzéke.....	272
12. CÍMEREK, FÉNYKÉPEK A KÜLSŐ ÉS BELSŐ BORÍTÓ LAPOKON	273

RÖVIDÍTÉSEK

aks.	akadémikus
ales.	alezredes
cóger	katona – iskolás növendék
eje.	ejtőernyős
eü.	egészségügyi
ezds.	ezredes
fr.	földrajz
f.,fsz.,felsz.	falszállás
fhdgy.	főhadnagy
ftörm.	főtörzsőrmester
gyak.	gyakorlati
hdgy.	hadnagy
hdp.	hadapród
hds.	hadsereg
hh	hősi halott
hmtk	Hadiműszaki törzskari
karp.	karpaszományos
kat.	katonai
kir.	királyi
lgy.	légigyőzelem
lt	légtér
MKBÉ	Magyar Koronás Bronz Érdemérem
MKEÉ	Magyar Koronás Ezüst Érdemérem
MLK	Magyar Lovagkereszt
ofw.	oberfeldweber
ó	óra
örgy.	őrnagy
örm.	őrmester
p	perc
pk.	parancsnok
rep.	repülő
rh.	repülő halott
sz.	szám; számú
szds.	százados
szkv.	szakaszvezető
tbk.	tábornok
tiz.	tizedes
törm.	törzsőrmester
tsz.	továbbszolgáló
Vh.	világháború

ELŐSZÓ

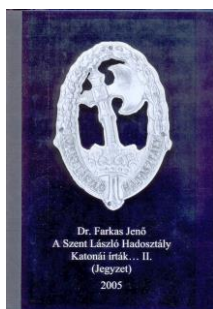

Nem vagyok történész, sem repülő történész,¹ író sem vagyok. Ettől való kedvemet, volt bencés tanárom, Hein Tádé. OSB vette el, amikor magyar nyelv és irodalom tanításomat jóformán csak a helyesírásra – mint nagyon fontos dologra – helyezte, és fogalmazványainkat, annak értékét, másodlagosnak tekintette. Helyesírásom most is, hogy finoman fejezzem ki magam – problematikus – de ebben a számítógép kisegít.

Mégis elgondolkodtam, hogy mi is adta kezembe a tollat, talán nagyapám, vagy apám öröksége, vagy Remenyik anyámé? Nem tudom, csak azt, hogy – mint kutató – a New York-i National Libraryben járva, felfedeztem Nagyapám Felsőbányáról történt írásainak kartonjait magyar nyelven, Apámnak a magyar erdészet jobbra tételét akaró közleményeit, és elhatároztam, hogy ezentúl én is minden érdekesnek talált munkámat leírom. Azután mintegy 240 publikációm jelent meg 20 éves kutatói munkám során. Ez szoktatott az írásra, melyet, mint nyugdíjas tudományos tanácsadó, egyben rehabilitált repülő ezredes folytathattam. 1984 óta most már sokadik tudományos értekezést, több könyvet is írtam. Igaz ez utóbbiak mindegyikét magán kiadásban, mert katonai témáim - úgy látszik - nem felelnek meg a jelenlegi, és pláne a korábbi hatalomnak. Rájöttem a katonai témaválasztásom igazi okára, a kulcsszóra és ez a BAJTÁRSIASSÁG.

A Magyar Királyi Honvédségben tett esküm, és a Légierők szellemisége is kötelezett, mint az évfolyam élő rangidősét, hogy felelős legyek minden „utánam rangban levőért”. Mi egy politika mentes hadseregnek voltunk tagjai és ez mostani könyveimben is tükröződik. Szolgáltam hazafias indítatásból – még 1948 előtti jelentkezés után - a Párt Hadseregben is évekig. Tudtam különbséget tenni – káromra - mert repülő növendékeim közül többen hadnagyból ezredesek lettek az alatt, míg nekem a századosi rendfokozat jutott.

1989 óta a bajtársiasság íratta velem a világ minden földrészére szétszóródott és itthon élő évfolyamtársaimnak (azok kivételével, akik megszédültek karrieristaságuk vagy más ok miatt párttagok lettek), évente 5-9 - minimum 4 oldalas – beszámoló leveleimet. Tájékoztattam őket hazai dolgainkról. Sajnos társaim száma az idő múltával egyre csökken, mert ma 2013-ban már 1944. augusztus 20-án avatott repülő 128-unkból csak öten maradtunk.

A bajtársiasság mellett a hősi halottak iránti tisztelet íratta meg velem Gál Iván évfolyamtársam hősi halála miatt a "Szent László hadosztály katonái írták" három kötetét, majd jött az Évfolyamom története I. része „Bevonulástól az avatásig” és most a II. kötet: „Avatástól a hadifogság végéig”. Hátra van még több minden: a Horthy Miklós Nemzeti Repülő Alapnál, a Párthadsereg Légierőjénél végzett szolgálat, Évfolyamtársaimnak írott „Szamizdatok” és általában

minden olyan civil életben történt katonai emlék, melyek azt a célt szolgálják, hogy bemutassam mindazt, amit a politikamentes hadsereg megvalósításának érdekében tettem.

¹ Bár Kicsinden - 2012-ben – Ősze fhdgy. új felszentelt keresztje melletti előadásomkor ennek tartottak. S bizonyos vonatkozásokban ez is lehetek

Felnőtt korom csaknem felét baromfival, ezen belül pulykákkal, majd, mint kutató, a méhészet gazdaságosságával, méhes megporzással, a virágok termékenyülésének biológiájával foglalkoztam Kizárólag olyan dolgokról írtam, melyek kísérleteim eredményeinek leírása, értékelése volt. Így – ebben a stílusban - jelentek meg eddigi írásaim, is mert másra – írói babérokra - nem is törekedtem. Mindig az általam vélt igazsághoz hűen ragaszkodva írtam publikációimat, könyveimet.

Már fiatal korom óta a természet megismerése és a különféle sportok mellett a repülés érdekelt. Tizenhat éves koromban, gimnazistaként nyári szünetemet, Esztergomban, a Strázsa hegyen, majd egy év után a Hármashatárhegyen, cserkész vitorlázó repülő táborban töltöttem és megízleltem, majd meg is szerettem a repülést.

Ennek egyenes következménye volt, hogy még érettségim előtt megpályáztam a hivatásos tisztképző iskolákat és repülő vagy hegyivadász-tiszt szerettem volna lenni. Egészségi vizsgálatom alapján megfeleltam a repülés követelményeinek és ezért bevonulhattam a Horthy Miklós Nemzeti Repülő Alaphoz (HMNRA) Vátra, ahol Bücker - 131-es géppel elsőfokú repülővizsgát tettem.

Ez volt az egyik feltétele annak, hogy Szombathelyre a M. Kir. vitéz nagybányai Horthy Miklós Honvéd Repülő Akadémia I. évfolyamára felvettek 150 társammal együtt. A második évfolyamot Veszprémben végeztem el jeles eredménnyel és 1944. augusztus 20-án 130 társammal repülőtisztnek avattak. Ennek történetét írtam le legutolsón, ÉVFOLYAMUNK TÖRTÉNETE c. 2010-ben magán kiadásban megjelent könyvemben.

A háború után 1949-1955-ig a magyar Légierőknél szolgáltam, mint párton kívüli tiszt. Ez a „párton kívüliség” egyrészt előnyt jelentett, mert magatartásomat, kijelentéseimet, általában „párttagságra nem érettként” vették tudomásul és eltűrték, hátránya viszont ennek a párton kívüliségnek az volt, hogy 1949-ben Kecskeméten oktatott növendékeim alezredek voltak akkor, mikor engem 1954-ben századosnak léptettek elő. Ugyanakkor beosztásom mindegyikükénél magasabb volt. E téma egy harmadik könyvem tárgya lehet, s ha lesz erőm, még ezt is megírom.

1992-ben évfolyamtársaim elhatározták, hogy az „aranydiplománkra” egy EMLÉKKÖNYV-et adnak ki, benne rövid életrajzokkal. A könyv megírásával engem bíztak meg. Ezután felszenteltettük - a Hadtörténeti Intézet udvarában az elsőként – évfolyamunk hősi emléktábláját. E két dolog szervezésével, az életrajzok megírásával kapcsolatban is, majd későbbi levelezésem során rengeteg olyan új – és előttem nem ismert – adatot kaptam társaimtól, melyekről nem tudtam, mivel más csoportban repültünk avatásunk előtt és azután is.

Ehhez az „adatgyűjtéshez” az is hozzájárult, hogy Pénzes János hegyivadászként avatott ludovikás évfolyamtársam Ausztráliában egy nagyszabású évfolyamtörténetet szerkesztett EMLÉKEK ÚTJÁT JÁRVA címmel, melynek repülő fejezetében évfolyamon rövid történetét – akkor még több tévedéssel - én írtam meg. A már megjelent előző könyveim és ennek a könyvnek is anyagát évfolyamtársaimmal történő levelezésemnek és a megmaradt 16 repülő „startkönyvnek” köszönhetem.

1992 óta Kanadában, majd Magyarországon megjelenő MAGYAR SZÁRNYAK-ban évfolyamunk történetével kapcsolatban több publikációm jelent meg, illetve az óta – mióta egyáltalán lehetett – napjainkig, minden élő évfolyamtársamnak mintegy 60 levelet írtam „SZAMIZDAT” megjelöléssel, bárhol is élt a világon. Általában e levelekre nem kaptam választ, viszont voltak olyanok, - íróképes

társaim - akik kérdéseimre és kéréseimre válaszoltak és megírták a velük az Akadémián és hadnagy-zászlós ² korokban történeteket.

Forgács Pista Kanadából magnótekerceken küldte visszaemlékezését.

Ezt egészítették ki az évfolyam találkozóinkon – majd itthon lakó társaim látogatásakor felvett magnó anyagok (a testnevelő tanár Szentgyörgyi Zoli, az Idegen Légiót megjárta Frank Jóska és mások).

Hiteles segítséget adott 16 társam repülő leírása ³, mely összes felszállásaik helyét, idejét és időtartamát és géptípusát tartalmazza. Olyan szerencsés vagyok, hogy csaknem minden repülő csoportból maradt egy-egy repülési napló, mely pontos tájékoztatást ad kiképzésünk helyére, sorrendjére.

2011-ig havonta találkozó társaim közül ki kell, emeljem Frankó Bandi „őreg PUMÁS” barátomat, aki az általa írt „Egy élet viszontagságai” életrajzi kötetének felhasználását engedélyezte, és Szentgyörgyi Zoltánt (Colit), aki összes élményét, történetét magnóra mondta.

Frankó Endre

vitész Szentgyörgyi
Zoltán

Ferenczy
Zoltán

Endrői György

Hozzájuk hasonlóan Ferenczy Zoltán (Tekla) rangidősömet kell megemlítenem, akivel együtt voltam a Romboló Kiképző Keretnél. Ő a Semmeringen gyalogosként történt bevetése és orosz fogsága után Pozsonyban kettős elnyomásban élt, és aki nyugdíjas korában, csaknem egy kötetnyi anyagot írt a vele történetekről.

Hasonló részletességgel írta meg „katonai életrajzát” az USA-ban élő Endrői Gyurka PUMA pilótánk, akinek nagy anyaga található a Szolnoki Repülő Múzeumban. Részletesen leírta életrajzát, a háborút a Műszerrepülő századnál befejező-, majd Angliában élő Szabó Károly és a Miskolcon élő Drávai Pali, a Győrben élő Szakács Karcsi. A Szent László hadosztályban harcolók közül az 1956 óta az USA-ban élő Gótz Pali ⁴ mondta el részletesen történetét.

Természetes, hogy felhasználtam a Magyar Szárnyakba író Lengyel Bizsu és Papp Feri írását is, valamint Weingärtner Elekkal (Lexivel) együtt írott anyagot, melynek részletei az Ausztráliában nyomtatásra került Péntes János által szerkesztett „EMLÉKEK ÚTJÁT JÁRVA” könyvben jelent meg

² A Magyar Királyi Légierők Repülő Akadémiáján egyetlen évfolyam volt, ahol a hivatásos és tartalékos tisztjelöltek egymás mellett ültek és repültek, teljesen azonos kiképzést kaptak.

³ A m. kir. Romboló Kiképző Keretnél repülő Czapári Zoltán, Kovács János, Molnár Béla, Thurzó Jenő, Vidonyi János, a Pumás Sűrű Béla, Illés

⁴ 2012. áprilisában halt meg.

Góty Pál

Lengyel József

Papp Ferenc

2013-ban nagyon kevesen vagyunk már. A felsoroltakból alig vagyunk. Ők nem olvashatják ezeket a sorokat. Nekik már nem is írhatom emlékeinket. Abban reménykedem, hogy vannak még fiatalok, akiket a repülés történetének e két kis szelete érdekel, s ha őket sem, a kötelező példányokkal leadott kötetek tartalma a jövő történészeit talán érdekelní fogja. Egy biztos, hogy egyetlen repülő akadémikus évfolyam ilyen részletes feldolgozásával – ismerve a jelenlegi magyar repülő irodalmat - a végzetek közül senki nem dicsekedhet.

Minden barátomnak, élő és holt bajtársamnak köszönöm, hogy segítettek megkésétt munkámban.

Mindezek után gyakorlatilag részemre csak az általuk írottak szerkesztése maradt.

Gödöllő, 2013. tavaszán

A szerző ⁵

⁵ Címem: 2100 Gödöllő Méhészet ; E-mail: faje@citromail. hu

BEVEZETÉS

Nagyon bonyolult volt részemre egységes keretben megírni évfolyamunk 128 tagjának avatás utáni történetét, mert nemcsak szolgálati helyük, hanem a kiképzés függvényében beosztásuk is változott.

Alapvetően meg maradtam előző kötetem csoportbeosztásához, a Repülő Akadémia befejezésekor meglevő a repülő csoportokhoz.

Az egyes repülő csoportok avatásunk utáni „vándorlását” táblázatban a 2. táblázatban igyekeztem összefoglalni:

2.1. táblázat

VADÁSZ REPÜLŐ CSOPORTOK TARTÓZKODÁSI IDEJE és HELYE									
Csoportok/ /Létszám	Veszprém 1944	Sze- ged 1944	Acsád 1944	Ke- nye- ri 19 44	Deb- recen	PU MA 101/6 Ke- nyeri 1944	Magyar-Német- . Vadász Tanfolyam		101. Puma v. ho. 1944/ 5
					Pápa 1944		Sz.feh ér-vár 1944	Gótha 945	
V 1. [1. Vadász csoport] 11 fő	- 06.06	06.12. -07.25					09.06. - 10.28.		11.01. -
V 2. 21 fő		06.22. - 09.01	09.01.- 09.08		09.11. - 09.24.	11.1 6. 03.1 5.			03.16. -
V 31. 19 fő	- 06. 22		09.21.- 10.06	10. 16			11.16. - 12.05.	02.0 3.- 05.0 9.	
V 32. 10 fő				11. 16.				02.0 3.- 03.1 5.	
V 4. 8 fő		06.20- 10.20			10.20 11.12	12.0 5.- 01.2 4			

Egyéb repülő csoportok elhelyezése különböző repülőtereken							
Csoportok/ /Létszám	Ke- nye - ri 194 4	Ves zpr ém 194 4	Sze - ged 194 4.	A- csá d 194 4	Imel y- Vágf ar- kasd 1944	Zeltwe g 1945	Klage n-furt 1945
Romboló Kiképzés 16 fő	-	- 06. 15.	06. 12.- 08. 31.	09. 18.- 10. 31	10.1 2. - 12.3 1.	01.01. - 05.03.	
Csoportok/ /Létszám	Ves zpr ém 194 4	Ke nye -ri 194 4	Sze - ged 194 4.	A- csá d 194 4	Kol- berg 1945	Weisse -warte 1945	
Műszer Rep. Század	.		08. 30. - 08. 31.	09. 07.- 12. 26.			
2. éjjeli vadász csoport				10. 31. 45. 01. 04.	01.0 4. - 02.0 2.	02.04.	
III. Fok.	08. 27	08. 28	11. 11	12. 13.	-	-	

**Magyar Királyi vitéz nagybányai Horthy István
Honvéd Repülő Akadémiai**

ÉVFOLYAMOM TÖRTÉNETE II.

**Budától - A hadifogságból történő szabadulásig
1944. 08. 20.- 1948. 06. 30.**

A V A T Á S U N K ⁶ 1944. augusztus 20-án volt.

Avatás előtt Szentkirálysabadjára jött össze az évfolyam.

A REPÜLŐ KÍSÉRLETI INTÉZET-től a három Németországban képzett „vendégakadémikus” közül, akik Me-110 és Me-410-es romboló harckiképzést kaptak, Földi István várpalotai balesete és Hayden Sándor hősi halála miatt, sajnos csak egy fő Posgay Antal (Tuci) jöhetett,

Székesfehérvárról a magyar - német Me - 109-es átképző tanfolyamról 12 kiképzett vadász pilóta,

Szegedről az 1. Honv. Műszer-repülő kiképzőszázadtól 15 fő éjjeli vadászjelölt, a 2. Vadász csoport 16 tagja, összesen 31 fő,

Kenyeriből a 2. Repülőgépvezető Kik. Osztálytól a II. és III. fokú kiképzésről Aradó A-t befejezők, és Sólymozók, mintegy 86 fő összesen 130 fő jelent meg.

Közös - csoportonként különböző - kiképzés után 99 hivatásos hadnagyot, 3 hivatásos zászlóst és 28 tartalékos zászlóst avatott vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó úr a budapesti Bolyai Műszaki Akadémián 1944. augusztus 20-án megtartott avatási ünnepségen.

Az ünnepség leírása a Kormányzó Úr beszéde, részletesen az ÉVFOLYAMOM TÖRTÉNETE I. kötetben található.

Az 1944. augusztus 20-án megtörtént avatásunk után már „önálló keresetű” emberek, katonák lettünk magyar királyi Légierők hivatásos hadnagyai, tartalékos zászlócai. Egyetlen fennmaradt fizetési jegyzék szerint Kárpátvolgyi István hdgy. 1944. december 1-én 639.61. Ft. fizetést kapott.

Név: <i>Kárpátvolgyi István</i>		Hely: <i>holy</i>	
19 <i>44</i> évi <i>december</i> hó		P	f
Ellátások	Havdíj (havizseldi)	285	-
	Honv. pótdíj	102	-
	Korpa pótdíj	60	-
	Tisztviselői pótdíj	1360	-
	Családi pótlék		
	Kiegészítő (átmeneti) pótlék		
	Lak., bűtör. és istállóhár	61/11	
	Élelmezési adag váltás	83/70	
	<i>12 hónap 20. hónap</i>	3710	
	Összesen	64261	
Levonások	Nyugdíjjárulék	1	-
	<i>Magyar Kat. Hivatal</i>	2	-
Összesen		3	-
Kifizetendő összeg		63961	
Kifizetve: 19 <i>44</i> / <i>XII</i> / <i>1</i> én <i>63961</i> Ft.			
alosztályparancsnok: <i>[Signature]</i> <i>[Stamp]</i>			

(Volt olyan eset is, amikor erről önként mondtunk le a kitelepülés előtti időkben, amikor a pénzellátási zavarok is jelentkeztek.)

⁶ Avatásunkról részletesen előző - Évfolyamunk története c. - kötetemben írtam

AZ 1944. AUGUSZTUS 20-i AVATÁS UTÁN TÖRTÉNTÉK

Az avatás után az évfolyamunk repülő növendékei közül egyedül Pozsgay Antal került vissza harci alakulatához.

Mi többiek a műszerrepülő kiképzés után Me - 109-es Vadász-, vagy Me - 110-el Éjjeli vadász-romboló kiképzést, vagy műszerrepülő, vagy III. fokú vagy gyalogos kiképzést kaptunk. (Volt ugyanis olyan csoport, mely már nem került műszerrepülő kiképzésre és volt olyan, akik csak a III. fokú repülő kiképzést fejezte be, és voltak, olyanok is, akik azt sem fejezték be.)

Az egyes csoportokat a műszerrepülés befejezése sorrendjében tárgyalom, úgy, hogy az első romboló csoportot kiemelem (hogy ne törjem meg a vadászcsoporthoz és PUMA osztály-, ezred-, hadosztály kapcsolatát), majd a vadász csoportokat tárgyalom a PUMA osztályhoz kerültek harcaival, és ezután foglalkozom a vadászfelderítő századhoz, a 102. csatarepülő osztály 3. Horváth Kálmán szds. kikülönített csatarepülő századához (Sopron), a második 50 órás műszerrepülő csoporthoz, majd a Szent László hadosztályhoz kerültek és az oda sem kerültek történetével.

AVATÁS UTÁN AZONNAL HARCOLÓ ALAKULATHOZ KERÜLT

A Repülő Kísérleti Intézet – 102./3. Gyorsbombázó Osztályhoz

Az egyetlen német kiképzést kapott romboló, csatarepülő pilótánk

Pozsgay Antal

Aki visszament a Repülő Kísérleti Intézet tavasz óta Várpalotán levő romboló századához, melynek parancsnoka Dóczy Lóránt alezredes úr volt. Ebben a században csak tiszti pilóták, a szerelő állományt a Dunai Repülőgépgyár alkalmazottjai voltak.

A században szolgált – többek között - Majoros Kornél főhadnagy a Légierők legeredményesebb bombázó pilótája, aki a Keleti hadszíntéren 210 bevetést hajtott végre Ju-88-as kétmotoros bombázó repülőgéppel.

A század Me - 210-es repülő-gépekkel volt felszerelve.

Me-210

1944. szeptember 14-én, Kiskunlacháza Ny-on Szukits Imre rád. (lövész) őrm-rel egy kétmotoros Lightninget lőttünk le.⁷ - írja önéletrajzában Pozsgay „Tuci”.

A kéttörzsű Lightning
Amerikai vadászpülőgép

1944. november 1-én megalakult a 102-es gyorsbombázó osztály Várpalotán Dóczy alez. parancsnoksága alatt. Az RKI romboló százada, Pozsgay Tucival a 102. osztály 3. Sirály százada lett.

A század parancsnokságát november első felében még Dóczy alez. tartotta meg, november 15-én kapta Péterdi Adolf főhadnagy századparancsnoki kinevezését.

Péterdi Adolf fhdgy.

A század első bevetését 1944. november 4-én, a Duna-Tisza közén harcoló magyar és német alakulatok támogatására hajtotta végre. Sári és Alsónémedi között egy szovjet gépkocsioszlopot támadtak. Az osztály 1 százada két légigyőzelmet aratott, a 3. szd. negyedik rácsapásánál Pozsgay Tuci jobb motorját az orosz légvédelem eltalálta és

⁷ In.: Emlékkönyv 1942-1944. Saját kiadás 135. oldal

felrobbantotta. A robbanás következtében több helyen megsérült és erősen vérezve, egy motorral repült vissza Várpalotára. Lövésze Szukits Imre őrm. ugyancsak megsebesült.⁸

Székesfehérvárott december 2-ig, majd Sopronban volt kórházban és 1945. január 10-én csatlakozott az időközben Lesvárra áttelepült századához. Lesvárról történt bevetése során december 23-án Péterdi főhadnagyot is lelőtték, orosz fogságba került. Lövésze Szukits Imre őrm. a bevetés során fejlövést kapott, hősi halált halt. Tuci új századparancsnoka Hegedűs László főhadnagy lett.

Lesvárról Pozsgay hdgy.-nak 12 bevetése volt a Dunántúlon és a Dunától északra harcoló alakulatok támogatására. 1945. február 14-én egy Jak-9-est lőtt le.⁹

A század Várpalotáról az orosz nyomás miatt Parndorfba repült 8 gépével (hatot Várpalotán felrobbantottak üzemanyaghiány miatt) majd onnan Hörschinbe települt át, végül a Passau mellett levő kis falúban Taubenbachban élték át a háború végét.

Néhány megmaradt gépüket április elején Bajorországban robbantották fel. Itt estek amerikai fogságba, és Pockingon át jöttek haza.

A háború során évfolyamtársunknak, Pozsgay Antal hdgy.-nak két légi győzelmét igazolták.¹⁰

Megkapta a Tűzkeresztet, hadiszalagon a sebesülési pánttal, valamint a Kormányzói Dicsérő Elismerést, „a Bronz Signumot” (a Magyar Koronás Bronz Érdemérmét), melyre a háború utolsó heteiben másodszor is felterjesztették.

1946 nyarán tért vissza Magyarországra, ahol rövid favágói karrier után beiratkozott Sopronban, a Műegyetem Bányamérnöki majd Erdőmérnöki Karára. 1956-ban két diplomával, elhagyva hazánkat az USA-ban mérnökként élt és dolgozott.

Mikor megtudta orvosaitól, hogy rákos lett, hazajött és Kakassy Gyulától¹¹ a Ludovikás- tölem a Repülő Akadémiás évfolyamtól elbúcsúzott.

⁸ A bevetés részletes leírása Becze Csaba: „Az aranyas nyomában” Pueblo Kiadó) kötet 84-86. oldalán található. Itt köszönöm meg a szerző engedélyét, hogy egyes adatait felhasználhattam.

⁹ In: Becze Csaba: „Az aranyas nyomában” 101. oldalán.

¹⁰ In: Emlékkönyv uott.

¹¹ Kakassy Gyula hegyivadász hdgy. – ny. honv. ezredes Ludovikát és Bolyai Akadémiát végzett évfolyamtársaim összetartója volt.

HARCKIKÉPZŐ ALAKULATOKHOZ KERÜLTEK

ELSŐ ÉJJELI VADÁSZ – ROMBOLÓ CSOPORT

Műszerrepülő kiképzés Szegeden.

A csoportunk III. fokú kiképzését követő műszerrepülő kiképzését az alábbiakban foglalom össze.

Szegedre tizenöten, 1944. 06. 17-én a m. kir. Műszerrepülő Kiképző századhoz vonultunk be ¹², mely korábban Szolnokon képezte ki növendékeit. A századnak volt egy német ikeralakulata az 1944. december 31-én felosztatott Ausbildungs Kommando Instrument in Ungarn, az ABK „In”/Ungarn.

Az ABK „IN”-nek, mi is növendékei voltunk és W-34-es repülőgépekkel 50 órás vakrepülő kiképzésben részesültünk, megtanultunk „ZZ” eljárással fel és leszállni.

Csoport a következőkből állt:

Czapáry Zoltán, Farkas Jenő, Ferenczy Zoltán, Ghyczy Márton, Horváth Gábor, Kováts János, Oláh László, Sasvári György, Szabó Imre, Szabó Tibor, Vidonyi János akso és Gáspár Béla, Molnár Béla, Nyitrai János és Thurzó Jenő hdp. őrm.-ek.

A képek különböző méretével, stílusával kapcsolatban előre is elnézést kérek.

A képeket nagyon nagy nehézséggel sikerült összeszednem saját archívumomból. Vannak képek az avatás előtti akadémikus korunkból, az avatási képekből, startkönyvekből.

Hadnagyok:

Czapáry Zoltán

Farkas Jenő

Ferenczy Zoltán

Ghyczy Márton

Horváth Gábor

Kováts János

Oláh László

Sasvári György

¹² Részletes történetét lásd: Farkas Jenő: Évfolyamom története I. c. könyv 160-166. oldal

Hadnagyok (folytatás):

Szabó Imre

Szabó Tibor

Vidonyi János

Zászlósok:

Gáspár Béla

Molnár Béla

Nyitrai János

Thurzó Jenő

Műszerrepülő Kiképzés Szegeden avatás után

Szegeden avatás előtti műszerrepülésről 5 évfolyamtársam repülési leírásában találtam adatokat. Az avatás előtt a csoporttal történeteket Évfolyamom története I. kötetében találhatja az érdeklődő, itt csak az akkor típusonként repült felszállás és idő adatokat közlöm.

A repüléseinket is nagyon zavarták az ellenséges berepülések. Légterünk a Duna-Tisza köze volt, igen nagy kiterjedéssel. Légi veszély esetén le kellett szállnunk ott, ahol éppen voltunk. Legtöbbször nem akadt a közelben repülőtér, így megfelelt szükségből egy nagyobb libalegő is. Nagyobb becse volt az olyan legelőnek, mely közelében kastély, kúria, vagy nagyméretű tanya volt található. Főleg, ha még tarkaruhás kislányok is integettek. Könnyebb volt elviselni a kényszerpihenő idejét a légi veszély végéig.

A Műszerrepülő Század mellett a német Ausbildungs Kommando Zerstörer/Ungarn alakulatnál repültünk mi 50 órás tanfolyamot végző hadnagyok. Mi a német egy motoros Ju 38-as gépekkel repültünk német oktatóinkkal.

A velünk párhuzamosan 20 óra műszerrepülést végző társaink a magyar Műszerrepülő századnál Fw 189-es Weihe gépeken repültek.

A magyar század parancsnok a Somorjai József szds. úr volt, akivel mi jóformán nem is találkoztunk. Helyettese Hangyál Mihály fhdgy. volt gyakorlatilag az egység parancsnoka.

3 táblázat

Romboló Kiképző Keret															
Szeged műszerrepülő kiképzés avatásig 1944. 06. 12.- 08. 10. között.															
Repülőgép típusa	Fw-58 NP Növendék Oktatóval			Fw-58 PU Pilóta Utasként			W-34 NP Növendék Oktatóval			W-34 U Pilóta Utasként			NP összes Növendék Oktatóval		
Név	f	ó	p	f	ó	p	f	ó	p	f	ó	p	f	ó	p
Czapári Zoltán ¹	1	1	00	-	-	-	4	14	50	-	-	-	9	15	
Kováts János ²	5	6	55	--	-	-	-	-		-	-	-	5	6	55
Molnár Béla ³	4	31	00		13	45	13	8	5	-	-	-	31	9	45
Thurzó Jenő ⁴	2	3	00	--	3	00	-	-	--	-	-	--	12	13	40
Vidonyi János ⁵	7	7	35	-	-	--	-	-	--	-	-	-	7	7	35

- 1 1944. 06. 17.- 07. 29. A repülési naplót Szegeden lezáró Hangyál Mihály fhdgy. 9 óra repült idővel többet igazolt 51 h 05 helyett 60 h 05 percet.

Somorjai József szds.

Hangyál Mihály fhdgy.

M. kir. Műszerrepülő Század parancsnoka és helyettese

- ² 1944. 06. 23.- 07. 01. Repülését hanyagolták gyengesége miatt.

³ 1944. 06. 12.- 08. 10. Legtöbb órát repült német oktatójával általában Wiener Neustadtba.

⁴ 1944. 06. 15.- 07. 01. Hiányzik az egész július és augusztus hónap W-34-sel Oktatója Rudi Peglow ofw. (Oberfeldwebel) volt.

- ⁵ 1944. 06. 20. - 08.31. között

1944. 08. 29.- 10. 09-e között csak Kováts János és Vidonyi János repült, mi többiek csak az időt töltöttük.

4 táblázat

Romboló Kiképző Keret															
Szeged műszerrepülő kiképzés avatás után 1944. 08. 29-10. 09- között															
Név	Fw-58 NP			Fw-58PU			W-34 NP			W-34 U			összes		
	f	ó	p	f	ó	p	f	ó	p	f	ó	p	f	ó	p
Kováts János ¹	--	-	-	--	-	-	2	5	⁰⁰	-	-	-	2	5	⁰⁰
Vidonyi János ²	--	-	-	---	-	-	2	3	⁰⁰	-	-	-	2	3	⁰⁰

Szegedet augusztus 10.-e körül hagytuk el először. Szentkirályszabadján a repülő akadémia gyönyörű, új, óriási épületében gyülekezett az évfolyam valamennyi kihelyezett részlege.

Másodszor - most már véglegesen - búcsúztunk Szegedről, amikor a 20 órát műszerező vadászok Debrecenbe települtek, és a Műszerrepülő Iskola Szegedről Acsádra költözött velünk az 50 órát műszerrepülő növendékekkel.

Avatásunk után augusztus 28-29-én másodszor bombázták Szegedet az amerikaiak. Célpontjuk Tisza-híd és a pályaudvar volt. A vasútállomáson 100 vagon lőszer semmisült meg. Ekkor sebesült meg Kontraszti Bandi is.

Mi a bombázást Szeged-környéki szőlőkben úsztuk meg, ahonnan a bajt szinte nem érzékelve, „gyönyörködtünk” a vasútállomáson lévő indító töltetekkel megrakott vonatok robbanását követő virágszirom-nyíláshoz vagy lapos szökőkúthoz hasonló töltetek röppályáinak látványában, amelyek vége a város egész területét érte. Mellénk is leesett egy kiégett könnyű vasanyagból álló hüvely, melyet az esteleges időzítés miatt kúszva közelítettünk meg és aztán láttuk, hogy veszélytelenül.

Szegeden összesen az alábbi órákat repültünk hat startkönyv alapján:

5 táblázat

Éjjeli vadász csoport műszerrepülése Szegeden összesen													
Név	Idő 1944	Repülőgép típusa											
		Fw-58 NP			Fw-58 PU			W-34 NP			W-34 U		
		f	ó	p	f	ó	p	f	ó	p	f	ó	p
Czapári Zoltán	9.18-10. 11.	1	1	00		--	-	8	13	50		-	--
Horváth Gábor	.06.12-06. 30	-	-	--		--	-	19	31	15		6	30
Kováts János	06.23-07. 01	7	11	55		--	-	--	--	--		-	--
Molnár Béla	06.12 - 08. 10.	13	17	40	?	13	35	3	8			5	05
Thurzó Jenő	06.15-07. 01.	13	17	30		--	-	-	-	--		-	--
Vidonyi János	06.20- 07. 01.	7	7	35		--	-	-	-	--		-	--

Műszerrepülő kiképzés Acsád-Vát repülőterén.

Acsádra a hadnaggyá avatás után egy hét szabadság eltöltése után vonultunk be. Folytattuk a műszerrepülő kiképzést

Szegedről Acsád-Vátra a német-magyar műszerrepülő iskola 1944. szeptember 11-ikén az első „éjjeli vadász-csoport”, a műszerrepülő iskolával együtt települt át Acsádra. A második vadász csoport ezután október 15-e után ment Székesfehérvárra, a ME-109-es átképző tanfolyamra.

Mi az első „éjjeli vadász-csoport”, a műszerrepülő iskolával együtt települtünk át vonattal Acsádra, a Szegedi – kastélyba és találkoztunk itt, még 16-ikán, a Kenyeriből Szegedre irányított, második 50 órás csoporttal. Történetük későbbiekben AZ UTOLSÓ MŰSZERREPÜLŐ CSOPORT fejezetben olvasható.

Acsádon repülési napja a Romboló Kiképző keret repülőgép-vezetőinek szeptemberben 18, 19, 21, 22, 24, 26, 27, 29, 30-án (9) októberben 5. 6. 7. 8. 9-én (5)

összesen 09. 18 és 10. 09. közötti 21 nap alatt (vasárnapot is beszámítva) 14 repülési nap volt Csaknem minden nap volt repülés.

6 táblázat

Romboló Kiképző Keret									
Acsád – Vát műszerrepülő kiképzés avatás után 1944. 09. 18.– 10. 11. között.									
NÉV	W-34 NP			W-34 U			összes		
	f	ó	p	f	ó	p	fsz	ó	p
Czapári Zoltán ¹	18	26	45		26	10	18	42	55
Molnár Béla ²	14	25	45	-	20	30	14	46	35
Thurzó Jenő ³	32	51	45	-	26	25	32	78	00
Vidonyi János ⁴	12	16	40	-	--	--	12	16	40

¹ 1944. 09. 18. - 10. 11.

² 1944. 09. 21. - 10. 11

³ 1944. 09. 18. – 10. 09.

⁴ 1944. 09. 18. – 10. 11.

Váton, 1944. október 11-én repültünk utoljára.

Szegedről az alakulat földi része vagonban szeptember 12-e után Szabadka-Kiskúnhalas – Komárom útvonalon Csapó Ferenc fhdgy. psága. alatt utazott. A szerelvény indulásakor érkezett 50 fős éjjeli vadász csoportot nem ve(he)tték élelmezési létszámba, így ők Szabadka mellett egy paprikaföldet szedtek meg, mások Budapestre mentek azzal, hogy Komáromban csatlakoznak a szerelvényhez. Csapó fhdgy. jelentett, Somorjai enyhítette a dolgokat, amennyire lehetett.

Összefoglalva a Romboló Kiképző Kerethez illetve az ABK/Z Ungarn alakulatokhoz vezényelt évfolyamtársaim átlagosan Szegeden és Acsádon a következő vakrepülő óra számot repülték:

7 táblázat

Romboló Kiképző Keret									
Műszerrepülő kiképzés összes óraszám									
Repülés módja	NP			PU			összes		
Név	fsz	ó	p	fsz	ó	p	fsz	ó	p
Czapári Zoltán	26	40	35	--	26	10	27	66	45
Kováts János	7	11	55	--	--	--	7	11	55
Molnár Béla	45	64	30	--	39	20	45	84	50
Thurzó Jenő	44	65	25	--	30	15	44	95	35
Vidonyi János	33	63	25	--	10	00	33	73	25

Elvben két hét szabadságot kaptunk, de ez egy hét sem volt, mert Acsádon az utolsó repülési nap október 11-én volt és mi október 14-én SAS behívóval már Komáromban találkoztunk, hogy Imelybe menjünk romboló kiképzésre.

Műszerrepülés közben, mialatt társunk a függöny mögött birkózott a műszerekkel, rádióslövészünk rádiójával szorgoskodott mi, akik a gépben sorunkra vártunk, a hosszú, nagy távolságú utakon a tájban gyönyörködhattunk

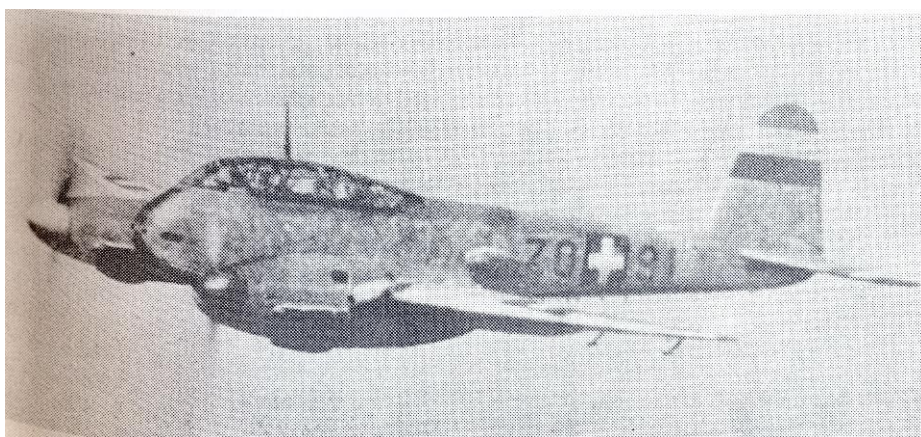
Előfordult, hogy Szegedről Bécsújhelyre, onnan vissza Budapestre repültünk. Ferihegyen röplapokat vettünk fel, melyeket Nagyváradra szállítottunk.

Budapesten, mert nem a légifolyosón repültünk be, sok esetben még légi veszélyt is jeleztek.¹³

A MAGYAROSZÁGON TÖRTÉNŐ NÉMET – MAGYAR ÁTKÉPZÉS MESSZERSCHMITT 110-ES KORSZERŰ GÉPEKRE FELVIDÉKLI IMELYBEN.

ELŐZMÉNYEK.

Magyarországra az első Messerschmitt Bf 210 C-1 jelzésű mintagépet Mátyásfüldre 1942. augusztus 24-én repülték át.

Bf 210 C-1 gyorsbombázó repülőgép

A típus repülésének feltételeit a Repülő Kísérleti Intézet átképzési utasítása szabályozta. A német utasításhoz hasonlóan előírta a Me-110-es repülését is és ehhez javasolta a német Me-110-es Romboló Kiképző Iskola telepítését is.

Az Ausbildungs Kommando „Zerstörer” /Ungarn alapítását legfelsőbb szinten döntötték el, akkor, amikor Hitler jelenlétében Göring –ígéretet tett Horthy Miklós kormányzó Úrnak 1943. április 16-17-én Klessheimben arra, hogy a magyar Légierőt német gépekkel szerelik fel.

Hans-Armin Weirich főhadnagy visszatekintésében ezt a napot tekinti alakulata „születésnapjának”. Ő személyesen a titkos alakulat szervezésére W. Kreipe tábornoktól kapott megbízást, aki a Birodalmi Közlekedési Minisztérium Kiképzésügyi vezérkari főnöke volt.

Weirich főhadnagy rádióslövészével, Heinz Eferbergerrel, az Oroszországban bevetett romboló egység 6. századának volt a parancsnoka. Egységét Neubiberában és Memmingenben állomásozó Romboló Iskola állományából válogatta. Helyettesének Garrit Lersch főhadnagyot, oktatóknak a mindig vidám Heinz Richter főtörzsőrmestert, a megbízható Hermann Käfer törzsőrmestert választotta, akik mindketten a frontot járt, képzett I. o. Vaskereszttel kitüntetett pilóták voltak.

A kerethez tartozott – az általunk később megismert – Hermann Gutsche, Rudi Ulmer, Hermann Röller rádióslövész oktatók, Speth főrm., Gensheimer szk. írnok, Josef Wirth főrm., főművezető, Duschke főrm. szolgálatvezető, Ulitsch, Rau főrm-ek, Dahlmann, Holznagel őrmesterek és mások.

¹³ Szabó Tibor emlékezése

Az átképző alakulat 1943 őszén települt Ferihegyre, ahol legénysége egy nagy fabarakkot kapott, a gépeket egy tágas hangárban helyezték el. Az első négy Me-110-est légi úton, a földi rész vonaton érkezett.

Az oktató keret létszáma 1944 márciusában 30 fő volt. Ekkor jött Ferihegyre Helmuth Zittier őrmester, repülőgép vezető oktató rádióslövészével Walter Stolz őrmesterrel. Májusban Garrit Lersch főhadnagy helyett parancsnokhelyettesnek Gerhard Gniss hadnagyot, Hans Gude őrmesterrel küldik Memmingerből Ferihegyre. Szeptemberre a keret 55 főre bővült, akkor érkezett Ferihegyre Friedrich Fleischer mérnök hadnagy is. A gépállomány is 8 Me-110-re 5 Me-210-re, 5 Fw-58-ra gyarapodott.

1944 augusztusára „elfogytak” az átképzésre váró alakulatok az idősebb tapasztaltabb repülőgép-vezetők. Mivel az ABK „Z”/Ungarn már nem alakulatokat képezett át, felállították a m. kir. Romboló Kiképző Keretet.

Az ABK „Z”/Ungarn Romboló Kiképző alakulatot a magyar hadvezetés „a Magyar Szent Korona Érdemrend Lovagkeresztjével a hadiszalagon a kardokkal” tüntette ki.

A növekvő amerikai bombatámadások miatt Ferihegy elhagyására kényszerültek, a Nyitra folyó és az Imely község melletti juhlegelőt alkalmasnak találták repülőtérenként és a két alakulat 1944 első napjaiban Ferihegyről Imelybe áttelepült. A földi rész részben gyalogmenetben Komáromon át érkezett. Egy magyar munkásszázad segített a leszállópálya kialakításában és épen tartásában. A repülőtér ugyan kicsi volt, de rövidesen elkezdődhetett a kiképzés.¹⁴

A Német Romboló Kiképzés

Három évfolyamtársunk Hayden – Földi – Pozsgay német rombolókiképzéséről előző könyvemben már – igaz csak jegyzetben¹⁵ – de beszámoltam.

Földi István – Pozsgay Antal és Hayden Sándor
I. éves akadémikusok 1942-ben

Ezt most a német és magyar kiképzés összehasonlítása végett részben megismétlem: Három társunk 1942. 09. 04-én Berlinben van, 1944. február közepéig 17, 5 hónapig német kiképzésben részesültek. 90 órát repültek. - Alapkiképzésüket Fw-44-el. Bücker Jungmann

¹⁴ Dr. Farkas Jenő: A m. kir. Romboló Kiképző Keret története 1944. október 15- 1945. május 15 között Imelyen, Vágfarkasdon, Zeltwegben és Klagenfurtban. (Felkészülés a Semmeringre és az ottani harcok leírása nélkül). KÉZIRAT. 35 oldal + század névsor. Gödöllő 1992. A szerző tulajdonában. A továbbiakban Farkas RKK.

¹⁵ Dr. Farkas Jenő: Évfolyamom története 1942-1944 63. jegyzete

és Bücker Jungmeister gépekkel kapták 1942 decemberétől Fw-58, Ju-34, majd Berlin mellett a He-51-et repülik.

A romboló kiképzésen Aradó 96 A és Aradó 96 B-t, majd Me-110 Bf-en 80 órát repültek és Me-410 A1-el fejezték be kiképzésüket. Ez összesen 170 óra (!) Repülési idő volt !

Zittier Helmut őrmester - egyik oktatónk – aki már előttünk levő csoporto(ka)t is oktatott leírja, ¹⁶ hogy az ő idejében – 1941-ben – a Memmingen-i Allgäu-i német romboló iskola 5 hónapig tartott. ¹⁷ Ekkor már három másik 18 hónapig tartó iskolán túl volt. Először rádiósával 12 felszállást (bevetést) végeztek, majd különböző típusú, „másfélszárnyas” vadászgépekkel sokat műrepültek, Aradó 96-al földi céltáblákra lőttek, Me-110-el makettekre bombát dobtak, szimulált légiharcot és minden tanbevetéskor köteléket repültek minden mennyiségben és gyakran alacsony, és földközeli repülést végeztek. A romboló kiképzés célja az volt, hogy a kiképzett repülőgép vezető mind vadász, bombázó, csatarepülő, felderítő (4.5 órás bevetési idővel), és mint kiképzett vakrepülő éjszakai vadászként is bevethető legyen.

Két éves kiképzés után került az afrikai frontra.

Megállapítja, hogy a magyar pilóták sokkal szerényebb repülési tapasztalattal rendelkeztek. A magyar kiképzésnél nem volt (két személyes) „tangép”, az első önálló repülésnél megkezdődött a kötelékrepülés, mélyrepülés és légiharckiképzés. ¹⁸ Lövészet és egy motorral történő repülés nem volt. Főcél a Me-210-re történő kiképzés. A továbbiakban leírja, azt, ahogy bennünket is az egyedül repülésre kiképeztek.

I M E L Y

Kis község a Dunától Északra a Nyitra folyó mellett Érsekújvártól Délre. A sík táj változatos, sok fával, bokorral, erdővel tűzdelt. Káposzta és zöldséges földek, szőlős kertek tarkítják a terepet. A falu lakószai szorgalmas parasztemberek mindent felülmúló szeretettel tanúsítással irányunkban. Egy-egy pohárbort és kifőzött még meleg pálinkát, gyakran ittunk egymás egészségére.

Bevonulásunkig két különleges esemény történt:

1944. október 8-án Weirich ¹⁹ főhadnagy Érsekújvár bombázásakor több szilánktól súlyosan megsebesült, égési sebeket, bordatörést szenvedett. A tőle pár méterre levő helyettesét Gniss hadnagyot, annyira eltemette az omladék, hogy testét meg sem találták. Sebesült parancsnokukat beosztottjai ellátatlanul egy segélyhely túlsúfolt pincében találták meg, és vittek Me-210-el Tullnba, egy bolgár-német kórházba. Az alakulat parancsnokságát Serke főhadnagy ²⁰ vette át.

¹⁶ Az ABKZ Kommando Budapest melléklete: Helmut Zittier. In.: Hadtörténelmi Levéltár Dr. Farkas Jenő: Personália Zittier Hermann német rep. őrm. 4. vagy D. doboz 1. oldal

¹⁷ Memmingen-Allgäu a Me-110 és Me –410 repülőgépekkel a német „elit-vadászkiképzés” kiképzés bölcsője volt. A Me-210-esek csak Magyarországon készült gépek voltak, melyek egy részét a németeknek kellett átadjunk. A mi kiképzésünk ezzel a géptípussal fejeződött volna be.

¹⁸ Csoportunk kisebbik része nem is ment el egyedül Me-110-el, így az említett kiképzési fokozatokban nem részesülhettünk.

¹⁹ Weirich Hans Armin jogász, a háború után közjegyző, megírta alakulata (az ABK/Z) történetét, melyet részemre is megküldött. Sebesülése után Zeltwegbe vonult be, az ott levő REGVI Iskola ezred repülő akadémiáit oktatta, bottal járt.

²⁰ Serke fhdgy. 1944. novembertől - 1945. februárig volt az ABK/Z parancsnoka. A háború után – Zittier őrmester szerint – Augsburgban vagy Ulmban kereskedő lett, írt neki, de nem válaszolt. Az ABKZ Kommando Budapest melléklete: Helmut Zittier. In.: Hadtörténelmi Levéltár Dr. Farkas Jenő: Personália Zittier Hermann német rep. őrm. 4. vagy D. doboz 2. oldal

Október 15-én hajnalban - Fleischer műszaki hadnagy visszaemlékezése alapján – egységük a magyarországi német légierők parancsnokságától a következő szószerinti parancsot kapták: „A magyar hadsereg puccsot szervezett, Az egység minden magyar katonáját le kell fegyverezni, és őrizetbe kell venni.” Miután a németek fegyverrel biztosították a terepet. A reggeli eligazításra gyanútlanul érkező katonáinkkal ismertették helyzetet és felszólították őket fegyvereik leadására. Ezt nagy zúgolódással, de megtették. A kialakult helyzetre, csak délután kaptak magyarázatot. A rend csak délutánra állt helyre, a magyar parancsnokkal vitéz Szoó Lajos hadnaggyal ²¹, már korábban kialakult lojális kapcsolatuk miatt.

Friedrich Fleischer mk.hdgy. vitéz Szoó Lajos hdgy. Horváth Elemér hdgy.

A Romboló Kiképző Keret parancsnoka vitéz Szoó Lajos rep. hdgy. volt. Vitéz Szoó Lajos hdgy. az egyik legjobban dekorált fiatal repülőtisztek egyike volt, aki mint hadapród őrmester a Keleti Hadszíntéren 1942. augusztus 17-én egy Lagg 3-ast, és szeptember 12-én egy Jak 7-es vadászgépet lőtt le megfigyelőjével Török Ferenc főhadnaggyal He 46-os közelfelderítő gépével. A hadapródokból szervezett Repülő Akadémiai 3. éves évfolyammal avatták hadnaggyá, majd 1943. őszén a REGVI 3. századánál ujjoncszázad parancsnoka volt. Ezután végezhetette el a Me-210-es átképző tanfolyamot.

Helyettesét Horváth Elemér hdgy-ot, a Honvéd Térképészeti Intézettől vezényelték átképzésre alakulatunkhoz, aki évfolyamtársunk bátyja volt, és az előző évfolyamban végzett. Nem nagy tekintéje volt, mert még akadémikus korunkban egy nyári Taszár repülőterén történt kihelyezésünkön egy Nardival szállt előttünk hasra.

Nardi olasz gyártású vadász gyakorló repülőgép Taszáron
hasra szállt.

²¹ Vitéz Szoó Lajos hdgy. az egyik legjobban dekorált fiatal repülőtisztek egyike volt, aki mint hadapród őrmester a Keleti Hadszíntéren 1942. augusztus 17-én egy Lagg 3-ast, és szeptember 12-én egy Jak 7-es vadászgépet lőtt le megfigyelőjével He 46-os közelfelderítő gépével. A hadapródokból szervezett Repülő Akadémiai 3. éves évfolyammal avatták hadnaggyá, majd 1943. őszén a REGVI 3. századánál ujjoncszázad parancsnoka volt. Ezután végezhetette el a Me-210-es átképző tanfolyamot.

Az alakulat hangármestere Filák Ferenc tőrm., szolgálatvezetője Rajnai József eje. őrm. volt.

Érkezésünkkor a század mintegy 20 fő szerelő, fegyveres beosztásban levő sortisztesből, 20 fő őrkatonából és 15 növendék rádiós tisztesből állt. Velünk együtt a század összesen 60-70 fő volt.

Mi 15-en Acsádon, az Ausbildung Kommandó (ABK) „In”-nél, a m. kir. Műszerrepülő századnál végeztük el az 50 órás műszerrepülő tanfolyamot és megtanultunk W-34-es repülőgépekkel „ZZ” és „Bake” eljárással le és felszállni.²² Vizsgarepüléseinket 1944. október 12-én fejeztük be, és ekkor kaptuk meg az áthelyezési parancsot Imelybe.

1944.október 14-én este Szombathelyen a Korona vendéglőben fogadásból fejenként egy-egy üveg pezsgőt ittunk meg és így jó hangulatban indultunk másnap, vasárnap hajnalban utunkra.

Csoportunk – avatási rangsor szerint – a következő hivatásos és tartalékos tisztekből állt:

Horváth Gábor (Zsiga), Vidonyi János (Róka), Ferenczy Zoltán (Tekla), Farkas Jenő (Akela), Czapáry Zoltán (Czapek), Sasvári György (Sasa), Ghyczy Márton (Marci), Szabó Tibor, Szabó Imre, Oláh László, Kovács János hadnagy; és Thurzó Jenő (Jenci), Molnár Béla (Cigány-Cigi), Gáspár Béla (Bibi), Nyitrai János (Nyitrás) tartalékos rep. zászlósok.

Szombathelyen, a vasútállomáson hajnali indulásunkkor Czapek szép lakkbőröndjét letette a peronra, mi mechanikusan mellé raktuk avatáskor kapott vulkánfiber típusbőröndjeinket. Jött a vonat. Elkapta a lakk bőröndöt és tolt a jó pár métert a többivel együtt. Csak a lakk bőrönd sérült meg a többi jól bírta a gyűrődést.

Dél előtt érkezünk Dél-Komáromba. Átmentünk a hídon és Észak- Komáromban a Centrálban ebédeltünk, majd szétszéledtünk. Ki-ki moziba, mások városnézésre indultak. Bennünket, akik a mozit választottuk, a szotyola szőnyeg lepett meg, mellyel ott találkoztunk. Ezután természetesnek tűnt a nézők napraforgó mag ropogatása. Nálunk ez elképzelhetetlen volt, takarították a mozikat.

A szotyolás szőnyegű mozi nézés után az utcán hallottuk a Kormányzó Úr proklamációját. Hárman a várban levő helyőrség-ügyeletes tiszteket kerestük, hogy mi tévők legyünk. Hazamenjünk-e, vagy tovább kötelesek vagyunk szolgálni. A helyőrség-ügyeletes tiszteket nem találtuk. A tiszti kaszinóban sem volt. Végül Lenkey Gáspár őrnagy úr²³ adta azt a tanácsot, hogy vonuljunk be oda, ahova parancsunk szól. Ezért szálltunk fel csaknem sötétben az Érsekújvár fele menő vonatra.

Este, szakadó esőben érkezünk Érsekújvárra, ahol a Romboló Kiképző Keret parancsnoka vitéz Szoó Lajos hdgy. (Matyi) tehergépkocsival várt bennünket a lebombázott állomás romjai között.

Ógyallán egy vendéglőbe tértünk be és rövidesen összebarátkoztunk új parancsnokunkkal. Kissé kaptosan, éjfél körül érkezünk Imelybe. Ilyen állapotban vezetett be bennünket - villanyt gyűjtve – Szoó Matyi a legénységi körletbe, ahol emeletes ágyon aludtak leendő századtársaink rettenetesen levegőtlen szobában. Egy hang kiabált ránk, hogy „Mért nem hagynak bennünket aludni? Fáradtak vagyunk. Egész nap

²² A BAKE és ZZ eljárással soha többet nem szálltunk le. Műszerrepülési ismereteinkre csak esetenként volt szükségünk.

²³ Lenkey Gáspár őrnagy, Siroky Dezső – édesapám kollégája - rédei gazdatiszt sógora volt, akit véletlenül ismertem. A háború után fel is kerestem Rajkán lakott. Alacsony termetű kis ember volt, akit a Ludovika Akadémiára – magassága miatt - csak felmenőjére tekintettel vettek fel. Ott kiváló növendék, később határszolgálatot ellátó kiváló tiszt lett.

dolgoztunk!” Kérdeztük Matyit, hogy ki volt az a hang? ő ismerte, egy pesti komcsi tizedesé volt. Elhelyeztek bennünket. Sasával kerültem egy ház első szobájába.

Másnap reggel nem nagyon értettük a század reggeli lefegyverzését.

Nem sokat aludtunk. Az eligazítás a falut átszelő országúton a templom közelében volt. Eligazításra menet itt láttunk először munkaszolgálatosokat, akik a reptérre vonultak ki egy kék parolinos szakaszvezető parancsnoklása alatt. Váratlanul három hajózó német tiszthelyettes került elő, akik közül a legtagbaszakadtabb Käfer törzsőrmester neki ugrott váratlanul egy vöröshajú munkaszolgálatosnak és csépelte, pofozta, ahol érte. Okát nem tudtuk.

A látottak, az előző napi proklamáció, a nyilas hatalomátvétel, a légénységi elhelyezés, a munkaszolgálatosok, a német hajózó viselkedése, mind meg annyi olyan szélsőséges dolog volt, mellyel eddig soha nem találkoztunk.

Ilyen „bemutatkozás” után osztottak szét bennünket a német oktatók között. Nekem sikerült Richter főtörzsőrmester „swarmjába” kerülnöm. Az eligazítás után gyalog mentünk ki a mintegy 2 kilométerre levő „repülőtérré” nagy káposzta táblák között. Négy Me-110-es, 4 FW-58-as és 2 Bü-131-ből állt a század gépállománya. Ezen az első napon, csak az oktatók repültek.

A magyar keret első tisztje az ugyancsak átképzésre váró Horváth Elemér ²⁴ hdgy. - Horváth Gábor évfolyamtársunk bátyja - volt.

A német keret parancsnoka Weirich német fhdgy. volt, akivel nem találkoztunk, mert Érsekújvár bombázásakor betemette a bomba és megsebesült. Három oktatónk volt: a már említett Richter főtörzsőrmester és Käfer törzsőrmester ²⁵ és Zittier őrmester.

Szállásunk – mint említettem az imelyi parasztházak tiszta szobáiban, a tisztí étkezde a kocsmában volt. A századnál szolgált J. Tóth László szakaszvezető, civilben kereskedő, aki lakásán büfét rendezett be. Korlátlan mennyiségben finom kenyeret, vaját és baracklekvárt árult.

Az étkezés szervezetlensége miatt – különösen a légénység nagyon eladósodott. Szoó Matyi Nyitrást nevezte ki gh. főnöknek, Bibit – a végzős gépészmérnököt – gépkocsik főnökének. Nyitrás elsőnek az öreg Bogár bácsit nevezte ki szakácsnak, aki ugyan legtöbbször csak paradicsomlevest és pörköltet készített, és vasárnaponként lekváros buktával jeleskedett, de ellátásunk folyamatossá vált. Bogár bácsi nagy érdeme volt ugyanakkor, hogy a fácánt, nyulat minden változatban kiválóan el tudta készíteni.

Imelyre vonult be dr. Balogh István bakonyszombathelyi körorvos, orvos hadapród őrmesterként, aki engem gyerekkorom óta ismert, mert Réde is az ő körzetébe tartozott. A három fiúgyermekes, komoly, fekete bajuszos férfit Tutának hívtuk, és Marci, Jenci, Szabó Tibor rövidesen „pótapjuknak” tekintették.

Dr. Balogh István o.hdp.őrm.

²⁴ Horváth Elemért, 1943 decemberében avatták évfolyama utolsójaként.

²⁵ Mindkettejüknek mintegy 2000 órájuk volt Me 110-en. Rommel tábornok észak afrikai hadtesténél is repültek. Kréta ejtőernyős elfoglalását is támogatták.

Megérkezett a német keret új parancsnoka Serke főhadnagy, egy fiatal pingvinjárású filigrán tiszt, a volt német parancsnok helyettesítésére, aki – bár a benzinhiány már jelentkezett – azonnal beindította Imelyen az intenzív repülőképzést.

Ismerkedtünk a Me-Bf. 110-el. A „Käfer swarm” Ghyczy Marci jó német tudása miatt Horváth Gáborral, Thurzó Jenővel és Szabó Tiborral lett a favorit.

Október 22-én kezdték Weihével az ellenőrző repüléseket. Előtte Vidonyi Jancsi 19-én, Ferihegyen volt, Pápára elsőnek Tekla ment. Menet-jövet „fű alatt” kellett menjenek a nagy légiriadók miatt. Pápán, míg visszajövetelük engedélyére vártak, az emeleti ablakokból kiugró ejtőernyősök bátorságát csodálták.

Október- november - decemberben 40 felszállást végeztünk FW-58-al és 7-10 felszállást Me 110-el.

Molnár Béla zls. Imely-Vágfarkasdon a következő napokon repült: november 02, 04, 09, 10, 11, 23, és december 06. 08. és 11-én repült Me-110-sel.

Helyőrség ügyeletes tiszti szolgálatot is adtunk. Ez egyben napostiszi szolgálatot is jelentett. Hatáskörömet túllépve, ellenőriztem a munkaszolgálatosok körletét, mely egy elhagyott zsidó kereskedő házában volt. Ledöbbsentem a körletben levő állapotok miatt. És a munkaszolgálatosok „muszosok” parancsnokát, Bakó szakaszvezetőt kihallgatásra rendelt, mert nem hagyott időt beosztottjainak – orvos, ügyvéd és más hasonló képzettségűeknek – hogy a körletüket rendbe tegyék. Matyi megfenyítette. Kicsit törlesztettünk ezzel is.

Október 23-án Thurzó Jenci Foka iskolakör ellenőrző repülése után Csúz-Kunszentmárton útvonalrepülésre ment. 27-én Vidonyi Jancsi Weihével Ferihegyen volt. Október utolsó hetében egyébként a Me-110-es repülések szüneteltek. Egyedül Ghyczy Marci ment el Imelyen egyedül 110-el.

Egy német vadászalakulat szálláscsinálói érkeztek, és át kellett adjuk nekik helyünket. Zittier és Stolz őrm-ek derítették fel a környéket és egy új „repülőteret” találtak.

30-án Vidonyi Jancsi már Vágfarkasdról új repülőterünkről jött vissza, majd másnap újra átrepült Vágfarkasdra. Ezen a nap kapott Szabó Tibor parancsot, hogy Tapolcára menjen. Thurzó Jenci kapott parancsot, hogy vele menjen és meglátogathassa Veszprémben bátyját, aki Podhradszky alezredes úr segédtisztje volt és a frontra – 101. vadászadosztályhoz – készült. Visszamaradó dolgait bízta öccsére, melyek között egy 6 mm-es FÉG puská is volt, réme a tapsifüleseknek. Délben érkeztek Veszprémbe és csak délután négykor startolhattak. Még a Duna fölött repültek, mikor a szürkületben Imely felől rengeteg rakétát láttak. Mire a reptér fölé érkeztek annyira besötétedett, hogy csak a leszállási irányt jelző rőzsekupacokat és a levegőben cikázó sok 109-es helyzetlámpáját észlelték. A visszafele repülő Jenci nem tudta, hol van a Weihe fényszórójának kapcsolója. Szerencse, hogy Tibor, aki Debrecenben kapott Weihe kiképzést még aks. korában tudta. Mint lassabban repülők, helyet kellett adjanak a Messzereknek, ezért négyszer impasszoltak. A rőzsekupac sorból egy égő Messzer kilógott. Nem volt idejük megijedni. Megállapították, hogy ilyen „kivilágított leszálláshoz” nem kell műszerrepülő iskolát végezzenek. Arra nem is gondoltak, hogy többször önkénytelenül is műszerrepültek. Sokan kimentünk mi is megnézni, hogy hogyan száll le éjjel egy vadászszázad egy ilyen kis repülőterre, mint az imelyi. Jencit és Tibort ugyanakkor senki nem dicsérte meg, pedig ebben a nagy nyüzsgésben nagyon helyén kellett járjon az eszük.

Másnap Ghyczy Marci és Thurzó Jenci fizetésünkért kellett menjenek Ferihegyre. Bejelentés nélkül indultak. Ez volt az első hiba. A Dunát merőlegesen repülték át, ezért egy hosszú sorozatot kaptak egy alattuk úszó monitortól. Ezután mellettük egy nagyon gyors repülőgép haladt el. Musztangnak gondolták. Szerencsájükre nem az volt. Végül Ferihegyen egyik kerekük egy mélyedésbe süllyedt. Az illetményünket ugyanakkor sikeresen meghozták.

Imelyben a startkönyvek szerint Horváth Gábor és Kovács János startkönyve szerint nem repültek. Czapáry Zoltán és Vidonyi János hadnagyoknak, Molnár Béla és Thurzó Jenő zls-oknak az alábbi Bű 131-es, Fw 58-al végzett ellenőrző utas és egyedül repüléseik, ill. Molnár Bélának Bf 110-el két oktatóval történt bemutató repülése volt:

8 táblázat

REPÜLÉS IMELYBEN										
Név	Idő 1944	Bű 131			Fw-58 NP			Fw-58 PU		
		f	ó	p	f	ó	p	f	ó	p
Czapáry Zoltán	10.24-11.01	2	1	30	-	-	-	6	3	40
Molnár Béla	11.02-11.09	--	--	--	2	-	45	2	-	10
Thurzó Jenő	10.2-11.0.	--	--	--	5	-	45	4	2	30
Vidonyi János	10.19-10.31	--	--	--	--	--	--	5	2	15
REPÜLÉS IMELYBEN (folytatás)										
Név	Idő 1944	Fw-58 Pe			Bf 110 NP					
		f	ó	p	f	ó	p			
Czapáry Zoltán	10.24-11.01	-	-	-	-	-	-			
Molnár Béla	11.02-11.09	4	-	25	2	-	51			
Thurzó Jenő	10.2-11.0.	4	1	15	-	-	-			
Vidonyi János	10.19-10.31	--	--	--	--	-	--			

Sok vándorrepülés volt.

Czapáry Zoli Mátyásföldön, Tapolcán, Pápán, Kenyeriben, Vágfarkasdon járt.

Molnár Béla csak Gután, Thurzó Jenő Csúz-Kunszentmárton felett, Tapolca - Veszprém, Mátyásföld – Férihegy repülőterein járt. Míg Vidonyi János csak ellenőrző repüléseket hajtott végre.

Imelyben történt 1944.10.14.-10.31-ig tartó kéthetes tartózkodás után Vágfarkasdra települtünk át.

V Á G F A R K A S D

Imelytől Észak-nyugatra fekvő nagyközség a Vág mellett, vasútállomással.

Itt kaptuk meg utolsó fizetésünket. Fogságba esésünkig többet nem is kaptunk. Takarékoskodnunk kellett, de a közös ételmezés és ingyenes elhelyezés, a beszállásolás miatt kevés pénzre volt szükségünk.

1944. október 31-én végleg áttelepültünk Imelyről Vágfarkasdra. Az áttelepülés során a Messzereket az oktatók, a Fókákat, Bückereket mi repültük át. A legénység, műhely tehergépkocsikon utazott.

A „repülőtér” parancsnoka a rangidős Segesvári szds. úr volt, az éjjeli szállító századparancsnoka. Nem emlékszem arra, hogy gépeik is lettek volna. A századhoz tartozó két repülőgép-vezető tiszt lakótársam volt a református tiszteletes úréknál.

Teklaék Balogh dokit rábeszélést, hogy menjen velük, repülőgéppel a „hosszú” útra. Doki nagy nehezen beült Tekla mellé a Foka oktatóülésébe. Tekla, hogy „érzékelje” doki a sebességet, víz és földközben annyira alacsonyan repült, hogy egy parttól elszakadó komp kötelét majdnem elkapta. Volt nagy ijedelem!

Vágfarkasdon november első hetében helyezkedtünk el. Marci (Ghyczy) és Jenci (Thurzó) a Balogh családdal a falú első gazdájához szállásoltak, Tibor és Nyítrás Sári nénit a falú tanító nénijét boldogította, Czapék és Bibi a mozi tulajdonoséknál, én egyedül a

református tiszteletes úrék kis szobájába, (egy másik nagyszobában a volt 4. Bombázó osztály két – keleti frontot is megjárt - tisztje²⁶ lakott, most a szállító század beosztottjai voltak), Cigi és Tekla Szabó bácsiékhoz lettek beszállásolva. Nekik egyedül nem volt külön bejáratos szobájuk, mert a háziak szobáján kellett közlekedjenek. Kritikus esetekben az ablakon át jöttek-mentek.

A Brandt,²⁷ Horváth²⁸ és Szoó²⁹ családok a községháza környékén béreltek lakásokat. Sasa és Oláh Laci is kezdett hozzájuk tartozni. Nagyon szerelmesek voltak.

A tiszti étkezde a Hangya emeletén volt. Ellátásunk Nyitrás jóvoltából, kiváló. Foglalkozás után sokat jártunk moziba, a legtöbb filmet háromszor is megnéztük. Szombatonként a mozi után a délre fekvő Negyedig (Neded) vagy északra a kompig sétáltunk csoportosan.

Ugyanakkor komoly tisztálkodási gondjaink voltak. Utoljára Acsádon a Szegedy kastélyban fürödtünk. Megtudtuk, hogy az izraelita hitközségnek van egy fedett, rituális fürdője a faluban. Ha a rituális medencét nem is, de a kádfürdőt rendszeresen használhattuk.

Jött a tél. Édesapám a Bakonyban erdőmérnök volt. Kézenfekvő volt, hogy a tűzifát én szerezzem be. Egy német páncélos alakulat harckocsi vontatására is alkalmas hatalmas tehergépkocsiját kaptuk meg, vezetője egy német tizedes volt. Feledhetetlen élményem volt, amikor menet Dél-Komáromban a Nyugatra menő zsidók menetével találkoztunk. Az országúton menetelő ötös sorok mellett öreg - puskájukkal botozó – honvédek még öregebb zsidó öregasszonyokat vonszoltak, támogatták, menni segítették. Miközben az oszlopban életerős sportos fiatal zsidó legények, férfiak meneteltek.³⁰ S hozzá leköpdösték tehergépkocsinkat és nem akartak átengedni bennünket. A német tizedes, érthetően, magából kikelve, pisztolyával akart érvényt szerezni szándékának, de leintettem. Célunkat elértük. Vissza fele jövet még Vágfarkasd előtt látok az én oldalamon egy bennünket megelőző nagy kereket gördülni, mely elkanyarodott vagy 300 méterre az úttól befele a szántásokba. Végül is autómentővel érkeztünk vissza Vágfarkasdra a havas zimankós időben.

Egy napon Brandt Judit udvarlója Talabér Levente huszár főhadnagy jelent meg Ford-Taurusával. Segesvári szds. Úr ragaszkodott hozzá, hogyha már nem jelentkezik nála, legalább tisztelgő látogatást tegyen. Amikor nyilvánvalóvá vált, hogy szökésben van, a vágsellyei hadbírószágon kellett jelentkezzen. A hadbíró szds. , aki nagy tisztelője volt Vili bácsinak, azt követelte, hogy Levente tűnjön el. Levente azonban újra megjelent és érthető volt, hogy nagyon tartózkodóak voltunk vele szemben.

²⁶ A 4. bo. Osztály Krakkó melletti repülőtéren volt elhelyezve Orosz Béla ezredes Parancsnokságához tartoztak. A két tiszt egyike - ha jól emlékszem - Novitzky fhdgy. volt, testvére is repülőtiszt volt. Édesapjuk Újpesten kéményseprő mester volt. Pockingból 1946-ban Dél-amerikába mentek ki. Alakulatuknak már nem voltak repülőgépei. Hamarabb elmentek Vágfarkasról, mint mi.

²⁷ A Brandt családot Brandt Vilmos Békés vármegye volt főispánja feleségével és Judit és Mária lányaikkal képezte. Brandt Mária Horváth Gábor évfolyamtársam felesége lett.

²⁸ A Horváth család feje Horváth Elemér magán vállalkozó, akinek gázkutjai voltak az Alföldön, feleségével és két fiával (Elemér és Gábor) és Éva lányával tartozott hozzánk. Évába Oláh Laci évfolyamtársunk volt szerelmes.

²⁹ A Szoó családhoz Szoó Matyi, felesége Baby és süldő lány húga tartozott, aki Sasvári Gyuri, Sasa évfolyamtársamnak volt szíve választottja.

³⁰ Élményemre magyarázatot csak akkor kaptam, amikor hallottam, hogy évfolyamtársaimat is azért a hazamenetelüket biztosító „bumáskáért” száz kilométereket is gyalogoltatták, míg fogságba, drótkerítés közé- nem hajtották.

Volt egy veszélyes ügy is. Valaki Szajka testvérnek, a nyilas faluvezetőnek bejelentette, hogy egyik ebéd után Elemér bácsi – Gábor és Elemér édesapja – megkérdezte, mivel hogy ő ismeri Dálnokit,³¹ hogy nem kellene-e átrepülni hozzá. Mindenki nevetett a feltevésen, csak Szajka „testvér” vette komolyan. Őt aztán a Hangya udvarán kapott pokrócozás kapta jobb belátásra. A háború után, mint MKP tagja, Budán még mindig a pokrócozókat kereste, hogy elégtételt vehessen.

A REPÜLŐÁTKÉPZÉS

A repülő kiképzés Vágfarkasdon csak november 8-án kezdődött.

Itt is, mint Imelyen gyalog mentünk ki a repülőtérré, a különbség az volt, hogy itt nem káposzta, hanem sárgarépa föld mellett kellett menjünk, melyben hemzsegték a nyilak, Bogár bácsi pörköltjének alapanyagai. Sokszor feleslegesen gyalogoltunk ki, remélve, hogy repülhetünk, és sóvárogva néztük szerencsésebb társainkat. Hiénázni nem lehetett. Napi repülési terv ugyanakkor nem volt.

Német oktatóink a hozzájuk beosztott tiszteket először tíz-tizenkét iskolakörön Focke-Wulf 56-tal ellenőrizték repülő készségünk megállapítása végett. Bár a Súlyom és Héja bizonyos repülési tapasztalatokat adott részünkre, a Me-110-es repülése meglehetősen nagy ugrást jelentett. Szükséges volt az előzetes típusoktatás, ahol jártasságot szereztünk a gép vezetéséhez szükséges alapvető fogásokban, különleges helyzetekben való magatartásra. Ezt egy 20-25 perces bemutató repülés követte, ahol az oktató a pilótaülésben elől, mi pedig a rádióslövész helyén hátul a páncélfal mögül figyeltük az oktató tevékenységét és vele rádiókapcsolatban (fejhallgató és gégemikrofon) lévén kérdéseket tehetünk fel. Majd 2-3 iskolakör bemutatása után helycsere történt és az oktató ült hátra és segített bennünket az első iskolakörök végrehajtása során. Ezután 10-13 egyedüli iskolakör következett, majd rádióslövészeinkkel légtér feladatokra mentünk.

A Bf-110-ről csak szépet és jót mondhatunk. Könnyen repülhető, gyors, gép volt. Átesni szinte nem is lehetett vele. Sebességvesztéskor inkább leadta orrát és siklásba ment át. Egy motorral is jól repült. Richter főtörzsőrmester, aki „swarmjával” úgy igazán nem foglalkozott és hagyta társát Käfert érvényesülni, egy motorral orsót is bemutatott. A Me-110-es jobbra forgó légsavarjai miatt indulásnál is erősen jobbra húzott, és ez ellen idejében kellett ellene lépni. Sárkánya valahogyan puhának tűnt, alsó részén páncél nem védte. Thurzó Jenci iskolakörözés közben beguruláskor egy tócsán ment át. A víz felcsapódott és eltörte a fékszárnycsuklós kartert, és az a szélben laffogott. Szerencse, hogy beguruláskor észrevették, és a gépet kiállították. Nem történt baleset. Egy másik alkalommal, Jenci a jobb hűtőrácsot elzárta, a jobb motor túlmelegedett, a glikol gőz a kabinüveg jobb oldalára fagyott. Jenci az üveg baloldalán látott ki és el is tért a leszállási iránytól. Hibájára a harmadik bejövetelekor jött rá.

Folytatódtak ezután a vándor- és feladatrepülések.

Engem Veszprémbe küldtek egy Bückerrrel Filák törzsőrmesterért, aki hangármesterünk lett. Ács és a Duna között nagy légiriadó alatt kényszerleszálltam főtengelytörés miatt. Egész úton földközelségben repültem az előírt 300 méter helyett. Jövet, délután láttam, hogy Pozsony felett nagy légiharc van. A fokozott légtérfigyelés miatt az ácsi vasútállomás Győr fele levő vasúti őrház mellett levő három magános akácfa egyikét elkaptam, s motorom leállt. Szerencsére a 300 méterre való felhúzás után nem a Duna túlsó partján levő szép zöld mezőt választottam leszállóhelyül, hanem jobbra fordulva az innenső parton először egy szántásban reménykedtem. A gép süllyedése miatt a fenyőerdőbe nem akartam leszállni így egy akácos fiatalosban levő fakiközeli földutat

³¹ Dálnoki tábornok a szovjetek által is jóváhagyott, debreceni kormány miniszterelnöke volt

választottam. Ide nyomtam bele a gépet. Mire megálltam, az öreg tuskók leradírozták futóim, szárnyaim és ültem gyakorlatilag a földön és a madarak csicsergését hallottam, Közben láttam, hogy Filák törzs. előre bukik, fejét beveri a gömb alakú folyadékos iránytűbe. Ahogy felállt, hátranézett domborodott ki egy púp a homloka közepén. Azt kérdeztem tőle, hogy „Miért nem kötötte be magát? Válasza az volt, hogy „Azt hittem, hogy most is stúrcolni ³² tetszik Hadnagy Úr!

Bementem Tát-ra a csendőrörsre. Kértem egy járőr kiküldését, Filák törzs. leváltására. Telefonáltam Vágfarkasdra, hogy küldjenek egy kocsit értünk. Amikor Thurzó Jenci a legelőről jövő tehéncsorda miatti nagy dudálás közben megérkezett, engem az állatorvoséknál, Filákot nem találtuk. Őt a felekezeti iskolában, egy német vezérkart kiszolgáló női alakulat rassznői között találtuk. Mesélte kényszerleszállásának körülményeit.

November 12-én Hotváth Zsiga Szabó Imrével Pápán és Kenyeriben voltak Weihével. Valamilyen navigációs probléma miatt halálosan összevesztek. Másnap Gábort Weihével ellenőrizték. 14-én kétszer is volt Győrben.

Kováts Jancsi november 18-én, Pápán volt. 20-án és 22-én repült utoljára Vágfarkasdon. 11. 22-én Fw-58-assal egy óra ellenőrző repülést hajtott végre. Leszállása után összeszólalkozott német őrmester (Zittier) oktatójával és „eltanácsolták” az alakulattól. Csapattestéhez a Repülő Akadémiához küldték vissza. Itt találkozott Rónay Kálmánnal. ³³ ő volt az első, aki megvált tizenötünkötől.

Vidonyi Jancsi december 5-én műszerrepült Bad-Vöslaubá, 10-én, Pápán volt. December 6 és 12 között Me-110-esek is repültek.

Nyitrai Jancsi és Bibi december 8-án Startverpflegung-ért ³⁴ repültek Pestre. Bibi ott maradt eltávozáson, Jancsi visszafele jövet alig hagyta el Dunaszerdahelyet, Béke község előtt egy lucernásban benzinhiány miatt kényszerleszállt. A falúból rengetegen jöttek ki a géphez. Jancsi, a két csendőrnek nem tudott személyazonossági igazolványt produkálni. Egy földbirtokosnál ebédelt, akinek kislányának egy egész Startverpflegungot adott. Erdőkürtről, a csendőrségtől, telefonált futókért az ott állomásozó rep. műszaki zászlóaljhoz. Az őrsparancsnok alhadnagynak emberséges magatartásáért hálából egy parabellum pisztolyt adott. Innen ment autóstoppal Vágfarkasdra. Érkezésekor Bogár bácsi főnökét jéghideg gulyással kínálta. Az éhes Jancsi úgy elrontotta gyomrát, hogy hús esztendeig rá sem tudott nézni a gulyásra. Közben Szoó Matyi a német páncélosoktól kölcsönként gépkocsival elment a géphez és hazahozta.

December 11-én én kaptam parancsot, hogy vigyem egy Weihével hat évfolyamtársamat Esztergomba Aradó B repülőgépek Békére történő átrepülésére, de közben Galántán vegyek fel egy - korábban Ungvárott szolgáló – repülő megfigyelő főhadnagyot, majd menjek társaim urán Békére és hozzam haza őket. Az oroszok már nagyon közel voltak Esztergomhoz. Hallottuk a hét személlyel terhelt gépen a nagy légiriadót és a komáromi légvédelmi tüzérség zárótüzét, melyet Liberátorokra lőtt. Élénk légtérfigyelés, hátha vadászok jönnek. Nem tudtam, hogy a Dunát csak merőlegesen lehet átrepülni. Mintegy 40⁰ - os irányszöggel kereszteztem a Dunát. A folyam közepén haladó monitoroktól tüzet kaptam. A nyomjelző lövedékek repültek a gép orra előtt közvetlen. Még észbe sem kaptam, a mellettem levő megfigyelő főhadnagy ijedtében belekapott a szarvkormányba, a gép megbillent és jobb csúszással megindult a Duna fele. A billenésre a gép törzsében levő társaim ejtőernyőjükkel együtt is jobbra csúsztak. Én ökölbesorított

³² Szakzsargon: rácsapás

³³ Kováts János további sorsát lásd a 102/3 csatarepülő századnál.

³⁴ Hajózó pótlék, mely minden hajózónak repülése esetén járt. Csokoládé, keksz, cukorkából álló mintegy 20 dekás csomag volt.

jobb kezemmel levertem a megfigyelő kezét és ellene csűrve vártam, hogy mikor megyünk bele a Dunába. Szerencsénkre a fák szintje alatt sikerült a gépet, közvetlen a víz felett, vízszintes helyzetbe hoznom. Leszálltunk. Egy idős szerelő várt bennünket és egy autóbusz, benne 109-es átképzésen levő vadász jelölt évfolyamtársaink, akiket ugyancsak a gépekért küldtek. Na most ki vigye a gépeket? A döntést a repülőtér parancsnokára bíztuk. A tárgyalásra Czapeket és Vidonyi Jancsit küldtük. Végül is nekünk kellett a gépeket Békére vinnünk. Tervünk szerint én csak akkor indulhattam, ha már mind az öt Aradó elment. Elbúcsúztunk évfolyamtársainktól és elmulasztottuk megnézni, hogy mennyi benzin is van az Aradókban és elengedtük vadász barátaink tankkocsiját is, ahelyett, hogy megtankoltunk volna. Igaz, már nagyon szürkült. Cigi Jencivel, Szabó Imi Vidonyi Jancsival, Czapek Horváth Gáborral mentek el géppárban. Cigi gépe nem akart beindulni. Int társának, hogy „Menjél Jenci”!

Jenci nem tartva be a kapott eligazítást, hogy „üljetez rá a Komárom – pozsonyi vasútvonalra, és Dunaszerdahely után Somorja és Szenc között az első merőleges útnál forduljatok jobbra és az első község Béke (Mierovo) lesz, és ott a futballpályán szálljatok le”, hanem egyenesen Béke irányába repült, hogy takarékoskodjon a benzinnel. Nem számolt az erős széllel és a pozsonyi várat látta jobb kézről. Jobbra fordulva szlovák írást látott az első vasútállomásnál, amit megnézett. Égett már az üreset jelző üzemanyaglámpája. Elhatározta, hogy az első legelőn leszáll. Meglepetésére magyar repülő katonák futottak eléje, akik gyorsan a házak mellé, fák közé irányították. Mert amerikai gépek voltak a közelben a leszállójelet bevették. Az Aradót amerikai gépnek hitték és ezért mentek fedezékbe és bújtak el. Jenci - mint kisült - Béke focipályájára szállt le.

Ez alatt Cigi is elstartolt. ő betartotta az eligazítást, s miközben földközélen suhant, egy fásor előtt néhányszor tüszentett motorja. A fásor átugrása után sebessége csökkent, magassága nem lévén, Ekecs község határában a Vág-Duna után kényszerleszállt. Gépe orra a földbe fúródott, de nem vágódott át és nem gyulladt ki. Ekecsről felmentő seregek jöttek kapával, villával felszerelve. Cigány, Cigi nagyon kreol bőrű és nagyon göndör hajú fiú volt, akit akár négernek is nézhettek. A 9 mm-es szolgálati pisztolyán kívül nem volt más fegyvere, így hiába ordibált a tömegnek, életét a két kakastollas csendőrnek köszönhetette. Ezek viszont Cigit, hiába magyarázta, hogy a gép magyar felségjelű, neki aranyas van a zubbonyán, nem hittek semmit. Mivel pénze sem volt, két napig ült étlen szomjan, cigaretta nélkül az ekecsi csendőrörök zárkájában. Harmadik nap talált gépére Szóó Matyi. Közben Cigi is kiszabadult és bement a postára telefonálni. A kisasszonynak lejárt a munka ideje, és mert Ciginek pénze sem volt, nem akarta Vágfarkasdot felhívni. Cigi elővette pisztolyát és kijelentette, hogy „Én akkor itt főbelövöm magam, ha nem enged telefonálni!” S feje mellett belelőtt a plafonba. Azt hitte üres a pisztolya. A kisasszony kapcsolta is azonnal a kért számot. Ekkor tisztázódott személyazonossága is a csendőrök előtt. Sok gyaloglás után komppal jött át a Kis-Dunán, majd étlen-szomjan különböző járműveken zötyögve érkezett meg Vágfarkasdra.

A Horváth és Czapáry géppárok minden nehézség nélkül szálltak le Békén.

Szabó Imre és Vidonyi Janci is elindultak Esztergomból, Imre volt a kötelékparancsnok. Meglepődve látta, hogy Janci a nagyobb lóerejű Aradóval lubickol mögötte. Imre egyre mérgesebben mutogat Jancsinak fel és le, de Janci nem akarja érteni. Végül ők is túlszakadtak Békén és egy szlovák ³⁵ vasútállomás tábláját olvasták le. Visszafordultak, tájékoztak és leszálltak Békén. Imi ugrott ki elsőnek gépéből és Jancsira

³⁵ Nem volt kíváncsi szlovák területre átmenni, légtérrel sérteni, pláne leszállni. Különösen német felségjelű géppel, német hajózó ruhában Tiso Szlovákiájában ez legjobb esetben hadifogságot jelentett volna. A szlovákok nem felejtették el Légierőnk CR-42-ekkel, Szobránc térségében vívott légi győzelmeinket.

támadt: „Te m..ha nagy barom! Nem láttad a két Linhgninget felettünk? Te úgy csalinkáztál, mintha a Váci utcán kimenőn lennél! Én meg frászt kaptam, hogy észrevesznek!” Még ehhez azt is tudni illik, hogy ezekben a napokban lőtték le Héjjas Rellyt és Polgár Cinit műszerrepülés közben Pápa mellett csellengő, ami vadászok.³⁶

Ez alatt meg vért izzadtam Esztergomban, mert nem akart beindulni Weihém jobb motorja. Végre szegény szerelő sok-sok kurbilizása után meggondolta magát és beindult. Az eligazítás szerint repültem. Erős nyugati nap volt, mely már alacsonyan volt az égen. Egyedül voltam és nagyon egyedül éreztem magam a nagy gépben. Másod-osztályon utaztam. Béke fölé érve, láttam a leszállójelet. Leszállás nyugati irányban. Szemembe süt a nap, semmit nem látok. Bal kezemet ellenzőként használom. A gép nem süllyed. Nem tudom mi a baj, már elkéstem a leszállással, kénytelen vagyok ártartolni. Ezt másodszor is megismétlem. Harmadszor olyan alacsonyan jöttem be, hogy a gép kerekei a pálya lövészgödreit súrolták. Leszállás után azonnal blokkolok fékeimmel, a gép végigcsúszta a nedves, zöld gyepen és átbillegett a lövészgödrök földhányásain és csak akkor állt meg. Sértetlen maradt. Katonáink a szárnyak alá állva hátukra emelték és visszahozták a futballpályára. Repülhető maradt. Kisült, hogy fordítva volt kitéve a leszállójel, hátszélben szálltam le, ezért nem süllyedt gépem. Nagy az öröm, hogy mehetünk haza Vágfarkasdra. Vissza fele menet láttuk Cigit a gép szárnyán egykedvűen ülve. Ekkor még nem érte el a falú népe.

Minden repülési nap történt valami esemény. Szoó Matyi Teklát műrepülési feladatra küldte 110-essel utolsónak azzal, hogy feladatát csak 3000 méteres felhőalagnál hajthatja végre. Ez ugyan csak 1500 méter volt, „egy kissé” kevés, de Tekla repülési éhsége kielégítetlen volt. Járó motorokkal vette át a gépet és 20 perc után eltévedt. Kigyulladt az üzemanyag-mutató jelzőlámpája és pánikba esett. Nem tudta hól van. Helesfai százados úrra „nyünyüke tanárunkra” emlékezett, aki egy reggeli tízperces morzézésakor azt véste emlékezetünkbe, hogy „Fiúk, ha eltévedtetek és nem tudjátok, hol vagytok, válasszatok egy irányt, és repüljete addig, míg nem tudjátok hól, vagytok!” Tekla is ehhez tartotta magát, és a déli irányt választotta. Mikor a piros lámpái is kigyulladtak felismerte a repertünket a Vág kanyarulatában Vágfarkasdot. Végül is leszállása közben egy Weihét továbbrepülésre kényszerített, nem sorolt be az iskolakörre, a leszállójel után ért földet, és mert nem tudott megállni, a 800 méteres kifutón elkanyarodott. Begurulni sem tudott, mert mindkét motorja leállt. Négy tartályában egy csepp benzin sem maradt. Matyi kihallgatásra rendelte, és arra utasította, hogy ebéd után két marmon kannával³⁷ hordja meg a tartályokat, mert nem lehet a gépet átrepülni a mellékvágányon álló tankkocsiig. A rét, ahol a gép állt mintegy 150 méter széles volt, mellette a vasútvonallal párhuzamosan egy 100 méter széles sárgarépatábla volt. Bizony hosszú út a ciszternaig. Ebéd közben Matyi elmeséltette Teklával „műrepülését”, megenyhült szíve, utasította a ciszterna napost az üres kannák feltöltésére, a gép szerelőjét a kannák kiürítésére. Így segített Teklának, aki egész délután cipekedett. Végül annyira elfáradt, hogy a gépben akart aludni. A hazamenő szerelők ezt jelentették, és azt is, hogy az üzemanyagjelzők megmozdultak. Matyi teljesen megenyhült. Teklát tehergépkocsi hozta haza lakására és másnap csak a napostizti szolgálatot kellett, átvegye, fenyítése szóba sem került.

December 17-én vasárnap-hétfőn Vidonyi Jancsi újra kibulizta, hogy hazamehessen Győrbe Weihével. Ezután már csak december 30-án repült át Zeltwegbe, következő állomáshelyünkre.

³⁶ Részleteket lásd az I. kötetben. Ami = amerikai rövidítése.

³⁷ Rendszeresített 20 literes benzines kanná

Ezen a napon sérültem én is meg. „A lövedék behatolási helye, jobb oldalt a himvessző széle, a herevezetékben áthaladva kilépett, majd a comb hátsó részén hagyta el a testet.”³⁸

Vágfarkasdon november – decemberben Weihével és 110-el 20-20 felszállást végeztünk. Nem lett mindegyikünk egyedül repülő. Nagyon eredményes volt repülőképzésünk Serke főhadnagy és Szoó Matyi vezetésével. Sajnos Serkét november végén visszarendelték Németországba. Meg kell említenem, hogy Zittier és Stolz német őrmesterek biztonságunk érdekében több alkalommal végzett keleti irányban felderítő repüléseket az orosz csapatok helyzetének megállapítására.

Vágfarkasdon a repülési naplók szerint az alábbi repülések folytak:

9 táblázat

Név	Idő 1944	Bü-131			Bü 181			Ar B			Fw Pu		
		f	ó	p	f	ó	p	f	ó	p	f	ó	p
Czapáry Zoltán	11.06.- 12.30.	2	-	20	2	--	20	-	-	-	18	6	10
Horváth Gábor	10.12.- 12.14.	-	-	--	-	-	--	-	-	-	--	-	--
Kováts János	11.18.-22	-	-	--	-	-	--	-	-	-	--	-	--
Molnár Béla	11.10.- .31.	-	-	--	-	-	--	1	-	17	5		55
Thurzó Jenő	11.11.- 12.11.	-	-	--	-	-	--	1	-	40	2	-	50
Vidonyi János	11.18.- 12.31.	-	-	--	-	-	--	1	-	40	14	2	05

BÚCSÚ VÁGFARKASDTÓL

Tisztek és legénység, magyarok és németek egyaránt nagyon jó éreztük magunkat Vágfarkasdon, ebben a többségében magyar nagyközségben a Vág mellett. Hétköznapiakon vacsora előtt látogattuk a baráti családokat. Brandt Mária vezetésével állandó bridge parti ment. Ebben én nem vettem részt, mert semmi féle kártyajátékot a rómin kívül nem ismertem. Horváthék Éva lánya körül sündörögtünk, de a horgot Oláh Laci vette be. Balogh Tutáéknál esetenként Panni asszony három fiának fürdetésénél segédkeztünk. Szoó Matyi felesége is fiatalasszony volt, húga Sasának tetszett.³⁹ Vacsora után sokszor Csombók Pista jegyzőéknél Kó asszonnyal lórumoztak filléres alapon. Borozgattunk, ittuk a jó és rossz vörös borokat. Ahol meg lehetett Szabó Imi vezetésével táncoltunk végkimerülésig. Sára asszony az idős tanító néni, az „édesszájúaknak” gyakran sült tésztát. A háziak meg mindenütt olyan szívesek voltak, hogy amikor lehetett hívtak bennünket asztalukhoz. A meghívásokat általában csak ünnepnapokon tudtuk elfogadni.

Hálánk a barátságos fogadtatásért nem mindig sikerült. Tekla is egy alkalommal Pápáról visszajövet rácsapott Szabó Pista bácsiék házára, és lógó antennájának nehezékét a

³⁸ Dr. Balogh István körorvos 1947.január 20-i Bakonyszombathelyen tett nyilatkozata szerint. Hitelesítette Mátéfy alez. Budapest 1947.máj. 16. PH.

³⁹ Később felesége lett.

szomszéd ház padlásán hagyta, mert leszakadt és betörte a cseréptetőjüket. Hozta is neki rövidesen a szomszéd lánya: „Ezt ott hagyta a padlásunkon, pedig nem is volt nálunk!”

Ünnepnap miséken testületileg hól az egyik, hól a másik templomban voltunk. Vágfarkasdon kettős esküvő is volt. Elemér a csinos magas Verát, öccse Gábor Brandt Máriát vezette oltárhoz. Gábor nősülésének előzménye az volt, hogy együtt lehessenek, elhatározták, hogy ha lehet, legalább polgárilag megesküsznek. Gábor bátyja és Elemér és felesége Vera segített nekik. Először Gábor és Elemér Vera lakhelyének – az V. kerület – anyakönyvi hivatalát keresték fel. Itt elutasították kérésüket, mert nem volt nősülési engedélyük. A sikertelenségbe nem nyugodtak bele. Elmentek Gábor lakhelyének – a II. kerület – anyakönyvvezetőjéhez, aki ugyancsak kérte a nősülési engedélyt. Itt azt füllentették, hogy ők behívott tisztek. „ha Önök ezt igazolni tudják, megesküsztem Önöket!” Gábornak eszébe jutott, hogy egy volt gimnáziumi osztálytársa, akivel a Ferenc József gimnáziumban járt együtt, a közelben banktisztviselő. Odamentek. A fiú nem volt hajlandó igazolást adni, de Gábor egy üres cégjelzéses lepecsételt papírt mégis kapott. Megírta magának az igazolást, mely szerint bevonulásáig a bank alkalmazottja volt és alá is írta az igazolást. Rohantak vissza az anyakönyvvezetőhöz. Hiányzott a második tanú. Ez volt a kisebbik probléma, mert az utcán tíz Pengőért ezt is találtak. A szülők persze az akcióról mit sem tudtak. Gábor és Mária férj –feleségként jöttek Pestről vissza Vágfarkasdra. A polgári esküvő után egyházi esküvőt is akartak rendezni. Ennek az volt az akadály, hogy Gábor katolikus, Mária református volt. A plébános ragaszkodott a primási engedélyhez. A két család kiterjedt ismeretsége révén Serédi Jusztinian hercegprimási engedélye is csakhamar megérkezett a vágfarkasdi katolikus plébániára. Így történt meg egybekelésük december 19-én.

Az esküvőt követő lakodalom hajnalig tartott. Mindannyian hivatalosak voltunk. Engem innen vittek Végsellyére, az ottani iskolában berendezett hadikórházba. Műtét után pofozásra ébredtem. Egy idős orvos ébresztett. Megnyugtató: „Édes öcsém, két világháborút végigoperáltam, de ilyen szerencsés sebesüléssel még nem találkoztam!” A kórház tele volt lógós – főképp tűzér – tisztekkel, akik a Garam körüli harcok alól igyekeztek mentesíteni magukat. Én sebemet ott is jó vörösborral gyógyítottam. Egy hét után karácsonykor kerültem haza Vágfarkasdra.

Jött a karácsony. Nekünk, nőtlen tiszteknek Sári néninél jött a Jézuska. Nyitrás az ünnep fényét csopaki borával emelte, amit a kocsmárostól kapott, akinek három hordó bort vásárolt és hozott Opel-Blitz tehergépkocsijával.

Karácsony délutánján gyülekeztünk, amikor egy hírnök jött, hogy valamelyikünknek át kell menni Weihével Feketenyékre (Cierna Voda) egy német alakulatnak műanyag karácsonyfákat kell elvinni. Fel sem ocsúdtunk, mikor Tekla kemény „dekk”-jét⁴⁰ halottuk. Ez lett Tekla karácsonyi ajándéka. Käfer törm.-rel repült a mintegy 31 km-re levő falúba, átadták a csomagot és már szürkületre vissza is jöttek. Országúton Diószegig (Sladkovicovo), Galántán túl kellett volna menniük és onnan Délre fordulni. Országúton ez legalább 55 km. Lett volna.

A karácsonyi vacsorán egyeztünk meg az éjféli mise látogatásban, ahol együtt vettünk részt. A plébános úr a békéért imádkozott. A szelíd, segítőkész, jólelkű lakóság még mindig a háború sikeres befejezésében reménykedett és imádkozott.

Milyen súlyosan érhetette őket a háború kimenetele! Vendéglátóinkat kivétel nélkül először a „felszabadító csapatok” majd az új nacionalista, majd a kommunista rendszer kivétel nélkül elhurcolták, elűzték lakóhelyükről.

⁴⁰ A „dekk” is szakzsargon. Jelentése „lefoglalom” ez olyan megszeghetetlen törvény volt, melyet csak az azt elsőnek kimondó érvényesíthetett.

Mindezek nem vehettem részt, mert 1945. január 5-én szállítottak vissza alakulatomhoz.⁴¹

Az 1944-es esztendő minden fronton vereségekkel végződött.

ÁTTELEPÜLÉS ZELTWEGBE

Budapest bekerítése egyre közelebb hozta azt a pillanatot, amikor az oroszok elindulnak a Dunántúl és a Felvidék elfoglalására. Dúlt a Szent László hadosztály Ejtőernyős fél zászlóaljának, Repülő Lövész- és Gránátos ezredének harca az Ipoly védelmében.⁴²

Az áttelepülésre vitéz Szoó Lajos hadnagy személyesen kért engedélyt a Luftwaffe IV-től nyílt parancsot. A kapott parancs a következő volt: „Minden repülőgépet azonnal Zeltwegbe kell átrepülni. A földi rész fegyvereivel és felszerelésével egy készenlétben levő tehervonattal megy utánuk.”

Természetesen a légi rész indult először. December 30-án a négy Weihét évfolyamtársaim repülték át a stájerországi Judenburg melletti Zeltweg repülőterére.⁴³

Induláskor Tekla futója berogyott. Szabó Pista bácsi hiába hozta ki csomagjait, vissza kellett menjenek a faluba. 1945-január 1-én indult Ghyczy Marci egy Weihével. A már ott levő Szabó Tibort kellett visszahozza, hogy egy Me-110-est vigyen át. Ekkor indult három Me-110-es oktatóinkkal. Tibor, a gép német szerelőjével 4-én ment utánuk. A hatalmas hóvihár miatt Bad-Vöslauban le kellett szálljanak. Olyan rossz volt az idő, hogy a hófúvásból csak a légzsák és a hangárok látszottak ki. Szerencsére Tibor, még a műszerkiképzés idejéből ismerte a repülőteret, a hangárok és a kifutópálya elhelyezkedését, és így sikerült a tejfelbe leszállnia szerencsés földetéréssel. Az első lépcsőt is itt találta. Serke főhadnagy rendkívül dühös volt, hogy ilyen időben útbaindultak.

Tekla pár nap után indult megjavított Weihéjével Fleischer német műszaki hadnaggyal és rádióslövészével Kertai László szkv-vel. A szigorú Fleischer miatt még egy tiszteletkört sem repülhetett Vágfarkasd felett. Bécsújhelyen szálltak le, ahol Fleischer eligazítást kért és kapott, hogy tovább mehessenek. A műszaki tiszt nagy navigátornak képzelte magát – míg erre Tekla nem jött rá – s követnie kellett a Semmeringen a vasút vonal serpentinjeit. Ezután már nem hallgatott Fleischerre.

Vágfarkasdon maradt Horváth Elemér hat tiszttel. Öccse Gábor, Szabó Imre, Nyitrai Jancsi, Gáspár Bibi és Balogh doki, no meg én, akit sebesültnék nyilvánítottak.⁴⁴

A kedélyeket nagyon felborzolta, hogy egy orosz páncélos ék megközelítette Vágfarkasdöt,⁴⁵ és riasztottak bennünket csomagjainkkal és az iskolában helyezkedtünk el és ott is éjszakáztunk.

⁴² Közben már felvonulás közben volt az a két szovjet páncélos hadsereg, mely egy pár nap után mögöttük Kicsindnél találkozott és gyűrűbe zárta az ott gyalogos szakasz- századparancsnokként harcoló évfolyamtársaimmal együtt. In.: A Szent László hadosztály katonái írták... I/A, B kötet. Gödöllő 2006.

⁴³ Jelenleg a repülőtér helyén az osztrák Forma 1-es pálya van. Építéskor igénybe vették a régi betonkifutót is.

⁴⁴ A háború után igazoláson kellett átmenjen minden tiszt. Ellátogattam Bakonyszombathelyre, ahol Pista bácsi állított ki nekem egy igazolást, mely szerint „magatehetetlen” sebesültként – zárt kötelékben - hagytam el az ország területét. Ez ugyan félígazság volt, de minden további nélkül igazoltak.

Elemér, Gáborral a Harcászati Szabályzatnak megfelelő, szabályos katonai szerelvénnyel tervet készítettett és hajtott végre mintegy 80 katonával és 300 hozzátartozó részére. Konyha-fogda vagon sem hiányzott. A berakodás tárgyát egy Wanderer személygépkocsi, két Opel tehergépkocsi, tele benzinnel, egy 300-as Puch, egy Opel Kapitán és egy Ford Taurus személygépkocsi, 5-6 Argus motor, élelmiszer, ruhaanyag képezte.

Először a vágsellyei pályaudvar parancsnokától igényelték vagonokat. Az öreg tartalékos főhadnagy, mivel németeket is vittünk volna ki, azt mondta, hogy menjünk a németekhez. Elmentek. Ott egy százados utasította el kérésüket annak ellenére, hogy mutatták az említett nyílt parancsot.

Elemér tiszti gyűlést hívott össze és tippeket kért.

Gáspár Bibi jelentkezett, jelentette, hogy bátyja a MÁV vezérigazgatóságán szolgál, s ha megkapja a Puchot és nyílt parancsot, vagonokat fog szerezni. Két nap múlva jött vissza és mondta, hogy 50 kg. lisztért és 30 kiló zsírért tud három G kocsit szerezni. Elemér megkérdezte Nyitrai Jancsit: „Jancsi kiadod?” A válasz: „Ha aláírod, igen!” Így lettek meg az első vagonok és kezdődhetett a berakodás.

Bibi újra eltűnt és öt nap múlva egy 100 tengelyes szerelvénnyel ott állt a vágfarkasdi vasútállomáson, igaz, nagy részük francia tehervagon volt. A gépkocsik rakodását az nehezítette, hogy az állomáson csak oldalrámpa volt. A Brandt – Horváth család egy tehervagont kapott. Babó asszony, Vili bácsi felesége perzsaszőnyegekkel bélelte ki és tette lakályossá új otthonukat.

Rakodás közben egy menekült asszony is jelentkezett két lányával. Férje a fronton, nem tudta hol. A listán nem szerepelt, Elemér befogadta. Így került Csombók Pista jegyző felesége Kó asszony is két kis gyermekével⁴⁵, a hozzátartozók közé. Vagy hat zsidó munkaszolgálatost is beöltöztettek szallag sapkás⁴⁷ egyenruhába, mint Weinberger Nándit, a taxist.

Szajka úr, a nyilas faluparancsnok, aki antantszíjjal német esőköpenyben járkált, ellenőrizni akarta a szerelvényt. Vili bácsi kijelentette, hogy igaz, hogy ő már nem Békés megye főispánja, de őt Szajka ne ellenőrizze! Végül Szabó Gida hadapród őrmester, írnok – a Sopron-Ebenfurti vasút igazgatójának fia – pisztolyával semlegesítette a század irodán Szajkát és a községháza fogdájába zárták be a szerelvényt január 6-i indulásáig.

Terv szerint megtörtént a berakodás, de mozdony nem volt sehol! Már megkezdődött a garami csata előkészítése.⁴⁸ A nehézfegyverek zaja idáig hallatszott. Végül Bibi a Wandererért hozott egy mozdonyt. Egy fűtőházi mérnökkel cserélte. Mikor a mozdony megérkezett, a mozdonyvezető kijelentette, hogy vízért kell, menjen. Nem engedték. Matyi legényei egy szakaszvezető parancsnoksága alatt hordták vödörben a vizet a mozdonyba. Minden rendben lévén január 8-án megindultunk Pozsony fele. Én Vágfarkasról az ausztriai Zeltwegbe induló szerelvényén „magatehetetlen” sebesülteként települtem ki. „Sérülései(m)be és kimeneti helyein és környékén még gennyes kötőszöveti lob állott fent erős duzzanattal. A lobosodás miatt mozgásképessége korlátozott volt, s mint orvos az esetleges szövödmények miatt a legyszigorúbb fekvést rendeltem el.”⁴⁹

A tiszték és a férfi hozzátartozók egy bepriccs ezett tehervagont, kaptak, az asszonyok gyerekek egy személykocsiban utaztak.

A vonat vánszorgott, több helyen megállt. Egy alkalommal Szabó Imi mamája, egy ezredes özvegye lemaradt a szerelvényről. Bibi ment visszaérte a Puch-hal. Vágsellye után

⁴⁵ Későbbi - erre vonatkozó - kutatásaim ezt a tényt nem igazolták.

⁴⁶ A háború után Veszprém vármegye jegyzője lett

⁴⁷ A repülő legénység előírt sapkaviselete

⁴⁸ Január 6 - án 200-nál több szovjet harckocsi törte át Tassonyi Edömér eje. őrnagy vezette ejtőernyősök és repülő lövészek állásait.

⁴⁹ Uaz. mint 38. jegyzet.

Pozsony fele, 20-25 km-re Farkasdtól, egyszerre megállt a vonat a nyílt pályán. A mozdony meglépett, Arra nem gondoltunk, hogy őrt állítsunk a mozdonyvezető mellé.

Elemér és Bibi a talpfákon motorral visszamentek Vágsellyére. Ott véletlenül Elemér egyik volt tanárának fiát Neveri hadnagyot, mint barna parolinos vasúti tisztet talált, akinek szolgálati mozdonya volt. Nagy volt az öröm. Elemér csak azt kérte, hogy vigye a szerelvényt az első kitérőig. Nem azt tette, hanem elvitt bennünket egy menetben a német határig.

Lógó orrú tisztjeinket Vili bácsi tartotta szóval. Nyitrás három hordó rumot is tartott az élelmiszer vagonban jobb napokra, amit még Galántán vett. Vili bácsi egyszer csak megszólalt: „Jánoscám, én érzem, hogy romlik a rum!” Jancsi megértette, hogy mit akar Vili bácsi. De hogy jön ki a rum a hordóból? Rádiósa Hujber Gyuszi valahonnan szerzett egy guncsövet és sikerült azzal az áhított rumhoz jutni. Élen Vili bácsival, gyakorta szívogattuk.

A határon Elemér sorakozót rendelt el. A jelentést öccse Gábor adta be. Elemér kijelentette, hogy most ugyan elhagyjuk Magyarországot, de visszajövünk, mert vissza akarunk jönni! Felszólított bennünket, hogy aki nem akart közülnk vele tartani, az a sárvári bevonulási központba, kétnapi hideg élelemmel és nyílt parancssal eltávozhat és köteles oda be is vonulni. Mintegy harminc fővel csökkent létszámunk, főleg munkaszolgálatosokkal.

Ausztriában aztán minden megváltozott. A vonatok – mint békében – menetrendszerűen jártak. Az itthoni latyakká olvadt havat felváltotta a szikrázó térdig érő porhó és a rend. Béke volt a háborúban. A Semmeringen nappal mentünk át. Nagyon rózsaszínben láttuk a világot. Láttuk, hogy a falvakban, népviseletben mennek a templomba. Jancsi mondta Vili bácsinak, milyen gyönyörű fenyvesek vannak itt. Szegény Vili bácsi, aki az első háború előtt Erdélyben 12 ezer holdat hagyott ott, azt mondta: „Erdélyben egy f...omnyi erdő többet ér, mint itt ez az egész!”

Talán a rum hatására, fejünk szellőztetésére beöltöztünk prémbéléses hajózó ruhánkba és kiültünk a szerelvény végéhez csatolt platós tehervagonba, a betongyűrűbe helyezett háromcsöves légvédelmi gépágyú társaságába. Innen csodáltk a cukorhegyeket, a mély völgyeket áthidaló viaduktokat. Az alagutakban a koromtól ugyan megfeketedtünk és délután szállásunkat valódi kéményseprőként közelítettük meg.

Egy menetben 1945. január 12-én az esti órákban érkeztünk Zeltweg vasútállomásra. Itt ezen az angolok által tervezett és épített gyönyörű alpesi, magashegyi repülőtéren, századunk utolsó előtti állomáshelyén csaknem négy hónapot töltöttünk, ahol igazi osztrák-német szervezettséggel és barátsággal vártak bennünket.

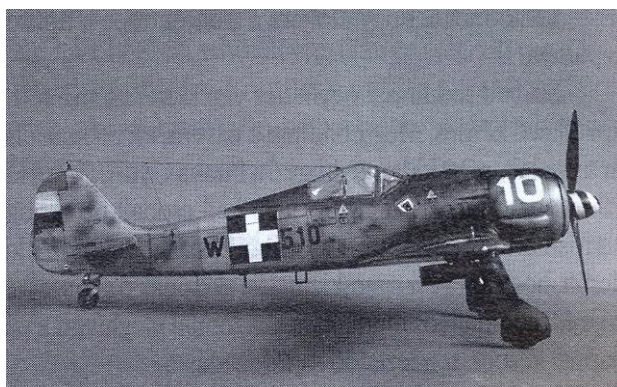
Z E L T W E G B E N

A m. kir. Romboló Kiképző Keret légi része 1945. január elején, vasúti szerelvénye 12-én érkezett. Bennünket, nőtlen tisztet, nagyon jó elhelyezés várt. A fürdővel, központi fűtéssel ellátott barakkban, a tiszti szálláson az Offizierheim-ben helyeztek el bennünket külön épületben. A bejáratától balra Ghyczy Marci Nyitrással, Szabó Tibor Thurzó Jencivel, Tekla Cigivel, én Szabó Imivel voltunk egy szobában. Egy szobát fenntartottak a „nőtlen” új parancsnok, Homér Imre⁵⁰ szds. úr részére. Szobáját én használtam, így Imre is, én is egyedül laktunk és fogadtuk barátnőinket, amikor lehetett.

⁵⁰ Akkor még nem tudtuk, hogy Homér Imre szds. úr a Lesváron, 1945. február 15-én Keresztes Béla rep. őrgy. parancsnoksága alatt alakult **Harckiképző Repülő Osztály** egyik századparancsnoka volt, a másik század parancsnoka, volt osztálytisztünk, Papp Tibor fhdgy., a Puma 6. szd. parancsnoka lett.

Gáspár Bibi rádióslövészeinkkel és a legénységgel a legénységi épületben kaptak elhelyezést és ott is étkeztek.

A tiszti étkezde a repülőtér bejáratától jobbra levő első épületben volt. Az étkezde mellett egy klubhelyiség állt rendelkezésünkre. Vacsora után, de sokszor napközben is, társaim itt tarokkoztak, bridgeltek. Itt ismertük meg a repülőtér német tisztjeit, a reptér parancsnokát Wiedorn Roy ezredest. Itt rendezték a gyakori összejöveteleket. Itt működött egy büfé, ahol „most”-ot – almabort – sört lehetett kapni. A kaszinóban rádió, gramfonlemezekkel, köztük két angol Boogie-Woogie szám – szolgálta szórakozásunkat. Ismerkedési estünkön háromszor annyian – mintegy ötvenen – voltunk, mint később. A német tisztek meglepően gyerekesen mókások, vidámak voltak, rögtönzött műsorokat, játékokat szerveztek törzs- és főtiszti rendfokozatuk ellenére.

FW-190 vadász és zuhanóbombázó „kamikaze” gép

Nagy részük a hangárokból álló Fw-190-esek pilótái voltak, akik egy német kamikaze alakulat beosztottjai voltak. Önként jelentkeztek, akik esküt tettek Hitlernek, hogy minden bevetésükről légigyőzelemmel jönnek vissza még olyan áron is, hogy gépükkel nekirepülnek a támadó bombázónak és életük árán is, megsemmisítik azokat. Fogadalmuk miatt rövidesen nemcsak gépeiket, de önmagukat is elvesztették. Ez volt a „Wilde Sau” – „vaddisznó” – vadászosztály. Sajnáltuk a sok fiatal tisztet, de nekik ez volt a választásuk. Ezért és az áthelyezések miatt nagyon lefogyott a tiszti létszám, majd mi is, ezért ahogy megismerkedtünk környezetünkkel más szórakozást találtunk. Bejártunk Knittelfeldre, Zeltwegbe, ahol cukrászda, mozi és tánchelyiség volt, tele német repülő segédszolgálatos lánnyal.

Megismerkedtünk a „Nachrichten Helferinnen”-ekkel, a „Funker Mädchen”-ekkel, híradós, rádiós lányokkal, akik két hosszú faházban laktak parancsnokukkal egy őrnagy nő felügyelete alatt. A repülőtérre is szerdán, szombaton és vasárnap filmvetítés volt.

Ellátás elegendő, német katonakoszt volt. Közülünk kizárólag csak azok ették meg, akik éveken át kollégiumokban, vagy internátusban nevelkedtek. Meg kellett szoknunk a vékony szelet fekete kenyeret, a műmézet, a művaját, a különböző ízetlen felvágottakat, melyeket tányérból, késsel illett ennünk és mellé a csésze teát, vagy cikória kávé inni. A déli ebéd általában „Zergemüse” volt, szárított burgonyából és zöldségből készült ehető massa, (amit egymás közt zergebűzének hívtunk), vagy a „Eintopfgericht” étel, mely némi hússal, bab és zöldség főzete volt. Mindenesetre laktató ételek voltak. Kenyérből ugyanakkor tetszés szerint fogyaszthattunk.

Akiknek meg kevés volt az étel, azok magánházaiknál is tudtak kiegészítő ételhez jutni. Teklák egy alkalommal Knittelfelden egy asszonnyal mákos metéltet készítettek. Minden alkotóelemet Nyitrás segítségével vittek magukkal lisztet, mákot, zsírt, porcukrot. Míg a háziasszony készítette a mákos metéltet, mi a szobában kvaterkáztunk. A

nagy tényér helyett a háziasszony kis tényérokat kezdett osztogatni. Ekkor már gyanússá vált a dolog. Röviddel ezután a háziasszony tepsivel jelent meg és azokban valami barna cvibakszerű sziklakemény valami, nem a várt mákos metélt volt. Fogrepedés nélkül bele sem lehetett harapni a „süteménybe”. Az asszony a kapott anyagot összekeverte és megsütötte. Így volt a legegyszerűbb és leggyorsabban készülő és ehetetlen sütemény. Mindenesetre nagyon sajnáltuk a hozott anyagokat és azt, hogy nem magyaráztuk meg az osztrák konyhák gyöngyének, hogy milyen is a magyar „mákos metélt”. Januárban – mikor a tiszti létszám még nagyvolt – Szoó Matyink ennél sokkal nagyobb sikere volt. A tiszti étkezdében Nyitrai Jancsi közreműködésével egy ismerkedési vacsorát rendezett. A közreműködés két füstölt sonkából és rumból állt. A menü sonkában főtt, babérlevéllel ízesített tarkabab gulyás volt, közben szürkebarát még Vágfarkasdról, helyesebben Csopakról, meleg grog, és a végén a németek franciapezsgője. Mondanom sem kell, hogy a zerge bűzétől és a művajas kenyértől kiéhezett társaság válogatás nélkül mindent elfogyasztott. Többen a grogtól és a pezsgőtől bukás nélkül közeli szállásunkig nem tudtak eljutni a jégtől síkos járdán.

A nős tiszték családjaikkal Knittelfelden és a Bülkenstrassei Flieger Siedlung-ban kaptak elhelyezést. Velük egyre kevesebbet találkoztunk. Én szüleimről, akik a Bruck an den Muhr-i gyűjtőtáborban⁵¹ voltak, egy vasutastól értesültem, és hoztam ki őket, majd közvetlen a repülőtér mellett levő osztrák parasztház szobává alakított padlását bérelve, helyeztem el.

Nagy problémát jelentettek a kimenekített magán személygépkocsik elhelyezése a Flieger Siedlung mellett. A vagonokból Elemér Opel Kadettjét és Talabér Levente Ford Taurusát Bach úr autóműhelyében helyezték el. Bach úr a Novarán szolgált és a Kormányzó úr nagy tisztelője volt, idős autószerelő mester, akinek műhelye tele volt német javításra váró német Wehrmacht kocsikkal. Elemér ezüst öt Pengősei ellenében vállalta a felelősséget.

Az öreg Bach az osztrák „Freiheits Bewegung” – osztrák szabadságmozgalom – tagja volt, ezért is Elemér Vili bácsiékkel vele nagyon komoly kapcsolatokat építettek ki.

Gábor felesége a Flieger Siedlungban újraszervezte a bridgekört, és tisztí szolgájuknak Tóth Gy. Lajos és a volt szakácsunknak, Bogár bácsinak más dolguk sem volt, mint az érsekújvári szűzdohány felvágása, melyet Nyitrás mindig egy kis rummal honorált.

Az áttelepüléssel kapcsolatban több fegyelmi probléma is jelentkezett. Az első az volt, hogy amikor kijövetelünk után elterjedt vagonszerzési módszerünk híre, Keks Edgár ezredes, a légierők parancsnoka, Elemér és Nyitrás ellen Jámbor vk. szds-sal hadbírószági kivizsgálást rendelt el. Mivel minden szabályosan le volt adminisztrálva, Elemér felháborodottan megkérdezte: „Hagytam volna inkább mindent ott az oroszoknak?” Mindenesetre Elemért másfélmillió Pengő megfizetésére kötelezték. Erre Elemér kijelentette: „Százados Úr, ha ezt a háborút megnyerjük, mindent szívesen visszafizetek!”

A másik ügy Szoó Matyi benzinelszámolásával kapcsolatos problémák voltak. Ez volt az oka annak, hogy Matyi Sasával – mint ezt Sasa később megtudta – hamisított nyílt paranccsal visszamentek Pápára, otthagya családját és kislányát, és jelentkeztek Lévay „Ször” Fw-190-es osztályánál. Matyi február 14-e után leszállás közben átvágódott és gerincsérülést szenvedett. A pápai kórházba szállították.⁵² Sasát Lévay Ször nem engedte repülni. Ő cipelte és követte a morfiumot kapó Lalit kórházról-kórházra, akit mikor

⁵¹ Rédéről lovas kocsival menekültek, apám hajtotta a lovakat és jutottak Bruck an den Muhrba. Tudták, hogy Zeltwegben vagyok, így tudtak értesíteni.

⁵² Magyar Szárnyak 1986. évkönyv 48-66- oldal.

hazaengedték a háború után családjához Knittelfeldre, Sasa Pockingból jött vissza, hogy gondoskodjon sógoráról és családjáról.⁵³

1945.január 19-én érkeztek a REGVI III. osztály Sólymai Czigány Bandi (fhdgy.) vezetésével. Indulásukkor még Nagycenken Dombrádi József szkv.⁵⁴, Zeltwegbe érkezéskor Gyimesi József törm. Sólyma vágódott át a kifutó végén a derékig mély hóban. Másodszeri átrepüléskor ismét Gyimesi törm. vágódott át, de ekkor utasa Várkonyi Sándor tiz. légi ülés bekötőhevedere kiszakadt, és Várkonyi a betonba vágódva szörnyet halt. Gyimesi hosszúra jött ismét és a betonról letolt hókupacokban fékeződött le gépe és fordult hátára. Várkonyi Sándor szkv. Zeltwegben nyugszik.

Szoó Lali elmenetele után Elemér Serkével különbözött össze, aki az egész magyar századnak, tiszteknek, legénységnek egyaránt hó takarítást rendelt el és parancsát Elemérrel nem beszélte meg. Elemér nem engedte a parancs végrehajtását. Mikor felelősségre vonták indokai a következők voltak: 1. Változatlanul sűrűn esik a hó. 2. Senki nem akar repülni. 3. Orosz hadifoglyokkal nem dolgoztatja együtt legénységét, pláne tisztjeit.

Hans –Armin Weirich német főhadnagy az ABK „Z”/Ungarn Érsekújvárott még 1944. október 8-án megsebesült parancsnoka hadikórházban és szabadságon léte után rokkantan, bottal jött vissza 1945 februárjában volt alakulatához. Ekkor ismertük meg mi is a tiszti étkezdében.⁵⁵ Roy ezredes parancsára ezután kezdte meg alakulatunk német részlegéből alakított repülő szakasz gyalogos kiképzését.

A hó olvadásával egyidőben február 11-én ment volna Thurzó Jenci Pápara egy Weihével, még az amerikaiak rendszeres látogatása előtt. A latyakos kifutópályán elszakadt farokkerék rögzítő huzala. A gép a reptér szélén maradt, a szerelők hozzákezdtek a gép javításához. Nagy légi riadó. Jöttek a Musztángok. Alacsonytámadás. Jenci gépét 200l. benzinnel, köpenyével, táskájával együtt felgyújtották, a gép elégett. Mikor ebéd után Jenci kiment a géphez, csak fémből készült dolgai - köpenygombok, táskája csatjai cizmavasalások - maradtak meg.

Másnap 12-én egy másik géppel oda-vissza, szerencsével jártak. Ekkor ment Nyitrás egy Opel Blitz tehergépkocsival Messzerschmitt ruhákért és Startverpflegungért haza.

⁵³ Szoó Matyi ez időben kemény alkoholista volt. Erről leszokott. Elvált feleségétől Babától és Németországba ment. Ott tehergépkocsi vezetőként dolgozott. Majd Ausztráliába vándorolt ki második feleségével. Ott négy gyermekük született, akik első feleségétől származó Enikővel voltak kapcsolatban. Szoó Enikő közlése.

⁵⁴ Dombrádi József szkv. a háború után hadnagyként 1949. 10. 01-től a 41. vegyes rep. e. III. szd. pkh.-e; 1950 12. 01-től főhadnagyként a 23. ö. csatarep. e. légi lövészet szolgálatvezetője. 1951. 04. 08-án (kényszer) nyugdíjba helyezték. In: Pálóczi Gyula: A 28. csatarepülő hadosztály megalakulása és előzményei Magyar Veterán Repülők egyesülete 12. számú Infója 1996. október 12 -14. oldal.

⁵⁵ Hans –Armin Weirich (német) főhadnagy az 1945. február végén - az első repülő lépcsővel - oktatóival kikerülő november 15-én avatott tiszti csoport intenzív gyalogsági kiképzését a német, - magyarokat ismerő és szerető - az akkor már sebesülése miatt bottal járó, volt Német Romboló Kiképző Század parancsnoka végezte. Parancsára, szalagsapkásokkal vegyes gyalogos egységet Mack István hdgy. (*1923. 12. 23 - +1997. 06. 30.) vezette gyakorlasként a blumenthali német ruharaktár őrségének lefegyverzésére.

1945. május 10-én orosz hadifoglyokkal együtt védték egy géppuskával a repülőteret, hogy az SS-ek ne robbantsák fel. Majd a repülőtér védelmére rendelték ki Pandúr Jenő hadnaggyal Judenburg felé előretolt állásba. Ott dekkoltak négy tizedessel és estek, fegyverrel a kézben, három T-34 -es orosz harcokcsi fogságába. Onnan jött egy fogolycsoporttal, mint Bakonyi ezredes segédtisztje, Bad Fischeun keresztül hadifogságba. In: Farkas Jenő: Mack István nekrológia HL. Personália flopin és CD-n

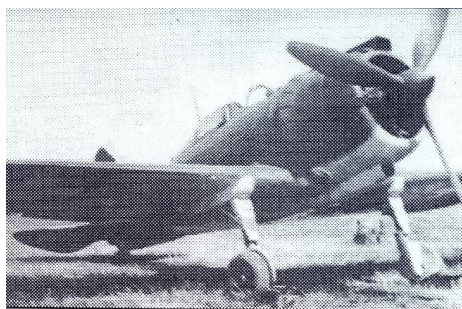

Február végén települt át a „Repülő Kiképző Akadémia”⁵⁶ az utánunk következő évfolyam 1944. november 15-én végzett tisztjeivel. Parancsnokuk Emmerling István szds. úr volt. A REGVI 3. és 4. szd. repülésben élenjáró növendékei, tisztesek osztályparancsnoka Telbisz Lóránt szds. úr volt.

Ezeket az alakulatokat Roy ezredes, német repülőtérparancsnok, lefegyverezte. A szökések elkerülésére statáriumot hirdetett. Knittelfeld fele vezető úton, több helyen akasztott katonákat láttak később évfolyamtársaim.

Március elején is tovább folytak a gépátrepülések Magyarországról. A gépeket Kenyeriből Nagycenkre, onnan Zeltwegbe hozták. Egy Héja köteléket Telbisz Lulu hozott. Ezt a német-litván légvédelmi géppuskások Thunderboltnak hitték és annak ellenére, hogy a kötelék szabályosan be volt jelelve, éktelen lövöldözésbe kezdtek. Az egyik repülőgépvezető olyan éktelen haragra lobbant, hogy gépével kigurult a légvédelmi állásokhoz és személyesen akart elégtételt venni lövöldözésükért.

Ekkor mentem én is 1945. március 17-én Nagycenkre Thurzó Jencivel az ott maradt Héják egyikéért. Éjjel a kastélyban aludtunk, másnap reggel battyogtunk ki a vasútvonal melletti keskeny és rövid legelőre, mely mellett az erdőben voltak rejtve a gépek. Befékezett futókkal, teljes gázzal indultam, hogy gyorsan elemelkedhessek. Március 14-én Vidonyi Jancsi is hozott társával Nagycenkről még két Héját.

MÁVAG Héja vadász repülőgép

Gépátrepülésem sajnos nem maradt nyom nélkül. Távollétem alatt Funker Mädchen őrmester barátnőm annyira bizonyítottan hűtlenkedett, hogy az, a lány azonnali áthelyezésébe, nekem kétheti penicillinkezelésembe került. Naponta gyengélkedőbe járásom miatt nem kerültem bele sem a „gép átrepülő csoportba”, sem az utána szervezett lövész szakaszba.

A március 27-én autóbusszal útba induló csoport feladata volt, hogy minden gépet, melyet a még el nem foglalt területeken találnak, hozzanak Zeltwegbe. Szerelőkkel együtt mintegy 20-an indultak útba. A semmeringi nagyszállóknál, melyek akkor már kórházak voltak, megálltak. Az „idegen” egyenruhásokról az ápolónők nem hitték el, hogy pilóták. A fiúk megígérték, ha jönnek vissza, bejelentkeznek,

Először Nagycenkre mentek, ahol Markóczy vörgey. Úr tisztí étkezdéjében malacsültet ettek mákos téstával, mivel kenyérük nem volt. Ghyczy Marci, Szabó Tibor, Thurzó Jenci, Nyitrai Jancsi jöttek vissza és négyes kötelékben megstúrolták a semmeringi kórházat. Nem nagy örömet okozhattak a sebesülteknek.

⁵⁶ A nyilasok által adott neve m. kir. Repülő Akadémiánknak

Szerencsénk volt, hogy fegyvertelen gépeikkel, ellenséges vadászokkal nem találkoztak, de rájuk is lőtt saját légvédelmünk. Jancsi hátsó kerekét találat érte, kilukadt, és nehezen tudott berádlizás nélkül leszállni.

Április elején Nyitrai Jancsi 8-10 sorkatonát és két zsidó munkaszolgálatost kellett visszavigyen Vágfarkasdra. Jövet két zsák szüzdohányt vásárolt és Sárvárót fel kellett vegye Homér Imre őrnagy urat, ⁵⁷ feleségét és civil sógorát, valamint Kárpáthy Tasziló rohamtüzér főhadnagyot. Érkezésükkor érte Knittelfeldet az a nagy bombatámadás, melyből a repülőtér semmit nem kapott. Rosszul céloztak az amerikai bombázók.

Homér Imre őrnagy a RKK. új parancsnoka az egyik legtapasztaltabb, és elismertebb zuhanóbombázó pilóták egyike volt. Érkezésekor engem Funker Mädchen törzsőrmester barátnőmmel az ágyában talált.

Homér Imre szds-örgy.

Homér Imre őrnagy úrral nem volt a legkellemesebb találkozás volt ez akkor a „kora déli” órákban. A szabálytalan az volt, hogy nagy légi riadó lévén, nem menekültünk ki a repülőtérrel, hanem együtt voltunk a „Fliegersiedlungban”. Végül is az őrnagy úr szobájából kiköltöztem, és ismét Szabó Imrével osztottuk meg elhelyezésünket.

Meg kell, jegyezzem, hogy Homér „Tata” teljesen megértette megoldásomat és soha nem érezte velem, hogy távollétében a neki fenntartott szobát igénybevettem. Homér Imre fegyelmet kívánó parancsnok volt, aki bennünket és a légénységet egyaránt foglalkoztatni kívánta. Több esetben fegyelmezőként alakí kiképzést is elrendelt. E téren engem előszeretettel foglalkoztatott. Ő nevezett ki az őrszakasz parancsnokának is. Helyettesem Váraljai János tizedes volt. Az őrszolgálatba is beosztott légénység részére, melybe rádiós lövészeink is beletartoztak, rendszeres alakí és más foglalkozásokat szerveztünk és vezettünk gyakorlatilag a háború végéig.

Őrszakaszunk Nyírségi öreg magyarokból, első világháborús katonákból állt, akiket jóformán egy faluból verbuváltak. Idős parasztemberek, gazdálkodók voltak. Szerettem őket. A fokozott igénybevétel miatt fáradtak voltak, de a németek, korábbi tapasztalataik miatt nagyon féltek a partizánoktól és kevés őrszemélyzetük miatt nekünk kellett többet teljesíteniük.

Szakaszunk mellett a németeknek is csak egy litván „Volksdeutschokból” (népi németek) álló őrszakaszuk volt. Az egyik hideg éjjel a német őrszakasz főhadnagy

⁵⁷ Mint később olvashatjuk: 1945. február 15-én alakult meg Keresztes Béla rep. örgy. psága alatt Lesváron a Harckiképző Repülő Osztály Papp Tibor fhdgy. és Homér Imre szds. parancsnokokkal. A Harc. Kik. Oszt. 12.440 /1. rep. ho. II. 45. 02. 20. sz. rend-vel állt fel. (40/45. 02. 25.) [Áthelyezésének, jövetelének okát, beosztását nem ismertük.]

parancsnoka lefegyverezte Váraljai tizedes, „helyettesem”, „sógorát” és behozta és a német fogdába zárta. Mikor ezt nekem jelentették, a reggeli alatt a tiszti étkezdében mondtam a német főhadnagynak, hogy én is többször tapasztaltam, hogy a német örök sem megfelelően éberek, és megnyugtattam, hogy mától fogva három napon át, minden éjjel „alvó” német őrt fogok behozni álláshelyéről. Mielőtt éjjel kimentem szóltam Váraljainak, ha lövést hallanak, futólépésben jöjjenek. Nagy kerülővel közelítettem meg térdig érő hóban, a fedett őrállást, a tetejére álltam és felszólítottam az őrt, hogy jöjjön elő. Erre kidugta puskáját, melyet hasra fekve elkaptam. Az őrt több lövést adott le. Felnézett rám, mire én sóderes havat löktem a szemébe. Melléugorva, elvettem puskáját. Mire Váraljaiék a lövéseket hallva kifutottak, már mentünk befelé. Meg volt az első német fogoly a mi fogdánkban. A szigorú, de közvetlen Roy ezredes, aki titkárnőjén keresztül, aki meg Teklát jól ismerte, hamar értesült a dolgok állásáról, és ugyancsak a tiszti étkezdében utasított kettőnket - a német főhadnagyot és engem – a fogolycserére. Bölcs ember volt.

Egy másik alkalommal, mint repülőtér ügyeletes tiszt, fényt láttam a Helferinek étkezdéjéből kiszűrődni. A teremben volt egy elkülönített szoba az őrnagy asszony részére, a belső helyiségben az őrnagynő tolláskodott. Bekopogtam, és legnagyobb meglepetésemre Rajnai őrmesterünk – szolgálatvezetőnk - nyitott ajtót. A földön újságpapír volt leterítve. Felismerve a helyzetet, bocsánatot kérve, azt mondtam, hogy az nem baj, hogy a padlón, de az a baj, hogy villanyt felgújtva csinálják. „Legközelebb a villanyt oltsa el” figyelmeztettem Rajnait. Ejtőernyős őrmesterünk egy kukkot sem tudott németül, de ezúttal bizonyára jól szolgálta a német-magyar fegyverbarátságot.

Fogdánkba egymás után jöttek be a repülőtér környékén elfogott amerikai – angol repülőkatona. Elsőnek egy angol Lightning pilótaszázados került fogdánkba, akit Linz felett lőttünk le, és aki a Mura mentén előtte egy mozdonyt lőtt ki. A lincselés elől menekült meg és nem volt hajlandó élelmet elfogadni. Őt egy német tiszt kísérte legényével Wellsbe.

A második fogoly egy chicágói hadnagy volt, aki közel sem volt annyira válogatós, mint az angol kapitány. Tekla és oktatója Käfer törzsőrmester kísérték ugyancsak Wellsbe. Szerencséje volt Teklának, mert az ötszöri átszállás, átmeneti katonaszállásokon történő alvás, lebombázott állomások kikerülése, az élelem biztosítása nem volt a legegyszerűbb feladat akkoriban. Végül is a wellsi repülőtérrel továbbküldték őket Frankfurtba. Itt nem akarták őket a fogollyal az óvóhelyre beengedni. Tekla úgy oldotta meg a feladatot, hogy a karszalagos náci csizmája elé lőtt pisztolyával, majd a fejére célzott és magyarul ordított. Käfer meg németül magyarázta, hogy „A hadnagy úr felelős a fogoly életéért, és ezért ilyen ideges” Végül is beengedték őket az óvóhelyre. A lebombázott Strassburgot ki kellett kerülni. Nürnbergben gyalog kellett átmenjenek. Mindent lebombázva láttak, csak a pártközpont állt sértetlenül. Fürthben szálltak újra vonatra. Itt láttak rakétahajtású Me-262-eket, melyek huhogó hangjukkal hívták magukra a figyelmet. Tíz percenként repültek át fejük felett. A foglyot végül is Frankfurt külvárosában Oberurselben adták le. A hadifogolytábor épületeinek tetején a „Prison of war” felirat miatt az angolszász légierő a tábor messze elkerülte és nem bombázta. A németek ugyanakkor egy V-2 összeszerelő üzemet létesítettek a tábor mellett, mely nyugodtan termelhetett. A foglyok havonta kaphattak egy csomagot hazulról, jó körülmények között éltek. Hazafele a fogoly átadása után – hasonló körülmények között utazzak és Linz bombázása miatt késtek egy napot. Április első napjaiban ment át Zeltweg a 102/1 csatarepülő osztály Peking felé ment.

Eleőd Attila hadapród őrmester volt évfolyamtársunk, aki a letkési csatában szerzett sebesülése és gyógyulása után ennek az alakulatnak 3. századába vonult be, Nyitrásnak egy nyílt parancsért, melyet alakulatának továbbhaladása érdekében kért, egy 350-es DKW oldalkocsis motorkerékpárt ajánlott. A csere meg is történt. A sivatagi színezésű DKW-t Gáspár Bibi egy üveg rumért szép feketére festett át, és látta el magyar rendszámmal.

Ekkor váltotta le Roy ezredes Elemért első tisztségéből, mert nem volt hajlandó a Semmeringre tervezett magyar szakaszt szervezni és élére állni. Elemér elítélte Ghyczy Marcit, aki vállalta a parancsnokságot és sógorát, Oláh Lacit is letolta⁵⁸, hogy jelentkezett a szakaszba. A magyar szakasz ezután megkezdte gyalogos kiképzését.

A gépátrepülő csoport ismét útba indult azzal a feladattal, hogy minden gépet, amit képesek repüljenek át. Nagycenken már nem találtak ilyen gépet. Továbbmentek. Röjtökmuzsaj melletti réten Heinkel 111 – eseket, Ju - 88-okat, Héjákat, Weihéket találtak. Társaink néhány nagyobb gépet Bruckba repültek át. Teklának egy törött futójú Weihe maradt, mellyel nem tudtak felszállni, így teherautóval jöttek haza. Sötétedéskor indultak és vételezni szerettek volna. Végigjárták a Petőházai cukorgyár raktárát és más raktárt is és füstölt sertéshúst, Pick szalámit és tojásport sikerült vételezniük. Sopronban egy kántinárú raktárba is eljutottak, ahol a lakosság már fosztogatott. ők is emeletről emeletre járva minden emeleten az addigi „zsákmányt” ennél is értékesebbnek vélt dologra cserélték ki. Így lett zsebük tele először pörkölt kávéval majd kölnis, végül Odolos üvegekkel. Ezt a három üveg Odolt egy ruszki őr Romániában zabráltta el, mikor marhavagonban szállították Oroszországba.

Az összehordott dolgok nagy részét a gépkocsi parancsnoka egy Sopron melletti katonai sátorban rakatta le, azzal, hogy úgy is jönnek gépekért, majd akkor elviszik. A csoportot Zeltweg fele jövet tábori csendőrök tartóztatták fel Bruck an den Muhrnál. Sikerült telefonon igazoltatni magukat, így csak egy napot töltöttek letartóztatásban. Hiába volt füstölt húsuk képtelenek voltak azt, Pick szalámmal - kenyér hiányában – együtt enni, így szabályosan éheztek. A vételezés tojásporából sült „ham and eggs” javította ételmezésünket.

Április 11-én éjjel 01.00 órakor Trexler Béla és Tóth József törm. pilóták, és Hadasi József és Major János törm. szerelők által előkészített Weihével, Nagy József és Rákóczy László szkv-kkel, Bérczes Antal és Tóth János tizedes őrkatonákkal, Magyarországra repültek és Sármelléken szálltak le. Orosz fogságba estek. Egy futárarajhoz Zalaegerszegre, onnan Vépére, majd Ebenfurtba vitték őket. Innen 1945. május 10-én engedték haza őket az oroszok. A repüléshez szükséges benzint 8-10 gépből szívták le. Egyik pilótának sem volt műszerrepülő kiképzése, mert Trexler CR 42-el vadász-, Tóth Ju - 86-al bombázó pilóta volt. Az őrkatonákat könyörgésükre vitték magukkal, mert félték a felelősségre vonástól.

A géppel 4000 méterre emelkedtek, majd süllyedtek. Leszállásuk után a gépet a keszthelyi orosz helyőrségparancsnok vette át, őket egy szállodában helyezte el, majd kihallgatásuk után a futárszázadhoz küldték nyolcukat. Vépen kihallgatójuk Zimmermann nevű gestápos főhadnagy volt.

1945 húsvétján a REGVI-től két Búckerrel, április 18-án egy Weihével szöktek meg.

Búcker 131 iskolagép

Fw-58 gyakorló bombázó

⁵⁸ Ennek a letolásnak részben személyi okai voltak, mert Oláh Laci szerelmes volt Elemér Éva húgába, s erről természetesen Elemér is tudott.

A gépet egyedül beindító Tanácsi nem tudott a gépbe beülni és egy darabig körbe forgott a szárnyvéget fogva, majd a gép egy árokba gurult bele és megsérült. Hogy elkerüljék a letartóztatást, kitalálták, hogy őrsgben levő társaikkal együtt megkötözött kezekkel, várták a váltást. Megúszták a fenytést.

Ferkel László és Papp József tizedesek a Blumenthal-ban leparkolt Me-210-es mellől startoltak és Olaszországban Comaccióban szálltak le amerikai övezetben. Juhász János és Berta Pál tizedesek Bologna mellett német fogságba estek. A Gestapo akarta visszahozni őket Zeltwegbe, de kísérőiktől megszöktek és a két növendék önként visszajött. Egy ideig társaik bújtatták őket, kint az őrsgnél éltek, majd Egressy tizedes közvetítésével Telbisz Lulu is értesült visszajövetelükről. Védelembe vette a fiúkat, és a magyar fogdában rejtegette őket a németek elől. A harmadik Bückerrrel Tanácsi Vilmos és Hidas (?) tizedesek akartak megszökni.

A RKK lövész szakasza április 20-án ment ki a frontra. A rajparancsnoknak jelentkező Nyitrást Homér Tata fékezi: „Nem mész Te sehova!” Jancsit ekkor tegezte le először és utoljára.

A sok rendkívüli esemény miatt a németek joggal minden magyarral szemben bizalmatlanok voltak. Bennünket először is a légénységi épület emeletére helyeztek az Offiziersheimből.

Repüléssel kapcsolatos utolsó reményeink is elszálltak, amikor a felhőplafon alatt csellengő amerikai vadászok gépeinket felgyújtották.

Március 28-án repültünk utoljára. Héját hoztunk Nagycenkről.

10 táblázat

REPÜLÉS ZELTWEGBEN													
Név	Idő 1945	Fw-58 PU			Héja Pe			Bf 110 PU.			Bf 110 Pe		
		f	ó	p	f	ó	p	f	ó	p	f	ó	p
Czapáry Zoltán	01.02 03.28	2	2	00	1		45	1	-	25	-	-	-
Molnár Béla	01.03	-	-	--	-	-	--	-	-	--	1	-	20
Thurzó Jenő	01.28	2	2.	00	1	-	45	-	-	--	-	-	--
Farkas Jenő ⁵⁹	01.28	-	-	--	1	-	45	-	-	--	-	-	--

Czapáry Zoli Fokával Bad Vöslaua és vissza repült, Héját Nagycenkről Bad Vöslaua, majd Zeltwegbe repült át. Utasként Wiener Neustadtból jött Me-110-el Zeltwegbe.

Molnár Béla zls. Me-110-el repült Wiener Neustadtból Zeltwegbe.

Thurzó Jenő Pápára vándorrepült Weihével és Nagycenkről hozott Héját Farkas Jenővel.

Lövész szakaszunk elvonulása után, ismét Elemér lett századunk első tisztje. 15-ös bűvös tiszti létszámunk csaknem felére, 8-ra csökkent. A frontra távozott Ghyczy Marci, Ferenczy Tekla, Szabó Tibor, Oláh Laci és Thurzó Jenci.

A „Novarás” öreg Bach ekkor már kapcsolatban volt az angolokkal. Sürgette Elemérnél a velük való találkozást. Roy ezredesről nyíltan, mint marháról beszélt, aki főbe

⁵⁹ Thurzó Jenő repülési leírásának adatait átvéve. Az én repülési naplóm, startkönyvem elveszett.

lövési sorban a katonákat. Megállapodtak abban, hogy mivel a magyarok lényegesen többen vannak, meg kell és meg is tudják akadályozni a repülőtér szétrombolását, de mindenesetre a németekkel való konfliktust kerülni kell. Elemér kijelentette Bachnak: „Bach úr ne higgye, hogy az angolok egy hadnagyra várnak, ez nevetséges és lehetetlen.” De arra ígéretet tett, hogy szétnéz a magasabb rangú magyar tisztek között.

Telbisz Lulunak Veszprémben Elemér az egyik kedvenc növendéke volt, így Elemér felkereste. Lulu bátyjával Telbisz Imre őrnaggyal együtt lakott. Bach Úr kérését továbbította. Telbisz Imre ráállt a dologra. Elemér visszament Bach-hoz. Pár nap után Bach közölte Elemérrel, hogy egy német Mercedes egy őrmester gépkocsivezetővel elviszi az urakat oda, ahova parancsa szól. Telbisz Imre a gépkocsivezető mellé, Elemér mögéje ült, minden eshetőségre számítva. Mintegy 5 km-t menve a hegyek fele, egy ott váró stájer paraszt útmutatása alapján egy elhagyott faházhoz hajtottak. „Ha eddig nem történt semmi, menjünk be.” Üres ház, égő kandalló, egy inas féle jelent meg és megkérdezte, hogy whiskyt kérnek-e, mert az urak rögtön itt lesznek. Két németül beszélő angol repülő százados jelent meg. Bemutatkozás után Telbisz Imre kijelentette, hogy fegyveres akcióra nem hajlandóak, mert döglött oroszlanba nem kívánnak belerúgni, kegyelmet sem kérnek, de információkkal szolgálhatnak. Az angolok kérése az volt, hogy a repülőteret sértetlenül adják át. Erre ígéretet tettek. Megígérték, hogy tárgyalásukat a Klagenfurtban levő magyar parancsnokságuknak jelenteni fogják és a továbbiakban Bach Úron keresztül a kapcsolatot továbbra is tartani fogják.

Roy ezredes mikor ismeretessé vált Hitler hősi halálnak stilizált május 1-i öngyilkossága, a parancsnoki épületben levő Hitler képet az összehívott német legénység szemeláttára összetörte.

Az oroszok Zeltwegbe érkezése előtt, alakulatunkat, a m. kir. Romboló Kiképző Keret, kijelölt és önként jelentkező részét, Homér Imre őrgy. úr, parancsnokunk, 1945. május 3-án, egy autóbusszal Klagenfurtba, a Légierő Kerületi Parancsnokság táborába vitte. Ezzel úsztuk meg az orosz fogságot.

A „csonka” Romboló Kiképző Keret május 3-án indult Klagenfurtba autóbusszal a Semmeringen levők és a lázas Vidonyi Jancsi nélkül. (Lásd később a Semmeringi bevetés leírása után.

A Klagenfurtba áttelepülők és a Zeltwegben maradó szolgálatot teljesítő tisztek és legénység névsora – feltételezésem szerint – csak nekem maradt meg, ezért közlöm.

11 táblázat

<u>M.kir. honvéd romboló kiképző keret parancsnokság</u>					
Áttelepülők (Klagenfurtba)			Visszamaradók,sebesültek (Zeltwegben)		
Név	Rf.	Lakhely	Név	Rf.	Lakhely
Homér Imre	szds.		Szabó Béla	fhdgy.	
Horváth Elemér	hdgy.		Gáspár Béla	zls.	
Horváth Gábor	hdgy.		Kelecsényi Ambrus	örm.	
Farkas Jenő	hdgy.		Feszler József	szkv.	
Vidonyi János	hdgy.		Varga János	szkv.	
Szabó Imre	hdgy.		Tóth László	szkv.	
Nyitrai János	zls.		Dávid János	szkv.	
Molnár Béla	zls.		Jakabfi József	tiz.	Búcsú-sztlászló
Dr. Balogh István	o.hdp.őr m.	B.szombathely	Erdélyi József	tiz.	
Farkas Károly	örm.	Zalaszentő	Kiss Ferenc	tiz.	
Balogh István	szak.	Nagykanizsa	Sasovicska Sándor	tiz.	

Áttelepülők (Klāgenfurtba)			Visszamaradók,sebesültek (Zeltwegben)		
Név	Rf.	Lakhely	Név	Rf.	Lakhely
Böte Vince	szkv.	Kecskemét II.Füzes u.4.	Lukács Kálmán	tiz.	Pápateszér
Iglói István	tiz.	Nyíregyháza Sulyán bokor 15	Eisnbart János	tiz.	
Bogár János	tiz.	Baj u.p. Tokaj	Róth János	tiz.	
Virágh András	tiz.		Jurik Károly	tiz.	
Váraljai Tános	szkv.	Tiszabercel	Horváth László	tiz.	
Károly István	tiz.		Combos Gábor	tiz.	
Tóth János	őrv.	Tiszatardos	Csontos Sándor	tiz.	
Richter János	őrv.	Szerencs Kárpát u. 13.	SEBESÜLTEK		
P.Virág Lajos	őrv.	Büdszentmihály Vörösmarti u.5.	Krizsán László	öm.	
Tóth Gy.Lajos	őrv.	Büdszentmihály	Hujber Gyula	szkv.	
Buják Antal	őrv.	Tardoskedd	Kiss János	szkv.	
Varga István	honv.	Érpatak	Horváth József	szkv.	
Wenter János	honv.		Pozsgai Pál	szkv.	
Tamás János	honv.	Büdszentmihály			

Május 9-én világossá vált, hogy Zeltweget az oroszok hamarabb érik el, mint az angolok, ezért a Zeltwegben maradtak megállapodtak, hogy „rekvirálnak” a repülőtéren egy tehergépkocsit és a csonka század után kerekednek. Este 11-re beszéltek meg a találkozót, berakodást és indulást, melyet fél tizenegykor lemondtak, mert mikor a gépkocsi menni akart Knittelfeldre, az orosz csapatok már hömpölyögtek a Zeltweg fele menő úton. Vidonyi Jancsi feleségével, Judittal elhatározták, hogy gyalogosan indulnak útba Klāgenfurtba. Tervüket tett követte s öt nap után bevonultak a Klagenfurt - Welcenegg-i „családi táborba”.

Megjelent a két angol kapitány a repülőtéren. A németek meglehetősen szedett-vetetten menekültek. Roy ezredes volt az utolsó, aki személygépkocsijával elment. Magyar őrség került a kapuk elé. Egy négy személyes angol repülőgép is leszállt. A német repülőter parancsnokság megköszönte a magyarok eddigi szolgálatait és kérték, hogy továbbra is tartsák a repülőteret.

R.K.K. LÖVÉSZ SZAKASZA A S E M M E R I N G E N 1945. 04. 24 - 05.08. KÖZÖTT

1945 márciusában a támadó szovjet seregek előrenyomulása a mintegy százezer magyar és jugoszláv menekültnek nagyon rossz emlékű Balck páncélostábornok vezette 6. német hadsereg visszavonulása már Ausztria területét fenyegette.

A támadó szovjet hadsereg célja az volt, hogy a németeket a Keleti Alpokba kényszerítse és elvágja a Dél-Keleti irányból és Olaszországból visszavonuló német csapatok útját.

Március 31-én éjjel, húsvét szombatján, riadóztatták az Ausztria területén levő összes tartalékban és kiképzés alatt álló Wehrmacht alakulatokat, a Légierők, a Waffen SS. és a Volksturm alakulatait.

Április 10-én ezekből az alakulatokból alakult meg Raithel Heribert ezredes, parancsnoksága alatt, aki korábban a dachsteini géppuskás löiskola parancsnoka volt a 9. hegyivadász hadosztály.⁶⁰

A nagy veszteségek pótlására mindenekelőtt olyan alakulatokat képeztek ki, amelyek az üzemanyag és egyéb harceszközök hiányában már bevetésre nem kerülhettek. Ezek között elsősorban a légierők iskoláit, repülőtéri szolgálatot ellátó részlegeit lehetett és tudták igénybevenni. A Magyarországról vissza-, illetve áttelepülő német Ausbildungs Kommando Zerstörer / Ungarn (az ABK/Z. „Ungarn”) és ennek párhuzamos alakulata a Magyar Királyi Romboló Kiképző Keret (RKK) is ezen alakulatok közé tartozott.⁶¹ A RKK 1945. december utolsó napjaiban települt át Zeltweg (Ausztria) repülőterére és ott gyakorlatilag semmiféle kiképzést nem folytatott, repülőtéri őrszolgálatot adtak. Repülőgépvezető tisztjei több alkalommal gépátrepüléseket (Héja, Sólyom) végeztek Kenyeri és Celldömölk repülőterekről az ugyancsak Zeltwegbe települt Repülőgépvezető Iskola Ezred (REGVI) I. és II. részére. 1945. 03. 01-én Horváth Gábor három társunkkal, 03. 14-én Vidonyi János hdgy. társaival Kenyeri repülőtérről, 03. 28-án utoljára Farkas Jenő hdgy. és Thurzó Jenő t. zls. a Celldömölk melletti leszállóhelyről hoztak „Héja” gépeket. [Ez volt az utolsó repülésem a m. kir. Légierők kötelékében. Lóval, kocsival menekülő szüleimet kihoztam a Bruck-i táborból és a reptér mellett egy kis házban helyeztem el. Itt érték el anyámat a „felszabadító” szovjet katonák.

A repülőter német parancsnoksága Wiedorn Roy ezredes 1945. januárjában rendelte el az ABK/Z alakulat „hegyivadász” kiképzését, melyet a leobeni 13. SS. hegyivadász kiképző és tartalék zászlóalj kijelölt altisztjei végeztek. Az ABK/Z kijelölt 51 német repülő katonából és 21 német népfelkelőből álló egység parancsnoka Fleischer mérnök hdgy., az egyes harccsoportok parancsnokai a bennünket Me 110-esre kiképző repülőgépvezető altisztjei, beosztottjai szakképzett hajózólövész-, motor-, sárkány-, rádiós, fegyveres és egyéb tiszthelyettesek, tisztsek és legénység voltak. Kiképzésük 1945. február-márciusban folyt, mely során az alapvető hegyivadász ismeretek mellett a páncélöklő és más fegyverek kezelését is elsajátították. Nehézfegyverük (géppuskája) nem volt. Kiképzésük nagy élménye volt, hogy a szomszédos „Göring” műveket támadó amerikai bombák gyakorlatozás közbenbetemették őket egyszemélyes lövész-gödrekbe és senki nem sebesült meg közülük.

A német szakasz 1945. március 31-én éjjel kapta a parancsot: „Azonnali bevetés a Semmering területén!”

Április 1-én a szürkületben hagyták el volt oktatóink, kiképzőink teherautókon a zeltwegi repülőteret és kelet felé Leoben, Bruck an der Muhr, Steinhaus am Semmering községeken át a Pfaffensattel hágó (1380 m.) lezárására és védelmére, az ellenséges vonal felderítésére kaptak parancsot.⁶²

Miközben a német század folytatta harci tevékenységét Roy Wiedorn ezredes naponta tartott Zeltwegben helyzetértékelő tájékoztatást az ott állomásozó egységparancsnokok részére és készítette fel őket a súlyos helyzetre. Elrendelte, hogy a német szakaszt, magyar

⁶⁰ Brettner, Friedrich Gloggnitz, 1993. február 9-i levele (Dr. Farkas Jenő tulajdonában) és 1996. 05. 26-i személyes közlése továbbá: Brettner, Friedrich: Die letzten Kämpfe um das Semmering-Gebiet. 1995. Gloggnitz. 200. oldal. A továbbiakban Brettner könyv

⁶¹ Farkas RKK.

⁶² IR. Prof. Dr. Hans-Armin WEIRICH: Chronik des ABK-Z Ausbildungs-kommando Zerstörer in Ungarn von Mai 1943. 08. Mai 1945. I. Teil. KÉZIRAT. In: HL. Personália a szerző tulajdonában, és Hans-Armin, Weirich, prof. Dr. Ingelheim am Rhein, 1989. 12. 19-i, 1991. 04. 15-i és 22-i levelei Dr. Farkas Jenőhöz.

szakasz is kövesse a Semmeringre és felszólította Horváth Elemér hdgy. elsőtisztet, hogy tartson buzdító beszédet az önként jelentkezés érdekében, aki ezzel nem értett egyet.

Április első napjaiban reggeli eligazításon a század elé állt és kihirdette az önként jelentkezésre szóló felhívást, majd kijelentette, hogy vegyük tudomásul, hogy:

1. A Semmering nem Magyarország.

2. Önök nem gyalogos, hanem repülő katonák, ilyen kiképzést is kaptak.

3. Ezért ő személyesen nem jelentkezik, mert repülőgéppel bármikor kész harcolni, de gyalogosan sehova nem megy!

Ezekután a jelentkezők kevesen voltak.

Roy ezredes leváltotta Horváth Elemér hdgy-ot és Ghyczy Márton hdgy-ot - volt növendéktársunkat - nevezte ki elsőtisztnek.⁶³ Elemér nyíltan az ebédlőben figyelmeztette Ghyczy Marcit: „Hadnagy úr! - soha nem magázódott senkivel - Nem erre esküdött Ön! Csak azért, hogy parancsnok lehessen, ezeket az embereket a halálba viszi!”

Sógorát is, a jelentkező Oláh László hadnagyot is letolta: „Nem szégyeled magad, hogy ezekkel a karszalagos emberekkel ki akarsz menni a Semmeringre?” Laci szégyellte és maradt.⁶⁴

Ilyen előzmények után és ennek ellenére három repülőisztünk, egyrészt, mert Marci közeli barátai voltak, másrészt, mert a németek lefegyverzésünket ígérték, jelentkeztek a szakaszba. A RKK. repülő-katonáival együtt két hetes (!) gyalogsági kiképzést kaptak. Kiképzésüknek, a reggeli ki- és esti bevonulásuknak azért örültek, mert nem kellett napközben légiriadókora reptérre kiloholjanak. A légiriadók alatt a repülőtérről északra levő fenyőerdőkben parasztokhoz kihelyezett, őrizet nélkül dolgozó orosz hadifoglyokkal is találkoztak, akik fenyőtuskót szedtek. Ferenczy hdgy. az 1. raj parancsnoka szlovákul ugyan tudott, de nem tudott velük szót érteni. A foglyok nagy kenyereket szedtek elő, amit disznózsírral kentek meg, esetleg hússal, rántottával ízletesen eszegettek. A mieink csak nagyokat nyeltek, mert ők csak vékonyravágott fekete kenyeret kaptak. Az oroszok ugyanakkor a hazamenetelről áhítoztak, és nem sejtették tragikus végüket.

A magyar szakasz kiképzését a repülőtérről délnyugatra, idilli környezetben fejezte be. Egy kúp alakú hegy tetején egy várrom, alatta patak, azon kovácsmalmok voltak, melyben addig nem látott manufaktúra működött. A vízhejtotta kalapácsokkal a vörösre hevített vasat kerti szerszámokká, ásóvá, kapává formálták.

Befejeződött gyors, kapkodó átképzésük, melynek végén kiosztották a házilag alumíniumból készült ovális „dögcédulákat”, melynek keresztvonala felett és alatt egy nagy R és két szám volt. Hősi halál esetén az ovális lap alsó részét az anyaalakulathoz Zeltwegbe kellett küldeni, felső része a hősihalott nyakában a sírba került. Osztzkodáskor legelőször a „szerencsésebb” 7, 14. és 21-es számok keltek el. Ferenczy hdgy. a 13-ast választotta, mert ez egyikőjüknek sem kellett.

A magyar repülő szakasz a 9. Gebirgsdivision, 155. Gebirgs Regiment III. Batallion, 3 Kompanie 2. szakaszaként indul a Semmeringre.

Április 22-én ragyogó napsütésben nagy csörömpöléssel indult egy Opel-Blitz tehergépkocsin a Semmeringre a magyar szakasz. A csörömpölést egy kerekekre szerelt 20 mm-es gépágyú okozta, melyet fegyver-mesterünk egy Me-210-es repülőgépből szerelt ki.

Ezen a napon a szakasz Kindbergben éjszakázott. A vendéglőben szállásolták el, ahol a vacsorát a vendéglős két szép lánya szolgálta fel. A szakaszt először partizánok ellen akarták bevetni. A legénység egy tánc-mulatságra épített üvegezett ablakú,

⁶³ Ghyczy Márton ht. hdgy. Műszerrepülő és a romboló kiképző tanfolyamokon ő volt tolmácsunk. Talán ezért is lett a Romboló Kiképző Keret Zeltwegből kivonuló magyar gyalogos repülő szakaszának parancsnoka

⁶⁴ Farkas RKK. 28. o.

deszkaépületben a padlón aludt. Ghyczy hdgy. szakaszparancsnok a 3. rajt egy hegyi tanya őrzésére rendelte ki, mert ott napközben egy partizánnak vélt alakot láttak őgyelegni.

A Thurzó Jenő rep. zászlós a tanyán őrseget állított, a többieknek takarodót rendelt el, maga egy gyerekágyban aludt. Reggel levonultak Kindbergbe.

23-án továbbmentek Spital am Semmering községbe, ahol a szakaszt egy színházteremben szállásolták be. Faforgácson aludtak.

24-én újabb parancs: irány a Pfaffensattel. Indulás előtt orosz aknatüzet kaptak, de nem sebesült meg senki. Az út felét teherautón, majd mikor az a hó miatt elakadt, gyalogmenetben a Steinhaus - Rettenegg-i kacsaringós serpentinén, egy régi 1780-ban alapított, 1914-ben és 1939-ben átépített vendéglőhöz értek. Ez a régi szép faház volt a német szakasz támaszpontja. A nyeregtől nyugatra a Stuhleck (1782 m) csúcsa, keletre, a harcterületre vivő ösvény vezetett.⁶⁵

A menet fárasztó volt, Szabó Tibor raja útközben egy tanyába ment be éjszakára. A gazda még a pajtájába se akarta beengedni őket. Mondták neki, hogy a németek nálunk Magyarországon nem kérdezték, hogy mit lehet és mit nem. Végül sikerült meggyőzni. Másnap 25-én értek fel a Sattelre és foglalták el a kijelölt védelmi vonalat, ahol a sziklás talajba vájták a fedezéket így az aznapi eseményekről csak később, szereztek tudomást.⁶⁶

A vidéket a Kleiner Pfaff (1596 m.) uralta, de látni lehetett a Grosser Pfaffot (1515 m) és keletebbre a Heider Kogel (1523 m) csúcsát a Gross Jagerwiesevel.

A Heider Kogel csúcsán át haladt észak-déli irányban Raithel ezredes harccsoportjának mintegy 36 km. hosszú arcvonala, mely az orosz csapatok Fischbachnál (Steiermark) történt áttörése után 24 km-rel hosszabbodott és a 6. német hadsereg III. páncélos hadtestének volt alárendelve. A Heider Kogelen a német szakasz megérkezésekor már előretolt orosz állások voltak.⁶⁷

Mindezekről az érkezők semmit nem tudtak, azt sem, hogy mi a valódi célja bevetésüknek és helyhezköttőségük, nyelvismeretük hiánya, az események sodrása miatt a legelemibb ismeretekkel sem rendelkeztek.

A német szakasz tele volt élményekkel, melyet a „zöldfülűeknek” meséltek, melyet mi is Fleischer hdgy. leírásából ismerünk. Legnagyobb fegyvertényük a Heider Kogel április 17-i elfoglalása volt, melyet a tőlük északra levő KG 27. Boelcke rohamszázad néhány katonájával együtt egy 88 mm-es légvédelmi ágyú támogatásával vettek be. A harcban Wirth német ftórm., Wolfram szk. és Egner tiz. sebesült meg és került kórházba.

Április 19-én Ulitsch német ftórm. aknaszilánktól sebesült és 22-én Thesing tiz. halt hősi halált.⁶⁸

⁶⁵ Mint 69-es Thurzó Jenő 1991. 04. 11-i levele Dr. Farkas Jenőnek. A szerző HL Personália tulajdonában.

⁶⁶ Szabó Tibor 1995. 09. 15-i levele Ferenczy Zoltánnak. Másolat a szerzők tulajdonában. Ő két rajra emlékezik.

⁶⁷ Brettner könyv 10. o.

⁶⁸ Fleischer 25. o. In: Dr. Farkas Jenő: Az ABK"Z"/ Ungarn, Ausbildungs-kommando Zerstörer német Romboló Kiképző Keret története Magyarországon. Alakulat parancsnok: Hans-Armin Weirich repülő fhdgy.

I. rész. Megbízatus és kirendelés Budapest-Ferihegyre. Írta Prof. Dr. Hans Armin Weirich közjegyző, 1989. november, Ingelheim am Rhein. 1-18-oldal.

II. rész. A német ABK "Z"/Ungarn története Imelyben, Vágfarkasdon, Zeltwegben és a Semmeringen. Összeállította Fleischer (német) mk. hdgy, Heinz Richter ftórm., Rudi Ulmer és Walter Stolz őrm-ek segítségével. 19-29. o. + Névsor és 2 térkép. KÉZIRAT. IR. Prof. Dr. Hans-Armin WEIRICH: Chronik des ABK-Z Ausbildungs-Kommando Zerstörer in Ungarn von Mai 1943 - O8. Mai 1945. I.-II. Teil. Kéziratának fordítása. 1992. Gödöllő. 29. o. A szerző HL Personália tulajdonában.

Április 24-én a m. kir. Romboló Kiképző Keret 4 tisztjével Ghyczy Márton, Ferenczy Zoltán, Szabó Tibor rep. hdgy-okkal és Thurzó Jenő t. rep. zls.-sal és 42 magyar repülő katonával, 6 tiszthelyetessel, 21 szakaszvezetővel és 15 tizedessel összesen 46 fővel erősödött a „Semmeringi harccsoport”.

A századparancsnok Fleischer Friedrich hdgy. Helyettese az 1. csoport pk-a Richter Heinz főrm., a további német csoportok pk-ai: Käfer főrm., Gütsche, Röller, Stolz, Ulmer őrm-ek és Hartmann szkvt. volt. A német szakasz létszáma 51 fő volt.

Friedrich Fleischer
mk. hdgy. századparancsnok

Az RKK. szakasz és rajparancsnokai

Ghyczy Márton
ht.hdgy.

Ferenczy Zoltán
ht.hdgy.

Szabó Tibor
ht.hdgy.

Thurzó Jenő
t. zls.

A századhoz beosztott 21 fő német (litván) népfelkelő korábban Zeltwegben őrszolgálatot adtak velünk közösen, naponkénti váltásban. Itt a harcoló katonák ellátásáról gondoskodtak és a helyzettől, időjárástól függően kerültek bevetésre.⁶⁹

Az ABK/Z és RKK- ból alakult „Semmeringi harccsoport” létszáma így 97 harcoló és 21 kiegészítő összesen 118 katonából állt.

A frontra került repülőbajtársaink névsorát az alábbiakban közlöm azért, mert másutt sehol sem szerepel nevük és lakhelyük hadtörténelmi irodalmunkban. Ez az egyetlen névsor, mely tulajdonomban megmaradt.

⁶⁹ Farkas RKK. 26-27. o.

Hadművelleti területen vannak: ⁷⁰**1945.04.22.- 1945.05.09. között**

Ssz	Név	Rendfokozat	Születési		Megjegyzés
			Helyekatonakönyvszáma R ⁷¹	száma ideje	
1	Ghyczy Márton	hdgy.	?	?	04.25. Hősi halált halt
2	Ferenczy Zoltán	hdgy.	Losonctamási	-0-13	1923.05.04.
3	Oláh László	hdgy.	Máramarossziget	-0-1	1923.08.25.
4	Szabó Tibor	hdgy.	Földes	-0-14	1923.05.10.
5	Thurzó Jenő	t. zls.	Törökszentmiklós	-0-43	1923.01.14.
6	Filák Ferenc	tórm.	Nagykameth (?) ⁷²	-0-9	1914.04.16.
7	Gálos Ferenc	órm.	Komárom (?)	-1436-2	1922.03.09.
8	Horváth Imre	órm.	(?)	- 0-42	1918.09.02.
9	Krizsán László	órm.	Újpest	- 1475-41	1915.04.20.
10	Pelle György	órm.	Kósi-	0-0	1918.04.03.
11	Rajnai József	eje.órm.	Nagykanizsa	-0-42	1919.08.09.
12	vitéz Bozsó Dezső	szkv.	Kistelek	-577-3	1924.10.07.
13	Futó Mihály ⁷³	szkv.	Budapest	. 60-8	1922.04.21.
14	Göröcsönyi János	szkv.	Balatonkiliti	-970-20	1921.07.30.
15	Halász Ferenc	szkv.	Sopron	- 333 -34	1921.12.20.
16	Horváth József	szkv.	Ibrány	-0-33	1923.10.20.
17	Kertai László	szkv.	Szekszárd	-189-34	1921.03.26.
18	Keil József	szkv.	Herceghalom	-125-12	1923.06.05.
19	Kiss János	Szkv.	Péc	-0-4	1922.02.07.
20	Kiss Simon	szkv.	Zentor (?)	-0-0	1912.07.20.
21	Krajcsó János	szkv.	Békéscsaba	-918-23	1921.09.23.
22	Lajosfalvi József	szkv.	Veszprém	-389-19	1920.12.27.
23	Németh Ferenc	szkv.	Gyömöre	- 244-16	1922.08.29.
24	Ott Ferenc	szkv.	Borota	-540-47	1921.02.26.
25	Pozsgai Pál	szkv.	Kóny	- 237-31	1920.06.09.
26	Sajti Mihály	szkv.	Sarkad	-937-29	1923.04.21.
27	Hujber Gyula	szkv.	Sopron	-545-9	1920.04.02.
28	Szamos József	szkv.	Újbarokk	-299-21	1921.12.21.
29	Tóth Zoltán	szkv.	Derbrecen	-0-33	1924.10.26.
30	Vetró József	szkv.	Csanád (?)	- 1074-26	1921.03.16.
31	Vörös János	szkv.	Homoksztygyörgy	-182-22	1920.10.16.
32	Zehetmayer József	szkv.	Vecsés	- 1086-35	1921.01.26.
33	Benedek Károly	tiz.	Szentkirály	-928-25	1919.05.17.

⁷⁰ A Romboló Kiképző Keret által összeállított táblázatot a század német írnoke által összeállított – birtokomban levő – táblázat adataival egészítettem ki. A Lh: = lakhelye: a személy háború utáni lakhelyét jelenti. In: Farkas Jenő Hadtörténelmi Levéltár Perssonalia

⁷¹ A katonakönyv számát és az azonosítási jegy (dögcédula) számát Fleischer német repülő műszaki hadnagy nyilvántartása tartalmazza. A 0-val jelöltek esetén a táblázatban sincs szám. Az azonosítási jegyeket (dögcédulákat) Zeltwegben készítették és egy repülő sapkából húzták a frontra menő magyar katonák. Mindegyik szám előtt levő R (repülő) betűt ütöttek be az azonosítási lap készítői.

⁷² (?) megjelölés oka, hogy az adatot Fleischer német hadnagy parancsnok nyilvántartásából vettem át, akinek német írnoke vagy nem tudta, vagy nem helyesen írta le a hallott nevet.

⁷³ A Romboló Kiképző Keret névsora szerint József

34	Elek Sándor	tiz.	Páty –302-40	1921.02.03.	04.12-25 beteg Lh: Torbágy
35	Endrődi Lajos	tiz.	Súr -425-11	1923.01.31.	04.29. kórház Lh: Mór
36	Gerebenics István	tiz.	Gyula -387-37	1921.10.14.	04.28. eltűnt
37	Hartner Mihály	tiz.	Balatonfőkajár -593 -6	1923.04.21.	04.12-25 beteg
38	Kelemen János	tiz.	Szolnok – 0-24	1920.09.14.	04.29. kórház
39	Kiss Sándor	tiz.	Debrecen -144 -10	1921.04.02.	04.28. eltűnt
40	Kurhéja Zoltán	tiz.	Tárkány (?) - 426-3	1920.01.19.	04.28. eltűnt Lh: Balatonarács
41	Nagy Imre	tiz.	(?) – 417-0	1922.08.11.	04.12-25 beteg
42	Salánki László	tiz.	Debrecen -194-40	1921.09.02.	04.12-25 beteg Lh: Békéscsaba
43	Sipeki Gáspár	tiz.	Mezőkivásol? –406-32	1920.05.19.	rgv. 04. 29. kórház
44	Schmidt Szilárd	tiz.	Vecsés – 1054-16	1921.03.14.	04.28. eltűnt
45	Szépe Sándor	tiz.	Nagykőrös -0498-23	1921.02.28.	04.28. eltűnt
46	Tóth István	tiz.	Kistelek –87-5	1921.01.06.	04.12-25. beteg 04.28. eltűnt
47	Fritz Vilmos	őrv.	Szigetvár -0-17	1922.08.06.	

GHYCZY MÁRTON rep. hdgy. A MAGYAR SZAKASZ PARANCSNOKÁNAK HŐSI HALÁLA

Április 24-én a 155. hegyivadász ezred harcálláspontja értesítette a 3. szd. pk-át Fleischer hdgy-ot, hogy a Rettenegg felé vezető út felénél levő Rentbauer tanyába a jelentések szerint idegen nyomok vezetnek, és oda partizánok fészkeltek be magukat, akiket ártalmatlanná kell tenni.⁷⁴

25-én Fleischer és Ghyczy hdgy-ok vezetésével csaknem az egész német szakasz és magyar szakasz nagyon kellemes időben indult a parancs teljesítésére. A tanyában mozgás nem volt. A lövészek és a géppuskás csoport a pajta közelében helyezkedett el. A Thurzó raj a kapott parancs szerint a tanyától északra helyezkedett el azzal a céllal, hogy a nyugatra levő erdő felé menekülők útját megakadályozza. A tanyától 200 méterre mentek fedezékbe.⁷⁵

Ghyczy Márton hdgy. hősi haláláról a nagyon sok féle történet közül fogadjuk el Rentbauer gazdálkodó közlését, mely szerint „az egyik este 10 német egyenruhás férfi és egy nő jött udvarunkba. Tejet és kenyeret kértek s mi adtunk nekik. Lefeküdtek a pajtába aludni. A következő nap reggel egy csapat német katona jött, akik körülállták a pajtát. A pajtában levő katonák egy fehér inget dugtak ki az ablakon. Erre a magyar Ghyczy hdgy. két katonájával a pajtába lépett. Hirtelen egy lövés dördült el, a két kísérő katona kirohant a pajtából. Erre a katonák tüzet nyitottak a pajtára és azok belülről visszalóttek. Néhány kézigránáttól a pajta lángbaborult. A pajtában levő katonák egy kivételével, aki még időben az említett ablakon ki tudott ugrani, elmenekült az erdőbe.

A pajta porig égett, megtaláltuk teljesen elszenesedve 9 férfit és egy asszonyt és Ghyczy hdgy-ot. Őket végül a pajta mellé temettük el.”⁷⁶

Thurzó zls. szerint a partizánoknak magyar golyószórójuk is volt. Hallotta Ghyczy hdgy. „Hilfe Fleischer!” kiáltását. Feltételezi, hogy a 20 mm-es géppuskák nyomjelző lövedékei (más lőszerük nem volt) és a kézigránát használata miatt borult a pajta lángba. Egy bőrruhás partizán tudott csak a pajta oldalán levő nyíláson kiugrani, aki elmenekült.

A lövöldözés után tíz perccel ért a Thurzó raj a pajtához és segítettek a lakóház locsolásában, hogy ne gyulladjon az is meg. Ezen kívül egy élő vagy halott nőre és egy kopasz, félig meztelen fiúra is emlékezik, akiket a tanya melletti farakásokból szedtek elő. Rajából az egyik vecsési sváb fiú ajánlkozott, hogy saját pisztolyával elintézi a foglyokat és mutatta pisztolya markolatán levő vonásokat. Elküldték a fenébe. A fiú neve ismert.

Közben déli irányból a Weissen Kogel felől aknával kezdtek tüzelni. A háziak megígérték, hogy eltemetik a magyar parancsnokot, mire gyorsan visszavonultak. A németek egy partizán nőt hoztak magukkal, akik fölött haditanácsot ültek és halálra ítélték. Elengedték, és hátulról lelőtték.⁷⁷

Ezen a napon vonult be ismét az alakulathoz Ott Ferenc szkv., aki 22-e óta beteg volt.⁷⁸

⁷⁴ Brettner könyv 145., 146. o. Fordította Papp Ferenc

⁷⁵ Brettner könyv 152. o.

⁷⁶ Brettner könyv 180 -185. o.

⁷⁷ Mint 69-es

⁷⁸ Fleischer 27-28. o. és Dipl. ing. Friedrich Fleischer Coesfeld, 1991. 02. 24-i, 04. 07-i és 1992. 11. 21-i levele a szerzőhöz. A szerző HL Personália tulajdonában.

Ghyczy Márton sírja
Rettenegben

Április 26-án szegény Ghyczy Marcitól - aki első bevetésekor elesett - Ferenczy Zoltán búcsúzott könnyeivel küszködve.⁷⁹

Marci hagyatékát legjobb barátja, Thurzó Jenci adta át megőrzésre. Hátizsákjában órája, fényképezőgépe, fénymérője és iránytűje volt.⁸⁰

Felderítő tevékenység az orosz állások kikémlelésére.

Mialatt Ghyczy hdgy. tragédiája bekövetkezett Ferenczy hdgy. rajával és Käfer törm. volt repülőgépezető oktatójával felderítésre indultak. A visszafoglalt emelkedést északon kerülték meg, átmentek egy patakon és az azt követő házikó mellett két cipőjétől megfosztott orosz halottat találtak, akik minden bizonnyal 17-e óta temetetlenek lehettek, mert a hideg idő ellenére a legyek erősen járták a tetemeteket.

Április 27-én másnap, most már Ferenczy Zoltán szakasz-parancsnoksága alatt kora hajnalban a Köhler-hütte elfoglalására indult az egész század, ahol a vízimalom is volt. A magyarok köpeny nélkül, sátor-lappal, a német legénység teljes menetöltözetben. Ők idősebbek és előbbrelátók voltak. A magyar szakasz a Kalterhüttétől délre indult a 1459-es magassági pont irányába és a kelleténél 3-400 méterrel korábban fordultak le a lejtőn a patakig. A patak túlsó oldalán tőlük 20-30 méterre egy faház volt, előtte két lovas ponyvázott kocsi, mellette dobtáras géppisztolyos zsávoly-ruhában és tányérsapkában silbakoló őr, akihez egy másik géppisztolyos orosz jött ki a házból beszélgetni. Míg Ferenczy - megkapva a magyar szakasz egyetlen géppisztolyát - annak örült, Thurzó zls. azon mérgeződött, hogy emberei nem mertek utánuk jönni a vastag fenyőfák fedezékében sem.

⁷⁹ „1945. április 25-én reggel az eligazítás közben Marcinkra emlékezve, búcsúztattam könnyeimmel küszködve Marcinkat, egy német tiszthelyettes arcán ugyanazt az arckifejezést láttam, mint (korábban) Imelyen, (egy német tiszthelyettes egy zsidó munkaszolgálatost vert agyba-főbe Szerk.) aki a szénapajtából élve megszabadult partizánok közül egyiküknek sorakozáskor parancsot adott: „Fusson a fogadótól lefele az úton!”, amely Steinhauz fele lejtett. Amint a partizán futásnak eredt, ugyanannak az arcnak tulajdonosa géppisztolyából egy sorozatot küldött a távolodó után, mire az a találattól összerogyott.

Ekkor a partizán iránt nem éreztem ugyanazt, mint előzőleg Imelyen, szóval nem sajnáltam meg a partizánt, mert lehet, hogy az Ő társa lövése terítette le Marcinkat.”

Ferenczy Zoltán: A m. kir. Romboló Kiképző Keret Semmeringi története. KÉZIRAT 24+ 37 oldal, és Dr. Farkas Jenőnek írott levelei, a szerző HL Personália tulajdonában.

⁸⁰ Mint 69-es

GASTHAUS PFAFFENSATTEL 1991.januárjában 1945. 04. 01.-05. 08 között az ABK/Z "UNGARN" és a m. kir. RKK.-ből alakult "hegyivadász" század harcálláspontja.

Várakozás közben Ferenczy a faházhoz vivő acél telefonkábel akarta elvágni, amikor két orosz csevegve a salakos úton nagy térkép paksamétával nem messze megjelent. Ferenczy géppisztoly sorozatára nagy ordítással az árok melletti bokrokba ugrottak be eldobva a kezükben levő térképvázlatok egy részét. A tüzelésnek csak annyi eredménye volt, hogy elárulták jelenlétüket és riasztották a Köhler Hüttében levő oroszokat. Ekkor hallották a németek páncél öklől lövését és Kiss János szkv. is Gebauer géppuskájával tüzetnyitott a házból kiugrázó oroszokra, akik nem viszonozták a tüzet. Annál többet lőttek kiépített állásaikban levő orosz aknavető. Egy német katona megsebesült. A Köhlerhüttére csak páncélöklökkel lőttek, azt nem foglalták el, mert olyan nagy aknavető tűz volt, hogy moccanni nem tudtak, az oroszok teljesen belőtték a tanyát. A zsákmányolt térképvázlatok szerint a környező dombéleken mindenütt kiépített szovjetállások voltak. Az akció inkább erőszakos felderítésnek, riogatásnak tűnt, erőfitogtatás lehetett.⁸¹

A Thurzó raj egy meredek törpefenyős hegyoldalon jó célt mutatva aknatűz alatt vonult vissza. A terep gidres gödrös volt. „Mein Bein, mein Bein!” nyöszörgésre lettek figyelmesek, Ferenczy a súlyosan sebesült Krehán német tizedest ismerte fel, akit a nagy aknatűz miatt nem tudtak magukkal vinni, mert a meredek lejtőn felfele kellett rohanjanak. Kiss szkv. is arra kért engedélyt, hogy géppuskáját otthagyja, mivel lőszere sincs. Ferenczy átvette tőle a fegyvert és sértetlenül érték el a dombélt, miközben egy döglött akna gurult a lábuk elé.

Elhagyva balról levő sárga falú Köhlerhüttét, jobbról a fabarakkot és az oroszokat elhagyva rövidesen a fenyvesben találkoztak a többiekkel.⁸²

Az április 27-i a malom elleni támadásban a Szabó raj is részt vett. Szabó Tibor hdgy. olyan fáradt volt, hogy menetközben elaludt. Észrevette, hogyha egy német két lépést visszajött, beosztottjai ugyan-csak megindultak vissza. Annyira elvesztették már bizalmukat fegyvertársaikban. Egy fenyőfa mellett állt, mikor mellé esett egy akna, szerencsére döglött volt. Megmenekült.

Sötétedett. Egyre többen lettek a magaslaton. Egész nap nem ettek. Körülöttük egyre több orosz beszédet hallottak. Elhatározták, hogy visszamennek a Gasthausba, harcálláspontjukra.⁸³

Közben a Kalterhütténél parancsot kaptak, hogy ássák be magukat. Ferenczy, Thurzó és Kiss szkv. közös lövészgödröt ásott. Thurzó Jenő Kiss szkv.-vel elmentek megkeresni

⁸¹ Mint 67-es

⁸² Mint 67-es és 69-es

⁸³ Mint 66-es

Szabó Tibort. Egy bokor mellett guggoló csoporttól kérdezték, merre lehet, de azok nem válaszoltak. Gyorsan leléptek a sötétben. Ferenczy egyedül maradt. Azt vették észre, hogy a legénység beszivárgott a harcálláspontra. Ők is hajnalra bementek száraz ruhákért és a köpenyekért. Megszűnt a kellemes tavaszi idő, reménytelenül eleredt az eső. A sátorlap alatt ásták a gödröt, de minden víz a gödörbe folyt.

ÁLLÁSHARC NAGY VESZTESÉGEKKEL

Az április 28-án a szakasz visszatért a vonalba és kezdte azt hosszabb tartózkodásra kiépíteni. A kezdődő fagyhullám miatt megfagyott a ruha rajtuk és vacogott a foguk. A fagyot hóesés követte, olyan nagy, hogy egy óra múlva az utászcizmából ki kellett húzzák a pantallót, hogy ne legyen tele hóval csizmájuk.

Ferenczy, Thurzó és Kiss szkv. bunkere a szakasz legészakibb helyén olyan közel volt az oroszokhoz, hogy beszédük áthallatszott. Északra tőlük - úgy tudták - nem volt csatlakozásuk. Jobbra az 1 és 3. raj, majd a 2. raj ásta be magát. Legdélebbre Szabó Tibor bunkere egy vízmosás mellett volt, ahonnan semmi kilövése nem volt, sőt bunkerének kilövő nyílása sem volt. Amikor a hó olvadni kezdett, kiderült, hogy bunkerüket egy tisztásra vezető útra építették, a tisztáson egy szénapajta van, és kölcsönösen közelről látják egymást az oroszokkal.

Ahogy kimozdultak, abban a pillanatban egy lövedék csapódott lőrésük keresztgerendájába. Hátrább új bunkert kellett ássanak egy fenyőfa gyökérzete alá. Abban a pillanatban, ahogy kimozdultak, azonnal jöttek a lövések. Az állandó lövöldözések miatt nappal nem lehetett a fedezéket elhagyni, még a szükség miatt sem. A fedezékben olyan kicsi volt a helyük, hogy Ferenczy kiakasztotta géppisztolyát egy faágra. Reggelre ellopták fegyverét. A nyomok vonalukon át vezettek.

Ekkor kapott honalj lövést Kiss János szkv., aki távcsővel a széna-pajtát akarta megfigyelni. Krizsán László őrmester őt akarta megbosszulni és Thurzó Jenő távcsövet elkérve figyelés közben a mesterlövész csuklóját lőtte el. Mindkettőjük sebesülten kórházba mentek.⁸⁴

A Szabó raj önállóan németek nélkül ment felderítésre le a völgybe. Ritkás erdőből kiértek egy tisztásra, ahol 20-30 méterre egy teljesen elhagyott tanya látszott. „Előreküldtem két fiút, akik bekúsztak a kerítés mellett, és amikor jelezték, hogy nincs senki bent, akkor mi is vigyázatlanul bementünk. A ház asztalán tejeskávét, megkent vajaskenyeret, kockacukrot találtunk. Éppen nekiláttunk volna az evésnek, amikor az oroszok kezdték lőni a házat. Mi mint az örültek ugrottunk ki az ablakon és a kerítés mellett hasoncsúszva menekültünk. A kerítés tövében az orrom előtt porzott a föld a becsapódó géppisztolygolyóktól. Sikertelenül mindenkinek sértetlenül visszajutni az erdőbe, ahol újra találkoztunk. Mondanom sem kell, egy árva lelket nem láttunk azok közül, akik ránk lőttek, olyan jól álcázták magukat. Üres korgó gyomorral érkeztünk haza, mert reggel sem ettünk az esetleges haslövés miatt, hogy ne legyen tele a gyomrunk.”⁸⁵

Április 28-án Görzsönyi János szkv., Szépe Sándor, Tóth István tiz-ek hősi halált haltak,⁸⁶ Hujber Gyula a térdén megsebesült. „Tóth István tiz. feküdt a havon szótlanul,

⁸⁴ Mint 67-es

⁸⁵ Mint 66-es

⁸⁶ Négyen nyugszanak a retteneggi hősi temetőben és vezeti a sort "Ungar. Leutnant MARTIN GHYCZY gefal. 25. 4. 1945.", a sírmező bal első sorának második sírjában, gyönyörű, alpesi "magas hegyi" környezetben.

Sírját közülünk először 1990 május 23-án Szabó Tibor feleségével Magdával és Thurzó Jenci feleségével Évával kereste fel. Marci sírját 1991 januárjában én is meglátogattam.

csak a kezét nyújtotta felém. Alatta a hó egyre véresebb lett, háta mögött robbanhatott az akna.”⁸⁷

Április 29-én bevonult Filák Ferenc törm. a RKK. hangármestere 04. 24.-étől volt betegállományban.

Április 30-án Pozsgai szakaszvezetőnek ment át egy szilánk a tenyerén, kórházba ment.

Április 31-én Rajnai József eje. őrm., az RKK. szolgálatvezetője volt Zeltwegben, háta egy aknától tele volt szilánkokkal, kórházba kellett menjen.⁸⁸

Május 1-én kedden, Hitler halála napjára szilárdult meg a vonal.

Ezen a napon hirdette ki a 6. hdt. pk. javaslatára Balck páncélos tábornok a „9. Gebirgs Division” megalakulását és nevezte ki most már hivatalosan is Raithel ezredesi parancsnokának.⁸⁹

A 9. hegyivadász hadosztály kötelékébe tartozott az 56. hegyi tüzér ezred (6. üteggel), a 154. hegyivadász ezred, az 56. hegyivadász felderítő-, a 48. páncélvadász kiképző és tartalék csoport és a 155. hegyivadász ezred három zászlóaljával. Az ezred pk.-a Starkl Ervin hegyivadász őrgy., Az ezred I. zlj-a klagenfurti német repülő tisztekből és növendékekből, a II. zlj. zömmel hegyivadászokból, a III. zászlóaljának (pk.: Becker Heinz páncélos szds.) négy százada különféle alakulatok személyi állományából állt, 3. százada a mi „Semmeringi harccsoportunk” volt.⁹⁰

Ezen a napon a déli órákban a magyar szakasztól északra Görög Untersturmführer SS. hadnagy vezetésével az 1. magyar SS. sízászlóalj (1. Ungarische SS Schi-Bataillon) 15-17 éves SS. gyerekek lezseren öltözködve, piros babos nyaksállal, hegyi sétatobokkal, villámgéppuskákkal és MG 42-es rohamfegyverekkel felszerelve a szénátároló közelében a rétben alakították ki állásaikat.

...és egy kis kitérő későbbi hadtörténelemmel kapcsolatos olvasmányimból...

Az 1. magyar SS. sízászlóalj újoncainak kiképzése német fegyverekre 1944. 12. 07-én Neuhammerben kezdődött. Innen az orosz csapatok közeledése miatt 1945. 02. 10-én indulva, négy napig gyalogmenet utáni vasúti szállítással Leobenben rakodtak ki.

I. zlj. pk.: Darvas László szds., a II. zlj.-é Zelkó szds., aki Leobenben került szovjet fogságba. A zászlóaljat február 20-án kiképzésre a Seetaler Alpok magashegyi gyakorlóterére küldték.

Leobenbe jön vissza vitéz Gencsy József SS. Hauptsturmführer (szds), egy tiszttel és 7 legénységi állományú katonájával. Ők 220-an 1944. 12. 09-én önként jelentkeztek a szovjet páncélosok elleni harcra. Ennyien maradtak. A csoport a Bober folyótól Ny-ra a Breslau - Berlin autószerződésén állított volna útzárat, de mire odaértek az oroszok már túlhaladták a kijelölt pontot. A harcot újra felveszik és 11 harcokos kilövés után a csoport egy része, elesik, másik része orosz fogságba esett.

Még március 25-e körül a Győr környékén levő 1500 hegyivadászt sorolnak be a sízászlóaljhoz, akikből március 27-én III. zlj. alakult meg és mennek a Seetaler Alpokba. Vitéz Gencsy József SS. Hauptsturmführer (szds) lett a III. zlj. pk.-a. 1945. április 17-én riadóztatták az I - III. zlj-at és Gráctól DK-re védelemre rendelték őket. A Steyerországi harcokban 3 tiszt és 160 fő altiszt és legénységi állományú katona esett el, 1 tiszt és 56 fő eltűnt.

1945. 05. 08-án a zászlóalj létszáma 3000 fő, ebből harcoló 2500 fő. A zászlóaljak vesztesége összesen 13 tiszt és 467 altiszt és legénység.

⁸⁷ Mint 67-as

⁸⁸ Mint 69-os

⁸⁹ Brettner könyv 152. o.

⁹⁰ Brettner könyv 180-185 oldal

1945. május 10-e után néhány még honvéd egyenruhában levő hegyivadász a Szent László hadosztályhoz csatlakozott.⁹¹

Az 1. magyar SS. sízászlóaljtól (1. Ungarische SS. Schi-Bataillon) „a Semmeringtől délkeletre védekező, Zeltwegben honvéd repülőkből összeállított (!) Ghyczy Márton rep. főhadnagy⁹² parancsnoksága alatt harcoló századnak” jöttek a segítségére. Az egységek a Pfaffensattel környékén voltak bevetve.

Görög SS. Untersturmführer (hadnagy) százada a parancsot az április 17-én a Seetaler Alpokban (Judenburg mellett) történt riadóztatása után, az ott levő magyar I-III. SS. sízászlóaljak egyikétől kapta.

Az MG 42-ek (Sturmgewehrek) 750-es, a villámgéppuskák 500-as tűzgyorsasága miatt lövéseiket alig lehetett hallani, azok a vízcsep vagy szakadó vászon hangjára hasonlítottak. Sok véres sebesültet hoztak közülük vissza. Amilyen lezseren jöttek, úgy is távoztak, azt mondták, visszanyomták az oroszokat, de sok veszteségük volt.⁹³

Az SS. síszázad vesztesége egy tiszt, 71 altiszt és közkatona volt, heten eltűntek. A század és a beérkező zöm, később a IV. páncélos hadtest alá rendelt Wiking páncélos hadosztály alárendeltségében harcolt a háború végéig.”⁹⁴

... folytatás kitérő után:

Május 1-én délután 18. 00 óra körül a századparancsnok bunkerétől 8-10 méterre egy nagyméretű akna csapódott be az ételhordók mögé. Fleischer hdgy., Käfer tőrm., Rausch és Weinzierl tiz-ek súlyosan sebesültek, Rau ftőrm. hősi halált halt. Az ezred parancsnoka Starkl Erwin őrgy. a két parancsnokot állapotuk miatt személyesen vitte le terepjáró kocsijával a völgybe, hogy tovább szállítsák őket a kriegslachi segélyhelyre, majd a Bruck an der Muhr-i kórházba.⁹⁵

A nagyméretű aknától Ferenczy hdgy. is megsebesült, három szilánkot kapott. Az volt a szerencséje, hogy mikor elindult ebédosztásra egyik bajtársa kiszólt a bunkerből, hogy „hadnagy úr, lenne szíves az enyémet is elhozni?” Pár lépést vissza kellett mennie fájukhoz, amikor az akna sivitva becsapódott. Ütést érzett combján és homlokán, de csak homloka fájt. A század közepén levő parancsnoki bunkerbe benézett, mert sem Fleischer, sem Käfer nem volt ott az ebédosztásnál, de mindketten ágyukon feküdtek. A nagy jajgatás miatt továbbrohant. Pár lépés alatt annyira kiszáradt a szája, hogy először a kávé marmonkannás bácsit kereste.

Lorbeck német repülő katona nagyon sápadtan a kannájára dőlve feküdt. Bögréjéből először neki töltött nyitva lévő szájába. A második bögrénél vette észre, hogy a szájába töltött kávé tarkóján folyik ki. Lorbeck német repülő katona is hősi halált halt.

Még az éj leszállta előtt mindannyiukat elszállították, vagy saját lábukon battyogtak le a kötőőhelyre.

Ferenczy hdgy. is, amikor az üres csajkákkal visszament fedezékébe, kérdezték tőle, mitől véres a homloka? Valószínű egy fáradt, fákról többszörösen visszaverődött repesz sapkagombját szétlapítva, az alatta levő posztót nyomta a homlokába. Hóval mosta ki a

⁹¹ Számvéber Norbert: A Waffen SS. magyar alakulatai (2) Magyar Honvéd 1997. szept. 26. VIII. Évf.39. sz. 30-31-o. A szerző személyes közlése szerint adatait vitéz G. Payer: Armati Hungarorum (Körösi Csoma Sándor Historischen Verlag München, 1985), 599. p. c. könyvéből vette.

⁹² Ghyczy Mártont nem léptették elő főhadnaggyá, ez téves közlés.

⁹³ Mint 67-es

⁹⁴ Mint 85-es

⁹⁵ Mint 73-es

posztószálakat sebéből. Szája szélét is érte egy kis szilánk, de az betokozódott. 50 év után hagyta el arcát. Thurzó Jenő mindkét combjából 8-10 ceruzahegy-vastagságú szilánkot szedett ki. Bal combja gyorsan begyógyult, jobb combja gennyesedett, hadifogságban egy állatorvos tisztította ki sebéit.⁹⁶

Május 2-án esett el az ABK/Z állásaitól délre levő IV. zászlóalj parancsnoka Rudolf Ihssen fhdgy. zászlóaljparancsnok.⁹⁷

Az állandóan lövöldöző mesterlövész felkutatására szervezett kis csoport, nem járt eredménnyel. Másodéves repülő akadémiái század-parancsnokunkra emlékeztek Csegezy alezredes úrra, aki a szovjet mesterlövészeket úgy jellemezte, hogy képesek voltak még a hőésés előtt fára kiépíteni lőállásukat, hogy a hó leesése után teljesen rejtve tevékenykedhessenek.

A ételmet ezután három vegyes ruházatban levő népfelkelő öreg katona hozta fel. Egyszerre a reggeli, ebédet és vacsorát. Együttvéve jó uzsonnának felelt meg. Többnyire egytál étel, konzerv, sajt, mûméz, mû-vaj, cigaretta, kávé, néha keksz volt a menü. Ferenczy Zoltán itt ünnepelte először életében ebéd nélkül születésnapját. Akkor még nem tudták, hogy pár nap múlva vége a háborúnak.

Május 9-ig csak egy éjjel mehettek le katonáink a Pfaffensattelra mosakodni és aludni. Ekkor látták, hogy a magasabb parancsnokok milyen jól élnek. Volt egy, akinek barátnője is ott volt.⁹⁸

Itt beszélgetett Thurzó zls. olyan 15 éves behívott német fiúkkal, akik annyira féltek, hogy az öreg népfelkelők elbeszélése szerint volt közöttük olyan, aki lövöldözéskor összecsinálta magát. Ezek az öregek a Volkssturmban civilben, kalapban teljesítettek szolgálatot.⁹⁹

A két hetes első vonalbeli szolgálat alatt a szakasz rettenetesen kimerült. Hideg volt, a bunkerek beáztak, a folyamatos figyelés miatt csak perceket aludhattak. Már egy hét után az éjszakai figyelés alatt csak fehéret-feketét láttak, de a látottak értelmét nem fogták fel. Amennyire lehetett nem zavarták az oroszokat, ők is ritkábban küldték aknáikat. A „Leben und Leben lassen” elv uralkodott. Az utolsó héten említésre méltó esemény nem is történt.

V É G E A „GYALOGOS” H Á B O R Ú N A K

1945. május 8-án a megbízott századparancsnok Richter főrm-rel az élen, anélkül, hogy értesítették volna a magyar szakaszt, összeszedték motyóikat, bunkereik elé szúrták szuronyaikat, ásóikat, ráakasztották rohamsisakjaikat és hátra sem nézve libasorban az ételhordók ösvényén csendben, megszöktek. Lementek a fogadóhoz, ahol felvételezték az élelmiszerkészlet javát és lesétáltak az erdő védelmében Rettenegig, majd onnan nyugat felé fordulva egy nyergen végigfutó alacsonyrendű úton átkeltek Alpl községet érintve Krieglachig, amely már a Mura völgyében van, majd ÉK felé Langenwangenén át Mürzuschlag vasútállomására.

A magyaroknak az tűnt fel, hogy a német SS. gyerekek nagyon csörömpölnek. Rövidesen a magyar szakaszparancsnok bunkerébe beszólt az SS. hadnagy, hogy „Krig ausz, kema hóm!” Vége a háborúnak, menjetek haza!

Felszedelődzködtek, elindultak lefele. A maradék ételmet felvételezték, kulacsaikat snapsszal megtöltötték, búcsút vettek Grundbichler asszonytól és lányától, akinek első férje

⁹⁶ Mint 67-es

⁹⁷ Brettner könyv 185. o.

⁹⁸ Mint 67-es

⁹⁹ Mint 69-es

neve után a fogadó neve ma is Alois Günther Gasthaus, ő maga jelenleg Otto Gasterer felesége.¹⁰⁰

Ugy döntöttek, hogy nem Steinhaus felé mennek, hogy minél messzebb legyenek az oroszoktól, nekivágnak toronyirányban nyugatnak. Minél magasabban voltak, annál hidegebb lett a hátukra sütő nap és nehezebb lett hátizsákuk. Könnyítettek magukon, először a kenyereket egy kökénybokor alá tették, a snapsz nem oltotta szomjukat, kiöntötték. A négyszázméteres magasságkülönbség, az állandó emelkedő kivette erejüket és a dombél elérése után négy óra mászás után, szomjasan, egy elhagyott nagy emeletes faházra - szállóra - bukkantak, melyet szinte futva közelítettek meg, annyira szomjasak voltak. Csalódtak, vizet nem találtak. Fáradtan, most már lefele a Mura völgyébe indultak tovább, de ez is nehéz menet volt. Egy lakott házat értek el. A gazda, egy megtermett paraszt olyan erőszakosan követelte Ferenczy távcsövét, hogy vizet is elfelejtettek kérni.

Fájó vádlikkal, rogyadozó léptekkel értek Mürzuschlagba. Még a hegyen meneteltek, amikor látták már, hogy az osztrák falvakban vegyesen szovjet vörös és osztrák piros-fehér-piros zászlók lengenek. Furcsa érzést váltott ki bennük ez a gyors színváltás. Ők még fegyverrel meneteltek Zeltwegbe, az osztrák lakosság már zászlókkal várja az oroszokat.

Mikor így fegyveresen beértek Mürzuschlagba és a lakosság meglátta a fegyveres alakulatot, az ablakokba kitett vörös zászlót beszedték és az osztrák zászlót tették ki.¹⁰¹

Itt tudták meg, hogy Mürzuschlagból indul a vonat. A négy kilométeres országúton annyi borzalmat láttak a nagy tolakodásban, mint soha eddig. Az országút tömve menekülő civilekkel, német és magyar alakulatokkal. Egy Tigris harckocsi, amíg hagyták, képes volt embereken, lovakon, egy elakadt szekéren, sőt tehergépkocsin keresztülgázolni. Ezt az esze-veszettet rövidesen egy páncélökölrel kilőtték, és mivel az országúton keresztbeállt egy másik Tigrissel a mélybe taszították.

Végre késő este érték el Mürzuschlagot, a vasútállomás védelmezőkkel nem akartak újat húzni, így az állomás közelében aludtak.

Másnap 9-én fegyvereikkel nyomatékot adva, felszálltak egy rövid személyvonatra jegyváltás után (!), amely Zeltweg felé indult. Bruck táján átszálltak egy tehervonatra. A kis csapat egyik fele egy barna kristály-cukrot szállító vagonba, a másik fele egy nyitott teherkocsira kapaszkodott. Később ezek is egyesével a csukott „cukros” vagonba bújtak. Kenyerük nem volt, nem tudtak csak cukrot enni. Hasonló élményük volt már egyszer, amikor egy gépekért menő és vonattal visszajövő kis csoporttal egy füstölt hússal, szalámmal teli vagonban utaztak Kenyeriből vissza Sopronon át éhesen. Akkor sem tudtak enni, mert nem volt kenyérük.

Égész éjjel ment a vonat és hajnalra értek Knittelfeldre. Örömmel, nagy várakozással Zeltwegben ugráltak le a szerelvényről és fejlődtek kettős oszlopba repülőtérré, melyen már alig volt élet. A kapuban sem állt német őrség, ők már rohantak a demarkációs vonal felé, hogy ne kerüljenek orosz fogságba. A kis szakasz nem jelentkezett sehol, eloszlottak régi körletükben, ahol egyetlen társukra nem akadtak. „Frontszaguk” miatt (?) kimondottan ellenségesen fogadták őket, mintha oroszok lettek volna.

A RKK. személyi állománya Németh János rep. ezds. kerületi parancsnok parancsára, május 3-án autóbusszal Homér Imre szds. úr parancsnoksága alatt Klagenfurtba távozott.¹⁰²

Két hete nem mosakodhattak most mégis a kimerültség miatt mosakodás nélkül zuhantak ágyba. Amikor elaludtak még amerikai tisztek voltak a repülőtéren.

¹⁰⁰ Farkas Jenő: Látogatás a Gasthof Pfaffensattelon 1991. 01. 12-én.

¹⁰¹ Mint 66-as

¹⁰² Farkas RKK. 31. o.

Ferenczy hdgy-ot hivatta a magyar repülőtér-parancsnok Emmerling szds., és német SS. páncélosok felderítésére küldte ki. Thurzó zls-sal akart menni, de csak sebesüléséből felgyógyult Kertai László szkv. rádióslövészét tudta a feladatra megnyerni. Judenburg felé látszólag fegyver nélkül, csak pisztolyuk volt a zsebben, gyalogoltak a repülőtér végében levő fenyvesig. Itt leültek az árok partjára, de pihenni nem tudtak. Indultak vissza és jelentették, hogy harcokosi gyülekezésével nem találkoztak.

Délután a repülőtér kifutója orosz repesz bomba támadást kapott. Ez alatt Telbisz Lóránt örgy., akinek a németek már átadták a repteret, éppen az amerikai VIII. hadsereg ejtőernyős tisztjeivel tárgyalt. Ők is a bombázás miatt rövidesen eltávoztak.

A magyar REGVI egység hangulata, mert megtalálták a németek élelmiszer-, és italkészleteit nagyon jó volt. Még nem tudták, hogy orosz, vagy angol fogságba esnek-e.

Május 10-én érkeztek halálosan kimerülten meg a Semmeringről lövész szakaszunk. Nem jelentkeztek a parancsnokságon, hanem eloszlottak régi körletükben. Tekla éppen elhatározta, hogy végre lefekszik, amikor egy fiatalabb hadnagy a parancsnokságra hívta. Ott – ma is azt állítja – egy repülő ezredesnél még jelentkezni sem volt ideje, már hallotta is parancsát: „Értesültem, hogy Judenburg mellett – ez az oroszoktól ellentétes irányban levő város volt – SS páncélosok gyülekeznek, fel akarják tartóztatni a szövetséges hatalmak csapatait. Ha mostanáig képesek voltak ellenük harcolni, most legalább legyenek képesek felderíteni fegyverbarátaikat, 16 óráig jelentést várok!”

Tekla, mélységesen megsértve először Thurzó Jencit akarta felkelteni, de végül is rádióslövészét Kertai Lacit keltette fel, hogy elkísérje. A Judenburgba vezető országútra merőlegesen két nyiladék (erdőirtás) szájazott be a „Rosenheim”-nél, ahol korábban gépeinket rejtettük el. Közben megegyezett Lacival, hogy hat kilométert Judenburgig úgysem tudnak elmenni, hanem először kialusszák magukat, és majd azután mennek vissza jelentést tenni. Így is történt. A repülőtéren ismét az „ezredessel” találkoztak és jelentették, hogy nem láttak semmit.

Az angol kapitány ugyancsak SS-ek csoportosulását közölte Telbisz Imrével, és gépkocsival elmentek Bruck an den Muhrba, az orosz parancsnokságra, segítséget kérni.

Mikor visszatértek a városba, az oroszok fél háromkor kis repeszbombákkal megszórták a repteret. Tekla ekkor ment a fürdőbe. Szerencséje az volt, hogy a kifutópálya és a fürdő között egy füves térség volt, így a bombák itt nem tettek kárt. A bombatámadás miatt a repülőtéren tartózkodó – állítólag az amerikai 8. eje. hdt. tisztjei – elrepültek. A magyarok hangulata, miután megtalálták a német élelmiszer raktárakat, a szeszes italokat, egyre vidámabb lett. Ők még nem tudták, hogy angol vagy orosz megszállás alá kerülnek.

Május 10-én éjfél tájt nagy dörrenés rázta meg ablakaikat. Éjjel 1-kor vonultak be az orosz harkocsik és Ferenczy Zoltán hdgy-nak és Kertai Lacinak nem volt ereje arra, hogy a szomszéd faluba Knittelfeldre, az angol zónába átmenjenek. A kivilágított repülőtéri kapu előtt orosz T-34-es vette célba a parancsnoki épületet. Orosz katonák lepték el a körleteket.

A repülőtéren villogó rakéták is az oroszok jelenlétét mutatták. Nyitva tartott földszinti ablakukon egy kiugró pofacsontú, ferdeszemű katona vigyorgott be. Tehetetlenségük, és kimerültségük miatt – pedig akkor még lehetőségük lett volna - maradtak.

Alig pirkadt, mikor kihirdették, hogy reggel négy órakor hol kell leadniuk fegyvereiket és mire a repülőtér kapujához értek, ott már két 120 mm-es légvédelmi üteget láttak beásva.

Május 11-én reggel hat órakor, két hosszú puskás orosz őr kíséretében az oroszoktól kapott „nyílt parancsal” Semmeringi szakaszunk elindult „haza”, valójában orosz hadifogságba.

A szovjet megszállási övezet nyugati határa ideiglenesen a három hatalom megállapodása ellenére Zeltweg repülőtere lett, így Knittelfeld is még orosz, a délre levő

Weisskirchen és Judenburg is angol zóna lett. A Knittelfeldben levő családjaink is ekkor még szabadon mehettek haza, vagy „jogtalan zónaátlépéssel” Nyugatra az angol zónába. Így ment akkor haza Balogh doki családjával, Kó asszony két kis gyermekével az előállt tehergépkocsira rakodva. A Brandt-Horváth család, Szabó Béla tüzér főhadnagy feleségével, (Szabó Imre barátom bátyja) Bruckig gyalog mentek a mintegy háromezer magyarral együtt. Itt voltak, akik továbbmentek haza fele, de sokan innen amerikai zónába mentek, majd visszajöttek az oroszok visszavonulása után Zeltwegbe, majd Klagenfurtba hozzánk. Én szüleimet egy judenburgi osztrák lányismerősöm még jogtalanul menekítette át a „zöld határon”, mindent sikerült magukkal hozzanak.

Elemér Csontos szakaszvezetővel az oroszok érkezése napján akart jelentéstételre Klagenfurtba menni sikertelenül, mert két orosz páncélos miatt ezt már nem tehetette.

Hadifogságot egy későbbi fejezet tartalmazza.

A SEMMERINGI HARCOK ZÁRSZAVA

A volt német ABK/Z katonái a háború után rendszeresen, 1992-ben 08. 29-én, minden második évben találkoztak a Pffensattel-i fogadóban. A tulajdonos: H. U.O. Gasterer A-8685 Steinhaus am Semmering volt még 1992-ben.

A vendéglőben bizonyára ma is egy 40x30-as fénykép látható. A kép jobb felső sarkában a vendéglő 1945-ös, bal felsőben 1982-es téli képe (66. oldalon) látható. A bal alsó sarokban „Der harte Kern”, alul: „KAMERADEN TREFFEN EINHEIT FLIEGER VOM AUSBILDUNGS KOMMANDO „Z”/ UNGARN” felirat, jobb alsó sarokban egy Me-110-es és egy Me 210-es fényképe. Közben 3x3 fénykép Hermann, Walter, Rudi, Heinz D., Heinz R., Adolf, Friedrich, Erich, Hugó keresztnévvel.

Magyar emlék csak GYHICZY MÁRTON rep. hdgy sírja a Rettenegg-i temetőben.¹⁰³

ÉS 51 év után: Olyan nagyon fiatalok voltunk, s olyan kevesen múlt, hogy nem estünk el mi is és olyan nagy szamarak voltunk, hogy oda kerültünk a háború utolsó napjaiban..... Ma sem értem, hogy miért indultunk olyan gyorsan haza. Csak néhány napot kellett volna eltöltenünk a környéken. Weisskirchenben biztos meg is bújhattam volna.¹⁰⁴

Az 1999-es Magyar Szárnyakban megjelent cikkhez csatolt fényképeket a jegyzet tartalmazza.¹⁰⁵

¹⁰³ Dr. Farkas Jenő: Ghyczy Márton m. kir. honvéd repülő hadnagy sírja. Magyar Szárnyak 1991. XX. évf. 20. szám 9 -10. oldal. Az 1945. április 30-án sebesült Hujber Gyula szkv. nevét tévesen Slujternak írtam.

1991. január 12-én személyesen voltam a Gasthof Pffensattel-on és Retteneggben a hősi temetőben. A Pffensattelen levő vendéglő tulajdonosa Frau Gasterer a vendégkönyvből akkor még élő, nyolc német egykori katonabajtársunk nevét adta meg. - Szabó Tibor és Thurzó Jenő Szolnokról feleségeikkel 1990. május 23-án elsőnek keresték fel a Gasthaus Pffensattel-t és a Rettenegg-i hősi temetőt.

¹⁰⁴ Szabó Tibor 1996. 05. 26-i személyes közlése: „Olyan kevesen múlt, hogy nem estünk el mi is és olyan marhák voltunk, hogy oda kerültünk a háború utolsó napjaiban.”

¹⁰⁵ Magyar Szárnyak 1999. XXVII. Évf. 27.szám 84. o. Képek jegyzéke 1. F l e i s c h e r Friedrich a német légierő mérnök hadnagya a 155. hegyivadász ezred III. zlj. 3. szd. pk.-a 2.. G h y c z y Márton ht. rep. hdgy a RKK. 1945. 04. 24-én hősi halált halt szak.pk.-a 3. F e r e n c z y Zoltán ht. rep. hdgy. 1945-ben a RKK.1. raj- majd szak.pk.-a, 4.F e r e n c z y Zoltán 1994-ben. 5. S z a b ó Tibor ht. rep. hdgy. 1945-ben a RKK. rajpk-a, 6. S z a b ó Tibor 1994-ben.b 7. T h u r z ó Jenő t. rep. zls.. 1945-ben a RKK. rajpk-a, 8. T h u r z ó Jenő 1994-ben. 9. GASTHAUS PFAFFENSATTEL 1991.januárjában 1945. 04. 01.-05. 08 között az ABK/Z "UNGARN" és a m.

ÁTTELEPÜLÉS KLAGENFURTBA

Még május 2-án Homér Tata bizalmasan utasította Nyitrást, hogy szép csendesen „mindent szedjen össze, szerezzen egy autóbust, amivel a klagenfurti repülőtérre fogunk átköltözni.”

Ezelőtt Jancsi rádiója Hujber Gyula szkv. megjött térdlövessel a Semmeringről. Jancsi a vele akkor ott lakó Szabó Imi ágát adta át neki és a sebesültet Balogh doki ápolgatta.

Az áttelepülési parancs körünkben nem okozott nagy lelkesedést. A „csonka” század azonban Szabó Imivel valamint Czapekkel, Cigivel és Bibivel valamint velem.

Homér Tata parancsnoksága alatt reggel elindultunk Klagenfurtba és délután meg is érkeztünk. Őrkatonáink is velünk jöttek. (Lásd 12. táblázatot)

1944. május 3-án Németh János vezérkari ezredes parancsára 26-an érkeztünk autóbusszal Zeltwegből Klagenfurtba. Az autóbuszban 8 tiszt és 18 fő légénységi állományú katona volt.

A nyolc tiszt Homér Imre szds. századparancsnok, Horváth Elemér hdgy. századparancsnok helyettes, Horváth Gábor, Farkas Jenő, Szabó Imre hadnagyok. Nyitrai János, Molnár Béla zászlósok és Balogh István o.hdp. őrmester voltak. Vidonyi János hdgy. feleségével később jött utánunk.

18 fő katonánk és 5 katona (akik a Semmeringről sebesülteként jöttek vissza) Zeltwegben maradt, és minden valószínűség szerint szovjet fogságba estek.

Érkezésünkkor még német repülő katonák adták a tábor őrzését, de mi fegyvereinket megtartottuk annál is inkább, mert Tito partizánjai tőlünk 20-31 km-re a Dráva partján tevékenykedtek. Ez az oktan emberirtás volt. Klagenfurtra fáj a foguk. Nem volt véletlen a welceneggi tábor két sarkán készültségben álló harckocsi.

Németh János vezérkari ezredes, aki már április 8-án érkezett Klagenfurtba, a IV. repülő körzet -, egyben a tábor parancsnoka bennünket azonnal szolgálatba állított. Németh János ezredes úr az 1. repülő hadosztály törzskülönítményébe osztott be Szabó Imrével és Molnár Bélával hármunkat. A német Gauleitert akartuk többek között elfogni, de nem az általa tervezett útvonalon jött. Sikertelenül jártunk. A parancsnokság ellenállási tevékenységének végrehajtói lettünk - mint ezt később megtudtuk - Klagenfurtban, az angol csapatok beérkezéséig és utána is rend fenntartó feladatokat láttunk el.

Itt ért bennünket május 8-a a háború vége.

Még aznap lefegyvereztük a németeket és vettük át az őrszolgálatot. Nyitrai Jancsi lett az őrparancsnok. Én Szabó Imrével, Cigivel és néhány fegyveressel, tehergépkocsival a klagenfurti raktárakat jártuk be és fegyvereztük le az ott levő német katonákat, és mértük fel a rendelkezésre álló élelmiszer és üzemanyag készleteket. Mi repülők biztosítottuk a rendet a város területén.

Erről a Welceneggi magyar Repülőtábor parancsnoksága Emlékeztetőt adott minden résztvevőnek. Én a 16. számozott okmányt kaptam:

EMLÉKEZTETŐ

78

a n.kir. légi kerületi parancsnokság Karinthia-i területen végzett teljesítményeiről:

1./ A Lg.ker.pság. 1945.évi március hó 29-én lépte át a magyar határt. Az első naptól kezdődően az SS hatóságok fegyveres harcra akarták alkalmazni az SS csapatokon belül. Ezt a parancsnokság megtagadta. Ezért Weitz-i, valamint a Felzbach-i Kreisleuterek, a Steyr-i és Karinthia-i Gauleiterok, valamint a Völkermarkt-i SS Brigadon-führer sáncolási munkára deportáltak tisztjeivel és parancsnokával együtt. A fegyverzetét elszedték, családjaiktól elszakították, nőket és gyermekeket napokon keresztül gyalog menetbe hajszolták.

2./ A parancsnokság annak tudtával, hogy a Dél-Austriai ~~ellenállási~~ mozgalom székhelye Klagenfurt - ezt a várost jelölte ki a Lg.ker alakulatainak gyülekezési helyéül. A parancsnokság inditattva és feljogosítva érezte magát, hogy a német ellenállással szemben mindenben ellenállást tanúsítson. Összeköttetésbe lépett az osztrák ellenállási mozgalommal és felajánlotta annak fegyveres segítségét. Tárgyalások folytak a jelenlegi Landes Regierung több tagjával, így a Landes Rath Piesch-el, továbbá gróf Goes-al és még másokkal. A fegyverek már rendelkezésre álltak relytegetés, valamint a német raktárak feltörése folytán. Dr.Reinernek a Karinthia-i Gauleiternek elfogása, vagy kikapcsolása is határozott tény volt, azonban az osztrákok visszalépése folytán kivitelre nem került.

3./ Annak a tervnek keresztül vitelét, hogy a Klagenfurt-i repülőtér légvédelmi tüzgépeit megszerezzük - a parancsnokság felajánlotta a kiszolgáló tiszt és logénység vezénylését a tüzgépekhez - ezt a rep-lőtér akkori német parancsnoka Wenschel ezredes - korábbi szerepléseinkről való tályékoztatlansága folytán - elfogadta.

A légvédelmi fegyverek kezelő személyzete egyidejűleg azt a titkos parancsot kapta, hogy az angol-szász gépekre nem szabad tüzelni.

A német repülőtér parancsnoka - Wenschel ezredes - egyangolászsz mélytámadás alkalmával személyesen pisztolyával akarta harcra kényszeríteni a szabotáló magyar repülő kezelő személyzetet. Majd a parancsnokság bíróságát e miatt a parancs megtagadás miatt kényszeríteni akarta, hogy az ő bíróságukba beolvassa német törvények szerint - utasításainak megfelelően - ítélkezzenek a parancs nem teljesítőkkel szembe. Ennek a bíróság által való megtagadása után megtudva, hogy tiltó parancs Németh ezredestől, illetve a parancsnokságtól származik - Németh ezredest és a parancsnokság hat tagját /: Szekváry alezredest, Mesterházy őrnagyot, Vass századost, Tariczky századost és a kezelő személyzet parancsnokát Regős hadnagyot / egy SS bírósággal kihallgatás és tárgyalás nélkül halálra íteltette. Ezt

Wenschel ezredes tatkárnője a 6.angol páncélos hadosztály il. hatósága előtt maga is bevállotta.

4./Az angol csapatok Tarviziónál történt határátlépése ut parancsnokság megszállta és lefegyverezte a Klagenfurt-Annabi repülőtér még el nem menekült személyzetét.Biztosította,hogy a 70 db.repgép ,valamint az összes hradó berendezések és több v egyéb felszerelési anyag a vissza özönlő német seregroncsok ál el ne hurcoltassanak,illetve meg ne semmisítesenek,majd több re téri épület felrobbantását akadályozta meg.Erről a PARADE című katonai képes folyóirat 1945.évi június 9-i számában cikk és ké jelent meg.A repülőteret később megszálló angol erők parancsnoká javaslatára az illetékes angol katonai parancsnokság megengedte, hogy a magyar repülő katonák minden fegyverzetüket megtarthassák. Erre azért is szükség volt,mert elegendő angol erő beérkeztéig- kb.10-12 napig -reptér őrzését és biztosítását továbbra is a magy légierő katonái végezték.

5./A repülőtéren a parancsnokság minden számbajöhető emberét kiegészítő munkára alkalmazták.~~Es~~ a kb.500 fő építette meg az egyéb munkák között az 1500 m-es kifutó pályát a nagygépek részére.A Tainach-Stein-i állomás kb.200 m-es vasuti hidját ugyancsak a pa- rancsnokság emberei készítették.Ez jelenleg befejezés előtt áll.

6./Az angol katonai hatóságok ezért a legelső időtől kezdődő- leg a parancsnokság gépkocsijait biztosították,ezeknek és a pa- rancsnokság hivatalos szerveinek mozgását a legmesszeemenően en- gedélyezték.A repülőkhöz tartozókkal az 5.és 6.hónapokban társa- dalmi és sport érintkezést folytattak az Amstichl-i és Zollfel- di repülőtérhez tartozó angol légierők tisztikara és legénysége. A RAF itt tartózkodása alatt állandó foodbal érintkezés volt a magyar és angol repülők között,a legbarátságosabb formában.

7./Az angol katonai hatóságok a repülők teljesítményeit hono- rálva a 6.angol páncélos hadosztály megszállási sávjában lévő sszes magyar egységek parancsnokává a magyar repülők parancsnokát y ezredest neveztek ki.

8./A magyar királyi légi kerületi parancsnokság,illetve be- ztottjainak teljesítményei,amelynek alapján az angol megszálló- ságok részéről kiváltságos elbánást élveztek és érdemelték ki s erről legjobb tudomásunk szerint akkor az összes angol paramcs- ságok értesítve lettek írásban - a következő három pontban fog- atjuk össze:

I.

A fegyveres szolgálatot a németek részére megtagadták - ezért a munkára deportáltak sorsára jutottak családjakkal együtt.

II.

Az ellenállási mozgalomban tevékeny részt vettek - és az erőben annak zömét képezték, minek folyamánya-képen foglalták ki és fegyverezték le a Klagenfurt-i repülőteret.

III.

A Dél-Ausztriában lévő magyar alakulatok közül egyedül a légierők kerületi parancsnoksága az itteni végzett szervezett munkát Dél-Ausztria felszabadításának első percétől kezdve összeszámba jöhető munka erejével önszántából az angol fegyveres erők és az osztrák hatóságok részére.

Lendorf, 1945. évi november hó 1-én.

M.kir.honvéd légi kerületi pság.

Jelenlétben/Adm.

Jelen "Emlékeztető"-ben leírt tevékenységeknek az angolok részéről történt nagyraértékelését igazolja az is, hogy 1945. június 22.-én Major C.Godfrey RE./:lakik:11.Seymour Avenue Modern Parc, Surrey, near London:/a R.A.F./Kir.Angol Légierő/"Parade"szóbanforgó számát üdvözlő szavakkal és saját dedikálásával ellátva megküldte a volt Légi Kerület parancsnokának, Németh János rep.ezredesnek, akinek az jelenleg is birtokában van.

Az "Emlékeztető"e.l6./tizenhatodik/száma példánya, mint az abban leírt események egyik résztvevőjének **Farkas Zsénő** lt.rep.hdgy-nak adatott ki.

Klagenfurt, 1945. Karácsony

Németh János
Volt Légi Kerület parancsnoka

Vártuk az angol csapatok beérkezését. 1945. május 10-én pontosan megérkeztek az előre jelzett időben. Németh ezredes úr már előtte is kapcsolatban volt velük. Ígéretet kapott, hogy a welceneggi tábornok meglátogatják. Teljes díszben, tör az oldalunkon, vártuk az angol ezredet, aki egy főhadnagy kíséretében érkezett. Amikor Németh ezredes úr jelentését befejezte, az angol főhadnagy, „Hello Festetics” kiáltással a sorunkban Németh ezredes úr mellett álló gr. Festetics őrnagy nyakába ugrott és össze-vissza ölelgette. Egy angol lord fia volt, aki a háború előtt többször járt Magyarországon és nagyon jól ismerték egymást.

Folytatás:

A Romboló Kiképző Keret története „Angol hadifogság Ausztriában a Romboló Kiképző Keret Klagenfurtban” c. fejezetben folytatódik.

1944 augusztus 20-án avatott repülőtisztek

ME - 109-es VADÁSZCSOPORTOK TÖRTÉNETE.¹⁰⁶

NÉMET - MAGYAR VADÁSZ TANFOLYAM

1. ME-109-es TANFOLYAM SÓSTÓN

Mint korábban (I. kötetben) említettem, hogy Évfolyamunk tisztjeit a 20 órás műszerrepülő tanfolyam után két alakulatnál képezték át a Me-109-es típusra.

Az egyik - a Székesfehérvár - Sóstón, majd Felsőszeli - Galántán - végül Gótha bei Thüringenben működő Német - Magyar Vadász Tanfolyam,

- a másik a Kenyeriben levő 101 / 6 szd.

Mindkét helyről azonban az átképzettek közül többen a m. kir. 101-es honi vadászrepülő ezred II./4-5-6.; ill. III./7-8-9. harcoló századainál Veszprémben, Kenyeriben és Ausztria területén fejezték be kiképzésüket.

Évfolyamunkból mindenki vadászpilóta akart lenni. Ennek az óhajnak parancsnokaink nagy része helyt adott, még fegyelemsértés esetén is. Csizmadia Sándor és Balogh István, akik Debrecenben Weihével bukófordulóztak és a letiltásuk, vagy fenyítésük helyett Taszárra - a vadászjelöltekhez helyezték őket. Vagy pl. engem, Farkas Jenőt és Szabó Imrét a III. fok befejezése után - mert **Nyárády Lajos százados úr** Veszprémben nem tudott nekik repülési feladatot adni, - korábban Tapolcán is már csak reggeli Súlyom berepüléseket végeztek - kérésükre Pápára helyezte át őket, az akkor még ott levő

vadásztanfolyamra.

Részben a vadászátképzésen levő tiszti növendékek ellenállása és tiltakozása miatt, - „akadémikus tiszttel nem lehet egy tanfolyamon”, - és mert még nem végezték el a kötelező 20 órás műszerrepülő-kiképzést, mindkettőnket Jablonszky Elemér főhadnagy úr tanfolyam Német-Magyar Vadász magyar parancsnoka egy Ju-86-sal vitt el és hozott vissza Veszprémbe. Soha nem lehettünk vadászok.

Ju 86 bombázó repülőgép

¹⁰⁶ Az írás rövidített változata a Magyar Szárnyak XXVI Évf. 1998. 26. sz. 202-207 oldalán jelent meg.

A német-magyar vadászátképző tanfolyam Börgöndön alakult és 1942-ig itt is működött.

Első parancsnoka Preizer német őrgy. volt. Az átképzésre kijelöltek első csoportjában volt Szobránczy Aladár „kafarnaumi” főhadnagy, majd megkapva a tiszti keresztet már százados-ként hallgatja az elméleti oktatást a fordulóharc végrehajtásáról. Felállt, szót kért és kifejtette a német őrnaggyal ellentétes véleményét. Preizer leinti, Szobránczy begerjedt és azt mondta: Tudja mit őrnagy úr! Két legjobb oktatójával élesre töltve találkozunk a levegőben, majd ott eldöntjük a vitát”. Preizer bevallotta: „Nem adom a gépet, mert nem ismerem a témát!” - a fordulóharc elmaradt.

Tanfolyam 1942-ben Börgöndön alakult, 1943 nyarán Pápára települtek át, majd Székesfehérvár Sóstóra és ott végezték átképzést.

A csoport pk-a Jablonszky Elemér, Jakab, korábban bombázó pilóta is volt. . Harckiképzését Zsolt József vk. százados.¹⁰⁷ harckiképző osztályában kapta, ahol minden típust repültek. Börgöndön ekkor két század volt az 1. szd. pk.-a Kovács József százados., a 2.-é Szilágyi János százados.

Jablonszky Elemér főhadnagy (Jakab) magas fekete, nyulánk, magas a legjobb vágású repülőtisztetek egyike, fiatal kora ellenére magas beosztásba került, mert nála rangban, repülésben gyakorlottabb, kitüntetett, átképzésre kijelölt tisztet kellett tanítson. Naponta végzett repüléseivel, - a földközélszélről felhúzott piruettjeivel, amikor is hagyta elveszni a gép sebességét és a legkülönbözőbb helyzetekből vette ki gépét és szállt le, - biztosította tekintélyét.

Fiatalabb korában fékezhetetlen volt. Székesfehérváron a HUNGÁRIA étteremben fogadtak tíz üveg pezsgőbe, hogy ő Svoj Lajos püspök úrnál fog ebédelni. Felhívta telefonon és meghívatta magát a püspökkel. Ugy tette le a kagylót, hogy : „Dicsértessék a Jézus Krisztus, kézsókom a Nagyságos asszonynak! Svój püspök meghívta ebédre.

Tekintve, hogy a püspök úrnak édes testvére volt a fehérvári hadtest parancsnoka, Jakabot az ebéd után tiszti járőr vitte be. Az állomásparancsnokságon Jakab köpenyzeiből elővett füstölt kolbász rúddal kínálta az urakat. Nagyon megfenyítették, de a fogadást megnyerte.

Egy másik alkalommal a reptér parancsnok gépkocsiját ellopva elmentek Pápára, visszafelé karamboloztak. Jakab édesanyja briliáns gyűrűjét kellett eladja, hogy az okozott kárt fia kifizesse.

A Keleti Fronton is volt és kényszerleszállt a vonalak mögött. A falu lakóseit kivezényelte, helyrehozatta velük a felszállópályát és elstartolva hazajött (Nyilas Tibor könyvében található a leírás).

Jakab nőügyeiről regényt lehetne írni. Mi csak annak voltunk tanúi, hogy mikor Lassu Béci megérkezett Góthába „mennnyasszonyával” egy csinos fiatal lánykával és édesanyjával, mindketten nagyon gyorsan Jakab ágyába keredzkedtek. De erről később.

A magyar keret parancsnoka Jablonszky (Jakab) főhadnagy, helyettese Szekeres Mihály főhadnagy , beosztott oktató: Balogh László t. zls. volt.

¹⁰⁷ Zsolt József később vk. őrgy., majd alezredes - ezredesként az Magyar Néphadsereg Légierők Parancsnoksága Harckiképzési osztályvezetőjeként szolgált szovjet hadifogságból jövet az 1950-es években. Itt, nekem, mint kiképzési anyagkezelőnek, Le. Sporttisztjének, majd, mint Légierők légi lövészet szolgálat vezetőjének később parancsnokának szolgálati előljárom volt.

A magyar alakulattal párhuzamosan működött a német Ausbildungskommando „Jäger”/ Ungarn, rövidítve ABK „J”/Ung. parancsnoka: Wendler százados. volt, akit 2-3 alkalommal lelőttek és nagyon félős lett. A háború után Thüringiában rö. százados.-ként élt.

Beosztottjai: Udo Meller hdgy., Rudi Rothenfelder (a háború után Münchenben lakott, kultúrmérnök lett és Oroszországban olajvezetéket épített) és Müller tőrm. Gothában, Willi Lang a Dél-Németországban oktatott. Mindhárman gyávaságáért utálták Wendler százados-t.

A tanfolyam 1942-ben Börgöndön alakult, 1943 nyarán Pápára, majd Székesfehérvár Sóstóra települt át.

A tiszteket általában a németek, a légénységi állományú repülőgép-vezetőket a magyar keret képezte ki.

Az ELSŐ VADÁSZ (első 20 órát műszerrepülő) CSOPORT

Évfolyamunk vadászjelöltjeinek ELSŐ csoportja, 12 tisztjelölt növendék, húsz órás műszerrepülő kiképzését 1944. 06.10-én ment le Szegedre és 1944 június 17-én kezdte meg húsz órás műszerrepülő kiképzését Focke-Wulf 58-as Weihével és azt július 22-én, fejezte be. Startkönyveiket Hangyál főhadnagy írta alá.

Hangyál Mihály főhadnagy A Me 109-re történő átképzésük avatásunk után 1944.09.06. – 10.28. között történt.

A csoport ezután 10.31-én vonult be a 101. PUMA vadászrepülő hadosztályhoz, ahol 1945. 04.19-ig harcolt.

A csoportban a következő évfolyamtársaim voltak:

Balogh Pál, Szócs Lajos, Pintér Gyula (Öcsi), vitéz Diószeghy György, Inkey Viktor, Kardos Miklós, Kovács Sándor, Bati János, Bakonyi Miklós, Endrői György ht. hdgy-ok, Jencs Zoltán és Sűrű Béla t. zls. (A továbbiakban az áthelyezési parancsban levő, az avatási rangsor rendjében történt a felsorolást követem)

Hadnagyk:

Balogh Pál

Szócs Lajos

Pintér Gyula

v. Diószeghy György

Inkey Győző

Kardos Miklós

Kovács Sándor

Báti János

Hadnagyk:

Zászlósok:

Bakonyi Miklós

Endrői György

Jencs Zoltán

Sűrű Béla

A csoport beérkezésekor 1944. augusztus elején már ott találták a REGVI 3. és 4. szd-ában velünk egy időben Szombathelyen repülő legénységi növendékeket.

A legénységi állományból ekkor került át a 101. v. osztályhoz Tábori László Veszprémbe az 1. századhoz Varjas Tibor; a 2. századhoz Szűcs Ferenc a 3. századhoz Kérges László Veszprémbe; az 5. szd.-hoz Fülöp Pál, Nagy József szkv-k Kenyeribe.

Alaposan megtanulták a Me-109 E és G típus műszaki leírását, repülőképzését szept. 6-án kezdte Aradó A és B típussal. Aradó A-val 5 géppár, egy raj kötelék gyakorlatot; Héjával 5 felszállást hajtottak végre. Ezután Me-109 E-vel 6 egyedüli felszállás következett 47 perc időtartammal, köztük egy műrepülési gyakorlat. Összesen mintegy 19 felszállást 6, 5 órát repültek. Ezután jött a Me-109 Gusztávval végzett kiképzés, amely 17 felszállást és 5 óra repülést jelentett. Közben egy alkalommal lövészet volt Várpalotán, majd két „Rotte” és két „Schwarm”, repülés következett.

Konkrétan Inkey Viktor hdgy. a tanfolyamon első startját szeptember 7-én végezte és október 25-én három géptípussal történt 42 felszállással, 12 óra repült idővel fejezte be.

A vadásziskolán tehát a legjobb növendékek egyike (általában a legjobbak repültek a legkevesebbet) összesen három géptípussal 39 felszállást 14 óra repült idővel fejezték be a Me-109-es átképzést.

Ezt igazolja Pintér Gyula hdgy. és Sűrű Béla t. zls. repülési naplója is:

Hogy ez mennyire minimális idő volt, azt leírni sem lehet. S hozzá nem mindegyik növendék fejezhette be ezt a rövid kiképzést, mert sok volt az eszkimó és kevés a foka. Történtek ekkor is különlegesnek számító események.

Pintér Gyula és Sűrű Béla repülései Székesfehérvárott

Első Me-109 Átképző Tanfolyam Székesfehérvár-Sóstó			
Típus	F(elsz.) ó(ra) p(erc)	Pintér Gyula 1944.09.0 6.- 10.28	Sűrű Béla 1944.09.06.- 10.28
Aradó B	f	16	16
	ó	5	5
	p	16	30
Héja	f	5	5
	ó	3	3
	p	25	25
Me 109E ¹	f	6	7
	ó	-	1
	p	47	02
Me 109G	f	11	11
	ó	4	4
	p	12	30
Összesen	f	38	39
	ó	20	21
	p	40	27

¹ Pintér Gyula 09.14-én, Sűrű Béla 09.15-én ment el először
Me-109 E+-vel

1944 nyarán a Székesfehérvár - Sóstó repülőtér parancsnoka vitéz Csekme Béla örgy. volt, akiről az hirlett, hogy az előző évek egyikén harmadéves akademikusokat vasárnap kubikmunkára rendelte. Felesége ezen annyira megdöbbsent, hogy nagyon csendesesen figyelmeztette.- „Dehát Béla, ma vasárnap van és senki nem köteles dolgozni!” A válasz: „Örség, a hölgyet vezessék ki!” .

Sűrű Béla zrs.: „vitéz Csekme Béla örgy. úrnak sok borsot törtem az orra alá. Első összeütközésem a következőképen történt. Hadapród örmesterként fehér gyógyház ingben, fekete nyakkendővel, barna derékszíjjal és pisztolytáskával közlekedtem a repülőtéren.

A folyosón Csekme észrevesz: - „Milyen ingben van hadapród?” - „Alázatosan jelentem, a HM. engedélyezte az ing és nyakkendő viselését!” blöfföltem. Csekme utasította segédtszjtjét, Simkó százados-t, hogy - „Mielőbb keresse meg százados. úr ezeket a rendeleteket!” Bementem a segédtszti irodába és mondtam Simkónak, hogy - „Ne keressed, mert ilyen nincs! - Nagyot nevetett. - Nem kereste.

Egy másik eset: Kardos Micuval nekünk kettőnknek a 21-es szoba jutott, de ebbe a szobába nem mindenki mehetett be. Egy alkalommal, éjjel, nagy légiriadó alatt, kopogás nélkül Csekme lépett be szobánkba ellenőrizni, hogy lementünk-e az óvóhelyre.

Felgyújtotta a villanyt. Már ágyban lévén felszólítottam: „Kérem őrnagy úr, először is azonnal oltsa el a villanyt, másodszor kérem azonnal hagyja el a szobám, mert magánlaksértést követett el, amiért, ha nem megy ki, fel fogom jelenteni.

Csekme szó nélkül kiment.

Egy alkalommal Csekme jött a Balatonról családjával. Volt a hangárban egy Ungvárról jött hadapród őrmester, aki egy Búckerrel. leszállt. Betolták a hangárba és a hadapród eltűnt. A szerelők mondták, hogy van egy gép a hangárban, repülhetek vele. A tanfolyamból ketten voltunk ott Bádi Jancsival. Elmentünk a géppel Veszprémbe. A gép rendszáma nem volt nyilvántartásban, így rendszám nélküli Búcker volt. Elkezdtek a lepszényi templomot becsületesen sturcolni, majd a reptér gonió állomását, majd visszafele jövet egy sorompónál megsturcoltuk véletlenül a visszatérő Csekméket. Mivel a Búcker nem volt nyilvántartásban, nem tudta meg ki volt a rendbontó.

Öltözködési csúcsomat avatás után zászlós koromban értem el. Sortban, fehér, hagyományos gyöngyház ingemben, vállamon aransávos vállapokkal láttam el az ügyeletes tiszti szolgálatot, természetesen fekete nyakkendővel és zsávoly sapkában. A közeledő Csekme őrnagy úrnál, mint ügyeletes tiszt, feszesen lejelentkeztem. Jött a várt kérdés: „Hé maga, milyen ruhában van?” - „Alázatosan jelentem, saját öltözetemben, mert Táltos (gh-s) főhadnagy úr nem szerelt fel és kénytelen vagyok saját ruhámban szolgálatot teljesíteni!

A Székesfehérváron folyó kiképzést sokban gátolta az amerikai légifölény. Évfolyamtársaim ott voltak bombázásánál és szerencsénkre a Balaton felé voltunk kint bunkereket ásni. A riadó lefűvéása után a bombakárok mentésére érkezünk vissza.

Én 15-16 legénnyel a Széchenyi utcában, a Fehér Gyöngyház vendéglő fele mentem menteni. Először egy műbutor asztalos bútorait akartuk a házból kimenteni, de az égő házból először egy öregasszonyt hoztam ki ölben, aki mindenképen vissza akart menni már égő pénzéért. Az egyik lakót pisztollyal kényszerítettem arra, hogy vödrét adja át egyik szomszédjának, akinek égett a háza és nem volt vödre. Egy lány sirveszékelt, hogy anyját hozzák ki a házból az égő romok alól. Egyik katona belépett az égő szobába, először tisztelgett az asszonynak, aki nem akarta hálósobájába beengedni. Az asszonyt az állomás melletti házba vitték át.

Kaszap István apja látva rajtam, hogy repülőtiszt vagyok, arra kért, hogy hatástalanítsak egy bombát, mely a padlása ajtajába fűródott. Szerencsére nem bomba, hanem egy gyújtóhasáb volt, melyet enyhe mozzgatással ki tudtam venni. A Kaszap templomot egyébként fallal vették körül azzal, hogy azt Pista megvédi. A bombák valóban el is kerültek a bazilikát. Amikor a romeltakarítás után halálosan kifáradva visszaérkeztem embereimmel, meglátott oktatóm Rudi Rothenfelder, aki akcentussal ugyan, de kezdett már magyarul tudni, „ROMHÁLMÁZ”-nak keresztelt el.”¹⁰⁸

¹⁰⁸ Sűrű Béla emlékezik 1998. Julius 15-én Hévízen lakásán. A történeteket lejegyezte: Dr. Farkas Jenő.

Egy alkalommal Ócsó, Bátorfi Jancsi és Nyáry Gyurka, Nyakusz, egy Búckerrel jelentek meg Debrecenből és egy disznó hátsó sonkáját hozták magukkal. A combot gyorsan elkészítették és felkérérdzkedtek öten-hatan egy éppen Pestre induló Ju- 52-esre, melyet Kiss Pista vezetett.

Délután Nyakusz ismerősénél Bőhmkuti Magdikáéknál voltak, este mulattak egyet az EMKÉ-ben, és másnap bementek a Le. Pságra és Kósa főhadnagy úrtól hadibeosztást kértek. Bécit azonnal a Potyondi szd-hoz osztották be A Puma II. osztályához. Kardos Micu Kovács [József] Juszufhoz került.

Megállapodtak, hogy Nyakuszt és a vele levő 15 évfolyamtársunkat Kenyeribe fogják helyezni. Ez később így is történt.

Később minden légiriadó jelzés nélkül, 6 Mustang a két órákor végzett eligazítás után megtámadta a fehérvári repülőteret és az összes lövészetre előkészített benzinnel, lőszerrel feltöltött gépet felgyújtotta. A menekülő személyi állomány futva vissza-vissza nézett és látta a nagy füstgomolyt, miközben rohantak a balatoni út melletti erdőbe kijelölt riadó helyükre. A Mustangok iskolakört repülve addig lötték gépeiket, amíg meg nem semmisültek. Ezután az állomásról kitolt vöröskeresztes szerelvényre csaptak rá, mozdonyát kilőtték, úgyhogy az felrobbant.

A gépek eltávozása után a pilóták és szerelők a nagy jajgatásra jöttek vissza és segítettek a mentésben.

Csoportunk beérkezésekor ott találták MÉG Szombathelyen a REGVI 3. és 4. szd-ában velünk együtt repülő legénységi állományú növendékeket. Részükre szeptember végén fejeződött volna be a vadásziskola lövészettel, de ez sem valósulhatott meg a gépek megsemmisülése miatt.

Székesfehérváron az első csoport október 10-20-a között fejezte be az átképzést, startkönyveiket Jablonszky Elemér főhadnagy úr 1944. okt. 26-án írta alá. A Légierők parancsa e napon rendelte el évfolyamtársaim első vadászcsoportjának bevonulását a 101. PUMA vadászrezredhez ahova 10. 31-én vonultak be, ahol őket a 1-3 századához osztották be. Ott a harcban levő századoknál bejezték be átképzésüket és mentek bevetésre.

Mindössze évfolyamunkból tiz, a legénységiek közül 6 fő került ekkor át a 101. PUMA ezredhez:

Balogh Pál, Szócs Lajos, Pintér Gyula, vitéz Diószeghy György, Inkey Viktor, Kardos Miklós, Kovács Sándor, Bati János, Bakonyi Miklós, Endrői György (Udo Meller tanítványa) hdgy-ok,

Sűrű Béla és Jencs Zoltán zászlósokat a 102/2. Potyondi századhoz Budaörsre osztották be.

Részletesen lásd a 102/2 század és „A PUMÁKNÁL” c. fejezetet.

HARMADIK vadászcsoporth Vát, Székesfehérvár, Felsőszeli és Gotha

A csoport egy része még Szegeden befejezte 20 órás műszerkiképzését, de nem csatarepülők lettek, hanem Székesfehérvárra kerültek vadászátképzésre. Az ötvenórás éjjeli vadász csoporttal költözködtek Vát-Acsádra *szeptember 19-én* és fejezték be a 20 órás műszerképzésüket.

A csoportba a következő 29 fő volt:

Horváth János, vitéz Horváth György, nemes Keller László, Szendei János, Szendrey Gedeon, Székely Nándor, Tar János, Czulek József, Endrői József, Graffi György, Berkesy

Márton, Forgács István, Polgár László, Balogh István, Imecs József, Bársony György ¹⁰⁹, Egry Tamás, Kovács Gábor, Bardon Pál, vitéz Szentgyörgyi Zoltán, Szentágotai József, Kárpátvölgyi István, Sáros Mihály, Mátételki József ht.hdgy-ok, Rónay Kálmán ht.zls. és dr. Nagy Gábor, Lassú Béla, Besze Mihály, Kocsis Nándor, Péter Károly ¹¹⁰ t. zls-ok.

Hadnagyok:

Horváth János
+ Csór '44.12.05.

v. Horváth
György

Keller László

Szendei János

Szendrei Gedeon

Székely Nándor

Tar János

Czulek József

Endrődi József

Graffy György

Berkessy
Márton

Forgács István

† Polgár László
Kemenesmagasi
1945.10.13.

Balogh István

Imecs József

¹⁰⁹ Bársony György hdgy-ra nem emlékszik senki, de tudjuk, hogy a Puma I. o-tól 04.01.-én helyezték át Pockingba, tehát akkor ő a lövészetről nem vonult be Székesfehérvárra, hanem a Pumánál maradhatott Kenyeriben.

¹¹⁰ Péter Károly t. zls. is a vadász csoportban volt, de ebben a parancsban nem szerepelt. Nem tudtam meg ennek az okát, mert szegény korábban meghalt, és nem tudtam vele ezt tisztázni. A kéziratot lektorálásra két héttel halála előtt küldtem el neki, elolvasta, de nem volt ereje kijavítani.

Bársony
György

Egry Tamás

Kovács Gábor

Bardon Pál

Szentgyörgyi
Zoltán

Szentágotai József

Kárpátvölgyi
István

Sáros Mihály

József

Mátételki

Kálmán

v. Rónay

Zászlósok:

Dr.Nagy Gábor

Lassú Béla

Besze Mihály

Kocsis Nándor

Péter Károly

„A románok kiugrása miatt Szegedről ismét a VÁTI ALAPI reptérre helyezték századunkat Acsád elhelyezéssel. A VÁTI nagy B reptéren német éjjeli vadászok működtek. A kiképzés zavartalanul folyt.

Itt (Váton) következett be első veszteségünk. A debreceni páncélos csatában Héjjas Relli (hadnagy, oktató tiszt) ¹¹¹unokaöccse Héjjas Mihály páncélos hadnagy megsebesült és a debreceni kórházba került. Relli engedélyt kért meglátogatására, amit engedélyeztem. [Hangyál Mihály fhdgy.] Mikor hazafelé repültek, amerikai vadászok Kemenesmagasi közelében megtámadták és lelőtték őket. Héjas Relli és Boka József rádiós őrmester a gépágyú találatok következtében a gépben meghaltak, Polgár László hdgy. növendék súlyos sebet kapott. A gép kigyulladt, Polgár hdgy-ot a lakosság kimentette, a gép a két

¹¹¹ Héjjas Rellinek Cini, Szentgyörgyi Coli, Szabó Karesz és Weingärtner Lexi voltak a növendékei.

halottal együtt elégett. Őket ott is temették el. Polgár Cinit a pápai kórházba vitték, ahol később meghalt. Ők voltak a század első hősi halottai.”¹¹²

Polgár László [Cini] a pápai kórházba került.

Részletesen a következő történt: 1944. Október 13-án pénteken egy miskolci látogatásra elkíserte oktatóját – Héjjas Aurél repülő hadnagyot-évfolyamunk kiváló képességű repülője - Polgár László repülő hadnagy, akit még vitorlázó repülő korából Cininek neveztek. Odafelé végig, visszafelé Pápa térségéig zavartalan volt a repülés. Pápa és Celldömölk között szólt előre rádiósuk, aki a budapesti rádiót figyelte: „Hadnagy úr! Most figyelmeztetett a budapesti adó: zavaró repülés, Zala, Kanizsa.” Héjjas azt válaszolta: „Mindjárt Váton leszünk, itt a mezőn nem szállunk le.” Egy – két perc telhetett el, mikor három amerikai vadász – valószínűleg Mustangok lehettek – löni kezdték a Weihét. A rádiós és a jobb oldalon ülő Héjjas hdgy. az első sorozatban találatot kapott. A rádiós a gép padlójára esett és ott hörgött, Héjjas hadnagy előrebukott a magassági kormányra hangtalanul. Polgár Lacit a baloldali ülésbe viszonylag védtek a mögötte levő rádiókészülékek, azonban a csípőjébe így is kapott egy géppuska lövedéket. A támadó gépek mindaddig lötték a Weihét, míg az ki nem gyulladt, sőt még azután is, hogy Laci a gépet egy szántóföldön hasra nyomta és még a gép el nem égett. Laci az égő gépből nagy nehezen kivonszolta magát, közben feje és keze súlyosan megégett. A közelben dolgozó földművesek csak a Musthangok távozása után merészkedtek a gép közelébe, és szekérrel vitték be a pápai kórházba.”¹¹³

Bajtársainak a támadás történetét október 15-én a pápai kórházban beszélte el súlyos égési sérülései és lőtt sebe ellenére, teljesen világos tudattal.

A látogatói első nap az akkor Pápán tartózkodó 2. vadászcsoporthoz tartozó Frankó Endre és Czulek József hadnagyok voltak, akik ebéd után kapták a hírt, hogy egy pilóta a pápai kórházban van. „Czulek Jóskaival bementünk meglátogatni. Az ágyon egy eléggé összeégett fiatalember feküdt. Megállva az ágya mellett, hogyléte után érdeklődtünk, mikor a súlyos beteg megszólalt: „Bandi, nem ismered meg? Polgár Cini vagyok. Nagyon megdöbbenünk, mert valóban nem ismerte fel egyikünk sem Polgár László hdgy. évfolyamtársunkat. Megszerveztük, hogy minden nap menjen be hozzá valaki közülünk.”¹¹⁴

Október 15.-én Weingärtner János volt nála, kinek súlyos égési sérülése és lőtt sebe ellenére, teljesen világos tudattal mondta el történetét.

Amikor Csizmadia Sándor és Bátorfi János meglátogatta, már szepszise volt, melyet égése és a nyomjelző lövedék foszfortartalma okozhatott.

Néhány nap múlva még felszállították Budapestre, de nem tudták megmenteni az életét. 1944. október 21-én 21 éves korában meghalt. A rákoskeresztúri temetőben október 24-én temették el. Temetésére a zavaros politikai helyzet miatt (1944. október 15-én volt a Szálasi féle hatalomátvétel) évfolyamtársaim nem tudtak Budapestre utazni. Emlékét a mai napig megbecsüléssel és szeretettel őrzik még élő volt évfolyamtársai, sportrepülő barátai és egykori vitorlázó repülő növendékei.

Forgács István [Fori] „párbaja” után kapcsolódott a csoporthoz és október 15-én esküdött fel Szálásra. Somorjai József szds. úr nem tartozott a „népszerű parancsnokaink” közé, mint általában korábbi parancsnokaink. Ezen a napon ment volna fel a csoport temetésére és az autóbusz körül csellengtek, amikor a Horthy beszéd elhangzott. Ekkor

¹¹² Hangyál Mihály életrajza

¹¹³ Weingärtner János – Farkas Jenő: A harci kiképzésben (Szombathely, Veszprém) részesült repülő akademikusok története In.:Pénzes János [szerk.] Emlékek útját járva 2. rész 185-198. Melbourne, 1989. Ausztrália A továbbiakban : Emlékek útját járva

¹¹⁴ Frankó Endre írása

kapott Somorjai szds. úrtól parancsot Acsádon Forgács István, hogy „menjen ki a repülőtérre [Vát, Sportrepülőtér] és szervezze meg a repülőtér földi és légi elhárítását”. Fori csak a repülőtérre tudta meg, hogy ott csak egy Caproni 101-ből kisserelt 12.7 mm-es géppuska van egy rozoga faállványra felszerelve. Forival kiküldött két szerelő megkapta a parancsot, hogy hevederezzenek lőszereket és nagyon sajnálva önmagát, figyelte a váti országutat, mikor jelennek meg a Tigrisek. Azt tudta, hogyha jönnek, ezzel a piszafával rá fog lőni azért, mert ezt a parancsot kapta. A Repülő Akadémián nem voltak sem nevelő, sem politikai tisztek, senki, semmiféle hazafias lelkesítő beszédet nem tartott, de tisztjeink magatartásából és a mi közösségi szellemünkből adódott, hogyha egy parancsot kaptunk, nekünk csak egy dolgunk volt, az, hogy hogyan lehet azt a parancsot minél gyorsabban és pontosabban végrehajtani. Így telt el vagy két-három óra, mikor jött az egyik szerelő nagy bánattal: s jelentette, hogy „Hadnagy Úr, a Weihében a rádió az Erikát játsza!”

Mikor mindenki kirepülte a 20 órát startkönyveiket Hangyál fhdgy. úr október 19-én írta alá.

Acsádról a csoport egy fővel megfogyatkozva - Székesfehérváron jelentkezett vadász átképzésre

Székesfehérvár-Kenyeri

Az Acsádon végzett első évfolyamunk negyedik műszerrepülő csoportja, a HARMADIK Me-109-es tanfolyamra jelölt csoport lett. Ők is Szegeden kapták műszerkiképzésüket és ezért avatás után 1944. szeptember 19-én Szegedre vonultak be akkor, amikor a Műszerrepülő Kiképző század ötvenórás éjjeli vadász csoporttal éppen *szeptember 19-én* indult Acsádra. Így a 28 növendék startkönyvét már Acsádon, Hangyál főhadnagy úr október 19-én írta alá.

Őket a M. kir. II. honv. rep. kik. osztályhoz vezényelték Kenyeri repülőtérre, ahol Aradó B-vel 11; Héjjával 3 felszállást hajtottak végre, és 4 órát repültek fejenként. A 3 Héja felszállás közül kétszer lőttek Cákon, ez volt a III. fokú kiképzésük koronája. Startkönyveiket Bakcsy Gergely főhadnagy úr 1944. november 4-én írta alá.

Bakcsy Gergely fhdgy.

A csoportot Miticzky Andor őrgy 219.sz. osztályparancsnoki parancsával Kenyeriből 1944.november 6-án indította útba Székesfehérvárra.

Eszéki János (Ubul) tsz. szkv. és Fehér Gusztáv (Bika) szkv.-k, akik Székesfehérvárra a Mustangok támadásával egy időben érkeztek. Péter Károly t.zls. is ebben a vadász csoportban volt, de a parancsban nem szerepelt.

Az áthelyezési parancsban tévesen szerepel Polgár László hdgy., mert nevezett október 13 -án Héjjas hdgy-gyal műszerrepülés közben lelőtték, így nem is lehetett Kenyeriben. Később 1945 februárjában (a nem velünk végzett) Tóth Jenő t.zls-t is Góthába vezényelték.

Székesfehérvár Sóstó repülőtéren a csoport 1944.nov.16-án kezdte meg kiképzését Aradó A-val és B-vel. Az állandó berepülések miatt nagyon keveset tudtak már repülni, a repülőtér a bombatölcsérek miatt egyébként is használhatatlanná vált. Csekme örgy. úr Hess örgy. családjával a már megszállt Debrecenbe szökése miatt minden repülést letiltott.

Ekkor már nagy felfordulás volt mindenütt. Ugyanolyan elhelyezésben voltak, mint akadémikus korukban.

Novemberben Székesfehérvárról egy Fiat G szállítógéppel négyen mentek Miskolcra Héjákért. Csak egy Héját és Egry Tamás egy He-70-est hozott, ami nagy teljesítménynek számított. Székely Nándi édesanyját és hugát menekítette Székesfehérvárra.

1944 novemberében Székesfehérvárott képezik át Me Bf.109-re a 102 v.feld.o. és a 102 csatarepülő század pilótáit is. Az átképzést Rudi Rothenfelder törm. és Ewald Rohrbeck hdgy. vezette. Ez is késleltette a csoport átképzését.

Rónay Kálmán ht.zls.-t hamis vád miatt vitéz Csekme Béla örgy. a repülésről letiltotta és a sárvári hadkieg.-hez indította útba.

Az amerikai vadászok a repülőtér elleni minden riadó jelzés nélküli alacsonyítámadását a csoport 1944 novemberében élte meg. Hat Mustang, a két órakor végzett eligazítás után az összes lövészetre előkészített benzinnel, lőszerrel feltöltött gépet felgyújtotta. A menekülő személyi állomány futva vissza-vissza nézett és látta a nagy füstgomolyt, miközben rohantak a balatoni út melletti erdőbe kijelölt riadó helyükre. A Mustangok iskolakört repülve addig lötték a gépeket, amíg meg nem semmisültek. Ezután az állomásról kitolt vöröskeresztes szerelvényre csaptak rá, mozdonyát kilőtték, úgyhogy az felrobbant. A gépek eltávozása után a pilóták és szerelők a nagy jajgatásra jöttek vissza és segítettek a mentésben.

A reptér védelmét megerősítették. Német vierlingeket, négy csövű légvédelmi gépágyúkat és kimustrált Breda gépekből gépfegyvereket szereltek ki és telepítettek, várva a második támadást, mely körülbelül 10 nap múlva be is következett. Ez nem tartott sokáig, mert már az első rácsapás után is és a másodiknál is több Mustang füstölve hagyta el a sóstói repteret. Hogy hány gépet lőttek le sosem tudták meg.

Amikor egy orosz páncélos éket a reptér szélén levő német 88-as üteg visszavert, határozta el a parancsnokság magát arra, hogy áttelepüljenek.

FELSŐSZELI

Egy Mustang alacsonyítámadás következtében a gépek nagy része elégett 1944 . december 5-én a vadásziskola részéről Udo Meller hdgy. és Nemes Endre szds. repültek át szálláscsinálóként Felsőszelibe.

A Felsőszelibe való áttelepülés során az első áttelepülésről lemaradt Horváth János, (1924. Sopron, Horváth Aloyzia) „Pullér” ¹¹⁵ zuhant le Balogh Pista (Popey) helyett. Veszprémből Kenyeribe kellett egy Bückerre átrepülni ¹¹⁶. Pullér Sopron, Popey Győr fölé szeretett volna elmenni szüleit meglátogatni. Starton állt a Bücker 131-es [nem Solyom] járó motorral. Ők ketten vitatkoztak, s fűszalat húztak, hogy melyikük menjen. Közben a

¹¹⁵ Nem tudom miért, de az akadémián Pullérnak hívták, nekem mindig a bencés gimnazista Horváth Jancsi volt és maradt.

¹¹⁶ Sokáig nem tudtuk, hogy milyen géppel történt a kényszerleszállás. Balogh Popeye Solyomot mondott, mások Aradót. Végül is ezt Szentágotai Jócó tisztázta: "Pullér (Horváth Jancsi) nem Solyommal, hanem Bückerrel verte agyon magát és a szerelőt."

¹¹⁶ Ezt nem vették komolyan, mert később mégis bekerült a kint képzett 10 főből álló csoportba.

szerelő a benzin csapot elzárta. A fűszálak Pullér startját engedélyezték. Elemelkedett és első fordulója után leállt a motorja, elzárt benzincsapját nem véve észre kényszerleszállt Csór mellett és szerelőjével együtt 1944. december 5-én repülő halált halt. Átvágódás, recsegés, ropogás. A még élő János véres lepedőjétől és lüktető agyvelejétől Popey lett rosszul és a véletlen, fűszálaktól függő életben maradását ennek köszönhette.

Jablonszky fhdgy. ment személyesen Sopronba a gyász hír megvitelére, de még a temetés előtt Gidát küldte el egy másik évfolyamtársunkkal özvegy Édesanyjához. A soproni Szent Mihály új temetőbe temették.¹¹⁷

A légitársaság második lépcsője december 6-án települt át. Szendrei Gida egy FW-58-assal indult, mert a sok tiszti vadász között ő volt az egyetlen debreceni Weihés. Szentgyörgyi Zoli a parancsnokság Bückert repülte át. Közben megnézte Mezőőrsön egy cöger iskolatársát, majd Pozsonypüspökibe menekült szüleit. Ki kellett szerelnie az első ülésből a botkormányt, hogy a csomagoktól elférjenek, nagyon rossz volt a kilátása a gépből. Zoli négy éves hugocskájának, egy furnérlapból készített ejtőernyőcskével levelet dobott le. Ő aztán riasztotta a családot. Nem találta a repteret, mert felette körözött. Levette a gázt és rácsapást csinált, a rossz kilátás miatt a kelletténél alacsonyabbra jött és akaratlanul nagyon megfektette a társaságot. Övébe dugott nyeles kézígránáttal ment jelentkezni. Akkor vette észre, hogy Wendel szds-t és Jakabot sturcolta meg. Jelentette, hogy egy felszállás, mire a német szds. ordítva: „Aber der letzte, Herr Leutnant!”¹¹⁸

Felsőszeliben parasztházakhoz szállásolták be a tiszteket. Repülésről a nappali sár és az éjszakai fagyok miatt szó sem lehetett. Egy hétig tartózkodtak itt, minden nap várva az áttelepülési parancsot Németországba.

Egry Tamást, Felsőszeliből, 1944 decemberében kórházba került. Nem kapott további kiképzést. Gyakorlatilag elszakadt a magyar Légierőtől.

A csoport startkönyveit Felsőszeliben Jablonszky Elemér főhadnagy úr december 31-i dátummal igazolta.

GALÁNTA

Sóstótól Gotháig a szerelvényhez hozzácsapták az Oroszországból visszajött KF-eseket és néhány feleséget Galántán. A földi rész parancsnoka vékaszámmra írta ki a nyílt parancsokat repülő anyag felderítése ürüggyel a divatos zöld tintával a galántai állomásparancsnokság pecsétjével. Dr. Nagy Gábor t. zls-nak, közigazdásznak három volt, mert mindig visszajött. A negyedik alkalommal elbúcsúzott és visszautasította a nyílt parancsot. Egy tiszt és három legénységi lemaradása miatt Gothába érve a ezt a tiszteket hadbíróssággal fenyegették. Ugyanakkor Haptmann Wendler (?) felajánlotta neki az iskola magyar vezetését mondván: Itt az történik amit én akarok, bár rövidesen visszamegyek fuvarosnak, ahogy a háború jelenleg áll. Nem kalandvágy volt a visszautasítás, hanem a német tiszt rossz nevelése.

Szentgyörgyi Zoli Felsőszeliben egy parasztházhoz szállásolta be magát és három nap után kapott parancsot, hogy menjen Galántára a szerelvényhez. A vonaton Bardon Pali és Székely Náci vagonjába telepedett. Laza volt az ellenőrzés, esténként a faluba jártak a legénységgel együtt. Egy alkalommal Keller Ézsaut, mint „csicskása” kísérte be a faluba.

A földi rész vasúton Forgács Pista parancsnoksága alatt indult útba vonattal, a családost tiszteket és a németek személykocsiban és a többiek marhavagonokban voltak elhelyezve. A vagonlakás és a WC közös használata miatt a vagonokat naponta tovább

¹¹⁷ Sírját két alkalommal még osztálytalálkozónk során megkoszorúztuk. Harmadik találkozásunkkor nem találtuk. Felszámolhatták a sírt, mert nem volt, aki fizesse a sírhelyet. Bennünket nem értesít(h)ettek.

kellett lökniük Galántán a vasútállomáson, mert a WC lefolyócsövét elérte az alatta levő kupac.

A várakozó vagonokban kimondottan jól éltek. Zoli vaságyából ki akart látni a vidékre, az újpesti szerelők, Kalmár és Rudi nevezetűek, kivettek rögtön egy oldaldeszkat, azt üveggel pótolták. Zoli ragaszkodott az őrség adáshoz, mely egyben a javak megfigyelését is szolgálta. Lisztet, cukrot, dohányt szereztek így be a fegyverek mellé.

Már több mint két hete laktak a galántai állomáson a csonka-vágányra löketett szerelvény vagonjaiban, mikor az „Egyik reggelen, - Szentgyörgy Zoli barátom elbeszélése szerint - pár nappal 1944. karácsonya előtt, meglepő parancsot kaptunk. Vagononkénti egységekben gyalogsági kiképzéssel kellett „felrázni” a nagy semmittevést.

Körvadászat Galántán

A parancs éppen kapóra jött és elhatároztam, hogy a „szuperül” felszerelt legénységgel, harcászati gyakorlat ürügyén a legénység „elpuhulásának megakadályozására” csatár-láncban körvadászatot rendeztünk. A nyulak szempontjából az igazi hajtó az orosz hadsereg volt, melynek zaja már nem nagy távolságból hallatszott.¹¹⁹ Nyúl vadászatot tartunk. Ebbe az akcióba bevontam Sáros Miskát, aki a mellettem levő vagon parancsnoka volt és nagy vadászként már régen gyűjtötte trófeáit. Eredeti szándékunkat jól leplezve, katonás menettel indultunk a Miska által javasolt területre.

Már kiértünk az ellenőrzés veszélyes zónájából, amikor találkoztunk egy vadászpuskás egyénnel, akiről hasonló szándékot gyanítottunk. Önzetlenül felajánlottam segítségünket, hogy csak menjen a kukoricás közepén levő dombra, mert mi körülfogjuk a levágott részt, és csatárláncban majd odahajtjuk a nyulakat. Udvariasan megköszönte segítségünket és eltűnt a még vágatlan kukoricásban.

A vadászat hamarosan megindult, mert a nyulakat már egyszer az orosz front is meghajtotta és így a kettős szerepben - a hajtók és vadászok - hamar megkezdtük a tüzelést. Azt hiszem, ilyen még nem volt a vadásztörténelemben. A kiosztott töltények ugyanis zöld nyomjelzős lövedékek voltak, és ezek a fagyott földön gellert kapva olyan tűzijátékot produkáltak, ami még a nyulakat is meglepte, az egységet meg egyenesen elkapta a vadászszenvedély. A nyulak a foszforos lövedékektől menekülve már csatárláncunkon is próbáltak áttörni. Így a lövések már nemcsak a domb fele, hanem egymásra is irányultak. A hangulatra jellemző volt, hogy a mellettem levő, amikor forgópisztolyából kifogyott a tölténye, akkor sem adta fel a harcot. Végző megoldásként megkergette áldozatát és jól cifrázott csatakiáltással üres pisztolyát utána vágta.

Már-már elértük a kukoricás szélét és örültünk a hat elejtett nyúlnak, amikor valaki megkérdezte, hogy mi van a vadászuinkkal? Mindannyian megdöbbsentünk, már nem érdekelték sikereink és kíváncsian siettünk a kukoricásba, gondolva, hogy vadásztársunk jól kihasználta kedvező helyzetét. Amikor egy barázdában állva megtaláltam, és sikereiről érdeklődtem, csak ennyit mondott: „Uram, itt lapultam végig, de ez rosszabb volt, mint a front!” Zsákmányunkat elrejtve, nagy élménnyel tértünk vissza és csak ötven év után jutott eszünkbe, hogy milyen nagy veszélyben voltunk annakidején.

Egy hajtásból 12 nyúl volt a zsákmány.”

Egy másik fegyvertényük is volt: „Galántán legényeink az egyik szomszéd szerelvényen répaszeszt fedeztek fel, melyből Szendei János, (Pópa), felügyelete alatt megléptettek egy 600 literes hordót.

Itt szerzett be egy-egy pár sálécet Szentgyörgyi Zoli és Székely Nándi, mikor egy határvadász szerelvény állt meg mellettük.

¹¹⁹ Ezek a hangokat a Szent László hadosztály Ipoly-Garam vonalában kifejtett védelmi harca okozta.

Egry Tamást, Felsőszeliből, 1944 decemberében, szombathelyi kórházban lét után – saját közlése szerint - mint németül beszélő tisztet - gépátrepülés végett különböző alakulatoktól összeszedett tisztekkel együtt Aspernbé vezényelték. E tisztek között volt Faluhelyi hfdgy. is. Egry Tamás így lemaradt a csoporttól, nem került Gothába.¹²⁰

A várakozás alatt többen önkényesen vagy engedéllyel távoztak el, volt olyan, aki menyasszonyával és volt, aki nem tudott vagy nem akart visszatérni.

Nagy Gábor t. zls. Budapestre kapott eltávozást és Pest körülfárása miatt nem vonult be a rostokoló szerelvényhez, nem települt ki Góthába, eltúnt.

Kárpátvölgyi István és Imecs Jóska is Galántáról ment Budapestre eltávozásra, 1944 karácsonján.¹²¹ Vissza a Dobogókön keresztül, egy tehergépkocsival jöttek. A gépkocsijukat kilöttek az oroszok.

Jóska egy motorkerékpárral lement Keszthelyre és megmenekült. Pistát egy társával három orosz elfogta és még géppisztolyát is megelőzve elszedték óráját. Esztergomtáborba vitték be és itt került szovjet hadifogságba, ahonnan megszökött.

Galántára hozta vitéz Horváth Gyurka is Győrből autóstoppal későbbi feleségét, egy 50 kg-os kis úszónőt, akinek nehéz bőröndjét Stukk Gyuri cipelte. Kisült, hogy a kislány sportserlegei voltak ilyen nehezek.

Lassú Béla is megjelent egy fiatal anyával és serdült lányával, akik miatt később Jablonszkyval gyűlt meg a baja, mert a lány hozzá csatlakozott. A dühöngő Tódort négyen fogták le. De ez már Gothában történt.

Egry Tamás még belépése előtt hozott Magyarországról egy kisebb benzin mennyiséget február elején.

GÓTHA

Felsőszeliből a vadásziskola 1944. december 20-tól kezdve települt ki Góthába. Szendrey Gida négy társával Aradó B-ket repültek ki. Bohémia egyik libalegeliójén 21-én történt kényszerleszállás után Prágába repültek, ahol egy pár napot késlekedtek a rossz idő miatt. Drezdába a nagy bombázás után érkeztek, majd Chemnitz repülőtere után végleges céljuk elérésével Gothában szálltak le. A gothai repülőtérrel annyira összebombázták, hogy keresniük kellett egy, a szélről és leszállójelről független vonalat, ahova Aradóikkal le tudtak szállni.

A földi rész vasúti szerelvényhez már Sóstótól a hozzácsapták az Oroszországból visszajött KF-eseket. Galántáról a várakozás alatt 1944 karácsonján többen eltávozásra mentek. Kárpátvölgyi István és Imecs Jóska hfdgy-ok. Dr. Nagy Gábor t.zls. Budapestre mentek. Nagy Gábor nem jött vissza. Kárpátvölgyi és Imecs együtt indultak vissza a Dobogókön keresztül egy teher-gépkocsival. A gépkocsit kilöttek az oroszok. Jóska egy motorkerékpárral Keszthelyre át megmenekült, Pistát három orosz elfogta. Esztergomtáborba vitték be és itt szovjet fogságba került, de Budapestben megszökött.

¹²⁰ Egry Tamás közlése szerint. Egy gépátrepülő századhoz került s e közben még légi harcban is volt, és jegesedett géppel is repült. A valóságban Szombathelyen kórházban tartózkodott.

¹²¹ A Szent László hadosztály kötelékébe tartozó 16. rohamtűzér osztály egyik rohamlövege segítette őket hazajövetelükben, amikor a lövegparancsnok zászlós Dorogon – várva az orosz harckocsi támadást – megfenyegette az őket igazoltató tábori csendőröket, hogy közékük lö, ha nem engedi a két tisztet tovább.

Galántán legényeink az egyik szomszéd szerelvényen répaszeszt fedeztek fel, melyből Szendei János - Pópa - felügyelete alatt megléptettek egy 600 literes hordót.

Innen indult útba a földi rész vasúton 1944.december 26-án a Vág völgyében. Zsolna volt az első megállóhely. Zerbst fele indultak és Opelnben álltak meg szilveszter este. Nagy lövöldözésre ébredtek, németek ünnepelték a Szilvesztert. Szentgyörgyi Zoli is egy hosszú nyomjelzős golyószóró sorozatot lőtt ki, mely sokkolta a családi vagon lakóit. A szerelvény parancsnoka, egy szds. zseblámpával jött: „Öltözzön és jöjjön velem!” útközben elmondta, hogy a sorozat sokkolta a családi vagon lakóit, azt hitték, hogy partizánok vannak itt. Zolit letartóztatták. Ott állt reggel 6 óráig a személykocsi folyosóján, aztán visszamehetett a helyére.

Opelnben az egész pályaudvar és a vonat személyzetét Pópáék nagylelkűen leitatták. Így a szerelvény csak a váltás beérkezése után ment tovább. A részeg fékezőről megfeledkeztek, aki mielőtt a következő állomásra beérkeztek volna, úgy lefékezett, hogy a szerelvény kettészakadt és lemaradt. Nem Zerbstbe érkeztek, mert azt az amerikaiak két nappal előbb össze-bombázták, hanem Gotha bei Thüringenbe.

Megkezdődött a kipakolás Thüringiában. A repülőtér csak egy támadást kapott, a város teljesen le volt bombázva. Amikor a romok alatti tiszt lakásokat helyrehozták elhelyezésük nagyon jó lett. A tisztek kétágyas szobákban díványokon, a legénység is kiváló elhelyezést kapott. Bardon Pali, Sáros Miska, Szentgyörgyi Coli, Székely Nándi két egymásba nyíló szobában laktak együtt. Az első szoba volt a „szalon”, itt volt egy nagy rádió, itt folyt a tánc, az evés-ivás, társalgás, a másik szoba volt a háló. A falakat kézigránát koszorú díszítette.

Kezdetben csak engedéllyel mehettek ki a városba. Megdöbbsen, mikor hallották, hogy oldalfegyvert nem viselhetnek és a repteret nem hagyhatják el. Februárban hétvégenként kaptak kimenőt. Pár hét múlva egy másik Me.109-es kf. (Photoeinsitzer) iskola légi- majd földi része is befutott, akiket minden téren előnyben részesítettek. Családokkal jöttek. Rövidesen tovább-mentek egy másik repülőtérre, a családok is mentek utánuk. Csak februárban mehettek hétvégenként kimenőre.

Több minden történt az átképzés ideje alatt. Egy alkalommal Zoli tisztította a szeszt, mely meggyulladt. Székely Náci a rezsó huzalával húzta le az égő fazekat. Hozzá kell tenni, hogy az említett kézigránát koszorú mellett, ágyuk alatt lánggránát, akna-, és más lőszer is volt, amit „jobb napokra” tartalékolnak. Zoli az ablakon dobálta ki az égő matracokat, melyeket az alattuk székelő parancsnokság látott és azonnal jöttek segíteni. Zoli arca megégett, de a tojásfehérje jól rendbe hozta.

Szendei Pópa is nőszülni akart. A tiszt gyűlésen Székely Náci Szentgyörgyi Colival leszavazta szándékát azzal, hogy míg vannak magyar lányok, addig nem veheti el Waldtreuchenkét.¹²²

Színielőadást is tartottak. Rothenfelder magyar, Szendrey Gida német egyenruhában figurázta ki a náci köszöntést sokak megbotránkozására. Vita keletkezik közöttük a Szálasi képek és a karlendítéses köszöntés miatt.

Láthatták az egyetlen Me-109-esekkel felszerelt német felderítő (Photoeinsitzer) századot.

Kevés a benzin. Egry Tamás Magyarországról hoz egy kisebb mennyiséget február elején.

Pópa Góthában Endrődi Mózsival és Bardon Pajával sétálva egy gyönyörű tortát látott a cukrászda kirakatában. Ezt meg kell enni! Ám a kiszolgálók a BROTMARKEN-t

¹²² Waldtreuchenke – mint később kiderült – orosz hírszerző volt.

kérték. Kérdésükre megmondták, hogy azt a főnöknőtől kaphatnának. Az szó nélkül adta is. Ám ahogy a tortát megkóstolták, bánatosan és csalódottan otthagyták azt a személyzetnek, mert az ízig-vérig ERZATZ (pótanyag) volt és ehetetlen.

A reptéren mintegy 2000 segédszolgálatos német lány teljesített szolgálatot. Nagy ismerkedési estet rendeztek. Jakab tanácsára a répaszeszt nyers krumplival tisztították és egy kis karamellizált cukorral jó koktélt készítettek. Nagy sikerekről számolhattak be, nem hagyták békén őket a német lányok, asszonyok. Mikor a szőke Bardon Palit egy vérmes asszony fronton levő férje pisztolyával le akarta lőni, a reptér parancsnoka, Hauptmann Peller, elvezényelte a funkermädcheneket társaink közeléből.

TIZ FŐ ÁTKÉPZÉSE ME-109-RE

Góthában a csoportból tíz fő – lázongásukra - 1945. 01. 15-és 03. 15 között intenzív átképzést kapott

Az elméleti kiképzésük nagyon alapos volt. A németeknek remek szemléltető eszközeik voltak. Pl. volt egy kártyakészletük, melyen különböző távolságra és irányszöggel repülő gépek voltak. Egy két lapos plexi közé tették a képet és a plexi lapon levő fonálkereszttel meg kellett határozni az előretartás szögét, melyet a kép hátsó oldalán a plexi üvegen át ellenőrizhettek. Így ment a kártyázás. Megtanulták, hogy a Liberátor elé mennyit kell előretartani, hogy találatot érjenek el.¹²³ De volt más eszköz is az előretartási szög gyakorlására.

A répaszeszt benzinért adták el. A kapott 60.000 liter benzinből csak 10 fő kiképzését tudták biztosítani. Így végre a repülés is 1945. február 3-án "TIZ" fő részére megkezdődött. Aradó B-vel kötelékrepülések, követési- és lögyakorlatokat végeztek.

Egy hónap alatt Aradó B-vel (6 felszállás, 2 rep. óra idővel), Me-109E-vel (6 felsz., 50 perc) s végül Me-109G-vel (15 felsz., 5 ó.14 perc rep.idő), összesen 27 felszállással és 8 óra 4 perccel fejezték be 1945. márc. 10-én a Me-109-es típus átképzést.

Mátételki Jóska február közepén Aradó B-vel történő Udo Meller-Szendrey-Székely-Mátételki schwarm repülés után a repülésről letiltották. Az utolsó helyen repülő Jóska mindhármukat minden fordulónál le akarta verni, mert nem alájuk, hanem föléjük fordult. Leszállás után Jóska még össze is vitatkozott Udóval.

Jablonszky fhdgy úrnak februárban infarktusa volt.

Nekünk magyaroknak jutott, hogy február közepén kellett elbúcsúztassák a Berlin védelmére rendelt 45-50 éves Volkssturmot. Szánalmasak voltak fáradt tekintetükkel. Darált a háború kegyetlen kereke.

Ruha ellátmány nem lévén a németek felajánlottak részükre német egyenruhát, de senki nem volt hajlandó 1945 márciusában magyar egyenruhából németbe bújni. Szendrey Gida kapta azt a feladatot, hogy keresse meg a Légierők Parancsnokságát, jelentse, hogy hol vannak és vételezzen fel, amit tud. Egy soproni törm-el indult útba. Celldömölkön megtalálták a Le. Pságot. Majd Gida egy Sopron melletti kis falu, kis házában, kis konyhájában megtalálta egy tábori ágyon alvó édesanyját, aki még Gida édesapja halála után Nyíregyházáról Pestre jött és egy honvédségi húselosztónál helyezkedett el. A mama kiutalt fél vagon füstölt húst. Gida igényelt egy vagont, azt megrakták az igényelt

¹²³ Ilyen eszközöket én is készítettem, amikor a Magyar Légierők Légiharc- és légi lövészet pk-a voltam.

ellátmánnyal és más vásárolt dolgokkal. Ruha szerzési akciója során egy alezredessel tűzött össze annyira hevesen, hogy amikor arra hivatkozott, hogy a németek német egyenruhába akarják bújtatni, hadbíróssággal fenyegette. A ruharaktár személyi állománya persze Gidának drukkolt. Ha nem is annyit, mint amennyit szeretett volna, de sok mindent kapott. Berakodtak a celldömölki állomáson álló vagonba. Előkerültek a thtts-ek is családjukkal és Gida mamájával bepakoltak a vagon másik felébe. Sopronban bombatámadást kaptak. A törm. felesége két gyerekével világnak szaladt. Gida Édesanyjával a vagonban maradt.

A légnymás két alkalommal lökte őket vagy ötven méterrel odébb. Fatalistaként maradtak életben. Az előkerülő törm-t úgy lekapta, - életében először és utoljára - hogy maga is elszégyelte magát. Végig Csehországon, Thuringián át érkeztek Gothába. Az otthon vásárolt dohányon és cigarettán „meggazdagodtak”.

A repülőképzés nagyon elhúzódott, majd a benzinhiány miatt leállt. Nagyon türelmetlenek voltak. Harcolni akartak. Szándékuk volt, hogy jelentkeznek a magyar hungarista légióba. A németek hadbírósság elé akarták őket állítani.

A türelmetlenkedőket vagy akik erre okot szolgáltatnak, Jakab hazaküldte. Ekkor indította útba Góthából Imecs Jóskát, Sáros Miskát, Mátételki Jóskát. Ők március 1-én érkeztek haza. A Légierők Parancsnokságán Sárváron, Schneider százados. egy-egy összeszedett gyalogszázad élére állítva a Rábavonalra küldte őket, egy-egy négy kilométeres szakasz védelmére, minden komolyabb felszerelés nélkül. Szerencsére két hét után mindhárman újra Tapolcára a 102/1 csatarepülő századhoz kerültek vissza a légierőkhöz. Így életben maradtak.

Az átképzést 1945. február 3-án folytatták Aradó B-vel (6 felszállás, 2 rep. óra idővel), Me-109E-vel (6 felsz., 50 perc) s végül Me-109G-vel (15 felsz., 5 ó.14 perc rep. idő), összesen 27 felszállással és 8 óra 4 perccel fejezték be 1945. márc. 10-én a kiképzést. Az volt a legfőbb hiányosság, hogy Messzerrel fejenként 10 óránál kevesebbet repülhettek, akkor, amikor az amerikai pilótanövendékek azzal a géppel, mellyel bevetésre kerültek legalább 50 órát kellett repüljenek.

A HARMADIK vadász csoport "tiz" startkönyvét Jablonszky főhadnagy úr a m. kir. honv. Vadász Tanfolyam parancsnoka 1945. március 15-én igazolta.

A Góthában Me 109-essel végzett "TIZ" repülőgépvezető: Bardon Pál, Berkesy Márton, Endrődi József, Graffy György, Keller László, Kovács Gábor, Lassu Béla, Szendei János, Szentágotai József, Szentgyörgyi Zoltán volt.

A "TIZEK" március 15-én indultak vonattal, Nürnberg Érsekújvár-Győr-Pápa–Celldömölk-Sárvár útvonalon.

Az OHSENWAGEN, ökörkocsi parancsnoka, amely a csomagokat szállította ki az állomásra, Pópa volt. Ő bérelt az állomásfőnöktől egy vagon, 1 kg. cukor, ½ kg. kávé és ½ kg. dohányért. Bevagoníroztak. Volt egy kis szalma, felvették a repülőruhát, kellemes tavaszi idő, 1945.március 15-én visszaindultak Waldtreuchennal és Szentágotai Jóska édesanyjával. Szép út volt. Jocó mama még bízta is Pópát, hogy aludjanak együtt, hiszen úgylis „eljegyzettek”. Így érkeztek meg Nürnbergbe. A mozdony otthagya őket. Egyedül maradtak az üszkös állomáson egy nagy légiriadó alatt. Elhatározták, hogy a vagonban maradnak, mert az amerikaiak ilyen romhalmazt úgysem bombáznak még egyszer. Így is lett. A légítámadás alatt az állomásfőnöknő megállapította, hogy nincs menetszámuk. De mivel Endrődi Mócsi olyan nagyon csinos fiú volt, a nő adott neki egy vagonszámot, legitimizálva további útjukat hazafele Nürnbergben. Minden nap egy hétnak tűnt. A szlovákok szabotálták a szállításukat. Napokat álltak. Magyarokat látogattak a fiúk. Csodálatos élményeik voltak. Győrben páncélos riadóra érkeztek. Keller Ézsau

géppisztolyt fogott a mozdonyvezetőre, így jutottak Pápára. Izgalmukban Zotyi rántottájának csak negyedét ették meg.

Sárváron jelentkeztek Orosz Béla akadémia parancsnoknál, aki azt kérdezte tőlük, hogy "miért jöttek ide ?" Zotyiékban egy világ omlott össze, hisz egész addigi életükben erre készültek. Rónay Kálmánnal is itt találkoztak.

Sárvárról teherautóval mentek Szombathelyre a már odatelepült PUMÁK-hoz. 1945. 04. 16-án vonultak be, és 1945. 03. 27-én jelentkeztek Kenyeriben Scholtz Miklós szds. úrnál ¹²⁴, 101/I. osztály parancsnokánál.

Graffy György, Endrődi József, Szentágotai József, vitéz Szentgyörgyi Zoltán ht.hdgy-ok, Lassú Béla ht.zls. a 101/ I., Szendei János, Keller László, Kovács Gábor, Bardon Pál, Berkessy Márton ht.hdgy-ok a 101/II. osztályhoz kerültek beosztásra. Szombathely, Wiener Neustadt, Tulln azok a repülőterek, ahol még repültek és bevetésre indultak.

GOTHÁBAN maradt vadásznövendékek

A Góthában maradók a benzinhiány miatt nagyon keveset repültek. Péter Károly műrepülés közben hirtelen időjárás változás miatt eltévedt egy Búcker-rel, ma sem tudja merre járt. Már éppen elhatározta, hogy kényszerleszáll, amikor egy dombon átrepülve maga alatt megtalálta a repteret. Megúsza.

Egy másik alkalommal Aradóval hasraszállt. Műrepülés után besorolt és nem nyílt ki futója. Udo Meller repült mellé és kötélkeztek, felhúzások ellenére sem jöttek ki futói. Végül kénytelen volt hasraszállni. A gépet felbakolták és megállapították a műszaki hibát. Messzerre már ő sem került.

Székely Nácinak és Gidának 3-3 Messzer startja volt.

Jablonszky volt változatlanul a parancsnok - primus inter pares - aki rendkívül bajtársias és közvetlen volt, de a fegyelmet neki kellett fenntartani.

Igaz, jött olyan parancs, hogy aki egy kicsit is tud repülni jelentkezzen FW 190-es vagy más típus repülésére, de akikkel nem volt baja, az eddig önként nem jelentkező, mérsékeltebbeket nem akarta elengedni, maga mellett tartotta. Péter Karcsi mellett ilyen volt Szendrey Gida, akivel szoros baráti kapcsolatban volt. Gida édesanyja is velük volt, akit még Debrecenből ismert. Gida is, mint társai is, természetesen még Gothában is hitt a győzelemben. - Így neveltek bennünket. –

A harmadik maradó Székely Nándi volt, ott levő nővérével és édesanyjával. Besze Miska volt a negyedik, aki Székely Náci húgába volt szerelmes.

Évfolyamtársai áthelyezésén Gida nagyon felháborodott és ő is menni akart a többiekkel. Jakab bevitte egy szobába, ahol Európa térképe lógott a falon és mutatta Gidának: „Nézd, te marha, hogy állunk már! Most akarod megnyerni a háborút? Maradj nyugodtan a fenekeden és várd sorsod alakulását. Ne akarj meghalni olyan cél érdekében, amely már nem lehet józan emberek célja!”

A repteret egy alkalommal, amikor Thunderboltok bombázták, Tar Jancsi olyan einmannlochba (egy személyes lövészgödör) ugrott be egyszerre Forival, melyben fél méteres víz állt. Az ijedségen kívül más bajuk nem történt.

¹²⁴ Scholtz Miklós százados régi ismerősünk volt az Akadémia I. évfolyamán az A osztály (osztályfőnök) tisztje volt.

A Gothában maradó csoport közül Balogh István, Besze Mihály, Forgács István, Imecs József, Szendrei Gedeon, Székely Nándor, Péter Karcsi itt repültek utoljára.

A csoport két részre szakadt. Egyik részét *Quedlingburgba*, a Harz hegységben levő „Frontfliegersammelgruppe”-hoz vezényelték, másik nagyobbik része *Gothában* panzerfaust kiképzést kapott.

Quedlingburgba menőket 1945. március 30-án indítják útba Erfurton át Weimarba, a Fliegerhorst Nora repülőtérre a Frontflieger Sammelgruppéhez, ahol már több mint ezer hajózó van. 31-én Quedlinburgba érkeznek vonattal. Itt látnak Ju-52 és Fw 58-as összekapcsolt „bomba repülőgépeket”, önkéntes jelentkezésüket várják. Nem jelentkeztek. Négy nap quedlinburgi tartózkodás után április 4-én elhatározták, hogy vonattal visszamennek Weimarba, a légénységükhöz. A többieknek 3-4 napi élelmet osztanak ki színt korlátlan italmennyiséggel és mindenkit Poking fele, irányítanak. Indulásukkor már velük párhuzamosan haladó amerikai harckocsikat látnak mivel a németek utóvéd szerepet szántak nekik egy temetőben egy személyes lövészgödörket (Einmannloch) ásnak. Amikor az „amik” egy pár gránátot rájuk lőnek, a Panzer Faustokat a gödör szélén hagyták, és egy pincébe húzódtak be. Itt esett félelmében „transz”-ba Harangi rep. őrm., az 1936-os Olimpia boxbajnoka.

A Quedlingburgba vezényelt csoportba vitéz Horváth György, Székely Nándor, Vörös Sándor hdgy-ok, Péter Károly és Tóth Jenő zls. került beosztásra. Nem vállalkoztak az ott felajánlott feladatra. Visszajöttek Weimarba. Mikor visszaérkeztek, bezárult körülöttük az amerikai gyűrű.

Két nap múlva - március 31-én - (Székely Náci szerint április 4-én) útban voltunk többen vitéz Horváth György, Péter Karcsi, Székely Náci és Tóth Tihamér zls. és még 2-3 fő Quedlingburgba, a Harz hegységben levő Frontfliegersammel-gruppe”-hoz. (Jakab és Szendrey Gida Weimarban maradtak.) Az utazás vasúton nagyon lassú volt. A lebombázott Hallén pld. 2-3 óra alatt gyalog mentünk át úgy, hogy a város előtt le- majd utána felszálltunk az ott váró szerelvényre. Egyetlen ép házat nem láttunk. Sok ház égett, rettenetes büzt árasztva. Amikor a vonatban elhelyezkedtünk, újabb légitámadást kaptunk. A vonat melletti réten hanyatt fekvé néztük a több hullámban támadó mintegy 500 amerikai gépet. Némelyik bomba vészesen közel robbant hozzánk, de nem sebesültünk meg.

A quedlinburgi repülőtér tele volt gépekkel. Rádió összeköttetésben voltak az angolokkal. A németek megajánlották, hogy bevetésenként vaskeresztért és 6 hold földért olyan ikergépekbe ülhetnek, melyben a pilóta FW-190-es vadász-gépben ülve maga alatt egy Ju 88-ast visz, melyet Tri II-vel a kijelölt célra dob.

Nem vállalkoztunk erre a feladatra. Három nap után az amerikaiak közeledése miatt a tábort feloszlatták és megkérdezték, milyen hadifogságba akarnak kerülni, angolba, Hamburgba, vagy amerikaiba, Ingolstadtba. Mi azt kértük küldjenek vissza bennünket Weimar Noraba légénységükhöz.” A repülőtérén levő légénységet nagyon felizgatták tervükkel, akik már nem akartak tovább katonák lenni. Ekkor zárult be az amerikai gyűrű körülöttük.

A csoport nagyobbik fele *Gothában* kapott Panzerfaust kiképzést.

„Páncélgránátosok lettünk, megástuk védő árkainkat. A németek elképzelése az volt, hogy az amerikaiak keletről fognak támadni, hátulról. Miután Patton hadserege Fuldánál áttörte a német vonalakat, egyik éjjel amerikai tüzérség kezdte lőni a repülőtérre.

Két hét következett, s miután a Waffen SS felrobbantotta gépeinket, úgy látszik csak a magyarok részére nem volt benzinük, mert azok bizony benzinnel feltankoltan égtek el. Besze Miska az amerikaiak támadása előtt bement Góthába Székely Náci mamájáékhoz, akik elbújtatták. Miska nem esett fogságba. Velük együtt civilként jött haza 1945. júniusában. Így nem igaz belga barátnőjével történt megszökése. Jakab ugyan körözést adott ki ellene. Az sem igaz, hogy Weissewarteba a műszerrepülő kiképző századhoz ment,

de tőlük is átmenetileg megszökött, Peller Pistával nem akartak amerikai fogságba esni - míg végül mégis fogságba estek.

1945 április 1-én utóvédharcokban, mint gyalogosok vettünk részt. Majd amikor Weimarban teljesen bekerítettek bennünket, USA hadifogságba kerülünk.¹²⁵

Részleteiben „az amerikaiak áttörése után percekben belül várhatók voltak. Felkapdostuk ruháinkat és rohantunk kifelé panzerfaustjainkkal. Mindenünk odaveszett, mert a lengyel foglyok távollétükben beöltöztek ruháinkba. Futva indultunk állásainkba. Valaki rálőtt az amerikaiakra. Ekkor jött a meglepetés, az amerikaiak frontális támadást hajtottak végre. Egy repülőgépük felderítette állásaikat és tankokkal, tüzérséggel lőtték a mieinket. Átestünk a tűzkeresztségen. Nappal étlen-szomjan lapultunk árkainkban, majd este, a sötétség leple alatt gyalog megindult az egész alakulat Weimar felé egy puskával, néhány lőszerrel és panzerfaustokkal felszerelve”.

Góthában 1945. 04. 07-én vitéz Horváth György, Szendrey Gedeon, Székely Nándor, Tar János, Czulek József, Forgács István, Balogh István, ht.hdgy-ok, és Kocsis Nándor, Péter Károly t. zls., estek egy amerikai főhadnagy fogságába, aki a tiszteket az SS-ek közé állította.

Székely Nácit, megmaradt menetlevele szerint, április 5-én indították útba Weimar-Noraba az utolsó vonattal. „Az alakulat hét nap után (ápr.12-én) érkezett meg Weimar-Nora repülőterére. A németek elválasztották tisztjeinket a legénységtől.” (Balogh Popeye)

Weimar Nora repülőterén Wendler német rep. szds. volt a parancsnok, aki összehívott egy tiszti gyűlést és bizalmasan közölte, hogy az SS Oberkommandó parancsára a Gothát harc nélkül feladó városparancsnokot ki kell hozni, hogy felelősségre vonhassák. A mieink bedültek ennek a mesének és éjjel 10-15-en egy régi kölni öreg Forddal elindultak Gothába. Lámpa nélkül lopakodtak és már látták a repülőtér épületeit, mikor az amerikaiak egy páncéltörő ágyúval rájuk lőttek. Nagy sikítás, hörgés mellett ugráltak le az árokba a kirohanó amerikai őrség géppisztoly sorozata mellett. Tar Jancsi és több társa itt esett fogságba.¹²⁶

Fori, aki félelmében először bedrekkelt, cserkészora óta kiváló rejtőzködő lévén, többedmagával egy nagy szántáson át kúszva, menekült meg. Amikor úgy gondolták, hogy elmúlt a veszély, újra gyülekeztek.

Jakab és Szendrey Gida Weimarban maradtak, nem mentek Quedlingburgba.

Ezalatt a Weimar Nora repülőterén maradt csoport utóvédharcokban gyalogosként vett részt.

A quedinburgiak visszaérkezése után azonnal rövid megbeszélés után elhatározták, hogy hazamennek. Oszlop menetben elindultak. Ellenállás sehol nem volt, az SS-ek megszöktek, utóvédnek hagyták őket.

Jakab és a Weimarban maradók rövid megbeszélés után elhatározták, hogy „megyünk haza Magyarországra. Oszlopban sorakozva elindultunk az üres autobahn felé. Két SS tiszt egy volkswagenből kiugorva igazoltatott bennünket, majd mutatták a megölt gauleiter holttestét, és felajánlották, hogy az elhagyott páncéltörő ágyú kezelését megmutatják, de ha nem, azt csinálunk, amit akarunk. Beugrottak autójukba és mi maradtunk. Úgy gondoltuk át tudunk menni az autobahnnon. Elérkeztünk az útszéli árokig, belehasaltunk. Mi a vonuló amerikaiakat, ők bennünket néztek. Senki nem csinált semmit. A sötétben értünk be a városba. Elhatároztuk, hogy bebújunk reggelig egy borospincébe. Aludtunk, mint a bunda, reggel halál nagy csendre ébredtünk”.¹²⁷

¹²⁵ Balogh István közlése

¹²⁶ Mint később elmesélte, az amerikaiak meztelenre vetkőztették és így vitték őket a gyűjtőtáborba, majd onnan Franciaországba.)

¹²⁷ Balogh István közlése

Április 7-én elhatározták, hogy megadják magukat, hátha megússzák a hadifogságot. Egy közeli kis patakba minden ölőszerszámukat bedobálták. Jablonszky fhdgy. miután a német oktatók és személyzet teljesen magukra hagyta őket, egyedül elment az amerikai parancsnokságra és bejelentette, hogy 110 fővel egy magyar Messerschmitt iskola rendelkezésükre áll.

Weimarban Popeye és Fori egy SS élelmiszer raktárt törtek fel és 3-4 napi élelmet és korlátlan italmennyiséget osztottak ki. Popeye kiváló lövő volt, ezért nem állították hadbíróság elé. Egy SS tiszt kijelentette, hogy az ő parancsnokságuk alá tartoznak és a Weimar melletti szőlőbe állásba vonultak.

Az amerikaiak rettenetes pergőtüzet zúdítottak rájuk. Lapultak ismét naphosszat. Egy németet sem láttak, csak a hernyótalpak zörögtek minden irányból. „Bekerítették bennünket. Esti szürkületkor hárman felmáztunk a domb tetejére körülnézni. Amíg a szem ellátott amerikai katonákkal megrakott tehergépkocsik dübörögtek. Minden álcázás nélkül néztük őket. Ellenállás sehol nem volt, az SS-ek utóvédnek hagytak bennünket, ők meg megszöktek”.

A csoportot koncentrációs táborból szabadultak mustrálták és több SS tisztet ott helyben a sorban, szó szerint a földbe tapostak. Egy amerikai magyar tizedesnek köszönhették, hogy 8-án Bad Kreuz-ba hajtják őket, nemzetiség szerinti csoportokban. Április májusban vannak itt és két hetes éhezés után, napi 2000 kalória mellett, 40-50 kilóra fogynak. Július augusztusi hónapot az Attichy (Franciaország) melletti fogolytáborban töltik. Ide került Veres Albert is Márton Györggyel együtt Cherburgból. Szeptemberben Mail de Campban vannak és várják hazaszállításukat.

Forgács Pista, később Harangival olyan fogolytáborba került, melynek őrnagy parancsnokát annak idején, az olimpián, Harangi kiütötte és hálából az őrnagy jó beosztásba tette. Harangi adott Forinak végül olyan papírt augusztus közepén, mellyel az amerikai zónában 1946 közepéig az amerikaiaknál dolgozhatott.

1945. novemberétől 2000-es csoportokban jönnek haza akut diaréval. Komáromban a szűrőállomáson tépik le válllapjaikat „a demokratikus hadsereg” katonái. A megszakadt tiszti szállítmányok után újra, csak 1946 márciusában jöhetnek Mail de Campból haza.

A MÁSODIK (3., 20 ÓRÁT MŰSZERREPÜLŐ) és NEGYEDIK vadászcsoporthoz

A MÁSODIK és NEGYEDIK vadászcsoporthoz kiképzését összevontan tárgyalom, mert a műszer kiképzést befejező csoportok növendékei a kiképzés során összekeveredtek. A századhoz érkező csoportok növendékei általában egymás után – egy-két kivételtől eltekintve kerültek át a PUMA harcoló századaihoz.

Avatásunk után évfolyamunk MÁSODIK vadászcsoporthoz, 19 fő még mint repülő akadémikusok 1944. 06. 22-én kerültek Szegedre, majd avatás után visszamentek Szegedre, onnan 1944. szeptember 11-én Acsádra átkerülve fejezték be.

Ebben a csoportban volt: Orosz Attila, Frankó Endre, Török Ferenc, Baradlay György, Gáspárfalvi József, Kiss Gyula, Szakács Károly, Bajza László, Nyáry György, Csizmadia Sándor, Polányi István hdgy-ok, Bátorfi János ht. zls., Asztalos Károly, Bojtor István, Bély Ödön, Berényi Sándor, Bözsöny György, Dinka Tibor, Lénárt Tivadar t. zls-k. A kiképzés során Eggenhoffer Béla és Szabó János ht.hdgy-ok a csoportba besoroltak.

Hadnagyk:

Orosz Attila

Frankó András

Török Ferenc

Baradlay György

Gáspárfalvi József

Kiss Gyula

Szakács Károly

Bajza László

Nyáry György

Csizmadia Sándor

Polányi István

Bátorfi János

Zászlósok

Asztalos Károly

Bojtor István

Bély Ödön

v.Berényi Sándor

Bözsöny György

Dinka Tibor

Lénárt Tivadar

Szakács Károly a műszerrepülő tanfolyam alatti egyik repülésére így emlékezett: „Ha beütött a levegőben a „Krokodil Gross”, akkor Horgoson egy legelővégi akácosban volt a búvóhelyünk, amíg a MIO FIN nem jött. Itt volt a közelben egy nagy dinnyeföld is, ahol zabáltuk a gyümölcsöt. Vitéz Papdi Vincze látott bennünket vendégül, ez volt a jutalék a vásárlásunk után, mert vettünk persze a Szegeden maradtak részére is. Egy alkalommal többet is, mint kellett volna. A Ju 34-es „Kecske” belsejében az ajtó túlsó oldalán volt a rádiós, leszerelhető asztallal, székkal. Ezt vettük le, elbarikádoztuk vele, a vezetőülésektől az ajtó baloldaláig elterülő helyet. És ezután jöhetett a dinnyeözön. Vincze bácsi még tett is rá jócskán a megvásárolt felett. Wziontek-kel startoltam el, vidáman, telehassal, mikor emelkedés előtt a vakondtúrásba dőcögve elszabadult a pokol. Megindult a rádiós hátával tartott asztal-szék, aztán elindult a dinnyeözön a súlyponton túl a farokrészbe torlódva. Teljes fejretrimmelés mellett ketten nyomtuk a szarvat előre, görcsöt kapva, míg a mögöttünk levők valami átcsoportosítást nem tudtak tenni.”

A csoportnak azt a felét, amely Szegeden különleges harctéri cselekmények végrehajtására jelentkezett Pályi őrnagy közreműködésével a Szent László hadosztály rep. lövész ezredéhez osztották be. Ők a következők voltak: Nyáry György, Szakács Károly, Gáspárfalvi József, Pati Nagy Miklós, Csizmadia Sándor, Orosz Attila és Frankó Endre ht. hdgy-ok és Bélyi Ödön, Bözsöny György és Berényi Sándor t. zászlósok. 1944.11.27-ig Polgárdiban tartózkodtak, majd Nagysimonyiba Kenyeri mellé vonultak táborba.

Itt van Gál Iván hdgy. és Kernya t. zls. is akik a Szent László Hadosztály Repülő lövész ezredébe mentek és harcoltak.

Gál Iván hadnagy

Letkésen halt hősi halált.

Frankó Bandit és Baradlay Gyurkát a Repülő Lövész Ezred 3. Kelemen századához osztották be. Ők Abdán kapták a gyalogos kiképzést. November 2-án Várpalotán vannak lökiképzésen.

Szeptember 11.-én teljes felfordulás Szegeden.¹²⁸ Szegedről Debrecenbe vonattal költöztek. Eleinte a román határ mentén haladt a vonat. A határon túlról fegyverropogás, távolban ágyúzás zaja verte fel az éjszaka csendjét. Úgy hallották, hogy a magyar csapatok le akartak menni a Déli-Kárpátok vonulatára, a szovjet csapatok elleni védelem előnyösebb kialakítása érdekében, de a csapatokat visszarendelték, és mire újra elindultak, már késő volt.

„A vonatuk Nagyváradon keresztül ment. Ott több órát kellett várakozniuk. A kellemes meleg idő miatt az állomás peronja tömve menekülő emberekkel. Ők is s a peronon töltötték a várakozási időt, kivéve azokat, akik mindenütt a kantint, kocsmát keresték. Ekkor lassan betoltak a vágányra egy katonákkal megrakott szerelvényt. Az előttünk megállt vagonnak nyitva volt az ajtaja, és minden szó kihallatszott, amiről benn beszélgettek. A legénység már lefeküdt, de sokan arra kérték Pista bácsit, hogy meséljen. Pista bácsi egy igen disznó mesét kezdett mesélni az egész peron füle hallatára. Hirtelen csend lett a peronon is. Egy pissenést sem lehetett hallani nem csak a vagonból, hanem a peronon sem. A mese ordenáréságában is „bájos” volt.”¹²⁹

A 2. vadászcsoporth Debrecenben.

A csoportot Szegedről Inokai András százados úr

Inokai András szds.

¹²⁸ Gondolom ennek egyik oka az 1944. aug. 28-29 - i bombázás volt, amit az amerikaiak Szeged vasút állomása ellen hajtottak végre. Két vagon rakéta is telitalálatot kapott. A rakéták úgy repkedtek a levegőben, mint a szúnyogok. Az egyik, mivel más elhárítás nem volt, eltalálta az amerikai bombázók egyikét, mert az lezuhant. Kontraszti Bandi, szegedi lévén nem ment a többiekkel a városon kívülre, hanem haza lógott, ott sebesült meg. Megúsza vele a háborút. (Frankó Endre szerint)

¹²⁹ Frankó Endre közlése szerint. A mesét is leírta, de ezt most mellőzöm.

Nagy Mihály berlini katonai attaché tanácsára szeptember 15-én szinte puccsszerűen vitte el Debrecenbe azzal, hogy He - 111-es repülő-gépvezetőknek kellene.

Debrecenben a csoport két izgalommal teli hetet töltött el.

Debrecenbe való bevonulásuk után azonban szerényebb dolgokkal kellett megelégedjenek. Schiller őrgy. úrnál futár- és gépmentési szolgálatot teljesítettek. A repülőtér zsúfolásig volt Bodó százados. Me-210-es alakulatával, akik a tordai csatát támogatták.

Itt tartózkodott Lékay Walter fhdgy. és Herder László szds., mindketten olyanok, akikért a fiuk bolondultak.

Herder László szds.

A csoport tagjai átérték Debrecen szeptember 12-i bombázását is. A bombázáskor Török Ferenc és Csizmadia Sándort a plébánia kapuja „védte meg”.

Frankó Bandinak szeptember 16-án egy felszállása volt. Kolozsvárra kellett Bückerrel egy őrmestert vigyen. Egy falitérképet szakított le és azzal jelentkezett. Útközben három román Messzer támadta meg, de egy völgyben egérutat nyert. Utasát letette, besötétedett, mikor visszaindult. A repülőtér fényeit gépkocsi sornak hitte. Szerencsésen leszállt, teljesítette feladatát. Később a történeteket részletesen leírja.

Bátorfi Jancsit és Török Ferit tehergépkocsival küldték Kolozsvárra két Stukáért. Összeszedett benzinnel töltötték fel a gépeket, de sem ejtőernyőt, sem haubét nem hoztak magukkal. A két gépet nagy nehezen beindították, de a kigurulásnál nagy nyekergéssel leálltak. A két Stuka így ottmaradt Kolozsvárott. Mivel gépkocsijuk hazament Debrecenbe, volt egy Bücker a reptéren, azt töltötték fel és Szegedet útba ejtve mentek vissza. Jancsi édesanyja nem volt otthon, a lakás szabad volt, így a korzón vendégeket csíptek fel. Másnap reggel irány Debrecen. Három nap után Jancsi megkapta utolsó gyerekbetegségét.

Csizmadia Sanyi egy CR-42-el tévedt el és Pécs mellett kényszerleszállt.

Pati Nagy Miklós Kolozsvárról Szobránczy Aladár CR-42-es sarzsi gépét hozta el. Ő is kényszerleszállt Kiskunfélegyháza körzetében. Budapestre került kórházba. Onnan Kenyeribe ment, ahol jelentkezett a Szt. László hadosztályba, az ott levő Gótzty Palival és Eleőd Attilával, de az utolsó pillanatban szülei elintézték, hogy a Légierők a Puma 6-hoz helyezze.

Dinka Tibi és Szakács Karcsi, Héját hoztak Kolozsvárról. Dinka a rossz időjárás miatt Börgöndön szállt le, és gépét futómű hiba miatt cigánykerekezve összetörte.

Szakács elhozta a farok nélküli Héját, de már nem találva társait Debrecenben, onnan egy Aradóval, melynek idegen légcsovarja volt, Budaörsre repült át, majd a gép rossz hidraulikája miatt továbbment Győrbe, s mivel a gépet sem Szombathely, sem Székesfehérvár nem vette át javításra, Bükön a cukorgyárba települt 2.sz. Javító Műhely

részlegénél adta le. Utána a Le. pságnál kereste alakulatát. A lebombázott Veszprémbe, onnan Polgárdiba az alakuló Szt. László hadosztályhoz küldték.

Frankó Bandinak szeptember 16-án csak egy izgalmas felszállása volt. A következőket írja könyvében „Itt éltem át első éles találkozásomat az ellenséggel és ez bennem nagyon mély nyomokat hagyott azért, mert könnyen ellenséges vonalak mögé kerülhettem volna. Tehát: egy délután, - dolgunk nem lévén - a körletben heverésztünk. Egy írnok jött, hogy a reptér pk. úr egy pilótát kér térképpel. Nosza, leszakítottam a falon lógó térképet és mindenkit megelőzve rohantam. Bü-131-essel kellett egy főtörzsőrmestert Kolozsvárra vinnem. Az Erdélyi Középhegység felett járva, fejünk felett, vagy 10-20 méterre, 4 Me-109-es húzott el. Románok voltak. Egyikük megkezdte visszafordulását. Én egy patak medrében, a fák alá bújva, igyekeztem eltűnni. Így értem el a kolozsvári repteret. Utasom kiszállt, én fordultam vissza. Ismét a 109-esektől tartva késrepüléssel árnyékoltam be a szemembe sütő nyugati napot. A nap lemenetele után kezdtem volna tájékozódni, de a gyors sötétedés miatt még a legközelebbi állomás nevét sem tudtam leolvasni, hiába kíséreltem meg többször is. Ismét felemelkedve egy lámpasort pillantottam meg, melyet egy felém tartó gk. oszlop tompított fényeinek hittem és megnyugodtam, hogy jó helyen járhatok, mert minden út Debrecenbe vezetett ezen a tájon. Kiderült, hogy a repülőter lámpasora volt, melyet a motorzúgásra gyújtottak fel. Egy szerelő várt, aki szerint a parancsnok úr nagyon ideges volt, mert nem tudták, hogy Kolozsvár elesett-e vagy sem.

Mivel nagyon unatkoztunk, és esténként a szovjetek Sztálin-gyertyákkal igen csak kivilágították a várost, a reptér kapuba telepített légvédelmi gépágyúuk zászlós parancsnoka – meghívott egy ebédlői beszélgetés során, hogy este a riadókor szokásos reptér kiürítés helyett maradjunk a kapunál, és akkor löhetünk a Sztálin-gyertyákra. Minden a megszokott menetrend szerint történt. A légiriadó, a reptérkiürítése megtörtént, mi ketten elfoglaltuk helyünket a légvédelmi gépágyú célzó helyén. Ketten céloztak, egyik vízszintesen, a másik függőlegesen tudta mozgatni a csövet, mikor hallottuk az első bombák süvítését. Parancsra a löveg melletti ásott árokba ugrottunk be. Rettenetes érzés volt teljes kivilágítás mellett hasalni az árokban Körömmel próbáltam magamat a fény elől oldalirányba beásni a lövészárók oldalfalába. Bevallom nagyon féltem. Egyszer csak a lábamnál mocorgást észlelek. A tüzerekhez tartozó löszeres bácsi (honvéd) remeg a lábamnál. Rászóltam, hogy ne féljen, és erre teljesen elmúlt a saját félelmem. Igen sok bomba hullt körülöttünk. A gépágyúunkat már napokkal előbb kiszúrták, mikor a nyomjelző lövedékek megadták az ágyú helyét. Nem volt kellemes élmény. Az egyik bomba légnyomása még az elején úgy megdobta zászlóunkat a löszeres ládáknak repítve, hogy a zubbonya zsebébe lapuló cigaretta tálcája teljesen összelapult. Egyébként ez volt az ország egyik legnagyobb éjszakai légitámadása.

Másnap sem volt különbség. Már kora délelőtt légiriadót rendeltek el. A reptér gépkocsiai, buszai egymás után hagyták el a repteret. Mi Berkessy Marcival valahogy elgatyáztuk az időt. Azon spekuláltunk, hogy esetleg a kapuban a légvédelmi ágyúknál hasznosítjuk magunkat. A kapunál azonban utolért egy kis busz, megállt, felvett, de nem a kijelölt helyre, hanem csak a reptér közelébe vitt. Hanyatfekve szemléltük az eget. Nem, kellett sokáig várni. Megjelentek a négymotoros Liberátorok tömegestül, de harci alakzatban. Tudtuk, hogy rögtön kezdődik a bombázás, mert a gépek alja fekete volt a nyitott bombaajtók miatt. Aztán süvítettek a bombák egyenesen a reptér kapura, onnét a szőnyeg az állomásra húzódott. Megijedtünk, mert tudtuk, hogy az őrség és az ügyeletes tisztak a helyükön maradtak. Az egyik ügyeletes tiszt Orosz Attila évfolyamtársunk volt. Marcival még a bombázás kezdetén kértük a gépkocsi vezetőjét, hogy menjünk vissza segíteni, de ő nem volt hajlandó. Gyalog vágtunk neki az útnak. A főútra érve utolért egy oldalkocsis motorkerékpár, s a német vezetője mindkettőnket felvett. Az újabb és újabb

hullámban érkező gépek bombázása alatt az árokban feküdtünk. Mire véget ért a bombázás, már a reptér kapuban voltunk, jóval a riadó lefújása előtt.

Attilát és helyettesét a porta melletti egyszemélyes „bunkerben” találtuk meg. A két, egymástól kb. 20 m.-re lévő, nem egészen egy méter átmérőjű lyukban voltak porosan, piszkosan az ijedségen kívül teljesen rendben, annak ellenére, hogy kettejük „bunkere” közt egy nagy bombatölcsér tátongott. A bombázás a reptéren nem okozott súlyos rongálást, de a Nagyállomás és az állomás előtti háztömb csak egy kupac téglarakás volt. (A háború után a Nagyállomás újjáépült, de a háztömb már nem. Így egyenesen az állomásról lehet látni a debreceni nagytemplomot.)

Repülés, kiképzés természetesen nem volt. Kolozsvár azóta elesett. Vártuk minden pillanatban az áthelyezésünket valahová a Dunántúlra. Végre megjött a parancs, hogy másnap kezdődik az áttelepülés.

Az utolsó éjjelre kirendeltek a Nagyvárad felől érkező út mentére. Egy személykocsit kaptam, mely egy útkanyar előtt megállt. Én egy rakéta pisztollyal a kanyar elé mentem. Az volt a feladatom, hogy ha szovjet csapatokat észlelek, rakétával jelezzem a gépkocsivezetőnek, ki azonnal indul és viszi a hírt a reptérre. Nekem futva kell megkísérelni a gépkocsi elérését, de a gépkocsi nem várhat rám. Este még jöttek a menekülő szekerek, de sötétedésre minden elcsendesült. Egyedül virrasztottam egész éjjel. (Hogy miért nem adtak mellém valakit, nem értem.)

Reggel aztán a megadott időpontban bevonulhattam kocsistól. A teherautók megpakolva várták az indulást. Jutalomból ki sem kellett szállnom a kocsiból, én mehettem az első transzporttal. ...¹³⁰

Török Ferit Bátorfi Jancsival szept.18-a körül gépkocsival küldték Kolozsvárra két Stukáért, melyet Léway „Szörék” hagytak ott. Egyikük sem repült addig a típussal. Kolozsvárott még németek voltak, akik nagy légiharcot vívtak fejük felett román Messzerekkel. Egy német lovagkeresztes négy román gépet lőtt le szemük láttára.

Egy szerelő állította, hogy ért a Stukákhoz. Összeszedett benzinnel feltöltötték a gépeket, de se ejtőernyő, se haubé nem volt velük. Nagy nehezen beindították a két gépet, melyek esetlen füstöléssel beindultak és vártak. Kigurulásnál mindkét gép nagy nyekergéssel leállt. Állítólag glikolt kellett volna a gépekbe töltsenek, de ezt nem tették. Így a két Stuka ott maradt Kolozsvárott.

Mivel a tehergépkocsi hazament Debrecenbe, volt egy Bücker a reptéren azt töltötték fel és elhatározták, ha már ilyen közel vannak Szegedhez, először odamennek, azután Debrecenbe. Jancsi édesanyja nem volt otthon, „szabad volt a gazda” s csak másnap reggel repültek át Debrecenbe. Az éjszaka kárvallottja Bátorfi Jancsi lett. Egy hét utánmindkettőjüket a csoporttal Pápára vezényelték. - Feri halálosan beleszeretett Jancsi hugába, aki mennyasszonya volt már egy honvéd tisztnek.

Debrecenből a csoport szeptember 24-én Pápára települt át az alakuló a Tomor és Herder vezette csatarepülő 102-es csatarepülő osztályhoz. Itt érte őket október 15-i eskütétel.

¹³⁰ Frankó Endre visszaemlékezése

Tomor László szds.

Ezek évfolyamtársaim Debrecennel kapcsolatos emlékei. Osztatlanul mindannyian szerették ezt a kedves nagymagyaralföldi cívis várost.

Vonattal Pápára

„A tanfolyamunkat Pápára irányították. Gépkocsik szállítottak a Polgár-i hídon át Füzesabonyba. Az útra Füzesabonyig nem igen emlékszem, hiszen elnyomott az álom az éjszakai őrködés miatt. Viszont Füzesabonyból rögtön beküldtek Egerbe a városparancsnokságra egy levéllel, mondván, hogy tősgyökeres egeri létemre kiismerem magam a városban. Mondanom sem kell, hogy azt a néhány estét, amit Füzesabonyban töltöttünk, arra használtam, hogy Egerben a Korona Szálló bárjában táncoltam.

Egyik este az egyik frontot járt pilóta őrmester részegen kereste szállását. Szakaszvezető barátja útbaigazította, mire az őrmester megköszönven még csak annyit mondott neki: „Jól van, akkor én lelőlek.” Pisztolyát elővette és rálőtt barátjára. A szakaszvezetőt én kísértem az egeri katonai kórházba. Szerencsére az oldalán bement lövedék úgy ment a gerincoszlopa belső oldalán át a túlsó oldaláig, hogy csontot nem sértett. A lövedék a másik oldalon a bőr alatt állt meg. A sebesültet aztán szüleim látogatták rendszeresen.

Indulásunk napján este még sokáig táncoltam a Korona bárjában. Az éjfél körül menő vonattal mentem vissza Füzesabonyba. Vonatunkat valami ok miatt nem engedték be a füzesabonyi állomásra. Várakoztunk legalább egy órát. Mikor beengedtek, kiderült, hogy a mi induló vonatunkat rendezgették és indították útnak. Megdöbbsenem, mert ha sejtem, a várakozó helyüinktől kényelmesen percek alatt beszélhettünk volna gyalog is az állomásra.

A forgalmi irodában csupa iskolatársam teljesített szolgálatot. Megnyugtattak, hogy még Hatvan előtt utolérem szerelvényünket. A következő tehervonatot megállították a kedvemért (lehet, hogy ügyis megállt volna.), én búcsút intve nekik a szökött vonatom után zakatoltam. Hatvan előtt megálltunk, mert az állomást megbombázása után még csak annyira sikerült helyrehozni, hogy csupán egy sín pár volt használható mind két irányban. Csak egy vonathossz kellett előre sétálnom és máris a mieink között voltam. Ott tudtam meg, hogy a lövöldöző őrmestert hadbírótság elé állították volna Pápán, de ő valahogy eltűnt. (A front már nem volt nagyon messze, meg lehet, hogy az írnok barátai ellátták mindenféle hamis papírral.)

Vonatunk csak igen lassan haladt Budapest felé. Légiriadók alkalmával nyílt pályán vesztegeltünk, illetve a mellette lévő kukoricásban. Onnan drukoltuk végig, vajon kapunk-e bombatámadást, vagy alacsony támadást.

A vonaton észrevettem (tapasztaltam), hogy ott égető fájdalmat érzek. Nem tudtam mire vélni a dolgot. Velünk jött Bátorfi Jancsi évfolyamtársunk is, ki már Debrecenben is nemibeteg kezelésre járt. Most orvosától egy pápai orvoshoz szóló ajánlással jött, akit nem

ismert személyesen. Minden esetre engem igyekezett rémisztgetni. Mondta, ha Pápára érünk magával visz új kezelő orvosához.”¹³¹

Bátorfi Jancsinak az állandó iszogatós nem használt egészségének, de tartotta ígérését. Együtt mentünk az orvoshoz. Először ő ment be az ajánlólevéllel. Legalább fél óráig tartott a vizsgálat és kezelés, mikor végre behívtak. Jancsi is ott maradt a vizsgálatnál. Váladék vétel, majd festés, mikroszkópos vizsgálat. Az orvos sokáig töpreng, majd megszólal: „sajnos azt hiszem, hogy ez az”. További nézelődés után: „Talán mégsem”. Ez így megy egy darabig, közbe nekem mindig megmutatta a mikroszkópot. Hosszú idő múlva közölte, hogy egy egyszerű hólyaghurutom van. Jancsinak sikerült rávennie, hogy ijesszen rám. Sikerült annak ellenére, hogy nem volt előzménye.

Folytatva Frankó Bandi írását: „Debrecenhez hasonlóan Pápán sem történt semmi. A volt gettóban helyeztek el, de kiképzésünk nem volt sem elméleti, sem gyakorlati. Elhelyezésünk nem sokkal lehetett különb, mint a korábban ott lakott zsidóknak. Talán azzal, hogy kincstári kosztot kaptunk, és az összehasonlíthatatlanul jobb volt.

Október 13.-án légiriadó alatt igen erős vadászpilóta tevékenységet észleltünk a város felett. Czulek Jóskaival – magunkhoz véve puskáinkat – kimásztunk a tetőre, és a kémény mellől figyeltük az eseményeket. Míg a város felett alacsonyan ficáncoltak az amerikai Musthangok, a várostól kissé északra egy Fw Weihét (a műszerrepülő iskola egyik gépét) láttuk kb. 1000 m. magasan, szép csendesen ballagni. Néhány perc múlva, most már kissé távolabb Pápától – de a Weihe repülési vonalában – egy fekete füstre lettünk figyelmesek. „Na - mondtuk egymás között, - szegény Weihét elkapták az amerikaiak.”

„Most néhány szóban az október közepi eseményekről. Október 15.-én a déli órákban a rádióban gyakran felolvasták Horthy Miklós kormányzó proklamációját a hadműveletek megszüntetéséről, a fegyverszüneti tárgyalások megkezdéséről, illetve Magyarország kilépéséről a háborúból. Senki sem tudta, hogy mit kell csinálni. Mindenkit váratlanul ért a hirtelen fordulat. Aztán a rádió felhívás csak egy személynek szólt: „Beregffy ezredes azonnal menjen Budapestre.” A németek is tanácstalanok voltak. Kérdezték, hogy adják-e le fegyvereiket, vagy mi lesz velük? Esetleg szabadon elvonulhatnak? Senki nem tudott semmit.

Délutánra vagy talán estefelé újabb proklamáció, lényege: minden marad a régiben. 16.-án Horthy kinevezi Szálasi Ferencet – a Nyilas Párt vezetőjét – miniszterelnöknek, majd megbízza őt az államfői hatalom gyakorlásával is. Másnap délután 12 órakor megtörténik Szálasi Ferenc eskütétele, és pont akkor, szinte percnyire az eskütétel idejében felrobbant(ották) a Margit híd(at). Éppen csúcsforgalom volt. A sziget és Pest közötti része robbant fel, embertömegestül, villamosostul, járművestül. Igen sok volt a halott és eltűnt ember. Nem csoda, hogy a „fasiszta rémuralomra” fogták. Ennek részletezésére nem óhajtok kitérni az elmúlt 45 év hazug történelem oktatása miatt

Másnap megtörténik az új eskütétel. A borbélynál voltam és késve érkeztem az eskütételhez. Gyakorlatilag nem esküdtem fel Szálasiéra, de amikor hozták az eskü szövegét aláírni (lásd a kassai statáriális bíróságról szóló beszámolót) szó nélkül aláírtam, mintha ott lettem volna.

A hőbörgés egyre erősödött a kiképzésünk elszabotálása miatt, mert mi úgy láttuk. Valószínűleg e miatt szinte napokon belül áthelyeztek a Szent László hadosztályba.”

A csoportból azokat akik még Szegeden Pályi őrnagy közreműködésével „különleges harctéri cselekmények végrehajtására jelentkezett” a Szent László hadosztály rep. lövész ezredéhez osztották be. Ők a következők voltak: Nyáry György, Szakács Károly,

¹³¹ Frankó Endre írása

Gáspárfalvi József, Pati Nagy Miklós, Csizmadia Sándor, Orosz Attila és Frankó Endre ht. hdgy-ok és Bélyi Ödön, Bözsöny György és Berényi Sándor t. zászlósok. [Történetüket és a repüléshez történt visszakerülését lásd: „Évfolyamtársaim a Szent László hadosztályban” fejezetben.]

Csizmadia Sanyi jobb térdén levő furunkulusa miatt a Szent László hadosztályba nem vonult be, a 11. sz. hadikórházba ment, és ott "intézkedett", (Bátorfi, Nyáry is ezt tette korábban), hogy helyezték át őket a Puma kölyök századhoz.

Illegálisan ment Pápáról fel Dinka Tibor is Török Ferivel megunva Inokai ígéretését a HM-be és ott a Légierők Parancsnokságára, ahol Kósa főhadnagy nyilvántartó tisztnek jelentették, hogy Pápán mintegy 30 tiszt fel akar lázadni, mert nem engedik repülni őket. A válasz: "Veszprémbe pedig csak akkor mehettek Heppes alezredes úrhoz, ha felvesz benneteket, mert ehhez csak neki van joga." Irány Veszprém! Ott Marinkay százados figyelmeztette őket: "Tudjátok ti mire vállalkoztok?" Tudták.

Három nap után Pápán Inokai százados. parancsot kap útba - indításukra. A pápai rep.tér pság. állományából a 46/44. 11. 16.-i ezredparancs szerint: Bajza László, Török Ferenc ht. hdgy-ok, Bátorfi János ht. zls., Asztalos Károly és Dinka Tibor t. zls-ok vonuljanak be a 101/ II/ 6. századhoz.

Az éjjel Veszprémbe aludtak, másnap Kenyeriben voltak. Velük alakult meg szervezetszerűen a 101/6-os kölyök század.

A rep. löv. e-től Frankó Bandi ösztönösen és önkényesen ment Veszprémbe. Aznap lőtték le Lacit bátyját. Mivel katonaszökevénynek számított, rohant vissza alakulatához, ahonnan hivatalosan eltávozást kért és kapott. Útját arra használta fel, hogy bátyja helyére bekönyörögje magát. Ott ez nem sikerült. A december 1-i András napi Kemenesmagasiban tartott este után 2-án vonult be a 101/6 kölyök századhoz.

NEGYEDIK VADÁSZ - 5. 20 ÓRÁS MŰSZERREPÜLŐ - CSOPORT KENYERIBEN

Tapolcáról Kenyeribe áttelepülő, Solymot és Héját repülő - csoport a REGVI II. Kövér Gábor szds. és Iharos Elemér parancsnoksága alatt avatás után Kenyeriben fejezte be a III. fokot.

Kövér Gábor szds.

Iharos Elemér fhdgy.

A csoportban 21-en voltak, melyből 12-en voltak évfolyamtársaink: Mátyai Andor, Nádor Ferenc, Polyák Tivadar, Pati-Nagy Miklós, v. Horváth Béla, Eggenhoffer Béla, Mátételki Dezső, Szabó János ht. hdgy-ok, és Farkas Károly, Lucskó András t. zls-ok, valamint Csom János, Hirsch Jenő, Somos József, Berger János, Urbán József, Nyegritz Tibor, Kaszás Imre, Hantos József szkv-k. (101. v. rep. e. 1/45.01.02. sz. parancsa), a továbbiakban: 1/ 45. 01. 02.).

Hadnagyok:

Mátay Andor

Nádor Ferenc

Polyák Tivadar

Pati Nagy Mklós

v.Horváth Béla
Zászlósok:

Eggenhoffer Béla

Mátételki Dezső

Szabó János

Farkas Károly

Lucskó András

A csoportot 1945. január-februárjában Kenyeriben képezték ki. Közülük Eggenhoffer Béla és Szabó János ht.hdgy. az előző (második) csoporthoz soroltak be.

A csoport itt egy másik, kiképzését műszerrepülőként befejező csoporttal volt együtt és történeteik összekapcsolódnak.

Mátay Tüske közlése szerint: „A REGVI II osztály képezett bennünket Héjára, egy-két Solyom és Aradó B start után. Parancsnokunk Kövér szds. volt.

3000-3500 méter magasan végzett műrepülés közben amerikai fordulóból, egy alkalommal hátdugóba estem, melyből a gép magától jött ki 1500 méteren. Így én is jobban vigyáztam a Héjára

A csoport Kenyeriből Acsádra vonult be, ahol 1944. november 20 és december 7.-e között kapták 20 órás műszerrepülő kiképzésüket.

A NEGYEDIK vadász csoportot a v. kik. rep. dd. pság. 28.568/el.n.1944 sz. rend-vel 1944.12.20-án a Műszer kik. oszt-tól a Puma vadászvezred 6. századához helyezték át.

Lásd ott.

A 6. szd. is kitelepült Ausztriába. Papp Tibor főhadnagy úr fülével kapcsolatos panaszok miatt kórházba került. A század beosztottjai Pockingban kötöttek ki.

VADÁSZAINK MINDEGYIKE PUMÁS AKART LENNI! ÉVFOLYAMTÁRSAIM A 101. „PUMA” OSZTÁLYNÁL

**A 101/II./6. szd., a PUMA II osztály 6. szd. megalakulása
és az ott folyó átképzés története**

Említettem, hogy illegálisan ment fel Pápáról Dinka Tibor és Török Ferenc - megúnva Inokai András százados úr ígéretését - a HM-be és ott a Légierők Parancsnokságára, ahol Kósa fhdgy. nyilvántartó tisztnek jelentették, hogy Pápán mintegy 30 tiszt fel akar lázadni, mert nem engedik repülni őket és hogy szívesen mennének át a Pumákhoz. A válasz: „Veszprémbe pedig csak akkor mehettek Heppes alezredes úrhoz, ha felvesz benneteket, mert ehhez csak neki van joga.” Irány Veszprém! Ott Marinkay szds figyelmeztette őket: „Tudjátok ti mire vállalkoztok?” Tudták.

A Le.p.ság 1944. dec.20-án rendelte el, hogy 1945.04.30-ig a 101/6-nál 55 rgv-t kell kiképezni három turnusban ¹³².

Csakhamar egy Hughes parancsra Heppeséknél kellett jelentkezzenek, melyben név szerint szerepeltek azok, akiknek nevét a HM-ben bemondták. Veszprémbe a „lázadó banda” mivel Heppes nem volt otthon Marinkai örgy.-nál jelentkeztek, aki nem tudott mit tenni velük.

Heppes azonban azonnal intézkedett és Papp Tibort leváltotta a 2. szd. pk-ságáról. és átküldte Kenyeribe a II. osztály 6. század parancsnokának, hogy egy „kölyök századot” alakítsanak. 3 Me-109 és 3 Aradó B; 2 Súlyom és 4 Héja volt a gépállományuk. Elszállásolás Sömjénmihályfalván.

A m. kir. 101./ II./ 6. század parancsnoka Papp Tibor fhdgy. volt.

Kiképzőknek az I./ 2. szd-tól Somló Ferenc fhdgy-t, a II./ 5. szd-tól Nagy László őrm-t vezényelte oktatónak a vadászezred a 6. (kölyök) szd-ához.

1944 október végén kezdődött kiképzésük és az első 12 fő karácsonyra végzett.

A Pápán és a rep. lövész ezrednél levő levő repülőgépvezetőket, akik még nem voltak letiltva, mint Eleőd Attila, Sarkadi Jóska és Gótz Paja, 1944. nov. 11-én kelt Rep.Erők parancsával ugyancsak a megalakult 101/II/6 kölyök századhoz vezényelték.

Eleőd Attila hdp.szkv.

Sarkadi Jóska-ról nincs képem.

Gótz Pál hdgy.

¹³² M. Szabó Miklós könyve szerint (265 o.)

A m. kir. 101. „PUMA” vadász repülő ezred II. osztálya 6. „KÖLYÖK” századánál kapott így átképzést a 2. és 4. vadászcsoporthoz. A műszer kiképzést befejező csoportok növendékei a kiképzés során összekeveredtek. A századhoz érkező csoportok növendékei általában egymás után – egy-két kivételtől eltekintve – kerültek át a PUMA harcoló századaihoz.

A Rep. Erők pság-a ¹³³ 1944. nov. 11-én kelt, 22.232/M II. 1944 sz. rend-vel a 6. szd-hoz került beosztásba a Repülő Lövész Ezredtől:

Nyáry György, Szakács Károly, Gáspárfalvi József, Pati Nagy Miklós, Csizmadia Sándor, Orosz Attila és Frankó Endre hdgy-ok és Bélyi Ödön, Bözsöny György és Berényi Sándor zászlósok:

a Pápai repülőtér parancsnokság állományából: Bajza László, Török Ferenc hdgy-ok, Bátorfi János ht. zls., Asztalos Károly és Dinka Tibor t. zls-ok kerültek a 101/ II/ 6. századhoz. (46/44. 11. 16.). (Bajza, Török, Asztalos, Dinka november 16-án, Szakács nov. 18-án, Gáspárfalvi, Orosz, Bözsöny nov. 21-én, Nyári nov. 22-én, Frankó, Bély december 5-én vonult be – tudott bevonulni - a „kölyök” századhoz.)

A Pápan és az osztálynál levő repülőgépezeteket, akik akkor még nem voltak letiltva, - mint Eleőd Attila, Sarkadi Józsa és Gótz Paja - 1944 nov.11-én kelt Rep. Erők parancsával a megalakult 101/6 kölyök századhoz vezényelték.

Rövidesen azonban mindhármuknak megjött a repülésről való letiltása és az ekkor alakuló Szent László Hadosztály Repülő Lövész ezred állományába kerültek.

A műszerrepülő alakulattól Mátyával mentek át szeptember 6-án Kenyeribe. Itt Nádor egy felszállást csinált. Ezután nem is repült, mert félt. ¹³⁴ Fülöp örgy „segédtisztje” lett egy „sebesülési pánttal”, mert „ezt a (start) őrök megcsinálták maguknak”.

Nádor Ferenc, startírnok,

aki saját kérelmére, mert félt, beosztott tiszt lett és nem repült

Kenyeriben a 6. századnál két Messzerrel indult a kiképzés.

Az átképzés során „Kis Bakonyi” Miklós 1944. november 22. 16.00 órakor történt „földbe ütközés” ¹³⁵ miatti repülőhalála után,

November 27-én a V-107 rg. Kenyeriben lezuhant. ¹³⁶

¹³³ A Légierők Parancsnoksága elnevezést a Szálasi rezsim Repülő Erők Parancsnoksága névre változtatta meg

¹³⁴ Ezt Papp Tibor és Mátya Andor és Tobak Tibor jelenlétében nekem is elmondta a háború után.

¹³⁵ Bakonyi Miklós ht. hdgy. Rábakecskén (és nem Kenyeriben) zuhant le. Halotti akv-i szám: 39/1944.. Anyja neve Tomsich Margit, 21 éves. Közli Figder Elemér az MSzBK tagja In: MSz. XXVII. évf. 1999. 27.szám. 293-294.o. Me-109-es átképzésen halt repülőhalált (1/292-293), M. Szabó Miklós: A magyar királyi honvéd légierő a második világháborúban c. könyve 293. oldalán a szovjetek elleni harcokban halt hősi halált (november 20 és 23 között).

¹³⁶ M. Szabó M.: A m. kir. Le. a II. Vh-ban 259 p.

November 29-én Bajza László hdgy. nehezen tért ki egy Mustang támadása elől, magyarul megkergette egy Mustang.¹³⁷

November 30-án egy Potez-63-at repültek át Sopron mellé.

Bakonyi Tibor hdgy.

Török Ferenc hdgy.

Török Ferenc [Feri] hdgy.¹³⁸ 1944. december 4-én 10. 00 órakor Vönöck-Kenyeriben repülő halált halt (66/44. 12. 22.)¹³⁹ Minden valószínűség szerint légszavar állítója mondta fel a szolgálatot. A Puma 4.szdz-ból két tapasztalt pilóta szerint a légszavar automata szabályzója mondta fel a szolgálatot. Feri a kézi szabályozót nem ismerte és az óriási fordulatszám miatt a motor egyszerűen felrobbant.¹⁴⁰ Más emlékező szerint feladata 10 ezer m. magassági repülés volt. A gépen minden második szegecsot kisorolták. A feladatnak megfelelően 3000 m zuhanás utáni kivételkor a gép farokrésze lecsavarodott, a Messzer hátdugóba esett és egészen ellaposodva ért földet. Amikor Török Feri lezuhant Lengyel Bizsu is, mint ügyeletes tiszt rohant a géphez. Mikor a gép farkát felemelték és Ferit kihúzták az ülésből, egy csontja sem maradt épen, a bőruha tartotta össze szegényt hason feküdt és égett a feneke, fel volt fuvódva és belei a lábai között lógtak. Török Ferit Hősi halottként Kenyeriben a temetőben temették el.¹⁴¹

Barátja, Bátorfi János betegen vagy két kilométert futott Feri menteni. A gép égett, a betöltött lövedékek pattogtak. Fülöp örgy. úr ordított, hogy senki nem mehet a géphez. Bátorfi, Bátival és Frankóval laktak egy szobában.

Bátorfi másnap, egy hónapra Szombathelyre került kórházba. Most is azt állítja, hogy annak a szegedi lánynak köszönheti életét. Mikor visszakért március idusán Kenyeribe, már csak lövészete volt hátra.

Csaknem légiuralom volt már az amerikaiak részéről. 12.15-én zúgott be Nyakusz egy Me-109G-vel Kenyeriben az erdőbe, végiggurulva a reptéren, majd a végén levő árokban fejre állva két ölfá rakás között hátára fordult úgy, hogy egyikén a gép farka, másikon a motor feküdt. Mikor kinyitotta a kabintetőt, kioldotta magát, fejre esett az avarra. Az ég világon nem történt semmi baja, csak légiharcban a gép baloldalába kapott egy találatot és nem tudta a gázt levenni.

A „Kölyök” századnál levők a „Papp csoport” beosztottjai – évfolyamtársaim Kenyeri községben voltak beszállásolva.¹⁴²

¹³⁷ Szakács Károly jegyzete

¹³⁸ Puma e. személyi nyt. száma: 1538.

¹³⁹ M. Szabó M.: A m. kir. Le. a II. Vh-ban 255. p.

¹⁴⁰ Drávai Pál szerint, aki akkor Kenyeriben egy másik repülő csoportnál szolgált a REGVI II. oszt.-nál Bakcsy Gergely fhdgy. vezetésével.

¹⁴¹ Kenyeriben, más csoportban repülő Lengyel Bizsu volt az ügyeletes tiszt elmondása szerint Török Feri Hősi halottként Kenyeriben a temetőben temették el.

¹⁴² Szakács Károly jegyzete szerint 1945.10.24-én

A rep. löv. e-től Frankó Bandi ösztönösen és önkényesen ment Veszprémbe. Aznap lőtték le Lacit bátyját. Mivel katonaszökevénynek számított, rohant vissza alakulatához, ahonnan hivatalosan eltávozást kért és kapott. Útját arra használta fel, hogy bátyja helyére bekönyörögje magát. Ott és akkor ez nem sikerült. Később a Szent László osztály repülő lövész ezredének Kelemen szds. vezette századától december 1-én András napján Kemenesmagasiban tartott este után 2-án vonult be a 101/6 kölyök századhoz.

A következő csoport bevonulása a kölyök szd-hoz történő bevonulás elhúzódott. A kiadott parancsra nov. 16-a és december 5-e között tudtak társaink bevonulni.

A csoport többi beosztottja Kiss Gyula és Baradlay György rep. hdgy-ok a Szent László osztálynál, Bojtor István t. zls. a REGVI II-nél maradtak.

Pati Nagy Miklós bevonult Kenyeribe a budapesti kórházból, ahol jelentkezett a Szent László osztályba, az ott levő Gótzty Palival és Eleőd Attilával a Szent Lászlóhoz vonult be Kenyeribe, de az utolsó pillanatban szülei és - valószínűleg Orosz Attila közbenjárása miatt - a menetoszlopból kiemelték, és hogy a Légierők a Puma 6-hoz helyezték át.

101./II. oszt. pk-a „A II. oszt. áll-ba tartozó Nádor Ferenc hdgy-nak, tekintettel betegsége *ragályos* voltára, dec. 10-től szabadságot engedélyezett” (60/44.12.13.) annak ellenére, hogy parancs szerint csak 1944. 12. 20-án helyezték az alakulathoz!

A V. kik. rep. dd. pság. 28.568/el. 1944 sz. rend-vel 1944. 12. 20-ával a Műszer kik. oszt-tól a 101./II. oszt-hoz, helyezték: Mátay Andor, Nádor Ferenc¹⁴³, Polyák Tivadar, vitéz Horváth Béla, Eggenhoffer Béla, Mátételki Dezső, Szabó János ht. hdgy-okat és Bojtor István, Lénárt Tivadar, Lucskó András t. zls-okat, valamint Csom János, Hirsch Jenő, Somos József, Berger János, Urbán József, Nyegritz Tibor, Kaszás Imre, Hantos József szkv-eket (1/45. 01. 02.).

A 4. vadász csoportot 1945. január-februárjában a Kölyök századnál Kenyeriben képezték ki. Közülük Eggenhoffer Béla és Szabó János ht.hdgy-okat a 2. vadász csoporthoz átsorolták.

Szabó János hgy.

Eggenhoffer Béla hdgy.

Nádor Ferenc hdgy.

Mátay Andor hdgy

Celldömölkön laktak magánházaiknál. Egy vasárnap délelőtt Mátay Tüske borotválkozott. Valahonnan alacsonyan támadó amerikai vadászok kerültek elő - légiriadó

¹⁴³ Az előzőek szerint érthetetlen, mert korábban már a hadosztályhoz tartozott

sem volt - egyikük meglátta a borotválkozó Tüskét, rálőtt, de szerencsére sorozata jó egy méterre az alá csapódott be.

A csoport első fele 9 fő, (Asztalos Károly, Bajza László, Gáspárfalvi József, Orosz Attila, Szakács Károly hdgy-ok, Bözsöny György és Dinka Tibor t. zls-ok már decemberben megkapták a Me-109-es átképzését. Őket a Puma I és II osztályába 1945. január 1-én helyezték át. (lásd a PUMA századoknál)

Később az 5/45. 01. 07. pcs szerint a 101./II./5. szd-hoz Nyáry György hdgy-ot, akit a repülési tilalom alól feloldottak, és rgv-i helyre osztották be.

Közben a 101/6 századnál a Tiszti Parancsok szerint a következők történtek:

Nádor Ferike repüléstől történt félelmét a következő ezred parancs is bizonyítja:

„Nádor Ferenc hdgy-ot egészségügyi és kiképzési okok miatt a repülőgépezetói kiképzés alól felmentem és beosztom a II oszt. törzsszázadához beosztott tiszti helyre”. (23/45.01.29.)

Mátay Andor hdgy-nak engedélyezem, házasság kötését (43/45.02.02.) ezért átképzését nem fejezte be.

Polyák Tivadar Sólyommal átvágódott, valószínű kiképzését félbeszakította, de az ezreddel tartott továbbra is és Pockingban esett fogságba.

A repülési készség szerint a csoportot megosztották, mert voltak olyanok, akik már szeptember óta, három hónapja nem repültek.

A csoport másik fele, amelyik három hónapja (szeptemberben) repült utoljára a december hónapot Aradó és Héja lövészettel töltötte és csak 1945 januárjában került 109-es átképzésre. (Frankó Endre, Eggenhoffer Béla, Szabó János és Bély Ödön zls.) Ők Messzerrel 13 felszállást és 6 óra rep.időt repültek.

Polányi István hdgy. besorolását nem ismerjük. Feltételezés szerint a II/5. szd-ban lehetett.

Frankó Endre hdgy. konkrétan decemberben Aradó B-vel 13, Héjával 4 felszállást végzett 8 ó 40 perc rep. idővel, januárban Aradó B-vel 7 felszállás 2 óra 20 percet repült a Me-109-es mellett. Átképzése alatt összesen 17 órát repült. Kiképzését jan. 26-án fejezte be, startkönyvét e napon igazolta Papp Tibor fhdgy.úr, a szd. pk.-a az átképzés befejeztével.

Erre az időre így emlékezik Frankó Bandi:

„Közben évfolyamtársaimat, akik elvégezték a műszerrepülő tanfolyamot, áthelyezték a 101-es vadászrepülő ezredhez a 6. „Kölyök” századhoz Me - 109-es átképzésre. Nemsokára tőlünk is helyeztek át évfolyamtársaimat. Engem azonban nem. Mint később kiderült a Szent László hadosztály Repülő Lövészezrede várpalotai átképzése alatti magatartásáért nélkülözhetetlennek lett minősítve.

Áthelyezett évfolyamtársaim megígérték, hogy rajta lesznek az áthelyezésemen, ki fogják harcolni. Csak azért volt részemről sürgős, az áthelyezésem, mert az a hír járta, hogy rövidesen indulunk a frontra. Az akkori törvények szerint a frontra indult alakulatból senkinek sincs joga bárkit is kivonni, még a kormányzónak sem.

November vége felé meghallottam, hogy eddig is mindig áthelyeztek, csak éppen nem engedtek el. Most, hogy megérkezett a harmadik áthelyezésem is, most már át fognak helyezni, ha megjelenik a osztály parancsban, majd az ezred parancsban, aztán a zászlóalj parancsban, végül a századparancsban. Igen idegesítő volt ezeket kívárni, mert legalább egy - egy nap kellett ahhoz, hogy a parancs tovább jusson. Úgy nézett ki, hogy december 1.- ével mehetek. Csak azon imádkoztam, hogy addig ne induljunk a frontra. November 30.-án András napot tartottunk búcsúvacsorával egybekötve a századtársak meghívásával.

A menüre azért emlékszem nagyon, mert Kelemen Tatával ¹⁴⁴ együtt csináltuk. Csirkeporkölt volt nokedlivel. Ő pucolta a csirkét (csirkéket) én pedig főztem a nokedlit. Már voltak ott jó néhányan évfolyamtársaim. Ott tudtam meg, hogy a harmadik áthelyezésemre érkeztem meg tulajdonképpen, mert az áthelyezések után a „Pumák”-nál mindig jelezték bevonulásomat a többiekkel együtt. Csakhogy én harmadjára vonultam be. Így a „Puma” parancsokban háromszoros bevonuló vagyok. Úgy látszik igen kapós lettem Magyarország védelmére a gyalogságnál és a légierőnél egyaránt.

A jól sikerült búcsúvacsorát követő december elsején átsétáltam Kemenesmagasiba és jelentkeztem Papp Tibor százados úrnál.

Elhelyezésünket Vönöckön oldották meg, egy kastély nagytermében a földre hintett és letakart szalmán. December első hetében már többször sikerült repülnöm Aradó 96/B-vel és Súlyommal. ... a Dunántúlt befújta a hó ... December második felében nagyon sokat repültem Héjával és Aradóval ... volt hogy ötször is egy nap. ...

Ezidő tájt hagytam el a kastélyt, mint szálláshelyet. Egy szabómester cselédszobáját kaptam meg. ... Vönöckről teherautó szállított ki bennünket a Kenyeri-i reptérre meg vissza. Mi csak álltunk a teherautó tetején és Lénárt Tivadar ötlete alapján a falu szélén lévő községtáblát a vezető fülkének támaszkodó pilóták az utolsó kanyarból kijöve pisztolyt rántottak és lőttek. Az elsőnek célba találó pilóta dicséretben, esetleg tapsban részesült. (A falu nevét viselő tábla olyan helyen volt a kanyarban, hogy mögötte az útbevágás biztosította a tüzelés biztonságát.) Tivadar folyton reszelgette pisztolyának elsütő részét, hogy gyorsabb érintkezést vehessen a ravasszal. A végén addig reszelte, míg a teljes tár – mint géppisztoly - kiszaladt a pisztolyból. Nem volt mi visszatartsa, Tibor egy kicsit túlreszelte.

Január 2.-án repültem először Messerschmittel. Csodálatos érzés volt. Volt benne lóerő, ami húzott fel a magasba, a 400 km/órát könnyen kirepülte, de egy zuhanó repülési gyakorlaton a Badacsony felett könnyen beleszaladt a 900 km/órába. Ezt a sebességet sokáig tartotta – csak igen lassan veszítette el földközelségben is. Én kezdtem megszeretni. Kissé darabosabb volt, mint a Héja. A Héját a levegőben imádtam, az egyik legkönnyebben vezethető gépnek tartottam... sebességben, tűzerőben nem tudta felvenni a versenyt a közben kijött gépekkel ...

A Kenyeri-i repteret időnként elborította a nagy mennyiségben lehullott hó. Ilyenkor repülni nem lehetett. Egy traktor féle vontató több méter hosszú nehéz vasgerendát vonszolt maga után, keresztbe kötve, a leszálló pályán. Kezdetben csak a hó alatt vonszolta, de az lassan feljött a hó tetejére és egy kemény hófelületet (jeget) képezett, melyen már lehetett repülni.

Januárról ... kötelékrepülés. ... Ezért harci körülmények között a két gép szinte egyvonalban repül, a kísérő csak néhány méterrel lemaradva, de legalább 50 méter oldaltávolságot tartva. Ez lehetővé teszi, hogy mindkét gép alaposan figyelheti párja háta mögötti légteret, és szükség esetén figyelmeztetheti esetleges támadásra, mivel a pilóta saját háta mögötti légteret nem látja. Egyenes repülésnél nincs semmi gond, de fordulónál a kísérő nem tudja követni a párját. Hogy ez ne következhesse be, a két gép kb. egyforma fordulót hajt végre, de ezzel a jobb oldalon haladó kísérő átkerül a párja másik (bal) oldalára. Mivel mindketten azonos utat tesznek meg a fordulóban, nem kell a kísérőnek sebességet növelni vagy csökkenteni. Ezzel a fordulózás könnyűszerrel megoldódott. ... ennek gyakorlására Papp Tiborral került sor Aradó 96-B típusú gépekkel. Ő ült a vezérgépben, én kísértem. Néhány forduló után Papp Tibor beintett szorosan maga mellé. Nem tudtam mire vélni a dolgot. De azt viszont észrevettem, hogy a szoros kötelék nem

¹⁴⁴ Volt Szombathelyen a B repülőtérén a 4. legénységi pilóta növendék szd. pk-a, aki Letkésen hősi halált halt

megy olyan jól, mint szokott ... Mikor leszálltam...a startnál lévő fiuk ... gratuláltak, hogy milyen jól... műrepültünk kötelékben.

Utolsó gyakorlat ... lövészet a tapolcai bombalőtéren. Egy bucka megdobott ... vissza kellett jöjjenek a startra, ott integettek. Megálltam. A légsavar tengelyén keresztül tüzelő gépágyú csőve fadugóval be volt dugva, hogy ne eshessen bele a hó . Fakalapáccsal ütögették ki. Szerencsém volt, ha így lövök vele ... lehet, hogy lerepül a légsavarom. Ezzel a lövészzel gyakorlatilag befejeztem a Me- 109-es tanfolyamot.¹⁴⁵

Négyen, Szabó János. Frankó Endre, Eggenhoffer Béla hdgy.-ok és Bély Ödön zls. 23. /45. 01. 29-én kelt parancs szerint a PUMA századokhoz kerültek beosztásra

101/6. szd-nál Csizmadia Sándor ht.hdgy., vitéz Berényi Sándor és Lénárt Tivadar t. zls. kiképzése elmaradt a csoportjától.

A csoportból Baradlay György és Kiss Gyula ht. hdgy-ok a Szent László hadosztály rep. lövész ezredében századparancsnokként szolgáltak. Több évfolyamtársam akik Sömjénmihályfa környékén tartózkodtak ekkor jelentkezett a Szent László hadosztályhoz gyalogos kiképzésre.

A Puma 6-nál különböző okok miatt keveredtek az ide helyezett csoportok, mert voltak, az előbb odahelyezettek közül olyanok, akik csak ekkor végeztek, míg az átképzésre később jövők a lemaradókat megelőzték.

1945.február 15-én alakult meg a Harckiképzési Repülő Osztály.(12.440 /1. rep. ho. II. 45. 02. 20. sz. rend-vel). (40/45. 02. 25.) Keresztes Béla rep. őrgy psága alatt Lesváron.

A Repülő Osztály Papp Tibor fhdgy., és Homér Imre szds.¹⁴⁶ parancsnokokkal.

Fülöp Istán őrgy-t febr. 15-én a Harckik rep. ho-hoz helyezték át.¹⁴⁷

Évfolyamtársaim Me-109-esre történő kiképzése 1945.03.18-ig tartott.

A 101/6. szd-nál új nevén a Harckiképző Repülő Osztálynál március 18-án kiképzésüket a következők fejezték be:

Csizmadia
Sándor

v. Horváth
Béla

Mátételki
Dezső

Pati Nagy
Miklós

Bátorfi János

¹⁴⁵ Frankó Endre: A „PUMÁK” – nál (Kivonat Az egy élet viszontagságai könyvéből.)

¹⁴⁶ Homér Imre szds. ekkor lett az ausztriai Zeltwegben levő MAGYAR ROMBOLÓ KIKÉPZŐ KERET parancsnoka és váltotta le vitéz Szoó Mátyás hadnagyot.

¹⁴⁷ Szabó: A magyar katonai repülés története 280. oldal

Zászlósok:

Farkas Károly vitéz Berényi Sándor Lénárt Tivadar Lucskó Sándor

Csizmadia Sándor, vitéz Horváth Béla, Mátételki Dezső és Pati Nagy Miklós ht. hdgy., Bátorfi János ht. zls., Farkas Károly és vitéz Berényi Sándor, Lénárt Tivadar, Lucskó András t.zls-ok.

A 101/6.sz.d-nál március közepén a többi kiképzésüket befejező növendékeket a következők szerint osztották el:

az I.oszt. 1 sz.d-ához Csizmadia Sándor ht.hdgy., Bátorfi János ht.zls., Farkas Károly és vitéz Berényi Sándor t.zls-ok;

a III. oszt. 7. sz.d-hoz: vitéz Horváth Béla hdgy., Lénárt Tivadar zls.,

8. sz.d-hoz: Lucskó András zls.,

9. sz.d-hoz: Mátételki Dezső, és Pati Nagy Miklós hdgy-ok kerültek. (50/45.03.19.).

Beosztásukat és sorsukat a PUMA századoknál olvashatják.

A „PUMÁK” Kölyök századánál

(Frankó Bandi elbeszélése).

Az elfoglaltságunk abból állt, hogy megkíséreltünk a repülő katonákból gyalogos katonákat faragni. Közbe megtudtam, hogy azokat az évfolyamtársaimat, akik elvégezték a műszerrepülő tanfolyamot, áthelyezik a 101-es vadászrepülő ezredhez a 6. „Kölyök” századhoz Me - 109-es átképzésre. Nemsokára tőlünk a Szent László rep. lövész ezredétől is helyeztek át évfolyamtársaimat. Engem azonban nem.

Mint később kiderült a várpalotai átképzésem miatt nélkülözhetetlennek lettem minősítve. Áthelyezett évfolyamtársaim megígérték, hogy rajta lesznek az áthelyezésemen, ki fogják harcolni.

Csak azért volt részemről sürgős, az áthelyezésem, mert az a hír járta, hogy rövidesen indulunk a frontra. Az akkori törvények szerint a frontra indult alakulatból senkinek sincs joga bárkit is kivonni, még a kormányzónak sem.

November vége felé meghallottam, hogy eddig is mindig áthelyeztek, csak éppen nem engedtek el. Most, hogy megérkezett a harmadik áthelyezésem is, most már át fognak helyezni, ha megjelenik a hadosztály parancsban, majd az ezred parancsban, aztán a zászlóalj parancsban, végül a századparancsban. Igen idegesítő volt ezeket kivárni, mert legalább egy - egy nap kellett ahhoz, hogy a parancs tovább jusson. Úgy nézett ki, hogy december 1.-ével mehetek. Csak azon imádkoztam, hogy addig ne induljunk a frontra.

November 30.-án András napot tartottunk búcsúvacsorával egybekötve a századtársak (szakasz parancsnokok stb.) meghívásával. A menüre azért emlékszem nagyon, mert

Kelemen Tatával együtt csináltuk. Csirkepörkölt volt nokedlivel. Ő pucolta a csirkét (csirkéket) én pedig főztem a nokedlit.

A jól sikerült búcsúvacsorát követő december elsején átsétáltam Kemenesmagasiba és jelentkeztem Papp Tibor százados osztályparancsnoknál. Már voltak ott jó néhányan évfolyamtársaim. Ott tudtam meg, hogy a harmadik áthelyezésemre érkeztem meg tulajdonképpen, mert az áthelyezések után a „Pumák”-nál mindig jelezték bevonulásomat a többiekkel együtt.

Csakhogy én harmadjára vonultam be. Így a „Puma” parancsokban háromszoros bevonuló vagyok. Úgy látszik igen kapós lettem Magyarország védelmére a gyalogságnál és a légierőnél egyaránt.

Elhelyezésünket Vönöckön oldották meg, egy kastély nagytermében a földre hintett és letakart szalmán. December első hetében már többször sikerült repülnöm Aradó 96/B-vel és Sóllyal. A második héten kétszer is felugrottam Budapestre. Arra emlékszem, hogy a Dunántúlt befújta a hó. Veszprém közelében a hótörzsek között csak egy nyomon lehetett haladni. Kb. 100 m.-enként kitérőket ástak a hófalból. Ez időben ismételtén jártam Pesten.¹⁴⁸

December második felében nagyon sokat repültem Héjával és Aradóval. A közvetlen karácsonyi ünnepeket kivéve szinte minden nap, de volt hogy ötször is egy nap. Aztán hóviharak miatt egy-két nap kiesett. Ezidő tájt hagytam el a kastélyt, mint szálláshelyet. Egy szabómester cselédszobáját kaptam meg. Részben jó volt, mert jobban tudtam pihenni, részben rossz, mert nem volt kivel szót váltani. A szabóék egy cseppet sem örvendeztek oda irányításom miatt. Csak szent este álltak velem szóba először és megkínáltak disznótorossal.

Vönöckről teherautó szállított ki bennünket a Kenyeri-i reptérre meg vissza. Mi csak álltunk a teherautó tetején és Lénárt Tivadar ötlete alapján a falu szélén lévő községtáblát a vezető fülkének támaszkodó pilóták az utolsó kanyarból kijöve pisztolyt rántottak és lőttek. Az elsőnek célba találó pilóta dicséretben, esetleg tapsban részesült. (A falu nevét viselő tábla olyan helyen volt a kanyarban, hogy mögötte az útbevágás biztosította a tüzelés biztonságát.) Tivadar folyton reszelgette pisztolyának elsütő részét, hogy gyorsabb érintkezést vehessen a ravasszal. A végén addig reszelte, míg a teljes tár – mint géppisztoly – kiszaladt a pisztolyból. Nem volt mi visszatartsa, Tibor egy kicsit túlreszelte.

Január 2.-án repültem először Messerschmitttel. Csodálatos érzés volt. Volt benne lövő, ami húzott fel a magasba, a 400 km/órát könnyen kirepülte, de egy zuhanó repülési gyakorlaton a Badacsony felett könnyen beleszaladt a 900 km/órába. Ezt a sebességet sokáig tartotta – csak igen lassan veszítette el földközben is. Én kezdtem megszeretni. Kissé darabosabb volt, mint a Héja. A Héját a levegőben imádtam, az egyik legkönnyebben vezethető gépnek tartottam, ami nem azt jelentette, hogy sebességben, tűzerőben fel tudta venni a versenyt a közbe kijött gépekkel, hanem csak a repülő és vezethetőségi tulajdonságait ismerttettem.

A Kenyeri-i repteret időnként elborította a nagymennyiségben lehullott hó. Ilyenkor repülni nem lehetett. Egy traktor féle vontató több méter hosszú nehéz vasgerendát vonszolt maga után, keresztbe kötve, a leszálló pályán Kezdetben csak a hó alatt vonszolta,

¹⁴⁸ De hogy szüleimmel tudtam e még találkozni, nem tudom. Ekkor december 10 – 15.-e körül járt az idő. Ekkoriban halt meg unokahúgom, Csuka Ica, férjestől valahol a kelenföldi pályaudvar környékén. A legfelső, negyedik emeleten laktak. A földszinten lakó egyik család a háború elől menekülve kiűrtette a lakást és Icaék a bombázásoktól félve, leköltöztek az üres lakásba. Egy déli bombázás során ebéd közben a ház külső tövében robbant egy bomba. A lakásuk teljesen tönkre ment, ők az ebédlő asztalnál lelték halálukat. Az egész házból az ostrom teljes ideje alatt sem sérült meg több lakás. Az eredeti negyedik emeleti lakásuk is sértetlenül úszta meg.

de az lassan feljött a hó tetejére és egy kemény hófelületet (jeget) képezett, melyen már lehetett repülni.

Januárról már csak két dolgot szeretnék megemlíteni. Az egyik a kötelékreplés. Már az első évfolyamban megtanultuk a kötelékreplést klasszikus formában. Azaz szárnyvéggel szárnyvéget követni. Ez a fajta kötelékreplés igen szép, de oly nagy figyelmet igényel, hogy a kísérő előtt teljesen eltűnik a külvilág, tehát az ellenséges gépek figyelésében sem tud részt venni. Ezért harci körülmények között a két gép szinte egyvonalban repül, a kísérő csak néhány méterrel lemaradva, de legalább 50 méter oldaltávolságot tartva. Ez lehetővé teszi, hogy mindkét gép alaposan figyelheti párja háta mögötti légteret, és szükség esetén figyelmeztetheti esetleges támadásra, mivel a pilóta saját háta mögötti légteret nem látja. Egyenes repülésnél nincs semmi gond, de fordulónál a kísérő nem tudja követni a párját. Hogy ez ne következhesse be, a két gép kb. egyforma fordulót hajt végre, de ezzel a jobb oldalon haladó kísérő átkerül a párja másik (bal) oldalára. Mivel mindketten azonos utat tesznek meg a fordulóban, nem kell a kísérőnek sebességet növelni vagy csökkenteni. Ezzel a fordulózás könnyűszerrel megoldódott. Természetesen harc közben úgyszólván felborul a rend, de az már más eset. Történt, hogy ennek gyakorlására Papp Tiborral került sor Aradó 96-B típusú gépekkel. Ő ült a vezérgépben, én kísértem. Néhány forduló után Papp Tibor beintett szorosan maga mellé. Nem tudtam mire vélni a dolgot. De azt viszont észrevettem, hogy a szoros kötelék nem megy olyan jól, mint szokott. Nagyon meg kellett dolgoznom azért, hogy szorosan mellette tudjak maradni. Leszállás után azzal a meggyőződéssel jelentkeztem nála, hogy jó nagy letolást fogok tőle kapni, de csak bólogtatás volt a válasz. Mikor leszálltam a gépe szárnyáról a startnál lévő fiúk hozzám szaladtak és gratuláltak, hogy milyen jó volt. Akkor derült ki, hogy a reptér felett kötelékben műrepültünk. Ezt nem hittem volna, ha nem mondják. Nem tudok róla, hogy Papp Tibor valaha is műrepült volna növendékkel kötelékreplés közben.

Már említettem, hogyan „vasalták” le a havat a felszálló pályán. Az így keletkezett kifutópálya talaja azonban nem volt mindig kifogástalan. Főleg a széleken fordultak elő kisebb - nagyobb bukkánók, gödrök. Utolsó gyakorlatra készültem. Lövészet a tapolcai bombalőtérén. Azzal az utasítással indítottak, hogy a fele löszert tartsam meg visszafelére, mert bereplési veszély van (zavaró repülés), még szükségem lehet rá. Mindjárt a start elején egy kis hóbucka megdobott. Csak annyira, hogy a kifutópálya szélére kerültem, ami nem volt kíváncsi. Lekaptam a gázt, megálltam, majd visszafordultam a startvonalra. Ott kézzel - lábbal integettek, hogy állítsam le a motort Kiderült, hogy a légszűrő tengelyén keresztül tüzelő gépágyú csőve fadugóval be van dugva, hogy ne eshessen bele a hó a földön állva. Fakalapáccsal kellett kiütögetni. Szerencsém volt, hogy nem sikerült a startom, hogy észrevették, amikor visszafordultam, mert ha így lövök vele, előfordulhatott volna, hogy lerepül a légszűrőm. Ezzel a lövészzel gyakorlatilag befejeztem a Me- 109-es tanfolyamot

Még januárban történt, hogy Szent- László hadosztály jelvényét viselő katonák szekérkaravánja haladt keresztül Kemenesmagasin. A falu közepén megálltak. Érdeklőttem sorsukról. Alig hogy eljöttem december elején, néhány nap múlva indultak a frontra. A front pedig az Ipoly partján Letkésen volt. December végén a karácsonyi ünnepek alatt kemény csatát vívtak a túlerővel szemben. Az én századom szinte teljesen elpusztult élükön Kelemen János századossal. Én is ott maradtam volna, ha nem helyeznek át idejében. Talán a sors vagy a gondviselés keze volt ott és oltalmazott meg. A Szent- László hadosztály hősies harca nem tudta megállítani a szovjet gőzhenger mindent elsöprő rohamát. Akkor gyülekeztek egy újabb átszervezésre, hogy részt vegyenek a Dunántúl-i harcokban.

VADÁSZ ÁTKÉPZÉSBEN RÉSZESÜLTEK SORSA

Az ELSŐ vadászcsoporthoz tartozó 12 évfolyamtársunk sorsa:

1. Bakonyi Miklós 44.10.26-tól II/5 szd. Frontszolgálat kezdete. Repülőhalált halt
2. Balogh Pál, 44.10.27-től II/5 szd. Frontszolgálat kezdete - 02.26 TK ¹⁴⁹ hsz. kardokkal.- 03.19 lgy. Bánhida Ny. Tatatóváros K. Jak 9.- 04.13. lgy. Bécs ÉNy. Jak 9. - 04.18-ig 31 bevetés - 04.20 bronz Front Flugspange.- 06.20. 20 nap szobafogság - 07. 20 elbocsátás és kizárás a táborból 07.30 kilép a Honvédség kötelékéből.
3. Báti János (1923.Győr, Horváth Anna) ht.hdgy.44.10.27-től II/5 szd. frontszolg kezdete - 01.03 lgy. Velence lt. Jak 9.- 01.15. szigorú megfeddés írásban- 02.01. TK.I. - MKBÉÉ ? - 03.19 lgy. Bánhida II-2.-- 03.29. eltűnt Grosspetersdorf felett. - 04.28.MKEÉ.
4. vitéz Diószeghy György ht. hdgy. 44.10.27-től II/5 szd. frontszolg kezdete repülőhalált halt átképzése alatt.
5. Endrői György ht. hdgy. 1944.10.27-től a II/5. szd. frontszolgálat kezdete. - 02.01. TK.I. - 03.19 lgy. Agostyán II-2.- I. o - tól 04.01 Pockingba- 04.18-ig 20 bevetés - 04.20 bronz Flugspange. - 05.01 MKBÉÉ-re felterjesztették.
6. Inkey Győző 1944.10.28. III/8 szd. frontszolgálat kezdete. - ? TK. I. o. hsz. a kardokkal.- 45.03.08 eltűnt Soponya Kálóz légtérben. - 04.28 MKBÉ.
7. Kardos Miklós ht. hdgy. 1944.10. 26-án I/2 szd.-hoz. - 11.07 a Veszprémi rep. tér áll-ba majd 01. 22-én Egyesített pótkeret áll-ba Sárvárra áthelyezve. - 02. 23-án bevonult az I/2 szd.-hoz - 04. 01 Pockingba,.
8. Jencs Zoltán Győrtől Délre repülőhalált halt
9. Kovács Sándor ht. hdgy.1944.10. 26-án I/2 szd.-hoz. Légharcban hősi halált –
10. Pintér Gyula ht. hdgy. 44.10.26-tól I/3. szd. frontszolgálat kezdete -44.11.16. lgy. Jászberény DK. Lag 5. - 45.01.17 KDE hsz. kardokkal—MKBÉÉ 02.29.- 02.25. TK.I. hsz. kardokkal - 03.09 lgy. Igal, Boston III.-- 03.16. lgy. Pátka D. II - 2.- 04.01. Pockingba - 04. 18-ig 28 bevetés - 04. 20. Bronz Front Flugspanne - 04. 23 Pockingból visszajön alakulatához. - 04. 28. MKEÉÉ - Sebesülés? TK. sebesülési pánt?
11. Szőcs Lajos ht.hdgy. 44. 10. 26-tól I/5 szd. frontszolgálat- TK.I. 02. 04 - TK hsz. Kardokkal 02. 25. - 03. 21. lgy. Alap ÉK. Jak 3. - 03. 23. lgy. Siófok Boston III.- 04. 18-ig 54 bevetés - 04. 20. bronz Flugspange --04. 28.MKBÉÉ-
12. Inkey Győző ht. hdgy. 44. 11 17-től I/5 szd. frontszolgálat- Légharcban eltűnt [lelőtték]
13. Sűrű Béla t, zls. 1944. 10. 26.-tól I/1 szd.- 10.28 - tól I/3 szd. - 11. 01-én áthelyezve az I/2 szd.-hoz. - 01. 14. lgy. Ercsi, La 5. - 03.10 lh-ban Marschtson (?) felett sebesült öt helyen - 04. 01 TK-hez seb. pánt. - 04. 16 sebesült - 04. 23 TK 2. seb. pánt - 04. 28. MKBÉÉ - 05. 22. Pockingba visz legényeket - Ott 06. 29 focicsapat kapitány

Összesen 12 fő.

A MÁSODIK vadászcsoporthoz tartozók sorsa:

4 fő (29 %) légharcban megsebesült, hősi halált halt

¹⁴⁹ Tűzkereszt

1.Asztalos Károly t.zls. 1945.01.01. I/1 szd.-hoz, frontszolgálat kezdete - 03. 09. lgy. Csór D. Boston III.- 03. 11-én eltűnt.

2.Bajza László, Eggenhoffer Béla és Szabó János ht. hdgy. -ok légi harcban hősi halált haltak ,

3.Bözsöny György (1924. Pécs, Rozgonyi Hermin) t.zls. I/2 szd.—Pockingban 04. 01-én

4.Gáspárfalvi József (1924.Miskolc-Miskovic Margit) ht.hdgy. 0944. 01. 01-én bevonul az I/3 szd.-hoz, frontszolgálat kezdete - 04.03-án Wiener Neustadt felett a lgy. lelőtte szovjet fogságba került. [Leírását lásd később Szovjet hadifogság fejezetben.]

6 fő . (43%). a PUMA ezredben szolgáltak a háború végéig. Amerikai fogságba estek

1.Nyáry György (1921 Zselés, Kuharik Gizella) ht. hdgy 44.01.01-én a II/5 szd. osztják be, - 01. 10-től frontszolgálat kezdete - 02. 10 TK. I. o. hsz. kardokkal - 03. 23. lgy. Siófok Boston III. - 04. 13. lgy. Bécs Ny. Lag 5.- 04. 20, né. Bronz Flugspange - 04. 21. Pockingba.- 05.01. MKBÉÉ.--

2.Szakács Károly (1923. Sopron. Pokker Emilia) ht. hdgy. 1944.01.01.-én a II/4.szd.-hoz osztják be, front.szolg.kezdet - 03.13. csap. pk. dics. - 04. 06. TK. I. - 05. 01. MKBÉÉ-re felterjesztve

3.Dinka Tibor t. zls. (1920. Orosháza, Baranyai Zsuzsanna) t. zls. I/2 szd. 01. 01.---

4.Polányi István

5.Frankó Endre ht. hdgy.,

6. Bély Ödön zls.

1 fő (7 %) Török Ferenc ht. hdgy. a kiképzés alatt repülőhalált halt

1 fő (7 %) Orosz Attila ht. hdgy I/3 szd. 01. 01.-én a Pumáknál letiltották a repülésről.

Összesen 14 fő.

A HARMADIK VADÁSZCSOPORT 4 fő 101/6 szd-

Bély Ödön (1922.Moson - Horváth Erzsébet) t.zls.1945.01.29-től a II/4 szd.-hoz osztották be,front szlg.kezdet - 04.10 TK.I.o hsz.a kardokkal - 04.22-én kényszerleszállt Stmass (?) mellett - 05.01. MKBÉÉ-re felterjesztve.--05.22. két hét szab Reuternbe - 06.01.szab-ról nem vonult be.

Eggenhofer Béla (1924.Nagymegyer- Brokes Auguszt) ht.hdgy.1945.01.29-től II/5 szd.fontszolgálat kezdete. - 01.29- ? MKBÉÉ - 04.13-án eltűnt Bécs ÉK-en - 04.28. MKEÉÉ hsz.kardokkal - Magyar Érdemrend Lovagkeresztje a hsz.kardokkal

Frankó Endre ht.hdgy.1945 03.29-től aI/3 szd.-hoz osztják be, frontszolgálat kezdete - 04. 01. Pockingba

Polányi István ht. hdgy. III.o-tól Pockingba 04. 30-án (korábban nem szerepel)

A NEGYEDIK VADÁSZCSOPORTba 9 fő tartozók sorsa:

101/6-tól Kenyeriből 45. 03. 19. kerültek a PUMÁhoz

3 fő (21%) sebesült

1.Bátorfi János ht. hdgy. 1.sz. - 03. 21-én Veszprémben megsebesült.

2.Csizmadia Sándor ht. hdgy. 1945. 04. 11-én az I/1.sz.-hoz osztották be - 04 11-én lh-ban lelőtték kényszerleszállt, a linzi kórházban egyik lábát csonkolták.

3.vitéz Berényi Sándor (1924.Szeged, Fodor Ilona) t. zls.1945. 04. 19-én az I/1 szd.hoz osztották be, front szlg kezdete - 04. 19 kényszerleszállt 100%-os töréssel

6 fő (43%).a Puma szd-oknál szolgáltak, amerikai fogságba kerültek

1.vitéz Horváth Béla ht.hdgy.III/7.sz. Ladó Antallal gépkocsival ment Pockingba 04. 10. Pockingba

2.Mátételki Dezső (1924.07.25.Szeged?, Essert Erzsébet) ht. hdgy. 1945. 04. 11-én a III/9 szd.-hoz osztják be - 05.22. két hét szab Reuternbe.--05.24. Wilk Judittal házasságot köt Reuternben. - 06.23.Pockingba megy.—és

3.Pati Nagy Miklós ht.hdgy. 1945.04.11-én a III/9.sz.d.hoz osztják be

4.Farkas Károly (1922. Felnémet, Sütő Julianna) t.zls. 1945 április 16-a után jelentkezett az e-nél.- 04.01-én Pockingba távozott.

5.Lénárt Tivadar (1922. Eger, Lovász Erzsébet) t.zls.1945 04.11-én a III/7.sz.d-hoz osztották be - 04.22. a II.o-hoz áthelyezik - 07.20. kilép a Honv-től.

6.Lucskó András (1923.Rozsnyó,Gruber Anasztázia) t. zls. 1945.04.11-én a III/8.sz.d.-hoz osztják be - 07.30-án Rozsnyóra Csehszlovákiába távozik.

4 fő (36 %). nem került átképzésre

Nádor Ferenc ht. hdgy.01.29-én kik.alól felm.-- 03.12 szigorú megfeddés írásban—

Mátay Andor ht.hdgy. 02.02.-én nősül.

Polyák Tivadar ht. hdgy.

Bojtor István (1923.Ditró,Molnár Emma(Gaál Anna) t. zls.

Összesen 13 fő

Az ÖTÖDIK (éjjeli) VADÁSZ CSOPORT-ba tartozók sorsa:

Az átképzést 1945 február 3-márc.10.között Góthában kapták 10 fő hazajött és a Pumákhoz vonult be,.

1 fő (3%), Horváth János, Felsőszelibe történő áttelepüléskor Súlyommal repülőhalált halt.

nemes Keller László ht. hdgy.

Szendei János ht. hdgy. Nem repült.

Endrői József ht. hdgy. 1946 közepéig Pockingban, majd Bad-Tölzben négy évet egy amerikai hivatalban dolgozott. Utána Ausztráliába vándorolt ki.

Graffi György ht.hdgy.-nak egy bevetése volt.

Berkesy Márton ht. hdgy. A háború végén Szendei Jánossal (Pópával) Linzen át Passauba szökött, ahol az amerikaiak kapták el, akik Pockingba küldték. Innen toborozza őket Léway „Ször” FW 190-es átképzésre. 1945 júniusában Bardon Palival és Sáros Miskával Münchenbe ment.

Kovács Gábor ht. hdgy.

Bardon Pál ht.hdgy. 1945.04.16-án a III.o.17.rgv.helyre Góthából vonult be -- 04.21 hasraszállt Wittingentől 5 km-re (cseh területen) lgv. találat miatt.

vitéz Szentgyörgyi Zoltán ht.hdgy. 04.16-30 között egy bevetése volt 07. 01-től Pockingban

Szentágotai József ht.hdgy. 04.16-án bevetéséről nem tért vissza 04.30-án kerül meg és Szenai hdgy helyére osztották be, 07. 05.-től Pockingban.

Ladó Antal v. Horváth Bélával ht. hdgy-ok Szombathelyről gk. oszlop pk-nak osztják be és nagy kerülővel mennek ki Pockingba. I. o. áll-ban 04. 10 érnek Pockingba
 Lassu Béla (1923.Karácsond,Sebestyén Irén) t. zls. ugyancsak Pockingban van
 4 főt Gothából hazaküldtek,
 Imecs József hgyalogos beosztás után az I/2 csatarep. o.-hoz,
 Mátételki József és Sáros Mihály ht. hdgy-okat Sárvarra, ott egy szak. pk-ai lettek,
 Rónay Kálmán előbb gyalogos beosztást, később, a 102./3. csatarepülő szd-hoz került. Mind a négyen amerikai fogságba estek.

12 fő: vitéz Horváth György, Szendrey Gedeon, Székely Nándor, Tar János, Czulek József, Forgács István, Balogh István, ifj. Vörös Sándor, Kocsis Nándor, Bársony György ht. hdgy. 04. 01. I.o-tól Pockingban volt.

Péter Károly t.zls. Weimarban esett amerikai fogságba (37 %).

1 fő Egry Tamás ht. hdgy-ot Felsőszeliből nem ismert alakulathoz távozott. (3 %)

3 fő: Alakulatától lemaradt

Kárpátvölgyi István és dr. Nagy Gábor Magyarországon, Besze Mihály Góthában.
 (10 %)

Összesen 29 fő.

ÖSSZEFOGLALÁS:

Vadász rgv. jelölt volt 71 fő

Me 109-es Vadásziprepülőgép-vezető lett 43 fő:

hősihalált halt: 6 fő

Inkey Győző, Kovács Sándor, (1 vadászcsoporthoz a továbbiakban vcs.) Asztalos Károly
 . Eggenhoffer Béla és Szabó János ht.hdgy. (2.vcs.)

repülőhalált halt vagy eltűnt: 4 fő

Bakonyi Miklós, v. Diószeghy György, Jencs Zoltán, Bati János, (1 vcs.)

légiharcban megsebesült: 6 fő

Kardos Miklós, Sűrű Béla (kétszer) (1 vcs.) Bözsöny György, Csizmadia Sándor és Gáspárfalvi József (2.vcs.) vitéz Berényi Sándor (4 vcs.)

bombabotamadáskor megsebesült: 1 fő

harcolt : 22 fő

Balogh Pál, Szöcs Lajos, Pintér Gyula, Endrői György, (1 vcs.)

Nyáry György, Szakács Károly, Polányi István, Frankó Endre, (2 vcs.),

nemes Keller László, Endrői József, Graffi György, Kovács Gábor, Bardon Pál,
 vitéz Szentgyörgyi Zoltán, Szentágotai József, (3 vcs.)

Bély Ödön, Dinka Tibor, vitéz Horváth Béla, Pati Nagy Miklós, Mátételki Dezső,
 Farkas Károly, Lénárt Tivadar (4 vcs.)

földi szolgálatra osztották be: 3 fő

Szendei János, Berkesy Márton, Lassú Béla (3.vcs)

repülésről letiltották 1 fő:

Bátorfi János (4. vcs)

A vadászcsoporthoz növendékeiből nem lett vadász pilóta: 28 fő

átképzés alatt repülőhalált halt 2 fő:

Török Ferenc (2.vcs.) és Horváth János (3.vcs)

repülésről letiltották 3 fő:

Imecs József, Sáros Mihály, Mátételki József, (3.vcs)

gyalogosként harcolt 6 fő:

Tar János, Czulek József, Forgács István, Balogh István, Kocsis Nándor,
 Bársony György (3.vcs) növendék tisztként szolgált 8 fő:
 vitész Horváth György, Szendrey Gedeon, Székely Nándor, ifj.Vörös
 Sándor, Péter Károly (3.vcs) és Mátyás Andor, Polyák Tivadar, Lucskó András (4.vcs)
 más alakulathoz helyezték 4 fő:
 Baradlay György, Kiss Gyula (2 vcs.) Rónay Kálmán, Egry Tamás, (3.vcs)
 beosztott repülő tisztként szolgált 2 fő:
 Bojtor István (2.vcs.) Nádor Ferenc, (3.vcs)
 alakulatától elmaradt 3 fő:
 Kárpátvölgyi István, dr. Nagy Gábor Magyarországon,
 Besze Mihály Németországban. (3.vcs)

A VADÁSZÁTKÉPZÉS HATÁSFOKA

A vadászkiképzés hatásfoka különböző tényezőtől (visszavonulás, benzinhiány stb.) függött.

A Német-Magyar Vadász Tanfolyamokra (1., 3. vcs.) 40 fő vadászrepülőnek alkalmas növendéket osztottak be,

ennek 48 %-a 19 fő lett vadászrepülőgépezető

ebből 2 fő légi harcban hősi-,

4 fő Me-109-el repülő halált halt,

2 fő megsebesült,

11 fő vadászrepülőgépezető volt.

21 fő nem lett vadászrepülőgépezető, közülük

1 fő Búckerrel repülőhalált halt,

6 fő gyalogosként harcolt,

5 fő rgv. növ. tiszt volt,

3 főt letiltottak,

2 főt más alakulathoz áthelyeztek,

1 fő rep. tisztként szolgált,

3 fő alakulatától elmaradt.

A Puma ezred Kölyök századához (2., 4.vcs.) 32 fő vadászrepülőnek alkalmas növendéket osztottak be,

ennek 78 %-a 25 fő lett vadászrepülőgép-vezető

ebből 4 fő légi harcban hősi-,

4 fő repülőhalált halt,

4 fő légi harcban megsebesült

1 fő bombatámadáskor megsebesült,

11 fő vadászrepülőként harcolt,

1 főt letiltottak.

7 fő nem lett vadászrepülőgép-vezető

1 fő átképzés alatt repülő halált halt, 3 fő rgv. növ. tiszt, 2 fő más alakulathoz helyezve 1 fő rep. tisztként szolgált.

Mindösszesen évfolyamunkból 71 főt küldtek vadászátképzésre, 61 %-uk 44 fő lett vadászrepülőgépezető, a többi 27 fő el sem kezdte vagy nem fejezte be, kiképzését gép- és benzin hiány miatt.

III. fokú Kiképzés a KENYERI-ben levő REGVI II-III. HARCKIKÉPZÉSI OSZTÁLYNÁL.

Parancsnok: Lábady István szds. az Akadémia részéről Kövér Gábor szds. úr volt.

Kövér Gábor szds.

A III. fokú kiképzést Bakcsy Gergely fhdgy. vezete mint repülést vezető tisztt.

A csoportban Kubik László, Dávid Lajos (Lujkó), Lengyel József (Bizsu), Salamon László, Újházi László, B. Nagy Kálmán, Thoroczkai Oszwald, a 101/6. PUMA „kölyökszázadtól” a Harckik. o-hoz visszahelyezett Polyák Tivadar (Csupi)

Kubik László

Dávid Lajos

Lengyel József

Salamon László

Újházi László

B. Nagy Kálmán

Thoroczkay Oszwald

Repülési napok Illés Ödön és Újházi László repülési leírása szerint

1944 szeptemberben 05, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 26-án,

októberben 06.07,08, 11,12,13,14,28,29-én,

december 01,03,04,05,16,20,21,22,23-án és

1945 márciusában 07,08,10,25,26-i napokon volt.

KENYERIBEN MARADT CSOPORT.

Műszerrepülő kiképzésre nem került: 19 fő

Ez nem azt jelenti, hogy minden végzett tiszt a műszerrepülő századhoz került, mert voltak olyanok, akik a III. fokot sem fejezték be. Ők Kenyeriben maradtak. A hadnaggyá vagy zászlóssá nem avatottak is Kenyeriben maradtak beosztásukra várva, mint Szabó Árpád, Hauser Tibor, Illés Ödön, Baranyai Tibor, Gádor Dénes hadnagyok és Alapi Zoltán, Frank József, Nehr Tibor, Cseh Károly zászlósok.

Hadnagyok:

Nagy Árpád Hauser Tibor Illés Ödön v. Baranyay Tibor Gádor Dénes

Zászlósok:

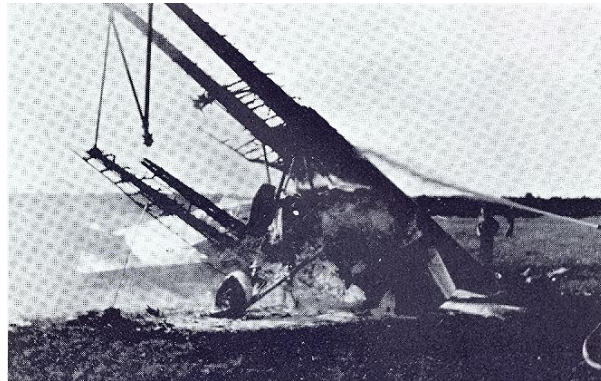
Alapi Zoltán Frank József Nehr Tibor Cseh Károly

1945. november, decemberben Hauser Tibort Kenyeri reptér század parancsnokának, Baranyai Tibort helyettesének nevezték ki. Nagyon lezser fegyelmet tartanak.

Lengyel Bizsu III. fokú kiképzése közben hivatalosan ruhabeszerzéssel foglalkozott a környékbeli falvak elrejtett ruharaktáraiban autóbusszal alsó- és felső ruházatot szerzett. Egyszer tengelytörés miatt három napot veszteltek. Azt hitték, hogy megszökött. Egyébként B. Nagy Kálmánnal Celldömölkön együtt laktak.

Lengyel Bizsu Kubik Lászlóval rendszeresen járt ki a szomszéd faluba. Egy alkalommal becsíptek. Bizsunak volt egy kis vacak 22-es női pisztolya, amit a Donnál elesett sógorától, nővére első férjétől, kapott és ezzel lövöldözött. Kubik Laci elvette tőle a pisztolyt, zsebébe tette, s mert nem volt biztosítva elsült és a golyó a lábába ment. A golyót a Szombathelyi kórházban vették ki.

Ezalatt Nagy Árpád ¹⁵⁰ 1944. 11. 7-én szenvedett balesetet Sóllyommal oktatójával Sarlós László zászlóssal ¹⁵¹, aki eszméletét veszítve kórházba került. Nekirepült egy kifli start után egy benzinszállító gépkocsinak.

Ég a Sóllyom Kenyeriben

Malacokat vettek, felfüstöltették azokat, és 40 kg babbal Sasadra küldték Bizsu szüleihez, egy futárszolgálatos Storch-hal, mely a Vérmezőn szállt le. Ez volt az utolsó lehetőség, melyet el tudtak küldeni. Bizsu szülei ezzel vészelték át Budapest ostromát.

¹⁵⁰ Nagy Árpád ht. rep. hdgy. népszerű erdélyi évfolyamtársunk volt, aki adaptációja miatt nevét Szabóráról Nagyra változtatta. Felesége – akivel 106 napot élt házasságban - Máthé Judit szerint : A repülés gyakorlati ismerete mellett az elmélet is nagyon érdekelte, önmagát állandóan tovább képezte. Mátyás Andor életrajzából: 1949-ben egy, a HM-ben dolgozó volt évfolyamtársam [Nádor Ferenc szds.] akart beszervezni Koronka Pál deuxième bureau-tól nekem címzett állítólagos levelével, de nem vállaltam. Az esetről senkinek nem szóltam. Jelen volt Nagy Árpai évfolyamtársam is, aki sajnos vállalt valamit, hogy a repülőkhöz kerülhessen. 1951. tavaszán... már javában folytak a repülők elleni perek. Pár hónap gyári munka után provokátor [Nádor Ferenc akkor ezds.], volt évfolyamtársam bejelentése alapján, az a bizonyos Koronka levél miatt, melyet én az illető lakásán megsemmisítettem, a kihallgatásokon mégis épségben meg volt, letartóztattak és összeesküvésért elítéltek. A Gyorskocsi utcában rengeteg verést kaptam, de talán ennél is többet vádolt társam Nagy Árpai, aki később a börtönben bele is halt az ott szerzett "kezelésekbe". Itt beszéltem először Koronka Pál leveléről, mellyel kapcsolatban Nagy Árpai a verések hatására, még azt is "bevallotta", hogy ő hozta a levelet Koronkától. Mindent magára vállalt. Így provokátor, volt évfolyamtársunk csak az én felrendelésemben volt részes és ezért le sem tartóztatták. Nahát? 1951-52-53-ban Nagy Imre révén amnesztiával szabadultam. Igaz, már csak két hét volt hátra büntetésemből." [In: Farkas Jenő: EMLÉKKÖNYV 122.o.] Nagy Árpádot 1951.május 22-én az ÁVO szolnoki lakásán letartóztatta. 1951. november 12-én született kislányát soha nem láthatta. 1957. október 22-én államellenes bűncselekményért 10 év börtönre, 10 év jogfosztásra és teljes vagyonelkobzásra ítélték. 1955. szeptember 5-én, négy év és négy hónap rabság után a börtönben tuberkulózisban meghalt. Nem érte meg harmincnegyedik évét. Sírja az Újköztető 301-es parcellájában a 13. sor 43. helyén van. 1990. május 30-án a bíróság ítéletét a 198/ XXXVI sz. törvény alapján semmisnek nyilvánította. 1992. december 17-én a Honvédelmi Miniszter úr ezredessé léptette elő. [Uott. 26.o.]

¹⁵¹ Sarlós László külföldön él. Itthon léte alatt az 1994-ös években felkeresett és elmondta, hogy a balesetben emlékezetét elvesztette és nem tudja, hogy mi és hogyan és kivel történt a rendkívüli esemény. Leírta érdekes életrajzát 1994. márc. 25-én lektorálásra visszaküldtem neki egy negatív filmmel együtt, de nem küldte vissza, így az elveszett.

Dávid Lajos (Lujkó) és Lengyel József (Bizsu) befejezve a Héja kiképzést az 1. önálló közelfelderítő repülő századhoz kerültek. A századot Me-109-es gépekkel szerelték volna fel, de földi harcba vetették be őket.

1945. márciusában repülgették át az Aradókat és Héjakat Nagycenkre, majd Zeltwegbe.

Ujházi László A Repülő Akadémián Szombathelyen osztályrangszáma félévkor 3., évvégén két sávós; Veszprémben sáv-gombos. Évfolyam 28.-nak végzett. Váton 1943.06.11-én Aradó-val, Debrecenben 10.25-én Weihével, Tapolcán 1944.05.31-én Stösserrel, Kenyeriben 11. 28-án Solyommal, 12. 03-án Aradó 96 B-vel, 1945. 03. 07-én Héjával lett egyedül repülő a 2. honv. rgv. kik. o. növendék szd-ánál Moksony fhdgy pk-sága alatt. Utoljára 1945. 03. 25-én Kenyeriből Nagycenkre, onnan 03. 26-án Zeltwegbe vitt egy Aradó 96 B-t. Startnaplóját Zeltwegben, Ujházi László szds. zárta le 1945. márc. 28-án.

Baranyai Tibor és Cseh Károly ekkor repültek Héjával, Illés Ödönnek csak egy felszállása volt Héjával, őt és Salamon Lászlóval (Slajmival) Tapolcára az 1/3 csatarepülő századhoz helyezték. A századdal Asachban estek fogságba.

Cseh Károly a Szent László hadosztály Repülő Lövészezredéhez került.

Thorockai Oszwald Sopronba került és ott találkozott Rónay Kálmánnal 1945.01.15-én a 102/3 kikülönített csatarepülő századnál.

Frank József t. zls-t Sárvarott az első vonalba osztották be.

Gádor Dénes Kenyeri Regvi III.-nál „felhőszelő repülőgépvezetőnek” jelentkezett, de a Hunyadi SS-nél kötött ki, ahol négy nap után első gyalogos bevetésekor 80 %-os hadirokkant lett.

Ujházi László és Illés Ödön repüléseit repülő naplójuk másolata mutatja:

14 táblázat

KENYERI									
Ujházi László					Illés Ödön				
Idő	1944.07.11.- 1945. 03. 26.				1944. .07. 07.- 10. 04.				
Típus	idő	felsz	óra	perc	Idő	felsz	óra	perc	
Aradó B	-	15	4	55	-	16	1	35	
Fw-58 U	-	1		30	-	-	-	-	
WM 21 NP	11.28	35	3	10	-	-	-	-	
WM 21 Pe	-	31	5	25	-	47	95	25	
Héja	03.07.	6	2	45	10.04	1	-	35	

ÉVFOLYAMTÁRSAIM A 102/2 SZÁZADNÁL ÉS a PUMA OSZTÁLYNÁL – EZREDNÉL MAJD ÚJRA – AZ OSZTÁLYNÁL

ÉVFOLYAMTÁRSAIM A 102/2 SZÁZADNÁL

Az 1. vadászátképző csoporttól két zászlós évfolyamtársamat Budaörsre helyezték a 102/2 vadász századhoz.

Sűrű Béla zls.

Jencs Zoltán zls.

A 102 osztály két századával 1944. augusztus végétől Magyarországon harcolt. Parancsnoka Kovács József őrnagy volt.

Kovács József őrgy.

A 102/1 század parancsnoka Máthé László főhadnagy volt 1944.01.01.-1944.12.31.-ig.

Az osztály 1944.12.31-én megszűnt, és a 101. PUMA hadosztályhoz annak III. osztályaként került beosztásra. Osztályparancsnoka a PUMA III. osztályának lett parancsnoka, a 102/1 század a 101/III/7. az előléptetett Máté László századossal,

A 102/2 százada a 101/III/8. százada lett 1945.01.- 1945.05.04. között.

A 102/ 2. századot Potyondi László százados vezette 1944.06.09. – 1944.12.31. között.

Potyondi László szds.

Potyondi László (- + Ausztrália 1983) szds-nak a Keleti Fronton 3, a Honi Fronton 10 légigyőzelme volt.

Sűrű Béla t.zls-t egy nap után a 101/3. szd-tól a 102/2. szd-hoz helyezték a 9/44. 11. 01. parancssal Bélaváry Pál hdgy. pótlására.

Béla repülő leírás szerint „11.12.-én a Budaörsön voltunk, amikor Hefty Frici bácsi rádióriporter haditudósító volt nálunk. Mindenáron azt akarta, hogy dobjuk ki a rádiót és vigyük el légiharcra.

Potyondy László szds., Barkhorn né.örgy., Veres N.,
Hefty Frigyes haditudósító ¹⁵²

Csórott a guruló mező egy dombtetőn volt és a pálya faágakkal volt kijelölve, mert nem látszott a pálya vége. Északi irányba kellett startolni és a pálya végén egy Messzert húztak át gépkocsival. Ennek repült neki egy 252 légigyőzelmes német pilóta. Meghalt. Ilyen halál is volt.

Jencs Zoli [t.zls. eltűnt] ¹⁵³ Potyondi szds. Budaörsről Györbe küldte gépért és oda is kellett volna visszajöjjön. Nekünk az volt a véleményünk, hogy a nagy ködben valamilyen Esztergom után levő alacsonyan menő magasfeszültségnek repülhetett neki. Volt egy nagyon szép nővére [Gabriella]. Budaörsről két hét múlva települtünk át Csőrra. ¹⁵⁴

Zoli megkeresésének utolsó próbálkozója nővére volt. Az 1992. 05.21-i MAGYAR FORUM-ban a következő hirdetés jelent meg:

„Keresem fivéremet, JENCs ZOLTÁN repülőhadnagyot, akit 1944. augusztus 20-án avattak fel, és a 102. repülő osztály 2. Potyondi századánál teljesített szolgálatot. - Egy Messerschmitt 109-es repülőgéppel szállt fel ködben Györben 1944. december 1-én. A frontvonalon - Székesfehérvár és Dinnyés között - kényszerleszállást kellett végrehajtania. Megúsza. Fejét német katonák kötözték be, de a térség éjjel gazdát cserélt, jöttek az oroszok. Feltételezhetjük, hogy fogságba esett. - Édesanyánk utolsó leheletéig várta fiát. A Vöröskereszt több alkalommal azt válaszolta, hogy nem szerepel a vesztésglistán. - Kérem, ha valaki látta és tud róla, értesítse testvérét.” - Nem kaptunk értesítést.

„[Sűrű] Béla az új esztendőben a PUMA III. Osztálya 8. században, a Potyondi században szolgált. Élményeit mesélte el nekem Hévízen, lakásában:

Elődeink az öreg vadászok. Kovács Juszuf nagyon lojális parancsnok, eredetileg közelfelderítő volt. **Molnár Laci** is a Keleti Fronton abban a vadászszázadban szolgált.

¹⁵² A képet Punka György: A „Messzer” c. könyvében találtam és valószínű nem Férihegyen, hanem Budaörsön, a 102/2 század állomáshelyén készült.

¹⁵³ Az "eltűnt" jelentés minden esetben a hősi halállal járt együtt, mert akiről ezt jelentették és szovjetek által megszállt területen ugrott ki, vagy ért földet, annak szembe kellett nézzen saját maga esetleges sérülése mellett a szovjet gyalogsággal is.

¹⁵⁴ Sűrű Béla emlékezik 1998. Julius 15-én Hévízen lakásán. A történeteket lejegyezte: Dr. Farkas Jenő

Volt egy reptéri riasztás. Juszuf mint volt közelfelderítő kényelmesen kötözgette magát. Molnár Laci elment és két légigyőzelmet aratott addig, míg Juszuf elstartolt.

v. Molnár László fhdgy.

Mondják, hogy Máté Laci, amikor fhdgy. lett, Juszuf és felesége Éva, aki mindig nagyon lassan beszélt és azt mondta, hogy "Laci most már maga meg is nősülhetne". Laci sok tejet ivott és veszekedett a tejszarnokossal a tejért. Éva megszólal: "Ahogy én nézem magát Laci, egy ilyen tejszarnokost kellene választani.!" Mindenki már a lassú beszéd hallatán is rombavágódott.

Budaörsön voltunk, amikor Hefty Frici bácsi rádióriporter haditudósító volt nálunk. Mindenáron azt akarta, hogy dobjuk ki a rádiót és vigyük el légiharcra.

Jencs Zolit Potyondi szds. Budaörsről Győrbe küldte gépért és oda is kellett volna visszajöjjön. Nekünk az volt a véleményünk, hogy a nagy ködben valamilyen Esztergom után levő alacsonyan menő magasfeszültségnek repülhetett neki. Volt egy nagyon szép nővére. Budaörsről két hét múlva települtünk át Csórra.

Csórott a guruló mező egy dombtetőn volt és a pálya faágakkal volt kijelölve, mert nem látszott a pálya vége. Északi irányba kellett startolni és a pálya végén egy Messzert húztak át gépkocsival. Ennek repült neki egy 252 légigyőzelmes német pilóta. Ilyen halál is volt.

A PUMA EZRED VESZPRÉMBEN

A Hadilevéltárban ráakadtam a Puma ezred tiszti, tiszthelyettesi napi parancsaira, melyekben pontos adatokat találtam évfolyamtársaimról és az ott történetekről. A parancsok számozását minden esztendőben 1. számmal kezdték, ezért minden esetben a hivatkozásnál a kiadás évét fel kell tüntetni.

A 101. vadászpilóta osztály parancsait, melyek 1944. szeptember 30-a előtt jelentek meg nem találtam. Az a szerencse, hogy első társaink már az ezreddé alakulás után vonultak be a Pumákhoz Veszprémbe, illetve Vönöck-Kenyerbe, így ottani életük egy részét a parancsok tükrében megismerhetjük.

Heppes Aladár őrgy-t, 1944. szept. 19-vel a 101 vadász repülő ezred parancsnokának nevezték ki (37/44. 11. 10.)

Heppes Aladár alez.

Az ezred 1. sz. parancsát 1944. szeptember 30-án adták ki. Ettől az időponttól kezdve az 1944. évben 70, 1945. augusztus 17-ig újabb 140 ezred napi parancsot irt alá az ezred parancsnoka vitéz belényesi HEPPEs Aladár őrgy., majd alezredes úr.

Tiszti parancs 1944-ben 7, 1945-ben 15, tiszthelyettesi parancs 1944-ben 2, 1945-ben 3 jelent meg, ezek mindegyike nagyobb részt, fenyítéseket tartalmaz.

Évfolyamtársaink közül az első közvetlen a német-magyar Messerschmitt tanfolyamról, Székesfehérvárról érkeztek. Székesfehérvárot, majd Góthában átképzettek kiképzéséről, az ott történetekről már beszámoltam.

A később érkezők, a Papp Tibor fhdgy. Úr által vezetett Puma Kölyök- (101./6.) századtól is kerültek át a PUMA harcoló századaihoz. Róluk a kiadott tiszti parancsok megjelenési időpontjától független előbb számolok be, és csak utána foglalom össze az egyes Puma századoknál szolgáló évfolyam társaimmal történeteket.

A parancsokban talált általános katonai műveltséget bővítő ismereteket, érdeklődésre számot tartó eseményeket is leírom.

Az érdemek elbírálásánál alapvetően fontos szempont volt a hadiszolgálatban eltöltött idő.

Ilyen időnek számított az 1939. 03. 14 - 04. 27-ig a Kárpátaljára, és az 1941. 04. 04 - 07. 01-ig a Délvidékre történt bevonulás, valamint 1941. 06. 26-tól a Szovjetunió elleni hadba lépéstől, a fronton eltöltött idő (A 8.sz. osztályparancs. Kiadásának ideje: 1944. 10. 07. a továbbiakban: (8/44. 10. 07.).

1944.október 26-án a Rep. kik. dd. pság. 28.207/el. rend-ére Székesfehérvárról Veszprémbe 17 repülőgép-vezető vonult be, köztük tíz évfolyamtársunk volt: Bakonyi, Balogh, Bati, vitéz Diószeghy, Endrői, Inkey, Kardos, Kovács Sándor, Pintér, Polányi,¹⁵⁵ Szócs ht. hdgy-ok és Sűrű t. zls.

Velük egyidőben kerültek Veszprémbe Tábori Sándor és Varjas Tibor, Kenyeribe Benkő Mihály, Fülöp Pál, Kérges László, Kovács István és Nagy János repülőgép vezető tizedesek.

¹⁵⁵ Polányi István Pumákhoz helyezését a „Magyar Szárnyak” szerkesztő bizottsága tisztázta Egry Tamás és Pintér Gyula segítségével.

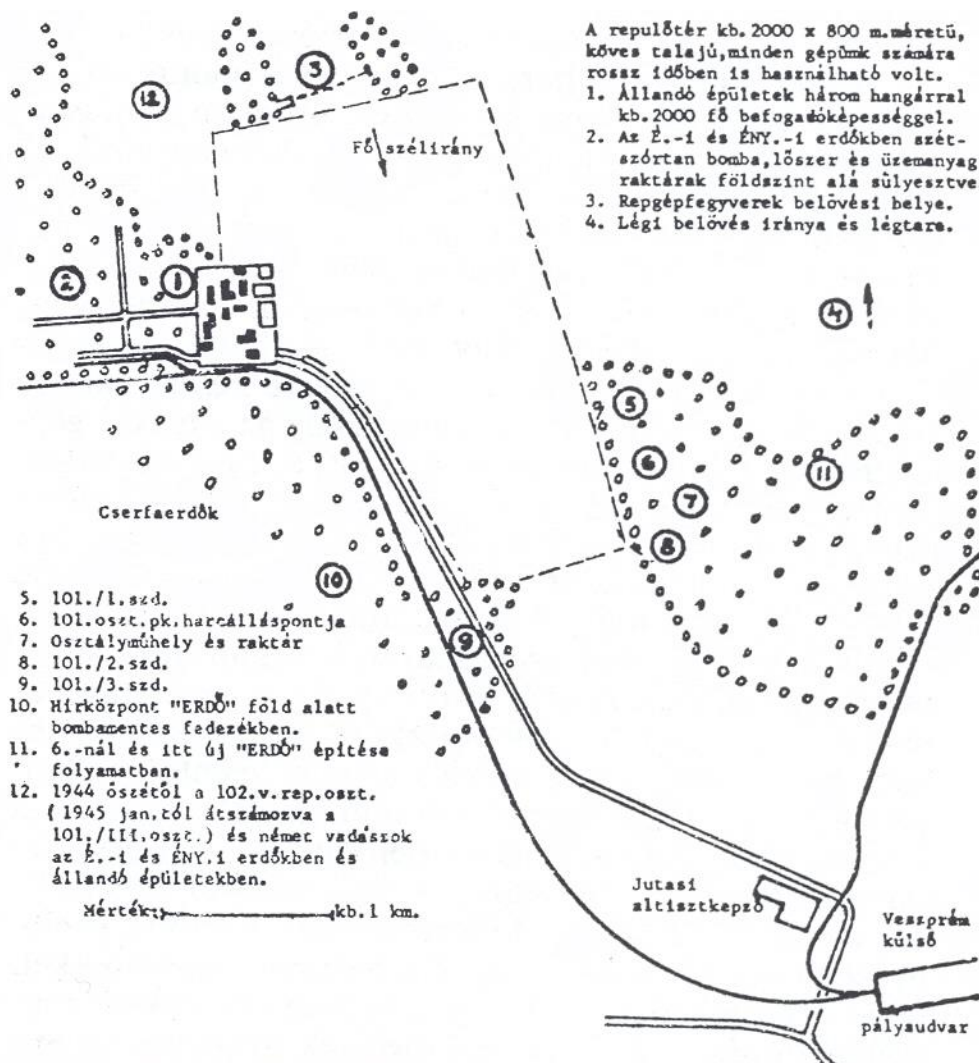
Október 29-én rendszeresítették az „Arcvonalrepülő igazolványt”. Tilos volt személyazonossági igazolvánnyal és zsoldkönyvvvel repülni.

Ezen a napon vezényelték a Repülő Átvételi Bizottsághoz (RÁB) Hemmert László (Foxy) hdgy-t, aki nekünk Szombathelyen, az egyik harmadévesünk volt.

A műszertanfolyam elvégzése után ezt a csoportot a Vadászkiképző rep. dd. pság. 28.568/el. 1944 sz. rend.-vel 1944. 12. 20-ával a Műszer kik.oszt.-tól a 101/II./6. századához helyezték a 101. v. rep. e 1 /45. 01. 02. sz. e. pcs.-ával (ugyancsak vissza Kenyeribe).

A parancsban Bojtor István, Lénárt Tivadar t. zls-ok neve nem szerepelt, feltételezhetően ők a REGVI II-nél vagy a REGVI III-nál maradtak.

A m. kir. 101. vadászrepülő osztálynál, ezrednél, osztály századainál szolgáló évfolyamtársaimmal történtek időrendi sorrendben.

Veszprém repülőtér a PUMA osztály századainak álláshelyeivel

I. vadász osztály (1944.05.01.- 1945.05.04-ig)

Osztályparancsnoka:

vitéz Heppes Aladár őrgy. (1944.05.01.-09.25.)

Scholtz Miklós szds.(volt osztálytiszt) (1944.09.19.-1945.01.14.

Irányi Pál fhdgy. (1945.01.14.-05.04.)

Scholtz Miklós őrgy.

A már Szombathelyre települt PUMÁK-hoz 1945. 04. 16-án vonult be, a Góthából visszajött csoport, majd 1945. 03. 27-én jelentkeztek Kenyeriben Scholtz Miklós szds-nál 101/I. osztály parancsnokánál. 10 főből 3 évfolyamtársamat a 2. századhoz helyezték: Endrődi József hdgy-ot, Berkesy Márton hdgy-ot, Lassú Béla ht.zls.-t.

1. század (a 2/1 szd. -ból alakult. 1944.01.01.-05.15.) ¹⁵⁶

A század parancsnokai:

Scholtz Miklós szds. (1944.05.01.-09.19.), osztályparancsnok helyettesé történt kinevezéséig,

Irányi Pál fhdgy., (1944.09.19.-1945.01.14.) majd

Málik József hdgy. (1945.01.23.-05.04.) volt.

A 101./I./1. szd.-hoz 1945. januárjában osztották be:

Asztalos Károly t. zls-t (3/45.01.04.) és Bajza László hdgy-ot (5/45. 01. 07.)

Szabó János hdgy-ot 1945.01.29-én osztották be a századhoz.

Sűrű Béla 1945.01.14-én Ercsi felett egy LA-5 sztovjet gépet lőtt le. (62/45.04.19.)

Asztalos Károly zls. 1945.03.09-én Csór D-en egy Boston III.-st első légigyőzelmeként egy szovjet gépet lőtt le.

Szabó János hdgy. 21 éves korában 1945. márc. 9-én Sárbogárd felett eltűnt. jegyezte fel a Puma e. őrök. (Szem.sz-a 1172 volt.) Közel 40 perces légicsatában repülőgépét lelőtték, szerencsésen földet ért, utána szovjet hadifogságba esett. ¹⁵⁷

¹⁵⁶ Az adatokat összefoglalva Punka György: A „Messzer” c. könyve 104-105. oldalán közöltekből vettem.

¹⁵⁷ M. Szabó Miklós

Szabó János hdgy.

Valószínű neki is a fogságba esett repülők sorsa jutott osztályrészül a keserű halál, mert Jancsi sohasem tért haza. Azóta szülei is meghaltak, így utód nélkül kihalt a Szabó család mindszenti ága – egyetlen fiú gyermek volt.

1945. márciusában: kerültek beosztásra:

Csizmadia Sándor hdgy., Bátorfi János zls., Farkas Károly és vitéz Berényi Sándor t.zls-ok.

(50/45.03.19.).

1945. 01. 17.-én Asztalos Károly t. zls. összetöri a W 872-t, amit Szakács Károly hdgy. 01.14-én hozott Győrből.¹⁵⁸

1945.03.09-én Asztalos Károly t.zls. Csór D-en légi harcban egy Boston III típusú bombázógépet lelőtt. (62/45.04.19.)

Asztalos Károly (1922, Hódmezővásárhely - Mészáros Zsófia) t. zls. légigyőzelmét követő második napon, 1945. 03. 11-i bevetése alkalmával, az ellenséggel vívott légi harc során eltűnt.¹⁵⁹

Asztalos Károly zls.

Málik József hdgy-ot az 1. szd. pk-ává nevezték ki. (50/45. 03. 19-i 101. v. ho. pcs.)

„Szegény Málik Jóskát is kétszer lötték le, kétszer ugrott ki és végül Veszprémbe a földön Mustangok lötték le.” Jóska nem volt évfolyamtársunk, idősebb volt, de Veszprémből ismertük közvetlen, kedves magatartása miatt.¹⁶⁰

Málik József hdgy.

¹⁵⁸ Szakács Károly jegyzete

¹⁵⁹ Pataki Iván - Rozsos László-Sárhidai Gyula: Légiháború Magyarország felett II. kötete szerint.

¹⁶⁰ Sűrű Béla emlékezik 1998. július 15-én Hévízen lakásán. A történeteket lejegyezte: Dr. Farkas Jenő. Lásd korábban.

A németországi Góthából már Kenyeriben levő alakulathoz 1945. március végén visszakerült 10 repülőgépvezető közül

Graffy György hdgy.

Szentágotai József hdgy.

vitéz Szentgyörgyi Zoltán
hdgy.

Graffy György ht. hdgy. először gyakorló repüléseket végzett és egy bevetése volt. (Kenyeri, 1945. 03. 27.)

Szentágotai József ht.hdgy. A 101. Puma ezred napiparancsában bevonulását jelezték. (Kenyeri, 1945. 03. 27.) Több bevetése, kényszerleszállása volt, eltűntnek is jelentették, de életben maradt.

vitéz Szentgyörgyi Zoltán ht. hdgy. A 101. Puma ezred napiparancsában bevonulását jelezték. (Kenyeri, 1945. 03. 27.) Mivel semmilyen felszerelése nem volt, a sebesült Szénási hdgy. részben véres felszerelését, bőröndjét, civil ruháját, mindenét ő kapta meg. Így szerelték fel Colit a Pumánál.

Lassú Béla, és Szentgyörgyi Zoli Németországban jött hozzánk. Zoli kérdezte tőlem, hogy csinálod Béci, hogy neked van a legtöbb bevetésed? Mondtam neki, hogy mindig a starton kell ólálkodni és menni mindenki helyett, amikor arra szükség van. Bécsújhely fölött, csaknem szárnyvégre kísért, mondtam neki menjen messzebb, mert így kettőnket fognak lelőni. F... kis srác volt.

Itt már **Efendingben** egy osztály egy szd. volt. Kálmán Pista mellett, velem is repült, s mert nem tudta a veszélyt még nem tudta a veszélyt felmérni és a légvédelmi tüzéséget figyelmen kívül hagyta.¹⁶¹

Bajza Károly hdgy. 1945. április 4-én Tullnból szállt fel és a Fertő tó-Bécs és Pozsony feletti légiharc során eltűnt.¹⁶²

Bajza László hdgy.

¹⁶¹ Sűrű Béla emlékezik 1998. július 15-én Hévizen lakásán. A történeteket lejegyezte: Dr. Farkas Jenő.

¹⁶² M. Szabó Miklós: A magyar királyi honvéd légiereő a második világháborúban c. könyv 238. oldal.

2. század

A 2. század parancsnoka Ujszászy György szds.,(1944.05.01.-1944.09.19.) Papp Tibor fhdgy. (1944.09.19.-1944.11.16.) után Tóth Lajos [Drumi] hdgy. (1944.11.16.-1945.05.04.) majd fhdgy. volt.

Tóth Lajos fhdgy.

Kardos Miklós
hdgy.

Kovács Sándor
hdgy.

Bözsöny György
hdgy.

Dinka Tibor
zls.

A 101./2. szd-hoz Kardos Miklós hdgy. (az akkor már hősi halott Balogh Károly fhdgy., - az I évfolyamon a REGVI 1. (Kóróssy) szd. első tisztje,- pótlására),

Dinka Tibor t. zls-okat az 5/45. 01. 07. sz. parancsal osztották be a 2. századhoz.

Dinka Tibor zls. az I/2. szd-nál Tóth Lajos fhdgy. (Drumi) századparancsnok kísérője lett és 16 bevetésen 5 légigyőzelmét igazolva kísérte.

Kovács Sándor hdgy.-ot a Kenyeribe a 101./6. (kölyök) szd-hoz áthelyezett Barsi Gellért hdgy. pótlására osztották be. Bevonulásakor összeszólalkozott a vele egykoru Tóth Lajos hdgy-gyal, akit még Egerből, civilből ismert, de itt parancsnoka lett.

1944.12.04-én alacsony támadása során a szovjet csapatlégvédelem lelőtte és gépével Nagyszokolyon zuhant le.¹⁶³ Hősi halála az ezredparancsokban nem szerepel. November

¹⁶³ Holttestét ott temették el, és sírjára gépének egyik légsavar lapátját állították. Varga Csaba polg. mester : „A elmúlt esztendőben először egy- egy darabot lefűrészelték a légsavarról, majd elvitték az egészet. Rendőrségi feljelentést tettünk, minden MÉH-et megkerestünk de nem leltünk nyomára. 1995-ben a Top Gun-ban jelent meg egy cikk. Róza néni információja alapján egy cikk. Ezt olvasta Tálosi Károly székszárdi lakos a Repüléstörténeti Társaság tagja, aki felkeresett bennünket és vele megállapodtunk, hogy helyreállítjuk a sírt. Ő vett egy légsavart 10 ezer pár száz forintért, mely hasonlóan hajlott volt. A réz táblát Pécssett gravírozatta nem 2500 hanem 5000 Ft-ért. Tálosi Zoltánnak ugyan zöldre lefestette, sokan megkérdezték, hogy miért, de mi mondjuk, hogy ez nem baj, mert így nem olyan feltűnő, mint a csillogó alumínium. Végül is ez tette lehetővé az ünnepséget”, melyet 1998. szeptember 26-án tartottunk. A sírt a református egyház ismét beszentelte. 53 évnek kellett eltelni, mire megtudtuk Kovács Sándor hősi halálának helyét, körülményeit és a falu lakói is megtudták az általuk gondozott sírban nyugvó hői halott nevét.

4-én Bejczy József repülő szds, a 3. század parancsnoka és Kovács Sándor repülő hadnagy nem tért vissza.¹⁶⁴

Más szerzők szerint Sándort „a Puma I/2 szd. repülőgépvezetőjeként 22 éves korában 1944. dec.4-én a csapatlégvédelem lőtte le Igal közelében.¹⁶⁵ [pontosan Nagyszokolyon] „1944. december 4-én a 101/2. szd. vadász kötelékei több alkalommal alacsony támadást hajtottak végre a Siófok és Mezökomárom térségében gyülekező orosz erőkre.¹⁶⁶

Kardos Miklós hdgy-t és Dóra Ambrus őrm-t, mint sebesülteket (?) a veszprémi repülőtér állományaiba helyezték. (34/44. 11. 07.)

A 2. szd-tól Somló Ferenc fhdgy-t oktatónak a 101/6. (kölyök) szd-hoz vezényelték. 1945 január 1-én a 101./I./2. szd-hoz Bözsöny György és Dinka Tibor zls-okat osztották be. (5/45.01.07 sz.);

Rep. Erők pság. 45. 04. 04-én kelt 22. 024/M IIa-1944 sz. rend-vel Kardos Miklós hdgy.-ot áthelyezte az egyesített pótkeret állományaiba Sárvarra.

Kardos Miklós hdgy. a 12454/1 rep. ho. II. 45. II. 20. rend.-vel febr. 23-án bevonult és a 2. szd-hoz osztották be.

3. század

A 3. század parancsnoka Bejczy József fhdgy., (1944.05.01.- 11.04.) után Debrődy György hdgy. (1944.11.05.-11.16.), majd Halasi Sándor fhdgy. (1944.11.18.-1945.05.04.) lett.

A 3. szd-hoz helyezték Pintér Gyula hdgy.-ot, Pávay Vajna György fhdgy. pótlására, akit Kenyeribe, az alakuló 5. szd. pk-ává neveztek ki. Pintér Öcsi Tobak Tibor kíséretében 1944.11.16-án egy Lag 5-ös szovjet vadászgépet lőtt le Jászberény DK-en.

Pintér Gyula hdgy.

Szócs Lajos hdgy.

Szócs Lajos hdgy.-ot az 5. szd-hoz vezényelték át Nánási Kálmán hdgy. pótlására.

Gáspárfalvi József hdgy.

Orosz Attila hdgy.

1945. januárjában 3/45.01.04. sz. paranccsal Gáspárfalvi József hdgy.-ot és Orosz Attila hdgy.-ot az 5/45. 01. 07. sz. paranccsal helyezték a századhoz.

Ekkor már Halasi főhadnagy volt a század parancsnoka.

Frankó Endre hdgy. bevonulását a 23. /45. 01. 29.-i parancs említi.

¹⁶⁴ M. Szabó Mikós

¹⁶⁵ Pataki Iván - Rozsos László-Sárhidai Gyula: Légiháború Magyarország felett II. kötet 239.o.

¹⁶⁶ In: Emlékek útját járva Balogh István hdgy. közlése

Frankó Endre hdgy.

Pintér Gyula hdgy-nak (1924 Adony, Kocsis Anna) a Magyar Koronás Bronz Érdemérmét adományozták (23/45. 01. 29.).

Szöcs Lajos (1924, Komárom, Francz Mária) hdgy-nak tíz bevetése ill. három hónapos hadiszolgálat miatt a Tűzkereszt I. fokozatát a hadiszalagon a kardokkal és koszorúval adományozták. (24, 25/45. 02. 01-04).

Pintér Gyula hdgy-ot a Tűzkereszt I. fokozatával, a hadiszalagon, a koszorúval tüntették ki.

A hadosztály I. osztálya 3. századánál szolgálók közül „testközeli” leírást Frankó Bandi visszaemlékezésében olvashatunk:

„Február elsejével áthelyeztek Veszprémbe a 3. századhoz. Én Laci bátyám helyére, a 4. századhoz kértem magamat, de közölték, hogy kabalából nem lenne szerencsés, maradjak csak a „drótkéfénél”. Ez volt a 3. század fedőneve, egyben a rádió hívójele is.

Századparancsnokom vitéz Debrődy György hadnagy lett volna, de sebesülése miatt Halasi Sándor főhadnagy vette át a parancsnokságot 1944. november végétől. Debrődyről csak annyit, hogy többször lőtték le, kétszer az ellenséges vonalak mögött szállt le, az egyik alkalommal Kenyeres hadnagy szállt le mellé és hozta haza még kinn az orosz fronton Me 109-es gépével. Utolsó sebesülése egy gépágyú lövedéktől származott, mely áthatolva a hasán a háta mögötti páncélban akadt el. Rendkívüli előléptetéssel százados lett.

A harmadik század elhelyezése a veszprémi várban, a várkapu melletti kanonoki ház volt. Én Orosz Attila szobájában kaptam helyet az utcára néző fronton, az első emeleten. Évfolyamtársaim közül már itt voltak hosszabb rövidebb idővel megelőzve engem Pintér Gyula (Öcsi), Szöcs Lajos, Sűrű Béla, Orosz Attila, Gáspárfalvi József (Jocó). Én voltam az utolsó századhoz vezényelt pilóta. Éjszakáinkat itt, illetve Veszprém egész területén tölthettük, de a nappalok a reptéren telepített harcállásponton teltek. Itt különböző fokozatú készültségek voltak. Órás, félórás készültségtől az ülőkészültségig. Ez volt a legszigorúbb fokozat. Az indító parancsra (meghatározott színű rakéta fellövése) azonnal indulás, utasítás, eligazítás rádión keresztül a levegőben történt.

Ha nem volt szigorú készültség, az ebédlőt is magába foglaló barakkban igen „véres” sakk partik folytak, de nem normálisan, hanem francia sakk formájában. Ez annyiban különbözött a rendes sakktól, hogy azonos lépésszabályok mellett az győzött, akinek először ütötték ki az összes bábuját. Ütni, ha volt rá lehetőség, kötelező volt. Egy–egy parti ezzel a módszerrel csak néhány percre tartott. Ezen kívül olvasás, lemezhallgatási lehetőség is volt. A hangszórók beszórták az egész repteret különféle dalokkal. A régieknek a könyökükön jött ki, nekem még egyik–másik új volt.

Derce szakaszvezető, aki a harcállásponton a lemezjátszót kezelte, mint valami telepátikus fenomén, mindig megérezte, hogy mikor kell a „haláltangót”, a régi Zerkovitszlágert, a „Manuélát”-t feltenni. Ha ez megszólalt, biztos volt a bevetés. Ilyen zenészó mellett mentem én is első bevetésemre (1945) *február 12.-én* a Budai—Vár légterét kellett biztosítanunk. A különböző rajok folyamatosan felváltva járőröztek a Vár felett, mikor is a

mi rajunkra került a sor. Dániel László vezette a rajt., kísérője Szűcs Feri szakaszvezető volt. Géppár parancsnok Orosz Attila, akit én kísértem. Start közben azonban Attila gépe kitört, bár felemelkedett, de az utat szegélyező vezetékhalózatot (elektromos és telefon) letépve annyira megrongálódott, hogy le kellett szállnia. Én pedig egyedül maradván csatlakoztam Dániel gépéhez. *Ezzel kilenc felszállás és öt és fél óra repült idővel a Messerschmittel kerültem első bevetésre.* Ez rettenetesen kevés volt. Gépemet nem ismertem, a benzin hiányra való tekintettel próbarepülésre sem volt lehetőség. Sőt a gurulást is megspórolva vontató húzott ki a startra. Ez bizony egyre gyakrabban fordult elő. Útirányunk Veszprém – Győr – Budapest volt. Azért hagytuk ki a Veszprém -- Budapest közvetlen útvonalat, mert közbe esett Várpalota az ott lőállásban lévő légvédelmi ütegeivel. Bizony igen gyakran lőttek le közülünk is gépeket. Jobb volt elkerülni őket. Alig zárkóztam fel Dániel mellé, mikor egy felhő rétegen törtünk át. Gyakorlatlanságomra jellemző, hogy elügyetlenkedve nem kapcsoltam be a mesterséges horizontot, így könnyen érthető, hogy a felhőáttörés végén a kötelék bal oldaláról átkeveredtem a jobb oldalra. Még szerencse, hogy a felhőben nem ütköztem össze valamelyikükkel.

Buda-Vár légterébe kb. 7000 méteren érkeztünk meg. Azonnal zuhanni kezdtünk, majd 2-3 ezer méteren újból emelkedni, kissé eltávolodva a céltól igyekeztünk az eltávolodást korrigálni. Mire a Vár fölé értünk és elértük a 7000 métert, ismét zuhanás. Én meg voltam győződve arról, hogy ezt így kell csinálni. Zuhanás, emelkedés, de a vár már nem látszik. Ez több mint egy órán át tartott. Vészesen kezdett fogyni az üzemanyagom. Bemondtam Lacinak az esetet, mire ő azt válaszolta, hogy rendben, indulunk haza. Igen sokáig repültünk 4000 m.-en észak felé, mikor megpillantottam alattunk a Várat. Az üzemanyag mutatóm vészesen közeledett a 0 ponthoz. Elhatároztam, hogy ott hagyom a köteléket és vállalva a várpalotai lelövés lehetőségét, a legrövidebb útvonalon megyek haza. Aztán eszembe jutott a nagy öregek figyelmeztetése, hogy ne váljak ki a kötelékből, mert az egyedüli gép igen hamar az ellenség martaléka lesz., vagy legalábbis lehet. Tudtam, hogy a front első vonala Komárom környékén húzódott, reméltem, hogy legalább addig kitart az üzemanyagom. Kitartott. Komáromot elhagyva lassan egyre süllyedve haladtunk Győr felé. Üzemanyag mutatóm koppanáson állt, teljesen üres tankot mutatott. Végre megláttam a leszálló pályát, egyet billegtetve ráfordultam és készültem a leszállásra. Fékszárny, futó kieresztve közeledtem a reptér széléhez, mikor motorom egyet köhintve megállt. Alacsonyan voltam. A futót kezdtem behúzni, legalább a rögzítése oldjon ki, majd átemeltem egy magasfeszültségű távvezetéken és egy répaföldön értem földet. Alattam répaszedők spricceltek szét, előttem kb. 300 m.-re egy kiemelt vasúti vágány, rajta vagonok melyek Tigriseket (német harckocsikat) szállítottak. Rettenetes volt nézni a felém rohanva közeledő acél monstrumokat. A Me -109 kifutása normális körülmények között 1 km. volt. Ilyen közel földet érve az volt az érzésem, hogy neki rohanok. De hason a gép igen hamar megállt. Különösen a hasi oldalon kiálló olajhűtő fékezhette nagyot, de azért borzalmas érzés volt. Szerencsére a szétfutó emberek közül senkit nem ütöttem el. Kiszállva a gépből a szárnyról nem tudtam lelépni a nagy sár miatt. Minden esetre ki kellett szerelnem a gépből a REVI célzókészüléket (bicskával szedtem ki a csavarokat) és ki kellett vennem az ejtőernyőt. Mire elkészültem ezekkel, egy kis terepjáró érkezett hozzám a reptérről és beszállítottak a reptérre. A reptér ügyeletes közölte, hogy a másik két gép is leszállt, üzemanyagot vételeztek, majd éppen akkor startoltak el Veszprém irányába. Engem kérésre kivittek az állomásra, és a Zircre menő éjszakai személyvonattal zötykölődtem természetesen Zircig. Az állomás előtt egy német rohamkocsi várakozott. Egy tisztet vitt Veszprémbe. Könnyen megértették, hogy én is oda tartok, és elvittek magukkal. Nemsokkal éjfél után végre haza érkeztem. Másnap kiderült, hogy a zuhanás – emelkedés nem harci feladat volt, hanem abból adódott, hogy Dániel Lacinak elromlott a légző készüléke. Nem adott oxigént, tehát 7000 m.-en elvesztette eszméletét, zuhanni kezdett,

majd 4000 m. alatt visszanyerve azt újból emelkedni kezdett. Mivel a magassági „betegségnek” éppen az a veszélye, hogy semmiféle előjel nem figyelmezteti a pilótát a bajra. Mivel én voltam a harmadik kísérő, az én gépem valamivel többet fogyasztott és ezért nem értem el a repteret. Az ő tankjuk is szinte teljesen üres volt.

Korábbi kiképzésünk folyamán bemutatták a magassági betegség veszélyes voltát úgy, hogy egy palackból olyan levegő keveréket lehetett az oxigén álarcon keresztül beszívni, mely keverék csak annyi oxigént tartalmaz, amit 7000 m.-en szívnánk be. A kísérleti alany előtt egy papír feküdt függőlegesen ketté osztva. Baloldalon ezértől visszafelé kellett írni egyesével a számokat, míg jobb oldalon lehetett – percenként kötelező volt – írni az észrevételt a közérzetről. Ez a játék az eszméletvesztésig ment. Voltak, akik 5- 6 percig bírták, az átlag 8-9 percig, nekem 12 percig sikerült. A közérzetem a lejegyzés tanúsága szerint egyre jobb volt. Az írásom viszont egyre bizonytalanabbá vált, kezem fokozatosan reszketni kezdett, végül egy elmosódott vonalban végződött. Ilyenkor a kísérleti alany arcát és körmét figyelve valóságos fulladási tüneteket állapítanak meg. Levéve az álarcot, egy másikkal tiszta oxigént szippantatva másodperceken belül visszanyerjük eszméletünket, és ha nem láttuk volna társukat, el sem hinnénk, hogy az eszméletvesztés megtörtént.

Új gépet kaptam – na nem újat, csak másikat – amivel két nap múlva (február) 14.-én ismét bevetésen voltam. Halasi Sanyi vezette a rajt. Egyszer csak déli irányban két szúnyogot láttam „táncolni” a levegőben. Rádión közöltem észrevételemet rajparancsnokkal, ki ugyan nem igazolta vissza jelentésemet, de abba az irányba fordulva arrafelé repült, majd visszafordult. Na, te kis hülye, ezt jól megcsináltad. Mit néztél te ellenséges gépeknek? – mondtam magamban. Majd túlbuzgónak fognak tartani és jól kiröhögnek. De nem történt semmi. Viszont a minket váltó raj két légi győzelemmel tért vissza. Ők lelőtték azt a két gépet. A magyarázat igen egyszerű volt. Az ezred hullámsávját a közel múltban változtatták meg. Az én gépem – ami akkor tartalék volt – ezt az áthangolást nem végezték el. Az én rádióm még a korábbi hullámsávon dolgozott. Pusztán véletlen volt, hogy Halasi Sanyi éppen arra fordult.

Közel egy hetes pihenő után, melyben az időjárás okozta a legnagyobb gondot, ismét bevetésre mehettem. Ismételten szabad vadászat volt Székesfehérvár körzetében. A tájat hófehér lepel borította be, kivételt képzett és ezért a környezetétől igen eltért a város pereme és közvetlen környéke. A becsapódott bombák és ágyú lövedékek tölcseréi feketéltettek a fehér hómezőn. Az első világháborús katonák azt emlegették, hogy ágyúzás közben a becsapódott lövedék tölcserébe ugorva lesz a katona a legnagyobb biztonságban. Azt tartották ugyanis, hogy ugyanarra a helyre nem esik két lövedék. Hát itt bizony ez az elmélet nem igen vált be, mert rengeteg, minimális távolságban becsapódott második bombának illetve lövedéknek a nyomát lehetett látni. Minden felé füstölgő házromok borították a terepet. Fehérvár a tél folyamán nagyon sokat szenvedett.

Másnap alacsony támadásra induló FW - 190-esek biztosítására indultunk. Start után azonban a vezető fülke fedele kivágódott. (Vagy én zártam be rosszul, vagy a zár volt hibás. Minden esetre vissza kellett fordulnom.)

A következő napon megint másik gépen indultam bevetésre. Start közben éreztem, hogy erős füst jön be a kabinba. Mivel olyan erős volt, ugrani akartam a gépből, de még olyan alacsonyan voltam, hogy az ernyő kinyílása nem látszott elég biztonságosnak. Hogy mégse fulladjak meg, kinyitottam (hátra húztam) a jobb oldali ablak szellőző nyílását. Erre a füst kiment a fülkéből, újabb füst beáramlását nem észleltem, mehettem a többiekkel. Esztergomtól északra eső területen volt szabad vadászat. Hazatérve szóltam a kis szerelő gyerekeknek a füstről, ki mosolyogva, de szólt a főszerelőnek. „Füstölt? Hadnagy úr. Jól van, majd megnézzük. „Nagyon füstölt?” Hangjában igen nagyfokú gúnyt és hitetlenséget éreztem. Bosszantott, hogy mint kezdőt nem segítenek, hanem inkább gúnyolnak. Tudtam,

hogy fenekemen még ott fehérlik a tojáshej. Én vagyok a század utoljára odahelyezett tagja, ha korban nem is a legfiatalabb, de harci repülésben feltétlenül az. Másnap reggel még a sötétben indult a buszunk, a reptér felé vezető útról már a város szélétől látszott egy hatalmas tűzoszlop. Mintha egy kigyulladt olaj- vagy gázkút égett volna. Ahogy közeledtünk a tűz ereje is csökkent, mire oda értünk csak egy kis füst fogadott. A buszból kiszállva két szárnyvéget, egy farok darabot és porból (fehér porból) egy kereszt alakot láttunk a földön. A körbeállóak közül a főszerelő hozzám lépett, bocsánatot kért hitetlensége miatt. Becsületére legyen mondva, hogy személyesen motorpróbázta a gépemet. (Természetesen az én gépem volt) Nála is jelentkezett a füst. Okát keresve levettette a motort borító lemezburkolatot. Levegőt kapva olyan erővel kapott lángra, hogy oltani sem lehetett. Ő is csak nehezen tudott a gépből kimenekülni. Nagy szerencsém volt előző nap, az biztos.

Ezekben az időkben még javában tartott Veszprém éjszakai bombázása. Orosz gépek zavaró repülései igyekeztek a katonák éjszakai nyugalmaát zavarni. Ez több-kevesebb eredménnyel sikerült is nekik. Az egyik este azonban a szokásosnál nagyobb erővel támadtak és a kézigránát nagyságúnál nagyobb bombát is dobtak ránk. Arra ébredtem, hogy az ablakunk, mely a szomszédos keskeny utca túloldalán lévő ház tetőszerkezetével volt egymagasságban, az ott robbant bomba légnyomásának hatására bedőlt a szobába. Szerencsére az ágy beljebb volt oldalt az ablak síkjától, így az ijedtségen kívül más nem történt. Minden esetre az alvásnak vége. Felöltöztem és lementem a vár udvarára. Ott állt a bál. Az udvar tele gépkocsikkal. Egyik másik már javában égett. Az egyik teherautónkon külső gumik voltak felhalmozva. Mivel az autó égett, néhányan dobálták le az igen jól égő gumikat. Az egyik ajtóban álló német rádiós időnként „alarm”-ot kiabált, ilyenkor az árkád alá szaladtunk, mikor a gép elment, tovább folyt a mentés. Csak néhány gumi égett meg, a javát sikerült kimenteni. Viszont a szállításunkat végző busz ablak és padló nélkül maradt. A székek és a motor sértetlen volt.

Ebben az időben udvarolgattam a vár mellett lakó, Székesfehérvárról menekült leányzónak. Az egyik este (inkább délután) sétálgattunk a piactéren, mikor szembe jött velünk Halasi Sanyi egy tiszt barátjával. Megállítottak, majd a kislánynak kezdte csapni a szelet. A kislány csak velem beszélt, Sanyi kérdéseire nem is válaszolt. Mire Sanyi felém fordulva kiadta a parancsot, hogy vegyek részt egy nyilas képviselő programbeszédén a filmszínházban. Néhány perc múlva kezdődik az előadás. Még fel sem ocsúdtam ezen az arcátlanságon, mikor a kislány megszólalt, hogy, jaj de jó, ő is oda tart. Mindketten leléptünk. Mivel másnap, jelentést kellett tenni, annak ellenére, hogy nem oda mentünk, könnyű volt „beszámolnom” a csodafegyverekkel kivívott végső győzelemről tartott színes beszámolórol. Azonban az eredmény mégsem maradt el. Néhány napon belül áthelyeztek Kenyeribe „pihenőbe”.

Pintér Öcsi 2. légigyőzelme Igal fölött 1945.03.09-én történt egy Boston III-ast lőtt le.

Majd egy hétre rá 1945.03.16-án Pátka D-en egy Il-2 csatarepülőgépet lőtt le.

Frankó Bandi „Kenyerbe pihenőbe” történt áthelyezése után „feladatom volt javított gépeket vinni Veszprémbe, vagy onnét sérült gépeket hozni Kenyeribe a javító műhelybe. Azon kívül, hogy elestem további bevetésektől és egy udvarlási lehetőségtől igen jól éreztem magam.

Még a Messzer tanfolyam idején történt, hogy néhányan összejöttünk a kemenesmagasii plébánosnál (egyikünk lakott nála) és a vitt rengeteg tojásból rántottát süttettünk a plébános gazdasszonyával. Két hatalmas tállal lett. Kiszámoltam, hogy az elkészített rántottából – ha mindet megsütötte a szakácsnő, és mindenki egyformán evett – fejenként 14 db tojás jutott. Erre csak azért tértem vissza, mert itt Kenyeriben disznót vágattam és egy szelet sült sonkára 14 tojásból süttettem rá rántottát. Ez volt minden reggel a reggelim a híg „feketekávé” nevű lötyty mellett. Délelőttönként a szénakazal tövében

heverészttem és élveztem a tavasz első meleg napsugarait. Rövid idő alatt néhány kilót magamra szedtem.

Egy gépszállítás alkalmával keresztülhaladva a városon, a piactérnél megállt a kocsink. A tejesasszonyok standján az asztalra ültetett és a háta mögötti fához kötött kivégzett katonát láttam, nyakában egy táblával, melyen ez állt : „Így járnak a katonaszökevények!” aláírás „Nemzeti Számonkérő Bizottság” Azt hiszem ehhez nincs mit hozzátennem. Az ország összeomlás előtt, és kezdi felvetni a fejét a terrorizmus. Ezt a katonát nem bíróság ítélte halálra, még csak nem is statáriális bíróság, hanem csak egy esetleges „Árpád- sávós” nyilas járőr, és önkényesen cselekedett. Az ilyen látványok egyre gyakoribbá váltak.

PUMÁK KENYERIBEN 1945.03.21-27.

Március 21.-én délután váratlanul a Veszprém - reptéri alakulatok áttelepültek Kenyeribe. Történt mindez azért, mert a német csapatok támadást indítottak Székesfehérvártól délre Kelenföld irányában. Az oroszok kitértek a támadás elől, ugyanakkor Székesfehérvártól északra ellentámadásba lendültek. A két támadási irány egymás mellett elhaladva szinte akadálytalanul nyomulhatott előre. A veszprémi reptér gyors kiürítése után még néhány sérült javítás alatti gép ott maradt Veszprémbe. Ezekért indultak útnak egy Fw 58-assal Málnási Feri és társai. Alig szállt fel a gép, a reptér felett két Lightning körözött, majd a Weihe után vetették magukat és lelőtték.

Reggel Scholtz Miklós százados az első osztály parancsnoka önként jelentkezőket kért a pilóták közül, hogy a Veszprémbe maradt gépekért az osztály romos (ablak és padló nélküli) buszán menjenek Veszprémbe, és amit lehet hozzanak el. Jelentkeztem az útra én is. Tobak Cica vezetésével 10-en indultunk útnak. Évfolyamtársaim közül Pintér Öcsi, Szöcs Lali, rajtunk kívül Krascsenics Lajos, Szentgyörgyi Dezső, Forró Pali, Tass Károly. Kettőre nem emlékszem pontosan, az egyik Luzsénszky Pál, a másikat nem tudom. Kenyeriből Jánosházán, Tapolcán át jutottunk a Balaton partjára. Ott már forgalom egyáltalán nem volt. Az út viszont alá volt aknázva. Őr állított meg bennünket és közölte, hogy az út melyik oldalán mehetünk biztonságosan. Később egy másik őr a másik oldalra terelt hasonló okok miatt. Almádinál fordultunk Veszprém irányába. Alig tettünk meg néhány kilométert, mikor az országutat a mezőn visszavonuló német katonai oszlop harcokcsiai, teherautói keresztezték. Hogy a meggyőző vita, vagy a kezünkbe tartott kézigránatok hatására e, de végül is átengedtek soraikon. Így jutottunk be Veszprémbe. A város teljesen kihalt, mindenütt romok dögölt lovak, temetetlen hullák heverték szerteszét. Nagyon elszomorító látvány volt. Jutason az állomáson túl tábori csendőrök állítottak meg azzal, hogy mögöttük már csak oroszok vannak. Hosszas rábeszélésre, hogy a szerelőinkért megyünk továbbengedtek

A „drótkefe” harcálláspontjánál a szerelők azzal fogadtak, hogy a megjavított két 109-esen kívül van még egy, de abba nincs akkumlátor, nem biztos, hogy sikerül beindítani.

Cica¹⁶⁷ azzal a géppel indította el a visszaindulást, és nekem adta át a Kenyeri-i átrepülésre. Mivel ennél a gépnél számítottak a leghosszabb indítási kísérletre, azonnal elkezdtek a kézi indító pörgetését. Csodák csodája, a gépem egyből beindult. Egy darabig vártam, hátha sikerül valakinek még indulni, de hűtővizem igen csak el kezdett melegedni. El kellett startolnom. Kigurultam az indulási vonalhoz, közben láttam, hogy egy Fw-58-as startol. Nagyon meg lehetett rakva, mert csak nagyon nehezen emelkedett el. A startoló gép előtt a Papod lábánál orosz Jak 9-esek húznak el szép számmal. Én is startoltam.

¹⁶⁷ Tobak Tibor hdgy.

Felemelkedve láttam, hogy jobb oldalon a reptér felé harckocsik jöttek Gyulafirátót irányából. Az villant át az agyamon, hogy a többieknek lesz elég idejük eljönni? Lett. Egy darabig a Weihe felett köröztem, de aztán csak eltűnt. Én még kísérletet tettem arra, hogy megvárom a többieket, de aztán eszembe jutott, hogy van még két Messzer, azok majd vigyáznak a többire.

Nem sokkal leszállásom után megérkezett egy „Levente” két pilótával, Pintér Öcsivel és Szőcs Lalival. Egy nagy sturcot vágtak ki a reptéren leszállásuk előtt. Az érdekessége az volt az egésznek, hogy a gép egyik szárnyvége hiányzott, a megmaradt csonk szakadozva lobogott. A két pilóta leszállás után összeölelkezve kacagott, sírt is egyszerre. Sokáig nem tértek magukhoz. Az történt ugyanis, hogy felszállásuk után rögtön észrevette őket egy Jak 9-es. Mire közelebb ért, a hátsó pilóta magát kikötve szembefordult támadójukkal, mire az löközbebe ért, ordított, hogy „ jobbra !”. A berúgott oldalkormány hatására a gép oldalra csúszott és a leadott sorozat a másik oldalon az erdő lombkoronáján porzott mellettük. A gép ismét támadt. Pilótája nyilván helyesbített, de most a „Levente” a másik irányba csúszott ki a sorozat elől. A harmadik kísérletre sikerült neki a szárnyvégből lelőni egy darabot. Aztán már olyan mélyre repültek az első vonalak mögé, hogy az orosz – ki nem lehetett mesterlövész – felhagyott az üldözésükkel.

Ezekben a napokban az események nagyon felgyorsultak. Az oroszok előnyomulását úgy látszott nem lehet megállítani. A következő védvonal a Rába partján volt, addig szabad az út. Várható volt az áttelepülés Szombathelyre. Még egy bevetésre indultam Kenyeriből. A rajok egymás után ingajáratban biztosították a komáromi hídfőnél harcolók számára a tiszta légtérrel. A mi rajunkra is rákerült az ülőkészültség. Az előző raj már régen megérkezett, de bennünket nem indítottak. Végre kilőtték a zöld rakétát, mire indultunk. Én voltam a négyes kötelékben a negyedik és így a startnál nekem már nem maradt hely. Át kellett mennem az elsőnek startoló gép helyére. Nagyképűen forduló közben adtam starthoz a gázt, mint a „nagyok”, azon kívül az első gép légesavar szele is zavart, úgy nem csoda, hogy a gép balra kitörni készült. Lekapva a gázt és korrigálva a kitörési szándékot, mindez túl jól sikerült. Most az ellenkező irányba szándékozott kitörni. A teljes bepördülést sikerült ugyan megfogni, de a bal futóm becsuklott és a szárnyam leért a földre. A harcálláspontra mentem jelenteni az esetet. Scholtz szds nagyon meglepődött, hogy én repülni akartam. Mondtam, hogy a rajunk már a levegőben. Azonnal bekapcsolták a már kikapcsolt rádiót és hazarendelték a raj levegőben lévő részét. A komáromi hídfőnél a magyar légi tevékenység megakadályozására nagyon sok Mustangot vetettek be, ezért úgy határozott a vezérkar, hogy a légtér biztosítását túlerő miatt szünetelteti. A zöld rakéta rejtélye pedig az volt, hogy a kenyérii reptéren a berepülési veszélyt zöld rakétával jelezték és mi arra indultunk.

Szőcs Lali Alap ÉK-em 1945.03.21-én egy Jak 3 felett győzedelmeskedett. Majd

Két nap múlva ugyancsak Szőcs Lali 03.23-án Siófok Ny-on egy Boston III. lőtt le.

168

(1945.03.) 25.-én egy Me - 109- cel Szombathelyre repültem. Várható volt, hogy a Pumák teljes alakulata áttelepül Szombathelyre, mert Veszprémtől Kenyeriig nem volt olyan védelmi rendszer kiépítve, melyik az orosz támadást legalább egy kissé lefékezhetné volna. Persze Szombathely reptere nem volt alkalmas egy repülő ezred fogadására, mert a reptér súlyos bombatámadást kapott. A leszálló pályát több bomba is szaggatta. csak egy igen keskeny részen lehetett használni. Ezért egy „Leventével” Grosspetersdorfba repültem az ottani hadireptér megsejmlélésére. Másnap már visszatértem Szombathelyre. Délután bekövetkezett, amitől féltünk. A Kenyeri-i refteret váratlanul kiürítették és a századokat

¹⁶⁸ A közlést a 429/Le. vv. (Honi vadászvédelem) 1945 pcs-át 67/45. 04. 26-i e. pcs-csal módosították.

egymás után indították Szombathelyre. A már előbb említett okok miatt azonban egyáltalán nem ment simán a leszállás. A reptéren meglehetősen erős oldalszél fújt. A leszálló pálya legkeskenyebb részén, bombatölcséren akadt el egy gép a jobb oldalon. Erre a többi balra igyekezett húzódni. Természetesen, mint ilyenkor szokott lenni az egyik következő gép a baloldalon kapott el egy tölcsért. A leszálló gépeknek a két roncs között kellett volna átjutni. Nagyon kevésnek sikerült. Közben egészen besötétedett. A két roncsba igen sok gép beleszaladt, növelve a rakást. Néhányan Váton szálltak le, páran a környező szántóföldet választották, ahol hasra szálltak. Az ezred gépállománya legalább 75 - 80 %-ban harcképtelenné vált. A személyes holmikat Kemenesmagasiból csak részben tudták elhozni, ezért egy teherautó visszament értük. Néhányan kézigránatokkal, géppisztolyokkal kísértük. Sárvár előtt a viszonylag keskeny úton összetalálkoztunk egy Árpád-sávós nyilas menetoszloppal, kik teherautókon jöttek velünk szembe. Már majdnem sikerült a zökkenőmentes, egymás melletti elhaladás, mikor egy teherautó által vontatott személyautó vezetője kíváncsian előre akart nézni, és kijött az oszlopból pont akkor, amikor mi oda értünk. Természetesen ütközött a mi teherautónkkal. A vontató kötel elszakadt, a személyautó eleje összetört. Nekünk szerencsénk volt abban, hogy a gránátok és a géppisztolyok kézben voltak, mert a főhadnagy „úr” minket akart felelőssé tenni és felelősségre vonni a balesetért. Erről másodperceken belül sikerült lebeszelnünk. Sajnos mi sem tudtunk tovább menni, mert a bal első kerékfelfüggesztés annyira hátra csúszott, hogy használhatatlanná vált. Gyors megjavítására semmi remény, így az első lehetőséggel visszatértünk Szombathelyre. ¹⁶⁹

II. osztály (1944.09.03.-1945.05.04.)

1944.12.01.-én lépett életbe az új szervezés. A Puma osztályból ezred lett. Az osztály parancsnoka Fülöp István II. szds. osztályparancsnokot, 1944. november 1. léptették elő őrnagygyá. A Repülő Kiképző hadosztály parancsnokává, helyére a PUMA II. osztály parancsnokának Prónavölgyi István szds-t nevezték ki.

Az 101/II. osztályhoz a Gothából visszajött csoportból Szendei János, Keller László, Kovács Gábor, Bardon Pál, Berkessy Márton ht. hdgy-ok a kerültek beosztásra. Ők már csak Szombathely, Wiener Neustadt, Tulln repülőtereken repültek és kerültek bevetésre.

1945. március 25-én a II. PUMA osztály Vátra; 26-án Szombathelyre; 27-én Grosspetersdorfba; 29-én Wiener neustadtba; 31-én Tullnba települt át. Április 5-én Raffeldingben vannak. ¹⁷⁰

Törzsszárad

" A II.oszt. áll-ba tartozó Nádor Ferenc hdgy-nak a 101/II.oszt.pk-a, tekintettel betegsége ragályos voltára, dec.10-től szabadságot engedélyezett" (60/44.12.13.).

Nádor Ferenc hdgy-ot egészségügyi és kiképzési okok miatt a repülőgép-vezetői kiképzés alól felmentem és beosztom a II oszt. törzsszd-ához beosztott tiszt helyre.

Egy másik, - későbbi - szégyenteljes parancs:

1945.03.12-én 8. sz. tiszt parancs NÁDOR FERENC ht, hdgy-ot, mert 1944 dec. és 1945. jan. folyamán Sömjénmihályfán szállásadó gazdájának élelmezését igénybevette anélkül, hogy annak térítési árát előre lerögzítette volna, majd elköltözött a szállásból anélkül, hogy a tulajdonos által követelt térítéseket teljes egészében

¹⁶⁹ Kivonat Frankó Endre: Egy élet viszontagságai Magán kiadás

¹⁷⁰ Szakács Károly jegyzete

kiegyenlítette volna és azok fedezésére egy kincstári kesztyűt hagyott hátra biztosítékképpen, majd ezt visszakövetelte küldönc útján anélkül, hogy tartozását kiegyenlítette volna, sőt annak jogosságát vitatta, - tekintettel arra, hogy tartozását az e. pság első felszólítására azonnal kiegyenlítette, továbbá rövid és hiányos akadémiai nevelésére- írásban szigorúan megfeddésével fenyíttem meg.

4. század (1944.09.03.-1945.05.04.)

December 1-én a 4. szd. az új szervezés miatt Veszprémből Kenyeribe települt
Az 5. szd-nál szolgáló Füleki Béla fhdgy-t kinevezték a 4. szd. pk-ává, a hősi halált halt Bánlaky György szds. helyére.

1945. januárjában Szakács Károly hdgy.(3/45.01.04.) kerül beosztásra.

¹⁷¹ Bély Ödön zls. (23. /45. 01. 29.) 1945.01.30 –én kényszerleszállása során gépet tört

A 101/II/4. szd.-hoz helyezték Szakács Károly hdgy.-ot (5/45. 01. 07.) aki az elg. előtt tanúsított kiváló és bátor magatartásáért csap. pk-i dicséretben részesült (48/45. 03. 13.).

1945.03.25-én a század Vátra majd onnan Kenyeribe települt.

Kovács Gábor ht.hdgy. a góthai csoporttal jött haza. A századot már csak Szombathelyen érte utol. (Kenyeri, 1945. 03. 27.) onnan repülte a gépeket vissza Wiener Neustadtba, majd onnan Tullnba.

5. század (1944.11.26.-1945.05.04.)

A századparancsnoka Pávay Vajna György fhdgy volt. (1944.09.25.-1945.05.04.)

Az 5. szd-hoz Bakonyi Miklós hdgy., Balogh Pál hdgy., Bati János hdgy., v. Diószeghy György hdgy., Endrői György hdgy. majd később

1944.10.26. Inkey Viktor hdgy. került beosztásra [Rep.kik.dd.pság. 28 207/el. rend-ével]. Majd hadosztállyá alakuláskor 1945.01.15-én áthelyezték a III.8. századhoz.

vitéz Diószeghy György ht. hdgy. 1944. 11. 09-én ¹⁷² még típus átképzés során Veszprémből startolva, zuhanó repülési gyakorlaton nem tudta gépét kivenni, hősi halált halt. Zircen szentelték be a leforrasztott kettős koporsót és ebben szállították fel Budapestre. A Farkasréti temetőben 1944..november 17-én temették el. ¹⁷³

1944 11. 19-én temették a Farkasréti temetőben.

Bati János hdgy. is itt fejezte be átképzését. Málnási fhdgy. kísérője lett. Innen helyezték át Veszprémbe.

Nagy László őrm-t oktatónak a 6. (kölyök) szd-hoz vezénylik.

1945. januárjában Nyáry György hdgy-ot, a rep. tilalom alól feloldották és beosztották rgv-i helyre (5/45. 01. 07.).

Eggenhoffer Béla hdgy. a 23/45. 01. 29-én került a századhoz

Bati János hdgy. 1945. 01. 03-án Velence légtérében egy Jak-9-est lelőtt.(17/45. 01. 22.).

Tíz bevetés ill. három hónapos hadiszolgálata miatt Bati János hdgy-nak (1923, Győr, Horváth Anna), a Tűzkereszt I. fokozatát a hadiszalagon a kardokkal és koszorúval adományozták. (24, 25/45. 02. 01-04).

¹⁷¹ Szakács Károly jegyzete

¹⁷² Szakács Károly jegyzete szerint

¹⁷³ Később egy síráthelyezéskor fel kellett bontani koporsóját, melyben - nyilvánvalóan kegyeletből - csak fémdarabok és dróthuzalok voltak. In: Farkas 17.o.

5. sz. tiszti parancs. 1945.01.15-én. Bádi János hdgy-ot, mert 1944. nov-ben legs-i áll. személyekkel pénzben hazárdjátékot játszott, szigorú megfeddással írásban fenyíti meg. - Antal László mű. gyak. ugyanezért, de mert egy feljebbvalója is ott volt, egyszerű megfeddással írásban fenyíti meg.

1945.01.20. 4. sz. tiszti parancs: BALOGH PÁL ht. hdgy., mert 1944 dec.2- án, mint egy tgc. pk-a, nem a részére kijelölt helyen tartózkodott a vezető mellett, a kocsikísérő személyzetét a kocsi hátsó részéről elrendelte és megakadályozta, hogy azok az anyagra vigyázzanak, ebből kifolyólag egy 700 pengő értékű csomag a kocsiról leesett, amit bár látott, de annak visszaszerzésére felületes megítéléssel semmit nem tett, továbbá eltúrte, hogy a hibájából veszendőbe ment csomag értékét, egy abban nem hibás légénységi állományú egyén önként megtérítse, a magatartását üres kifogásokkal, a lovagiasság álarcá mögé rejtve, hogy jelenlétére azért volt hátul szükség a gk-n, hogy menekülő hölgyeket bánatukban vigasztaljon, - jegyzőkönyvi - kihallgatása alkalmával indokolatlan önérzetes hangon ártatlanságát hangoztatta, ugyanakkor vallomásával több légénységi állományú egyénnel ellenmondásba keveredett

20 napi szobafogsággal fenyítem meg és kötelezem az okozott kár megtérítésére.

A fenyítést a II. osztály azonnal hajtsa végre és a gh. Szilágyi őrmesternek a csomag árát fizesse vissza és Balogh hdgy. ellen e parancsomra való hivatkozással a kártérítési eljárást indítsa meg.

Tíz bevetés ill. három hónapos hadiszolgálata miatt Endrői György hdgy-nak (1924, Győr, Mondok Rozália) a Tűzkereszt I. fokozatát a hadiszalagon a kardokkal és koszorúval és a német Frontrepülő jelvényt adományozták és felterjesztették a MKBÉÉ-re. (24, 25/45. 02. 01-04).

Endrői Gyurka Agostyán felett egy Il-2-es csatagépet lőtt le.

Bádi Jancsi 1945.03.19-én Bánhida Ny felett egy Il-2 szovjet csatarepülő gépet lőtt le. Bádi János hdgy. az 1945.03.29-i bevetés során Grosspetersdorf légterében eltűnt.(101/II/5.sz.d.) a század átrepüléskor, minden bejelentés nélkül levált a kötelékről (Frankó Endre) és állítólag menyasszonyától akart elbúcsúzni. Azután csak lelőtt gépét hasra szállva látták a szombathelyi reptér mellett (Mátay), de ACSKÓ, aki mindig géppisztollyal repült, nem volt sem a gépben, sem mellette. Szakács Karcsi szerint a győri vagongyárban egy Acskó jelzésű gépet beolvasztottak. Sűrű Béla véleménye Róla a következő volt: Bádi Acskó azért lépett le, mert volt egy nagy szerelme, akit nem vettek fel a katonacsatládok közé, mert nem volt papírja.¹⁷⁴ Visszament a menyasszonyához. Ezért látták a gépet Mátayék. Lehet, hogy elhurcolták. Katonagyerek volt nem szökhetett meg.¹⁷⁵

1945.03.23-án Nyáry György Siófok felett egy Boston III-t lőtt le.¹⁷⁶

Balogh Pál hdgy. 1945.03.29-én Tóváros K-en egy Jak-9-es vadász felett aratta első légigyőzelmét

1945.04.10-én **Eggenhoffer Béla** a Bécs feletti orosz túlerő elleni légiharcban hősi halált halt.

¹⁷⁴ Amikor összeállították a PUMA alakulatokhoz történő családtagok névsorát, Acskó szerelmét – akit elvenni szándékozott – a névsorból kihagyták.[Farkas]

¹⁷⁵ Sűrű Béla emlékezik 1998. július 15-én Hévízen lakásán. A történeteket lejegyezte: Dr. Farkas Jenő.

¹⁷⁶ A 429/Le. vv. (Honi vadászvédelem?) 1945 pcs-a alapján, melyet a 67/45. 04. 26-i e. pcs-csal módosítottak.

Eggenhoffer Béla hdgy.

Nyáry György 1945.04.13-án Bécs É-on egy Lag-5 típusú szovjet gépet lőtt le.

Ugyanekkor Balogh Pál hdgy. ugyancsak Bécs ÉNy-on, egy Jak-9-es szovjet vadászgépet lőtt le.

Bardon Pál 1945. 04. 16-án vonult be a góthai Me-109-es tanfolyam parancsnokságától. A 101. Puma ezred napiparancsaiban szerepel. A II. oszt-hoz 17. sz. rgv. helyre került beosztásra. Palit Szombathelyen Tepliczky¹⁷⁷ e. sgt. vette nyt-ba 1944. március 25-én, május 8-án kiállított tiszti igazolványa szerint.

Bardon Pál hdgy-ot Grosspetersdorfból Debrődy szds. nyílt parancssal küldte 1945.04.29-én két katonával Wiener Neustadtba. Az oroszok majdnem elfogták és kalandos út után ért Eferdingbe, A Pumáknál Nyári Gyurka szerzett neki "foglalkozást" a Puma I/5. szd-nál Pávay Vajna György fhdgy. századában.

Két bevetése volt földi célok ellen. A másodiknál a 101.v.ho. parancsa szerint: "Bardon Pál ht.hdgy. 04.21-én ellenséges (szovjet) lgv. lövedék találata miatt Wittingentől 5 km-re (cseh területen) a fekete 13 jelű, Me-109-es rg-ével hasra szállt.

6. század (1944.11.21.-1945.02.15.) Parancsnoka: Papp Tibor fhdgy.

III. osztály. (1945. január - 1945.05.04.)

Kovács József örgy. lett az osztály parancsnoka.

1945.03.19-én jelenik meg a 101-es hadosztály az első pcs-a hazaérkező évfolyamtársaim beosztásáról

Szendei János Gothából Kenyeribe vonult be a Pumákhoz (Kenyeri, 1945. 03. 27.)

¹⁷⁷ Tepliczky úrral a budafoki Baromfifeldolgozó Vállalat export libabontó üzemében találkoztam,. Ő adminisztrátorként dolgozott, én üzemvetető helyettes hűtőraktáros voltam. Közös repülőtishti múltunkról nem beszéltünk, mert akkor nem tudtam, hogy Ő is tartalékos repülőtiszként szolgált.

Szendei János hdgy.

Leírása szerint: „Lejelentkezésünk után megmondtam neki, hogy nem szeretnék bevetésre menni, mert csupán hat órát repültem Messerschmitttel, azt is Me-109 E, F. és G-n. - Ezt megértette, és azt mondta, hogy majd meglátjuk. Bevetésen nem voltam.” Ausztráliába vándoroltam ki. Banktisztviselő lett.

7. század . (1945. január - 1945.05.04.)

A század a 102/1. századnak a 101. hadosztályhoz történő átszervezésekor került.

Parancsnoka Máthé László fhdgy. volt.

vitész Horváth Béla hdgy., Lénárt Tivadar zls., . (50/45. 03. 19-i 101. v. ho. pcs. szerint) kwerült beosztásra.

vitész Horváth Béla hdgy.

Lénárt Tivadar hdgy.

Volt még egy eset vele, amikor nem vette le a gázt és végigvágta a repülőteret, a végén egy malom mellett egy patak volt. A malom palánkját elsöpörve, gyümölcsfáit kinyírva megállt. Az orvos - Finta Sanyi. o. szds. - mentővel ment ki érte. Mondta Lénártnak: „gyere, ülj be a kocsiba.” Azt válaszolta, hogy „ilyen veszélyes járműbe nem ülök bele!” és gyalog kutyagolt be az eligazítóhoz.”

„Lénárt Tivadarra emlékszel? Akadémián szobatársam volt, mindig palócosan beszélt. Mindig hülyéskedett. Kenyeriben bevetésem után látok egy csoportot egy magas termetű férfi mellett. Lénárt Tivadar mondja, hogy akkor kérem szépen elkezdett tarokkírozni a motor és kényszerleszálltam és átugrottam egy fasort.”¹⁷⁸

¹⁷⁸ Sűrű Béla emlékezik 1998. július 15-én Hévízen lakásán. A történeteket lejegyezte: Dr. Farkas Jenő.

8. század (1945. január 15. - 1945.05.04.)

A 102/2. Potyondi század 1945 jan.15-e után került a PUMA hadosztályhoz a 101/III/8. elnevezéssel.

Potyondi László szds.

Sűrű Béla is az átkerült repülőgépvezetők között volt. 1945. 01.06-án kórházban volt első sebesülése miatt. és „kórházban több alkalommal voltam sebesüléseim miatt. Ott volt velünk egy Marcsa Sanyi [Sándor] nevű páncélos hdgy., aki korábban huszár volt, mutogatta lábizmait melyek a vékony szárú csizma miatt kilazultak és ilyen pötyögősek lettek.¹⁷⁹ Apja ezredparancsnokként tartotta fel a támadó oroszokat. Vele Pockingban találkoztunk. Mutatta azt a képet, melyet attól a lelőtt amerikai hdgy-től kapott, akit - mielőtt a parasztok agyonverték volna - motorkerékpárjával. a kőszegi csendőrsre vitt be. Pockingban amikor az amerikaiak el akarták kapni, és fogolytáborba akarták vinni, mutatta nekik a képet és attól fogva, mint fogoly, katonai ellátást kapott. Mikor hazajött akkor már menyasszonya is párává vált.

„[A kórházban¹⁸⁰] Parancsnokunk, egy Juszt Béla nevű tartalékos orvos volt, aki a lógósokat nem bírta. Készültem már nagyon vissza alakulatomhoz. A kórházban volt egy aranyos kedves nővér, akit megkértem, hogy gipszben levő lábamról szedjük le a gipszet és kértem, hogy fogja a lábamat, tudok-e már nyomni vele. A lábkormányra gondoltam. Jött az orvos és mondta, hogy „hagyjuk még, korai az egész Béla bácsi” Nézzük, hogy gyógyul a lábad? És egy kicsit gyorsan nyúlt hozzá. Most én mondtam nek „Hagyjuk Béla bácsi!” Aztán amikor kikerültem és újra gépen voltam, valóban állítatnom kellett a bal féken, hogy kisebb nyomásra is olyan érzékeny legyen, mint a másik. Szerelóm be is állította. Így repültem a géppel. Addig nem is volt baj, mikor egy alkalommal Szentiványi Sminyu el nem kérte tőlem és nagy bukfencet nem csinált vele, mert nem egy formán fogtak a fékek.”¹⁸¹

Onnan kijövet 1945.01.14-én Sűrű Béci Ercsi¹⁸² felett egy LA 5-t lőtt le. (62/45.04.19.)

Ekkor gratuláltam Neki táviratilag Vágfarkasdról: „Évfolyamtól **Vágfarkasdról** jött egy levél aláírással Budaórsre (erre nem emlékeztem):

¹⁷⁹ Ugyanezt az elbeszélést személyesen én is hallottam, amikor mint érettségizet civil repülőgépvezető növendékeket – igaz cögerekkel – (mert ez volt látogatásának alap oka) Váton, Martsa Sándor hadnagy úr meglátogatott bennünket a Horthy Miklós Nemzeti Repülő Alapnál.

¹⁸⁰ Sűrű Béla repülő leírása szerint háromszor volt (01.6-i, 03.11-i és 04.17-i sebesülései miatt) kórházban

¹⁸¹ Sűrű Béla emlékezik 1998. július 15-én Hévízen lakásán. A történeteket lejegyezte: Dr. Farkas Jenő.

¹⁸² A 429/Le. vv. (Honi vadászvédelem) 1945 pcs-át a 75/45.05.12-i e. pcs-csal módosították.

*Gratulálunk első légiqyőzelmedhez. Farkas*¹⁸³

Inkey Viktor (1924. Esztergom, Bádogh Izabella) hdgy. Az osztály alakulásakor áthelyezik a 101./II./ 5. századtól a III./ 8. századhoz.

Inkey Viktor hdgy. 1945. 03. 08-i bevetése alkalmával Soponya és Kálóz K. légterében ellenséges vadászokkal vívott légi harcban eltűnt (49/45. 03. 16.)¹⁸⁴ Nem ismerjük bevetéseinek számát, erre adatokat nem találtam.

Inkey Viktor hdgy.

Sűrű Béla 03.11-én másodszor sebesült. „Ezután ugrottam másodszor és utoljára ejtőernyővel, de olyan buzi módon, hogy ahogy a nagy könyvben megíratott. Belenyomni, előre hajolni, és úgy oldani a kabintetőt. Előzőleg voltam a kórházban lábtöréssel. Még arra is volt eszem meg időm, hogy felhúztam a ballábam mikor földet értem. Sőt egy völgyszakadék jött és csúsztatam az ejtőernyővel, mint egy profi. Abból látszik, hogy zavart voltam, mikor kiugrottam, mert mikor az esernyőm kinyílt azt hittem, hogy csak a segédernyőm nyílt ki. Szántóföldön értem földet, jött két ürge, oroszul beszéltek. Azt hittem, hogy nem saját területre kerültem. Majd jöttek leventék és „Szebb jövő”-vel köszöntek, azok mondták, hogy ezek orosz hadifoglyok. Kezdtam magamhoz térni és magyaráztam óriási orosz nyelvtudásommal, hogy vigyenek az őrsparancsnokukhoz.

Egy 80-100 főből álló magyar csoporthoz vittek, valami családcsoporthoz volt 10 férfi a többi nő s köztük volt egy Szombathelyről ismert Suk Gyurka nevű huszár zászlós is, akivel Szombathelyen hadikórházban voltam. Pálócosan beszélt:

- De jó, hogy megjöttél Béla!
- Tudod, én mindig jókor jövök. Miért jöttem jókor?
- Mert nem adnak nekünk enni.

Látták, hogy ejtőernyővel vagyok, így aztán mikor eljöttünk, a parancsnokság elintézte, hogy ételmezésbe vegyék őket.”¹⁸⁵

¹⁸³ Sűrű Béla emlékezik 1998. július 15-én Hévizen lakásán. A történeteket lejegyezte: Dr. Farkas Jenő.

¹⁸⁴ Szem. nyt., sz.: 1556

¹⁸⁵ Sűrű Béla emlékezik 1998. július 15-én Hévizen lakásán. A történeteket lejegyezte: Dr. Farkas Jenő.

Sűrű Béci bevetések közben alszik.

Sűrű Béla repülési naplóját a melléklet tartalmazza.

Lucskó András t. zls., beosztva az 50/45. 03. 19-i 101. v. ho. pcs. szerint.

Lucskó András zls.

9. század (1945.02.20.-1945.05.04.)

A század parancsnoka Békássy István szds. volt. Korábban az un. „Reich” század parancsnokaként 1944.05.03-án Hildesheimbe vezényelték századát, ahol júliusig intenzív Bf-109-es átképzést kaptak. A században szolgáltak: Szénássy Ferenc,¹⁸⁶ Luzsénszky Pál és Baranyi Károly fhdgy-ok. Repülőgépeket vittek a gyárakból a frontra. Ezután Delitzbe, majd Neurupinba repültek át, ahol elvégezték a FW.190-es vadászkolát két pilótájuk elvesztésével. Átképzés után a német „Honi vadászvédelem” III.J.G.II. osztályába sorolás után 1944.12.16-án Gross-Ostheimbe vezényelték a századot azzal, hogy az Ardennesi légicsatát FW.190F. gépekkel támogatják. Erre már nem került sor, mert 12.01-én hazarendelték a századot és velük alakult meg a 101/III/9. század.

Ekkor került a 9. századhoz 1945.01.01. után - a III. osztály alakulásakor - Polányi István ht.hdgy, az 5. századtól

Polányi István hdgy.

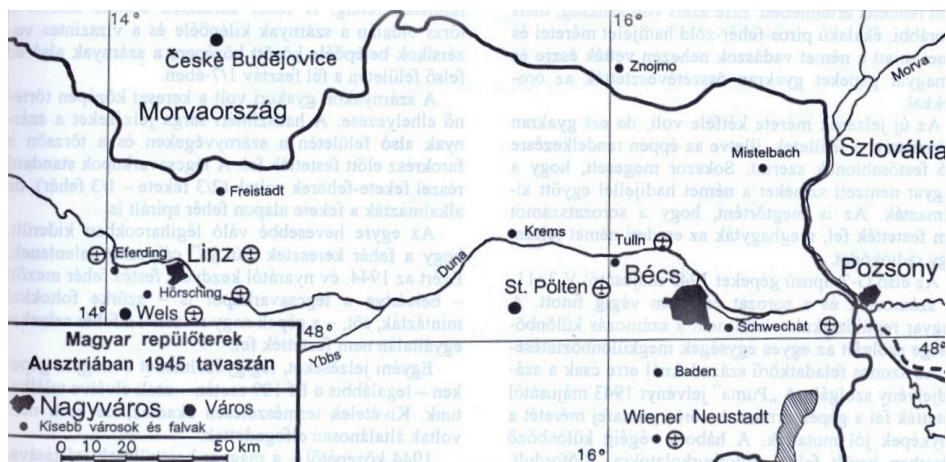
¹⁸⁶ Szénássy Ferenc a háború után Esztergomban a TŰZÉP telep vezetője volt. Érdekes, hogy nem voltam kapcsolatban vele. Ugyanígy később tudtam meg, hogy a Pilismaróti Sáros Mihály évfolyamtársam is Esztergomban volt baromfi keltetésállomás vezető.

Majd márciusban az 50/45. 03. 19-i 101. v. ho. pcs. – csal Mátételki Dezső és Pati Nagy Miklós hdgy-ok.

Mátételki Dezső Pati Nagy Miklós
hadnagyok

Itt oktatta ki egy repülőgép szárnya alatt hétpróbás Polányi Pista a zöldfülű és aggódó Pati Nagy Miklós évfolyamtársát, hogy hogyan kell megúsznia azt, hogy ne kelljen bevetésre mennie.

Magyar repülőterek Ausztriában 1945. tavaszán

PUMÁK GROSSPETERSDOFBAN, 1945.03.27.-29.

MAJD WIENER NEUSTADTBAN 1945.03.29-30.

1945 március 27.-én az egész ezred maradéka áttelepülési parancsot kapott Grosspetersdorfba, majd onnan tovább Wiener Neustadtba.

Berkessy Márton is beosztásra került Kenyeriben 1945. 03. 27.-én. Egy hétre, hogy eljöttek Gothából, a németek Berkessy Marciról minden alap nélkül, azt kezdték terjesztetni, hogy angol kém, mert jól beszélt angolul.

Még Szombathelyen Raposa őrmester kijelentette, hogy részéről befejeződött a háború, harci gépbe nem óhajt ülni. Bü-131-el repült át Grosspetersdorfba.

Ott azonban eléfordult Farkas Károly t. zls. leszálló Messzerének. Az elütötte, Raposa meghalt.

Báti János hdgy., az 1945. 03. 29-i bevetés során Grosspetersdorf légtérében eltűnt. (101/II/5. szd.)¹⁸⁷

Báti János (Acskó) a Puma 5. századánál szolgált, Tétre udvarolt. Minden este lelépett vonattal és hajnalban megjelent. Az altiszti autóbusszal jött ki a repülőtérre, átöltözött overálba és ment ki a startra. Magával vitt egy üres üveget, amelyet napközben, ha repült ledobott menyasszonyának, aki ebből tudta, hogy minden rendben van, nem bukott le.

Grosspetersdorfba történt átrepüléskor, minden bejelentés nélkül levált a kötelékről és – állítólag - menyasszonyától akart elbúcsúzni.¹⁸⁸ Azután csak lelőtt gépét hasraszállva látták a szombathelyi reptér mellett, de Acskó, aki mindig géppisztollyal repült, nem volt sem, a gépben sem mellette.¹⁸⁹ A győri vasgályában egy Acskó jelzésű gépet beolvasztottak.¹⁹⁰

Feltételezhetően géphiba miatt szállt le Szombathelyen. Az a hír terjedt el, hogy megszökött. „Báti Acskó azért lépett le, mert volt egy nagy szerelme, akit nem vették fel a katonacsapadok közé, mert nem volt papírja. Visszament a menyasszonyához. Ezért látták a gépet Mátayék. Lehet, hogy elhurcolták. Katonagyerek volt nem szökhett meg.”¹⁹¹

Rá igazán illik az a magyar katonadal, hogy „Árvából lesz a jó katona, mert nincs aki megsirassa.” Édesapja 11 éves korában halt meg. László bátyjával gyerekeskedett.¹⁹²

Endrődi József az ezred 2. századához Szombathelyre történt áttelepülésékor csatlakozott (Kenyeri, 1945. 03. 27.) és Wiener-Neusadtban, majd onnan Eferdingben szállt le utoljára Messzerrel.

„Két nap múlva tovább települtünk a már említett WIENER NEUSTADTBÁ, de onnét Fw-58-cal visszamentem Grosspetersdorfba szerelőkért. Halasi Sanyit is ott találtam. Erősen alkonyodott, ezért nem mertünk nekivágni a hegyekkel teli útvonalnak, inkább legurultunk a reptér legdélibb végére – ahonnét az oroszokat vártuk – és indulásra felkészülve (sűrített levegő palack mindkét motorra kötve, mellette egy- egy szerelővel) és vártuk a hajnalt. Mihelyt annyira pirkadt, hogy a látóhatáron megjelent a hegycsúcsok körvonala, azonnal indultunk. Szerencsénk volt. Este az oroszok is megálltak az előrenyomulásban. A reptér szélétől kb. 500 m,-re. Legalább is erre lehetett következtetni a felénk irányuló torkolattüzekből. De mire ezek megjelentek, mi már régen a levegőben lőtávolon kívül voltunk.”¹⁹³

Grosspetersdorfban egyszer csak megjelent Sáros Miska is, akit egy parasztházba szállásoltak be. Egy este ott aludtak. Na Miska és mi volt a lánnyal? Tudod az bejött este és azt mondta, hogy „Miska inkább maga mint az oroszok!” Miska azt válaszolta, hogy „inkább az oroszok, mint maga”!¹⁹⁴

Bardon Pál hdgy-ot, 1945. 03. 29-én nyílt parancssal indította útba Debrődi György szds. Grosspetersdorfból Wiener Neustadtba két katonával. . Az oroszok majdnem elfogták és kalandos út után ért Eferdingbe, Prónavölgyi őrnagy osztályába. A Pumáknál Nyári Gyurka szerzett neki „foglalkozást” a Puma I/5. szd.-nál Kiss Elemér fhdgy. századában.

¹⁸⁷ Szakács Károly jegyzete

¹⁸⁸ Frankó Endre közlése

¹⁸⁹ Mátay Andor közlése

¹⁹⁰ Szakács Károly közlése.

¹⁹¹ Sűrű Béla emlékezik 1998. július 15-én Hévízen lakásán. A történeteket lejegyezte: Dr. Farkas Jenő

¹⁹² Farkas: Emlékkönyv 17. o. Édesanyja 1963-ban halt meg.

¹⁹³ Frankó Endre közlése

¹⁹⁴ vitéz Szentgyörgyi Zoltán közlése

„Wiener Neustadt-ban találkoztunk a 102. számú csatarepülő osztállyal, akik rendszeresen támadták az első vonalat olyan körülmények között is, mint itt.

A reptér egyik végén a magyar csatarepülők. A távoli másik végén az orosz harcokocsik a célpont. Egy tankolásra akár négy-öt bevetést is végre tudtak hajtani.

Lassú Béla ht.zls. csak Wiener Neustadtban tudott csatlakozni az ezred 2. századához. (Kenyeri, 1945. 03. 27.) onnan Tullnba, majd Eferdingbe került.

PUMÁK TULLNBAN 1945.03.31.- 04.06.

Mi azonban másnap már Tulln-ba települtünk át. Ez a reptér egy repülő város volt, repülő akadémia, beton kifutópálya, jó elhelyezés, pár napos pihenő. Gépállományunkat az utóbbi két reptéren kiegészítették. Messzer akadt, főleg Wiener Neustadt-ban. Lehetett belőlük válogatni. Mivel alaposan leszaladtunk a térképről, itt volt alkalmunk – igaz, hogy csak német nyelvű – térképeket szerezni. Április 4.-én ülőkészültséget adtunk. Tőlünk egy raj, meg a Zongorától. Ültünk vagy két órát, mire megjött a váltás. Még a készültségi helyen tartózkodtam, mikor Tobak Cica megkért, hogy üljek be a gépbe, mert neki a közelben sürgős dolga támadt.

Alig ültem be a gépbe, ő sem járhatott még messze, mikor kilőtték az indulási parancsot jelentő rakétát. A gépet kezdték indítani, és én rájöttem, hogy Tobak gépéből nem látszom ki. Fölkértem a szerelőktől a kerekek előtt lévő két téglát. Az ejtőernyő alá tettem és így kötöttem be magam. Most már jól kiláttam. Start után rövidesen megtudtuk, hogy Pozsonytól keletre az előrenyomuló orosz oszlopot kell alacsony támadni. Szöcs Lalinak, évfolyamtársamnak lettem a kísérője. Az első meglepetés akkor ért, mikor az első vonalak felett repültünk át. Egyszerre alattunk 50 m.-re egy pamacs szőnyeg terült el. Ez egyáltalán nem zavart. Viszont néhány másodperc alatt ugyanez megismétlődött azzal a különbséggel, hogy most felettünk a következő helyesbítés telibe találhat, ezért behúztunk a felhőbe. Ekkor nagyon megijedtem. Arra gondoltam, ha most itt eltalálnak, és nekem ugrani kell, a kinyílt ejtőernyőbe beleeshet az egyik téglá, az ernyő becsukódhat és zuhanok a földre. Az eszembe sem jutott, hogy már a gépben megsérülhetek. Valóban a Duna északi partján tömött sorban vonultak a szekerek, kocsik és mindenféle járművek. A raj kettévált. A másik fele a környező dombok közül tüzelő légvédelmi ágyúkat vette célba, mi pedig Lajával az országutat. Az alacsony támadás csak néhány másodpercig tartott, de leírása sokkal többet vesz igénybe. A rácsapáskor jobbról kísértem Lali. Tüzet nyitottunk és lőttünk. Igen, ám de Lali jobbra kezdett fordulni. Én abban a pillanatban befejeztem a tüzelést, de az utolsó nyomjelző lövedéket csak félméternyire láttam Lajos kabinja mellett elmenni. Az úton lévő járműveket végiglöve felemelkedtünk. Lali valamit vonszolt magával. „Nem húz a motorom” mondta be a rádión. „Hazakísérlek” válaszoltam neki. Őt biztosítva értünk haza. Leszálláskor nagyon átejtette a gépet. Nem csoda, hiszen mind a két szárny belépő éle roncs, a légsavar kúp áthasítva, a farok keréken egy köteg drót. Két villany- vagy telefon oszlop között repültünk át. Ő elől szakított, én mögötte már tiszta helyen repülhettem át. Ez volt az utolsó bevetésem.”¹⁹⁵

Az első ezred parancs Tulln repülőterén (50/45. 04. 03.)

„Lassú Béla, és Szentgyörgyi Zoli Németországban jött hozzánk. [Ekkor már a hadosztály már osztállyá csökkent.] Zoli kérdezte tőlem, hogy csinálod Béci, hogy neked van a legtöbb bevetésed? Mondtam neki, hogy mindig a starton kell ólálkodni és menni mindenki helyett, amikor arra szükség van. Bécsújhely fölött, csaknem szárnyvégre kísért, mondtam neki menjen messzebb, mert így kettőnket fognak lelőni. F... kis srác volt. Itt már

¹⁹⁵ Frankó Endre közlése.

Eferdingben egy osztály egy szd. volt. Kálmán Pista mellett, velem is repült, s mert nem tudta a veszélyt, még nem tudta a veszélyt felmérni és a légvédelmi tüzéséget figyelmen kívül hagyta.”¹⁹⁶

Sűrű Béla (1921, Görgeteg, Schrammel Mária) t. zls. f. év. [1945] 03. 10-i légiharcban találat következtében a kabinban robbanó lövedék szilánkjai által az álla alatt és a jobb térdhajlatban sérüléseket szenvedett. Tűzkeresztjéhez sebesülési pántot érdemelt ki (54/45. 04. 01.).

Létszámfeleslegként Pockingba küldték:

Az I. oszt-tól: Bársony György, Kardos Miklós, Endrődi György, Orosz Attila, Pintér Gyula, Frankó Endre, Graffy György ht. hdgy-okat, Farkas Károly, Bözsöny György t. zls-okat.(54/45. 04. 01.)

A II. osztálytól Bardon Pál hadnagyot küldték Pockingba.

Bajza László hdgy. Tulln repülőteréről felszállva 1945.04.04-én eltűnt.¹⁹⁷

Fertő tó-Bécs és Pozsony között folytatódtak a bevetések Tullnból, ahol már több volt a gép, mint a pilóta. E harcokban Füleki fhdgy. Nánási és Bajza hdgy-ok és Fülöp Pál szkv. hősi halált haltak. A harcokban 10 repülőgép semmisült meg¹⁹⁸

PUMÁK LINZBEN majd EFERDINBEN-RAFFELDINGBEN 1945.04.05.-

A III. Oszt-tól Pockingba áthelyezve: Ladó Antal és vitéz Horváth Béla hdgy-ok, Lassú Béla, Birkhoffer György¹⁹⁹ és Lucskó András t. zls-ok (55/45.04.10.), Mátételki Dezső ht. hdgy. (56/45. 04. 11.)

Ladó Antal hdgy.

„A 101./I./3. szd. kötelékébe tartozó Gáspárfalvi József (1924, Miskolc, Miskovic Margit) ht. hdgy. az 1945. 04. 03-i alacsony támadás alkalmával lgv-i találat következtében Wiener Neustadt és a Fertő tó között ellenséges terület felett K 7-es jelű rg-ével kényszerleszállást hajtott végre (57/45. 04. 13.) [Hadifogságba esésének leírását a „Szovjet hadifogságban” fejezetben olvasható.]

„Április 6.-án egy Messzerrel Tullnból Linzbe, majd Linzből Eferdingbe repültem. Egy - két nap alatt megérkezett az egész ezred alaposan megfogyatkozva. A három

¹⁹⁶ Sűrű Béla emlékezik 1998. július 15-én Hévízen lakásán. A történeteket lejegyezte: Dr. Farkas Jenő

¹⁹⁷ Pataki Iván - Rozsos László - Sárhidai Gyula: Légiháború Magyarország felett II. kötet

¹⁹⁸ M. Szabó Miklós: A magyar királyi honvéd légierő a második világháborúban c. könyve 293. oldalán

¹⁹⁹ Nem volt évfolyamtársunk

osztályból a benzinhiány és a veszteségek miatt három század alakult. A feleslegessé vált műszakiakat és pilótákat rövid úton, gépkocsikon Pockingba küldték. Az ottani repülőtérhez tartozó „Helferin” (kisegítő, telefonkezelő nő) kiképző iskolán nyertünk elhelyezést. Itt volt a légierő maradványainak gyűjtő helye.”²⁰⁰

1945.04.06. Szakács Károly hdgy. Szentgyörgyi Dezsővel visszament Tullnba a GO 145-ért és a hajózókért.²⁰¹

1945. 04. 11-i bevetéséről Csizmadia Sándor hdgy. fehér 12 jelű rg-ével nem tért vissza.

1945. 04. 13-i bevetésekor Eggenhoffer Béla (1924. Nagymegyer, Brokes Auguszt) ht. hdgy. fekete 12-es jelű rg-ével Bécstől ÉK-re eltűnt (59/45.04.15.)

Halálhírét Erzsébet és édesapja öt évig titkolta az anya és feleség előtt.

Paracsnoka Fülöp István örgy. - mint a család ismerőse - vette Béla értékeit magához, melyekből a család csak egy EB jelű zsebpendőt 1946-ban postán kapott vissza.

Emlékét Erzsébet nővérének gyermekei és unokái őrzik.

Bátorfi János ht. zls. a márc. 21-i veszprémi légitámadáskor megsebesült és a jánosházai kórház sebészeti osztályára vették fel (60/45. 04. 16.)

A vele levő vitéz Berényi Sándor t. zls. is arcán kapott egy repeszt.

1945. 04. 16-án Szentágotai József ht. hdgy. bevetéséről sárga 5 jelű rg-ével nem tért vissza (Szerencsére ez tévedés volt, mert a 70/45. 04. 30.-i ezredparancsban a III. Osztályhoz osztották be. Szentágotait lelőtték, ejtőernyővel kiugrott, a függőleges vezérsík elkapta, több bordája törött, ejtőernyője kinyílt, talajérkezéskor a földön is végiglőtték.

Ugyanezen a napon (04.16-án) Szakács Károly egy Mustangot lőtt le.²⁰²

Bardon Pál hdgy-nak két bevetése volt földi célok ellen. A másodiknál a 101.v. ho. parancsa szerint: „Bardon Pál ht. hdgy. 04.21-én ellenséges (szovjet) lgv. lövedék találata miatt Wittingentől 5 km-re (cseh területen) a fekete 13 jelű, Me-109-es rg-ével hasra szállt.”

Csizmadia Sándor hdgy. (1920. Csermeli, Vezér Ilona) 1945. márc. 13-i (korábban 11-i) bevetése alkalmával Bécs légterében, La 7 típ.-ű szovjet rg-ekkel vívott légiharcban találatot kapott, lezuhant és hősi halált halt (62/45. 04. 19.)

Téves értesülésből eredő parancs volt.

Ezt módosította a 69/45. 04. 28-i e. pcs., mely szerint él és a Linz-i német tábori kórházba került.

Nyáry György hdgy-ot a II. Oszt-tól útba indítják Pockingba.

A német I. Légi hdt. pk. 04. 20-án Bronz Front Flugspange kitüntetést adományozott Pintér Gyula, Szócs Lajos (I. oszt.) Balogh Pál és Endrői György (II. oszt.) ht. hdgy-oknak.

Szakács Károly (1923. Sopron, Pokker Emilia) ht. hdgy. 1945. 04. 06-án, Bély Ödön (1922. Moson, Horváth Erzsébet) t. zls. 1945. 04.10-vel a Tűzkereszt I. fokozatát hadiszalagon a kardokkal és koszorúval érdemelték ki (63/45. 04. 21).

Lénárt Tivadart a III. Oszt-tól a II. Oszt-hoz helyezték át.(64/45. 04. 22.)

Pati Nagy Miklós bevonult a III/9. századhoz.

Sűrű Béla t. zls-nak az 1945. 04. 16-i (?) Marschtsok É.-on történt bevetése során térdízülete felett az elülső oldalon, öt helyen sérült, ezért a Tűzkereszt Alap szab. 4. paragrafusa értelmében a 12.23o/1. v. rep. ho. II. 1945. sz. rend-ével már odaítélt I. o. Tűzkeresztjéhez a sebesülési pántot másodízben odaítélték.

vitéz Berényi Sándor t. zls. 04. 19-én kényszerleszállt fekete 2-es jelű, Me - 109-es rg-ével, 100 %-os töréssel,

²⁰⁰ Frankó Endre közlése

²⁰¹ Szakács Károly jegyzete

²⁰² Uaz.

Bardon Pál ht. hdgy. 04. 21-én elgs. lgv. lövedék találata miatt Wittingentől 5 km-re fekete 13 jelű, Me-109-es rg-ével hasra szállt.

Bély Ödön t. zls. 04. 22-én Strass K-en fekete 3 jelű, Me-109-es rg-ével lelőtték, kényszerleszállt ²⁰³,

Pintér Gyula ht. hdgy. Pockingból bevonult, az I. Oszt-hoz került beosztásra. (64/04. 23. pcs. 1, 2, 4, 9, pontjai).

1945.04.25-én

Az amerikai légierő Rafferdingben

**A 101/I. osztály két Bf 109G típusú fehér 4, fehér? jelzésű,
A 101/II. osztály két Bf 109G - 10/U4 fekete 1 és fekete 10 jelzésű,
A 101/III. osztály egy Bf 109G-10/U4 sárga 11 jelzésű, és egy Bf 109G-14
sárga 9 jelzésű
repülőgépeit alacsonytámadásával felgyújtotta ²⁰⁴**

1945.04.26. „Pajtások lettünk” ²⁰⁵ a bajtársak illetve az Úr megszólítás helyett

A Magyar Koronás Ezüst Érdemérmét a hadiszalagon a kardokkal kapták: Eggenhoffer Béla, Pintér Gyula, Bádi János hdgy-ok,

A Magyar Koronás Bronz Érdemérmét kapták: Inkey Viktor, Szöcs Lajos, Nyári György hdgy-ok, és Sűrű Béla t. zls. (69/45. 04. 28.).

A III. Oszt-tól Pockingba helyezték Polányi István ht. hdgy-t.

Szénai János hdgy. helyére a III. Oszt-nál Szentágotai József hdgy. került (70/45. 04. 30.).

Az ellenség előtt tanúsított bátor és vitéz magatartásáért a Magyar Koronás Bronz Érdeméremre terjesztették fel Endrői György és Szakács Károly hdgy-okat, és Bély Ödön t. zls-t.(71/45. 05. 01.)

A 72/45.05.02. az utolsó (L 189) tábori postaszámú e. pcs.:

Lévay Győző szds. úr a 102. csatarepülő századhoz Pockingban toborozta: Frankó Bandit, Berkessy Marcit ²⁰⁶, Eleőd Attilát, Farkas Karcsit, Bardon Palit és még 1-2 társunkat Eferdingbe. ²⁰⁷

Lévay Győző szds.

FW 190-es átképzésre, ahol április 31-én tanulmányozták a gép műszaki leírását. Erre az időre Frankó Bandi így emlékezik:

²⁰³ Szakács Károly jegyzete

²⁰⁴ Punka György: A „Messzer” c. könyve 124. oldala szerint

²⁰⁵ Uott.

²⁰⁶ Berkessy Marci a háború végén Szendei Jánossal Linzen át Passauba szökött, ahol az amerikaiak elkapták őket és az amik. Pockingba küldték

²⁰⁷ A 102. vadászbombázó (csatarepülő) osztály század erőre csökkent

Frankó Endre: A 102 „csatarepülő” osztálynál

Néhány napi itt tartózkodásunk után meglátogatta a tábort Léway Győző százados (Szőr) aki pilótákat toborzott a 102 csatarepülő osztálya részére. Ez az alakulat Ju - 87-esekkel (Stuka) mint zuhanó bombázó század harcolt a keleti fronton. Most Fw - 190 – esekkel csatarepülői feladatot látott el. Az utóbbi napokban sok új gépet kaptak és ezekhez toborzott pilótákat elsősorban a Pumáktól ide vezényeltek közül. Én is jelentkeztem többedmagammal.

Másnap már újra Eferdingbe voltam, de a reptér túlsó oldalán. Míg a Pumák a Raffeldingi oldalon, mi a másikon. Elhelyezésünk egy gyönyörű kastélyban volt. Itt csak a hajózók és hozzátartozóik nyertek elhelyezést, meg egy páncéltörő ágyús fél üteg (két ágyú) melyek a kastély védelmét látták el. A kastélytól egy gyönyörű út vezetett sűrű erdőn keresztül a Duna partra. Sajnos csak az első nap élveztük az új gépeket, bele is ülve, tanulmányozva. Másnap egy alacsony támadás során az összes gépet kilőtték. Ezzel gyakorlatilag nekünk is befellegzett a repülési lehetőség.

A legnagyobb meglepetésemre itt találkoztam unokanővéremmel, Csuka Ancival, mint Boucsek József rep. hdgy. feleségével. Férje egy dunántúli bevetésről nem tért vissza, Anci viszont terhes volt. Minden esetre nagyon megörültünk egymásnak, és én megígértem neki, hogy mellette maradok és a lehetőséghez mérten haza segítem.

Miután a hajózókon kívüli személyzet és hozzátartozóik a városban a főtéren az iskolában laktak, naponta napos tiszti szolgálatot kellett ott tartanunk. Az iskola össze volt kötve telefonvonallal, a kastéllyal. Egyik nap észrevettem, hogy a repgép. szerelők egy 12 éves forma gyereket fürösztönek, majd öltöztetnek. Kiderült, hogy a fiú az enyingi nevelőotthon és árvaház lakója volt, de a háborús események hatására szélnak eresztették őket. Azóta kóborol többnyire a szerelőkkel. Kaki posztból ruhát csináltattak neki ejtőernyő selyemmel bélelve, és minden rosszra kitanították, amire csak lehetséges volt. Farkas Karcsival, egri tanítóképzőt végzett barátommal és évfolyamtársammal elhatároztuk, ha lehet, felneveljük. Ezzel gyakorlatilag magunkhoz is vettük. Karcsi vállalta, hogy a számtant, olvasást és írást egy kicsit gyakorolja vele, mert úgy látszott abban egy kicsit gyenge. Egyébként igen értelmes gyerek volt. Ezen kívül más dolgunk nem volt, mint lesni, hogy melyik csapat fogságára számíthatunk. Az osztály állományát vadonatúj ruházattal látta el a parancsnokság. A közelben horgonyzott egy magyar hajó, rajta hegyi vadászok felszerelésével. Mindenki kapott sítakancsot, hozzá katonai sínadrágot, és természetesen vadonatúj fehérneműt. És továbbra is számítgattuk, hogy kell e tovább mennünk nyugati irányba, hogy amerikai fogságba essünk. Úgy látszott, maradhatunk.

Május első hetében történt, hogy az amerikai csapatok elérték Raffelding határát. A városban éppen Berkessyi Marci volt ügyeletes tisztként szolgálatban. A déli váltás után azonban nem tért vissza a kastélyba. Mivel a kastély és városi iskola között műszaki hiba miatt megszakadt a telefon összeköttetés, Léway Szőr kezdett idegeskedni. Önkéntes jelentkezőt kért, aki bemegy a városba, valami hírt szerezni. Egyedül én jelentkeztem erre a feladatra, de mondtam, hogy szeretném, ha valaki legalább távolról követne, hogy tudja jelenteni, ha valami történik velem. Bogáti Péter műszaki hadnagy vállalkozott erre. Én elindultam viszonylag új ruhámban, derékszíj nélkül, de pisztolyom a nadrágzsebemben volt. Szép lassan közeledtem a város szélső házai felé, mikor megláttam Marcit hazafelé tartani. Már az utolsó szélső háznál járhatott, mikor egy géppisztolysorozat hatására hasra vágódott, majd fölállt és a ház mögé ment be. Bemenetkor még kezében volt valami, amit lóbált, de amikor kijött, már üres volt a keze. Az történt ugyanis, hogy olasz partizánok (németországi fogolytáborokból szabadult, német szempontból megbízhatatlan foglyok) járták a környéket

felfegyverezve a front előtt, és fogdosták össze és fegyverezték le az SS katonákat. Marci szerint a magyarokhoz igen barátságosak voltak. A városszéli házaknál is ilyenek lőttek rá, elvették a néhány perccel egy német katonától korábban kapott „Parabellum” pisztolyát, de szó nélkül tovább engedték. Mutatott is a környező tanyai házak között párosan mászkáló civil ruhás embereket. Tovább ballagva hazafelé össze is találkoztunk ilyen „járőr” párral, de rövid beszélgetés után, mikor kiderült, hogy magyarok vagyunk, szó nélkül tovább engedtek. Az úton az utolsó kanyar következett. A kanyarban 4 olasz partizán egy szinte gyerekekből álló kisebb SS csoportot fegyverzett le. A szántóföldön át könnyen le tudtuk volna vágni a kanyart, de a korábbi példán okulva nem tettük. Melléjük érve váratlanul minket is berántottak a lefegyverzendők közé, és el kezdtek motozni. Én elhatároztam, hogy átadom féltve őrzött pisztolyomat. Motozás közben szólaltam meg – természetesen németül – hogy nálam van egy . . . keze átsiklott a zsebemben lévő pisztoly felett . . . egy cigarettatálca, pénztárca . . . A motozást ugyan abbahagyta, de a kezünket a tarkónkról nem vehettük le. Eszük ágába sem jutott, hogy bennünket elengedjenek. Mivel az SS gyerekeknek lovas szekerek is volt, arra rakták holminkat, és négy fegyveres kíséretében, kezünket a tarkónkon tartva ballagtunk az első vonalból a város túlsó megszállt vége felé.

Hát erre nem számítottunk. Kezdtem megjegyezni, hogy mi lesz akkor, ha később a fogságban találják meg nálam az elrejtett (nadrágzsebben) lévő pisztolyt. Halkan megbeszéltem Marcival, hogy hangos tolmácsolásra kérem, és mondja meg nevemben kísérőinknek, hogy én bár a motozásnál mondtam, de nem megértve nem vették el a pisztolyomat. Mivel korábban ilyen helyzetben nem voltam történhetett meg velem, hogy az egyik marhaságot csináltam a másik után. Ha már nem adtam át motozáskor, minek kellett itt a senki földjén ezt elővenni. A folytatás: a mögöttem jövő ór benyúlt a zsebembe, kivette az ott lapuló pisztolyt, és saját fegyverével együtt átadta a mögötte jövőnek. A visszafordulásával vett lendületével nyomatékosított kezével úgy szájon vágott, hogy a földre estem. Még egyszer ütött ököllel, de az már nem ért olyan váratlanul, sikerült elkapnom a fejemet. Fölugrottam a földről, mert itt a senki földjén nem tartottam helyesnek sérülést imitálni és fekvé maradni, mert könnyen kaphattam volna egy golyót és otthagynak. Minden esetre volt témájuk az öröknek a hátralévő úton. Elérve a házakat egy udvaron megálltunk. Az SS gyerekeket egy udvari fáskamrába zárták, mi Marcival csak a fal mellett álldogáltunk. Az udvaron a kapu mellett egy amerikai fegyveres ór vigyázott ránk. Valahonnan egy csajkát kerített, majd megtöltve vízzel ide adta, hogy mossam meg véres arcomat. Mire ez úgy, ahogy sikerült, a kis SS srácok cigarettát dobáltak nekem a „ketrecből”. Az ór adott tüzet. A kora gyermekkoromat leszámítva, nem dohányoztam Most viszont nagyon jólesett a gyenge német cigaretta. Az egyikről gyűjtöttem a másikra. Mások fogságba esésükkor szoknak le róla, én akkor szoktam rá. (Pechemre.)

Már alkonyodni kezdett, mikor kinyílt a ház ajtaja és iszonyú sok katona özönlött ki rajta. Megértettem, hogy miért nem vittek be a házba. Nem tudtak volna bepréselni bennünket. (Az SS gyerekeket sem!) A ház előtt négyes sorokba rendezték a tarkó fölött összekulcsolt kezű foglyokat és a sor végére besoroltak bennünket is Marcival. A menet elindult az országút mentén a városból távolodva. Mögöttünk a fegyveres örök között ott voltak, ami olasz partizánjaink is. Felém mutogatva másról sem esett szó, mint a „pisztol, pisztol, pisztol.” Néhány száz méterre a város szélétől az út mentén egy rétnél megálltunk. Az úthoz közel egy asztal állt. Előtte egy amerikai százados tolmáccsal. A rét felől négyyszögben amerikai katonák álltak lábhoz tett fegyverrel. Ez három oldalról zárta a „négyyszöget” a negyedik oldalt a mi csoportunk alkotta az útról.

Egyszer csak hátulról egy puskatussal bökdösnek, hogy menjek ki az asztalhoz. A bökdöső az én olaszom volt. A százados valamit kérdezett angolul, a tolmács gondolom ugyanezt németül. Ezalatt átvillant az agyamon, hogy a szolgálatban lévőket ellátták egy

angol nyelvű írással melyben az állt, hogy a papír tulajdonosának alakulata le kívánja tenni a fegyvert az amerikai csapatok előtt. A papír tulajdonosa a megbízottat a parancsnokához kíséri. Ennek a papírnak nálam kell lennie. Lázasan kezdtem keresni zsebeimben. A századost nem igen érdekelte, mikor is végre megtaláltam. Elé tartottam, de ő el akarta tolni. Mégis vetett rá egy pillantást, mert végül is elvette és elolvasta. Ezt a lélektani pillanatot használtam fel arra, hogy a nyelv nem ismerésemet felhasználva közöljem, hogy a barátom jól beszél németül. Sikerült, engem visszavittek a sorba, Marcit meg előre. Azonban mire komoly tárgyalásra került volna a sor, minket külön állítottak, hogy majd később visszatérnek ránk. A fogságba esett katonákkal szórakoztak, hallgatták ki őket. Ácsorgás közben arra lettem figyelmes, hogy egy dzsip közeledik felénk magyar katonatiszt utassal rajta. Magyar szó ütötte meg fülemet. Oda kiáltottam: kik vagytok! (Erősen szürkült, nem igen lehetett jól látni.) Kecs Edgár a légierők parancsnoka, volt a válasz. Odamentem és jelentkeztem nála. Közölte, hogy az amerikaiakkal azért járja az első vonalat, hogy egyszerűbbé tegye a megadást, vagyis a fegyverletételt, illetve megakadályozzon minden ellenállást. Mikor ismertettem vele helyzetünket, közölte, hogy ennek a divízióknak a partraszálláskor volt két halottja. Most itt a város előtt is van már kettő. Elhatározták, hogy még éjjel előtt megbombázzák a várost. Ismerve az amerikai bombázások pusztító eredményét előadtam, hogy a városban van az osztály nem repülő része családotól, asszonyostól-gyerekestől. Kecs Edgár valakivel tárgyalni kezdett, majd meg kérdezte, hogy ki tudom e hozni őket a városból, mert ebben az esetben várnak addig a város bombázásával. Én vállaltam, Marci viszont örülségnek tartotta a tervet, de közölte, ha én vállalom, velem tart. (Azt hiszem a délutáni érte menetelemet akarta viszonzni.) Arra kértem az ezredes urat, hogy valami fegyvert szerezzen számunkra, amíg visszaérünk. Tárgyalt is az amerikaiakkal, de fegyver helyett egy géppisztolyos fiatal őrmestert kaptunk, ki állítólag elkísér az útra. A kis őrmester szerencsémre csak annyit tudott németül, mint én. Igen jól megértettük egymást. Hárman indultunk el a feladatra. A városba bevezető úton a kis őrmester a tankcsapdáig kísért. Ott leállt és közölte, hogy amíg lát, biztosít, de tovább nem jöhet. Hogy visszafelé ne legyenek problémáink „Fraulen” (kisasszony) jelszót beszéltük meg. A város teljesen kihalt volt, sehol semmi mozgás Tudtam azonban, hogy a csapatunk körlete előtt őrség sétál. Emlékeztem arra is, hogy az iskola épülete mellett kb. egy méter széles sikátor van. Ezen keresztül közelítettük meg a teret. Mielőtt kiértünk volna a főterre, megvártuk, míg az őr a sikátor elé ér, akkor elkapva puskáját a földre rántottuk. Csak néhány másodpercig tartott az egész. Szerencsémre az őr a két nappal ezelőtti szolgálatom idejéből emlékezett rám, na meg Marcira is. Így viszonylag csendben jutottunk be az iskolába. A napos tiszti ügyeletet Sörlei Kázmér hdgy. tartotta. Vele akartam megbeszélni a teendőket. De ő a sorakozó elrendelését sem volt hajlandó megtenni. Erre felhívtam Lévy Szórt, mivel időközben megjavították a vonalat. Ő ugyan beszélt Kázmérral, de aztán felhatalmazott, hogy tegyek legjobb belátásom szerint, és vegyem át a parancsnokságot. Nagyon nehéz volt főleg az asszonyokkal megértetni, hogy most nem az anyagi javak mentése az elsődleges, hanem kikerülni a bombázás hatásköréből. Végre nagy sokára ugyanazon az útvonalon melyen bejöttünk megindultunk kifelé. Persze egy bakancs koppant a kövön, erre egy tömeg „pszt” hangzott fel, majd mások igyekeztek csitítani az imént püsszegőket.

Végül kiértünk a kis őrmesterhez, aki hűségesen várt ránk. Meglepődött, mikor megtudta, hogy senkivel nem találkoztunk és a védelemnek a legcsekélyebb nyoma sincs. Ezt jelentvén parancsnokainak összeállt vagy 10 emberből álló raj fekete köpenyben, feketére festett arccal. Elindultak a városba, hogy ellenőrizték a védelmet. Ők sem találtak semmi jelét annak, hogy a városban katonák lennének. Ezzel a bombázás elmaradt, mert nem volt miért. Legalább is úgy látszott. Az éjszaka hátralévő részét az amerikai első vonal környékén töltöttük. Hajnalhasadáskor vettük észre hogy egy amerikai katona fekszik az árokban, egy hálósákban. Az árokban csak egy minimális víz csordogált, de az elég volt

arra, hogy az árokba fekvő katonán átfolyjon a víz. Ébredéskor fenekét kissé megemelve engedte lefolyni az összegyűlt vizet, majd széthúzva hálózsákja tipp-zárját szárazon bújt ki belőle. Mellettünk volt felállítva egy légvédelmi ágyú. Kezelője magyar származású amerikai volt. Sohasem járt Magyarországon, de túrhetően beszélt magyarul. Megkérdezte, mi a véleményem az amerikai illetve az orosz léghárításról. Megdöbbszent mikor elmondtam neki, hogy az amerikai léghárításról nincs tapasztalatom, de az orosz katona a földre hanyatt fekszik és tüzel a fegyverével, legyen az géppisztoly, puska, vagy pisztoly. Hihetetlennek tartotta, hogy még aknavetőkkal is lőnek. Vitatkozni kezdett, hogy az ilyen léghárítás nem lehet hatékony. Pedig, ha lett volna része benne . . .

A legnagyobb meglepetésre, mikor az amerikaiak reggel be akartak vonulni a városba, fegyverropogás fogadta őket. Tehát mégsem volt német katonáktól mentes a város, mint azt az éjszaka folyamán sejtettük. Erre egy német tiszt hangszóróval felszerelt kocsival előre ment és megadásra szólított fel a város védőit. Rövid alku után szabad elvonulás feltételével hajlandók voltak a védők átadni a várost. Rövid gondolkodás után meg is kapták a lehetőséget. Erre 5-6 szinte gyerek, nótaszóval, vállukon fegyvereikkel vonultak ki az elképedt amerikai katonák sorfala között a városból a közeli erdő irányába.

Néhány óra múlva – de még délelőtt – rám is sor került. Dzsipre raktak és egy golyószóróval felszerelt dzsip kíséretében mentünk a kastélyba. Még szerencse volt, hogy az amerikaiakat figyelmeztettem a kapu melletti két gépágyúra, melyek tüzelő állásban voltak. Elmagyaráztam nekik, hogy erre csak azért volt szükség, mert a német SS alakulatok minket is be akartak vetni a harcokba és ez elleni szándékunk nyomatékos megértetése érdekében voltak tüzelő állásban.

Május 1-én Mustangok alacsony támadása ezt a FW 190-es gépparkot is a földön megsemmisítette.

1945.05.03-án az, ami vadászok minden Messzert és Fw-ot felégettek

Berkessy Marci és Frankó Bandi ²⁰⁸ volt tanúja annak a négy német SS nótaszóval való elvonulásának, akik egy amerikai gépkocsizó osztály ellen védték Eferdinget.

Marci jelentette az amerikaiaknak a csatarepülő osztály jelenlétét az eferdingi kastélyban. Kérte az amerikaiakat, hogy ne ágyúzzanak, mert ott csak mintegy 300 menekült civil családtag tartózkodik, és ezzel megmentette a várost. Ők vezették az amerikaiakat szálláshelyükre, Léway örgy-hoz, és ott álltak feszes vigyázzban, hegyivadász egyenruhában, amikor az osztályparancsnokuk egy amerikai alezredesnek beadta a jelentését és ezzel fogságba estek. ²⁰⁹

²⁰⁸ Frankó Bandi visszament Pockingba és 1945 karácsonyán itthon volt.

²⁰⁹ Léway Győző: A Va-bo-k (csatarepülő) /Vadászbombázók/ rövid története. (MSz.1986.48-67.p)

Kontraszti Bandi ²¹⁰ is velük együtt ment át teherautókon, csaknem teljes felszerelésükkel - a pockingi gyűjtőtáborba.

1945. 05. 02-án a M. Kir. 101. vadászrepülő ezrednek a következő gépazonossági számú repülőgépei maradtak meg:

I. osztály Fehér 1,3,5,7,8,9,10,11,13,15, tíz repülőgép

II. osztály Fekete 2,6,9,11,13,14,15, hét repülőgép

III. osztály Sárga 1,2,3,6,6,9,14,15, nyolc repülőgép ²¹¹

1945.május 5-én Szakács Karcsi feltette a költői kérdést, hogy „Foglyok lettünk?”

[Az AMERIKAI HADIFOGSÁGBAN fejezet ad erre a kérdésre feleletet.]

LÉGIGYŐZELMEK ODAÍTÉLÉSE:

A 429/Le. vv. ²¹² 1945 pcs-a alapján:

Pintér Gyula	44. 11. 16. Jászberény DK	1 Lag 5
	45. 03. 09. Igal	1 Boston III
	45. 03. 16. Pátka D.	1 Il-2
Báti János	45. 03. 19. Bánhida Ny.	1 Il-2
Szőcs Lajos	45. 03. 21. Alap ÉK.	1 Jak 3
	45. 03. 23. Siófok Ny. ²¹³	1 Boston III.
Balogh Pál	45. 03.19. Tóváros K	1 Jak 9
	45. 04. 13. Bécs ÉNy.	1 Jak 9
Asztalos Károly	45. 03. 09. Csór D.	1 Boston III
Endrői György	45. 03. 19. Agostyán	1 Il-2
Nyáry György	45. 03. 23. Siófok ²¹⁴	1 Boston III
	45. 04.13. Bécs É.	1 Lag 5
Sürü Béla	45. 01.14. Ercsi ²¹⁵	1 LA 5 (62/45.04.19.)

VADÁSZCSOPORTOKBA BEOSZTOTTAK TOVÁBBI SORSA

1. VADÁSZ csoportba tartozók sorsa:

2 fő Inkey György, Kovács Sándor ht. hdgy. légi harcban hősi halált halt - (16 %),

3 fő Bakonyi Miklós, v. Diószeghy György Veszprémben, Jencs Zoltán Győrtől délre repülőhalált halt. (25 %).

1 fő Báti János bevetés alatt eltűnt (9 %).

²¹⁰ Kontraszti Bandi is miután kézsérülése miatt a németországi kórházakból hazajött, Messerschmitttel nem engedték repülni, majd gép- illetve emberhiány miatt géppuskás szakaszparancsnokként utóvédharcokban vett részt a Szombathely-Egyházasköte-Sorokpolány arcvonalon. Ausztriában gyalogosan menetelve húsvét után elérte alakulatát a 102-es csatarepülőket. Eferdingben még volt reménye Focke-Wulf 190-essel repülnie a Puma vadász ezreddel egy repülőtéren. Ő is 1945 decemberében Lévy szds. elbocsátó levelével tért haza Budapestre

²¹¹ Punka György: A „Messzer” 119.o.

²¹² Feltételezem, hogy Vadász védelmi parancsnokság, vagy bizottság rövidítése lehetett

²¹³ A 67/45. 04. 26-i e. pcs-csal módosították

²¹⁴ A 67/45. 04. 26-i e. pcs-csal módosították

²¹⁵ A 75/45.05.12-i e. pcs-csal módosították.

1 fő Kardos Miklós sebesült (9%)

5 fő Balogh Pál, Szöcs Lajos, Pintér Gyula, Endrői György, Sürü Béla több bevetéssel, légigyőzelmekkel, kitüntetésekkel, többszöri sebesülésekkel, fejezték be a háborút (41 %).

Összesen 12 fő.

A MÁSODIK vadászcsoporthoz tartozók sorsa:

4 fő Asztalos Károly, Bajza Károly, Eggenhoffer Béla és Szabó János ht. hdgy. légi harcban hősi halált halt (29 %),

2 fő Bözsöny György és Gáspárfalvi József légi harcban megsebesült, (14 %)

6 fő Nyáry György, Szakács Károly, Polányi István, és Frankó Endre ht. hdgy., Bély Ödön és Dinka Tibor t. zls-ok a PUMA ezredben szolgáltak a háború végéig. Amerikai fogságba estek. (43%).

1 fő Török Ferenc ht. hdgy. a kiképzés alatt repülőhalált halt (7 %)

1 fő Orosz Attila ht. hdgy-t a Pumánál letiltották a repülésről. (7 %)

Összesen 14 fő.

A HARMADIK csoportba beosztottak sorsa:

1 fő, Horváth János ht. hdgy. Felsőszelibe történő áttelepüléskor Búcker 131-el repülőhalált halt. (3 %)

10 fő, nemes Keller László, Szendei János, Endrődi József, Graffy György, Berkessy Márton, Kovács Gábor, Bardon Pál, vitéz Szentgyörgyi Zoltán, Szentágotai József, Lassú Béla, Németországból hazajött, a Pumához és átképzésre bevetésre is kerültek majd amerikai fogságba estek. (34 %)

4 főt Gothából hazaküldtek Imecs József, az I/2 csatarep. oszt.- hoz, Mátételki József és Sáros Mihály ht. hdgy-okat Sárvarra küldték vissza, ahol gy. szak. pk.-nak osztották be, Rónay Kálmán korábban itthon a 102.3. csatarepülő szd-hoz került. Később, ugyancsak amerikai fogságba estek. (13 %)

12 fő: vitéz Horváth György, Szendrey Gedeon, Székely Nándor, Tar János, Czulek József, Forgács István, Balogh István, ifj. Vörös Sándor, Kocsis Nándor, Bársony György ht. hdgy.-ok, Péter Károly t. zls. Weimarban estek amerikai fogságba (37 %).

1 fő Egry Tamás ht. hdgy-ot Felsőszeliből nem ismert alakulathoz távozott. (3 %)

3 fő: Alakulatától lemaradt Kárpátvölgyi István és dr. Nagy Gábor Magyarországon, Besze Mihály Góthában. (10 %)

Összesen 29 fő.

A NEGYEDIK vadászcsoporthoz tartozók sorsa:

3 fő Csizmadia Sándor ht. hdgy-ot, vitéz Berényi Sándor t. zls.-t Mustangok lelőtték, kényszerleszállt, Bátorfi János ht. zls. Veszprémben bombatámadáskor megsebesült (21%)

6 fő vitéz Horváth Béla, Mátételki Dezső és Pati Nagy Miklós ht. hdgy-ok, Farkas Károly, Lénárt Tivadar és Lucskó András t. zls.-ok a Puma szd-oknál szolgáltak, amerikai fogságba kerültek (43%).

4 fő Nádor Ferenc, Mátyás Andor, Polyák Tivadar, és Bojtor István nem került átképzésre (36 %).

Összesen 13 fő

Összefoglalás:

Vadász rgv. 71 fő

2²¹⁶ Asztalos Károly hh, 2Bajza László hh, 1Bakonyi Miklós hh, 1Balogh Pál 3Bardon Pál 1Báti János 2Bátorfi János s 2vitéz Berényi Sándor 3Berkesy Márton, 2Bély Ödön 2Bözsöny György s 2Csizmadia Sándor, s 2Dinka Tibor, 1 v. Diószeghy György rh, 4Eggenhoffer Béla hh, 3Endrődi József 1Endrői György 4 Farkas Károly 2Frankó Endre, 2Gáspárfalvi József,s , 3Graffy György, 4v.Horváth Béla, Inkey Győző hh, 1Jencs Zoltán hh, 1 Kardos Miklós, 3nemes Keller László, 3Kovács Gábor, 1Kovács Sándor hh, 3Lassú Béla, 2Lénárt Tivadar 4Mátételki Dezső, 2Nyáry György, 2Orosz Attila,, 4Pati-Nagy Miklós, 1Pintér Gyula, 2Polányi István 1Sűrű Béla zls, 4Szabó János hh, 2Szakács Károly, 3Szendei János, 3Szentágotai József, 3vitéz Szentgyörgyi Zoltán, Szőcs Lajos 43

3 Balogh István 2 v. Baradlay György3Bársony György 3Besze Mihály2Bojtor István3Czulek József, 3Egry Tamás, 3 Forgács István, 3vitéz Horváth György, 3Horváth János 3Imecs József 3Kárpátvölgyi István 2Kiss Gyula 3Kocsis Nándor t. zls-ok,, 4Ladó Antal, 4Lucskó András t. zls. 4 Mátay Andor, 3Mátételki József 3dr. Nagy Gábor 4Nádor Ferenc, 4Polyák Tivadar 3Rónay Kálmán 3Sáros Mihály. 3Szendrey Gedeon 3Székely Nándor, 3Tar János 2Török Ferenc 3ifj.Vörös Sándor, 28

A kiképzés hatásfoka rengeteg tényezőtől függött.

A Német-Magyar Vadász Tanfolyamokra (1., 3. vcs.) 40 fő vadászrepülőnek alkalmas növendéket osztottak be, ennek 48 %-a, 19 fő lett vadászrepülőgép-vezető

Ebből 2 fő légiharcban hősi-, 4 fő Me-109-el repülő halált halt 2 fő megsebesült, 11 fő vadászrepülőgép-vezető

21 fő nem lett vadászrepülőgép-vezető

1 fő Búckerrel repülőhalált halt, 6 fő gyalogosként harcolt, 5 fő rgv. növ. tiszt volt, 3 főt letiltottak, 2 főt más alakulathoz áthelyeztek, 1 fő rep. tisztként szolgált, 3 fő alakulatától elmaradt.

A Puma ezred Kölyök századához (2., 4. vcs.) 32 fő vadászrepülőnek alkalmas növendéket osztottak be,

ennek 78 %-a, 25 fő lett vadászrepülőgép-vezető

ebből 4 fő légiharcban hősi-, 4 fő repülőhalált halt, 4 fő légiharcban-, 1 fő bombatámadáskor megsebesült, 11 fő vadászrgv-ként harcolt, 1 főt letiltottak.

7 fő nem lett vadászrepülőgép-vezető

1 fő átképzés alatt repülő halált halt, 3 fő rgv. növ. tiszt, 2 fő más alakulathoz helyezve 1 fő rep. tisztként szolgált.

Mindösszesen évfolyamunkból 71 főt küldtek vadászátképzésre, 61 %-uk 44 fő lett vadászrepülőgép-vezető, a többi 27 fő el sem kezdte vagy nem fejezte be, kiképzését gép- és benzin hiány miatt.

Vadászrepülőgép vezetők 43 fő:

- hősi halált halt: 6 fő

²¹⁶ A műszerrepülő (vadász) csoport száma

Inkey György, Kovács Sándor, **(1. vadászcsoporthoz a továbbiakban vcs.)** Asztalos Károly, Bajza Károly, Eggenhoffer Béla és Szabó János ht. hdgy. **(2. vcs.)**

- repülőhalált halt vagy eltűnt: 4 fő

Bakonyi Miklós, v. Diószeghy György, Jencs Zoltán, Bati János, **(1. vcs.)**

- légiharcban megsebesült: 6 fő

Kardos Miklós, Sűrű Béla (kétszer) **(1. vis.)** Bözsöny György, Csizmadia Sándor és Gáspárfalvi József **(2. vcs.)** vitéz Berényi Sándor **(4. vcs.)**

- bombatámadáskor megsebesült: 1 fő Bátorfi János **(4. vcs.)**

- harcolt: 22 fő

Balogh Pál, Szöcs Lajos, Pintér Gyula, Endrői György, **(1. vcs.)** Nyáry György, Szakács Károly, Polányi István, Frankó Endre, **(2. vcs.)**, nemes Keller László, Endrői József, Graffy György, Kovács Gábor, Bardon Pál, vitéz Szentgyörgyi Zoltán, Szentágotai József, **(3. vcs.)** Bély Ödön, Dinka Tibor, vitéz Horváth Béla, Pati Nagy Miklós, Mátételki Dezső, Farkas Károly, Lénárt Tivadar **(4. vcs.)**

- földi szolgálatra osztották be: 3 fő

Szendei János, Berkesy Márton, Lassú Béla **(3. vcs.)**

- repülésről letiltották 1 fő:

Orosz Attila **(2. vcs.)**

A vadászcsoporthoz növekedésükben nem lettek vadász pilóták: 28 fő

- átképzés alatt repülőhalált halt 2 fő:

Török Ferenc **(2. vcs.)** és Horváth János **(3. vcs.)**

- repülésről letiltották 3 fő:

Imecs József, Sáros Mihály, Mátételki József, **(3. vcs.)**

- gyalogsként harcolt 6 fő:

Tar János, Czulek József, Forgács István, Balogh István, Kocsis Nándor, Bársony György **(3. vcs.)**

- növendék tisztként szolgált 8 fő:

vitéz Horváth György, Szendrey Gedeon, Székely Nándor, ifj. Vörös Sándor, Péter Károly **(3.vcs)** és Mátyás Andor, Polyák Tivadar, Lucskó András **(4. vcs)**

- más alakulathoz helyezték 4 fő:

Baradlay György, Kiss Gyula **(2 vcs.)** Rónay Kálmán, Egry Tamás, **(3. vcs)**

- repülő tisztként szolgált 2 fő:

Bojtor István **(2. vcs)** Nádor Ferenc, **(3. vcs)**

- alakulatától elmaradt 3 fő:

Kárpátvölgyi István, dr. Nagy Gábor, Besze Mihály. **(3. vcs)**

A 2. Közelfelderítő (KF) század

Amikor az oroszok a Dunántúlon előretörtek, minden repülő alakulattól önkéntes jelentkezőket kértek a Szent László hadosztályhoz, hogy lassítsák a szovjet csapatok előretörését, illetve segítsék Szombathely kiürítését. A 2. KF. századot a felső vezetés az első Messerschmitt 109-es gépekkel felszerelt magyar közelfelderítő századának tervezte, de gépeiket nem kapták meg. A század parancsnoka Joubert Edwin százados²¹⁷ parancsnoksága alatt Lengyel József²¹⁸ és Dávid Lajos²¹⁹ fiatal repülő hadnagyok, - évfolyamtársaim – a megalakult két szakasz parancsnoka, Kalocsai Ferenc tartalékos repülő zászlós, repülőgép-vezetők, dr. Tar József orvos zászlós, Tóth ? tartalékos zászlós (tabi tanító), a század teljes tiszti és legénységi állománya önként jelentkezett. A legénység között a szakképzett szerelők, fényképészek, fegyveresek mellett aranyasos repülőgép-vezető pilóta tiszthelyettes Németh ? repülő őrmester, DRT-s pilóta,²²⁰ Bereznay Mihály, Demel Károly, Egri Imre, Hajcser István „szalagsapkás” szakaszvezetők is jelentkeztek. Az alakulat mintegy 60 főnyi legénységének csak könnyű fegyverei voltak. 8 db - repülőgépből kiépített - léghűtéses könnyű géppuskájával (a három résztvevő tiszti géppisztollyal felszerelve), sajnos minden földi harcászati gyakorlat nélkül, gyakorlatilag egy erős szakasznyi erőt jelentett.

Harci felszerelésük felvételezését követően gyalogmenetben, énekszóval indultak 1945. március 25- én az első vonalba. „Itt akadtak a Szent László hadosztály leharcolt maradékaira ... akik egy 8 cm-es páncéltörő ágyút védtek. Elhatároztuk, hogy jól kiegészítjük egymást, együtt maradunk. Kiküldött felderítőnk jelentése szerint a falutól keletre levő repülőter már orosz kézben volt, így a falu bejáratánál betorkolló főútvonal két oldalán foglaltunk tüzelőállást. Éjfél felé járhatott, amikor fergeteges aknatűz zúdult állásunkra. Idő múltán a tüzelés mindkét oldalról szórványossá vált. Hajnalhasadtával veszteségeinket összeadva kiderült, hogy tűzkeresztységünk nagyon drágának bizonyult; több halottunk és aránylag nagyszámú sebesültünk volt. 8 géppuskánkból 5 kilőve, tüzérünk több mint a fele elveszett. A tisztek közül Tóth tartalékos pilóta zászlós homlokán súlyos szilánksérüléssel többi sebesültünk a Szombathelyi honvédkórházba került. Oldalvédeink jelentették, hogy átszivárgó alakulatok bekerítéssel fenyegetnek, ennek elkerülésére elrendeltük a visszavonulást, ami aránylag elég rendezett formában történt. Így

²¹⁷ **Joubert Edwin (Ervin)** szds. (Pozsony, 1911. VIII. 5. Proska Emilia) - 1933. 08. 20. LA hdgy. - 1933. X. 1. Rep. Kísérleti oszt. lőisk. pk. - 1934. IV. 1. Rep. kik. telep I-III fokú pilóta kik. Igen jó - 1934. VI. 4. uott. - 1935. X. 1. Szombathely – Nyíregyháza - 1936. X. 31. 1. bo. szd. Szombathely – Pápa - 1937. XI. fhdgy. - 1938. VIII. rep. tüzserész - 1938. IX. műszer rep. vizsga ZZ. - 1940 I.-1944. IX. 17. Reptérgondnokság - 1941. VIII. 30. nősul - 1941. XI. 1. szds. -1944. III. 28. műszerrep. tanf. Szeged QGH - 1944. IX. 17. 2. hds. futárszázad - 1945. III. 10-25 áthelyezés alatt - 1945. III. 25. gyalogharc Vátnál - 1945. V. 18. Sopronban bujkál - 1945. VI. 1. Budapesten jelentkezik - 1945. XI. 8. igazolják - 1946.IV.28. nem beosztható - 1946.VI.1. nyugáll-ba helyezik - 1947.V.8. Szerszámlakatos

²¹⁸ **Lengyel József** rep. hdgy. (Bogyiszló, 1924.VI.12.) 1944. VIII.20. Repülő Akadémia hdgy. - Me-109-es KF. század első tisztjeként 1945. III. 27-én Vát mellett orosz hadifogságba esett. 1948. VI-ban engedték haza. B listázzák. Disszidál. Bécs, Svájc. 1950-ben Triesztből Ausztráliába ment. General Motorsnál szerszámköszörűs. 1955-től ausztrál állampolgár. Repülő oktató

²¹⁹ **Dávid Lajos** rep. hdgy. (Budapest, 1922. VI. 2.) – 1942 Rep. Akadémia - 1944. VIII. 20. hdgy. 2. K. F. szd. - 1944. III. 27. sebesült – amerikai hf. Pocking. – 1946 hazajön. Igazolás. B lista. Illegális határátlépés angol fogságban 3 hónap börtön – Klf. Civil foglalkozás. – 1953 nősul – 1956 disszidál – Kanadában felesége meghalt. – Újra nősul – 2005-ben él.

²²⁰ DRT = Dél-Olaszországban szervezett repülőgép vezető kik. során repgépvez. jelvényt (aranyas) elnyert pilóta.

folyt mind kilátástalanabb helyzetünk, rövid ellenállási próbálkozásokkal, a becsület és kötelességtudattól ösztönözve. Az osztrák határ közelében ért számunkra véget a háború, egy tömegtámadást követően. A front áttörve, reménytelenül körülzárva, hivatásos repülőtishti kiképzéssel, gyalogos harcosként estem fogságba, hazánk védelmében 1945. április elején, pár héttel a fegyverletétel előtt” – emlékezik vissza Lengyel József repülő hadnagy, első tiszt. A harc alatt Dávid hadnagy az egyik aknatámadásnál légnyomást kapott, Tar József százados hozta ki az első vonalból az elsősegély helyre, ahonnan Ausztriába vitték, majd Pockingban amerikai fogságba került.

Joubert Edwin százados szerint, amikor az oroszok túlhaladtak vonalukon, a század szétszóródott. Ő maga Szombathely, Kőszeg, Lövé területén polgári ruhában tartózkodott.

Utóvédharcokat folytatott Szombathely- Egyházsrádóc- Sorokpolány „arcvonalon” géppuskás szakaszparancsnokként Kontraszti Endre repülő hadnagy is, aki a tapolcai repülőtérről menetelt vissza legénységével és került harcba.²²¹

Legtöbb alakulatnál található volt egy-két ejtőernyős, akik közül sokan kórházból kijöve, vagy szökve nem találták alakulatukat és hozzácsapódtak az egyes egységekhez, ott képzettségüket elismerve általában magasabb beosztást kapva, gyorsan beilleszkedtek. Így a Rinya patak partján volt két és fél hónapig állásban 34 emberével köztük 1-2 ejtőernyőssel *vitész Molnár László* hdgy., a 20. / 3. gyalogos zászlóaljhoz (parancsnok: Rónay százados) tartozó szakaszparancsnok. (Itt volt tábori tüzér megfigyelő Imrédy Tamás.) A Rába vonalból húzódtak vissza és Letenyén, ápr.1-én lépték át a magyar határt. 1945. május 5-én Marburgot érték el.

1945. május 9-étől (kitört a béke) nem volt szabad az oroszokra löni, akikkel Deutschlandsbergben találkoztak. Graz felé mentek a Sauer Alpok K-i oldalán. Szekerén levő Béby-Hermes írógépét elzabrálták az oroszok, ő ezt látva lelépett. A hegygerincen újjeländi gyalogságot látott beásva. Tainach – Klagenfurt - Völkermarkt az irány. Október 15-én újra Sopronban van. Öccse hősi halála miatt édesanyja azt mondta, hogy öngyilkos lesz, ha ő is elmegy. Nem ment, beiratkozott a bányamérnöki főiskolára. Megúsza a marxizmus-leninizmus tanulását. 56 után négy hónapig volt internálva.²²²

²²¹ *Farkas* 109. o.

²²² *Molnár László* ht. hdgy. - 1944. VIII. 20. LA. hdgy. X. 6. Zombor. Makó mellett sebesült. Gyógyultán 1945. 01. 09-én Nagyatádra a 20/3 gyalog zászlóaljhoz vonult be, mint szakaszparancsnok. A soproni központi Bányászati Múzeum igazgatójaként ment nyugdíjba.

102. CSATAREPÜLŐ OSZTÁLY HORVÁTH KÁLMÁN szds. KIKÜLÖNÍTETT CSATAREPÜLŐ 3. SZÁZADA SOPRON.

Sopronban a 102. (Lévay) csatarepülő osztály 3. szd-nál Horváth Kálmán szds. (Koko)²²³ volt a század parancsnoka. Első tisztje Kaszás Imre fhdgy.²²⁴.

Itt volt együtt a Romboló Kiképző Kerettől elbocsátott Kováts János²²⁵ a Rónay Kálmán hadnaggyal, Eleőd Attila karp. őrm.-rel, a Kenyeriben szolgált Thoroczky Oswald hdgy.-gyal, és Bereznai Mihály szk.-vel.

Az alakulatnak 4-5 Fw-190-e, 2 Ju-86-a és 1-2 Bückere volt, (mások szerint nem volt) de alig repültek. Elhelyezésük a Bécsi domb felett levő, ma romos „Hubertus” vadászakban volt.

Rónay Kálmán Sárvárról a Légierők parancsnokság nehézfegyver szakaszparancsnoki beosztásából került 1945. 01. 15-én Sopronba. Ezzel az alakulattal hagyta el az ország területét.

A soproni Kováts János Vágfarkasdról, mert egy Me-110-essel történt leszállása után német oktatójával Zittier Hermann őrm.-rel összeszólalkozott a m. kir. Romboló Kiképző Kerettől visszaküldték csapattestéhez a Repülő Akadémiára, Szentkirályszabadjára.

Itt találkozott Rónay Kálmánnal. Lasztóczi János szds. és Orsovay Ervin fhdgy. elküldték őket a Légierők Parancsnokságára azzal, hogy kérjenek beosztást. A Parancsnokságot Kőszeg, Szombathely, Körmend után Csákánydoroszlón találták meg, és szakasz pk.-i beosztást kaptak a Légierők őrzészlóalj nehézfegyver szakaszánál. 1945. jan. 13-án kapták meg áthelyezési parancsukat a 102/3 csatarepülő századhoz Sopronba. Annyira siettek, hogy örömben a búcsúvacsorát is otthagyták.

Kováts János 1945.02.07-én végzett utolsó Bückerral végzett műrepülése után, a gépet leszálláskor összetörte. Rónay Kálmán került volna sorra, de így elmaradt repülése.

²²³ **Horváth Kálmán** 1950-től őrnagyi rendfokozatban a Magyar Légierők II. főcsoportjának főnöke, a Légierők főmérnöke volt. Konceptiós perben – Jak 9 motorok besülése miatt – több éves börtönt viselt, ebben beleháborodott és szabadulása után a Balaton-felvidéken bolyongott.

²²⁴ **Kaszás Imre** is elbocsátásáig a háború után a Magyar Légierőben is szolgált repülőgép-vezetőként. Elbocsátották.

²²⁵ Sopront az amerikaiak 1944.12.6.-és 18.-án, 02.12-én és 03.04-én, a szovjetek 03.28-,29.-és 30-án bombázták.

Kováts János édesanyjával együtt, Sopron március 4-i szovjet bombázásakor a Kőfaragó tér 7.sz. ház pincéjében sebesült meg a pince beomlása miatt. Édesanyja meghalt, Jánost medencetöréssel és belső vérzéssel vitték kórházba, gerince is megsérült. Ezen a napon volt Rónay Kálmán ebédre hivatalos Kováts Jancsiékhoz. Szerencséjére a nagy légi riadó miatt nem jutott ki Hozzájuk. Így maradt életben.

A kórházban Kálmán és Bereznai meglátogatták. Később felgyógyult, mert Kálmán találkozott vele, amikor már a SOTEX-nél dolgozott. Azóta több alkalommal kereste. Én is a soproni Múzeumban, majd Németh Alajos bencés atyánál, akinek a bombázások áldozatairól írt könyve kéziratát is láttam. Nem tudtak róla. Jancsinak nyoma veszett.

²²⁶ Kováts János repülő leírását pilótatársa, Bereznai Mihály volt szk., Békéscsabán meghalt, volt legénységi pilótatársunk - akire többen emlékezünk, és aki mindig szívesen kereste társaságunkat - küldte el nekem, halála előtt, mert Jancsit Ő sem találta sem Sopronban, sem Győrben. Ebből tudtam meg hitelesen Jancsi személyi adatait, és azt, hogy Jancsival a Romboló Kiképző Keretnél együtt voltunk Vágfarkasdon. A többi adatokat Rónay Kálmán, és a Győr-Sopron megyei levéltár igazgatója bocsájtotta rendelkezésemre.

Eleőd Attila miután Letkés Dél-keleten a domboldalban kapott fejsérüléséből felgyógyult, a nagy repülőgép vezetői hiány miatt, újra visszahelyezték a hajózó állományba. Így került először Kenyeribe a 101/6. századhoz, majd Sopronba, a 102/3 csatarepülő századhoz.

Az alakulat 1945. Nagypéntekjén hagyta el az országot. Eleőd Attila egy 350-es DKW-vel, az alakulat földi részlegével Bruck an der Muhrig jutott. A németek az egész alakulatot egy nagy kaszárnnyába vezényelték, lefegyverezték, még a tisztek pisztolyait is elvették, majd tovább engedték őket Zeltwegbe.

Itt voltak három napig. Attila együtt lakott Szabó Imrével, Ghiczy Marcival és Ferenczy Zolival is találkozott. Nyílt parancsot alakulatának Nyitray Jancsi szerzett, ezért otthagyta Jancsinak motorkerékpárját. Alakulata Passauig jutott vonattal, onnan Scherdigbe, majd Pöckingbe mentek.

ÉVFOLYAMTÁRSAIM A SZENT LÁSZLÓ HADOSZTÁLYBAN

10 fő évfolyamtársam szolgált a Szent László hadosztály Repülőlovész ezredében:

- 1 Gótzty Pál Letkésen szakasz, majd szd. pk.
- 2 Baradlay György szd. pk. Kenéz – Pecölön, mint 4. szd. pk. sebesült
- 3 Kiss Gyula szd. pk. 1945 01.01-től került a ho-hoz.
- 4 Eleőd Attila Letkésen szak. pk.
- 5 Sarkadi József Letkésen gp. szak. pk.
- 6 Nehr Tibor Letkés I. zlj. 2. szd. gp. szak. pk.
- 7 Salamon László II Győr környékén hh.
- 8 Gál Iván Letkésen hh.
- 9 Frankó Endre ideiglenesen szd. pkh. bevetése előtt visszahelyezték a PUMÁhoz
- 10 Koronka Pál²²⁷

A Szent László hadosztály Repülő Lovész ezredének tisztikarát önként jelentkező fiatal, repülőtisztokból állították össze.²²⁸

A Szent László hadosztály *repülő lövészezrede* állományába elsők között jelentkezett a Celldömölkön elhelyezett, Mesteri repülőterén 1944. augusztus 20.-án avatott, Sólyom és Héja repülőgépvezető kiképzést folytató és befejező tiszti csoport. Jelentkezésük oka vitéz Pályi György repülő százados - későbbi zászlóalj parancsnok - személyes varázsa volt. Másrészt, kilátástalannak látták további repülőgépvezetői kiképzésüket és a haza védelmére tett esküjüket mielőbb teljesíteni akarták. Ők alkották az ezred első tiszti-karát.²²⁹

Ekkor került a Repülő Lovész ezredhez Nyári György, Szakács Károly, Gáspárfalvi József, Pati Nagy Miklós, Csizmadia Sándor, Orosz Attila és Frankó Endre hadnagy, Bély Ödön, Bözsöny György és Berényi Sándor zászlós ugyancsak kiképzésükkel elégedetlen repülőgépvezető tiszték is, akiket Pápáról és akik gyakorlatilag, mint beosztott szakaszparancsnokok végig csinálták a repülő lövésszászlóalj alapkiképzését. Őket a *repülő lövészezredtől* a Légierők november 11-én kelt parancsával 1944. november 18. - december 5. között rendelték vissza repülőgépvezetői kiképzésük befejezésére a 101. vadászrepülő ezred 6. "kölyök századához" Messzershmitt 109-re történő átképzésre.²³⁰ Itt volt Gál Iván hdgy. és Kernya t.zls.is.

Frankó Endrével ez időben történeteket a mellékletben közlöm.

²²⁷ Koronka Pál t. zls. beosztása kérdéses, mert Ő a Hunyadi SS-be jelentkezett és harcolt.

²²⁸ Részletek Farkas Jenő: Szent László hadosztály katonái írták... I. kötetéből.

²²⁹ Pályi az akkor elterjedt hírek szerint a keleti fronton 75 bevetéssel rendelkező repülő megfigyelő tiszt, majd közelfelderítő század parancsnok volt, repülőakadémiai tanár, melyet **Péterdi** cáfol.

²³⁰ A Repülő Erők Parancsnoksága-a 1944. november 11-én kelt, 22.232/M II-1944 számú rendeletével helyezték vissza a repülő lövészezredtől a 101/6. vadászrepülő-századhoz az ott levő repülőgépvezető tiszteket. Különböző okok miatt Szakács Károly 1944. november 18-án, Gáspárfalvi József, Orosz Attila hdgy-ok, Bözsöny György t. zls. 21-én, Nyári György 22-én, Frankó Endre hadnagy és Bély Ödön t. zls. december 5-én érkeztek vissza a 101. vadászrepülő e. 6. szd-ához. A többiek áthelyezési időpontját nem ismerjük.

Voltak viszont olyan Repülő Akadémiát végzett tisztek, és az Akadémiáról valamilyen ok miatt kimaradt karpaszományosok, akiket ugyancsak a *repülő lövészezrednél* találunk.

A repülő lövészezrednél szakasz parancsnokként szolgáló évfolyamtársaim

vitéz Baradlai György hadnagy²³¹ Gál Iván hadnagy²³², Gótz Pál²³³, Kiss Gyula²³⁴, hadnagyok, **Kernya Miklós**²³⁵, Salamon II László²³⁶, Koronka Pál²³⁷, Alapi Zoltán,²³⁸ Farkas Károly²³⁹ Nehr Tibor 2./III. szakpk., zászlósok, Eleőd Attila²⁴⁰, Sarkadi József²⁴¹ karpaszományos szakaszvezetők, akik végig a *repülő lövészezred* kötelékében harcoltak.²⁴²

v. Baradlay György

Gótz Pál

Gál Iván

Kiss Gyula

²³¹ Vitéz **Baradlai György** hdgy. 1944. XII-ben vérhassal kórházban, majd 1945. III-ában megsebesült, Szombathelyen, kórházban esik szovjet fogságba

²³² **Gál Iván** hdgy. (Szádalmás, 1922. VII. 4.) 1943. IX. 1. hdgy. - 1944. VIII. 20. 1. rep. ho. - 1944. X. rep. löve. szakpk. – Letkésen, XII. 23. hősi halál. MÉLK 492a. 12. ssz.

²³³ **Gótz Pál** hdgy. (Győr, 1923. VI. 19. Drózdik Mária) 1944. VIII. 20. hdgy 1944. VIII. 16-i Magyar Közlöny 736. lapoldalon 1944. 10. 11. repgépvez. isk. - 1944. 10. 20 - XII. 27 Légierők lövészezred Kenyeri, beo. tiszt 1944. XII. 07. MÉLK. 498a. 16 ssz. 1/III. szak. pkh. majd I. szak. majd szd. pk.; 29-én hajnalban Kicsind ÉNy-on sebesült lábán és légnyomással. Gyulára tég-ban viszik. Szovjet hadifogság az Urálban.

²³⁴ **Kiss Gyula** hdgy.-ot még Kenyeriből helyezték át a Szent László ho-hoz, már 1945.jan.1-én nem kellett Vát Acsádra bevonuljon a Műszerrepülő Kiképző Századhoz. Ausztriában századparancsnokként került fogságba.

²³⁵ **Kernya Miklós** évfolyamtársaimmal együtt repült a HMNRA-nál a Garamba fulladt, hősi halált halt mondták a visszatérők Kenyeriben.

²³⁶ **Salamon II László** Győr körüli harcokban hősi halált halt. Pati-Nagy Miklós közlése.

²³⁷ **Kiss Gyula** századában volt szakaszparancsnok Ausztriában.

²³⁸ **Alapi Zoltán** Pozsonyba került egy repülő vezetési törzshöz kiváló híradó tudása miatt. Amerikai fogság után hazajött Győrbe. Itt halt meg

²³⁹ **Farkas Károly** Angol fogságban Kiss Gyula hadnagy századában szakaszparancsnok volt.

²⁴⁰ **Eleőd Attila** még Akadémiai fenyítése miatt a repülő kiképzésben elmaradt. Karp. szkv. Rep. löve. I./1./ III. szak. pk. XII. 22-én reggel Letkésen sebesült, du. tér észhez, 23-án Garamkövesdre, majd Celldömölkre végül Szombathelyre viszik, ott operálták. Nagyezüst vitézségi érmet és 2. o. Vaskeresztet tüntették ki. Felgyógyulása után repülő szolgálatra jelentkezett. Kenyeriben, majd Sopronban a 102/3. csatarepülő századnál hdp. őrm.-ként szolgál. Passauig jutottak vonattal, innen Pockingba gyalogolt. Amerikai fogságból 1945 novemberében tért haza.

²⁴¹ **Sarkadi József** Amerikai fogság után, hazajött, Balatonfüreden élt. Testnevelő tanárként szakfelügyelő volt.

²⁴² **Farkas: emlékkönyv** 11., 12., 21., 29., 38., 48., 54., 60., 68., 72., 80., 82., 86-87., 100., 101., 102., 107., 109., 114., 127., 132., 155., 165. o. szerint.

Salamon II. László

Koronka Pál

Alapi Zoltán

Farkas Károly

Nehr Tibor

Eleőd Attila

Kernya Miklósról és Sarkadi Józsefről *nincsen képem.*

Rövid ideig tartó Szentlászlós beosztás után Bajay Guidó, Imecs József, ifj. Vörös Sándor hadnagyok, Cseh Károly t. zls. is, visszakérültek a repülő hajózó kiképzésre.

Közülük Baradlai György, írja: "Avatás után hadnagyként ismét Kenyeribe vonultam be, ahol (Miticzky őrnagy vezette) csoportunk parkoló pályára került, gép, oktató, üzemanyag hiány miatt. Innen kerültem többedmagammal (Gótzty, Eleőd) a *repülő lövészezredbe* (Heinrich alezredes) Várpalotára, majd Abára, ahol vérhast kaptam és a Letkés térségében történő bevetés idején a szombathelyi csapatkórházban feküdtem."

A Pápán és a hadosztálynál levő repülőgép vezetőket, akik nem voltak letiltva, mint Eleőd Attila, Sarkadi Jóska és Gótzty Paja, 1944. nov.11-én kelt Rep. Erők parancsal a megalakult 101/6 kölyök századhoz vezényelték.

Rövidesen azonban mindhármuknak megírt a repülésről való letiltása és mind a hárman az ekkor alakuló Szent László hadosztály Repülő Lövész ezred állományába kerültek.

A 2. Hadnagy századnál Gótzty Palival - míg Pati Nagy Miklós hadnagy is ott volt ²⁴³ - „négyen” voltak hadnagyok. Gótztyt, parancsnoka Gráczol főhadnagy „Öcsi hadnagy úrnak” titulálta.

A Letkésen fölió harcokban 1944.12.22-én ...Gótzty Pál hadnaggal harcálláspontunkat a pincéknél rendeztük be. Mellettünk az első vonalban egy tüzérségi figyelő, egy hadapród őrmester és egy rádiós volt. Ezt a rádiót az oroszok belőtték, és ha megszólalt, azonnal odalöttek, szerencsére eredménytelenül, mert nem némították el.

Az oroszok géppuskájának kilövőhelye a Kápolna volt - mely akkor szabadon állt, (nem úgy, mint most) és Gótzty szakaszával parancsot kapott, hogy foglalja el. Gótzty hadnagy a Kápolnánál a köd leple alatt egy előretolt szovjet fészerekre talált. A nem várt

²⁴³ **Farkas: emlékkönyv** 132. o. Pati-Nagy Miklós szülei, mikor megtudták, hogy fiukat, kényszerleszállása után, a Szent László hadosztályba helyezték, mindent elkövetve, visszahelyeztették Kenyeribe, a 101. Puma ezred 6. „kölyök” századához.

irányból jövő támadás és a hirtelen kézitusában meglepett előőrs fegyvereit elhagyva, elmenekült. Veszteség nélkül került a század kezébe az oroszok egyik legjobb kilövést adó pontja .

A Gráczol Sándor hadnagy százada sem tudta védőállásait tartani, mert a század parancsnok comblövést kapott. Sebesülése miatt megtört ugyan a század ellenállása, de Letkés D-i szegélyéig vezette vissza századát. Ekkor adta át a parancsnokságot Gótz Pál hadnagynak. A 45 főre apadt század estére kénytelen volt Letkés D-i szélén reteszállást foglalni.²⁴⁴

Gótz Pál hdgy. lovagkeresztje.

A harcok lefolyása Letkés község Kápolna, Pincék és Kövesirtvány területén

A hajnalban 04.00-05.00 között kezdődött a harckocsikkal megerősített szovjet támadás a hídfő ellen. Gótz hadnagy: „Egyszerre elszabadult a pokol. Az orosz tüzéség akna- és sorozatvető tüze készítette elő az általános támadást. A támadó gyalogság óriási erőfölénnyel rohamozta állásainkat. Az előttünk levő aránylag fedezetlen terep segítségünkre volt az első hullámok visszavetésére. Mindkét oldalon súlyos volt a veszteség. A mi sebesültjeinket egyik pincében elhelyezett kötöző helyen látták el. Az állandó tűz nehezíti a szállításukat, és újabb sebesüléseket okoz. Összeköttetésünk a zászlóalj parancsnoksággal megszakadt és az erős tűz akadályozza a telefonvonal kijávitását. Két járőröm eltűnt a tűzben. Lassan alkonyodott. Az oroszok ismét támadtak. Utolsó erőnket összpontosítva sikerül visszavernünk őket. A lankás aljában páncélosok csörgése jelzi érkezésüket. Ha sikerül elérniük Letkés-t, elvágják visszavonulásunkat. Összeköttetésem nincs, helyzetem - mint század parancsnoknak - jelentenem kell. A rangidős őrmesternek (valószínű Babkó volt a neve) adtam át a parancsnokságot azzal, ha egy órán belül nem jövök, vonuljanak vissza megtépázott századunkkal a hídhöz. Én magam erős aknavető tűzben gödörtől gödörig rohanva elértem a tőlem jobbra (délre) levő Őze Ferenc főhadnagy, 1. század parancsnok harcálláspontját. Csodálatosan az ő telefonvonala rendben volt, így személyes jelentést téve, parancsot kaptam a visszavonulásra.”²⁴⁵

Az 1. századhoz nagy szerencsével átmenő Gótz hadnagy: „Hasonló nehézségek árán jutottam vissza századamhoz és kiadtam a parancsot a visszavonulásra. Már késő éjszaka volt. A sorozatvetők vijjogását a láncaltapok csörgése váltotta fel. 45-en voltunk. Sikerült átszivárognunk az orosz tankok között és már világosodott, amikor kereszteltük az Ipolyt. A híd nyugati oldalán Lajos Árpád százados, a hadosztály vezérkari főnöke fogadott, elismerését nyilvánította és egy közeli majorba irányított pihenőre. Tartalékba helyeztek. Itt ért bennünket utol a vonat, módom volt megborotválkozni és először kaptam a meleg ételmezt.”²⁴⁶

A legjobban kivérzett I/1. repülőlovász századának maradéka Gótz Pál repülő hadnagy vezetésével az Ipoly hídon át jövet Fenék pusztán éjszakázott 35-45 emberével.

Pályi százados az Ipoly hídon való átjövetele után létszámot készített. ... A zászlóalj pihenőben. A nagy veszteség ellenére a hangulat jó és bizakodó.

Harc az Ipoly-Garam között.

Pályi százados Gótz hadnagyot egy 8 fős golyószórós rajjal, két páncélokkel felderítési feladattal északi irányba indította el. Egy óra múlva a járőr visszahívását rendelte

²⁴⁴ *Pályi* 19. o. 35 főt, *Gótz* 45 főt közölt.

²⁴⁵ *Gótz*

²⁴⁶ *Gótz* Tévesen emlékezett, mert Lajos Árpád ekkor már őrnagy volt.

el. Lovását küldte utánuk, aki nem találta őket. Gótyék elérték Ipolykiskeszit. A templomnál volt harcálláspontjuk. Orosz támadást nem észleltek.

Gótyék Ipolykiskesziről erdős terepen vonultak vissza és 19.00 óra körül jelentkeztek Pályinál, aki egy kopár dombtetőn volt (a 285. magassági pont közelében). Jelentette, hogy északra szovjet erők mozgását nem tapasztalta. Itt gyülekezett az ezred töredéke. „Mit csináljak, most Gyurka bácsi?” „Add ide a térképedet, és nézd meg, itt Kicsindnél híd van a Garamon.” Akkor még kapcsolatban volt rádió Lajtos őrnaggyal.²⁴⁷

Pályi százados 27-én éjszaka a visszaérkező Góty hadnagyot, miután térképébe berajzolta a kicsindi híd helyét, mondta, hogy „Kicsind felé menjünk, mert ott híd van.” 03.00-kor indultak Kicsind felé, amíg lehetett az erdő szélén. Onnan kilépve két harckocsival támogatott orosz gyalogságba ütköztek. A ködben közelharc fejlődött ki, az ellenséges aknavetők tüzet nyitottak. Góty géppisztolysorozat elöl fedezéket keresve, egy horhosba ugorva aknatakalatot kapott, megsebesült, eszméletét veszítette. Mikor magához tért már világos volt. „Egy kurta és egy hosszú ejtőernyős” őrmester ébresztette. Kérdezték, hogy az „Úrban kit tisztelhetünk?” majd vitték egy magyar egészségügyesekkel működő szovjet kötőzőhelyre és ott estek mindhárman fogságba.²⁴⁸

vitész Pályi György szolgálaton kívüli²⁴⁹ százados, volt zászlóalj-, majd 1944. dec. 26-tól ezred parancsnok kivándorlása után Chilében élt. Az ottani rezsim egyetlen közép-európai szakértője volt. Onnan, Allende uralomra jutásakor menekülnie kellett családjával. Torontóban a reptéri biztonsági szolgálatnál kapott állást és jó körülmények között élt feleségével és nagy családjával. Itt kereste fel először volt beosztottja Góty Pál hadnagy és hosszan elbeszélgettek.

1982. aug. 25-i levelében írja Góty Pálnak: A Légierő megtette a kötelességét a levegőben, mi földön. Ha mi a történeteket elfeledni hagyjuk, akkor azt a Bárczy félék írják meg.²⁵⁰

1982. szept. 7-ig megírta az Ipoly - Garam közötti harcokat, az Ipolykiskeszin történtek nélkül.

Eleőd Attila nagvezüstitje.

Letskés, K. harcérintkezési vonal

Még a letkési községhezán levő Pályi György százados az 1. századtól Eleőd Attila hadapród szakaszvezetőt szakaszparancsnok helyettest 2 M 42-essel 6-7 lőszerrel megerősített repülő- lövész felszakaszával erőszakos felderítésre indította Dióspatak irányába.

Eleődék a sötétedés után a falut kikerülve menetelnek. A temetőnél válnak el Góty Pál hadnagy vezette szakasztól, és haladnak a „csúcsos hegy” irányába a harcérintkezésig. 15 cm-es aknavetőkől nagy csinn-bummot kapnak. A háttérben két tanya, csak az ott égő kazlak miatt látszik.

²⁴⁷ **Góty** A rádióösszeköttetés meglétére **Lajtos** másutt nem emlékezik. **Tassonyi** is később rádióparancsokra hivatkozik, **Lajtos** ugyanakkor minden esetben telefonösszeköttetésről ír.

²⁴⁸ **Góty** Feltételezi, hogy három napig Bajtán volt a szovjet segélyhelyen. Utána Hatvanban a volt páncélos laktanyában levő kórházban, majd gyalogmenetben hadifogolyként Ceglédre, onnan vonattal Rimnicu Saratba, Fogsániba, majd az Uralba, a Krasznij Aduj-i táborba került. 1947. július 7-én érkezett haza. Itthon elítélték. 72 hónapi Szegeden töltött börtön után 1953. február 3-án szabadult. A győri vagongyárban kovácsmester lett. A forradalom leverése után az USA-ban, 1972 után évente hazajön.

²⁴⁹ Azon m. kir. hivatásos volt honvédtisztek önkényes és tudatos (nem hivatalos) szóhasználatát, akik mindenféle jogfolytonosságot a (háború utáni) Magyar Honvédséggel megszakítottak.

²⁵⁰ utalás **Bárczy** János Zuhanórepülés c. könyvére.

Éjfélkor hallják és látják, hogy az oroszok „bagózva”, nagy csörömpöléssel jönnek lefelé a sötétben. Rájuk lőttek. Ez az orosz főcsapat baloldali menetbiztosítása lehetett. A tűzcsapás után csend. - Egy szakaszvezetőt küld le. A százados úr parancsa, hogy az útra a malomig jöjjenek le. - Visszaküldte a küldöncöt, írásbeli parancsot kér. Fél óra múlva ott az írás: „Attila, vonuljatok vissza, veszteség nélkül!” Hideg, felhőtlen hajnalban 6-7 óra körül a malomnál vannak, 3-4-en az út szélén. Pályi kikérdezi őket. Egy „ketyegő” ágyút hagytak ott, - mondták - melyet nem mertek lehozni. - „Inkább a lövegzárat hoztátok volna le, vagy kézigránáttal tettétek volna tönkre a löveget.” Eleőd engedélyt kért, hogy visszamehessen. - „Egy rajt vihatsz.” Liliom pusztán mennek keresztül a horhos széléig. Az erdő felől ismét lövéseket kaptak. - Eleőd szakaszvezető 20-21 óra körül fején egy szilánktól sebesül. A raj visszajön, jelentették Pályinak, hogy elesett. Megsebesülve hat órát feküdt eszméletlen, miközben véres haja a talajhoz fagyott, ezért ébredésekor azt hitte, hogy valaki fogja fejét, mert nem tudja felemelni., Még este ájtott az út belőtt kritikus szakaszán és szürkületre ért le. A segélyhelyen találkozott Pályival, aki megölelte és „meg vagy?”-gyal üdvözölte. Kórházba került.²⁵¹

Sarkadi Jóska nagyezüstje:

A repülő lövészek ellenlökése, Letkés, Liliom puszta visszafoglalása

Pályi írja: Parancsnokom, Heinrich alezredes értesít a délután folyamán, hogy az előljáró német LXXII hadtest parancsnoka volt a látogatóm. Tervezett támadásomat nem tudtam végrehajtani. Az igen erős aknavető- és tüzérségi tűz nem engedte a támadást kifejlődni. Az erős aknavetőtűztől Sarkadi József hadapród őrmester²⁵² géppuskás szakasz parancsnok súlyosan megsebesül. Sebesülten is kitart, amíg a támadást leállítom....nem akar a kötőzhelyre hátramenni. Erélyesen rá kell parancsolnom. ...

A köd nekünk kedvezett. Embereink inkább kézigránátot használtak. Az ilyen helyzet, a lépésről lépésre való visszaszorítás sok időt és erőt vesz igénybe. A köd is felszállt, a látás javult. Az ellentámadást Sarkadi József karpaszományos honvéd, sebesült golyószórós csatár segítette elő, aki halottnak tetette magát, mikor átment a támadó szovjet vonal a feje felett, három szilánkkal a hátában, hátulról, oldalozó tűzzel ritkította az oroszokat. Csak parancsra ment hátra. Az orosz támadás összeomlott. Sarkadi később nagyezüstöt kapott.²⁵³

Gál Iván hdgy.

Avatás után szeptember 1-én Kenyeriben volt, nehéz járása ellenére²⁵⁴ a Szent László ho. Rep. löv. e-éhez jelentkezett, valószínű az I. zlj.-ának egyik szd. pk.h-e volt. Letkésen vetették be.

.....
Egyesek szerint a szovjet zsoldban levő magyar partizánok 1944. december 22-24 között egyik tisztársával és 72 katonájával együtt, mint hadifoglyokat tarkón lőtték, más közlés szerint [s ez a valószínűbb] Letkés községben aknavető találata miatt hősi halált halt.
.....

²⁵¹ Eleőd Attila karpaszományos szakaszvezető 1945. III. 2-án hadapród őrm. lett. Nagyezüst vitézségi érmet és 2. o. Vaskeresztet kapott. **Pályi** (17. o.), mint hősi halottra emlékezett, aki mint szakaszparancsnok felderítés közben fejlövés miatt hősi halált halt.

²⁵² **Farkas emlékkönyv** 60. o. Sarkadi József életrajza. In: HL. Personalia

²⁵³ **Pályi** 16. o. Pályi visszaemlékezésében Sarkadit Gerendainak mondja. Sarkadi sebesülten kitartott, hátba lőtte az oroszokat.

²⁵⁴ Gál Iván „fanatikus katona” volt. Előttünk levő évfolyamból repülő balresete miatt került hozzánk és csattogó cipőben járt, mert bokatörése miatt nem tudta lábfejét emelni és ezért ilyen gyógycipőt kapott. Ennek ellenére jelentkezett gyalogosnak a Repülőlovász Ezredbe és került Letkésre.

Édesanyja Iván fia haláláról György fia útján, egy a félelemtől 5,5 évig memóriáját vesztett, de életben maradt bajtársától értesült.²⁵⁵

1950-ben fiának síremléket állított. Édesanyja megérte 100. életévét. Iván síremléke most is áll a Letkési temetőben, emlékeztet a kegyetlen végzetre.

Koronka Pál

Sok helyen volt. Pld. Deinmbergben Ausztriában a Szent László hadosztály Repülő Lövész Ezrede Kiss Gyula hdgy. vezette századánál a tiszteket bemutató egyik fényképen. Futára volt a Deusieme Bureau-nak és sok társát - akit itthon meglátogatott (Polyák Tivadar) - akaratán kívül lebuktatott.

VOLTAK TELJESEN EGYÉNI SORSOK IS.

REPÜLŐ KATONÁK a RÁBA VONAL VÉDELMEBEN.

A Sárvárott levő Légi hadsereg Parancsnokság szervezte a Rába vonal védelmét. Ugyancsak itt állomásozott a Légierők repülő pótezered újonckiképző ezrede is. Az újonczredet 3-4 hetes újoncokkal 1945. márciusában a Rába védelembe vetették be. Sárvár, Szombathely, Kőszeg és Körmend eleste után a német 1. hegyi hadosztály csapatai félig meddig erőszakkal beolvasztották magukba az ezredet és velük vonultak vissza. 1945. IV. 1-én Pinkamindszentnél lépték át a határt. A határon túl az ezredet feloszlatták és különböző gyalog-, és fogatolt vonatalakulatokba osztották be. Ekor több tiszt „meglépett”.²⁵⁶

Itt is a nagy fejetlenség, tervszerűtlenség uralkodott. Ezt a következő példák igazolják:

²⁵⁵ Az emlékeket Dr. Páldi Sándorné, Márkus Ilona miskolci lakos mondta el nekem.

²⁵⁶ **Bocsor Elemér** mk. örgy. (Adásztevel, 1903. Szekeres Flóra) 1922.VI. - 1924 IX. kat. Szolg. - 1924.IX.-1928.VIII.20. LA. fhdgy. - 1928.VIII.20. - 1929 IX.30 Szombathely - Szeged rg. vez. növendék - 1929 IX.30 -1929 XI.30. Szombathelyen rg. vez. oktató. - 1929. XII. 1. - 1931. IX. 1. Légierők személyzeti osztály. 1931. IX. 1. - 1933. X. 1. Repülő szerelő iskola segédtsist és tanár. - 1933. X. 1. - 1935. XI. 1. Miskolc, pilóta, oktató, műszaki tiszt. - 1939. V. 1. százados. Lepság. fegyver-lőszer előadó. - 1935. XI. 1. - 1940. XI. 1. Repülő Akadémia tanár. - 1940. XI. 1. - 1941. XI. 1. Veszprém repülőter gondnokság. - 1941. XI. 1. - 1943. III. 5. I. T. F. Osztály. - 1943. V. 1. rep. örgy. - 1943. III. 5. - 1945. X. 15. HM. 9 és HM. 38. oszt. Légierők legénységi alo. vez. - 1945. X. 15-től Repülő póte. áll.-ban 3 hónapra vezényelték a Szent László ho-hoz szü. ea.- 1944. XII. 20 - I. 6-ig az Ipoly-Garam vonalát védte. - 1945. I. 15. Légi hadsereg szü. oszt., majd a LE. Rep. póte. újonckik. e., e. sgti. - 1945. III-ban a Rába védelembe vetették be. Elesett Sárvár Szombathely Kőszeg Körmend. A német 1. hegyi ho. beolvasztották az ezredet, és velük vonulnak vissza - 1945. IV. 1-én Pinkamindszentnél határátlépés. Linztől Ny-ra, egy kőbánya völgyében táboroztak, ahol 1945. V. 3-án az amerikaiak elfogták. - Fogság 1945. X. 16-ig Dedelsheim - Romilly - Mailly le Camp, 1945. X. 29-én Kaposvár Budapest. - 1946. január 31-én igazolás feddással. - 1946. IV-X sváb kitelepítés mentesítő bizottság Délbácska és Baranya. BM. 1/4 oszt. stat. csop. vez. - 1947. MKP. - 1947. végétől - 1949. I. 1-ig áttelepítési kormánybizottság - 1958. III. 1-én lefokozzák.

Imecs József hdgy.

Széplaky Jenő hdgy.

Frank József hdp.őrm.

Imecs József hdgy.

1944 március 1-én Gothából Messerschmitt 109-es tanfolyamot végzett Imecs József hadnagyot, mielőtt a Puma hadosztálynál jelentkezhett volna, a Sárvárott levő Légierők Parancsnokságán Schneider százados egy összeszedett század élén a Rába vonalba küldte egy négy kilométeres szakasz védelmére fegyver nélkül. Tíz nap után egy műszaki hadnagy váltotta fel, aki hozta a Tapolcára szóló áthelyezési parancsot. Hogy a századával mi lett, nem tudja.²⁵⁷

Széplaky Jenő hdgy.

November második felében került kórházba Kaposvárra, onnan két hét után a kórház kitelepülésével került Szombathelyre a kolostorba. Mikor onnan kijött Sárváron tanúja volt két fő akasztásának, akik szombatisták voltak és nem akartak fegyvert fogni. Az elsőnek nyakába akasztották a kötelet, és nyújtották neki a fegyvert, melyet ha megfog, nem akasztják fel. A fegyvert nem fogadta el és felakasztották. A társa végignézte és tudta mi vár rá és hagyta magát felakasztatni, a fegyvert nem fogta meg ő sem.

Jenőt Sárvárott a bevonulási központban 1945. április végén egy Szombathely melletti faluba volt Repülő Csapattiszthelyettes Képző iskolásokhoz helyezték. A század - mintegy 150 fő - parancsnoka egy huszár százados volt. Amikor állásokba vonultak a végén Jenő egyedül maradt. Vasúti sínek nyugati oldalán foglaltak állást. Jenő bement a KÖZPONTBA, hogy mi legyen ezekkel a gyerekekkel. Ott volt két másik tiszt is, akik a Rába hídtól jöttek vissza jelenteni, hogy azt hitték, hogy a német SS-ek fogják az első lökést felvenni, de azok az éj folyamán leléptek és egyedül maradtak. A németek által kivégzésre szánt foglyokat sem végezték ki, mert jöttek az oroszok, és fogságba eshetnek. Először a vasútvonalat védték, majd egy erdőszegélybe hátráltak puskáikkal. Az oroszok a vagonokon keresztül hömpölyögtek feléjük. Az erdőben bomlott fel alakulatuk. Jenő, egy őrmesterrel ketten, egymást fedezve hátráltak²⁵⁸

Szombathelyre, ahova ápr.30-án érkeztek. Innen azonnal ment tovább későbbi feleségével Galántai Ilyvel egy német hk-val a Semmeringig, onnan vonattal Zeltwegbe, majd Klagenfurtba. Itt estek fogságba, a családi táborban éltek egy ideig.

Frank József hdp. szkv.

Ugyancsak Sárvár mellett a Rába vonalba küldték egy Recsetis szakasz élén Frank József karpaszományos szakaszvezetőt. Az orosz támadás előtti visszavonulás közben, egy kukoricásban elrejtett Búcker iskolagéppel startolt el

²⁵⁷ *Farkas* Emlékkönyv 107-108. o.

²⁵⁸ *Farkas* Emlékkönyv 165. o.

Az UTOLSÓ MŰSZERREPÜLŐ CSOPORT

III. FOKÚ KIKÉPZÉS Veszprémben, majd Tapolcán és Kenyeren

Tíz napos szabadság után egy csoport Veszprémbe vonult be a „Pumákhoz”. Heppes Aladár e.pk . fogadta a fiatal hdgy-okat, azt hitte, hogy átképzettek. Felszereléssel is ellátta Őket, és Aradó B-vel kezdtük a repülést, felhőáttörést, követési gyakorlatokat, útvonal repüéseket végeztünk.

Ekkor történt Drávai Palival az első rendkívüli esemény. Útvonal repülése felénél leállt a motora benzinhiány miatt. Magasság 1000 méter. Süllyedt, alatta egy országút, jegenyesorral, mellette a pápai reptér, melynek hozzá közelebb eső részén víz csillogott. Annyi lehetősége volt, hogy ráforduljon a reptérre és egy kicsit elkapva az egyik jegenye csúcsát kikapcsolt gyújtással földet, helyesebben vizet ért. A víz a gép szárnytővéig ért. Egy kis motorcsónak közeledett feléje. Kisült, hogy a repteret alagsövezték és a vizet erre a területre engedték. A gép szárnyvégén levő helyzetlámpa sérült meg. - Inokay szds. úr volt a reptér parancsnok és előkerült Asztalos Karcsi is. A tiszti étkezdén látták vendégül rántottával, mert Ők már túl voltak már az ebéden. Pali át akart szólni Veszprémbe, de ezt Inokai szds. úr magára vállalta és azonnal el is feledkezett arról és csak a veszprémi körtelefon útján tudták meg a kényszerleszállást. A jelentés elmulasztásáért nem kapott pk-i dicséretet, de nem is fenyegették meg.

A Pumákkal együtt étkeztek a asztalhoz, fegyvermester, pilóta, formalításra. Egy alkalommal nem sikerült ezt a körülményt, a **Markóczy János** vör. úrnak, a általunk is ismert parancsnokának kereste a parancsnokot.

beérkezés sorrendjében ültek szerelő, nem helyezve súlyt a Drávai Pali ügyeletes tiszt lévén, repülőteret délben meglátogató Jutasi tiszthelyettesi iskola megmagyaráznia. Ott hagyta és

Azután szabályozták az Nagyon erősödött az amerikai a veszprémi repülőterünk felett leszállás közben lőtt le egy hazatérő, leszállásban levő gépünket, Balogh Károly hdgy-ot, a volt REGVI 1. szd. pk. h-ét.

étkezést századonként. légifölény. Egy amerikai Mustang

1944. júliusában Veszprém felett amerikai gépből ejtőernyősök ugrottak ki.

Még az avatás előtt augusztus első napjaiban, elméleti vizsga után kezdtünk el a „Héjakkal” repülni. Így járt Polyák Tivadar ²⁵⁹ bajtársunk is, aki egy ilyen „korrigáló manőverrel” négy darabra „szerelte szét” a „Héját”.

Szerencséjére a gép nem gyulladt ki és „Csupi” barátunk elég szorosan bekötötte magát, ezért viszonylag enyhe agyrázkódással, néhány napos kórházi tartózkodással megúsza azt, hogy nem fogadta meg azt az intelmet amiről Polgár „Cinivel” vitatkoztunk vele.

Ugyanis azokban a napokban jelent meg a Repülő Kísérleti Intézet kis füzet a korszerű fékszárnyas repülőgépekkel végzett repülés szabályairól. Polgár László kiváló repülő volt és legutóbbi szabadságunk alatt felfedezte ezt az „okos” kis füzetet és együtt tanulmányoztuk. Felszállása előtt még Polyák „Csupi „ megjegyezte: „...ugyan, ez csak elmélet!” Negyedóra után azután megtapasztalta, hogy amire Dóczy alezredes inti a repülőgép vezetőket, azt érdemes megszívlelni.

Csupi valószínű, hogy kiképzését félbeszakította, de az ezreddel tartott, mert Pockingban esett amerikai fogságba.

²⁵⁹ Polyák Tivadar hdgy. 20 éves ítéletét 1948 május - 1956 júliusig töltötte, majd Rákosi börtöne után 1972-ben gégerákban hunyt el.

Sajnos minden napon volt „Héja „törés, sőt volt olyan nap, amikor kettő is „sikerült”. Még olyan tapasztalt vadászpilóta, mint a repülő kiképző osztály parancsnoka Miticzky (őrnagy, majd alezredes úr) is fejre állt a „Héjával”. Miután jól leteremtette a géptörő növendéket, előállítatott egy „Héját”, elegánsan elstartolt.

Az elegáns a startra és a pilótára egyaránt érvényes volt, hiszen Miticzky László alezredes ennek az epizódnak a szereplője, nyakában akkor is az elmaradhatatlan babos selyemsállal. Leszálláskor nagy sebességgel jött be, finoman vette a talajt, a „Héja” nem is ugrott el, de gurult-gurult és bár a Kenyeri repülőtér az uralkodó szélirányban igazán nem volt rövidnek mondható, igen csak közeledett a leszálló mező északi szélé. Az erőteljes fékezéstől a főfutón guruló gép azután finoman fejre állt. Az osztályparancsnok urat nem láttuk. Hiába, a „Héja megkívánta” a hárompontos leszállást és „őt” sem illett meg „letegezni”. Még egy kitűnő, nagy repülő múlttal rendelkező CR- vadászpilótának sem!

Az 1944. augusztus 21-től 27-ig tartott avatási szabadság után visszatértünk-akkor már mint újdonsült zászlósok és hadnagyok Kenyeribe ahol a hitük szerint a Puma II osztályához, valóságban a REGVI II-höz tartoztak.

A volt tapolcai csoport parancsnoka változatlanul vitéz Orsovai Ervin fhdgy. volt.

A csoportba a következő 23 fő tartozott:

Miklóssy Sándor, Papp Ferenc, Szabó Károly, Bajai Guido, B. Nagy Kálmán, Veress Albert, Simon Pál, Juhász Gábor, Szikszai István, Drávai Pál, Peller István, Gullay Mihály, Lóránth István, Soó Gáspár, Kiss Gyula, vitéz Márton György, ht. hdgy-ok, Somody Zoltán ht. zls., Weingärtner János, Bakó István, Oltay Aladár, Friedrich László, Kovács Ferenc t. zls-ok, Pákozdi Sándor hdp. szkv. (23 fő)

HADNAGYOK:

Miklóssy Sándor

Papp Ferenc

Szabó Károly

Bajai Guido

B. Nagy Kálmán

Veress Albert

Simon Pál

Juhász Gábor

Szikszai István

Drávai Pál

Peller István Gullay Mihály Lóránth István Soó Gáspár Kiss Gyula

ZÁSZLÓSOK:

v. Márton György Somody Zoltán Weingärtner János Bakó István

Oltay Aladár Friedrich László Kovács Ferenc Pákozdi Sándor
hdp. szkv.

Drávai Pál hdgy. szerint: Az 1944 . aug. 20-i avatás után a volt Tapolcai 2. csoport augusztus 28-án vonult be, most már tényleges szolgálatra Kenyeri repülőtérre a REGVI II. osztályához, ahol Gyenes szds. úr parancsnoksága alatt Bakcsy Gergely fhdgy. vezetésével 1944. 08. 28. – 09. 07. között Aradóval repültünk.

Kenyeriben néhány „Sólyom” feladat lerepülése mellett az akkor újonnan érkezett 450 LE-s Aradó Ar-96/B gépekkel –ún. „nagy Aradokkal” repültünk néhány felszállást. Kár, hogy a 2x6 hengeres léghűtésű soros motor a nyári időben egyre gyakrabban hibásodott meg a hátsó hengerek gyújtógyertyáinak túlhevülése miatt, mert a 450 LE imponánsan megjavította a kissé nehéz és ezért lomha Aradó repülőtulajdonságait, főként a nekifutási távolságot lerövidítve és jelentékenyen fokozva az emelkedő képességet.

Ezután Sólyommal, majd Héjával lövészetet hajtottunk végre. A Sólymok között volt olyan, melynek csak a körcélgömbje volt meg, a célzó tüskét valamelyik szerelő lerúgta. Így a célzás teljesen illuzórikus volt. Hármaskötélben repültünk a Cák-i lőtérig, mely a Velem-i kápolna és Kőszeg között volt. Három céltábla, három engedélyezett rácsapás volt a feladat.

Nehezen lehetett - meg nem levő célgömböt, a körcélgömböt és a céltáblát egy vonalba összehozni. Nádor Ferike volt a jegyző a földön (nem ebbe a csoportba tartozott). Szerinte Szabó Karesznek azért nem sikerült a 12 találatot belelőni a céltáblába, mert

amellett, hogy a kőszegi vagy Gyenesapáti honpolgárok lovai - amelyek nem vették figyelembe a piros éleslövészetet jelző zászlókat - az erdei úton becsámborogtak a célterületre és kis híján elpusztultak. Karcsi látott valami mozgást, de a rácsapásból való felvételre koncentrált, hogy gépe orra ne végezzen erdőirtást is egyben az Irottkő oldalában. Így is a Velemi kápolna keresztje a felvételkor olyan közel került hozzá, hogyha hosszú lett volna a karja, megfoghatta volna.

Márton Gyurka meg Rónay Kálmán egy alkalommal hosszú gallyakkal tértek vissza a Sólyom futóművén lövészetéről. Nyilván Ők is egy kicsit lejjebb jöttek a kelletténél. A Héjával való lövészet az elektromos célzőkészülék miatt sokkal tudományosabb alapon történt és nem volt művészet a céltáblát eltalálni. Itt csak a gép orrának felhúzásánál kellett vigyázni.

Elhelyezésünk Celldömölkön, Vönöckön és Kenyeriben volt. Október 15-én is még itt voltunk ”

Celldömölkön új parancsnokot kaptunk Pályi György szds. személyében. Először szálláscsináló feladatot kaptam tőle. Ezzel úsztam meg a karszalagos Miticzki őrgy. vezette eskütételt. Ekkor kaptam meg Dr. Hettyéssy Jenő főszolgabírótól azon családok névsorát, akik hajlandóak voltak egy-egy fiatal repülőtszert vendégül fogadni.

November 30-án egy Potez-63-at repültek át Sopron mellé.

December 2-án csoportot is a Puma II. osztályhoz vezényelték, újra más szálláskörletbe Kemenessömjénbe költöztek.

December 4-én öt Héjáért mentek Fw - 58-al Veszprémbe. Simon Tata gépe nem indult. Rá későbbi startja miatt a légvédelem tüzet nyitott. A Papod egyik völgyében menekült el.

December 5-én a csoportot is a Puma II. osztályhoz vezényelték, és újra más szálláskörletbe Kemenessömjénbe költöztek.

December 5-13 között Sömjénmihályfán laktak, és december 13-án kerültek át a Pumáktól.

Itt már ekkor magán házakhoz - nem csoportos elhelyezést kaptak. Szabó Karesz itt is, Nádorral, egy nagy gazda első szobájában lakott.

Ez időben zuhant le Kenyeriben Török Feri Messzerrel, melynek a farok része vált le.

14-16 órát repültek Héjával és ezután már át is kerültünk volna Me - 109-es gépekre, de december 12-én beütött a ménkü. Egy Héja start után, kiderült, hogy nincs műszerkiképzésük, Acsádra kellett menjenek műszerrepülő kiképzésre. Karácsonyig még Vasszilvágyon laktak, amikor Somorjai szds. Celldömölkre telepítette őket.

Itt III. fokú kiképzésünk utolsó gyakorlatait végezte Sólyom, CR-42 és Héja gépekkel, de a Bückerek és Aradók is állandóan a starton voltak.

Nem tudtuk, hogy minek szánnak bennünket, csoportunkat egyik alakulattól a másikhoz helyezték és e miatt szállásunk is két-három hetenként változott (Celldömölk, Vönöck, Kenyeri, Rábacsanak).

Repülés alig volt, részben a légiriadók, részben az üzemanyaghiány miatt.

A Kenyeri-i repülőtérről is sok emlék maradt.

ESEMÉNYEK:

Bajai Guido az erdő felől jött leszállni Héjával minimális sebességgel. Nem lévén vitorlázó repülő, nem is számíthatott a hirtelen adódó süllyedő légáramlattal és gépe úgy letottyant a gyepre, hogy futói kifelé törtek, ő meg a törzzsel egy pár métert hason csúszott, majd megállt. Örült mázlija volt, hogy nem gyulladt ki, csak fogai csattanhattak össze a nagy zöttyenéstől.

Bakcsy Gergely halálra váltan lézengett, mert Guido nem szállt ki a gépből - nyugodt gyerek volt - és rettenetesen letolta lomhaságáért. Őt is szabotázs vádjá alá vették.

Ez nem volt az első sem utolsó eset, mert többször előfordult. Miticky örgy. Úr ezért nagy hangon letolta a népet ²⁶⁰, hogy majd Ő megmutatja. Megmutatta. Ő is összetörte Héjáját. Szégyenében a kertek alatt ment haza, továbbbudvarolni a Czapári lányok egyikének.

Simon Tata egy szolnoki műszerrep. szd. katonáját Csoknai Imrét, mint ügyeletes tisztként alva találta az egyik gépben. Nem jelentette. ²⁶¹

Veress Albi Sólýma felszállás után itt ismét kigyulladt, kiugrott a gépből, de ejtőernyője kibomlott és a gép fele húzta vissza. A géptől – az esetleges robbanás miatt, életüket veszélyeztetve - Kovács Fecó és Weingärtner Lexi húzták el.

Kovács Fecónak Héja magassági repülésekor Kenyeri felett állt le motorja. Rövidre jött. Egy búza táblába szállt le, kiengedett futói miatt átvágódott. Eszméletvesztéséből egy parasztember ébresztette fel, aki kapájával verte be a kabintetőt és így menekült meg.

Szabó Karcsi a Héjázást aug. 4-én kezdte és 12-én fejezte be Orsovai Ervin aláírásával. Akkor tértek át a német rendszerű startra. Felszálló, beguruló és leszálló mező. Karcsi egy sikeres Héja leszállás után éppen boldogan gurult be, figyelve az előirt mezőkre, tekergette nyakát jobbra-balra. Csak azt vette észre, hogy elkapta jobb szárnyvégével az útban veszteglő, leállt motorú Héja függőleges vezérsíkját és egy kicsit megnyomta. A gép Miticzky kapitányé volt, aki a beguruló mező helyett a kigurulóban csalinkázott. Tetejébe motorja lefulladt és keresztben megállt Karcsi is a kiguruló pályáján. Miticzky örgy. úr is akkor kapta Héja kiképzését s ha nem a Cziráki grófkisasszonyoknak csapta a szelet, Héjázgatott, hosszas gurulások után. Persze csak az akadémikus lehetett jelen esetben is a barom. Ő is a hadbíró szds. elé került.

Szabó Károly ht. hdgy. repült ideje Kenyeriben, amikor a III. fokot – az aranyaszt – kiérdemelte: 15 táblázat

Szabó Károly hdgy. 1944. július-szeptember hónapban repült ideje				
ÖSSZESEN				
Repgép.típusa	Felszállás	óra	perc	
WM	6		45	
Ar B	20	3	25	
Re2000	7	3	30	
Fw58	1	2	20	
összesen	34	10	00	

A csoportból egyedül az ő repülési naplója került birtokomba. A többiek is hasonló repüléseket hajthattak végre.

²⁶⁰ Bakó István közlése.

²⁶¹ Csoknai Imre a háború után Jászberényben felkereste és köszönetet mondott. Később, háborús sebesülésébe halt meg.

Kenyeriben a csoport repült utoljára, a III fokot 80 felszállással és 16 óra repüléssel végezték el.

SZABÓ KÁROLY HT. HDGY. REPÜLT IDEJE					
Kenyeri, 1944.07.08-09.18.					
Ar G-903, V-425, 524, 550, 560, 632, 644, WM 21 F-606, 901, 903,					
Idő	Felszállás	óra	perc	Repgép.típusa	
07.08.	3		35	WM	Pe
08	18	2	25	Ar B	
08.04.-12	6	2	40	Re2000	
09	3	2	10	WM	
	2	1	00	Ar	
	1		50	Re2000	
09.18.	1	2	20	Fw58	

Ezen a napon szeptember 7-én fejezte be Gullay Miska is az augusztus 1-én elkezdett III. fokú kiképzését Bakcsy Gergely fhdgy. és vitéz Gyenes szds. által igazoltan kiváló eredménnyel.

Drávai Pali itt Kenyeriben született másodszor. „A startról beguruló Héják a pilótaváltáshoz autóbusszokkal párhuzamosan álltak be. Kiszállt egy cigarettára a busz mögött álló gépek előtt. Nagy szél volt. Azért, hogy szélárnyékba menjen a busz mögé kezdett hátrálni. Véletlenül felpillantott és tekintete találkozott a busz ablakából rá meredő rémült pillantásokkal. Lassan megfordult és a Héja háromágú forgó légszavarja kiverte szájából cigarettáját. Ha még öt centit hátrál, a légszavar bizonyára szétloccsantotta volna a fejét.

Ezt követően néhány napra műrepülésre indult K-14B motorral felszerelt „magyar” Héjával. Start közben rándulást érzett. Amikor be akarta a futókat húzni, kiment a biztosíték. A szárnyon levő mechanikus jelzők szerint csak a jobb futója jött be, a bal kint maradt. Lenézett, a leszállójelet T-ről +re tették ²⁶². 1000 méterre emelkedett. Parancsnoka egy Me-109-essel mellérepült és szűk kötelékben jelbeszéddel eligazította: „balfutód kint van, az is himbálózik, emelkedj 2000 méterre, a Rába másik felére, (ott egy szántó volt) és ugorj ki!” Hát erre ő végkép nem volt kapható, egy hibátlanul repülő, jól kormányozható gépből egy himbálózó futó miatt nem akart kiugrani. Visszaintegetett, hogy nem ugrik és leszáll. Nem volt megnyugtató látvány, hogy parancsnoka leszállása után helyére teteti a leszállóhelyet, egy mentőautó és egy készenlétben álló homokkal megrakott tehergépkocsi lapátosokkal megindult fogadására. - Átgondolta, hogy mit tesz. Pontos jel-leszállás, csűrővel amíg lehet, vízszintesen tartja a gépet, ha sebessége elfogy és kezd a gép balra billenni, az ép jobb futóra ráfékez, ezzel berádlizik, mire a gép balszárnyát megemeli. Legfeljebb légszavarlapátja hajlik el, ha időben kikapcsolja a gyújtást. Nem lesz a homokra szükség. (Nem is gyulladt ki a gép.) Így is lett. Mindössze a jobb szárnyvégen levő helyzetlámpája tört össze és egy légszavarlapátja hajolt el. Parancsnoki vélemény szerint is olyan finoman tette le gépét a leszállójelre, hogy egy alatta levő tojás sem tört volna össze.

²⁶² A + tett leszállójel a leszállás tilalmát jelentette

Kenyeriben egy Liberátorból az amerikai személyzet kiugrása előtt egy rádiót és egy gumicsónakot dobtak ki, amely még a levegőben felfúvódott. A Héjasok a repterről hamarabb értek oda, mint a katonai csendőrség. Jó véleményük lehetett a magyarokról, mert azonnal megadták magukat és óráikat, gyűrűiket és ezüst cigarettatárcáikat nyújtották feléjük. Nagyon meglepődtek, mikor azokat nem vették át és közölték velük, hogy ők magyar repülőtisztok és nem fosztogatók. Egyikük a gép parancsnoka névjegyére ajánló sorokat írt azzal, hogy még hasznát vehetik. (Koronka Pali ezt úgy mesélte bátyjának, Sándornak, hogy ő adott egy nagy pofont egy cső. szkv-nek, mert bántalmazott egy angol pilótát, akitől névjegyet kapott, melyre az volt írva, hogy gyáros, és háború után mindenben segítségére lesz.²⁶³ Aztán megérkeztek a csendőrök és elvitték őket. A rádiót megmentették és alaposan átvizsgálták. Rájöttek arra, hogy ezek a felszerelések a tenger feletti kényszerleszálláskor is biztosítják a személyzet életben maradását. A rádiót úgy alakították ki, hogy az ember combja közé szoríthatta. Tartozéka volt egy homlokra szorítható lámpa, amely úgy villogott, ahogy a morzejeleket adták, vagy automatikusan S.O.S. jeleket adhattak. A rádió működéséhez szükséges feszültséget egy tekerőkarrel lehetett létesíteni. A készülékben levő kis szekrényben egy kb. 30-40 méteres vörösréz sodrony volt, egy vízhatlan zacskóban egy ballon, egy konzervdobozban karbid, mellyel víz hozzáadásával a ballont fel lehetett fújni. Ki is próbálták, felfúvatták és egy 1,5 méter átmérőjű léggömb lett belőle. Hozzákapcsolták egy karabinerrel a rézsodronyt, melyet az elengedett léggömb lecsévélt dobjáról. Ez volt a rádió antennája.”²⁶⁴

Kenyeriben még egy emlékezetes esemény volt. Celldömölk és Kenyerit támadó amerikai vadászok közül egy Leithninget lőtt le 1944. 10. 21-én vitéz Fel(?) László, Czapáry ezds. szerelője²⁶⁵, egy Liberátorból kisserelt ikergéppuskával.

Egy másik esemény. Egy rendkívül kis termetű amerikai őrnagy még letette gépét a legelőre és meghalt. Aznap délután egy amerikai vadászkötelék érkezett, de nem intézett semmiféle támadást semmi és senki ellen, csupán egy gép leszállt a legelőre és a gépből kiszálló pilóta egy koszorút helyezett az őrnagy holttestére.

Benzinszerzés miatt Jánosházán a vasútállomáson, egy égő olajvonatról három benzin kocsit akasztottak le két égő kocsni mellől Simon Tata erre önként jelentkező évfolyamtársaimmal.

Egy legénységi csoport, Nagy József szkv., is itt van Kenyeriben. Ők már korábban, október 15-én mentek Acsádra műszerrepülő kiképzésre.

Néhány nap után Sömjénmihályfára ugyancsak magán, falusi házakba költöztek be, majd egy hét október 21-én Kenyeri község iskolaépületében, majd a REGVI osztályparancsnoki épületében kaptak elhelyezést.

Allandóan esett az eső. Itt egy ágygal kevesebb fért be osztálytermükbe, mint amennyien voltak, s ezért egy közülük a reptér ügyeletes tiszt ágyában kellett aludjon. Ruháik akasztókon, gerendás mennyezetbe vert szegeken függő fregolikon lógtak, koffereik (azok a kiváló vulkánfiber hadnagyi kofferek, de sokat kibírtak) az ágy alatt. Éjjel sok fogas esett a nyakukba az elkopott spárgák miatt.

Hatalmas huszonegyes csatákat vívtak. Fizetésüket nem tudták mire költeni, nagyra duzzadt a bank. De mindig együtt játszottak, pénzüknél maradtak. A Pengőnek nagy értéke volt. Idős póttartalékos csicskásaik néhány pengőért, ropogós sült malacokat és nagyon jó bort hoztak a faluból.

²⁶³ Pali a névjegyet elveszítette, de ennek ellenére és mindezek után a háború után Angliában, miután a *Intelligens Servicétől* leszerelt, egy gépgyárban a „szárazműveléses talajművelés” gépeit – mint magyar technológiai középiskolát végzett – tervezte.)

²⁶⁴ Drávai Pál közlése

²⁶⁵ Fényképét az azóta meghalt Vajna Ivánnál láttam

December elején sorsdöntő válaszút elé kerültek. A nyilas vezetés a „Hunyadi” és a Szent László hadosztályt állította fel. Voltak néhányan, akik Pályi szds. úrral tartva, jelentkeztek. A többség azonban - közöttük én (Szabó Károly) azon az állásponton voltak, hogy mint repülők szívesen áldozzák életüket a Hazáért, de rosszul szervezett, kiképzetlen rohamosztagosként sem a németekért, sem a nyilasokért nem viszem vásárra a bőrömet. Horthy Miklós kormányzó úrra esküdtem, aki bejelentette, hogy a háborút Németország és vele mi is elvesztettük, s további véráldozatra semmi szükség nincs.

Ilyen gondolatokkal és elhatározással december 13-án indultak Acsádra a Műszerrepülő Kiképző Századhoz és az azzal párhuzamosan működő német Ausbildungs Kommando Instrument (az ABK „In”/Ungarn) kiképző kerethez Sattler szds-hoz, ahol német tiszthelyettesek oktattak.²⁶⁶

Ez volt az utolsó Szegedre 1944. szept.11-én érkező, majd onnan azonnal Acsádra irányított és oda szeptember 16-án beérkező csoport.

A MŰSZERREPÜLŐ SZÁZAD TÖRTÉNETE 1944.09.11-E UTÁN

Emlékeztetőül. Az 1. Műszerrepülő Kiképző Század szervezete:

Somorjai József szds. századparancsnok;

Hangyál Mihály fhdgy., első tiszt;

Oktató tisztek: Szijj Lajos fhdgy., v. Bánsághy Miklós, Csapó Ferenc, Ujhelyi Attila, és Veres László hadnagyok;

Oktató tiszthelyettesek: Kárpáti Béla, Kedmenecz Mihály, Pápai Károly ht. őrmesterek,

meteorológus: Dr. Wagner Richárd t. hdgy.²⁶⁷

műszaki vez.: Kardos Imre szert. hdgy.

szd. orvos: Dr. Papp Mihály hdp. őrmester

Velük volt egy ugyancsak Kenyeriben végzett légénységi pilóta csoport is.²⁶⁸

Ez az összefoglalás részben már megjelent a Magyar Szárnyakban, de most kiegészítve ismét leírom.

Térjünk vissza az akkor történetekre.

A kézhez kapott behívó szerint 1944. szeptember 11-én kellett jelentkezni a szegedi katonai repülőtéren a műszerrepülő kiképző századnál. Ott találkoztunk az első 50 óras

²⁶⁶ Szakács Károly közlése.

²⁶⁷ Wagner Richard dr. szegedi klimatológus, egyetemi magántanár

²⁶⁷ A csoport velünk korábban a szombathelyi B repülőtéren a REGVI 3. és 4. századoknál szolgáló repülőgép vezető növendékek voltak: Berger János, Cziráki László, Csom János, Csikós Jenő, Dancs György, Hantos József, Hirsch Jenő, Kaszás Imre, Kiss Ferenc, Lutsch István, Nagy József,
²⁶⁷ Nyegritz Tibor, Poór György, Somos József, Tassy Mihály, Urbán József szkv-k.

Történetük a következő: A légénységi csoport - a mieinkkel egy időben – végezte Kenyeriben a harci (Héja) iskolát és került Vátra műszerrepülő kiképzésre. „Innen csak egy részük került légiuton Bécsújhely – Prága – Kolberg repülőterére. Itt már csak elméleti oktatás folyt. Három hét után a földi rész is utolért minket. Pár hetes együttlét után továbbmentünk. Nyugatra a Magdeburg környékén levő Weissewarte (Tangerhütte és Tangerhütte között) repülőterére. Már március van, repülés nincs., de együtt a németekkel. S ahogy a front egyre közeledik úgy hátrálnak a németek, s mi meg dekkolunk a reptér melletti erőben várva az amiket. S azok meg is érkeznek április 13-án Csapó Feri (hdgy.) tolmácsolásával megadjuk magunkat. Pár napig még lötyögünk a repülőtéren, amerikai fegyverekkel védjük magunkat a csellengő SS-ektől, - akik éjszaka lövöldözéssel rémisztgetnek – majd leadva a fegyvereket megkezdődik hadifogságunk. (Folytatás fogságba esésnél) Nagy József kézzel írott levele In: Personália

műszer kiképzést befejező évfolyamtársainkkal (ez a mi csoportunk volt, akik befejezés előtt voltunk az ötven órás tanfolyamunknak és készültünk mi is Acsádra).

Somorjay József századparancsnokot a tiszti étkezdében találtuk meg.²⁶⁹ Jelentkezése után közölte, hogy a század még azon a napon megkezdte az áttelepülést a Dunántúlra. Repülőterünk a Váti HMNRA sportrepülőtér lesz, szálláshelyüknek az Acsádi Szegedy-kastélyt jelölték ki. 1944. szeptember 16-án érkezett meg a vasúti szerelvény és megkezdődött a letelepedés. Szeptember 18-án megkezdtek a műszerrepülő elméleti kiképzést. Előadó a német-magyar kiképző század német részlegéről Hindenberger Unteroffizier- civilben osztrák néptanító volt. Elég jól értett és törve beszélt magyarul. A légkörtant, a magyar századhoz behívott szegedi egyetemi magántanár, klimatológus, Dr. Wágner Richárd tartalékos repülő hadnagy oktatta. A gyakorlati műszerrepülést csoportokra osztva, ütemezve kezdtük meg.

Acsádon Szegedy Ginna grófnő kastélyában volt a műszerrepülő kiképző század elhelyezve. Itt Weihével és Kecskével kezdtük a kiképzést. Érdekes volt lefüggönyözött ülésben vándorrepülést végezni, iránytű stopper, variométer és műhorizont segítségével. Persze az oktató nem volt befüggönyözve!

Különleges eseménynek számíthatott, hogy Kedmenecz Mihály DRT-s oktató őrmester Szabó Károllyal antennája a Sághegy tetejébe akadt egy felhőáttörésnél egy másik eset az volt, hogy Pápai Károly őrm. éjszakai repülésnél egy dombfej tőbe repült bele szerencsére lapos szögben és hosszan kiirtotta a fiatalost és összetörte a Weihét.

A műszerrepülés többek között és többeknek ne3m tetszet. Egyrészt azért, mert késő délután kezdődött az állandó légi veszély miatt a repülés, másrészt szerették a szép kilátást, a felhőket a földet itt meg elfüggönyözték a gépet.²⁷⁰

Megbombázták az angolok a Váti B repteret is az egyik éjszaka. Az ott parkoló négy Me - 110-es éjjeli vadászbán nem esett kár, mert a bombák szántásba estek. Az alacsonyan támadó négy Linghtning közül kettő, az első rácsapáskor lezuhant. Több zavarás az éjjeli vadászok repülőterén 1945. március 28-ig nem is volt.

A műszerrepülő kiképző századnál maradt 2. éjjeli vadász csoport is hamarosan befejezte 1944. 10. 31. -1945. 01. 04. közötti a 20 órás kiképzését, és elvben megkezdte az 50 órás műszerrepülés elméleti és gyakorlati tanulását.

A gyakorlat- mármint a repülés - novemberben még csak ment valahogyan, de decemberben már alig repültünk. Például 1944. december 21, 22 és 23-án kimentünk a Váti repülőterre, de a hideg miatt szerelőink nem tudták a „Weihék” motorjait beindítani. A német század Junkers W-34 típusú „Kecskéi” sem repültek többet.

Az Ausbildungskommandó „In” alakulatot 1944. 12. 31-vel felszámolták. A Magyar Műszerkiképző századnál már ezért nem repültek a Ju - 32-es repülőgépek, csak Fw - 58-as Weihékkal repültek.

Kitelepülés Kolbergbe

A kitelepülő század növendék tisztjeinek 1945. január 1-én éjféltre kellett bevonulniuk. Négyen (Drávai Pál, Lóránth István, Papp Ferenc és Simon Pál) nem értek be. Ellenük körözést adtak ki. Kiss Gyula hdgy.-ot ugyanakkor a Szent László hadosztály lövészezredébe helyezték át.

1945. 01. 03-án Incze repülő vezérkari ezredes az Acsádi kastély üvegházában tartott tiszti gyűlést (Két évfolyamtársunk késett), ahol a késve bevonulók fegyelmi megtorlásától – főbelövés – eltekintett. A hadi helyzet már a „levegőben lógott”, várható volt a század kitelepítése valahova Németországba illetve a német hadsereg által „ellenőrzött” területre.

²⁶⁹ Szabó Károly hdgy. - csoport első - levele szerint

²⁷⁰ Mátyay Andor 10. oldal. In: HL. Farkas Jenő: Personália

Parancsnokunk, Somorjai József szds.²⁷¹ úr, karácsony táján szabadságra ment a szállító repülőkhöz és többé nem tért vissza. Az új parancsnok Gyhyczy Tihamér szds. lett, aki később érkezett egyenesen a század fogságba esési helyére Weisewartéba.

Az 1. műszerrepülő Kiképző század utolsó tisztikara: vitéz Ghyczy Tihamér szds. századparancsnok; Hangyál Mihály fhdgy., első tiszt; Szijj Lajos fhdgy., v. Bácsághy Miklós, Csapó Ferenc, Ujhelyi Attila, és Veres László hadnagyok; beosztott tiszt: dr. Wagner Richard hdgy. meteorológus; Kardos Imre szertári hdgy. és Dr. Papp Mihály o. hdp. őrm.

A beosztott növendék tisztak névsora az alábbi volt (nem változott a harmadfok befejezése óta) :

Szabó Károly rangidős, Miklóssy Sándor, Papp Ferenc, Bajai Guido, B. Nagy Kálmán, Veress Albert, Simon Pál, Juhász Gábor, Szikszai István, Drávai Pál, Papp Ferenc, Peller István, Gullay Mihály, Lóránth István, Soó Gáspár, vitéz Márton György, Veress Albert, ht. hdgy-ok, Somody Zoltán ht. zls., Weingärtner János, Bakó István, Oltay Aladár, Friedrich László, Kovács Ferenc t. zls-ok, Pákozdi Sándor hdp. szkv.

A kitelepülésről már korábban tudott az alakulat. Az egyik szerelő őrmester Varga Lajos Vasszilvágyról írta 1944. 12. 29-én Édesanyjának: „Jó éjszakát Anyám! Csak Te maradtál mellettem. Bánatos szemedben nem járnak vádoló fények. Te mindig szerettél. Ha esténként imádkozom, Te teszed egybe kezem és a Te szíved hozott vissza a messzi kószáló felhőkből, szerencsésen, ahova zengő két motorral jutottam el. Szép téli esténként föléd hajolva megcsókolom értünk nehéz munkában elfáradt homlokod. Fogadd tőlem szívesen, ez minden, amit Neked adhatok. Most hunyd be a szemed, hogy úgy menjek el, hogy észre se vedd..... Jó éjszakát Anyám! Lajcsi²⁷²

December utolsó napjaiban jött a parancs: Kolberg repülőterére települ a műszerrepülő kiképző század. (Kolberg eredetileg lengyel területen fekszik, akkor Danzig és Königsberg, ma Gdansk és Kalinyingrád között. Mai lengyel neve: Kobzberg. A nagy repülőtér a Balti tenger partján, terült el.

„1944 karácsonyán kaptuk a kitelepítési parancsot, mely szerint a Keleti tenger melletti KOLBERG repülőterre telepítettek. A németjeink karácsony és újév között települtek ki. Mi 1945 január elején indultunk. A légi rész 3 lépcsőben a földi rész vonaton kelt útra. Somorjai szds. egy géppel és személyzetével csak a földi rész elindulása után jött volna utánunk. A mi útvonalunk Acsád-Breslau-Zagan-Kolberg volt.

Az első köteléket én vezettem. Útközben az egyik gép egyik motorja leállt, és ezért Pardauban leszálltunk. A németek a bombázástól való félelmükben átvártak a kb. 20 km-

²⁷¹ Somorjai József „Jossi” szds. a Keleti Frontról – ahol Jány vezds., majd Csatay altbgy. urak pilótája volt – 1942 őszétől 1944. decemberéig a Műszerrepülő Kiképző szd. pk-a volt (Budaörs, Kaposvár, Szeged, Acsád állomáshelyeken). Leváltását valószínű Vajna nyilas belügyminiszternek köszönheti, aki Acsádon Mercedesébe akart egy hordó benzint kapni. Ezt Somorjai szds. megtagadta, illetve kiutalást kért. Vajda 20-30 ezres cigaretta mennyiséget is felajánlott, de Somorjai hajthatatlan maradt azzal, hogy ő ennek az egységnek pk-a, és nem strohmann. Jossit két hónapon belül áthelyezték. Innen Pápára a Szállító század pk-a lett. A bekerített Budapestre vittek utánpótlást. Gépeiket Vaszáron amerikai vadászok gyűjtötták fel. A megmaradt földi résszel Zeltweg mellé vonultak. Innen 1946. elején tért haza. Itthon aranyórájáért cserélt ezer tűzköböl, autókereskedelemből, majd kék- és szürke taxizásból élt. 1949-ben disszidált. Lágerekben, angoloknál gk. javító műhelyben dolgozott. 1950-ben Ausztráliába vándorolt ki. Egy kis üzemnél repülőgép szerelő, majd bekerült a De Haviland repülőgépgyárba, és a DH. Vampire vadász repülőgép oldalkormányát gyártja első osztályú szerelőként. 1952 júliusában repülőgép vezetői vizsgát tett. A legnagyobb magán repülőgép vezető iskolában 20 évig tanít. 1955-ben főoktató, 1971-től még nyolc évig a Cessna iskolájában oktatott. Mintegy 20 ezer órát repült. Nyugdíjasként lányáék városában Toowoomban él feleségével. Rendszeresen leveleztem Vele haláláig.

²⁷² A később repülőgép szerelőként hősi halált halt Varga Lajos c. őrmester hagyatékából

re északra lévő Königrätzbe, hogy ott várjuk be kijavított gépünket. Mikor Königrätzből akart a kötelék továbbindulni, az én gépem a nagy hidegben nem indult és a német rányító a rossz idő ellenére az öt gépemet elindította. A repülési parancs szerint csak az én vezetéssel repülhetett a kötelék. Mikor ezt közöltem az irányítóval, kérte, hogy hívjam vissza őket. Rádióparancsomra kötelékem jött vissza és találkozott a Csapó hdgy. által vezetett második lépcsővel és mindketten leszálltak. Sűrű köd ereszkedett a reptérre és repülési tilalmat rendeltek el.

A rossz idő két hétig tartott, mi ráértünk és kitűnően éreztük magunkat. A reptéren rengeteg behívott női segédszolgálatos teljesített szolgálatot. A fiatal növendék hadnagyok élvezték a helyzetet.

Sziji Lajos fhdgy. által vezetett harmadik lépcsőről nem tudtam semmit.²⁷³

1945. januárjában Hangyál Mihály fhdgy. úr Somody Zoltán ht. zls-i tisztigazolványát, már mint hdgy-nak állította ki, mert közben megjött előléptetése.²⁷⁴

A századnál akkor állományban levő növendékek és az oktatók (egy része) a repülőgépeken 1945. január 4-én délelőtt, ragyogó napsütésben, a csillogó, hóborította a Váti repülőtérről indultak négy Weihével és két Aradó B-vel, valamint a futárrepülőgéppel Bucker 131-el az eligazítás szerint Kolbergbe.

Eredetileg január 3-a volt a kitűzött indulási pont, de az újév napján megindult erős havazás miatt egy nappal eltolódott. A Focke Wulf „Weihe” gépek egy ötös és több hármas kötelékben indultak el Vátról a hóba ázott folyosón.

Az első lépcső ötös kötelékének parancsnoka Königrätzig: (ma Hradec Kralove) Hangyál Mihály repülő főhadnagy volt. Bal kis erője Friedrich László + 2 fő; jobb kis erője Weingärtner János és Oltay Aladár. Az első lépcsőben repülőkről nem sikerült több adatot felkutatnom. Feltételezhetően az abban repülők a jegyzetben olvashatók.²⁷⁵

A kötelék légi riadó miatt Pardubitzban le kellett szálljon, de a németek továbbküldik őket Königrätzbe. Hangyál fhdgy. lemaradt és Weingärtner Jánost utasította a továbbrepülő kötelék vezetésére: „Te vagy a kötelék parancsnoka, menjetek Zaganba!”

Az útról Varga Lajos rep.őrm. 1945. 01. 08-án írt levelében így számolt be:

„Édes jó szüleim! 4-én 12 órakor hagytuk el az ország területét Párás ködös időnk volt. Repülésünk gyönyörű volt. Bécs Brünn - ahol leszálltunk- 20 perc után újra startoltunk nagy hóföregtetegbe kerültünk, elvesztettük társainkat. Muszáj volt visszafordulnunk. Eltévedtünk és nagy sokára Königrätz előtt megláttuk a többi gépet és leszálltunk. Benzintartályunkban 3 l benzin maradt. Ma 8-a még mindig várunk rossz az idő. Kisétálunk a városból sok helyes lány van csinosabbak mint otthon, a lábuk meg különösen szép és formás. Sok magyarral találkozunk, én fogtam magamnak egy ommici cseh szépséget unteroffiziert.... Csehországból 5 éve nem lehet írni ezt a levelem egy pinkafői ismerőstől küldöm. Bélát, Józsit, Stefit Te értesítsd, mert ezt a levelem is nehezen tudom elküldeni.”²⁷⁶

Meg akarják kerülni az Óriás Hegységet, de visszafordultak és találkoztak a 2. Csapó Ferenc vezette kötelékkel. Együtt szálltak le Königsbergeben.

Ott ez a kötelék kisebb egységekre bomlott fel, kisebb műszaki hibák miatt.

Königrätzbe érkezésük után az időjárás annyira megromlott, hogy csak 10 napos várakozás után január 14-én ragyogó időben indultak el a Cseh Óriáshegység

²⁷³ Hangyál Mihály életrajza I.

²⁷⁴ Somody Zoltán két társával együtt – Bátorfi Jánossal és Rónay Kálmánnal - fegyelmi okok miatt ht. zászlósnak avatták.

²⁷⁵ Az a következők repültettek: Hangyál Mihály fhdgy., v. Bánsághy Miklós, Veres László hadnagyok; Bajai Guido, B. Nagy Kálmán, Veress Albert, Lóránth István, Soó Gáspár, ht. hdgy-ok, Somody Zoltán ht. zls., Kovács Ferenc t. zls-ok, Pákozdi Sándor hdp. szkv.

²⁷⁶ Mint 123. jegyzet

átrepülésével a következő állomásnak lengyel területen lévő Zagan repülőterének (Cottbus K. 100 km.), ahol a rossz idő következtében ismét egy hetet töltöttek.

Zaganban a tiszteket Mitsovszki lengyel gróf kastélyában helyezték el. A gróf a búcsúvacsorán mindegyiküknek egy monogrammal ellátott cigarettatárcát és egy aranygyűrűt ajándékozott.²⁷⁷

A zagoni repülőtér mellett egy Me 162-es gyár volt. Itt láttak évfolyamtársaim először életükben un. „lökös”²⁷⁸ (rakétahajtású) repülőgépeket. A startra - üzemanyag-megtakarítás végett - a gépeket ökrös fogattal húzták ki.²⁷⁹

Weingärtner Jánosnak egy német műszaki bizalmasan kinyitotta az egyik hangárt és abban ő két négyhajtóműves Aradó romboló gépet látott. (Ezt az ismeretét hazahozta, de nem tudta hasznosítani.)

Itt láttak évfolyamtársaink „ikergépeket”. Ju - 88-as távolfelderítő-bombázó gépekre FW 190-es vadászokat szereltek közös kormányzással úgy, hogy a bombázót robbanóanyaggal töltötték fel és tengeri célokra tervezték bevetni.

Ki-ki érdeklődésének megfelelően mást és mást látott. Egy csupaszárny rakéta meghajtású repülőgépet Me - 110-re szerelték bakon, azzal vitték fel néhány ezer méter magasságra, mert csak 10 percre volt manőverezési lehetősége a kísérleti gépnek.

Zagant évfolyamtársaim ottlétük alatt nem hagyhatták el.

Ezután 01. 16-án repülnek Kolbergbe. A repülőtér kisegítő repülőterre küldi őket Pinowba, (Onnan gépkocsikon hozták vissza őket), majd január 20-án repülhetnek át Kolbergbe. Az átrepüléskor akkora oldalszél volt, hogy Kovács Ferenc [Fecó] Simon Pállal [Tata] – gépeikben a század húskészletével - csak két [impassz] átrepülés után a startiránnyal szemben tudtak csak leszállni, mert nem akarták összetörni a Weihéket - magyarázta meg Veres Albert tolmácsként - a németeknek.

„Ott tankoltunk és irány Kolberg. Útközben rádióparancsot kapok, hogy az utasításaik szerint repüljek, mert Kolberg sűrű ködben van és leszállási tilalom van. Egyszer csak kapom a „reptér felett van” parancsot és mivel repteret nem láttam körözni kezdtünk. Végre egy erdei tisztáson látom, hogy fektetik ki a piros leszállójelet. Besoroltunk és simán leszálltunk. Kiderült, hogy egy befagyott tóra szálltunk le. A gépeket begurultuk az erdőbe. A „reptéren” nagyon megörültek nekünk. Egy öreg t. ezredes parancsnoksága alatt egy csomó gyönyörű Heferin szolgált. Tiszteletünkre díszvacsorát adtak és sok fiatal hadnagy aratott. En telefonon felhívtam Kolbergét és az előre küldött szálláscsinálóim jelentették, hogy a németek megváltoztak, itt otthon érzik magukat és szemtelenek. Míg saját embereinket központi fűtésű épületekbe helyezték el, addig bennünket fűtetlen fabarakkokba akartak elszállásolni.

Azonnal átrepültem Kolbergbe és megkérdeztem Strukmayert, a német társparancsnokot. Pimaszul szóba sem akart velem állni, nagyon begurultam és a reptér parancsnok ezredeshez mentem, aki hasonló modorban tárgyalt velem. Mikor hivatkoztam szövetségi viszonyunkra, összevesztünk. Engedélyét kértem telefonálni és miután beszéltem szerelőmmel Deákfalvi törzsőrmesterrel, parancsot adtam a gép feltöltésére és Berlinbe való bejelentésre.

Az ezredes azonnal felhívta a reptér légvédelmi parancsnokát és parancsot adott, hogyha a magyar gép engedély nélkül elrepül, azonnal lőjék le. Megköszöntem a szíves fogadtatást, a hangárokhoz mentem, ahol az előkészített gépem és személyzetem várt. Miután kitöltöttem a német „flugbefehl”-t (repülési parancsot), kigurultam a startra. Úgy

²⁷⁷ Az emléket Simon Pál hdgy. a háború után is őrizte.

²⁷⁸ A lökösgépek elnevezést a háború után a sugárhajtóművekkel felszerelt hangsebesség körüli sebességgel haladó vadászgépekre – és nem rakéta meghajtásúakra, mert ilyen nem is volt akkor hazánkban - használták.

²⁷⁹ Somodi Zoltán közlése

emlékszem január 15-e 17.30 óra volt, sűrű hóesés. A starton az indító kérte a repülési parancsot és mivel rendben találta, engedélyt adott a felszállásra. Rossz időben, végig vakolva repültem Berlinbe. Jelentettem Kálmán László ezredes légügyi attachénak és Vele elmentünk a Légügyi Minisztériumba és hughesen utasították a kolbergi reptér parancsnokát, hogy tiszteséges elhelyezést biztosítson a századnak.

Még az éjjel visszarepültem Kolbergbe, ahova kora reggel érkeztem és a starton a reptér parancsnoka és hadtáp főnöke várt. Ezután a közeli Henkenhagen és Bodenhagen fürdőhelyen családoknál szállásolták el családjainkat és fűthető szállást biztosítottak a többieknek. A nyugalom helyreállt, de a bizalom nem tért vissza a két alakulat között.”²⁸⁰

A harmadik lépcső parancsnoka Sziij Lajos fhdgy. volt, ők is 1945. január 4-én indultak. A Sziij Lajos fhdgy. egy szigorú tekintetű, összeszorított ajkú alapján véve rendes, jóindulatú fiatalember volt. Az általa vezetett 6 Weihéből álló kötelék uticélja ugyancsak Kolberg volt.

A vezérgép: Sziij Lajos fhdgy. Juhász Gábor és vitéz Márton György hdgy. Polgár őrm.

1. sz. kísérő: Peller István hdgy. , Újhelyi Attila hdgy. és két fő.
2. sz. kísérő: Weingärtner János t. zls., Oltay Aladár t. zls. Tóth őrm. és Sajtos szkiv.
3. sz. kísérő: Simon Pál hdgy., Kovács őrm. és 2 fő
4. sz. kísérő Gullay Mihály és Drávai Pál ht. hdgy.-ok, Balázs őrm. és Gábor szkiv.
5. sz. kísérő: Janik József szkiv., Papp Ferenc ht. hdgy. , Gelencsér őrm. és Luzi szkiv.

Az un. harmadik lépcsőben Sziij fhdgy. rajába Gullay és Janik gépe sorolt. A negyedik gép nem indult. Janik gépének egyik motorja leállt, le kellett Wiener Neustadtban szálljanak. A motor megjavítás után olyan nagy havazás kezdődött, hogy két hétig leragadtak. Két hét után újra indítás, Brünn. A motor újra bedöglött. Egy hetes brünni tartózkodás után Drezda a következő hely. Kapták a hírt, hogy Kolbergből társaik el kellett jöjjenek. Drezda-Weissewarte kötött légiriadó miatt Gothától 20 km-re egy puha szántóra szálltak le. Mire a reptértől kijöttek hozzájuk este lett. A falusiak tolták ki gépüket, hogy elstartolhassanak. Teljes sötétben indultak. Leszálláskor Sziij egy betemetett bombatölcsérbe gurult, futója megsérült. Pár nap után érkeztek Weisssewarteba. Ahol a kolbergiek már ott voltak.

„Végre január végén megérkeztünk Kolbergbe, a Keleti tenger partjára. Alig volt foglalkozás, repülés semmi. Márciusban innen menekülnünk kellett. Tangerhütte volt a következő állomáshelyünk.”²⁸¹

Itt Tangerhüttében verődött össze végre a század összes repülőgépe és a vasúton-érkező - különféle viszontagságok átélése után - a század földi részlege a tiszték és tiszthelyettesek számos családtagjával együtt.

Közben a keleti front irányából Königsberg felől menekülő német repülő alakulatok gépeivel zsúfolásig megtelt a nagy kolbergi repülőtér. Oktatóink kezdhették a kitelepülést a vastagon behavazott környékbéli erdőfoltos dimbes-dombos vidék nagyobb tisztásaira. A „Weihékre” sítalpakat szereltünk, azután, a repülőtérre való visszatelepülés után ismét kerekeket. Ugyanis 1945. január végére már kétségtelen volt, hogy a keleti fronton kialakult óriási szovjet páncélos ék megállíthatatlanul nyomul Frankfurt a. d. Oder és tovább Berlin felé.

A „közös” magyar-német műszerrepülő kiképző század február 2-án szedhette a sátorfáját és minél gyorsabban igyekezett nyugat felé. A repülőgépek zöme el is indult az új és már valóban utolsó állomáshelye: Weisssewarte bei Tangerhütte szükség repülőtere felé.

²⁸⁰ Hangyál Mihály fhdgy. életrajza II.

²⁸¹ Varga Lajos rep. őrm. 02.03-án írt levele Kolbergből

Menekülés Északról Nyugatra, Weissewarte bei Tangerhüttebe

A század már két hetet töltött Kolbergben, mikor a várt nagy offenzíva odáig nem jutott, a környéket a bekerítés veszélye nem fenyegette. Parancsot kaptak a menekülésre. Sok egyéni dolgot és kincstárit is hátrahagytak. A benzinszállító gépkocsijukhoz viszont ragaszkodtak. A légi rész 1945. február 3-án indult Kolbergből Weissewartebe.

Az egyik raj kötelék-parancsnoka Weingärtner János tart. repülő zászlós volt, Oltay Aladár t. zls., Tóth őrm. és Sajtos szkv. rádiósukkal ²⁸² személyzettel. ívelőlap (fékszárny) hibásodás miatt visszamaradt.

Weingärtner János zászlós repült géppárban Peller István hdgy. Ujhelyi Attila megfigyelővel (rádiósra nem emlékezik) ²⁸³

E az utolsó áttelepülés a műszerrepülő kiképző század állományából és évfolyam társaink közül is követelt hősi halottakat.

Erre a napra virradó éjszaka a sok repülőgép miatt a németek tologatták a gépeket. Eközben G-272 lajstrom jelű „Weihejének” ívelőlapját (fékszárnyát) elég súlyosan. Megtudták, hogy a repülőtéren működő német repülőgép javító műhely (a legfinomabb magyar cigaretta valuták bevetése után) február 4-ikén a reggeli órákra kijavítják a gépet, ezt közölték a többi gép személyzetével, akik aggódni kezdtek és méltatlankodtak a szovjet fogságba esés veszélye miatt.

A „Weihe” személyzete egyáltalán nem tartott a szovjet fogság veszélyétől, kijelentették: „Addig maradunk, amíg a gép kifogástalan állapotban, biztonságosan repülhet és a gépünket nem hagyjuk itt, ilyen hiba miatt.”

Ezután Weingärtner János rajparancsnok a főleg családos tiszthelyettesekből álló aggodalmas személyzetet elbocsátotta azzal, hogy indulhatnak!

Pápai Károly ²⁸⁴ rep. oktató őrmester vezetésével két „Weihe” február 3-án a délelőtti órákban szállt fel Kolbergből Weissewarte úti céllal. Rendeltetési repülő terükre sajnos sohasem érkeztek meg.

Pápai Károly oktató őrm. Deákfalvi Béla tőrm. és Fodor József őrm. rádióssal, Gyimesi József őrm. oktató, Szikszai István ht.hdgy évfolyamtársunk megfigyelővel, Varga Lajos c. őrm. szerelővel és egy ismeretlen nevű rádióssal - a másik gépben indultak. oszlop kötelékben repültek. Két gép egyszerre startol, együtt repül, és együtt éri el a végzet.

Kis késéssel ment utánuk Veres Rudolf t. zls. és egy másik gépben Kovács Ferenc t. zls., Simon Pál ht. hdgy. megfigyelővel.

Veres zls-t Kovács Fecó mintegy 500 méterre követte. Stettinnél érték utol az első - Pápai, Gyimesi géppárt - akik mögött, délre, alacsonyabban repültek. Fecó megkérdezte Veres Ruditól, hogy nem csatlakozhat - e hozzájuk. Rudi tiltakozott.

Jó megérzése volt, mert Fecó megfigyelője Simon Tata figyelmeztette Fecót, hogy jobbra felettük Mustangok vannak és alig, hogy ezt Tata kimondta Prenzlau közelében a két Mustang rácsapott az előttük levő békésen utazó, fegyvertelen géppárra és pillanatok alatt lelőtte a két „Weihét”. Ők ezt látva, hirtelen leborítottak és földközelsben repültek tovább. Légiriadó jelzést nem kaptak.

A géppárt több amerikai vadász támadta meg, ők fegyvertelen iskolagépeikkel tehetetlenek és pillanatok alatt zuhannak le egymástól 30 méternyire Prenzlau mellett. Pápai őrmester letudta nyomni a nem túl magasan repülő gépet a földig, szerencséjére csak könnyebben a homlokán sérült meg és megmenekült. A kigyulladó gépből még időben

²⁸² Nevét nem ismerem

²⁸³ Peller István: Az elfelejtett száza. MSz. 1990. 19. sz. 147.o. A cikkben említett Január 21-i indulási dátum nem helyes.

²⁸⁴ Egy más közlés szerint keresztneve István

ki tudott menekülni. Gépének személyzete és a Szikszai István teljes személyzetével együtt az égő gépekben lelte halálát. fején megsebesült, de.

Hősi halált halt Pápai őrm. gépéből Deákfalvi Béla, és Fodor József, Gyimesi József őrmester oktató, Szikszai István rep. hadnagy, megfigyelő, Varga Lajos c. őrm. hajózó szerelő, és rádiósuk, [neve ismeretlen], hősi halált haltak. Mind a hatan a prenzlaui temetőben nyugszanak.²⁸⁵

Pápai őrmester néhány nap múlva érkezett meg Weissewartéba és számolt be a tragikus eseményről.²⁸⁶

A történethez még a következő tartozik: Egy német lajstrom jelű, Junkers W-34 típusú „Kecske” gépen oktató Veress László rep. hdgy. a Kolberg - Weissewarte útra kedvelt növendékét – Kovács Ferenc tart. rep. zászlóst - vette maga mellé kötelék kísérőnek. Kinézve, látta, hogy néhány kilométerrel északabbra repül két „Weihe”, nem volt más mint a Szikszai és Gyimesi József vezette géppár. „Rudi” – mondta a növendék „menjünk feljűk, repüljünk velük együtt” „Ballagjanak csak külön, mi pedig repüljünk magunkban!” – válaszolta az oktató. (aki ugyan László volt , de általában Rudinak szólították).

Szerencsájuk volt, mert mindketten mai is élnek itthon. Veress László nyugdíjas tanárként Ceglédén, Kovács Ferenc nyugdíjas technikusként.²⁸⁷

Ez a Kolberg – Weissewarte átrepülés volt 1945. február 4-én, az utolsó repülő útjuk a m.kir . Honvéd Légierők kötelékében.

„Az idő megjavult és a légi rész bevonult teljes egészében. Szijj Lajos fhdgy. vezette kötelék nem az előirt útvonalon, de mégis megérkezett. A földi rész is hosszú és kanyargós út után megérkezett. Repülésről szó sem volt. A 400 km-re keletre levő front két hét alatt odaért a közelünkbe és sürgősen ki kellett üríteni a repteret. Az áttelepülési parancs szerint a nyugati front közelébe Magdeburg és Stendhal közé, Weissewarte-ba kellett mennünk.

Itt is felmerült annak lehetősége, hogy a légi rész repüljön át Bornholm szigetére Svédországba. Kockázat jóformán semmi, mégis elvetettük, mert árulók nem akartunk lenni.

Amikor 1944 karácsonyán Acsádon tiszti gyűlésen megtárgyaltuk annak lehetőségét, hogy németországi kitelepülés helyett repüljünk egy éjjel vissza Szegedre, sokat tanakodtunk, végül is egyhangú szavazással úgy döntöttünk, hogy inkább a bizonytalan jövő, mint a biztos szibériai hadifogság. Sajnos eddigi ismereteink szerint az átváltozó repülőket mind hadifogságba vitték. A nyolc főből álló zárt tisztgyűlés egy áruló is volt, aki a nyilasoknak bejelentette az esetet. A légi rész 1945. január 3-án elrepült, Somorjai szds. és személyzete maradt, míg a földi rész is elindult. A nyilasok Somorjait letartóztatták és Sopronkőhidára vitték. Somorjai soproni gyerek volt és kitűnő helyismerettel rendelkezett. Sikertelen megszöknie és Olaszországba ment. Mikor tudomásomra jutott az eset, találgattuk, hogy ki lehetett az áruló nyolcunk közül. Nem derült ki!

²⁸⁵ Varga Lajos c. őrm. bátyja, László, ugyancsak t. rep. thts. vállalta, hogy megkeresi öccse sírját Prenzlau környékén, remélhetjük, hogy ekkor Szikszai Pista sírját is megtaláljuk.

²⁸⁶ „A század egy kis faluba, Weissewarteba települt, ahol jól-rosszul elhelyezkedett. Mindezeket egy hadnagy, kinek szava 100 %-ig hihető, ki mint futártiszt jött vissza a századtól ide. Egyébként mindezek bebizonyosodtak az ide alkalmilag eljuttatott levelekből. Többen kiemelték Lajcsit is névről, mint egyiket a lezuhantak közül... ..Megígérem, - pár nap múlva valószínű meggyünk - ottan utánanézek Lajcsi holmijának is....itt is itt felejtett apró cseprő dolgokat, amiket majd mint emléket majd összeszedek és haza fogom küldeni a két levéllel együtt, miket részére örökök....a négy éves sorsközösség úgy összekovácsolt bennünket, hát kérem fogadja el gyászomat, mint a testvér gyászát” Gazdag József rep. őrm. levele Vasszilvágy, 1945.02.28. Varga Bélának Németországi címe: Flg-Horst(19) Weissewarte üb. Tangerhütte Ausbilduns Kommandó (In).

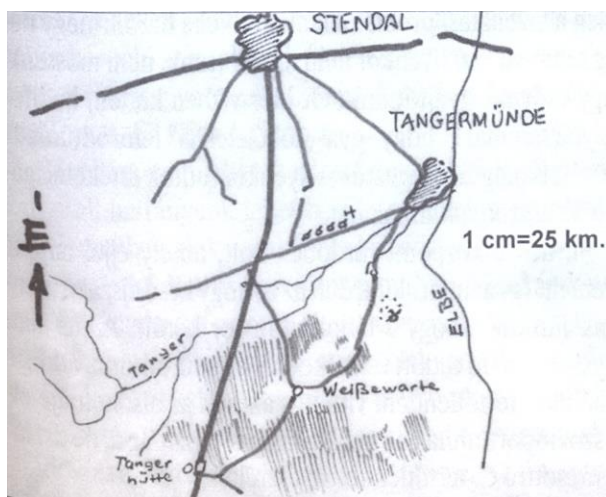
²⁸⁷ 1990-ben

Ez nem is derülhetett ki, mert ez téves értesülés. A valóságban Somorjai szds-t Pápára a szállítókhoz helyezték, és a bekerített Budapestre végeztek utánpótlási repüléseket, míg a század gépeit Vaszaron amerikai vadászok fel nem gyújtották. Utána a megmaradt földi résszel Zeltweg mellé vonult. (MSz. 1993/1994. 230.o.)²⁸⁸

Kolbergben nagyon sok felszerelést, élelmet ott kellett hagynunk, mivel a 38 vagonos szerelvény helyett csak 8 vagonot kaptunk. A németek üres gépeit is mi töltöttük fel és a maradék benzinnel ők is gépeik nagy részét átrepülhették. Nyolc gépkocsi és nyolc vagon indult el Weissewarte felé és oda meg is érkezett, nem úgy a légi rész, mely bár laza kötelékben föld közelben repült, csellengő amerikai vadászok megtámadták és két gépünket Stettintől Nyugatra Prenzlau térségében lelőtték. Itt halt hősi halált Deákfalvi Béla tőrm. szerelő és Fodor József őrm. rádiós. A másik gép is kigyulladt és felrobbant, sajnos az idő távlatában a halottak nevére nem emlékezem.

Papp Ferenc: Irány Kolberg írása²⁸⁹ szerint Szikszai István hdgy., Gyimesi József őrm., Varga Lajos c. őrm. és egy rádiós (Neve ismeretlen) haltak hősi halált.

Weissewarte egy kis német falú volt vasútállomástól kb. 5 km-re az erdőben. Egy erdei tisztás volt a repülőtér, a gépeket az erdőben rejtettük el lejtős fabunkerekben.

Weissewarte repülőtér térképe

Az erdőben lévő barakktáborban ejtőernyős alakulat és kisebb részben Hitlerjugend kiképző iskola volt. Nem néztek jó szemmel bennünket és napirenden voltak az összezördülések. Közben Berlinből odatelepítették a Luftgau III. parancsnokságot családjaikkal együtt. Németjeink közül egyedül Sattler szds. maradt bajtárs és úr. Vele mentem Hamburgba egy magasabb ejtőernyős. parancsnoksághoz, hogy vagy elviszik a reptéren levő ejtőernyős alakulatot, vagy pedig minket tegyenek máshová. Mire visszaértünk már az Ardenneki csata alkalmával ejtőernyőseinket azonnal bevetették és sajnos kb. 90 %-os veszteséget szenvedtek. Ezt megtudták a Hitlerjugendet kiképző SS-ek és még tarthatatlanabb lett helyzetünk.

Április 8-án elszedték fegyvereinket, gépeinket felrobbantották és azt a parancsot adták, hogy 9-én gyalogmenetben menjünk Tangerhüttébe, ahol híd volt az Elbán, és ott az Elba keleti partján beosztanak bennünket a gyalogsághoz a frontvonalba. 9.-én hajnalban viszont már csak mi magyarok voltunk a reptéren, mert az éjjel a társ német műszerrepülő század, a Luftgau III. és a Hitlerjugend eltűnt. Weissewarte és Tangerhütte között volt kb. félúton Bölsdorf falú. Úgy indítottam a századot, hogy gyalogmenetben mire eléri

²⁸⁸ Somorjai József: Életleírásom MSz. 1993/1994. 230.o.

²⁸⁹ Papp Ferenc MSz. 1992. 222-225.o).

Tangermündét, ott érje be őket a gépkocsi oszlop a családokkal, hogy Tangermündébe, mint rendezett alakulat érjünk be. Sajnos Bölsdorfnál két tűz közé kerültünk és inkább visszamentünk az elhagyott reptérre. Szijj Lajos fhdgy. és nyolc növendék hdgy. elvált tőlünk, hogy a senki földjén dél felé megpróbálnak hazajutni. Nem sikerült, mert a fogolytáborban találkoztunk.

A reptérre visszaérve kimentünk gépeink bunkerjaihoz és ott töltöttük az éjszakát. Csapó Ferenc (a Link Trénerrel oktató) hdgy-ot a reptér kapujához küldtem, mivel jól beszélt angolul, hogy az amerikai páncélosoknak jelentse be, hogy itt van kb. 120 fős magyar repülő alakulat, de az amik csak csokit és cigarettát dobáltak neki és O.K.-é kiáltással tovarobogtak. Vizsgálódásaink alatt megtaláltuk elfalazva a tőlünk elszedett fegyvereket és még sok mást is. Őrséget állítottam mindenhova a csellengő, menekülő németek ellen. Az amerikai páncélosok elmentek az Elbához, de visszavonuló németet nem láttunk. Másnap leszállt egy Storch szerű gép és egy magyarul tudó, amerikai százados keresett és amikor helyzetünket és anyagi készleteinket jelentettem azt a parancsot adta, hogy kb. 5000 felszabadított orosz hadifoglyot küld a reptérre N. Iván orosz ezredes vezetésével, vele szervezzem meg az emberek elhelyezését, élelmezését és biztonságát. Az oroszokkal közösen dupla őrséget állítottunk és úgy nézett ki, hogy mint rendfenntartó alakulat maradhatunk. Sajnos másnap a M.P.-ok ²⁹⁰ jöttek és elválasztva családjainktól bennünket gyalogmenetben hajtottak hadifogságba.” ²⁹¹

Utána fél éves hadifogság következett.

Drávai Pali ²⁹² élményszerűen számolt be a Weisewarte-be történt repülésükről: „Én (Drávai) Gullay Miskával és Huszti Balázs rádiós szkv-vel indultam, ma is magam előtt látom a jobb kézről elmaradó Fertő tavat. Wienerseustadt volt első megállónk, ahonnan másnap terveztünk tovább menni, de az időjárás közbeszólt, hóvihar közeledett, nem kaptunk felszállási engedélyt. Ezt a napot Bécs nevezetességeivel Stenfanskirche, Mária-Hilferstrasse. Csodálkoztam a vonaton elhangzó jao (ja), a niss (nicht) és miss (mich) szavakon.

Másnap megkaptuk a felszállási engedélyt. Erős szél volt. Felszállásnál két Weihénk megsérült egyik légszavarja a másik szárnyába forgott bele és aprította. A két gép személyzete meg kellett várja a vasúti szerelvényt. Így maradt le tőlünk Papp Feri.

Következő állomásunk Brünn, ahol három napot kellett egy útvonal változási parancsra várnunk. A szovjetek előretörése miatt Kolberg már nem volt megfelelően biztonságos részünkre. Új állomáshelyünk Berlintől délnyugatra, Stendhal közelében, Tangermünde és Tangerhütte között, Weisewarte nevű kis település. Tangerhütte az Elba mellett volt, így nem volt nehéz a navigálás. Brünnt elhagyva „ráültünk” az Elbára és Jablonec, majd Dessau térsége felett átrepülve Drezdában a Lufthanza repülőterén szálltunk le. Az Elba völgye csodálatosan szép volt. Drezda előtt magas szirtfalak között folyik. Láttunk olyan települést, mely sok km. hosszan, a folyó két oldalán a sziklafalak tövében fekszik s mindössze két utcája van a folyó bal és jobb partján. Az Elba kettéválva egy magas szirtet zár össze, tetején egy csodálatos kastéllyal. Néhol olyan alacsonyra ereszkedtünk, hogy a szirtek fölöttünk tornyosultak.

Drezdából, kis kitérővel, Góthában meglátogattuk vadászátképzésen levő barátainkat, Székely Nándiékát. Rövid pihenő, irány Tangerhütte. Utunkat meg kellett egy angol berepülés miatt szakítanunk és rádióirányítással egy legelőre szálltunk le. Mire kigurultunk németek álcázó hálókka rejtették a két Weihét és bennünket egy nyírfabejáratos földalatti irányító központba vezettek.

²⁹⁰ Military Police = Katonai Rendőrség

²⁹¹ Hangyál Mihály fhdgy. életrajza III.

²⁹² Drávai Pál hdgy. évfolyamtársam beszámolóját Miskolcon, 1990. június 20-án írta és küldte el nekem.

Az egyik teremnagyságú helyiség falát egy hatalmas térkép borította, üvegre szerkesztve és azon kis lámpák jelezték az ellenséges és a Luftwaffe gépeinek helyzetét. Vadászirányító központ volt. A német repülőtisztok nagyon barátságosak voltak, eredeti francia konyakkal kínáltak bennünket és nem rejtették véka alá Hitler iránti érzelmeiket, vele kapcsolatban lekicsinylően nyilatkoztak, nyíltan megmondták, hogy a háborút elveszítették és már csak egy törekvésük van, hogy minél tovább fel tudják tartani az oroszokat, hogy legalább a nyugati hatalmak az Elbáig előre tudjanak törni. A Hitlerre vonatkozó kijelentéseken nem csodálkoztam, mert többször bemutatkozásaikkor elhangzott a „von” neveik előtt, mely nemesi származásukat jelentette.

A légiriadó elmúltával megkaptuk a felszállási engedélyt és szerencsésen leszálltunk Weissewartéban, a Tangerhütte és Tangerhütte között levő község mellett levő „repülőtérré”. A repülőtér nyugati oldalát egy hatalmas tölgyerdő határolta, az út másik oldalán pedig az Elbáig egy hatalmas japánfenyő erdő terült el, melynek olajából fürdősót és habfürdőt gyártottak. Elhelyezésünk kályhafűtéses kétszemélyes szobákban, egy fabarakkban volt. Simon Palival laktam (Drávai) egy szobában, velünk szemben egy központi fűtéses mosdó zuhanyozó volt. A mellettünk levő szobában Bakó Pista Friedrich Lacival, majd Veress Albi, Gullay Miskával, egy harmadikban Soó Gazsi Miklóssy Sanyival helyezkedtek el.

Szijj Lajos fhdgy., Veress Rudi t. zls., civilben tanító, várandós feleségével, egy Wagner Richárd nevű (zls) fhdgy. szegedi adjunktussal a téglapépületben laktak. A később megérkező vasúti szerelvény Papp Ferivel és Csapó Ferencsel, aki nagyon jól beszélt angolul, egy törzsőrmester feleségével és még néhány tiszthelyettes és - Juhász Gabi az egyik sérült gép pilótája volt - is ott laktak.

Weissewarteről már nem volt több felszállás, mert még a harci gépeknek sem volt benzinje.”²⁹³

Meg kell emlékeznünk az áttelepülések igazi sztárjáról Miklóssy Sándor repülő hadnagy évfolyamtársunkról becenevén Stancinkról. A század Búcker Bú - 131 futár gépét a kitelepülést még beosztó és kihirdető Somorjai József százados Miklóssy Sándorra bízta. Ő indult el elsőnek Vátról 1945. január 4-én. A Búcker első ülésében helyezte el vadászpuskáját és légpuskáját, bőröndjét. Egyedül rádió nélkül „kapcsolási navigációval” repült, soha nem tévedt, és a legtöbb állomáshelyre elsőként, vagy az első között érkezett meg. Az 1100 km hosszú áttelepülési útvonal berepüléséről 10-15 évvel korábban izgalmas könyvet írhatott volna.²⁹⁴

²⁹³ A következő bekezdések forrása Weingärtner János írása: „Utóirat: Több mint 15 oldalon foglaltam össze korabeli vezérszavakból álló feljegyzéseim és kisebb mértékben memóriámban megmaradt emlékeim alapján. Úgy vélem jó lenne, ha a még élő évfolyamtársaink a Repülő Akadémián és az utána következő kb. 8 hónap érdekesebb emlékeit leírnák, és ezeket összefoglalva megőrizhetné az utókor. Már sokan elmentek közülünk, hiszen a 150 induló repülő tisztjelöltből mindössze 26 jött – vagy tudott eljönni – az avatás 45 éves évfordulója emlékére rendezett találkozóra. Talán kétszer ennyien élünk még, semmi esetre sem sokkal többen. Ne zárjuk magunkba és ne vigyük el az emlékeinket. Kár lenne! Vannak közöttünk vidámak is nem csak szomorúak, vagy éppen tragikusak.” Budapest, 1989. október 13. „Péntek!” , de ne legyünk babonások! Weingärtner János

²⁹⁴ Miklóssy Sándor a repülést valóban rajongásig szerető, ugyanakkor szerény, de kitartó és tehetséges repülő a háború után is megtalálta az utat a repüléshez. 1947-ben Debrecenben bekapcsolódott az újjáéledő vitorlázó repülésbe - ahogyan Ő írta e megemlékezés írójának- ismét elkezdett repülni „vászonbiciklin” egy máig is megőrzött levelében. Tehetsége, szerénysége és töretlen lelkesedése és némi, de feltétlenül megérdemelt szerencsével, politikai manőverek nélkül meg tudott maradni az akkori nehéz években a sportrepülésben.

1958-ban ő nyerte meg a magyar senior vitorlázórepülő versenyt. 1974-ben megjavította a 100 km-es háromszögrepülés hazai sebességi rekordját (88,30km/h-ról 91,34km/h-ra) a magyar vitorlázó

A földi rész 1945 február 2-án tehergépkocsikkal Hangyál Mihály fhdgy. úr vezetésével indult, és február 6-án érkeztek Weissewarte bei Tangerhütte szükség repülőtérre, Stendhaltól D-re kb. 20 km-re.

A később megérkező vasúti szerelvény Papp Ferivel és Csapó Ferencsel - aki nagyon jól beszélt angolul - egy törzsőrmester feleségével és még néhány tiszthelyettes és Juhász Gabi, aki az egyik sérült gép pilótája volt - már ott laktak.

Amikor amerikai páncélos egységek vonulását hallották nem messze repülőtérüktől felgyújtották gépeiket, melynek látványától lassan tudtak megszabadulni, hisz ez életük egy szakának befejezését jelentette.

Február 16-án Kardos Imre hdgy-ot futárként indították útba Magyarországra Ghyczy Tihamér szds. új parancsnokért.

Április 6-án megérkezett az új századparancsnok Ghyczy Tihamér százados személyében Szabó Károly hadnaggyal és Kardos Imre hdgy-gyal.

Ghyczy Tihamér szds.

Ghyczy Tihamér szds-t a Harckiképző Osztály állományából az egyik alapkiképző század parancsnokává nevezték ki (Csepreg) majd 1945. január közepén a Műszerrepülő Kiképző századot kapta meg.

Családját Hévizre, az onnan kitelepülő Platthy Árpád szds.-hoz irányította.

A Vát-Vaszaron levő pk-i raj három gépében megfelelő mennyiségű benzin volt tárolva. Nagy 35-40 cm-es hó a reptéren. Repülési parancsot nem kap.

A Szegedi kastélyban Acsádon eljövételünk óta betelepítették a HM. Egyik osztályalakulatát. Ghyczy szds-ra itt talált rá február végén unokaöccse egy negyedéves egyetemista Thuránszky László, akit Gyhyczy a frontlógás elkerülésére, hadnaggyá nevez ki – és aki később társaimmal így esik amerikai fogságba. Kirepülési parancsot nem kap. Közben kitavasodik. Őt „berekülést” is végrehajt, az egyiknél a kastély melletti réten a felázott talaj miatt orra áll. A gép sértetlen maradt. Itt állapodtak meg Kardos Imrével, hogy a legközelebb a rét kötépen megfekteti.

45. 03. 26-án kapják meg a kimenetelre Dezső szds. aláírásával a 1760/Le. kik. o. 1945. sz. parancsát a M. kir. honv. rep. kik. dd. Pság-tól.

Március 28-án egy német gépkocsival 12 repülő és 4 asszonnyal és a visszatért unokaöccsével Ghyczy szds. úr is útba indult. Viszontagságos út után át a határellenőrzésen

repülők közül 27. Aranykoszorút kapta. Kiskunfélegyházán repülő klubot szervezett és azt haláláig vezette. Ő volt a kiképzett magyar úrhajós – Magyarai Béla- első repülő oktatója. Magyarai Béla annak idején ezt több televíziós interjúban elmondta és tisztelettel emlékezett meg „Miklóssy Sanyi bácsi”-ről ahogyan repülő növendékei szólították.

Repülésszervező munkája elismeréséül a Nemzetközi Repülő Szövetség 1973-ban „Paul Tissander diplomával” ismerte el Miklóssy Sándor érdemeit.

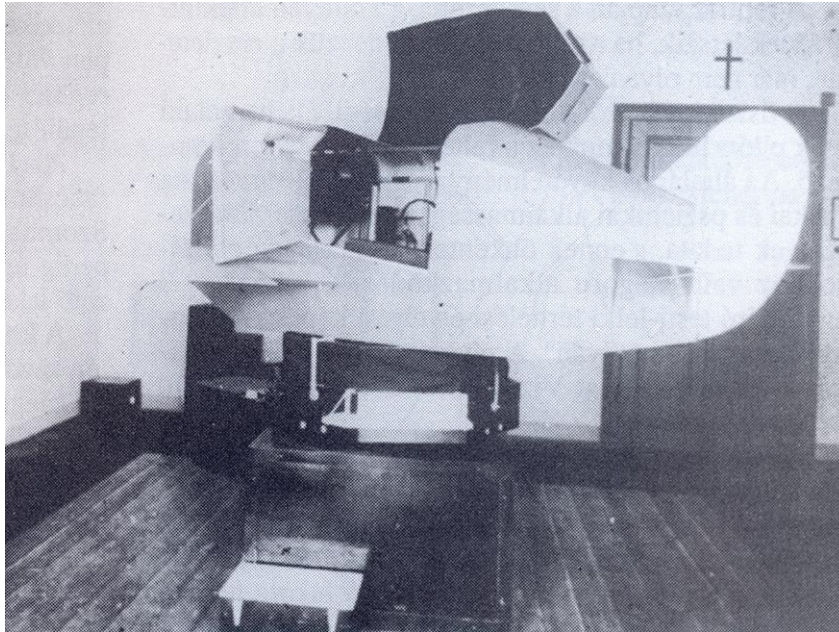
Megadatott számára az az elismerés is a Gondviseléstől, hogy 1982- október utolsó vasárnapján még repült 61 éves korában. Két nap múlva egy agyvérzés ragadta el az élők sorából.

Semmering- Linz-Regensburg – Leipzig - Magdeburgon át április 6-án hajnali 4 órakor érkezett Tangerhüttébe. Sattler szds. ment eléje.

Ekkor már működött a Link Trainer és folyt az ötvenórás elméleti kiképzés.

Április 7-én Ghyczy szds. átvette a parancsnokságot. Bemutatkozott 7 beosztott és 16 növendék tisztjének és mintegy 300 fő legénységének. 9-én hajnalban indul családja felkeresésére, akiket Bréma mellett talál meg. 10-én érkeznek vissza. Sattler szds. német összekötő tiszttel az Északabbra költözésről döntenek.²⁹⁵

Április 11. szerda. Parancs a másnapi indulásra. Gyalogmenetre. Előzőleg kézigránát kötegekkel felrobbantottuk gépeinket.

Link Trainer vakrepülést szimuláló berendezés

Április 12. Indulás Zárt kocsiba rakva a személyes csomagok. Biztonság kedvéért egy benzines hordó. 9 órakor indulás. A kocsik már előbb elmentek. Tangermündében várják be az alakulatot. Bölsdorfot elhagyva egy Piper Cupe amerikai felderítő gép által vezetett amerikai páncélos csoportot láttak. Az előttük levő hídon is amerikai páncélosok voltak. Az egység felbomlott. A páncélosok lövései miatt mindenki ment fedezékbe, ahogy tudott az Elba folyó töltésén. Közben a személyes dolgokat szállító tehergépkocsi találatot kapott és felrobbant a benne lévő benzines kanna miatt. „Mi a busz mellett az árokban lapultunk, egy lövés az autóbust eltalálta és ott égett el mindenünk szemünk láttára. Általában mindegyiküknek csak vízhatlan oldaltarisznyája egy váltás fehérneműje, irataik, néhány csomag cigarettája, neccesszere tisztálkodó eszközeivel maradt meg. Senki nem sebesült”, a családokat szállító kisbusz időben vissza tudott fordulni és visszamentek Weissewarteba. A gyalogosok is visszatértek a repülőtérre, ahol Ghyczy szds-t családjával, feleségével és két lányával, dr. Wagner Richard hdgy-ot feleségével és Dr. Papp Mihály orvos századost találták. Az Elba töltésnél leszakadtakról nem tudtak.

A tölgyerdőben kerestünk menedéket tartva attól, hogy a mellettünk levő Hitler Jugendek harcra kényszerítenek bennünket.

Ez sem volt jó ötlet, mert az amerikaiak tartva attól, hogy az erdőben páncélelhárítás van nagy tüzet zúdítottak ránk.

²⁹⁵ Ghyczy Tihamér: Egy szabálytalan hadnagyi kinevezés Magyar Szárnyak XII. évf. 13 sz. 1983.63-67.o..

Veress Rudi feleségére rájöttek a szülési fájdalmak, ezért hordágyon Weissewartéba vittük, Rudi ott maradt Vele, mi visszajöttünk szobáinkba.

„1945. április 12-én megszűnt az 1. Műszerrepülő Század, akinek utolsó kinevezett parancsnoka v. Ghyczy Tihamér szds. volt.

Április 13-án az erdő védelmében, bunkerekben tartózkodtak. Igyekeztek kiegészíteni a németek hátrahagyott dolgaiból felszerelésüket. Ghyczy szds. és Csapó fhdgy. bement jelentkezni az amerikaiakhoz Tangerhüttébe. Az amerikaiak Gyczy szds. becsületszavát vették, hogy nem fognak fegyvert az amerikai hadsereg ellen. Az éjszakát ismét az erdőben töltötték.

Április 14-én két-három amerikai katona kézi fegyvereiket rakatta egy halomba. Kocsira rakták a zsákmányt és elhajtottak. Egy kis repülőgép szállt le és megtekintették a németek által összetört gépeinket. Nyilván a felderítő adatok alapján tudtak létezésükről, csak azt nem tudták, hogy milyen állapotban vannak. A század visszaköltözött a repülőtérré. Felfedeztek 15 disznót és 5 szarvasmarhát. Lóránth István hdgy. vacsorára az egyiket levágatta és asz asszonyok segítségével bőséges ellátásban, részesültek.

Április 15-én, vasárnap. Amerikai katonák jöttek látogatóba. Minden csendes. Délután n beérkeztek az amerikai harckocsik, ügyet sem vetettek ránk. Aztán délután beérkezett egy amerikai jeep, rajta több magas rangú tiszt. Előkerítették Csapó Ferit és tárgyalásokba kezdtek. Végül is abban maradtak, hogy a Tangerhüttei Krupp művekből ide hozzák, és védelmünk alá helyezik az ott levő orosz, lengyel, belga és más, többek között német foglyokat, akik rövidesen meg is érkeztek két tehergépkocsin, és a tölgyerdő melletti német tiszti barakkokban kerültek elhelyezésre. Hát ez váratlan fordulat volt, a sors fricskája.

Kovács Ferenc és rádiósa, Weingärtner János elhatározták, hogy a parancsnoki „Kecskével” [Ju - 38], mely feltöltve állt a repülőtéren, lelépnek Schlezwigholsteinbe. Lexi elkészítette az útvonalvázlatot. Az út első részén vakrepülést terveztek. Az indulás hajnalán Kovács Feri rádiósa előresietett, majd futva jött vissza és jelentette: „Hadnagy Úr! A gépet elvitték, nincs a helyén!” Minden más gépnek ugyanakkor a műszerfala be volt törve, így azokkal nem lehetett repülni. Szerencsájük volt, hogy nem tudtak elmenni, mert Jancsi útvonalvázlata olyan volt, hogy a leszállás helyén már amerikai csapatok voltak, így a legnagyobb veszélybe kerülhettek volna.

Április 16-a hétfő. Délelőtt MP katonák érkeztek és egy órát adtak a csomagolásra. Ez volt az otthonról maradt dolgok utolsó selejtezése. Sorakoztatták az alakulatot, az asszonyokat, gyerekeket, családtagokat külön. Fájdalmas volt a búcsúzás. A családtagokat Tangerhüttébe vitték és onnan is mentek haza. A csoport gyalogmenetben, délben indultunk el s most már biztos, hogy megkezdődött hadifogságuk.

HADIFOGSÁGBA ESETTEK SORSA

SZOVJET HADIFOGSÁG

Az 1944 augusztus 20-án avatott repülő tiszt évfolyamtársaim (feltételezett) bolsevista szovjet hadifogságot viselt tagjai (6 fő) 5 fő összesen: 11 fő, a 128-as kezdőlétszám 8 %-a.

A PUMA hadosztályban harcolók szovjet fogságba esése:

Asztalos Károly zls.²⁹⁶

Két nappal Bostonon aratott légi győzelme után 1945. márc. 11-én eltűnt.²⁹⁷
Isten legyen veled Karcsi. Nem tudjuk ki sírt utánad, de hogy voltak többen abban biztosak vagyunk mindannyian.

Bajza László hdgy.

1945. ápr.4.-én Tullnból szállt fel és eltűnt.²⁹⁸

Báti János hdgy.

Az 1945.03.29-i bevetés során Grosspetersdorf légterében eltűnt

Gáspárfalvi József hdgy. 1945.04.13. - 1948.07.²⁹⁹

„1945 április 3. Bécstől 30 km-re, Tulln repülőterén bevetésre vártunk. A veszprémi vadásziparrepülő ezred Messerschmitt –gépei már régóta csak annyi benzint kaptak, hogy egy másik repülőterre átrepülhessenek. Szombathelyt, Grosspetersdorfot, Bécsújhelyt és Tullnt egyaránt villogó üzemanyagórával értük el. Ma reggel az összes gép tankját feltöltötték. Gépeink körül a gyepen heverésünk. a mellettünk levő országúton kis csoport közeledik. egyszer csak ismerős arcot pillantok meg közöttük. Pitti, Dezsőfi Tibor barátom, akivel az elemtől érettségiig 12 éven át voltunk osztálytársak. Odafutok hozzá. Elmondta, hogy egyetemista társaival menekülnek a „testvérek” elől. Megöleljük egymást és már indulnak is tovább, mert én sem időzhetek. (évek múlva tudtam meg, hogy Olaszország után Ausztráliában kötött ki s a Darwini repülőgépgyárban lett tervező mérnök.)

Orosz Attilával, aki az akadémián évfolyamtársam volt, arról beszélgetek, hogy azaz érzésem, hogy ma bevetésre megyek, ahonnan nem térek vissza. Ő jól letol, hogy ilyen hülyeség jut eszembe, hiszen nem vagyok a kijelöltek között. Én még is arra kérem, ha előérzetem beválik, két bőröndömet, ha találkozánánk Laci, vagy Vince bátyámmal – akiknek egységei szintén Ausztriában vannak – adja oda nekik. – Néhány perc múlva megjön a bevetési parancs.

Feldübörögnek a gépek motorjai és már gurulnak a gépek a starthelyre, ahol négyesével sorakoznak fel. Az első sorból egy gép hiányzik. motorja nem indult, és már gurulok is a hiányzó gép helyére. Már fut is a harcálláspont sátra felől Debrődy Gyurka, a századparancsnok. hozzánk érve kérdezi tőlem: Jóska rendben van a fűrészed? – Igenis rendben. – Akkor nyomás! - futtában még odaszólok Attilának: Ne felejtse, mit kértem! –

Derék szerelőim már forgatják az inercia starter kurbliját, én beugrok az ülésbe, magamra kapom az ejtőernyőt, a bekötő hevedereket, indítom a motort, és már gurulok is a hiányzó gép helyére. Még néhány méter, de ők már nyomják a kakaót. a reptér felett

²⁹⁶ Az aláhúzott nevek feltételezetten szovjet fogságba kerülését is jelenti. A nevek után következő tartalom Farkas Jenő: EMLÉKKÖNYV – ben levő szöveg (kivonata)

²⁹⁷ Pataki Iván - Rozsos László - Sárhidai Gyula: Légiháború Magyarország felett II. kötete szerint

²⁹⁸ M. Szabó Miklós: A magyar királyi honvéd légierő a második világháborúban c. könyve 293. oldalán

²⁹⁹ Gáspárfalvi József közlése írásban.

összeáll a kötelék, irány a célterület. feladat: alacsonyítámadás a Bécs ostromára felvonuló Tolbuhin-hadsereg egységei ellen.

Nemsokára megpillantjuk az országúton mozgó gépkocsikból és páncélosokból átló oszlopot. – Támadunk - hangzik k a rádióban a kötelékparancsnok utasítása. Ráfordulunk az útra és néhány másodperc múlva az első raj négy gépéből 8 nehézgéppuska és 4 gépágyú tüze zúdul a mozgásban levő oszlopra. A váratlan támadás nagy zűrzavart kelt, a teherautókról leugrálok futnak az árkokba menedéket keresni, több gépkocsiból és páncélosból lángok csapnak fel. – Szinte súrolva azt útszéli fák koronáját, a közeli erdő széléből légvédelmi ágyú torkolattüze villog, és én a gépem elején hatalmas ütést érzek. Nyomnám a gázt, de motorom nem húz. Benyomom a rádióm beszélő-váltó gombját és bemondom gégemikrofonba: Eltaláltak, motorom nem húz, kényszer leszállok! – Értettem, Isten veled Jocó! – hangzik a válasz. Egyre jobban lemaradok a köteléktől. Annyi lendület még szerencsére van a masinámban, hogy kissé megemelkedve, alkalmas helyet keressek. Alattam erdő, utána szántófield, azt célzom meg. A főkapcsolóval áramtalanítok. Összes műszerem mutatója nullára esik. Behúzott futóval hasra szálllok. Légszavaram lapátjai 210 km sebességgel harapnak bele a szántásba, hatalmas porfelhőt vágva. Hasra rántom a botkormányt, leszorítom a gép farkát, hogy át ne vágódjak. Kibújok az ernyőből, és a porfelhő elültével felnyitom a kabintetőt. Kimászok és körbe nézem a fűrészt. A motor bal alsó részén ömlik a benzin. – Szerencsém volt, hogy nyilván nem nyomjelzős, vagy robbanó lövedék Kapott el, mert akkor égnék. Az acél magvas,”csak” kilyukasztott.

Fájó szívvel mondtam búcsút hűséges masinámnak, amely így hason fekve, harcsabajuszként hátrabicsaklott légszavar lapátjaival meglehetősen szárnalmas látványt volt. Jobbra egy falú házai, szemben országút, amelyen az afrikai Rommel hadsereg járműveihez hasonló homokszínű teherautók robognak. Első gondolatom, hogy mi téves harchelyzet- jelentés alapján német csapatokat támadtunk. Balra mesterséges árok húzódik az úttól az erdőig. Ide húzódok be és közelebb megyek az úthoz. Jobbról egy bokortól Takarva felállok. Innen már kivehető a teherautókon ülő katonák kucsmáin virító vörös csillag. – Tehát nincs tévedés, szovjet gépkocsi oszlopot támadtunk. A néhány km-re gomolygó füst jelzi ügködésünk” nyomait.

A bokor ágai között kilesve látom a falu felől félkörben közeledő 8-10 orosz géppisztolyost. Nyilván figyeltek engem, mert nem a mögöttem levő gépet célozták meg, hanem egyenesen felém jönnek. A menekülés reménytelen, mert Az erdő túl messze van és az árok sem olyan mély, hogy akár lehajolva is takarna. Kilépek az árokból – lássák, hogy úriember vagyok – elindulok feléjük. Jobb kezemmel forgatom a rádió gumizsinórját, balhüvelyk ujjam a pisztolytáskába akasztva. Közelebb érve, gitárjaikat rám szegezõ harcosokhoz, szinte kórusban ordították: Sztooj, hore ruki! – Hát igen. – Az Akadémián olyan tárgyunk, hogy „Fogságba esés” nem volt. Viszont Édesapám világháborús elbeszéléseiből volt ismert ez a szakkifejezés. Feltett kezekkel megálltam. Egyikük olyan közel lép, hogy géppisztolya csöve mellemet éri. – „Kurva fasiszt, jop tvoju maty!” sziszegi, és dühösen kezdi rángatni a derékszíjamat. De az nem enged, mert a vége, hátamon vissza van hajtva a bújtatóba. Oda küld egy másikat az kifüzi, így már le tudja rángatni rólam. Kikapja a pisztolyomat, és előttem földbe lövi a hat töltényt. Vállára akasztja géppisztolyát, és magára csatolja az első trófeát. – Következik a rádióhallgatós bőr fejevédőm. Ezt a következő harcos kapja le a fejemről, félrevonul vele, kitépi a csatlakozó zsinórt, gégemikrofont, és szíjaiba kapaszkodva boldogan vigyorog, ahogy fejére húzza. – A harmadik úgy lerántja a szőrmebéléses bőrmellényem patentjét, hogy az a kezében marad. Ledobja a földre és tapossa. Egy másiknak is megtetszik a mellény és ketten kétfelől akarják lerángatni rólam. a gyengébbnek látszó kezéből kirántom a kezem. Így a másiké a zsákmány. Magára kapja és a tippzár két felét egymáshoz csapkodva próbálja becsukni. Nem megy. Odajön és mutogat, hogy kapcsoljam össze. Én visszamutogatok,

hogy azt a kis bigyót, amit a földbetaposott, azzal kéne összehúzni. Fogja a fejét és élénk szitkozódás közepette kaparja a földet, keresné a patentet, eredménytelenül. – A következőnek aranyzsinóros fekete bársony vállapjaim tetszettek meg. – a legjobban az jár, amelyik most két kézzel kapja el a bal csuklómát. Meglátva hajózó karórámát, kidülledt szemekkel, átszellemülten hörgi: „Csásász”! Jogos a meghatódottság! Beépített stopper, víz és mágnesmentes karóra még akkor ritkaság volt. – Másik karomon hajózó iránytű. Ez is „gazdára” talál, de nem sok öröm lett belőle, mert a haverja, akivel próbálta megfejteni az órának tűnő furcsa szerkezet rejtélyét, nyilván pokolgépnek nézte, mert lábával gödröt kapar, földet túr rá és odébb lépve úgy néz félve vissza, mint aki azt várja, mikor robban.

Naiv fejjel azt hiszem, vége a souvenir gyűjtésnek. Már majdnem megsajnálom a tejfeles szájú colos legénykét, amikor mutogatva mondja: „Szagyisz, szagyisz!” Nem értem. Mellém ül a földre. Hát erről van szó. Üljek le. Talán hogy pihenjem ki az átélt izgalmakat? – Micsoda tévedés! – Amint leülök, furge mozdulattal kikapja le jobb lábamról rövidszárú utászcizmámat. (Tehát szó sincs pihenésről. – Mint később megtudtam, az óra után a ruszki szemében a legnagyobb becse a csizmának volt.)

A másikat már magam húzom le, mert mit is kezdhetnék fél csizmával? Oda dobom neki, ő meg nekem gumitalpú amerikai bakancsát dobja nekem. – Emeletről ugorhatnék az én lábamnál 3-4 számmal nagyobb bakancsba. Ő viszont csak fél lábon ugrálva tudja bepréselni jókora piskótáit a csizmámba. Mondják a haverjai: „To je malenki.” „Nicsevo, charós! Felelli és mint egy nyomorék csimpánz, megrogyott lábakkal dökög, keserves képpel a szántáson. – Aztán körülfoznak és bekísérnek a faluba, kihallgatni . . .

- - -

Megkezdődött életem legsötétebb 39 hónapja. Gáspárfalvi József sk.”³⁰⁰

Jóska kötelességét gyakorló ember lévén, megállhatta helyét. "A 101. v. rep. e. 1945. 04.13.-án megjelent 57.sz.pcs-a szerint: A 101. I/3. szd. kötelékébe tartozó Gáspárfalvi József (1924, Miskolc, Miskovich Margit) ht. hdgy. az 1945.04.03-i alacsonyítamadás alkalmával lgv-i találat következtében Wiener Neustadt és a Fertő tó között, ellenséges terület felett K 7-es jelű rg-ével kényszerleszállást hajtott végre." (1/239.)

Szovjet fogságba esett. Erdőt irtott és utat épített. Ahogy Ő hívta a "keleti akadémiáról" 48 kg-mal 1948. június végén vagy július elején érkezett haza.

Fogsági élményeként mesélte, hogy a vele együtt levő Mosánszky fhdgy., aki a háború alatt az Országos Légő Központban Keselyű vörgy. mellett teljesített szolgálatot és részt vett a lelőtt vagy fogságba esett amerikai pilóták kihallgatásán. Közülük az egyik azt vallotta, hogy legjobban a fehér keresztes gépektől tartottak, ami a németeknek valamelyik különleges alakulata lehet, és amelyek ellen nekik egy külön jelentő szolgálatuk van, mert ha ők jönnek külön riasztást végeznek.

Itthon 1948 szeptemberétől a vasútnál szenet (az elképzelhető legporosabb munkahelyen) lapátolt. Ekkor ismerte meg Rimaszombatból 1947 végén áttelepített, szomszédjukban lakó későbbi feleségét.³⁰¹

Gáspárfalvi Jóska Miskolcon 1990.11.04-én halt meg. Életrajzát nekem kellett megírnom EMLÉKKÖNYV-ünkbwn..

Inkey Viktor hdgy.

1945.03.08-i bevetése alkalmával Soponya és Kálóz K. légterében ellenséges vadászokkal vívott légi harcban eltűnt a 101/8. szd. kötelékében (49/45.03.16.) (Szem. nyt. sz.: 1556)

Más közlés szerint lgv. tűzérési találat miatt a szovjet állások mögött ért földet (2/284). Élve nem találkoztunk vele többet.

³⁰⁰ Gáspárfalvi József: Egy vadászpilóta fogságba esése

³⁰¹ In: Farkas: Emlékkönyv. 43.o.

Jencs Zoltán zls.

1944..december 1-én. A frontvonalon - Székesfehérvár és Dinnyés között - kényszerleszállást kellett végrehajtania Megúsztá. Fejét német katonák kötözték be, de a térség éjjel gazdát cserélt, jöttek az oroszok. Feltételezhetjük, hogy fogságba esett. Édesanyja utolsó leheletéig várta fiát. A Vöröskereszt több alkalommal azt válaszolta, hogy nem szerepel a veszteséglistán.

Szabó János hdgy.

1945. márc. 9-én Sárbogárd felett eltűnt, jegyezte fel a Puma ezred írónoka.(Szem. sz-a 1172 volt.

M. Szabó Miklós szerint: Közel 40 perces légi csatában repülőgépét lelőtték, a pilóta szerencsés földre tévés után szovjet hadifogságba esett (2/284.o.). Valószínű neki is a fogságba esett repülők sorsa jutott osztályrészül a keserű halál, mert Jancsi sem tért haza.

Azóta szülei is meghaltak, így utód nélkül kihalt a Szabó család mindszerenti ága.

Csak az ismeretlen katona sírjára tett szál virággal emlékezhetünk rá.³⁰²

A Romboló Kiképző Keret Semmeringi szakaszában harcolók fogsága.

MENETELÉS ZELTWEGBŐL SZOVJET HADIFOGSÁGBA

1945 május 11-én reggel hat órakor a Zeltweg-i repülőtérrel a magyar Repülő Gépezető Iskola Ezred (REGVI) és három évfolyamtársam, mintegy 3000-en, gyalog menetben indultak el két hosszú puskás ór kíséretében, akik arra voltak hivatva, hogy „megvédjék a foglyokat az atrocitásoktól”. Egy 3 t. tehergépkocsi jött velük, élelemmel megrakva. A kocsit már Knittelfelden látták az árokba dülve, melyről egy nagy csomag „Kneckebrötöl”³⁰³ tudtak szerezni. Ferenczy Zoltán, Szabó Tibor és Thurzó Jenő évfolyamtársaim cók-mókjaikat egy szárnyszállító kocsin tölték.

Knittelfeldwen már orosz repülőkatónák jöttek velük szembe, és csokoládét, cigarettát nyújtogattak nekik és mondták, hogy „Vengerszki lyotcsiki charósi szoldátyi (a magyar repülők, jó katonák!). A két orosz ór rövidesen lovakat zabrált és arra matracot téve, lovon kísérte őket. Az atrocitásokat nem a lakóság, hanem részeg, értéküket mellükre szegezett pisztollyal követelőző orosz katonák követték el.

Az első éjjelt St. Michel mellett egy mezőn töltötték.

Május 12-én indultak tovább. Minden oldalvölgyből nagy tömeg sodródott közéjük, mire 12-én este Karpfenbergig jutottak mintegy 12 ezren voltak. Itt egy üres francia fogolytáborba terelték őket, azt kellett kitakarítsák. Nyugovóra téréskor derült ki, hogy Mórész Miklós hdgy. felesége Jáger Margit is közöttük van. Az összes hadnagy falazott az ifjú párnak a külső udvaron levő sátruk körül.

Május 15-én értek a Semmeringre. Éjszaka nagy felhőszakadás volt, erőltetett menet Bad Fischauba. Itt engedték el az oroszok az asszonyokat és a lovas kocsikat.

A katonák részére A Göring laktanyában karantént rendeztek be. A zabráltás mindig fegyver és csomagellenőrzéssel kezdődött. Itt még sikerült szegény Ghyczy Marci értékeit egy konzerves dobozban elrejteni úgy, hogy egy másik megkezdett adott Ferenczy Zoli az orosz kezébe. Később ez már nem sikerült. Érdekes volt, hogy a fényképezőgépben és a hátizsákban levő tartalékfilmeket az orosz katonanők maguk köré tekerték, és nagyon csinosnak hitték magukat.

³⁰² Farkas: Emlékkönyv 30. oldal

³⁰³ Német fekete komisz kenyér

Itt még 1945.05.18. és 07.28 között Ferenczy Zoli együtt volt Szabó Tiborral, mégis különböző helyekre kerültek orosz hadifogságba.³⁰⁴

Thurzó Jenő a fiatalabb REGVI-nél szolgáló repülő tisztekkel, - Móricz Miklós, Ughy Béla, Kulcsár, Kincses és Mack István hadnagyokkal³⁰⁵ és Kakassy Gyula³⁰⁶ hegyivadász évfolyamtársunkkal - volt együtt. A táboron keresztül egy patak folyt és azon „csorgott ki” és szökött meg Deés László őrmester, volt taszári oktatónk, annak ellenére, hogy a nyílását az oroszok őrizték.

Thurzó Jenő Ughy Bélával kifigyelték, hogy a betegeket hazaviszik, de a létszám mindig hiányos. E megfigyelésnek köszönhetőe sikeres szökését.

Ferenczy Zoli, mint felvidéki, elmehetett volna, de maradt, mert az oroszok nem adtak tehergépkocsit részükre és sok cuccát nem akarta cipelni. A csoport Wiener Neustadt helyett Pozsonyig gyalogolt.

Itt váltak el végleg egymástól és kerültek a legkülönbözőbb szovjet hadifogoly táborokba.

Részleteit évfolyamtársaim saját írása, fogalmazása szerint közlöm.

Szabó Tibor 1945.05.10.-1948.05.-ig volt szovjet fogságban.

1945 május 8-án a fegyverszünet hírére otthagytuk Semmeringi állásainkat és tehervonaton visszamentünk Zeltwegbe. A repülőteret szovjet alakulatok szállták meg. Sajnos sokan elhittük, hogy vége a háborúnak és hazamehetünk. Május 10-én el is indultunk szovjet katonai kísérettel - azért hogy "megvédjenek" bennünket a lakósságtól - hazafelé.

Bad Fischauig mentünk, itt egy laktanyában helyeztek el bennünket. Közben jöttek a (rém)hírek, hogy mikor engednek haza. Végül is augusztusban bevagonírozunk és a romániai Focsániba vittek. Közben a vagonból kidobott céduláimat Thurzó Jenő megkapta és eljuttatta szüleimnek.

Még útközben is hitegettek bennünket. Ebben volt is valami igazság, mert Focsániból legénységünket hazaengedték. Így szeptember elején csak a tiszteket szállították tovább több Kiev melletti táborba. Néhány hónapi tétlenség után fakitermelésre kerültünk. Később Csernigovban építkezésen, majd gyapjúosztályozóban dolgoztam. Az utolsó évben a Kievben levő nemzetközi táborban voltam. Itt tudtuk meg, hogy a kis nemzetek tisztjeinek nem kell dolgozni, sőt még 100 rubel zsold is járna nekik. Ettől kezdve önkéntes tiszti brigádot állítottunk ki naponta a kenyérgyárba dolgozni.

1948 májusában tértem haza. Szüleim ekkor már Kúnhegyesen laktak; hozzájuk mentem. Év végéig még kaptam a fizetésemet a honvédségtől.³⁰⁷

Ferenczy Zoltán hadifogsága 1945. 05.18.- 1947. 07.11-ig tartott

A Romboló Kiképző Keret Semmeringen harcoló szakaszparancsnokaként fegyvereinkkel együtt május 10-én délelőtt érkeztünk vissza kimerülten Zeltwegbe. Bár csak 14 napig voltunk az első vonalban (1945.04.24-05.08-ig) a napi egyszeri étkezés mellett, állandó aknavető tűzben, nedves fagyókerek közé ásott fedezékeinkben nem bírtunk pihenni, alig aludtunk. Mire a magas Fischauer Alpokon átjutottunk és elvergődtünk Zeltwegbe tökéletesen kimerültünk.

Mivel évfolyamtársaink már nem voltak Zeltwegben, bizony volt rangidősünk, Horváth Elemér hdgy., aki kimenetelünkör is a legénységet tisztjei ellen hangolta, ezt tette

³⁰⁴ Ferenczy Zoltán közlése.

³⁰⁵ Mack István hdgy. a háború után az Aszódi Fiúnevelő Intézet tanára lett, akivel jó barátságban voltam, és aki részben adatokat szolgáltatott ezekhez a bekezdésekhez.

³⁰⁶ Ő lett a Ludovikás évfolyamtársaink évfolyamfelelőse, HOHE és más szervezeteknek illusztris tagja.

³⁰⁷ In: Farkas: Emlékkönyv 153-154.o. Szabó Tibor Önéletrajza

később is és ezért a Zeltwegben levő REGVI és Repülő Akadémia utánunk végzett évfolyam parancsnokai, nevelőtanárai ellenségesen, szinte mint hazaárulókat fogadtak bennünket.

Május 11-én kora hajnalban érkeztek meg az oroszok a zeltwegi repülőtérre. 04.00 órára rakatták le fegyvereinket és 06 órakor kellett fegyveres kis érettel elhagyjuk a repteret. Ettől kezdve tekinthettük magunkat hadifoglyoknak, bár csak Kapfenbergben írtak össze bennünket és osztottak élelmet.

Hadifogságban tett utazásaim térképe, a vastag vonal útvonalunkat jelzi:

308

Ferenczy Zoltán hdgy. szovjet hadifogságban tett útja és táborhelyei

A Semmeringet elhagyva erőltetett menetben nógattak bennünket Bad-Fischauig, ahol gyűjtőtábor létesítettek a Nyugatról érkező foglyoknak. Bad Fischauban 1945.05.18-07.28-ig voltam.

Bevagonírozásunk estéjén fülemben kelések keletkeztek. Így érkeztünk Ramnicu Saratba, ahonnan a legénységet hazaengedték. Mi csirkeólakban hónapokig vártunk a széles nyomtávon bekövetkezett útra.

Első foglyotáborunk Zaporozsjeában volt, ahova 09.25-én érkeztünk, és ahol egy un. zuhanyozó előtt levetkőztettek bennünket. Bementünk a víz nélküli helyiségbe, és kint koldusöltözék várt bennünket.

Egy év múlva 1946.06.23-án Lebegyánba, a 35/5 táborba vittek át, ahol az Agronom szovhozban, almaültetvényben dolgoztunk. Itt ivóvíz csak egy kútban volt 800 száz foglyura. Itt borították el testemet mélygyökerű kelések. Rozsdás ollóval vágta le tetejüket a felcser százados, sajátos terápiával is kezelte, mert mikor elájultam dühében megrugdosott. Túléltem, mint a dizentériát is a haza fele vezető úton.

1947. 06.08-án Rjazanyba majd 12-én bevagonírozás már nyitott vagonokban irány: Máramarosziget.

³⁰⁸ Ferenczy Zoltán írásban történő közlésének rövidített változata

26 hónapos szovjet hadifogság után, 1947.07.11-én érkeztem meg Debrecenbe.

Thurzó Jenő t. zls. 1945.05.10. – 1945.06. ?. fogoly gyűjtőhelyről megszökött.

„A háború utolsó két hetében földi harcokba vetették be alakulatunk egy részét. Ennek során halt hősi halált Ghyczy Marci, aki szakaszunk parancsnoka volt. Mi többiek visszatérve Zeltwegbe, szovjet fogságba kerültünk, ahonnan három hónap után sikerült lelépnem. Egy, a beteg-öregesek közé sorolt katona neve alatt jöttem el, akit - felvidéki lakos lévén - korábban elengedtek egy csehszlovák csoporttal. Ehhez háromszor kellett keresztüljutnom a "beteg ezredet" körülvevő csendőrkordonon egy félóra alatt, a tábori irodán tíz perc alatt kellett kikeresni az illető további adatait, akiről ott derült ki, hogy negyvenöt éves és szinte másodpercek álltak rendelkezésemre, hogy kitaláljam miképpen rejtsem el 22 éves arcomat a kapunál ülő és a kiléptetést intéző szovjet katonák elől. Sikerült.

Hazajutva egy évig Budapesten, majd szülővárosomban dolgoztam több helyen.”³⁰⁹

A Szent László Hadosztályban esett szovjet fogságba:

Gótz Pál hdgy. 1945.12.26- - 1947. 07.?.

1945 késő őszi folyamán a Légierők Repülő Lövész Ezredéhez kerültem és az Ipoly melletti Letkési hídfő védelmében vettem részt. Itt 1944. december 29-én megsebesültem és az elsősegély helyről szállítottak az oroszok egy kórházzá alakított ócska fészerbe Gyulára. Amint később értesültem, szüleimet - akiket egy Győr melletti falúba, Nyúlra telepítettek ki - egy beosztott őrmester értesítette, hogy a Letkési csatában elestem.

Brassó, Ramnicu Sarat majd Foksáni hadifogolytáborok után, egy hónapos vasúti szállítással, embertelen körülmények között, marhavagonba zsúfolva - melynek ledrótozott ajtaját csak a hullák eltávolítására nyitották ki –

1945. júliusában érkeztünk Krasznij Adujba. Itt a tábor vezetője panaszainkra válaszolva, azzal vigasztalt bennünket, hogy: "nem baj urak, a kosz csak egy ideig nő, utána már csak kopik."

Megérkezésünk utáni napon már kihajtottak bennünket vasutat építeni az Ural mocsaraiba. A bánásmódra jellemző, hogy egy zászlós fogolytársamat a közelemben lőtt agyon egy orosz kölyök, azért, mert mikor hasmenés kényszere miatt letolta nadrágját, feneke átlógott az őt által önkényesen kijelölt demarkációs vonalon.

Én magas lázzal megbetegedtem és hetekig önkívületben voltam. Életemet gróf Batthyány Ferikének köszönhetem - akit felcserként foglalkoztattak a jakaterinburgi (Szverdlovszk) 531-es upravlénia 3. sz. lágerében - aki nem engedett engem a többi hullá közé kivinni mondván: "hiszen ez még lélegzik"!

Későbbi évek során sorsunk enyhült, hiszen az oroszok is rájöttek, hogy mi ép oly foglyok vagyunk mint ők a saját hazájukban. 1946-ban volt először alkalmam, hogy szüleimet értesítsem, hogy életben vagyok.

1947 júliusában szállítottak haza, ez alkalommal emberibb körülmények között, mert a marhavagon ajtókat nem zárták le. Debrecenben, hazámban, a három éves hadifogságban lerongyolódott áldozatok anyagi gondjait egy csillogó új ezüst 5.- Ft-os átadásával próbálták megoldani.³¹⁰

³⁰⁹ In: Farkas: Emlékkönyv 65.o. Thurzó Jenő Önéletrajz.

³¹⁰ In: Farkas: Emlékkönyv 102-103.o. Gótz Pál önéletrajza

A Me-109-es Felderítő századdal esett szovjet fogságba

Lengyel József

Közel három éves szovjet hadifogságom élményei csak megismétlése lenne a sok ezer "vojna pleni" által megírt nyomorúságnak. (A Vologdai táborban barakkrangidőse Sváger János ezds. volt, 1948. nyarán hozták haza).

Hazatértem után, 5 Ft-tal a zsebemben, amikor leromlott állapotban megérkeztem szüleimhez, mindketten sírva fakadtak.

Elkeseredésemben felkerestem Nádor Ferikét a Honvédelmi Minisztériumban, aki pár perces kihallgatás után kijelentette, hogy "Bizsu, neked a legjobb, ha eltűnsz!" - A gyűlölt Rákosi-rendszer megtagadta a megélhetés lehetőségét, nem maradt más megoldás, mint megfogadni volt "bajtársunk" tanácsát és Vörös Sanyival együtt, izgalmas körülmények között, nehéz szívvel átléptük a már vasfüggönnyel megerősített osztrák határt.

Bécsbe érkezve, jelentkeztünk az amerikai megszálló hatóságánál, munkát is kérve. Hamarosan kaptunk munkát mint segéd gépkocsi-vezetők és kísérők, elég jó fizetéssel és napi egyszeri bőséges étkezéssel az amerikai konyhán.

Pár hónap után alkalmunk adódott Koronka Pali évfolyamtársunk segítségével Svájcba jutnunk. Palit a francia hatóságok futárként alkalmazták, aki korlátlanul közlekedett Románia, Magyarország és a Nyugati államok között. Ő szerezte részünkre az utazási okmányokat. Sok száműzött magyarnak nyújtott segítséget. Erős székely érzelmű, igaz, jó bajtárs volt!

AMERIKAI HADIFOGSÁG

Posgay Antal

A 102/2 századnál szolgált: „Néhány megmaradt gépünket április elején Bajorországban robbantottuk fel, ahol rövidesen amerikai fogságba estünk. 1946 nyarán tértem vissza Magyarországra.”

PUMÁK WELSBEN.

Április 6-i Eferdingbe történt érkezés után a feleslegessé vált műszakiakat és pilótákat rövid úton gépkocsikon Pockingba küldték. Az ottani repülőtérhez tartozó „helferin” (kiszolgáló, telefon kezelő nő) kiképző iskolán nyertünk elhelyezést. Itt volt a légierő maradványainak gyűjtő helye. Ekkor került Pockingba Frankó Endre is.

1945.05.07. Hospitál Lichtenegg - Wels és kezdődik a marakodás.³¹¹

A 73 sz. e. pcs-ot Wels jelzéssel adták már ki. A hadifogolytáborban szabályos magyar királyi rend uralkodott. A történeteket a napiparancsok tiszti parancsok időrendi sorrendjében tárgyalom.

Laktanya ügyeletes tiszti szolgálatot adtak:

1945.05.11 Dinka Tibor

1945.05.12 Szakács Károly

13 Sűrű Béla 14 Endői György

16 Berényi Sándor (74/45. 05.10)

20 Bély Ödön

21 Lucskó Károly

22 Lénárt Tivadar ((77/45. 05. 17.)

³¹¹ Szakács Károly jegyzete

A PUMA ezred elhelyezési épülete Welsben, a Langmar leányiskolában volt.

Sűrű Béla zls. 8 legs. áll. rep. katonával a III. Oszt.-tól Pockingba indul, Mátételki Dezső hdgy-nak és Bély Ödön zls-nak Reutern-be egy hét szabadságot engedélyeztek.

Megtiltják az Alpenjäger kaszárnyában levő DP. táborból az ott dolgozóknak az élelem kihozatalát (80/45. 05. 22.).

I. o. sz. tiszti parancs Wells, 1945.máj.27-én.—Munkába menők fegyelmezése. A kirendelt 65 főből negyvenegynéhány jött vissza. Intézkedéseket tett.

Laktanya ügyeletes tiszti szolgálatot adott:

05. 29 Szócs Lajos hdgy. (81/45. 05. 23.)

06. 01 Balogh Pál hdgy.

07 Szentágotai József hdgy. (84/45. 05. 31)

Bély Ödön zls. Reuternbe engedélyezett 7 napi szabadságáról nem vonult be (85/45. 06. 01.).

1945. 06. 01-én az első csoport a Felvidékre (Csehszlovákiába) távozott (87/45. 06. 05.)

Laktanya ügyeletes tiszti szolgálatot adott:

06.09. Lassú Béla

13. Bardon Pál (89/45. 06. 07.)

16 Pintér Gyula

19 Mátételki Dezső

20 v. Szentgyörgyi Zoltán (94/45. 06. 15.)

Szócs Lajos hdgy. betegségéből felgyógyult, majd később lakásán újra megbetegedett. (94,96/45.06. 15. 18.

Mátételki Dezső hdgy. Wilk Judit úrhölgygel 1945.05.24-én Reuternben házasságot kötött és útba indult Pockingba. (99,100/45. 06. 21, 23.).

Az amerikai hds. táborának fegyveres őrzését az e. átvette (102/45. 06. 25.).

Sűrű Béla zls. a 101. v. rep. e. football csapatának centera. Több győztes mérkőzést játszottak.

Laktanya ügyeletes tiszti szolgálatot adott:

06.30. Dinka Tibor

07.01. Szakács Károly

02. Endrői György

04. Berényi Sándor (105/45. 06. 29.)

merényi Sholtz Miklós szds. (1913, Villach, Polnisch Elza) 07. 04-én, vitéz Szentgyörgyi Zoltán (1923. Nyirkércs, Tóth Zsuzsa) és Szentágotai József (1922. Barcs, Vida Rozália) ht. hdgy-ok Pockingba távoztak. (109,110/45. 07. 04, 05.).

Laktanya ügyeletes tiszti szolgálatot adott:

07.07 Lucskó Károly

08. Lénárt Tivadar (110/45. 07. 05.)

09. Bardon Pál

14. Szöcs Lajos

16. Balogh Pál (116/45. 07. 13.)

Balogh Pál ht. hdgy-t (1924. Pécs, Fischler Irma) és Lénárt Tivadar t. zls-t (1922. Eger, Lovász Erzsébet) 1945. 06. 20-val a „Honvédség” kötelékéből elbocsátották (121/45. 07. 20. 2. p.)

BALOGH PÁL ht. hdgy-ot, mert 1945 július hó 18-án a közös munka alól magát kivonta, a munkaparancsot előljárójának tiszték és legénység előtt megtagadta, a katonai fegyelmet kifogásolta ezért a „ honvédség „ kötelékéből elbocsájtom. A tábor területét a mai nap folyamán elhagyni köteles, abba többé be nem léphet. Az összes kincstári ruházatát és felszerelését, valamint az eddigi igazolványait osztály parancsnoka vegye le tőle, az e. pság. pedig oly értelmű elbocsájtó igazolvánnyal lássa el, melyen fegyelmezetlen magatartása miatti elbocsájtása fel legyen tüntetve.” (14. sz. tiszti parancs. 1945. július 20.)

Ellopott órája után kék fürdőnadrágját keresi Lucskó András zls. az e. pcs. mellé csatolt „Értesítés”-ben, 07.23-án.(123/45. 07. 23.)

Laktanya ügyeletes tiszti szolgálatot adott:

07.27 Pintér Gyula (126/45. 07. 27.)

08.04. Szakács Károly

05 Endrői György

13 Lassu Béla (134/45. 08. 09.)

20 Pintér Gyula

23 Dinka Tibor (138/45. 08. 15.)

Lucskó András t. zls. (1923. Rozsnyó, Gruber Anasztázia) t. zls-t az e. és a honvédség kötelékéből elbocsátották és nevezett Rozsnyóra távozott. (128/45. 07. 30.) Lichtenegg-i DP. táborban örpok.

08.05. Pintér Gyula

08. Dinka Tibor

09. v. Berényi Sándor (129/45. 07. 27.)

14. Endrői György

15. Bardon Pál (134./45.08.09.) A lichteneggi DP. táborban örpok-nak rendelték ki.

Bardon Pali Lénárd Tivadarral, Polyák Csupival, Szentgyörgyi Zolival lakott együtt. Sáros Miska esküvői tanúja, a fiatal asszonyka gyerekkori játszótársa volt. A wellsi táborban szép napokat élt át, az amerikai konyhán dolgozott.

Polyák Tivadar

1945. márciusában [a Puma ho-al] hagyta el az országot. Waizenkirchenben esett amerikai fogságba. Welsben is volt látogatóban. Az amerikaiaknál először kukta, majd szakács. Szenet lapátol a munkaigazolványért, majd tolmácsolódott egy amerikai raktárban, végül egy külön raktárnak lett a vezetője. Beszegődött egy amerikai bárba dobosnak, 8 kilót

hízott. Amikor ezt az alakulatot is elhelyezték, hazajött. 1946 november 9-én érkezett Rákosszentmihályra

1945. 08. 16-án a 101. vadászhadosztály táborát nem vonták össze a többi DP. táborral. (139/45. 08.16.)

ÉVFOLYAMTÁRSAIM POCKINGBAN AMERIKAI HADIFOGSÁGBAN

Évfolyamtársaink a többi repülőkhöz hasonlóan Pockingban gyülekeztek.

Ide érkezik

Kardos Miklós hdgy.

Pockingból elsőként jött haza. Itthon a legelsők között került vissza a Légierőkhöz.

Sűrű Béla zls.

05.22-én 8 legénységi állományúval a III. oszt.-tól Pockingba indult (80/45.05.22.). hadifogságban, júniusban az ezred foci csapatának kapitánya. Amerikai hadifogságból 1945 őszén jött haza.

1945. 06. 23.-án Mátételki Dezső hdgy. Wilk Judit úrhölgygel 1945.05.24-én Reuternben kötött házassága után. Pockingból 1945 novemberében tért haza.

1945. 07. 04-én, vitéz Szentgyörgyi Zoltán (1923. Nyirkércs, Tóth Zsuzsa) és Szentágotai József (1922. Barcs, Vida Rozália) ht. hdgy-ok

vitéz Szentgyörgyi Zoltán hdgy.

Hadifogságba az ezreddel Welsbe került, majd innen egy csoporttal Pockingba helyezték. Az Alpenjäger kaszárnýában zsidó gyengélkedők voltak. Jön egy kiskatona Szentgyörgyi hdgy-hoz: „A muszosok nem mennek a WC-re. A pasas kidugja a seggét az ágyból és végzi a dolgát. Mossuk hadnagy úr? - Húzzanak a valagára, vagy reggel tegyék a hullák közé, majd felébrednek.”³¹²

Nem volt szándékában hazajönni, ezért egy szekérkaravánnal át akart jönni Ausztriába. A karavánt nem engedték át, ők négyen: Graffy Gyurka, Szentágotai Juszuf, Kovács Gabi és ő kalandos úton Salzburgnál nekivágtak a határnak. Útközben szétszóródtak, és hárman osztrák területen buktak le. A volt német "repülő" határőrség azonban másnap hazaengedte őket, így újra próbálkozhattak. 1946 januárjában lement Villach mellé Feistritzbe, hogy a többiekkel Olaszországba az Anders-hadseregbe menjenek. Mikor ez aktualitását veszítette, 1946 júliusában Kenyeres Miklóssal a hegyeken át Rómába mentek. Ott Debrődi Gyurkával találkoztak és Amerigo Tot műtermében kaptak menedéket. Visszafelé jövet az osztrák határon elkapták őket. Zoty elszaladt, Miklós pedig hat hónapig a hermagori börtön lakója lett.

Miklós nemcsak kiváló pilóta, hanem nagyon művelt humanista is volt. Ő volt az első, aki orosz fogságból hazatérve, tájékoztatott és felvilágosított, hogy milyen aljas besúgó rendszer működik ott, ahol a gyerek az apját is feljelenti. Ez komoly tanács volt részemre és a maximális óvatosságra intett.

1947. május 1-én Tóth Drumiékkal jöttem haza.

Szentágotai József hdgy.

Welsben v. Szentgyörgyi Coli volt a szobatársa. Bevándorlása után két évig "a sarló és kalapács gondos elkerülésével fogó és csavarhúzó társaságában töltötte a bevándorlási megegyezés szerint.

1945. 07. 05-én merényi Scholtz Miklós szds. (1913, Villach, Polnisch Elza) Pockingba érkezett.

Ott találta már Bátorfi János hadnagyot és Bojtor István t. zls-t

Bátorfi János hdgy.

³¹² vitéz Szentgyörgyi Zoltán közlése

Kórházból megszökve 51 kg súllyal Pockingba gyalogolt. Ott találta Kontraszti Bandit, Sáros Miskát, Keller Ézsaut, Bojtor Pistát, aki később velem egy BMW motorral belerohant egy "ami" teherkocsiba. Ő meghalt, én egy hónapig kórházba kerültem. Pistát ott temettük el a láger melletti erdőben.

1945 szeptemberben Kontraszti Bandival és Farkas Karcsival megléptünk és illegálisan hazajöttünk. 1945 szeptember első hetében itthon voltunk.

Kontraszti Endre hdgy.

Itthon kézsérülésem miatt Messerschmitttel nem engedtek repülni, így a 102-es csatarepülőkhöz, majd gép- illetve emberhiány miatt géppuskás szakaszparancsnokként utóvédharcokban vettem részt a Szombathely-Egyházasköte-Sorokpolány arcvonalon.

Ausztriában gyalogosan menetelve húsvét után elértem alakulatomat és Lévay Győző parancsnoksága alatt Eferdingben még volt reményem Focke-Wulf 190-essel repülnöm a Puma vadász ezrednél egy repülőtéren. Velük azonos sorssal fejeztem be a II. világháborút és velük együtt mentünk át teherautóinkon csaknem teljes felszerelésünkkel a pockingi gyűjtőtáborba.

Innen hamis papírokkal Bátorfi Jancsival és Farkas Karcsival megszöktünk és félíg éhen halva 1945.szept.21-én angol-francia- amerikai-orosz zónákon tolvajokkal és csempészekkel átszökve, végül egy orosz járőrt cigarettával lekenyerezve léptük át a magyar határt.

Farkas Károly zls.

Pockingból indulva, parancsnoka hamisított elbocsátó levelével jött haza négy zónahatáron át 1945 szeptemberében kalandos úton Bátorfi János és Kontraszti Endre évfolyamtársaival.

Bojtor István (1923.Ditró, Molnár Emma(Gaál Anna) t. zls. is Pockingban kötött ki és ott halt meg motorkerékpár balesete miatt. Egy amerikai nagy tehergépkocsi taposta halálra. Utasa Bátorfi Jancsi nagy ívben kirepült a hátsó ülésből. Jancsit kórházba vitték és életben maradt. Szentágotai Jócó szerint földbeásott légcsavar jelölte sírját a pockingi tábor melletti erdő szélén. Ha valakit érdekel, és ha a légcsavar még meg lenne, megtalálhatnánk.

Frankó Endre hdgy. : **Hadifogság Pockingban.....** folytatom

Katonai pályafutásom történetének utolsó szakaszát humorosan, mondhatnám, hogy azért volt erre most lehetőségem, mert vártuk, hogy az amerikaiak intézkednek fogolytábori elszállításunkról. De erre még néhány napot várni kellett. Végre megjelent két pótkocsis teherkocsi. Összeszedték fegyvereinket és elszállítottak bennünket Pockingba, ahonnan Lévay Ször elhozott. Az igen nagy forgalom miatt csak késő délután értük el célunkat. Nagyon sok kocsi jött velünk szembe, fogságból szabadult és hazafelé tartó boldog katonával. Mi pedig lógó orral búsan ültünk a kocsi tetején, mert minket ellenkező irányba, a kezdődő fogság színhelyére szállítottak. Nagyon, de nagyon lehangoló volt. Pockingban aztán háromféle csoportba helyeztek el. Az elsőbe a családokat igyekeztek együtt elhelyezni. A másodikba a férj nélküli nőket (asszonyokat), míg a harmadik csoportba a katonák kaptak helyet. Én fél szemem Ancin tartva ez utóbbi csoportban kaptam elhelyezést. Igyekeztünk amennyire lehetett lakájossá tenni a szobánkat. Ebben Eleőd Attila járt elől ötleteivel.... [sorsát lásd később]

A tábor mellett, de a fogolytáboron kívül, fiatal srácokat gyűjtöttek össze. Cserkész tisztek felügyeltek rájuk. Velük beszéltem meg Bukfenc [kutyánk] ügyét és rövid úton

rájuk bízta. Ők befogadták. Hogy jót tettem e vele vagy rosszat, akár az egész közösséggel, nem tudom, mert rövid idő múlva elvitték őket a környékről.

A lakásunk lakájossá tételét szép lassan folytattuk. A szobát egy szekrénysorral kettéválasztottuk, középen egy ajtónyi szélességet hagyva. Erre került egy nyílászáró függöny, melyet egy amerikai szúnyoghálóból szabtuk ki. A görgőkön elhúzzható függönnyt motorizáltuk. Gombnyomásra egy kis motor húzta el a függönnyt és néhány másodperc múlva behúzta. Az előtérben felraktunk egy utcai órát. Eredeti helyén percenként kapott egy impulzust, minek hatására ugrott egy percet, de nálunk nem volt ilyen impulzus. [Eleőd] Attila kerített egy szikrainduktort. Ha azt rákötöttük és meghajtottuk, ugrálva szinte folyamatosan járt. A vendégek elkápráztatására érkezésükre beállítottuk a pontos időt. (Időnként utána lehetett állítani.) Vízvezetékünk is volt. A padló alá betettünk egy égetett kerámia kádat. A vízcsap vízellátását egy repülőgép üzemanyag szivattyúja szolgáltatta. A víz természetesen visszafolyt a lefolyón keresztül a padló alatti kádba. Ennek a szemfényvesztésen kívül más gyakorlati haszna nem volt. Csillárt egy nagyteljesítményű transzformátor 5 x 10 mm.-es téglalap keresztmetszetű primer tekercséből hajtottuk. (Vörösrézből volt, szinte szabadkézzel lehetett formálni.) Izzónak pedig műszer megvilágító izzókat tettünk rá. Mindezt a sok elektromos berendezést Attila fedezte fel. Egy barakk tele volt ilyesmikkel. Az egésznek haszna ugyan nem volt, de lehetett vele játszani, amikor készítettük, de játszani lehetett akkor, mikor mutogattuk. Persze aki látta, annak csak először okozott ámulatot.

Ez az elfoglaltság azonban nem tudta kitölteni a napot. Attila elektromos alkatrészek után kutatott, mi Karcsival színházast játszottunk. Volt a tábor területén egy színházi barakk is. Itt kívánság hangversenytől kezdve kabarén át operett előadásokon keresztül bűvész számokig minden előadásra került.

Legszívesebben Prof.. Toka Matsu bűvésznek segítettem. Csodáltam a pofon egyszerű, de igen szellemes trükkjeit. A lebegtetett nő számánál nem csak az előkészítésben, hanem az előadáson is a lebegtetést én végeztem.

A Dénes - Hajnal villámrevüjében – melynek igen nagy sikere, és a címe „Egy nap a repülőtéren” volt – a bárjelenetében hosszan statisztáltam. A színház körül szerettem ténykedni. Érdekes volt és gyorsabban telt az idő. Egy alkalommal, (augusztus 24.-én) „Egy régi nótát hoz Budáról át a szél . . .” címmel tartottak egy nagyon kedves nótacsokorból, népdalokból, slágerekből összeállított könnyűzenei estet. A színpad hátsó színpalát úgy festették ki egy budapesti levelezőlap nyomán, hogy azon a budai vár látképe látszott a Lánc – híddal, mintha a Ferenc József (Szabadság) híd pesti hídfője környékén egy emeletes ház tetején lévő teraszról lehetne látni. A színpad is úgy volt berendezve, hogy asztalok körül vendégek ültek, majd egyenként előre jöve énekelték el felváltva az akkor slágerszámba menő dalaikat. A táborban talált hordónyi foszforeszkáló festékből bőven jutott arra, hogy a budai házak ablakait, utcai lámpáit bekenjük vele. Mikor az utolsó számként az estnek címet adó „Egy régi nótát hoz Budáról át a szél . . .” kezdetű dal felhangzott, a színpad elsötétült és a kivilágított éjszakai Buda látképe jelent meg a színpadon a Lánc – híddal, Mátyás templommal, Várral. (Természetesen tudtuk hogy akkor teljesen romokban hevert.) Első pillanatban döbbszent csend fogadta a látványt, de a felocsúdas pillanatában hatalmas tapsvihár tört ki, de a tapsviharon is áthallatszott sok- sok ember zokogása. Felejthetetlen este volt.

A színház napról napra jobbnál jobb műsorokkal szórakoztatta a tábor lakóit. Hivatásos rendezők színészek kerültek elő (Vaszary Piri, Köpecsi – Bóc Lajos, stb.) Ezek a művészek teljesen kiszorították a hozzánk hasonló lelkes amatőröket.

A táborba érkezésünk táján az ellátás borzalmas volt. Reggelire nagyon híg feketekávénak felmagasztalt lötyty. Ebéd, vacsora csak sárgaborsó, de variálva. Ha délbe borsóleves volt, akkor abba imitt amott úszkáltak konzervhús foszlányok, akkor este híg

sárgaborsó főzelék, másnap délben egy kicsit sűrűbb sárgaborsó főzelék üresen, ilyenkor a vacsorai sárgaborsó leves is üres volt, és másnap sárgaborsó leves volt ebédre konzerv hús benne foszlányok.

Ez a variáció ismétlődött két hónapon át. Szinte az egész tábor hasmenés gyötörte. Valahogy segíteni kellett magunkon. Én például eladtam a Messzer karórám stopperjét. (Természetesen az egészet, de az árában benne volt egy stopper nélküli márkás karóra.) Egy nagy láda élelmiszerhez jutottunk ezzel. Karcsi szerzett száraztésztát és mákot – egy szelet csokoládéért – és a dobozban talált konzerv zsiradékkal mákos tésztát főztünk. Kicsit szokatlan volt a konzerv zsiradék íze, de azért megettük. Rövidesen kiderült a dobozról, hogy bőrbakancs ápoló krémet ettünk. Amink csak volt mindent igyekeztünk elcserélni élelmiszerre.

Karcsival elhatároztuk, hogy a közelben (30 km. kb.) lévő egri gyalogezred póttartalékosait, kik családjukkal voltak ott, felkeressük. Ismerősöket ugyan nem találtunk, de igen csak megvendégelték és három napig jól tartottak bennünket. Többek között ez is segített a borsószezon túlélésében. Persze pénzért minden volt a táborban. A tábor közepén óriási feketepiac alakult ki. A magyar táborparancsnokság hasznát szeretett volna húzni ebből, és elhatározta, hogy helypénzt szed. Mivel azonban erre senki sem volt hajlandó, az amerikaiakat kérték fel a rendcsinálásra. Az amerikaiak az igazoltatás után az embereket a színház terembe terelték, de onnan az ablakon át kiugrálva szinte mindenki megszökött. Másnap a megismételt razzia során – mikor is a magyar táborparancsnokság (legjobb tudomásom szerint vitéz Hefty Frigyes volt a magyar táborparancsnok akkor) erélyesebb razziát követelt. Az ablakhoz állított amerikai katona az első ablakon kiugrót lelőtte. A nagy felháborodás miatt – a tábor belterületén lőfegyvert használtak – a razziát beszüntették, helypénzt nem szedtek.

A parancsnokság úgy tett szert jövedelemre, hogy komlószedésre toboroztak embereket. A németek az ellátás mellett 3,20 német márkát adtak, de a tag csak 1,20 – márkát kapott kézhez, a többit a táborparancsnokság ellátás kiegészítés címen levonta. E miatt a második szervezésre már senki sem jelentkezett.

Az első burgonya megjelenése a konyhán nagy szenzáció volt. A sáros krumplit mosatlanul, úgy ahogy volt héjastul főzték meg és osztáskor a merőkanállal mérve a krumplit héjastul, sarastul rakták a csajkába. Még így is csodálatos finom volt az első főtt burgonya ebéd. De nagy ritkán jól is lehetett lakni.

A terhes anyák, csecsemők naponta tejet kaptak. A szükségesnél valamivel több tejet hoztak be naponta a táborba. Tejnek nevezem, pedig erősen lefőlözött igen sovány és többnyire már igen savanyú tej volt. A maradékot mindig egy – egy barakk lakóinak osztották ki. Na ezzel a tejjel lehetett alaposan jóllakni a következő képen.

A fél liter tejet a 7 decis kincstári kulacsba töltve és beletéve a katonai csomagban található valami kávépótló port, rázni kellett. Erős rázás mellett részben felhabzott. Ezt a habos valamit a kulacs poharába öntve a hab kanállal leehető volt. A maradék tej vissza a kulacsba, és a játék kezdődhetett előlről. Mire az ember így megette a fél liter. tejből készült habot – ha bírta – úgy jól lakott, hogy szinte mozdulni sem bírt. Igaz hogy néhány perc múlva a jóllakottság érzése eltűnt, de volt egy rövid illúzió.

Szeptemberben hűvösre fordult az idő, és Ancinál is közeledett a szülés ideje. A 102 osztály orvosa a polgári életben szülészorvos volt, Anci nála kívánt szülni a tábor „kórházának” szülészetén. Nekem az volt az elsőrendű feladatom, hogy kályhát és tüzelőt szerezzek a jövevény fogadására. Ancinak kislánya született, kit Eszter névre kereszteltek. Kezdetben sokat, később egyre kevesebbet kellett segítenem. Hármasunkból Farkas Karcsi lelépett és illegálisan indult haza Bátorfi Jancsival együtt. [korábban találhatók] Luxus lakásunkat, mivel már csak ketten maradtunk Attilával inkább feladtuk és egy elhagyott barakk kis szobájába költöztünk. Téglából rezsót készítettünk és azzal fűtöttünk. Hogy a

már valamennyire feljavult, de így is igen szegényes kosztot valamit tudjunk javítani, meg a dohányzási szenvedélyen kicsit segíteni, Attila az elektromos barakkból módszeresen kisserelt rádiócsövekből és egyéb alkatrészekből rádiókat állított össze. Éjszaka dolgozott rajtuk, nappal pedig én tákoltam össze szekrénypolcokból dobozokat. Elég jó ára volt akkoriban a rádióknak, így némileg tudtuk pótolni nikotin éhségünket.

1945. 11. 15-én Szakács Károly búcsúzott az USAF-tól és a Vöröskeresztnek javított gépkocsijával jött haza

A hazautazás napja, ha lassan is, de közeledett. Az első hazaszállítási transzport után leállították az egészséget, mert a szerelvény nem állt meg Magyarországon, hanem egyből vitték ki a Szovjetunióba. Viszont itt jutott eszembe, hogy a fogolytábor területén néhány barakknyi volt ukrán hadifoglyot tartottak felügyelet alatt. Ezek ugyan már szabadok voltak, de semmiképpen nem akartak hazamenni. A szovjet fél folyton sürgette a hazaszállításukat, de nem sikerült. A szállító teherautókról az első emelkedőnél, mikor a kocsik lassítottak leugráltak és mind visszaszöktek a táborba. Az erős orosz nyomásra aztán úgy szállították el őket, hogy minden teherautót egy golyószórós dzsip követett, ami lőtt (volna) a leugrálókra. Hogy végül is lőttek e vagy sem nem lehet tudni. Egyesek szerint igen.

Egy alkalommal tűzifa beszerzés céljából a parancsnoki barakk mellől közösen elhoztunk egy földön fekvő villanyoszlopot. Azt nem kérdezte tőlünk senki, hogy honnan szereztük, de másnap már a tábor területén—nem messze tőlünk – volt egy üzemből lévő kivágott villanyoszlop. Alul teljesen (majdnem teljesen) átfűrészelt oszlop, melyet a vezeték tartott a helyén. Ott imbolygott a járda mellett. Kivágói igen meggondolatlanok voltak.

December elején jött a hír, hogy indulásra készítik fel az első kórházvonatot. Ide sorolták be a terhes anyákat, csecsemőket, hadi sérülteket, de csak olyanokat kiknek kísérésre volt szüksége. Így kerültem én is listára Anci és Eszter mellé. [Eleőd] Attilának is sikerült egy helyet biztosítani egy kismama mellé. A készülődés abból állt, hogy mindent, amit haza akartunk vinni össze kellett csomagolni. Attila két katonaládát pakolt meg rádió alkatrészszel és a közüket apró csavarokkal és anyákkal töltötte ki. Én nem igyekeztem sokat vinni magammal, részben, mert éppen elég volt Anci csomagja, részben azért, mert vissza szándékoztam térni Anci hazajuttatása után. A vonatot amerikai katonák őrsége kísérte és angol – magyar tolmácsok is voltak velük. A tolmácsok és katonák a szerelvényekkel együtt visszatértek az amerikai meg szállási zónába. Időnként a tolmácsok között évfolyamtársaim is akadtak.

A kórházvonat több (legalább három) szerelvényét állították össze, de minket indítottak útnak elsőként. Már jól túl voltunk december közepén. Abban reménykedtünk, hogy karácsonyra haza érkezünk. Kezdetben nagyon simán ment minden. Csodálatos osztrák tájakon vitt az utunk. Kis folyóvölgyek mélyén zakatolt a vonatunk. Egyszer csak elértük az orosz megszállás zónahatárát. A felhallatszó orosz beszéd hallatára minden vagonajtó bezáródott és reszketve lestük minden megállás után az újra indító mozdonyfütyt jelét. Elfelejtettem írni, hogy a csecsemők, anyák személykocsiban utaztak, kísérők, csomagok marhavagonokban. Úgy látszott minden a legnagyobb rendben zajlik. Ez így is volt Bécsig. Egy külvárosi bécsi teherpályaudvaron orosz katonák jelentek meg, és elvitték mozdonyunkat egy picit robotra. Szerencsénkre a fegyveres kísérőink is részben vele tartottak, így három nap múlva visszakérült mozdonyunk. Közben az utolsó várakozási napon ránk köszönt a szent este. Nem tudom, hogy honnan kerítették egy kis fenyőfát, de azzal egy kis csoport járta a vagonokat és karácsonyi dalokat énekeltek minden vagonajtónál. El lehet képzelni, hogy szinte mindenki szeméből folytak a könnyek. Karácsony első napjának reggelén aztán mi is nekivágtunk Magyarországnak, követve az időközben bennünket utolért és megelőzőtt két szerelvényt. Hegyeshalomnál már magyar

katonák és magyar vöröskeresztesek „fogadtak”. Egy csésze teát és egy kétszersültet kaptunk. Az eligazítás szerint Komáromba kellett volna egy igazolási eljárásn átmenünk, de az elénk besoroló két szerelvény kitöltötte a komáromiak kapacitását, így tovább küldtek a Keleti – pályaudvarra. Kelenföldön aztán kiderült, hogy az összekötő vasúti híd még nem bír el akkora terhet, mint a mi szerelvényünk. Tanácskozás, vita kezdődött, hogy most mi legyen. Ezalatt Anci leszállt Eszterrel a karján és a közeli lakásukra sietett. Még mielőtt a vonat sorsáról döntöttek volna Anci öccsével Lacival visszajött a csomagjaimért. Tőle tudtam meg, hogy szüleim már hazaérkeztek, édesapámat 12 évre ítélték, édesanyám egyedül van, mert húgom Erzsi (Baby) itt Pesten jár iskolába és Lenkicéknél lakik. Rövid gondolkodás után úgy éreztem, hogy most a család legidősebb férfi tagjaként itthon kell maradni, és őket segíteni. Időközben úgy döntöttek, hogy a szerelvény csak akkor mehet át a Dunán, ha a budaiak leszállnak csomagjaikkal együtt a vonatról. Így én is leszálltam, és néhány feltett kérdésre adott válasz után elmehettem. Karácsony másnapján megérkeztem a Csuka családhoz, keresztszüleimhez Budapestre. 1945 karácsonyára itthon voltam.³¹³

Szakács Károly hdgy.

Welsben Az utolsó ezred parancs 1945.08.17-én jelent meg 140. számmal. Ezután Karcsi élete és története, egyéni utakon folytatódott. Karcsi az elhurcolt javak összegyűjtését végezte, vagyont mentett és egy ilyen szállítmánnyal. jött haza. Mint Frankó Bandi írja: 1945. 11. 15-én jött Haza. - 17-én volt Győrben.³¹⁴ Itthon nem várta be a leszerelést, dolgozni kezdett.

Eleőd Attila hdp. őrm.

A 102/3 századdal nagypénteken hagyta el az országot egy 350-es DKW-vel az alakulat földi részlegével. Bruck an der Muhrig jutottak. A németek az egész alakulatot egy nagy kaszárnnyába vezényelték, lefegyverezték, még a tisztek pisztolyait is elvették és tovább engedték őket Zeltwegbe.

Itt voltak három napig. Alakulatának nyílt parancsot Nyitrai Jancsi szerzett, ezért otthagya Jancsinak motorkerékpárját. Passauig jutottak vonattal, innen Pockingba gyalogolt. Itt Molnár Bélával találkozott. (Alakulata Scherdigbe ment.)

1945 decemberében Léway szds. elbocsátó levelével tért haza Budapestre.

Dinka Tibor (Kuka) és Lénárt Tivadar zls-ok meg egy harmadik jöttek haza a határon át. Hajnalban, a határ egy út másik oldalán lévén, Lénárt kidugja fejét a bokorból, visszahúzódott és mondja, hogy most nem. Pár perc múlva jött az osztrák járőr. Egy pár perc múlva megint kinézett a bokorból és mondta, hogy "most már mehetünk." Sikeresen átjöttek.”³¹⁵

Lénárt Tivadar zls.

Sorsának alakulását nem ismerjük. Ausztráliába vándorolt ki és ott is halt meg.

Lassú Béla zls.

Amerikai fogságba kerültünk. Először a welsi gyűjtőtáborba, majd onnan néhány hónap után szabadon engedtek bennünket. Lehetett választani a hazajövetel és a kint maradás között. - Néhány hazaruccanás után úgy döntöttem, hogy jobb lesz a szabad nyugatra menni, mint a szibériai paradicsomban elsorvadni. Így kezembe vettem a vándorbotot és elindultam nyugatnak az emigráció rögzös útjain.

Dávid Lajos zls.

Az egyik aknatámadásnál légnymást kapott és Tar József századorvos szekéren hozta ki a vonalból az elsősegély helyre. Ezzel el is veszítettem kapcsolatomat a századdal.

³¹³ Frankó Endre 110-114. oldal

³¹⁴ Szakács Károly jegyzete

³¹⁵ Sűrű Béla emlékezik 1998. július 15-én Hévízen lakásán.

[Nem esett szovjet fogságba, mint Lengyel Bizsu.] Végül Pockingba került, ahonnan 1946-ban hazajött. Leigazoltak és miután nem akartam tovább szolgálni, tartalékba helyeztek.

Rónay Kálmán hdgy.

1945 március végén először Zeltwegbe, majd onnan Pockingba települtünk, ahol május 3-án amerikai fogságba estünk. 1945. decemberben kerültem haza.

Sasvári György hdgy.

Pockingban rekedtünk meg véglegesen, ott egy jazz együttest szerveztünk és hétvégeken élelemért az amerikaiaknak játszottunk.

1945 augusztusában Szoó Lali jelent meg és kért, hogy menjek vele Mitterndorfba (Ausztria), segíteni családja eltartásában. Átszöktünk Ausztriába és ott nappal egy cementgyárban dolgoztam először, mint lakatos, majd, mint vízvezetékszerelő, végül én kezeltem a cementkeverő gépet.

Maradék időmben lovakat törtem be és minden este zongoráztam az amerikai sí üdülőben.

Erősen udvaroltam Szoó Lali sógornőjének, akivel 1946-ban átszöktünk Zeltwegbe, angol zónába és ott megesküdtünk. 1947 nyaráig dolgoztam az angol repülőtéren, mint autó-elektromosság szerelő. A nyár végén Nyitrai Jánossal, akinek ott lova és szekere volt, hazamentünk Magyarországra.

Pockingban maradtak mint hivatásos angol tolmácsok:

Endrődi József (Mózsi) hdgy.

1946. közepéig Pockingban a tábor hivatalos tolmácsa, majd négy évet egy amerikai hivatalban dolgozott Bad - Tölzben. 1950-ben érkezett Ausztráliába, Sydneybe.

Szendrei János (Pópa) hdgy.

1946-1950 -ig Ódry Pál szds. úr alatt Pockingban szolgáltam mint összekötő tiszt. Onnan kétszer látogattam haza amerikai őrizet alatt. Ezután Bad Pölzbe kerültem az U.S. Infantry Division pénztárába, ahol öt évig dolgoztam és ott nősültem meg. Feleségem debreceni röntgen asszisztensnő volt és mivel ismerte az emigrációs tiszteket, sikerült 1950-ben kivándorolnunk Ausztráliába, ahol én 1957-ig gyári munkás, majd egyetemre iratkozva, mint a kereskedelem doktora végeztem. A Shell olajtársaság ingatlanügyi irodáját vezettem, feleségem, mint könyvelő dolgozott különböző cégeknek. Innen én háromszor, feleségem ötször járt Európában. Vettünk egy szerény ötszobás lakást Melbourneben a belvárosban.

Graffy György hdgy.

Fogságba esés előtt Pockingba költöztünk. Itt tudtam meg, hogy Magyarország megígérte, hogy Berkessy Marcival együtt kiadnak a románoknak. Nagyon kevés angol tudással tolmács lettem az US. táborparancsnokságon Szendrei Pópával és Endrői Mózsival. Innen, mint szerelvényt kísérő többször hazamentem.

1946 januárjában vettem feleségül - a mai napig meg nem bánva - Csallány Mártát, aki a soproni Zrínyi lánynevelő intézetben 1944-ben érettségizett.

1946-1949 között Irányi századossal táborőrzésre beálltam francia GAE katonának, mely a francia hds. egy- főleg őrszolgálatot adó - segédalakulata volt. Ezután Karácsonyi hdgy-gyal és két öccsével a Feketeerdőben favágók lettünk. Eközben született első kislányunk, Katalin és második lányunk Anikó, közvetlen az USA-ba való indulásunk előtt. - 1949 októberében érkeztünk ki az USA-ba.

Pockingból „mozgó emberek” voltak:

Berkessy Márton (Marci) hdgy.

1945 júniusában Bardon Palival és Sáros Miskával Münchenbe ment, itt fekete-piacoztak. Datolyát vitt két alkalommal Párizsba, mert ez volt akkor a legjobb üzlet.

Párisban minden konzulátusnál jelentkezett és mivel az argentin volt az első, a Joint segítségével, magát erdélyi zsidónak adva ki, 1948-ban kivándorolt Argentínába, Buenos Airesbe.

Sáros Mihály (Miska) hdgy.

A Le. pság Sárváron gyalogos szakasz pk-nak osztotta be a Rába vonal védelmére, de az feloszlott és Miska már Grosspetersdorfban a Puma ezrednél volt.

Az ezredhez csatlakozva Pockingba került. Külön szobája volt. Mellette Kontraszti Bandi és Szentgyörgyi Coli lakott. Szendei Pópa Endrődi Mócsi voltak a hivatalos tolmácsok.

Nagy feketézés folyt, melyet az amik razziázással akartak meggátolni. Miska egy ilyen alkalommal húsz repülő karórával úgy menekült meg, hogy egy birkanyáj közé bújva vált kámforra és így üldözői szem elől tévesztették. 1946-ban itt vette feleségül a gyönyörű Paulovits Bubut, a székesfehérvári polgármester kisebbik lányát. Egyik tanúja Bardon Pali volt. A háború után Esztergomban volt. 1956-Ban Ausztráliába emigráltak.

Bardon Pál (Pali) hdgy. Sáros Miskát segítve, Lassú Bélával együtt jöttek haza hármasan feketén egy fogolyszállító szerelvénnel. A szűrő- állomás előtt ugráltak le a vonatról. Pali szerencsétlenül esett és bordája tört el. Miska Vaszary Piri megbízásából testvérét, Vaszary Jánost és feleségét Muráti Lilit hozta ki sikerrel Pestről. Pali Lassú Bélával ezt az utat másodszor is megtette, az út nagyon izgalmas és kalandos volt. Ezúttal Muráti Lili bundáit és fehér csizmáját hozták ki. Sajnos elismerést, köszönetet nem kaptak, pedig anyagilag az utolsókat áldozták a semmiért.

A dél ausztriai menekült táborokban nyomorog, ahol Tóth Drumival és Szentgyörgyi Dezsővel voltak együtt. Drumi mennyasszonyával innen jött haza. Nyári Gyurka két napot volt velük Olaszországba menet.

Később Berkessy Marcival és Sáros Miskával Münchenben élnek. Németországban maradt.

Kovács Gábor hdgy.

Amerikai fogságba esve, ismét visszavittek Pockingba. Pockingból Plattlingon, Pidingen, Durachon keresztül 1948-ban Bad Wörishofenben kötöttem ki. Itt lettem a "Hungária" c. hetilap munkatársa és itt is nősültem meg 1949-ben. 1951-ben vándoroltunk ki az Egyesült Államokba és Detroitban telepedtem le.³¹⁶

Ugyancsak Pockingban voltak:

Forgács István hdgy.

Április elején Weimarig gyalogmenetben vonultak vissza, ahol amerikai fogságba estek. Augusztus végén szabadult. 1946 végén tért vissza Magyarországra.

Kocsis Nándor zls.

Weimarban esett amerikai hadifogságba, melyet Franciaországban töltött. Az első szerelvénnel jött haza és 1945. október 30-án már itthon volt.

Lucskó András zls.

Az Acsádról Kolbergbe, majd Weissewarthéba települt utolsó, (második 50 órás) műszerrepülő csoportban volt. Mint felvidékit a hadifogságból hamarabb hazaengedték. Itthon 1946 januárjától négy hónapig beteg volt.

Székelly Nándor hdgy.

1945 április 14-én Weimarban amerikai fogságba estem. A fogságot Franciaországban töltöttem. 1945.október 26-án jöttem haza.

Ifj. Vörös Sándor hdgy.

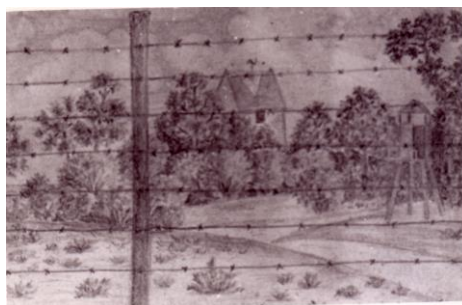
1948 őszén szökött Bécsbe Lengyel Bizsuval. Az amiknál dolgoztak, majd Koronka Pali segítségével Svájcba mentek tovább. Itt elvált a két barát. Bizsu Ausztráliába, Sándor

³¹⁶ In: Farkas:Emlékkönyv 110-111.o.

Chilébe ment. Ott egy jól menő művészi üvegfüvő üzemet létesített. Bizsu az 50-es évekig levelezett vele. Ezután kapcsolatuk megszakadt, mert levelét ismeretlen jelzéssel kapta vissza.

AMERIKAI FOGSÁGBAN A MŰSZER KIKÉPZŐ SZÁZAD

Foucarville- Mail le Camp

Mail de Camp-i táborban Miklóssy Sándor hdgy. rajza

Egy hét nyugalom után 1945. április 16-án újra begördült egy amerikai jeep Weissewarteba, rajta egy marcona katona MP rohambilivel a fején és bejelentette, hogy egy órán belül oldalzsáknyi holmival indulásra kész állapotban várjuk meg Őt, mert hadifoglyok vagyunk.

A teljes század vitéz Ghyczy Tihamér szds.³¹⁷ parancsnokkal az élen, az oktatók Hangyál Mihály fhdgy. pkh., Szij lajos fhdgy. pkh., vitéz Bánsághy Miklós hdgy. oktató, Csapó Ferenc hdgy. (Link Trainer) oktató, Sz. Kardos Imre hdgy. műszaki tiszt, Ujhelyi Attila hdgy. beosztott tiszt, Veres László t. hdgy. oktató, dr. Wagner Richárd t.hdgy. meteorológiai oktató végig együtt voltak a hadifogság végéig.

Friedrich Laci, Veress Albi, Peller Pista megszöktek azzal, hogy Ők ebből nem kérnek.

Peller István hdgy. egy őrmesterrel - bízva német nyelvtudásában - egy hétig az erdőben bujkált, míg nem amerikai fogságba esve Bielefeldben találkozott társaival.

Mi Weissewartéból április 16-án 12.00-kor gyalogmenetben Tangerhüttén át Buirgstallba értünk két óra alatt a legénységi csoporttal³¹⁸ egy óra múltán gyalogmenetben megindultunk Tangerhütte fele. Útközben közénk sorolták Friedrich Laciékat is, akiket egy ellenőrző pontnál elkaptak s mi igazoltuk Őket, hogy közénk tartoznak.

³¹⁷ Lakcímeiket, melyeket Papp Ferenc rögzített - a hadifogságban – évfolyamtársaim sora után közlöm. További sorsukról nincs adatom.

³¹⁸ Nagy József t. szkv. levelének folytatása: Hol gyalog, hol teherautón söpörgetnek bennünket egy hatalmas gyűjtőláger – Rheinberg – felé (a Német-Belga-Holland határ háromszögében található) Itt 200.000 ember van a szabad ég alatt, állandó esőzés közben. Eddig együtt vagyunk. Itt azonban a tiszteket leválasztják rólunk. Nem tudom hová lettek, mi lett velük. Talán Pocking? Vagy Redenfeld? Közülük azóta sem találkoztam senkivel sem. Csak a kanadai kiadású Magyar Szárnyakban bukkan fel olykor egy - egy név. Így aztán Jencikém, nem tudok Neked adatokkal szolgálni. Sajnálom.” „Kárpáti Béla őrm.-re fogok is emlékezni míg élek, mert hadifogságom idején szabályszerűen kikötetett, mert szökést kíséreltem meg. (Keserű vigasz, hogy dicstelen véget ért) In: Farkas Jenő HL. Personália

Gyalogmenet Burgstalig, ahol egy éjszakát szalmapajtában töltöttek. Bánsághy Miklós bőr dzsekijét elszedték. Étkezés nincs. Itt egy sportpályára vonultunk, ahol már rengeteg német hadifogoly várt elszállításra. Utunk első szakasza két napig tartott Bielefeldig.

Itt választották el a tiszteket a legénységtől. Már napok óta esett az eső, minden csurom víz és sár, s mint kiöntött ürgék egymás mellett kuporogtunk és körül ültük csomagjainkat. Őreink olyan belga katonák voltak, akiket az amerikaiak szabadítottak ki a németek fogságából. Ehhez nem kell magyarázat.

Egy kerti csap biztosította a vizet, ahová egy padlón lehetett eljutni. Ezen a pallón találkozott össze egy fiatal német százados kezében egy-egy vödör vízzel egy belga őrral. Mivel egyikük sem tért ki összeütköztek. A belga dühében leütötte a német sapkáját. Az letette vödreit, felvette sapkáját, letisztogatta, a fejébe tette, majd egy akkora pofont mázolt a belga képére, hogy az elterült a sárban. Fogta a vödreit és folytatta útját. A belga meg káromkodott. Holmiinkat is ki kellett pakolnunk és ellenőrizték, hogy nincs-e valamilyen fegyver nálunk. Ha valami megtetszett nekik azt mondták, hogy „Verboten”, tilos, és már vitték is magukkal. Az én neccesszerem is verboten lett, és amikor már vitte magával a belga, - hála négy évi francia nyelvtanulásom és Pödör László tanár úr ³¹⁹ eredményes fáradozásának - franciául utána szóltam a polgárnak és megköszöntem, hogy megszabadít tőle.

A belga anyanyelve hallatára meglepődött, visszajött, letette a neccesszert és beszédbe elegyedtünk. Az eső változatlanul szakadt. Amikor megtudta, hogy mi nem németek, hanem magyar repülők vagyunk, szólt, hogy menjünk vele. A közelben állt egy emeletes épület, mely korábban vendéglő lehetett, felvitt bennünket az emeletre, valószínű a tulajdonos lakásába. Mondta, hogy helyezkedjünk el, hoz a konyhájukról húslevest és ha sikerül kekszet is hoz. Nem sokára vissza is jött és közénk telepedett.

Még távolléte alatt felderítettük a lakás fürdőszobáját és a WC-t és legnagyobb csodálkozásunkra, működött a meleg vízszolgáltatás. Ekkor már vagy öt napja nem mosakodtunk, megkérdeztem, hogy megfürödhetünk-e. Megengedte, mert nem gondolhatott a következményekre. A meleg víz folyt ugyan, de a lefolyó rossz volt, mert az első kád fürdővíz leengedése után éktelen ordítózással berohant egy belga őr. Kiderült, hogy alattunk volt az őrség és a víz a nyakukba folyt a plafonon át. A mi belgánk nagyon jóindulatú volt, mert felírta címét, melyet ma is őrzök valahol. Ennél nagyobb szolgálatot is tett nekünk.

Elmondta, hogy innen nagy teherautókon fognak bennünket elszállítani, hogy hova, azt Ő sem tudja, de mi magyarok maradjunk szorosan egymás mellett. Mielőtt ugyanis az amik felszállítatnak bennünket az autóra, csomagjainkat letetetik a földre és ahogy felszálltunk el is indítják a gépkocsikat, hogy a csomagunk ott maradjon. Ő majd ott lesz a közelben és a csomagjainkat feldobálja nekünk Így is lett. Neki köszönhetem, hogy oldaltarisznyám és még Weissewarteben egy német repülő szds.-tól kapott pehely hátizsákom velem maradt és nagy szolgálatokat tett hadifogságom alatt.

Egy szabad ég alatt földön ülve eltöltött éjszaka után április 17-én REGGEL 8 Órakor gépkocsikon indult a csoport Gardelegen, Fallersleben, Branschweig, Hannover utvonalon, ahova 13.00-kor érkeztek. Hannoverben egy városligethez hasonló drótkerítéssel és géppuskaállásokkal körülvett gyűjtőhelyen voltunk. ³²⁰

Másnap április 18-án reggel indultak Hannoverből Hildesheim, Else, Hammeln, Lampo, utvonalon Bielefeldbe 15.00-kor érkeztek, ahonnan két órás pihenő után

³¹⁹ Pödör László tanár úr Szabó Károly francia tanára volt a Pécsi Katonai Reáliskolában.

³²⁰ Szabó Károly közlése levélben. In: HL. Farkas Jenő Personália

továbbmentek Osnabrück, Tecklenburg, Lengerich, Münster helyiségeken keresztül Rheibergbe, ahova 22.00-kor érkeztek.

Rheibergből április 23-án hétfőn 20 órakor induló vonattal szállították a csoportot tovább.

Szabó Karcsit és társait, 40 főt, bezárták egy marhavagonba és betettek hozzájuk három „egy személynek öt napra” szóló élelmiszerdobozt. Volt benne minden, csokoládétól a WC papírig, cigaretta, fogpaszta, paprikás csirke konzerv, ham and eggs, solet és másik két féle étel. A három doboz tartalmát igazságosan elosztották egymás között a nem dohányzóknak a cigaretta helyett több édességet adtunk.

„Most is jóleső érzéssel gondolok vissza arra a bajtársi összetartásra, mely egy pillanatra sem szakadt meg közöttünk fogságunk teljes tartama alatt. Soha semmi veszekedés, nézeteltérés nem volt közöttünk.

Az elosztás ugyan megtörtént, de nem tudtuk, mennyi időre szól ez az ellátmány.

A vonat 23-án hétfőn az első éjjel Cob, Gladbach, Landwehr, Duisburg, Kempen, Krefeld, Viersen, Möncg, Gladbach, Rheydt, Wickrath, Odenkirchen, Erkelenz, Baal, Geilkenkirchen, Palenberg, Herzogenrath, Schaesenberg, Heerlen (Hollandia), Valkenburg, Meersen, Maastricht, Eijdsen, Vise (Bergium), Liege, Argenta, Wadere, Cornillons, Kinkenpois, Engis, Namur, La Cot, Le Cateau (Franciaország) Honney utvonalon.

24-én kedden tovább Saint Quentin, Chauny, Neyon, Compiègne, Verberie, Point St. Michel, Creil, Beaumonts, l'Isle Adam, Páris É., Pontoise, Saint Germain, Evreux, Bernay vasútállomásokon át

25-én szerdán tovább Lisieux, Caen, Saint Lo, és április 26-án szerdán, kirakodás Chef du Pointben. Gyalogmenet Saint Mere Eglisen át Foucarvillebe, ahova 14.00-kor érkeztek.³²¹

Az út alatt érintettük Hollandiát, elmentünk Páris mellett, mert az Eiffel tornyot nem messze láttuk. Végül is a Cotentin félszigeten a La Manche csatorna partján Sherbourgtól nem messze a Caen közelében fekvő Le Chef du Pintbe, majd innen 9 km-re gyalog 1945. április 26-tól FOUCARVILLE mellett lévő több altáborból álló USA CCPWE 19. sz. táborában kötöttünk ki.³²²

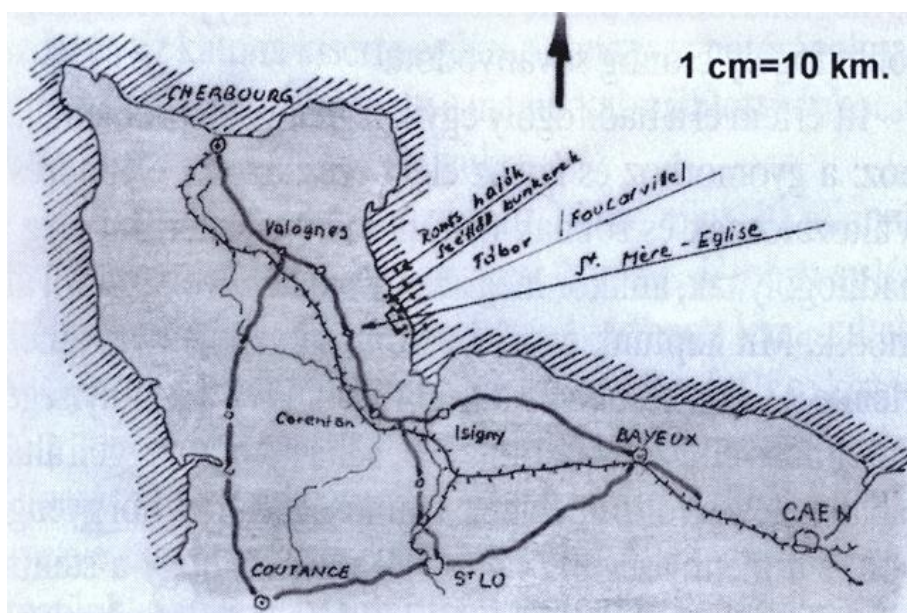
80-90 ezer hadifogoly volt itt elhelyezve. Egy-egy altáborban 3-400 fő volt elhelyezve.

1945. 08. 20-án indultak Foucavilleből Maily le Campba és 25-től szeptember 16-ig a fenti USA CCPWE 19. sz. tábor A.3-as altáborában voltak. Ekkor szállították át a csoportot MAYLE LE Camp-ba ahova szeptember 18-án du. 3 órakor érkeztek.

Közben a francia lakosság a hidakról talpfákat, köveket dobál, a mezőkön dolgozó asszonyok hátat fordítva feldobják szoknyaikat, a néger kíséző őrség úgy meghajszolja őket a 9 km-es gyalogmenetben, hogy 3 német idősebb tiszt holtan fordul az út árkába.

³²¹ „Leírta sz akkori feljegyzései alapján Papp Ferenc volt hadifogoly Budapest, 1995.november 14”
In: HL. Farkas Jenő Persoinalia

³²² Papp Ferenc kéziratosa közlése In:HL.Farkas Jenő Personalia

323

Foucarville térképe

Az amerikaiak a fogolytábor ellátását is magánvállalkozásba adták ki. Ennek az lett a következménye, hogy betartva ugyan a Nemzetközi Vöröskeresztes előírásokat, kiadták a szappant, cigarettát, fogkrémet, és ami járt, de váratlan ellenőrzéseiken az érintetlen dolgokat összeszedték és azokat más táborban levő foglyoknak adták. S ez így mehetett körbe-körbe.

Az ellátás minőségileg kifogástalan, de a létfenntartáshoz szükséges minimális kalóriát tartalmazta. Hetenként egyszer van székletük. A táborban végig együtt voltam Papp Ferivel.

Az emeletes ágyakat az atlanti falból visszamaradt betonacélból alakították ki, melyet sikerült a konyha környékéről összeszedett élelmiszerdobozokkal kibélelni, valahogyan így kiálló csontjaink feltörését csökkenteni - hálósákom ellenére - is.³²⁴

A tábor foglyokórházában találkozott Gyhyczy szds. és több évfolyamtársam Rudel ezredessel, akinek az otthoni harcok folyamán Lévy „Ször” volt az egyik jobb keze. Londonban új lábat kapott és onnan az USA-ba vitték, ahol egy Repülő tiszti Akadémiának lett a parancsnoka.

Hans Ulrich Rudel ezredes.

³²³ Papp Ferenc vázlata

³²⁴ Szabó Károly levelei Angliából

Nézeteltérés volt a törzs és főtisztok között a munkavégzéssel kapcsolatban. A törzstisztek ezt ellenezték.

Egyedül Bakó István t. zls. dolgozott. „Foucarvilleben, míg az altábor parancsnoka egy tanár ezredes, egy gyalogos ezredessel a rangidősségen veszekedtek esti eligazításon, én önkéntes munkára jelentkeztem és ezért jó dolgom volt kétszeres élelmiszer és cigaretta fejadagot kaptam a többiek irigységére. 250 német fogoly parancsnoka voltam, mint tiszt a hágai egyezmény értelmében nem dolgoztam. Embereim a „W” divíziót szolgálták ki (Rouen, Le Havre)”³²⁵

Feltételezem, hogy ezért nem szerepel Papp Ferenc lelkiismeretesen összeállított század névsorában a fogságban vele együttlevő társai közül.

Október 4-én egy magyar bizottság (Dr. Kulifay evangélikus lelkész, dr. Szalay róm. kat. pap és Erdödi – Harrach külügyi államtitkár személyében) érkezett a táborba, a hazatelepítés mikéntjének céljából.³²⁶

A három fogságba nem akaró, megszökött tiszt sorsa:

Friedrich László zls. Solymár Pest m.³²⁷

A műszerrepülő századtól fogságba esésük előtt Peller Pistával leléceltek egy motorbiciklivel, mert Ghyczy Tihamér szds. optimista helyzetértékelésével nem értettek egyet. Vitték magukkal bőroveráljukat is. Nem jutottak messzire, mert az amik elfogták őket, Fricit még jól meg is ruházták, mert a bőr overált USA. kincstári tulajdonnak vélték, mert (a barmok) azt hitték, hogy csak nekik van bőr overáljuk (Szabó Károly)

Veress Albert hdgy. Budapest, XI. Bercsényi út 36.

Az orosz gyűrűből való kitörés után Tangermündebe mentünk. Itt voltunk mindaddig, amíg az amerikai csapatok meg nem érkeztek. Mikor közölték, hogy ezt a részt az oroszoknak fogják átadni, kértük, hogy amerikai hadifogságban várhassuk be a háború végét. Így is lett. Elvittek bennünket a Normandiában levő Foucarville-i táborba, ahol a háború végéig voltunk, majd egy másik táborba vittek, hogy egy kicsit feljavuljunk. Ez valamennyire sikerült is. Kérdezték, hogy ki akar hazamenni. Persze nagy részünk akart. Az amerikaiak bevagoníroztak és Kaposváron adtak át a magyar hatóságoknak. Rövid igazolás után elengedtek. Budapestre mentem, mert nővérem itt élt.

Peller István hdgy. Ógyalla, Komárom m.

Tangerhüttében szálltunk le hárman Weingärtner, Veress Albi, Friedrich Lacival és én. Az amerikaiak érkezése előtt, nem akarva fogságba esni, ketten megszöktünk Besze Miskával. Tíz nap után feladtuk magunkat. Bielefeldbe vittek az amerikaiak, ahol ráakadtunk társainkra. Májusban irány Franciaország, Normandia, Foucarville, Cherbourg-tól 80 km-re 18.000 fogoly 1500-as táborokban. Étel kriminálisan kevés, fele súlyunkat elveszítettük. November közepén indítottak haza. Engem, mint felvidékit Kaposváron elválasztottak a többiektől, akik december elején hazamehettek.

Szabó Karcsi és társai: Miklóssy Sándor, Papp Ferenc, Bajai Guido, B. Nagy Kálmán, Veress Albert, Simon Pál, Juhász Gábor, Drávai Pál, Peller István, Gullay Mihály, Lóránth István, Soó Gáspár, vitéz Márton György, ht. hdgy-ok, Somody Zoltán ht. zls., Weingärtner János, Bakó István, Oltay Aladár, Friedrich László, Kovács Ferenc t. zls-ok, Pákozdi Sándor hdp. szkv.

Szabó Károly hdgy. Budapest, Krisztina krt.159.

1945 április első hetében megérkeztünk Weissewarte bei Tangerhütte-be az alakulathoz. Április 12-ig folytattuk az elméleti kiképzést és 14-én elvittek bennünket USA

³²⁵ Bakó István közlése In: Farkas Emlékkönyv

³²⁶ Drávai Pál közlése In: Farkas Emlékkönyv

³²⁷ Lakcímek Papp Ferenc NÉVSORa. „A közölt lakcímeket a névsor összeállításakor – ahadifogságban – bemondás alapján állítottam össze. /Papp Ferenc/ In: HL.Farkas Jenő Personalia

fogságba, ahova május 3-án érkeztünk, nem messze Cherbourg kikötőjétől, valószínű azzal a szándékkal, hogy bennünket is - mint előttünk annyi foglyot - mezőgazdasági munkára Amerikába vigyenek. Ennek megvalósítására a háború gyors befejezése miatt nem került sor.

Szeptember közepén sikerült kórházba jutnom, ahonnan a bambergi (Bajorország) hadifogoly kórházba szállítottak át. Itt aránylag már tűrhető körülmények között vártam 1946 februári elbocsátásomat. 1946 - 47 elején az USA zónában tengődtem, minden alkalmi munkát vállaltam, mert az általában élelmezéssel járt.

1947-ben angol megszállási övezetbe mentem át, ahol egy magyar táborba vettek fel. Itt először az angoloknak erdőt irtottam. Nyár volt, nagyon egészséges fenyőerdőben végzett munka, angol, ausztrál, kanadai fenyített tisztekkel, katonákkal együtt, akik valamilyen fegyelmi vétséget követtek el, és kerültek ebbe az alakulatba. Remek fickók voltak, minket, csóré menekülteket, azonnal maguk közé fogadtak és egyenrangú emberi lényekként kezeltek. A demokrácia ritka érdekes megnyilvánulása volt, amikor egy kanadai - aki civilben is ezt csinálhatta - által kidöntött fenyőfát egy ausztrál fhdgy., egy kanadai hdgy., pár magyar kubikus, és egy-két magyar hdgy., fhdgy. egymás mellett hántolt. Ősz táján az angol hatóságok egy menekült gyerekeket gondozó otthon adminisztrátorának alkalmaztak, és ott is tartottak az otthon feloszlásáig, 1948 elejéig. Az épületet ekkor a német hatóságok visszaigényelték maguknak.

1948 tavaszán aztán jelentkeztünk az angolok egy WEST-WARD HO akciójára, ami munkaalkalmat biztosított odaát Angliában. Sokan jelentkeztünk fiatalok. Féltünk az oroszok berlini huzavonájától és attól, hogy a németek is tele lévén saját menekültjeikkel, megunnak bennünket és előbb-utóbb kiutálnak. Dél Amerika soha nem vonzott. Kanadába mentem volna, de akkor és ott, még nem nyitottak ajtót a hozzám hasonlóknak. Lévén 30 év alatti, Angliában bányába irányítottak.

Miklóssy Sándor hdgy. Sárvár, Batthyányi u.29.

Sándor társaival 1945. 04.16-án esett amerikai fogságba. 04.29-én ért Foucarville-be, ahol 08.18-ig volt. Ekkor szállítják át Mailly de Camp-be, ahol 10.19-ig tartották fogva. Ekkor indították haza szerelvényét. Október 27-én Sárváron "szűrték" és látták el honvédségi igazolvánnyal.

Papp Ferenc hdgy. Molványi híd pta. Somogy m.

Amikor 1945 május 9-én a fegyverek elhallgattak Európában, már amerikai fogságban, Foucarville-ben voltam Franciaországban, a Cotantin félszigeten. Itt voltam szeptember 16-ig, majd innen átszállítottak a Mailly le Camp-i gyűjtőtáborba. Itt voltam sok száz hadifogolytársammal október 15-éig hazaszállításunk megkezdéséig. Magyarországra október 23-án érkeztünk meg és a kaposvári szűrőtáborból 27-én tértem haza a szülői házba.

Bajai Guido hdgy. Sopron, Madách u.19.

Hazajött, majd Svédországba menekült és élt

B. Nagy Kálmán hdgy. Kecskemét, Boldogasszony tér 1.

Weissewartéban esett amerikai fogságba, melyet Foucarvilleben Franciaországban töltött igen rossz körülmények között. Mélyen vallásos fiú volt, aki a szenvedéseket, miközben sok hadifogoly társa megzavarodott, Kempis Tamás: Krisztus követése és Szent János evangéliuma táplálta. 1945 októberében jött haza.

Simon Pál hdgy. Jászberény, Thököly út 5.

Két hónapot töltöttünk Weissewartéban tétlenségre kárhoztatva. Most már nyugat felől közeledett vészesen a front, olyannyira, hogy vezetőink elhatározták, hogy elindulunk haza Magyarországra a légvonalban közel, 650 km-es úton. Április 4-én hajnalban indultunk el zsúfolásig megrakott 7 tehergépkocsival és nyolc óra múlva egy szál

egyenruhában és oldalzsákban, némi ellátmánnyal, kifosztva, már az amerikai hadsereg fogságában voltunk.

Stendhaltól 10 to-s teherautókon 100-asával négy napon át vittek a fogolytábor felé. Egész úton csak vizet kaptunk, élelmet Belgiumban a 4. napon. A hatodik napon érkeztünk Cherbourgba, ahol először kaptunk meleg ételt és itt tudtunk hosszú órákat pihenni. Végül is 12 nap után jutottunk Foucarville nevű városka mellé egy 40 ezer fős fogolytáborba, ahol 5 hónapot töltöttünk el.

A lágerélet néhány ténye: egy katonasátorban 40 ember a földön fekvve, egy szál pokróccal, napi "3x-i" étkeztetéssel. Három hónap után az eredmény: idegroncs emberek csontig lesoványodva, viták, veszekedések, éhhalál. Szeptember végén szállítottak át Páristól keletre a Maillycamp-i lágerbe. Itt már az a hír járta, hogy nemsokára szabadulunk. Elviselhetőbb lett az élet. A rosszabbnál rosszabb hírek ellenére úgy határoztunk, hogy mihelyt lehet, hazamegyünk. Hazamegyünk annak ellenére, hogy olyan hírek is voltak, hogy egyes szerelvényeket egyenesen a Szovjetunióba visznek fogságba.

Végre november közepe táján megkaptuk a várva-várt "Entlassungsschein"-t. Egy hétig utaztunk marhavagonokban (40 ember, 6 ló), de hazafelé. Élelmezésünk elégséges volt, kávé, hűsítő italokat kaptunk. Ausztriában a Semmeringen az amerikai-orosz zónahatáron három napig álltunk, mert a három szerelvényből álló hadifogoly szállítmányt az orosz katonák át akarták venni, de az amerikai vonatparancsnok az elterjedt, de valós rossz hírek miatt a szállítmányt nem adta át az oroszoknak, hanem szerencsénkre, Kaposvárig kísérte.

Itt több órás vallatás után, november 17-én indultunk el rég nem látott otthonunk, szeretett családjunk felé, akiket hála Istennek épségben találtam, csak én voltam félemler a 35 kilómmal. Egy hónap alatt szereztem vissza megszokott 70 kilómat.

Soó Gáspár hdgy. Jászberény, Thököly út 5.³²⁸

Drávai Pál hdgy. Miskolc, Soltész Nagy Károly u. 13.

Weisewartéban amerikai fogoly. Gyalogmenet Tangerhüttén át Bielefeldbe, onnan vonattal Hannoverbe. Hatalmas autók mentünk alatt érintettük Hollandiát, elmentünk Páris mellett, és az Eiffel tornyot nem messze láttuk. Végül is a Cotentin félszigeten, a La Manche csatorna partján Cherbourg-tól nem messze, Foucarville mellett lévő több altáborból álló táborban kötöttünk ki.

Az ellátás minőségileg kifogástalan, de a létfenntartáshoz szükséges minimális kalóriát tartalmazta. 45 kg voltam, amikor hazajöttem.

1945 augusztus vége táján amerikai katonai bizottság elé kellett állnunk és nyilatkozatot kellett tennünk, hogy szabadulásunk után hova kívánunk menni. Mikor én mondtam, hogy haza, egy addig szótlán amerikai tiszt tökéletes magyarsággal megkérdezte, hogy nem lenne-e kedvem az amerikai légierő kötelékébe állnom. Válaszom: - Haza kívánok menni! – volt.

Néhány nap várakozás után vonaton Mail de Campbe telepítettek át, ahol már minden fegyvernemből sok magyar volt. - 1945 október végén nyitott vagonokban tubaindítottak bennünket hazafele.

Este érkeztünk Semmeringre. Ekkor már fedett vagonokban voltunk, mert az egyik vasútállomáson az időjárás miatt átszállítottak bennünket a nyitott vagonokból. Az amerikai vonatparancsnok úgy döntött, hogy csak magyaroknak ad át bennünket, ezért visszatolta a szerelvényt Mürzschlag-ra.

Másnapra sem nekünk, sem kísérőinknek nem maradt élelem, parancsnokunk az angoloktól kért. Éjszaka angol katonák terepjáró autókban élelmiszert, kenyeret, orvost és

³²⁸ Soó Gáspár erdélyi fiú lévén barátja Simon Pali címét adta meg. Hazament Erdélybe az első közlések szerint a románok agyonverték, de a hír nem volt igaz Barabás Gábor levélbeli közlése szerint.

gyógyszert hoztak. Vagonról vagonra járva osztották ki az élelmet, csokoládét és cigarettát (Camelt, Chesterfieldet, Lucky Striket). Úgy döntöttek, hogy levisznek bennünket Kaposvárra. Először Ágfalván, majd Szombathelyen álltunk meg rövid időre. 1945 október 28-án érkeztünk meg Kaposvárra. Senkit nem találtak közülünk a terhelő listán, elkészítettünk egymástól és ki-ki útjára ment.

Gullay Mihály hdgy. Szentes, Bocskai út 38.

Amerikai hadifogságba esés után Burgstahl, Hannover, Bielefeld tenisz pálya, Rymen, onnan vasúttal Cherbourg és aug.20-án értünk Mailley le Camp-ba.

Október 31-én érkeztünk haza Weingärtner Jancsival és Kovács Fecóval. Halottak napján otthon voltam.

Juhász Gábor hdgy. Nagykapos, Ung m.

Feltételezem, hogy mint Felvidéki magyart, korábban hazaengedték (lásd Peller Pista közlését), de Vele sajnos minden kapcsolatomból megszűnt az orosz megszállás miatt. Így életem teljesen ismeretlen előttünk.

Lóránth István hdgy. Celldömölk, Vásártér u. 3.

„1947-ben a celldömölki vasútállomás várótermében találkoztam vele. Annyira elegáns volt fehér rendőr hadnagyi egyenruhájában na meg nem ismert meg, vagy nem akart megismerni, én nem mertem, de nem is akartam megszólítani.

A háború után - Bakó Pista szerint - mérnöknek mondatta magát, én azt hallottam, hogy egy szappangyár (Nivea) főmérnöke, de nem találkoztam vele. Az USA-ba vándorolt ki.”³²⁹

Vitéz Márton György hdgy. Budapest, Ranolder u. 28/b.

„Gyurka négy levelemre nem válaszolt. Remélem él. A háborút a Műszerrepülő századnál fejezte be Kolbergben ill. Weisswartban. Amerikai fogságban volt Foucarvilleben Szabó Karesszel. Onnan jött haza. Itthon nagyon jó barátságban volt Szendrei Gidával és Rónay Kálmánnal.

1956-ban ment ki Kanadába, Vancouverbe. Többször volt itthon. Amíg jó anyagi körülmények között volt, megőrizte fiatalos bohémosságát és Gidát Svédországban Vancouverből hívta telefonon. Amikor Gida a nagy költségekre hivatkozott, nevezetesen, hogy a gatyáját ráfizeti, azt mondta, hogy "Ne törődj Te a gatyámmal!" Kizárólag csak boldog új évet kívánt.

Szerencsém volt mert Rónay Kálmánéknál véletlenül találkoztam Vele 1992-ben, előszobájuk ajtajában. Nagyon sietett el. Azt mondta, hogy engem mindig olyan vezérkari tisztnek látott az akadémián, akit "Kissolcnak" hívtak, mert hátulról nagyon hasonlított a fejünk egymásra. Valóban az A osztálytisztje Scholz Miklós szds. úr volt, s én esetenként álltam mellette az oszlop elején, mint 3. rajpk. Valóban egyesek így hívtak, s oka ez lehetett. Ekkor láttam utoljára.

Gida mondta Gyurkáról : Nagyon jó haverok voltunk, de kénytelen vagyok azt mondani, hogy most minden baja van szegénynek, egy kicsit dilinós, cukra sincs rendben, hipochondriás, amit akarsz. Igen, mindannyian megöregszünk és meg is halunk. Kívánom, hogy Gyurka hipochondriásan éljen, s az sem baj, ha nem válaszol levelemre.

Civilben is nagyon elegáns volt. (Farkas Jenő)³³⁰

Somody Zoltán zls. Eger, Maklári út 41.

Tangerhütteben estem 1945 április 15-én amerikai hadifogságba. Két hét ragyogó élet után jöttek rá, hogy ellenük harcoltunk, összeterelték bennünket egy nagy füves sportpályára, azután gépkocsikra raktak bennünket és Foucarville-be, Franciaországba vittek Caen mellé. A nyár közepén Maile de Camp-be szállítottak át, ahonnan október 10-én indultunk el hazafele. Egerbe 1945 október 25-én reggel 08 órakor értem.

³²⁹ Farkas Jenő: EMLÉKKÖNYV 171.o.

³³⁰ Farkas Jenő: EMLÉKKÖNYV 117.o.

Tangerhütte volt a következő állomáshelyünk. Itt estem 1945 április 15-én amerikai hadifogságba. Két hét ragyogó élet után jöttek rá, hogy ellenük harcoltunk, összetereletek bennünket egy nagy füves sportpályára, azután gépkocsikra raktak bennünket és Foucarville-be, Franciaországba vittek Caen mellé. A nyár közepén Maile de Camp-be szállítottak át, ahonnan október 10-én indultunk el hazafele. Egerbe 1945 október 25-én reggel 08 órakor értem.

Tangerhütte volt a következő állomáshelyünk. Itt estem 1945 április 15-én amerikai hadifogságba. Két hét ragyogó élet után jöttek rá, hogy ellenük harcoltunk, összetereletek bennünket egy nagy füves sportpályára, azután gépkocsikra raktak bennünket és Foucarville-be, Franciaországba vittek Caen mellé. A nyár közepén Maile de Camp-be szállítottak át, ahonnan október 10-én indultunk el hazafele. Egerbe 1945 október 25-én reggel 08 órakor értem.

Weingärtner János zls. Budapest, Kispest, Ady Endre u.9.

1945 január elején települt ki Kolbergbe, onnan Weissewarteba jött. Ott esett amerikai fogságba.

Itthon különböző műszaki, tervező mérnöki beosztásokban dolgozott.³³¹

Oltay Aladár zls. Kecskemét, Dellő u.9.

Weissewarteban 1945 április 16-tól Németországban majd Franciaországban amerikai fogságban volt. 1945.10.29-én érkezett haza Kecskemétre. Igazolták és honv. lövésszé fokozták le. 1984.01.29-én tüdőembóliában halt meg.³³²

Kovács Ferenc zls. Győr, Körös u.23.

1945-ben a műszerrepülő századdal volt Kolbergben és Weissewarteban. 1946-ban igazolták. A győri Vagon és Gépgyárban dolgozott.³³³

Pákozdi Sándor hdp. szkv. Cegléd VIII. Sütő u.12.

Nem avatták zászlósnak, de együtt volt .. a műszerrepülő évfolyamtársainkkal. ... Nem ismerjük életét.³³⁴

Horváth Imre zls. Vasvár, Széchenyi tér 13.³³⁵

A SZÁZAD OKTATÓI

Ghyczy Tihamér szds. századparancsnok, Debrecen, Klinika telep

Hangyál Mihály fhdgy. pkh. Kaposvár, Németh Imre u.59.

"47 kg-mal jöttem haza és 1946 szeptember 1-vel szolgálaton kívüli állományba kerültem. Többször hívtak be orvosi és szakmai vizsgára is, de nem hívtak be.

Rangomat, fegyvernememet 1957-ben vették el, amikor lövésszé fokoztak le. 1956 tízéves évfordulójának tiszteletére 1966. augusztus 23-án lázítás vádjával letartóztattak és 1967. január 30.-án egy év börtönre ítélték. A másodfokú ítéletig szabadlábra helyeztek, de közben gépkocsi balesetet szenvedtem. Egy szabálytalanul vezető elhárító tiszttel ütköztem. Kocsimmal három szaltót végezve, abból kiestem a hátamra és eltört a gerincem. A 22 hetes gipszágy sem mentett meg a másodfokú bíróság egy évet helybenhagyó ítéletétől és így ennyit "vendégeskedtem" a BVI. (Büntetés Végrehajtási Intézet) tőköli rabkórházában, ahonnan 1968-ban szabadultam. Ezt a vendégeskedést 1992-ben meg-nem-történt-nek jelentették ki.

Az elhárító szds., mivel visszaeső volt, 30 nap "nehéz" szobafogságot kapott.

1580.- Ft-tal rokkant nyugdíjas lettem.

³³¹ Uott.168.o.

³³² Uott. 55.o.

³³³ Uott. 110. o.

³³⁴ Uott. 171.o.

³³⁵ Neve ismeretlen, feltételezem az oktató keret törzséhez tartozott.

1946-67-ig a civil élet minden formáját végigjártam: tehergépkocsi vezető, taxis, majd az erdészethél farakodó, az FM-nél gépállomás szervező, cukorgyári kampánynál normás, Borforgalmi Vállalatnál anyag osztályvezető, a Körtingnél (?) segédmunkás stb. Az állások és foglalkozások egyszer fenn, másszor lenn, törvény szerint változtak. Az idők folyamán vízvezeték szerelő szakmunkás lettem. Az utolsó beosztásomban egy víz- és központi részleg építésvezetője voltam.

Rokkant időm első 7 évében egy Műanyagipari Vállalatnál műszaki szaktanácsadóként alkalmaztak.

Házasságomból egy leánygyermek született, aki jelenleg Pesten él.

Feleségem 1985-ben halt meg, azóta egyedül élek létminimum alatti nyugdíjamból.

1993 szeptember 10.-én visszakaptam főhadnagyi rangomat és 45 év szenvedés után a sors fintora szerint "nyá. őrnaggyá" léptettek elő, ami persze egy cseppet sem javított rossz anyagi helyzetemen, de "FELHŐK FELETT MINDIG KÉK AZ ÉG" ! ! ! ..."

Hangyál Mihály.³³⁶

Szűz Lajos fhdgy. pkh. Budapest, XII. Bors u. 12.

vitész Bánsághy Miklós hdgy. oktató, Sándorfalva Csongrád m.

Csapó Ferenc hdgy. (Link Trainer) oktató, Budapest, XII. Csörsz u. 57.

A háború után a 60-as években mint távolsági autóbusz sofőr dolgozott a Budapest-Mosonmagyaróvári járaton. Akkor találkoztam vele először és utoljára. [Szerk.]

Sz. Kardos Imre hdgy. műszaki tiszt, Szakcs Tolna m., Pécs, Csorónika dűlő 5.

Ujhelyi Attila hdgy. beosztott tiszt, Budapest, XII. Labanc u.14.

Veres László t. hdgy. oktató, Cegléd, Gr. Károlyi G.u.5.

A háború után elismert testnevelő tanárként dolgozott szülővárosában.

dr. Wagner Richárd t. hdgy. meteorológiai oktató, Szeged, Tömörkény I. u.2/c

AMERIKAI HADIFOGSÁGBAN A VADÁSZKIKÉPZŐ CSOPORT

1945. április 7-én miután Jablonszky főhadnagyi jelentkezett az amerikai csapatoknál „egy amerikai főhadnaggyal és katonákkal tért vissza, akik látták, hogy nem harcoló alakulat vagyunk. Szétválasztottak újra bennünket a legénységtől, a tiszteket először a weimari „Hotel Germania” szállóba helyezték el. „Vártuk a beígért ebédet. Helyette délben feltartott kézzel kihajtottak bennünket egy füves rétre Jénában. Étel-ital semmi, de estére megtanultunk angolul, mert a géppisztolysorozatokból rájöttünk, hogy takarodót rendeltek el ilyen szokatlan módon. Úgy emlékszem csak harmadnap kaptunk valami zsír-konzervet enni.”

Jénában egy futballpályára vitték és SS tisztek közé állították őket. Csoportukat a közeli Buchenwaldból szabadultak mustrálták, akikről a mieink addig nem is hallottak, és akiket ez nagyon rosszul érintett. A Buchenwaldból szabadultak ott helyben egy sorakozó alatt több SS tisztet, köztük egy őrnagyot gyakorlatilag a sorban bottal agyonvertek és szó szerint a földbe taposták.

Itt Jénában mintegy 40 ezer fogoly volt. Élelmezésüket úgy oldották meg az amik. ill. a buchenwaldiak, hogy a tömeget a tábor egyik sarkába nyomták, és géppuska sorozattal lefektették, rét közepére lebillentettek 30 ezer fél kilós konzervet. Aztán a foglyok futottak a konzervért, aki előbb ért oda, annak jutott, 10 ezernek nem. Kínzás volt ez a javából, a buchenwaldiak bosszúja.

Egy magyarul beszélő amerikai tizedesnek köszönhatték, hogy április 8-án Bad Kreuznach-ba (4-500 km) hajtották őket.³³⁷

³³⁶ Hangyál Mihály önéletrajzának kivonata In: Farkas Jenő: EMLÉKKÖNYV 183-184.o.

³³⁷ Balogh István közlése

Székely Náci és Tóth Jenő (Tihamér) zls. elhatározták, hogy visszamennek Góthába családjukhoz. Megaludtak egy üres épületben az úttól 2-300 méterre. Április 13-án hajnalban elindultak. Amikor világosodott az úttal párhuzamosan mentek, mert egyre több ami. tankot és tehergépkocsit láttak Weimar felé menni az úton. Kb. 5 km. után rájuk lőttek. Egy bokros, ligetes helyre húzódtak, de a fák még nem rügyeztek, így rejtőzni sem tudtak. Egy óra hosszat lövöldöztek rájuk. Elhatározták, hogy visszamennek Weimarba. Este a város szélén egy tanyára találtak, ahol az egyik padláson a szalmában megaludtak. Reggel lenéztek és 4-5 ismerős góthai helperint láttak. A gazda is kedves volt és a lányokkal reggelit küldött nekik, akik ugyancsak vissza akartak menni Góthába. A lányok civil ruhát akartak nekik szerezni és minden rendben lett volna, de egy civil ruhás lengyel, aki a gazdánál dolgozott négy amerikaival jött és hátizsákjukat sem engedve felvenni, közrefogták kettőjüket és egy térre vitték.

Április 14-én estek fogságba, ahol már Jablonszky és Szendrey Gida, mint hadifoglyok álltak. Fél óra múlva Wendler szds-t is hozták. Este mind az ötüket tehergépkocsin Bad-Kreutzba vitték az amik. Itt találkoztak vitéz Horváth Gyurkával és Péter Karcival. vitéz Horváth Gyurka közben még Weimarban megnősült és azt az úszólányt vette el, aki Gida édesanyját is ismerte.

Bad Kreuznachban két hadifogolytábor volt 6-7 km-re egymástól.

A tisztok, Jablonszky, Wendler, Szendrey, Székely, vitéz Horváth György Bad Kreuznachban április-májusban voltak, ahol kéthetes éhezés után, napi 2000 kalória mellett, 45-50 kg-ra fogytak. Szabad ég alatt szállingózó hóesésben egymáshoz bújva védekeztek a hideg ellen.

A többieket Attichybe, onnan Mail de Camp-ba szállították. Éhezés, fázás, mindennapos diaré.

Balogh István (Popey) is benne volt abban a csoportban, melyet Patton tábornok fel akart fegyverezni és el akart indulni az oroszok ellen, de tervét nem tudta megvalósítani, mert egy tehergépkocsi „véletlenül” elütötte, így amerikaiak által kapott alapkiképzése félbemaradt.

Mail de Camp-ben voltak a műszerrepülő csoportban levő évfolyamtársaink is. vitéz Márton György és Veress Albert Cherbourg mellől került Attichybe.

Tar János hdgy. is amerikai fogságban volt, melyet Franciaországban Mailly le Campban töltött. Onnan 1945 október 16-án indultak haza és 26-án érkezett meg Budapestre.

A nyomorúságos helyzetet, alultápláltságot a Mailly- le Camp-i hadifogolytábor 1945.12.19-én felvett adatai mutatják: ³³⁸

A tábor jellege: Visszatelepítési tábor

A tábor parancsnoka Denzyl R. Lowe alez.

Végrehajtó tiszt Preston őrm.

Börtön tiszt: W.C. Neuman szds.

Helyettese L.C. Jarris hadnagy

Operációs részleg G-2 Corbet hadnagy

Lelkész Einer Rómer százados

Német személyzet

Fő „Megbízott”: Johann Saloman

A B5 és B6 tábor

megbízott tisztje..... Dr. Beyrich ezredes

³³⁸ Mr. R. Amaler Vöröskeresztes képviselő 1945. december 18-19-i látogatásakor

Főorvos

Dr. Franke o. szds.

Magyar személyzet

A B5 és B6 tábor fő megbízott: Bálint József ezredes

Sátor méretek

20 fogolyra méretezett sátorban $105 \text{ m}^3/\text{fő}$

30 fogolyra méretezett sátorban $60 \text{ m}^3/\text{fő}$

50 fogolyra méretezett sátorban $42 \text{ m}^3/\text{fő}$

Összes sátrak száma: 1526

1945. december 19-én 29.974 fogoly volt a táborban

Nemzetiségek: csehek, románok magyarokon kívül 9 belga, 4 holland, 24 francia, 7 német 8 olasz, 10 svájci 67 lengyel, 92 jugoszláv, 3 spanyol, 124 litván, 30 észt fogoly volt.

A 18 éven aluli foglyok száma: 650, 50 év feletti foglyok száma: 920.

A B6-os táborban 1823 német tiszt van Dr. Beyrich megbízott tiszt parancsnokkal az élen.

Az 1944-ben itt levő amerikaiak Vanderipe századossal visszatértek az USA-ba és leszereltek.

A tábor krétás talaja esőben leírhatatlan sárfürdővé változik, a foglyok csak nehéz kapálózó mozdulatokkal tudtak haladni.

Intézkedések: A B területen levő 17 táborban levő konyhákat az a táborokban levő konyha típusra lesz lecserélve, mert az étel a foglyokhoz langyosan érkezik.

A táborok sátraiban levő kályhákban 11-13, illetve 17-20 óráig szabad fűteni.

A B5 és B6 táborban 7300 magyar van, akikből 873 a magyar tiszt.

1945. december 17-én a Reims-i USA parancsnokságtól érkezett parancs szerint a magyarokat Mr. Harrach svájci magyar nagykövet alárendeltségébe tartozó 3 személy kiválasztja.

A magyar foglyok sátrakban élnek, a B5 táborban szalmazsákon fekszenek, és akik dolgoznak, faágyakat kaptak, a B6-os táborban 3-vagy 4 pokrócon és keménypapíron alszanak.

Az ételmezés az utolsó hónapban nagyon kifogásolható volt.

A foglyok naponta 1900-2000, a dolgozók 2300-2400 kalória ételmet kapnak, most naponta kapnak húst.

A foglyok egészségi állapota elfogadható. A segélyhelyen levő 34 fő alapvetően a hidegtől és vesebántalmakban szenved. 234 alultáplált, ők a munkások javított ételmezését kapják. Ha 7 nap alatt nem javulnak, kórházba viszik őket, ha 20 nap alatt ott sem javulnak, a városi kórházba viszik őket. Az elmúlt három hónapban 3 magyar fogoly tuberkulózisban halt meg.

Kívánságok:

Legyen villanyvilágítás a sátrakban, ne csöpögjön be a sátor fedele. A sáttetőők rongyolódta a fa keretknél. A vízhatlanító anyagok nem segítettek.

Cipő, alsónemű csere nincs.

A kórház.

A nagy férőhelyű sátrakból a betegeket áttelepítették a [templom] reflektórium nagy termébe. Az épület végén befejezték az építkezést, ahol a műtő az előtt a labor és a sterilizáló szobát helyezték el.

A magas mennyezetet alacsonyabb mennyezetre cserélték, hogy jobban fűthető legyen.

A kórház 828 ágyán 497 beteg fekszik. Az aggasztóan kinéző alultáplált betegek hatszori étkezéssel mintegy 4000 kalóriát kapnak. Hetente csak 10 új beteget tudnak befogadni az elmenők helyére. Szükséges, hogy egy orvos hetente ellenőrizze a foglyok erőnlétét.

Az A6-os német táborban az 1823 német tiszt közül mintegy 600 alultáplált. Az 1500-1700 kalória nem elegendő.

Általános vélemény. A táborokban kápolnákat létesítettek.

Néhány hónappal ezelőtt levelezőlapokat adtak ki, melyre a válaszok már beérkeztek.

A később érkező foglyok levelezőlapot nem kaptak.

Télire a WC-eket lefedték.

Megbeszélés a parancsnokkal.

A később jövő foglyoknak levelezőlapot adnak ki.

Sok az alultáplált. – Parancsnok válasza: Sok betegen érkezett, az alultápláltság később jelentkezett.

Az A6-ból szeretnének dolgozni – Parancsnok válasza: Nincs munkalehetőség.

A tisztek követelik, hogy le kellett adniuk meleg öltözetüket, – Parancsnok válasza: Kivizsgálja és visszaadhatja.

A foglyoktól pénzeiket elismervény nélkül vették el. – Parancsnok válasza: Kivizsgálhatja.

A beázó sátrak megoldhatatlan problémát jelentenek. – Parancsnok válasza: A világítást csak a párisi főparancsnokság oldhatja meg.

Az amputáltaknak munkás ellátást kértek – Parancsnok válasza: ez a német doktoroktól függ.

Több WC-ben nem volt papír – Parancsnok válasza: Ezt elintézik.

Ruha csere elégtelen – Parancsnok válasza: beszél a raktárossal.

Általános megállapítások

A tél alatt keletkezett problémákat csak részben oldották meg. A nagyszámú alultáplált beteg a Vörös Kereszt orvosának kirendelését indokolja.

A fegyelem szigorúbb a nyárinál, a foglyok elégedetlenebben, mert régen kaptak híreket és megjött a tél, esővel és sárral.

* * *

Az amerikaiak 1945 novemberétől 2000-es csoportokban kezdték meg a foglyok hazaszállítását. Jöttek haza a foglyok diaréval; a komáromi szűrőállomáson a demokratikus katonák tépték le vállapjaikat. Az első ilyen fogadtatás után csak 1946 márciusában, majd 1946. április 15-én indították a következő tiszti szerelvényeket.

Akiknek vaj volt a fején, azok Regensburgban leléptek a szerelvényről. Egy Duna melletti vágányon vártak 24 órát, mert az amerikaiak nem akarták átadni őket a kommunista szerveknek. Lengyel őrséget kaptak, akik aztán jól megverték a foglyokat és hazahozták a szerelvényt Komáromba.³³⁹

Amerikai hadifogság Aschachban (Linz mellett Ausztriában)

vitéz Baranyay Tibor zls.

Menetelésünk 1945 március idusa után ért véget Aschachban. Itt a hegyekben kis faházakat építettünk és ott táboroztunk Kardos Elemér és Sz. (?) Zoltán hdgy-okkal és három legényünkkel vártuk a háború végét, melyet amerikai fogság követett. Fegyvereinket, kitüntetéseinket, rendfokozatunkat, mindenünket meghagyták az amerikaiak és különböző feladatokat kaptunk tőlük. Köztük én egy telefonvonalat építettem Telbisz e. pk. és az amerikai parancsnok Johnsson Leut.Col. harcálláspontja között.

Egy alkalommal Linzben a közeli Klein-Münchenben székelő cseh-szlovák konzuli kirendeltséghez kalauzoltak el, ahol egy magyarul beszélő pozsonyi zsidó újságíró megígérte, hogy sértetlenül hazavisz, ha a Dunán kikötött uszályokból katonai felszereléseket szerzek neki. Visszatérve táborunkba ezredparancsnokomtól engedélyt kértem a leszerelésre, valamint arra, hogy három felvidéki bajtársamat magammal vihessem. Így kerültünk 1945 augusztus végén haza a Felvidékre.

Illés Ödön hdgy.

Ausztriában Aschachban volt alakulatával amerikai hadifogságban hat hónapot. 1945-ben tért haza.

Imecs József hdgy.

1945. március 31-én az osztály kötelékében léptem át a határt Ágfalvánál. Pockingba kellett volna menjünk, de egy SS szakasszal nézeteltérésünk támadt és ezért Aschachban táboroztunk le. Itt estünk amerikai fogságba. - 1945. október 15-én jöttem a táborból haza.

Újházi László hdgy.

Linz mellett Aschachban (Ausztria) esett fogságba. 1945 elején már itthon van.

ANGOL HADIFOGSÁG AUSZTRIÁBAN

ROMBOLÓ KIKÉPZŐ KERET KLÁGENFURTBAN

Hivatalosan tehát 1945. 05. 15 – én estünk angol hadifogságba, de már 05.10-én találkoztunk a megszálló angol hadsereg parancsnokságával.

A klagenfurti – welceneggi – repülőtér mellett egy barakktábor volt, melyet a német hatóságok a magyar légierőknek utalt ki. A tábor parancsnoka Németh János vezérkari ezredes volt. Beosztott tisztjei: Jámbor vk. őrnagy, Szakvály alezredes, Mesterházy őrnagy, Vass százados, Tariczki szds., és más alacsonyabb rendfokozatú tisztek, valamint mintegy 500 fő legénységi állományú repülő katona. Itt kaptunk mi is elhelyezést – lakást – Homér Imre őrnagy úr vezetésével, és ide hoztuk családtagjainkat – ki hogy tudta – és kaptunk ételmezést a központi konyháról. Engem, mint nőtlen tisztet Szabó Imre barátommal egy

³³⁹ Balogh István ht. hdgy. közlése

un. 1. sz. törzskülönítménybe osztottak be és általában tehergépkocsival rendeltek ki olyan helyekre, ahol a rendet fent tartani vagy helyreállítani kellett. Volt, amikor téglagyárakban elhelyezett német piperecikket Rabló osztrák lakosokat, kellett elzavarjunk, de volt amikor SS üzemanyagraktárban kutattunk benzin után – akkor már sajnos - eredménytelenül.

Magán életünket a Parancsnokság nem ellenőrizte, abba nem szólt bele. Ha nem volt hivatalos elfoglaltságunk, szabadon közlekedhettünk a városba, jártunk a közeli Wörther-See-re, ahol a fürdés mellett vitorláztunk is. Esténként pedig éjjelig tartó tánc volt a napirenden. Prímása egy nálam 4-5 évvel idősebb karpaszományos repülő tizedes volt – Jilly Berci ³⁴⁰ – akivel jó barátságba keveredtem.

Welzenegg-i IV. Kerületi Parancsnokság családi tábora angol ellátásban részesült. Nagy volt az öröm, amikor két angol katonai teherautó élelmiszerrel tele megérkezett a táborba. Javult addig meglehetősen szűkös ellátásunk.

Legénységünk naponta vonult ki a repülőtérré, ott perforált nagy összeilleszthető acél lapokat fektettünk le. Ezzel a kifutó pályával vált alkalmassá a repülőter nehéz (szállító-bombázó) repülőgépek fogadására.

A tábor a klagenfurti német vadász alakulatok hadirepülőterének barakktábora volt.

A 8. angol hadsereg (amely Afrikából kiverve a németeket Szicíliában partra szállt, majd végigharcolta Olaszországot) parancsnoksága Klagenfurtban székel és kötelékébe egy Spitfire vadászezred tartozott.

Ennek az ezrednek egyik őrnagya volt a tábor angol parancsnoka, ugyanis a tábor repülő katonái a repülőtéren dolgoztak, és acéllapokat fektettek le. Az angol őrnagy naponta reggel megjelent a táborban, majd a repülőtéren ellenőrzött. Érkezésekor magyar szokás szerint az őrség fegyverbe lépett, az őrpáncsnok jelentést adott be, az angol tiszt tisztelt a magyar zászlónak és udvariassági látogatást tett Németh János ezredesnél.

Akkora szabadsága volt a táborban levőknek, hogy a magyar tisztek szabad mozgásuk mellett oldalfegyvereiket megtarthatták, a legénység is munkaidő után szabadon mehetett ki a városba.

Az angolok beérkezése után rövidesen Molnár Béla és Nyitrai János zászlósok, Dr. Balogh István. o. hdp. őrm. ³⁴¹ visszamentek Judenburgba.

Molnár Béla három hét orosz és egy hét angol fogság után a zöld határon át hazajött.

Nyitrai Jancsi először Balogh ³⁴² doktorral jött haza, előtte oldalkocsis motorkerékpárját még Zeltwegben, a 102. csatarepülő osztály 2 századával érkező Eleőd Attila hdp. szkv-nek adta el, és egy, két lovas szekeret véve, Sasvári Gyurival és feleségével együtt jöttek haza.

A klagenfurti repülők magatartását az Légierők lapja „Parade” írta le és méltatta azokat az eseményeket, szolgálatot, melyet a kerületi parancsnokság személyi állománya az angol hadsereg és légierőnek tett a rend fenntartásával, a német és magyar hadseregünk vagyontárgyainak megőrzésével és átadásával kapcsolatban tett. ³⁴³ Az angol Légierő R.A.F. „Parade” lapszámát, az abban közölt és az „Emlékeztetőben” leírt eseményekkel az angol légierők őrnagya C. Godfrey RE. (lakik: 11. Seymour Avenue Modern Parc, Surrey,

³⁴⁰ Jilly Bertalan Édesapja a gödöllői Koronauradalom vadászati vezetője, vizsla szakértő, író ember volt, akinek tudását fia is elsajátította. A háború után tartottuk a barátságot, holta napjáig.

³⁴¹ Balogh Pista bácsi gyerekkoromban házi orvosunk volt. Klagenfurtból ill. Schloss Saagerből történt hazajövetelem után Ő igazolta, hogy magatehetetlen sebesülteként vittek ki az országból, ezért minden nehézség nélkül igazoltak.

³⁴² Dr. Balogh István orvos hdp. őrm. családja felesége Panni asszony és három fiúk volt

³⁴³ Nagyvárad – Csanádi - Winkler: Fejezetek a m. kir. repülés történetéből 282-283. oldalán írta meg.

near London) 1945.június 22-én üdvözlő szavaival és saját dedikálásával adta át Németh János ezredes úrnak, a volt Légi Kerület parancsnokának.

1945. júniusában Welcenegben, mindenkit himlő ellen beoltottak.

Tevékenysükről „Emlékeztető”-t ³⁴⁴ „Lendorf-ban 1945.11.01-én Jámber vezérkari őrnagy állította össze, melyet a Hermagorban szolgáló angol lord Mairens, ³⁴⁵ brit királyi őrnagy adott át egy okmányt Németh János ezredes úrnak, melynek 16. – részemre kiállított - eredeti példánya Németh János aláírásával és pecsétjével birtokomban van.

A légi kerületi parancsnokság szervezetten segítette a hazatérést, és elbúcsúzott személyi állományától.

Én közben – már mint grafensteini lakos a M. kir. Légierők Klagenfurti Kórházában voltam prostatitis betegséggel, ahonnan Dr. Padányi aláírásával bocsátottak el.

Itt jelentkeztem önként hamistanúzásra. Az történt, hogy a táborba a harcok befejeztével több tisztet is befogadott Németh ezredes úr. A Szent László hadosztály 20. rohamtüzér osztályának tisztjei Kárpáthy Tasziló főhadnagy tisztjeivel, Wittner László és Kozma zászlósokkal és Dr. Radványi Ferenc hadapród őrmesterrel két elhagyott WW személygépkocsit javított meg és az egyik kocsival különvált egységétől azzal a céllal, hogy mielőbb hazajussanak.

Kárpáthyék a lehetőségeket figyelembe véve a Klagenfurt melletti magyar repülő „családi tábor” látták a legkedvezőbbnek, mert itt a kapu előtt fegyveres magyar őrség és magyar zászló lobogott. Jelentkeztek a tábor parancsnokánál Németh János ezredesnél, a 3. kerület parancsnokánál, és befogadást kértek. Ő szívélyesen kezét fogott velük és intézkedett elhelyezésükről.

Kárpáthy főhadnagy – volt rohamtüzér ütegparancsnok - személygépkocsijával „Hungarian Air Force” fejlécű „Permit”-tel (menetlevél) tankolhatott az útszélén levő 8-10 köbméteres angol benzinkutaknál, a legudvariasabb kiszolgálást kapva, még lapos első gumikerekére is figyelmeztették, és azt felfűjták, amikor a Klagenfurt közelében levő Wörthi tóra ment gépkocsijával. ³⁴⁶

Kárpáthy főhadnagy rohamlöveggel kiválóan, de pisztollyal és puskával csak közepesen lőtt. Ennek ellenére egy alkalommal, egy németekkel történt lő versenyen 200 méterről háromkörös céltáblájukba, három lövésből hármat a legkisebb körbe talált. Egy értékes spanyol verseny hadipisztolyt nyert, melyet a klagenfurti táborban is magánál tartott. Amikor be kellett már a tiszteknek is szolgáltatniuk pisztolyaikat, volt beosztottja Wittner zászlós felajánlotta, hogy eladja pisztolyát. Vesztére egy MP-nak (angol katonai rendőr) ajánlotta fel a pisztolyt eladásra, aki természetesen bevitte Wittnert az őrszobára, ahol kihallgatták.

Kárpáthyt is, - a tulajdonost - beidézték, kihallgatták és elengedték. Öt nap múlva másodszor is berendelték, és letartóztatták. Kivételesen jó körülmények között, de mégis angol katonai börtönbe zárták. A tárgyalásig mindenféle könyvet olvashatott, és tetszés szerint sétálhatott a börtön udvarán. Két és fél hétig volt bent. Közben egy alkalommal, magyar nyelvtudása miatt, tolmácsnak jeeppel kivitték két magyar katona jogtalan

³⁴⁴ Az „Emlékeztető” a m. kir. légi kerületi parancsnokság Karinthia-i területen végrehajtott teljesítményeiről c. okmány a tartalma kivonatossan: 1. A légi ker. pság a határt 1945.03.29-én lépte át. Az SS hatóságok csapatain belül fegyveres harcra akarták kényszeríteni, fegyvereiket elszedték, családjuktól elszakították és sáncmunkára osztották be parancsnokával együtt. – 2.

³⁴⁵ Lord Mejrensz (fonetikusan) alezredes a hadtest felderítő tisztje volt, aki később a Saagerben levő tábor is meglátogatta. Valamivel korábban a Szent László hadosztály parancsnokával is találkozott – mint ezt később megtudtam, amikor a Szent László hadosztály történetéhez adatokat gyűjtöttem.

³⁴⁶ Kárpáthy történet 25. o.

határátlépési ügye miatt és a tolmácsolás után egyszerűen, elengedték. Megszökhett volna, de ő visszament a börtönbe. Csengetett és az őrnem akarta beengedni, neki kellett erőszakoskodnia, hogy ő itt lakó.

A tárgyalásra két tanút kellett állítania, akik ártatlanságát - mely szerint nem eladni, hanem felajánlani akarta pisztolyát - tanúsítania kellett. Erre a klagenfurti Magyar Repülő Kórházban levők – én, az akkori repülő hadnagy és egy repülő zászlós, aki a Budapest-i Boráros téri patika akkori tulajdonosának fia, Kárpáthy öccsének osztálytársa volt) jelentkeztünk.

A Feszületre, a Bibliára, egy koponyára gyertyafénynél tett eskünk után Major Cohen angol hadbíró felmentette Kárpáthy Tasziló vádlottat, és szabadlábra helyezte.³⁴⁷

1945. szeptember 20-án az angolok megszüntették a magyar hadsereg katonáinak hadifogoly státusát és mindannyian „áthelyezett személyek” (D.P.) lettünk. Gyakorlatilag 1945. október 1-ig a IV. légi kerületi parancsnokság három táborában (Lendorf, Welcenegg, Schloss Saager) a parancsnokság vezetése érvényesült, az élelmiszerellátást biztosították.

Klagenfurtban éltünk mintegy évig. Vidonyi Jancsi romeltakarított.

[Szüleimet az orosz zónahatáron át Zeltwegből osztrák barátnőm segítségével sikerült kihozatnom a klagenfurti, welceneggi családi táborba, majd Schloss Saagerba. Hazajöveletem után innen mentek ki később az U.S.A-ba New Brunswickba. Ott temették el őket.]

Én Klagenfurtban az angoloknál 1945. 10. 08-tól 1946. márciusáig³⁴⁸ Taufenecker Vilmos repülő mérnök százados úr helyetteseként, egy angol élelmiszerellátó raktárban dolgoztam. Feladatom a város körzetében levő fűrésztelepeken dolgozó csendőr legénység - akiknek nem volt szándékában hazamenni - angol ételmezésben történő ellátása volt. Hetente két alkalommal vitték ki az általam kiírt ételmezt az egyes fűrészüzemekbe.

A végrehajtást a barakkban dolgozó négy csendőr tiszthelyettes végezte, akik a kiírás szerint állították össze a 20-25 főségből álló szállítmányokat a megadott üzemekben dolgozó létszám szerint.

Elhelyezésünk egy Klagenfurt külterületén levő barakktábor egyik barakkja volt. Itt volt nekem, és a csendőr tiszthelyetteseknek külön szobája.

A mellettünk levő barakkban a már említett kozák század volt elhelyezve, akiket hazatérésre kényszerítettek az angolok. 1945 karácsonya előtt sírva búcsúztak tőlünk tisztjeik, legénységükkel együtt. Sorsuk nem volt sem előttük, sem előttünk kétséges.

Beosztásom lejártá után 1946. 03. 04-én Klagenfurtban a Sant Peter Strasse 31-be – ugyancsak Németh ezredes úrhoz tartozó családi tábor volt - jelentkeztem be, ahol angol nyelvű munkavállalási engedélyt kaptam. Itt adták ki az osztrák és angol hatóságok egyéni lakhatási engedélyt részemre.

A welceneggi táborat az angol királyi légierő vette át. A táborat feloszlatták. 1946. 05. 13-án a klagenfurti repülőtér melletti Welcenegg-i tábor egy részét Dudás vezérkari százados csoportjaként Schloss Saagerbe „családi táborba” helyezték át és adtak hivatalos osztrák bejelentkezési lapot³⁴⁹ és munkavállalási engedélyt³⁵⁰. Itt voltam fa babafej faragó, favágó, minden, amivel pénzt lehetett keresni.

³⁴⁷ Kárpáthy személyes közlése. A szerző emléke: „részemre ez a tárgyalás félelmetes volt, mert a terem, ha nem is volt elsötétítve, de félhomályban volt. A feszület, a koponya és a gyertyák, na meg - a részünkről vitathatatlan hamisság - e hatást csak növelték.

³⁴⁸ Más feljegyzésem szerint 1945.11.08-tól 1946.10.25-ig ?

³⁴⁹ Meldezettel für Hauptmieter – Saager 1946.máj.13. Korábbi lakcím: Klagenfurt St. Peter Str. 31.

³⁵⁰ 1946.08.10—1946.12.6 között a WERKSTUBE Kunstgewerbliche Arbeiten Klagenfurt, Sterneckstrasse 10/II. cégnél, melynek tulajdonosa egy iparművész asszony volt. Én mint „schnitzer” hársfából egy lapos vésővel 20-30 cm hosszú babtörzseket és fejet faragtam, melyet

Schloss Saagerben sok magyar család lakott. Elsősorban kell megemlítenem szüleimet Farkas Jenő főerdőmérnököt és anyámat Remenyik Erzsébetet, aki Patonai Éva gépirónőjükkal voltak a kastély első emeleti lakói. A földszinten laktak Szabó t. gépkocsizó fhdgy. és felesége, akik újpesti MATEOSZ vállalkozók voltak, és akik megmentették tehergépkocsijukat. Ezt is javígtattuk Onczay László t. zls-sal, aki civilben tanító volt és feleségével ugyancsak a kastélyban laktak.

Később itt látogatott meg szüleimet és engem Pali öcsém is.

Schloss Saager a Szent Anna templommal

A Szent Anna templom

Schloss Saager, a mellette levő Szent Anna templommal műemlék, a Dráva kanyarában fekvő egykori erősség volt, melynek tulajdonosa egy bárónő a templommal átellenben levő emeletes épületben lakott. Ugyanebben az épületben élt egy idős osztrák paraszt házaspár, aki a bárónő kevés földjét művelte és ott rozst és hajdinát termesztett. Teheneket tartott és termelt tejét, a kastélyban lakó menekült családok és kis gyermekei részére vásárolták meg.

Szüleimmel

A bárónő és a bérlő házaspár háza, előtte Pali öcsém, Patonai Éva, Édesanyám s jómagam

Horváth Nándorné Szemes Eleonóra öltöztetett fel. A fentiek mellett egy-két bomboniere-t is csináltam cca. 10 cm nagy babatörzzsel és fejjel, melyet dobozra erősítettünk fel.

Koós Miska, Patonai Éva, Farkas Erzsébet, Remenyik Vilma
(a két szélső képen „szabvány ruhában”)

A babafej faragással kapcsolatos munkalehetőségem megszűnése után Klagenfurtban helyezkedtem el. Traninger és Társa cég, több hatalmas tehergépkocsijával rönkök és más vágott fa szállítására specializálódott. Egy autójavító műhelyt tartott fent két-három munkással, ahol én 1945.10.25-től a Tranninger és társa cég tehergépkocsi-javító műhelyben dolgoztam segéd munkásként. Kegyetlen nehéz munka volt, mert osztrák mesterem rosszindulatú volt és nem mutatta meg azokat a minimális fogásokat sem, melyekkel a nálam is nagyobb autókerekének szerelését lehet elvégezni.

Meglepődtem, mikor volt öreg örkatonáim, Váraljai János tíz. és társai felkerestek, és megkértek, hogy intézzem el, hogy együtt mehessünk haza. Személyesen mentem el Weisskirchenbe és elintézttem, hogy egy vagonban jöhessenek haza. Én még maradtam.

Itt 1946. 04. 24-én, ennek a műhelynek egyik kis helyiségében levő szobámban látogatott meg Pali öcsém³⁵¹ Saagerben levő szüleimtől jövet. Megúsza a Hunyadi SS-t és az utána következő orosz fogságot, mert már a romániai Foksáni hadifogoly elosztó táborból hazaengedték. Újra iratkozott Sopronban az erdőmérnöki főiskolán s jött ki meglátogatni bennünket. Minden nélkülözhető ruhámat nekiadtam. Sietett vissza Sopronba 1947. január elején kellett kollokválnia. Határvár volt. Mondtam neki, hogy ne menjen veszélyes. Nem tudtam lebeszélni. A határon egy orosz őr géppisztollyal utána lőtt és másnap – 25-én 11 órakor - találtak rá a Muraöntésben a lövöldözést halló falusiak. Bevitték a güssingi - németújvári - kórházba és ott hashártyagyulladásban az utolsó kenetet felvéve meghalt. Hazajöveletem után csak itthon értesültem haláláról. Sírját az USA-ban élő Édesanyánk helyeztette át a németújvár melletti kis temetőből – annak felszámolásakor - a güssingi temetőbe. Ma is a güssingi [Németújvár] temetőben nyugszik.

1946.11.20-án Dr. Schöngrunder Heinz grafensteini orvos igazolta, hogy az „1944. évben egy felsőcombi lövés kapott, mely a herezacskót is megsebezte. Ezért hosszabb ideig kórházi kezelés alatt állott. – Kapcsolatosan előállott egy súlyos hólyaggyulladás, veseirritációval, mely magas hőemelkedést és Tartós fájdalmat okozott és ezért tartós orvosi kezelés alatt állott. Ezidőszereint a betegség annyira javult, hogy nevezett a Magyarországra való visszautazást megkezdheti.”³⁵²

* * *

H A Z A J Ö V E T E L E M .

Én 1946.december 21-én voltam a Kaposvári Szűrőtáborban. Egy nap után továbbengedtek és óvatosságból, nem volt lakóhelyemre, hanem Szedresen (Tolna megye)

³⁵¹ Farkas Pál , Sándor, László * Pápakovácsi, 1925. 04.1 4. † Güssing, Németújvár 1946. 04. 25.

³⁵² A fordítás német szövegről 1947.aug.23-én Dr. Haller Károly közjegyző végezte el és hitelesítette.

jelentkeztem 1946. 12.24-én Zrínyi József rendőrőrmesternél, majd december 28-án jelentkeztem be özv. Lukács Béláné óvónő Apáti részben levő lakásába. Lukács Béláné hadnagy fiával együtt voltam Klagenfurtba és ő ajánlotta ezt a megoldást.

Nagyanyámhoz vezetett Szedresről első utam, AKI Budapesten a Batthyányi u. 59-ben lakott. Tőle értesültem csak Pali öcsém haláláról.

1947 január 20-án Dr. Balogh István – Bakonyszombathelyi körorvost – régi körzeti orvosunkat majd századorvosomat kerestem fel és egy NYILATKOZAT-ot kértem tőle.

1947 február 16-án már Nagyanyám Vajda Jenő nevű házmegbízottja igazolta Budán, (Batthyányi u. 59. I.8.) hogy sem németbarát sem nyilas nem voltam.

1947.május 5-én Buday Lajos ezredes úr a Honvédelmi Minisztérium Nevelési és Kiképzési osztály vezetője igazolja, hogy a Repülő Akadémiát kiváló eredménnyel végeztem el és 1944.IX.1-én hadnaggyá avattak.

1947.augusztus 2-án A Budapesti 1. honv. ker. Pság. igazoló bizottsága „IGAZOLT”-nak jelentett ki.

1947.11.25-1948.01.17-ig az I. számú Belgyógyászati Klinikán (Dr. Rusznyák István) Icterus hepatocellulárisissal kezeltek és gyógyítottak meg minden antibiotikum nélkül Dr. Kincses és dr. Kocsány Károly osztályos orvosok. .

1948.02.19-én VÉGHATÁROZAT-ban értesítettek, hogy nélkülözhetőként a tényleges szolgálatból elbocsátottak.

1948.04.24-én 499.20 Ft-ot egy összegben fizessenek ki.

* * *

Hazajövetelem után szüleim 1949.06.11-ig voltak Saagerben, onnan az USA-ba emigráltak.

1949.07.25-én érkeztek New Yorkba az „SSWG” General (Haan) segítségével.

1950.01.01. után lakhelyük New Brunswick Plum Str.41.; 09.01-től a 25 Hartwel St. 25, majd 1962.05.19-től a Plum. St. 75. volt.

Édesanyám érkezésük után azonnal kapott munkát, folyamatosan varrodába járt, apám csak nagyon nehéz fizikai munkát kapott (börgyárban?). Cukor- és epe baja mellett fellépő szívgyengeség okozta halálát. A New Brunswicki temetőbe temették. Vele már nem találkoztam, Édesanyám többször volt itthon, én is meglátogattam. Mindketten ott kint, a New Brunswick-i temetőben nyugszanak.

* * *

RÖVIDEN MI LETT A TÖBBI ROMBOLÓ BAJTÁRSAMMAL?

Homér Tata feleségével, sógorával a lendorfi-, Szabó Imi édesanyjával egy ideig a welceneggi táborban maradt.

Homér Imre szds. úr hazajött, a Kilián Repülő Hajózó Tiszti Iskolán szolgált letartóztatásáig. Vácott raboskodik. 1956 után az USA-ba emigrált.

Szabó Imre Édesanyjával a Klagenfurt Pischeldorfer Strassei táborban maradt. Nem jött haza, soha szándékában sem volt. Ausztriából mindenhova jelentkezett, ahol repülni és harcolni lehetett volna, állandóan ebben reménykedett, de erre persze alkalmasabbakat, nagyobb tapasztalattal rendelkező és elsősorban angolszász pilótákat kerestek. Sikerült a Délafrikai Unióba "elvitorláznia" Ausztriából, Joannesburgban üdült.³⁵³ Innen Kanadába

³⁵³ Polyák értesülése Pati Mikitől származik, aki Eleődkének 1947.02.20-én írott levelében írta, Vidonyi Jancsi is ezt tudta. Mások szerint ez nem igaz.

vándorolt ki. Telekügynök volt. Mellette a kanadai kardvívó válogatottat olyan szintre hozta fel, hogy az Olimpián elindulva helyezést értek el. Itthon is volt a II. nyelvtudományi konferencián. 1979-ben gyomorrákban halt meg. A Kanadai Olimpiai Sportbizottság elnökhelyettese volt.

Vidonyi Jancsiéknak Klagenfurtban született meg kislányuk, Szabó Imre lett a keresztaja. 1946 augusztusában jönnek haza Budapestre. 1948-ig alkalmi munkás, majd a MÁVAG-ban segédmunkás, majd műszaki fordító. Elvált. 1956.11.21-én emigrál. Bécs-Brüsszel-London. Ott tolmács, műszaki rajzoló, 1961-ben Essenben, majd Haseltben (Belgium) műszaki szerkesztő, 1965-70 Düsseldorfban számítás-technológiai szakértő. Ez 1975-ig Klevenben és 1988-ig Münchenben is. .

Oláh Laci 1945.08.25-én Knittelfelden vette el Horváth Évát Elemér és Gábor húgát. Laci fia 1946.05.24-én ott született, de akkor ő már hazajött. András fia 1951.02.08-án már itthon született. 1957-ben elvált, újra nősült. 1965-ben az ELTE Jogi Karán doktorált és 1977-ben Édesapjához hasonlóan gégerákot kapva – apja szenvedésétől való félelmében - véget vetett életének.

Czapári Zoltán (Czapek) ³⁵⁴ az ausztriai Satteldorfba családjához, Hayden Sanyi szüleihez ment. 1946-ban a Hitel Bankban dolgozik. Két évet elvégzett a Közgazdaságtudományi Egyetemen. Mint osztályidegent a harmadik évre nem vették vissza, ezért kiment Sattendorfba, és az angol konyhán krumpli pucolás közben tanult angolul. 1951-ben Kanadába vándorolt ki. 1955-ben gépészmérnöki diploma. 1956-ban megnősült, papíriparban Kanadában majd az USA-ban is 6 évig. Majd számítógép szakmában dolgozott nyugdíjáig.

Nyitrai Jancsi, Balogh Pista bácsival - amint lehetett - visszamentek Zeltwegbe Pista bácsi családjához. Ketten 1945. októberében hazaszöktek, Jancsi 1946. májusában visszaszökött és lovas szekérrel jött vissza. Majd ismét haza Sasvári Gyurkáékkal. Itthon fuvarozott. 1950-54-ig Vácott, Tatabányán ült. 1957-fbruárjától újabb 5 év négy helyen. Szabadulás után Budapesten megnősült, építésvezetőként ment nyugdíjba. 3 gyermeke. Ny. őrnagyként halt meg.

Balogh Pista orvos hadapród őrmesterünk változatlanul Bakonyszombathelyen volt körorvos, majd Budapesten élt feleségével Panni asszonnyal és három gyermekével.

Gáspár Béla feleségével simán hazajött. Gépészmérnökként a selypi cukorgyár karbantartó főnöke volt. 1988-ban halt meg.

Molnár Cigi 1945. júniusában Knittelfelden, majd 07.15-én itthon volt. Kereskedett és 1947. márciusában emigrált Venezuelába.

Horváth Gábor az oroszok elől Zeltwegből feleségével együtt Bad Ausseebe menekültek, majd visszajöve 1946. decemberében egyénileg hazajöttek. 1948-ig szülei

³⁵⁴ Hayden Sanyi hősi halála, Czapáry Zolival való barátsága és ezredes édesapja találták meg menekülésükben Villach melletti Satteldorfba Id. Hayden Sándor házát.

Id. Hayden Sándor felesége Mauer Mária, Mauer orvos ezredesnek volt a testvére. Villach mellett volt házuk az első világháború után, ma penzió.

Fiuk, az ifj. Hayden Sándor gazdatiszt felesége a Szombathely-i Klasz Ilona lett. Az Ő lánytestvérét, Vilmát vette feleségül Tomka Ákos, Sopronban, az Esterházy herceg jószágkormányzója. Az Ő fia Tomka István, ugyanitt hercegi uradalmi számtiszt. Az unoka Ákos, az én bencés diák osztálytársam volt, akinek húgát Katalinnak hívták.

Így volt a hősi halált halt Hayden Sanyi évfolyamtársam Tomka Ákos és Katalin unokatestvére, aki Czapári Zoltán cöger osztálytársával - míg Sopronban voltak - vasárnaponként délután 3-6-ig állandó vendégük (ekkor volt kimenőjük). A testvérpár nem nagyon örült a felvágós cögerek látogatásának.

vállalatánál, majd Kecseméti Konzervgyárban dolgozott. 1956-ban Munkástanácsi elnöksége miatt két évre ítélték. Villanszerelő, majd Tiszakécskén pénzügyi előadó, majd Nyíregyháza Konzervgyár pénzügyi osztályvezető, végül Nagykőrösi konzervgyár kereskedelmi főosztályvezetője. 1991-ben halt meg.

Sasvári Györgyöt Szoó Matyi Pápára a csatarepülő osztályhoz helyeztette át.

Pockingban kötöttek ki. 1945 augusztusában Szoó Matyi kéri, hogy menjen vele Mitterndorfba családjának eltartásában segíteni. Ott egy cemetgyárban lakatos, vízvezetékszerelő, cemetkeverőgép kezelő. Lovakat tört be és éjjel az amerikaiaknak zongorázott. Szoó Matyi sógornőjével Zeltwegbe szöktek, megnősül, és az angol reptéren autóvillamosság szerelő. Nyitrai Jancsival 1946. májusában jött haza. Szappant főz, raktárnok, üzemgazdasági osztályvezető a Margit-szigeti Ásványvíz üzemben. 1952-ben elvált újra nősül. Két gyermekével 1956 decemberében Ausztria, Amerika New Jersey, New York, Tampa épületszerkezeti tervezés. 1965-ben építőmérnöki vizsga. 1966-ban elvált. 1970-ben vállalati főmérnök, 1979-1985 között önálló, 1982 újra nősül, 1989-ben nyugdíjban és boldog házasságban élt.

ANGOL HADIFOGSÁGBAN KLAGENFURTBAN VOLT

Vitéz Bendy Kálmán hdgy.

Avatás után 1944 júniusi balesete során nagyon megégett és e miatt az orvos betegszabadságra küldött. '45 január elősejével Sárváron állomásozó elosztó osztályhoz vezényelték. Onnan vonultunk vissza, (ki ahogy tudott) az orosz csapatok elől. Valahol a Klagenfurt melletti repülőtér barakkjaiban kötött ki, de nem maradt sokáig. Egyik táborból a másikba vándorolt, míg meg nem unva a dolgot '47-ben átszökve a bajor határon Kaufbeurenben csatlakoztam szüleimhez. 1951-ben együtt jöttünk át az U.S.A.-ba, Detroitba

Széplaky Jenő hdgy.

Szombathelyen ismét kórházban voltam, ami nagyon késleltette repülő kiképzésemet. Be is osztottak mint parancsnokot a sárvári híd védelmére Repülő Csapattiszthelyettes képző iskola 16-17 éves tanulóihoz. Állásban voltunk, de szerencsénkre visszavonulásra kaptunk parancsot.

A határon egy német tankon jöttünk át és így úsztuk meg az újabb bevetést. Zeltwegen át Klagenfurtba mentünk, ahol a Légierők Parancsnoksága tartózkodott. Megnősültem, Bendy Kálmán volt az egyik tanúm. Ilyvel, fiatal feleségemmel, a városban laktunk és a repülőtéren adtam szolgálatot. Ott voltam az angolok fogadásánál is.

Az első -1945.10.10-én - Klagenfurtból induló szerelvénnel hazajöttünk.

FRANCIA HADIFOGSÁGBAN VOLTAK

Nyáry György hdgy.

Az ezred Pockinban fejezte be a háborút. Reménytelenség, bizonytalanság, hadifogság. Az amerikaiak nem tetszettek nekem, átmentem francia zónába, ahol a franciák minden magyart, velem együtt, barátként fogadtak. [Gyurka nem mint fogoly, hanem mint szabad ember ment át a Francia Megszállási Övezetbe.] Trier am Moselben voltam. Három évi várakozás után nem sok jót remélhattunk így öcsémmel egy alkalmat felhasználva kivándoroltunk Ausztráliába.

Balogh István hdgy.

Miután Patton hadserege Fuldánál áttörte a német vonalakat és a Waffen SS felrobbantotta gépeinket, két hétig utóvédharcokban, mint gyalogosok vettünk részt. Amikor Weimarban teljesen bekerítettek bennünket, USA hadifogságba kerültünk. Tizenegy hónapig voltam fogoly Franciaországban. 1946 áprilisában a komáromi szűrőtáborban igazoltak és bocsájtottak el a honvédségtől.

Czulek József hogy.

Weimarban esett alakulatával amerikai hadifogságba, melyet embertelen körülmények között Franciaországban, Attichyben töltött és lelkileg nagyon nehezen viselt el. 1946 áprilisában tért haza szerettei és úszótársai körébe.

Péter Károly t. zls.

A tisztektől leválasztott legénység történetét Péter Karcsi írásából tudhatjuk meg, mert a franciák a zászlósokat a legénységhez tették. Ekkor vált el Péter Karcsi és Tóth Jenő a csoporttól.

1945. április elején menekültünk az amerikaiak elől Weimar felé egy szem puskával, néhány lőszerrel felfegyverkezve. Április 12-én értünk Weimar alá és sötétben értünk be a városba. Az éjszakát egy pincében töltöttük, az amerikaiak másnap reggel vonultak be a városba. Jelentkeztünk, majd egy étteremben töltve a délelőttöt, vártuk a beígért ebédet. Helyette délben feltartott kézzel kihajtottak bennünket egy füves rétre. Étél-ital semmi, de estére megtanultunk angolul, mert a géppisztolysorozatokból rájöttünk, hogy takarodót rendeltek el ilyen szokatlan módon. Úgy emlékszem, csak harmadnap kaptunk valami zsírkonzervet enni.

[A tiszteket elválasztották a legénységtől. A francia hadseregben a zászlósok legénységi állományúak voltak, és ezért került Karcsi is ebbe a kivételesen ellenséges körülmények közé.] Aztán megkezdődött a teherautókon való vándorlás. Valamikor összesámoltam, hogy 15 hónap alatt 13 lágerben voltam. Egy ideig Szendrey Gidával együtt, de aztán valahol tőle is elváltam. Néhány név, amire emlékszem: Bad Kreutznack, Attichy, Metz, Sedan, Chalon, San Marne, Colmar, Sarable.

Leghosszabb ideig, hat hónapig Colmarban voltam. Ott találkoztam volt osztályfőnökömmel, Mátyás Ferencsel. Pocsék hely volt.

Régebben valami szövőgyár lehetett. Egy emelet egy terem volt, ahol 700 ember volt éjjelre bezsúfolva. Ennyi embernek egy WC-je volt. A WC körül éjszakázó szegény lengyelek reggelre elúsztak a vizeletben. Reggel levonulás az udvarra, sorakozó, népszámlálás, majd jó idő esetén mosakodás az udvaron átfolyó patakban, ruhamosás, tetvészkedés. Kenyeret hónapokig nem láttunk. Reggeli valami fekete víz, délben répaleves, este ismét fekete víz. Mindenki rövidesen átlagsúlyának felére fogyott és csak a tábor létszámának csökkenése teljesítette ezt a normát is túl, annyian haltak meg, de így legalább kezdtünk jobban elférni. Metz következett. Itt már jobban éltünk.

1946 nyarán ért véget ez az élet, indulhattunk haza vonattal.

Amikor fogságból hazajöttem 23 évesen, úgy gondoltam, hogy lezárom életem legszebb szakaszát, amikor is azt tehettem, amit legjobban szerettem: a repülést”.³⁵⁵

Koronka Pál

1945-től, minden bizonnyal francia nyelvtudása miatt, a francia Deuxieme Bureau futára. Lengyel Bizsu 1948 nyarán találkozott vele, amikor segítségével Vörös Sándorral sikerült Svájcba jutnia. Angliában élt. A Rákosi-Kádár rendszer kémnek nyilvánította és 1980-ig nem kapott beutazási vizumot.

³⁵⁵ Péter Károly t. zls. közlése

KÓRHÁZAKBAN VOLTAK ÉS ÍGY ÚSZTÁK MEG A HADIFOGSÁGOT

Csizmadia Sándor hdgy.

1945 április 13-án La-5-ösökkel és Jak 9-esekkel vívott légiharcban St. Pölten és Krems között fehér 12-es jelű gépét lelőtték. A Linz-i kórházban gyorsan kés alá került és életét egyik lába elvesztésével megmentették. Ezután kórházak sora következett és ettől fogva és azóta is vöröskeresztes ápoló nővér, felesége, Mária szeretete vigyázta életét.

Egry Tamás hdgy.

1945 márciusban megsérült és Bécsbe kórházba került. Innen Innsbruckba az Egyetemi Kórházba vitték, ahonnan július elején bocsájtották el. Innsbruckban a magyar tábor német tolmácsa volt. Augusztusban Rómába ment a Collégium Hungaricumba. Ott Hány Papa vett bennünket, "őrizetes" repülőket pártfogásba.

1945 december végén Jugoszlávián keresztül jött haza

Szabó Nagy Árpád hdgy.

Kenyeriben szenvedett súlyos sérüléseket, valamelyik hadikórházban kellett kezeljék.

NEM VOLTAK HADIFOGSÁGBAN

Dr. Nagy Gábor t. zls.

A második vadászcsoporthoz jött haza eltávozásra Galántáról Budapestre, ahol az ostrom miatt bent ragadt és nem vonult be alakulatához. Északamerikába vándorolt ki, hazajött itthon halt meg.

Gáspár Béla t. zls.

Háború végén együtt indultak Zeltwegből haza. Feleségével együtt simán hazajött.

Horváth Gábor hdgy.

Zeltwegben, - hogy ne essenek szovjet fogságba - gyalogosan menekültek Bad Aussee-be, onnan két hónap után visszajöttek feleségével Zeltwegbe, és 1946 decemberben jöttek haza egyénileg.

Molnár Béla t. zls.

1945.juniában Knittelfelden két hetet orosz, majd angol zónában élt. Szeptember 1-én már itthon volt. 1946.január 31-én átmentek Ausztriába pénzt keresni. A hajójegyhez minimum ötszáz dollár kellett, ezért elkezdtek kereskedni, csempészkedni. November végén már mintegy 500 dollár értékű áruval lebuktak és két hetet Léván ültek. 1947 január végén 500 dollárral, 1000 Schillinggel és két fényképezőgéppel szálltak le Vépen a vonatról. csatoltak és sível, iránytű után aznap éjszaka legyúrtak Hartbergig 85 km-t és innen alvás nélkül még 25 km-t begyalogoltak Gleisdorfba. Grazból két napot utaztak Judenburgba és felmentek sízni ismét a Schmelz-re. Mindenütt, ahol megszálltak kitöltötték a bejelentőt és ezzel a vonaton úgy utaztak mintha született osztrákok lettek volna. Így mentek át sível vállukon Villachból Udinébe vezető úton a határon, hangos "bon giorno"-val köszöntve a határőrt.

1947 március 13-tól augusztus végéig szaladgáltak útlevél és vízum után, míg Cigány a megmaradt 350 dollárjából vett egy hajójegyet magának és kiment Venezuelába Caracasba. Barátjának pedig egy félév után meg tudta venni a jegyét, hogy utána jöjjön.

Nyitrai János t. zls.

1945.január 6.-án a Zeltweg-i repülőtérre telepítettek át, majd május 2-án tovább Homér Imre szds. úr parancsnoksága alatt autóbusszal Klagenfurtba mentünk. Május 10.-én itt estünk angol fogságba. Rangsor szerint soron és renden kívüli díszben felsorakoztunk az

angol repülőter parancsnokának utasítására, aki egy jeepen megérkezett. Az első helyen Németh János vk. ezds. úr állt, aki angolul adta be jelentését. A második helyen gróf Festetich rep. őrgy. úr volt. A jelentés beadása után az angol fhdgy. a gróf úr nyakába ugrott és megölelte, mert szülein keresztül nagyon jól ismerte. Ezután már nem voltunk hadifoglyok, hanem politikai menekültek, amit egy három nyelvű írás igazolt.

1945. október elején dr. Balogh István szd. orvosunkkal egy-egy hátizsákkal átszöktünk Magyarországra. 1946 májusában visszaszöktem Ausztriába és onnan kocsival lóval tértem haza. Fuvarozással foglalkoztam és a Kisgazda Párt ifjúsági szervezetében a Független Ifjúságban tevékenykedtem.

Oláh László hdgy.

Feltételezhetően Horváth Gábor sógora sorsában osztozott

Pati Nagy Miklós hdgy.

Szombathelyről 12 napos kalandozás után az angol zóna határát elérték és tolmács útján kérték, hogy fogságba eshessenek. Egy héttel később Bleiburg, Feustritz környékén kaptak elhelyezést és az önként jelentkezőket parasztokhoz helyezték ki, ő pedig szakaszát munkafelügyelőként ellenőrizte. Így masírozott hadifogságba a Szent László ho. is teljes fegyverzettel. - Augusztus elején a rossz hírek hallatára elhatározták hárman, Miklós, a legénye és egy zls., hogy bármi is lesz hazajönnek. Éjjel kicsúsztak a táborból és augusztus végén átjöttek a határon és Miklós munkásruhában hamis papírokkal megérkezett szüleihez.

Édesapja a háború után is a Shell cég gazdasági igazgatója, majd tanácsadója volt, így nem voltak anyagi gondjai.

1948 decemberében Alsószölnökön ment ki Ausztriába, 7-8 hónapig DP. személy volt Salzburg környékén. Sikerült beutazási engedélyt kapjon Ausztráliába. Genovában hajózott be és Szuezen keresztül ment ki Melbourne.

Fogsága nem ismert

PUMA hadosztállynál szolgálók:

Pintér Gyula hdgy.

Hadifogságban Ausztriában amerikai zónában voltam, Magyarországra 1945 szeptemberben jöttem haza.

Szőcs Lajos hdgy.

07.14-én laktanya ügyeletes tiszti szolgálatot adott (116/45.07.13.). Azután nem volt hír róla.

Nagyon értett már cőger korában is a rádiótechnikához. Wiesbadenben volt egy rádiógyára. Sok tengerentúli szállítása volt, és ez rengeteg haszontól elütötte. Pintér Öcsinek azt írta, hogy áthelyezi üzemét Kubába. Át is települt, ott hatvan embert foglalkoztatott. Attól kezdve, hogy kitört a Castro féle forradalom elnémult. Szentül meg voltunk győződve, hogy Lajost a kapitalistát kivégezték. Nem, áttelepült Brazíliába és Sao Paulóban volt egy rádió üzeme.

Orosz Attila hdgy.

Ladó Antal hdgy.

Mátay György hdgy.

Mátételki József hdgy

Nádor Ferenc hdgy

Szabó Nagy Árpád

Nehr Tibor

Orosz Attila

Salamon László I.
Sarkadi József
Szendrey Gedeon

ÉVFOLYAMUNK HŐSI és REPÜLŐ HALOTTAI ³⁵⁶

PARANCSNOKOK.

Vitéz NYÁRÁDY LAJOS rep. szds.

Veszprémében az akadémikus III. fokú (Héja) kiképzését vezető csoport parancsnoka, 1944. július 8-án hősi halált halt. A repülőtér első bombázása után egy alacsonyan visszatérő repülő kötelék a város felől jövet repeszbombákat szórt le a riadó lefűvése után. A társaival (Deák Ferenc szds. Vadkerti István műsz. hdgy. és Molnár G.(Gfellner) László műsz. fhdgy.) visszatérő Nyárády a vasúti kanyar mellett, míg társai fedezéket kerestek, ő fényképezőgépével a köteléket és a ráhulló bombákat fényképezte. Fényképezőgépét halálában is kezében tartotta. A repülőtéren rajta kívül 192-en haltak meg. (MSz.1992.236.p.)

Fiatal feleségét (Sismándy Klára), kislányát, hagyta itt. Felesége az évek multával Kiss ? agrármérnökhöz ment feleségül, aki 1950-től a Petőházai cukorgyár főmérnöke volt.

Nem igaz az a róla terjesztett híresztelés, hogy gyalogsági gyakorlat közben kézigránát ölte meg.

HIVATÁSOS TISZTEK, TARTALÉKOS ZÁSZLÓSOK

Asztalos Károly t. zls. (1923. Hódmezővásárhely, Mészáros Zsófia) Felsőépítőipari technikumot végzett. A 101/1 szd-hoz került beosztásra, 22 éves, 1945.márc.11-én eltűnt.

Bajza László ht. hdgy. (1922.02.22. Budapest, B Pál,Keller Katalin) Békéscsabán gimnáziumot végzett.

A 101/1.szd-hoz került beosztásba és 21.éves korában 1945. ápr. 4.-én Tullnból szállt fel és eltűnt. ³⁵⁷

Bakonyi Miklós ht. hdgy. 21 éves, 1944 nov.9. 10.00 órakor Rábakecskénél meghalt. A halál oka: baleset, földbe ütközéskor bekövetkezett robbanás. Me - 109-es átképzésen halt repülőhalált. ³⁵⁸

Báti János ht. hdgy. (1923.03.16.Győr, B.?, Horváth Anna) Édesapja 11 éves korában halt meg. László bátyjával gyerekeskedett. Rá igazán illik az a magyar katonadal, hogy "Árvából lesz a jó katona, mert nincs, aki megsirassa."

³⁵⁶ A névsor azokat a személyeket is tartalmazza, akik egyrészt avatásunk előtti időben haltak hősi vagy repülő halált

³⁵⁷ M. Szabó 293: Fertő tó-Bécs és Pozsony között folytatódtak a bevetések Tullnból, ahol már több volt a gép mint a pilóta. E harcokban Füleki fhdgy. Nánási és Bajza hdgy-ok és Fülöp Pál szk. hősi halált haltak. 10 repülőgép semmisült meg.

³⁵⁸ M. Szabó Miklós szerint (A m. kir. Légierők a II. vh-ban 259 p.) a szovjetek elleni harcokban halt hősi halált. nov. 20 és 23 között.

Jancsi is Kenyeriben fejezte be Messersmitt átképzését. Málnási fhdgy. kísérője lett. Innen helyezték át Veszprémbe. Három légi győzelme volt. 1944.04.24.-én MKBÉÉ-t kapott.

Az országból való kirepüléskor, minden bejelentés nélkül levált a kötelékről (Frankó Endre) és állítólag menyasszonyától akart elbúcsúzni.³⁵⁹

Átrepülés közben minden bejelentés nélkül leborított és eltűnt. Azóta nem láttam. (Endrói György)

Lelőtt gépét hasra szállva látta a szombathelyi reptér mellett, de Jancsi, aki mindig géppisztollyal repült, nem volt sem a gépben, sem mellette. (Mátay)

A győri vagongyárban egy Acskó jelzésű gépet látott beolvasztani. (Szakács Károly)
Édesanyja 1963-ban halt meg.

Bojtor István t. zls. (1923.11.26. Ditró, B. István, Gál Anna)

Bojtor Pista a pockingi táborban pár héttel a háború után ölte meg magát 750 cm³-es B.M.W-vel. Földbeásott légcsonk jelöli sírját az erdő szélén - ha valakit érdekel (Szentágotai)

1944 május végén Tapolcára, majd július végén került Vönöck-re, innen avatásra. Onnan vissza ismét Vönöckre a REGVI II-höz. Befejezte a III. fokot. Nov. 20 - dec. 7 között Acsádon van műszerkiképzésen onnan A Puma 6. szd-hoz került átképzésre. A 101/6-tól áthelyezték a Harc. kik. o-hoz.

Pockingban motorkerékpáron egy amerikai teherautó halálra gázolta, a vele együtt motorozó Bátorfi Jánosnak nem lett semmi baja. A tábor melletti erdőben temették el.

vitéz Diószeghy György ht. hdgy.

1944.11.09-én zuhant le átképzés közben Eplény mellett mint a 101/5. szd. repülőgép vezetője. 1944 11.19-én temették a Farkasréti temetőben.

Vézna termete miatt nem felelt meg a fizikai vizsgán és nem vették fel a kőszegi alreálba. Iskoláit a Széchenyi Gimnáziumban - a tisztviselő telepen - kezdte, ötödiktől érettségéig a Vörösmarty gimnázium diákja volt. Itt együtt volt Hefty Fricivel, a Takács testvérekkel, Méray Horváth-tal és Pogács Dezsővel. Vitorláztak. A Repülő Alapot a B.S.E.-nél végezte.

A Repülő Akadémián egyik utolsó repülése során 1944.06.05-én Bückerrrel Thurzó Jenő c.hdp. őrm-el kényszerleszállt. Hadnagyá avatása után Me-109-es kiképzését az első vadászcsoporthoz kapta Székesfehérvár - Sóstón.

A 101. Puma vadász repülő ezred 5. szd-ába került beosztásra és még típus átképzés során Veszprémből startolva, zuhanó repülési gyakorlaton nem tudta gépét kivenni és 1944. november 9-én Eplény mellett hősi halált halt. Zircen szentelték be a leforrasztott kettős koporsót és ebben szállították fel Budapestre. A Farkasréti temetőben 1944. november 17-én temették el.

Később egy sir áthelyezésekor fel kellett bontani koporsóját, melyben - nyilvánvalóan kegyeletből - csak fémdarabok és dróthuzalok voltak.

³⁵⁹ M. Szabó: A 101-es v.e. Wiener Neustadtba való áttelepülését biztosító v. géppár egyik tagjaként légi harc után nem tért vissza.

Eggenhoffer Béla ht. hdgy. (1924.06.20.Nagymegyer, E. Gyula, Brokes Augusztá)

A Rákócziánium növendéke volt, egy osztályba járt Peller Pistával, de érettségi előtt három hónappal kizárták, mert a kötelező zöldség vacsora miatt éhes maradt és kiment az Ilkovichhoz megvacsorázni. Magán úton tett érettségi vizsgát. A Repülő Alapot a BESZKÁRT-nál végezte.

1944 május végén Tapolcára, majd július végén Vönöck-re, innen avatásra került. Onnan vissza ismét Vönöckre a REGVI II-höz. Befejezte a III. fokot.

Nov. 20 - dec. 7 között Acsádon van műszerképzésen, onnan a Puma 6. sző-hoz került átképzésre.

1945 január 29-én a 101/5.sz.d-hoz osztották be. 1945 04.13-án, mint a 101/5 szd. repülőgép vezetője orosz túlerő elleni légiharcban Bécs felett hősi halált halt.

1944.04.28. MÉR. lovagkeresztjével és a MKEÉÉ-mel tüntették ki.

Földi István akadémikus - ht. hdgy.

1944 július 28-án Várpalotán egy Me - 210-es repülőgéppel, miközben gépét a tüzszerész részleg bombázásra készítette elő, egy tévesen élesített 50 kg-os bomba robbanása miatt gépéből kirepült és két óra múlva a székesfehérvári kórházban meghalt. Posthumus ht. hdgy.

Két óra után megérkezett két Me-210-es. A szerelők azonnal feltöltötték azokat benzinnel, a bombamester pedig megkezdte a gépek bombázásra való előkészítését.

Nem voltam bombázó, nem tudom, csak nagy vonalakban hogy hogyan élesíti és oldja ki a pilóta a bombát, de azt láttam, hogy egy száraz elemet kicseréltek és a gép alá felfüggesztettek egy 50 kg-os bombát. Földi Pista ült a gépben rádiós lövészével és próbálgatták a kapcsolókat.

Ekkorra már rengeteg ember állta körül a gépet és áhitattal figyelték az előkészületeket. A bombaélesítő huzalok egy 3-4 cm. vastag harmonikaszerű csőben futottak és végük két pólusban fejeződött be, melynek egyikét valaki a nagy zűrzavarban a bombához erősítette.

A géptől vagy 50 méternyire egy nagy fa árnyékában társaim közül többen arra akarták Marcit rávenni, hogy bontsa ki a maradék savanyú cukros csomagot. Én magam a gép mellett voltam, amikor valaki kiáltott, hogy "Gyertek, Marci feldobta az utolsó csomagot!". Kezdtém a fa fele menni, amikor még hallottam a bombamester kérdését: "Be van kapcsolva a kioldó áramkör?" hallottam valaki válaszát: "Minden be van kapcsolva, ami létezik!" A gép alatt két honvéd állt, akiknek kezébe kellett volna essen az élesítetlen bomba.

Néhány lépésre voltam a fától, amikor a bomba felrobbant. Visszafordulva látom, hogy nagy lángtenger van a gép hasa alatt. A gép lassan megrázta magát és lassan a földre csúszott és égni kezdett. Teljesen megdermedtem és csak később dobtam magam hasra akkor, amikor egyébként is későn lett volna.

Nehéz leírni azt az infernót, ami ezután következett. A benzin nem robbant fel, de kifolyt a gép mellé és égni kezdett. Az emberek dermedve álltak és az első pillanatokban senki nem tudta, mit kell csinálni. A robbanás Földi Pistát a gépből kivágta és később, mint kiderült, törött lábbal, húzta magát a földön.

Nemsokára egy mentő autó jött és kezdtük a sebesülteket abba beültetni és befektetni. Marcival ketten, mi is a mentőautóval elmentünk, mert a sebesülteket kellett lefognunk, akik a fájdalomtól kötéseiket próbálták letépni. Azt az utat, amíg élek nem fogom elfelejteni.

A fehérvári katonai kórházban adtuk le a sebesülteket. Ott halt meg szegény Földi Csicsa.

A halottak között volt Koppány és Sulyánszky is. (Kovács Gábor)

Gál Iván ht. hdgy. (1921, Szádalmás, Márkus Ilona Erzsébet)

Édesapja Kassán jegyző és birtokos. A család 1922-ben menekült Miskolcra. Ivánnak négy idősebb testvére volt: Rozália, György, Erzsébet, Ilona. György bátyja hb. szds., a háború után az egri munkaközösség tagja. Ilona és Erzsébet testvérei még élnek (1992-ben) Miskolcon.

Iván 1941 őszén vonult be, novemberben tett esküt. 1942 januárjában karp. őrv. lett. 1942-ben egy évfolyamtársával vándorrepült. Ő menet, társa vissza. Útvonalrepülés közben (!) laposdugóba estek, földet éréskor kivágódtak a gépből. Iván alsó része lebénult, arca a felismerhetetlenségig össze volt zúzva. Másfél évig a Honvéd Kórház betege. Csak gyógyrugós cipőben tudott járni. Gyógyulása után Tapolcán, majd Kenyeriben repült. Iharos Elemér nagyon szerette, mert kiválóan tarokkozott.

Velünk avatták 1943. szept. 1-i ranggal. Avatás után szeptember 1-én Kenyeriben van, a Szt. László ho-hoz jelentkezett, valószínű a Rep. lövész ezred II. zlj.-ának egyik szd.pk.h-e. Letkésen vetették be. Aknarepesz okozta halálát.

Édesanyja 1950-ben fiának Letkésen sir emléket állított. Megérte 100. életévét. Iván sir emléke most is meg van a Letkési temetőben, emlékeztet a kegyetlen végzetre.

Hayden Sándor akadémikus – post humus ht. hdgy.

A honvéd főreáliskolába felsőbe vették fel az V-VII. osztályt Sopronban, a VIII.-at Kőszegen végezte. Még akadémikus korában hősi halált halt. A Repülő Kísérleti Intézet Me-210 kötelékével vetették be. Karját sújos lövés érte, ennek ellenére gépével Székesfehérváron hasra szállt és Budapesten hadikórházban halt meg.

Ghyczy Márton (ghicziasai és ablánckürti) ht. hdgy.

Zömök, erős akaratú fiú volt, a Semmeringre kiküldött magyar repülő szakasz parancsnoka. Budapesten érettségizett. Jó barát és jó katona. Édesapja ny. vezérőrnagy, bátyja is ht. lgv. tü. fhdgy-ként teljesített szolgálatot. Szombathelyen és Veszprémben is a D osztályban a második és a harmadik félévben osztályelső volt. Thurzó Jencivel katonai szolgálata alatt végig egy szobában lakott és egymás mellett is ültek.

1944 karácsonyán otthon volt Budapesten, és az utolsó órában csúszott ki a szovjet csapatok gyűrűjéből. Csaknem anyanyelvi szinten beszélt németül s ezért a műszerrepülő és a romboló kiképző tanfolyamokon Ő volt tolmácsunk. Talán ezért is lett a Romboló Kiképző Keret Zeltwegből kivonuló gyalogos szakaszának a parancsnoka.

1945 április 25.-én, bevetésük harmadik napján, halt hősi halált a Semmeringen, a Rennbauer tanyán levő pajta kifüstölése során.

A rettenegi hősi temetőben nyugszik "Ungar. Leutnant MARTIN GHYCZY gefal. 25.4.1945.", a sir mező bal első sorának második sírjában, gyönyörű, alpesi "magas hegyi" környezetben.

Sírját közölünk először 1990 május 23-án Szabó Tibor feleségével Magdával és Thurzó Jenci feleségével Évával kereste fel. Isten nyugosztalja!

Horváth János ht. hdgy. (1924 . Sopron, Horváth Aloyzia)

A soproni Szt. Asztrik kat. főgimnáziumban érettségizett.³⁶⁰

³⁶⁰ Nyolc évig együtt jártam Jancsival. Mindig az első padban ült középen és mindig színjeles tanuló colt. A második csapat elő tornásza volt. Láttam kiváló akadémiai értesítőit. 1944 febr.19-én és március 15-én kapott értékelés szerint egységszáma 102,162; átlag egysége: 3,923, 4,37 volt évfolyam rangszáma 7 - 12; osztályrangszám 3-4; két sáv Akad. pk-i dicséret, - két sáv példaadó magatartásért akad. pk.-i dicséret.

Édesapja vasutas. Sok testvére volt Gyula, Anna, Erzsébet, János és Ilona.

Székesfehérvárott a Góthába igyekvő vadászcsoporthoz a repülőgéppel való áttelepülésről lemaradt Balogh Istvánnal (Popeye), egy Bücker 131-es repülőgépre "füvet húzott", miközben a szerelő a gép benzincsapját elzárta. Így a Felsőszelibe való áttelepülés során Horváth János elzárta benzincsapját nem véve észre kényszerleszállt Csór ? mellett és szerelőjével együtt repülő halált halt. Sopronban tartott temetésén a tanfolyam képviselőjében Jablonszky fhdgy. Szendrei Gedeon személyesen vettek részt

Ifj. Horváth Károly, István t. zls. (Szentetornya, 1921.03.06. Jelen Rozália)

Hárman voltak fiuk testvérek, a már Tótkomlóson 1926-ban született László István és az 1928-ban született István Ernő. Karcsi elemi iskoláit Tótkomlóson végezte. Az Orosházán végzett négy gimnázium után lakatos inas lett és felszabadult, segéd lett. Ezután került Szegedre, az Állami Felsőipariskolába, melyet 1938-1941 között végzett el. Két öccsével együtt a szegedi állami (Svetics)? kollégium lakói voltak. Laciból gépészmérnök, István testnevelési tanár lett. Karcsi Szegeden Nehr Tibor és Besze Miska osztálytársa volt. Koronka Pali alatta járt. (?) Szeged után a Dunai repülőgépgyárba jött fel dolgozni és ekkor Nehr Tiboréknál lakott Szigetujfaluban. Bevonulása előtt végátevő volt. Nehr Tiborral együtt jelentkeztek a Repülő Alaphoz és utána együtt vonultak be a Repülő Akadémiára. Az Alapot Karcsi Algyőn 1942-ben végezte.

Az akadémián az első évfolyamot 3.33 átlageredménnyel a 61 karpaszományos között 26.-nak végezte.

Taszáron volt Súlyom kiképzésen, így Veszprémben az elsők között volt a Súlyommal repülők között. 1944.06.06-án a 148-as Súlyommal Bendy Kálmánnal indulva gépe kigyulladt. Kálmán súlyosan megégve sikeresen kiugrott, Karcsi követte, de ejtőernyője fennakadt a függőleges vezérsíkon. A gép a mélybe húzta és repülő halált halt. Sírja Jászberényben van.

Jencs Zoltán ht.hdgyí.

Szüzinek hívtuk. 1992.május 21-én a MAGYAR FORUM-ban a következő hirdetés jelent meg:

Keresem fivéremet, JENCS ZOLTÁN repülőhadnagyot, akit 1944.augusztus 20-án avattak fel, és a 102. repülő(had)osztály 2. Potyondi századánál teljesített szolgálatot.

Egy Messerschmitt 109-es repülőgéppel szállt fel ködben Győrben 1944.december 1-én. A frontvonalon - Székesfehérvár és Dinnyés között - kényszerleszállást kellett végrehajtania. Megúsza. Fejét német katonák kötözték be, de a térség éjjel gazdát cserélt, jöttek az oroszok. Feltételezhetjük, hogy fogságba esett.

Édesanyánk utolsó leheletéig várta fiát. A Vöröskereszt több alkalommal azt válaszolta, hogy nem szerepel a veszteséglistán. Kérem, ha valaki látta és tud róla, értesítse testvérét.

Inkey Viktor ht. hdgy. (1924. Esztergom, Bódog Izabella)

1945.03.08-án Kálóz-Soponya között lgv-i tűzéségi találat miatt a szovjet állások mögött ért földet. Eltűnt ³⁶¹ 1945.04.28-án MKBÉÉ-mel tüntették ki.

Koppány Pál akadémikus – post humorus ht.hdgy.

Az egyik legrégebbi Koppányig visszavezetett magyar nemesi család sarja. Karenovits nevű édesapja korai halála miatt, anyja nevelte, de életmódja miatt Pali nem sok szeretetet kapott. Kaposvárott élt és oda is temették a várpalotai robbanás után. Sírja megsemmisült.

³⁶¹ M. Szabó 284.o.

Kovács Sándor ht. hdgy. (1919.10.19.Gyöngyös, K. János, Zilai Amália)

Mezőgazdasági gimn. érettségije volt. A Puma I/2 szd. repülőgépet vezetőjeként 22 éves korában 1944 dec.4-én a csapatlégvédelem lőtte le

Nagy Árpád ht. rep. hdgy. posth. ht. rep. ezds. (Nyárádszereda, 1921.09.23. Szabó János, Csipán Eszter)

Édesapját korán elvesztette és édesanyja új házasságot kötött Nagy Sándor kereskedővel, aki örökbe fogadta. 1942-ben Marosvásárhelyt a Református gimnáziumban érettségizett. Avatás után Kenyeriben 1944 nov.7-én Súlyommal egy kifli start után nekirepült egy benzinszállító gk-nak oktatójával Sarlós László hdgy-gyal. Oktatója kórházba került, Ő szerencsével járt. 1945 után a demokratikus honvédségnél a szentgotthárdi határőrszázadnál szolgált. 1948-tól - 27 évesen - mint százados a Szolnoki Kilián György Repülő Hajózó Tiszti Iskolán a leendő tiszteknek a "légierőtan"-t (aerodinamikát) oktatott.

1951. február 5-én megnősült, Máthé Juditot, érettségiző diáklányt vette feleségül, de házasságuk mindössze 106 napig tartott. 1951.május 22-én az ÁVO lakásukon letartóztatta, házkutatás és szörnyű vallatás után értékeiket kirabolva, lefűggönyözött autóban elhurcolta. 1951. november 12-én született kislányát soha nem láthatta. - A következő években a család róla hírt nem kapott. Feleségét, rokonságát üldözték.

1957. október 22-én tájékoztatták hivatalosan a családot, hogy Nagy Árpád ht. repülőszázadost államellenes bűncselekményért 10 év börtönre, 10 év jogfosztásra és teljes vagyonelkobzásra ítélték.

Később volt börtöntársaitól tudta meg a család, hogy a börtönben tuberkulózisban megbetegedett és sem megfelelő gyógyszert, sem kezelést nem kapott és így 1955. szeptember 5-én négy év és négy hónap szörnyű rabság után meghalt. Nem érte meg harmincnegyedik évét.

Ártatlanul áldozatul esett a zsarnokságnak. Sírja az Újköztemető 301-es parcellájában a 13. sor 43. helyén van.

Közel negyven évnek kellett elmúlni, hogy 1990. május 30-án a bíróság ítéletét a 198/XXXVI sz. törvény alapján semmisnek nyilvánítsa.

1992. december 17-én a Honvédelmi Miniszter úr ezredessé léptette elő.

Nagy Árpád mártír repülőezredes emlékét családjá, volt bajtársai, barátai, valamint a Hadtörténeti Intézet díszudvarán levő hősi emléktáblán, nevét márványba vésve, az utókor híven őrzi.

Polgár László ht.hdgy.

1944 okt.13.14.00-kor Pápa és Celldömölk között Héjjas Aurél hdgy-gyal Mustangok lelőtték műszerrepülés közben.

Salamon László t. zls.

A Győr környéki harcokban hősi halált halt.

Sulyánszky István t. zls. Debrecen, 192?, Sulyánszky István, László Katalin)

Édesapja Debrecenben városi tisztviselő volt. Bevonulása előtt a Műegyetem Aerodinamikai Intézeténél volt műszaki tisztviselő. Mindent komolyan, de jó kedéllyel csinált. Várpalotai Me-210-es robbanásakor halt hősi halált, a gyászjelentés szerint nem 1944. júli 28-án, hanem július 27-én. „Mint barátja és karp. osztály rangidős utaztam temetésére Debrecenbe. Katonai temetést kapott disz szakasszal, sortűzzel, és a szertartás alatt a temető felett köröző Búcker rajjal. Családját nagyon megviselte Lexi elvesztése.

Addigi élete és pályafutása nagy reményeket keltett családjában és ahogy én is ismertem dolgait - jogosan.” (Thurzó Jenő)

Szabó János ht. hdgy. (1923.01.23.Mindszent, Sz. János, Tóth Regina)

Szülei egyetlen fia volt, Szentesen a Horváth Mihály gimnáziumban érettségizett. Gullay Miskával járt együtt vitorlázni. Piros arca miatt Céklának hívtuk.

1944 május végén Tapolcára, majd július végén került Vönöck-re, innen avatásra. Onnan vissza ismét Vönöckre a REGVI II-höz. Befejezte a III. fokot.

Nov. 20 - dec. 7 között Acsádon van műszerkiképzésen, onnan A Puma 6. szd-hoz került átképzésre.

1945 január 29-én a 101/1.szd-hoz osztották be. 21 éves korában 1945. márc. 9-én Sárbogárd felett eltűnt.³⁶²

Soha nem került elő.

Szikszai István ht. hdgy.

A műszerrepülő kiképző századnál halt hősi halált. Musthangok lötték le Prenzlau közelében utvonalepülés közben. Kolberg-Weissewarte közötti útvonalon.

Török Ferenc ht. hdgy. (1924.Székelyhida, Szabó Eszter)

20 éves korában 1944 dec.4-én 10 órakor Vönöckön Me-109 átképzésen repülőhalált halt gépének farok része vált le. (66/4 e. pcs.)(1538)(1.293 p.)

Varga Lajos karp.szkv.

Évfolyamunk első repülőhalottja volt, aki Héjával földnek ütközött.

(1)Pataki Iván -Rozsos László-Sárhidai Gyula: Légiháború Magyarország felett II.292.

³⁶² M. Szabó 284.o.: Közel 40 perces légi csatában repülőgépét lelőtték, a pilóta szerencsés földet érés után szovjet hadifogságba esett.

ZÁRÓSZÓ

A Magyar Királyi vitéz nagybányai Horthy István honvéd Repülő Akadémia 1944. augusztus 20-án avatott hivatásos és tartalékos tisztjei és nem avatott, de ott végzett hadapródjai és tartalékos szakaszvezetői, áthatva a MAGYAR HAZA iránti szeretettől, törhetetlen hűséggel Legfelsőbb Hadurához, vitéz nagybányai Horthy Miklóshoz, a második világháború végén, váltakozó küzdelmeinek folyamán tanúságot tett kötelességtudásáról, áldozatkészségéről és a benne lakozó nagy értékről.

Ezen emlékkönyvnek lapjai jövőendő nemzedékeknek hirdetni fogják, hogy miképp tudtak harcolni a fiatal magyar repülők és nagy időkben mily teljesítményeket hajtottak végre. Büszkén állíthatjuk, hogy a derék személyek a magyar haza becsületére váltak és a magyar királyi repülő tisztek nevéhez viselni méltónak bizonyultak, és dicsőséges múltjuk babérkoszorújába újabb elhervadhatatlan leveleket fűztek, hűek maradtak önmagukhoz és magasztos hagyományaikhoz!

És ha azt kérdezzük, mi képesítette ezeket a fiatal repülő tiszteket arra, hogy úgy a Magyarország és Ausztria légterében légi harcokat vívjanak a többszörös túlerő ellen, vagy az Ipoly mellett a Szent László Hadosztály Repülő Lövészezredében a Vörös Hadsereg elit gárdahadosztályai ellen, vagy a Semmeringen védelmezzék hazánk menekültjeit a bolsevik csapatok ellen oly hőiesen és áldozatkészen hőstetteket hajtsanak végre, akkor csak azt válaszolhatjuk, hogy mindezen dicső tettek azon büszke, öntudatos érzésből fakadtak, hogy repülő tisztjeink az első világháború vitéz magyar pilótáinak méltó utódjai voltak. E fegyvertények tehát a több évtizeden át gondosan ápolt és felülmúlhatatlan repülő szellemnek nemes és értékes gyümölcsei voltak, mely szellem minden magyar repülő szívét lelkesítette.

Repülőink, évfolyamtársaim működése a második világháborúban tanúságot tett a Magyar Haza iránti rendületlen hűségéről, izzó hazaszeretetről, vitézségéről, önmegtagadásáról és fegyelmezettségéről. Mindezek egy jó csapat ismertető tulajdonságai.

Ezen erények azon megingathatatlan elhatározást keltették minden repülő katona szívében, hogy az ellenségtől szorongatott hazánkat akár életük feláldozásával is megvédjék.

Ezen emlékirást azzal a szándékkal adom át a jövőendő nemzedékeknek, hogy fennen hirdessék a Magyar Királyi Légierők tisztjeinek és minden volt katonájának hősiességét, és hogy ezen új nemzedékek hozzájuk hasonlóan ápolják a hűséget és kegyeletet, mert csak azon nemzetek fogják a népek rettenetes küzdelmében helyüket megállni, amelyeknek férfii mindenkor készek életüket feláldozni legszentebb eszményeikért, a hazáért, és magyar népéért, akik, ha ismét eljön a nagy pillanat, követik a magyar repülő oktatók örök tanácsát:

**AKI FÉL, AZ NEM ÉL!
LEBECSÜLI,**

**AKI HAZÁJÁT NEM SZERETI,
PARANCSNOKÁT NEM TISZTELI,**

AZ ELLENSÉGET

**AZ ELVESZTI A CSATÁT,
AZ ELVESZTI A CSATÁT!**

Vagy nem tartja be e két jelszót, melyeket sokan közülünk ismertek:

**Erős akarat minden akadályt legyőz,
erős akarat csak erős hitből fakad.**

A vonuló felhők felett mindig kék az ég!

A volt m. kir. honvédség hibái az emberi gyarlóságból és a korrall együtt járó hibák, erényei az évszázadokon keresztül kikristályosodott magyar katonai erények voltak. Így nem volt rosszabb a világ egyetlen hadseregénél sem, ... csak kisebb és szegényebb volt.³⁶³

³⁶³ Goór György m. kir. alez.: Ahogy én láttam

MELLÉKLETEK

KRONOLÓGIA	
1944	
06.10. - 07.22.	1. Vadász csoport 11 fő Szegeden 20 órás műszerrepülési kiképzésen
06.07-16	1. éjjeli vadász, Romboló csoport 16.fő III. fok befejezése Veszprémben
06.17.-08.31.	1. éjjeli vadász Romboló csoport 16 fő Műszerep. kiképzés Szegeden
06.20.-10.20.	4. Vadász csoport 8 fő 50 órás műszerkik-e Szegeden
06.22.-09.01	2. vadász csoport 21 fő Szegeden 20 órás műszerrepülő kik-en
08.07.	Kis „Nyemecz” zls.- t légi harcban V808 Bf 109G – val lelőtték. Életben maradt. ³⁶⁴
08.17.-08.20.	Évfolyam összevonása Szentkirályszabadján
08.20.	Hadnagyá avatás Budapesten a Bólyai Akadémián
08.21.- 27	Avatási szabadság
08.-27.- 1945.05.07.	Pozsgay Antal hdgy. 102./3. Gyorsbombázó osztálynál
08.28.- 09.07.	Kenyeri III. fokú kiképzés Kenyeriben (a későbbi 2. éjjeli vadász csoport)
08. 28 – 09.16.	1. éjjeli vadász Romboló csoport műsz. rep. Szegedről áttelepülés Acsádra
09.01.-16.-18.	Műszerrepülő kiképző század Szegedről Acsád-Vátra költözik, 18-án kezdődik az elméleti kiképzés
11.09.	Vitéz Diószeghy György hdgy. Me-109-el repülő halált halt. Zircen szentelték be, Budapesten temették.
11.16-	3. vadászrepülő csoport Felsőszeliben,
11.20 – 12.07.	4. vadász csoport 10 fő Acsádon 20 órás műszerrepülés
11.21.	Megalakul a 101/6. Kölyök század Papp Tibor fhdgy. psága alatt.
12.04.	Veszprémből egy Weihét hoznak Kenyeribe
12.05.	Horváth János hdgy. a 2. éjjeli vadász csoportból a Magyar-német Vadászátképző csoport beosztottjaként, szerelőjével Bü131-essel Csórott lezuhantak, repülő halált haltak
12.05.-13	Kenyeriben repülők Sömjénmihályfán laknak
12.13.	Kenyeriben levők Acsádra mennek műszerrep. tanfolyamra
12.19.	Mailley de Camp-i amerikai fogolytábor helyzet felmérése.
12.20.- 1945.05.07.	3.1. Vadászcsoporthoz Góthában
12.20.- 1945.03.19.	4. vadász csoport 21 fő Kenyeriben a 101/6 szd-hoz vonul be.

³⁶⁴ Nyemecz Pál zls. 90 év feletti életkorában, mint „Öreg cserkész” jelen volt a Gödöllői Múzeum 2013.05.27-én a Királyi váróban rendezett Jamboree emlékkiállításán. Kis termetével, kedves magatartásával közismert volt Veszprémben a vele találkozó akadémikusok között. Az adatot Punka György: A „Messzer” könyve 121. o-a közli.

12.26.	Góty Pál hdgy. Letkés-Kicsind között szovjet hadifogságba esett.
12.30.	Romboló csoport Vágfarkasdról Zeltwegbe települnek
01.01.	2. Vadász csoport 8 fő 101/6-tól bevonul a PUMÁKhoz
01.01.	Szöts Lajos hdgy. W182 oldalszámú (osz.) Bf 109G rg-e légsavár és balszárnya sérült. ³⁶⁵
01.01.-05.03.	Romboló csoport 16 fő Zeltwegben
01.03.	Báti János hdgy. Velence légtérében egy Jak-9-t lőtt le.(1)
01.03.	A Műszerrepülő század (2. 50 órás éjjeli vadász csoport) Acsád-Vátról Kolbergbe repül
01.04.-02.02.	2. 50 órás műszerrepülési csoport Kolbergben
01.14.	Sűrű Béla zls. Ercsi felett egy La-5-t lőtt le.
01.15.	Inkey Győző hdgy-ot az 5. szd.-tól a 8. szd.-hoz helyezték át.
01.15-03.15.	3.2. Vadász csoport 10 fő Me-109-es átképzése Góthában
01.29.	3. Vadász csoport 3 fő 101/6-tól bevonul a PUMÁKhoz
02.02.	Frankó Endre hdgy. W 180 osz. Bf109G rg-el Győrtől 1 km-re hasra szállt. ³⁶⁶
02.03.- 03.15.	Volt 3.2. műszerrep. csoportból lett 5. Vadász csoport Me 109 átképzés Gothában
02.03.- 05.09.	3.1. Műszerrep. Csoport Góthában, majd hadifogságban
02.03.	Két Fw-58-asunkat egy Mustang lelőtt. Hősi halált haltak Pápai őrm. gépéből Deákfalvi Béla, és Fodor József, Gyimesi József őrmester oktató, <i>Szikszai István rep. hadnagy</i> megfigyelő, Varga Lajos c. őrm. hajózó szerelő, és rádiósuk, [neve ismeretlen]. Mind a hatan a prenzlaui temetőben nyugszanak.
02.04.	2. 50 órás (éjjeli vadász) műszerrepülési csoport Kolbergből - Weissewartéba repül
02.14.	Pozsgay Antal hdgy. 102/2. szd. Me 210-el egy Jak 9-t lőtt le. (2)
02.15.	A 101/6. század a Vadász harckiképző századdá alakult.
03.03.	Gáspárfalvi József hdgy. W 189 osz. Bf109G rg-ével oszlopnak gurult, szárnycsere ³⁶⁷
03.08.	Inkey Viktor hdgy. fehér 10 osz. Bf109G rg-ével ³⁶⁸ Soponya és Kálóz feletti légi harcban eltűnt.
03.09.	Málik József hdgy. W 171 osz. Bf 109G rg-ével Öskütől DK-re légi harc után kiugrott. ³⁶⁹
03.09.	Asztalos Károly zls. Csór D-en egy Boston III-t lőtt le.(1)
03.09.	Pintér Gyula hdgy. Igal felett egy Boston III.-ast lőtt le (2)
03.09.	Szabó János hdgy. Bf 109G rg-vel Dég-Sárbogárd légtérében légi harcban eltűnt.
03.10.	Asztalos Károly zls. W 199-es osz. Bf 109G rg-ével Sárpenetele É-on hasra szállt 60 % töréssel. ³⁷⁰
03.10.	Sűrű Béla zls. fehér 11 osz. Bf 109 rg-ével ³⁷¹ hasra szállt Sárpenetele É-on 60 %-os törés és sebesülése állán és térdén.

³⁶⁵ Közli Punka:A „Messzer” 122. o.

³⁶⁶ Punka: uott.

³⁶⁷ Punka: uott.

³⁶⁸ Punka: uott.

³⁶⁹ Punka: uott. Málik Jóska is az általunk annak idején Veszprémben az adémikusok előtt jól ismert barátságos tiszt volt.

³⁷⁰ Punka : uott

03.10.	Szöts Lajos hdgy. W 225 osz. Bf 109G rg-ével hasra szállt, futója nem nyílt ki. ³⁷²
03.16.	Pintér Gyula hdgy. Igal felett egy Il 2-t lőtt le. (3)
03.16.	2. Vadász csoport bevonul a 101. PUMA hadosztályhoz
03.16.	Báti János hdgy. Bánhida Ny-on egy Il-1-t lőtt le. (1)
03.19.	Endrői György hdgy. Agostyán felett egy Il-2-t lőtt le. (1)
03.19.	Balogh Pál hdgy. Tóváros K.-en egy Jak 9-t lőtt le.
03.19.	4. Vadász csoport 9 fő 101/6 szd-tól bevonul a PUMÁK-hoz
03.20.	Szöts Lajos hdgy. kék 13 osz. Bf 109G rg-ével bepördült, a gép leírva ³⁷³
03.21.	Szöts Lajos hdgy. Alap ÉK. felett egy Jak 3-t lőtt le. (1)
03.21.	Frankó Endre hdgy. W 217 osz. Bf 109G-10/U4 rg-ével hasra szállt 30%-os törés. ³⁷⁴
03.21.-27.	101. v. ho. Kenyeri repülőterén
03.23.	Szöts Lajos hdgy. Siófok Ny-on egy Boston III-at lőtt le. (2)
03.23.	Nyáry György hdgy. Siófok felett egy Boston III-t lőtt le. (1)
03.25.	Frankó Endre hdgy. kék 3 osz. Bf 109G rg-ével Kenyeri repterén bepördült. ³⁷⁵
03.27.	A 101./II. osztálya 4.- 5. század Veszprémből Vátra, majd Grosspetresdorfba onnan 29-én Wiener Neustadtba települtek.
03.27.	A III. osztályhoz a tízek közül Gothából bevonult Szendei János hdgy.
03.27.	3.2. Vadász csoport 10 fő bevonult a 101 v. hadosztályhoz Kenyeribe
03.29.	Balogh Pál hdgy. Tóváros K-en egy Jak-9-est lőtt le.
03.29.	Báti János hdgy. fekete 6 osz. Bf 109G. rg-ével Grosspetersdorfól eltűnt. ³⁷⁶
03.31.-04.06.	A PUMÁK Tullnba települtek át, ahol 04.06-ig maradtak
03.31.	Szőcs Lajos JAK-3-t lő le Alap ÉK-en
03.31.	RKK. német szakasza indul a Semmeringre
04.03.	Gáspárfalvi József hdgy. kék 7 osz. Bf 109G rg-ével ³⁷⁷ légvédelmi találat után kényszerleszállt és fogságba esett.
04.03.	Bajza László hdgy. W 216 osz. Bf 109G-10/U4 rg-ével Tulln légterében eltűnt ³⁷⁸
04.03.	Vitéz Berényi Sándor zls. piros 2 osz. Bf 109G rg-ével Tulln mellett kényszerleszállt ³⁷⁹
04.03.	Kardos Miklós hdgy Bf 109G rg-ével félfutóra szállt ? repülőterén
04.05.	A Puma osztály Linzben, majd Eferding- Raffeldingbe települ.
04.06.	Szöts Lajos hdgy. kék 9 osz. Bf 109G gépevel magasfeszültségnek repült, a gép elégett. ³⁸⁰

³⁷¹ Punka: uott.

³⁷² Punka: uott.

³⁷³ Punka: uott

³⁷⁴ Punka György: A „Messer” könyve 123. o.

³⁷⁵ Punka: uott.

³⁷⁶ Punka: uott

³⁷⁷ Punka: uott

³⁷⁸ Punka: uott

³⁷⁹ Punka: uott

³⁸⁰ Punka: 122. o.

04.07.	Ghyczy Tihamér szds. átvette a (2. éjjeli vadász) Műszerrepülő Kiképző század parancsnokságát.
04.08.	A Műszerrepülő század gépeit Weissewartéban felrobbantják, indulnak amerikai hadifogságba.
04.10(?) (13)	Eggenhoffer Béla hdgy.-t fekete 12 osz. Bf 109G-10/U2 reg-ével Bécs ÉK-en légi harcban lelőtték. ³⁸¹
04.10.	5. Vadász csoport 10 fő Góthából bevonult a PUMÁK-hoz
04.11(?) (13)	Csizmadia Sándor hdgy.-t fehér 12 osz. Bf 109G-10/U4 rg-ével ³⁸² Bécs É-on légi harcban lelőtték, kórházba került egyik lábát elvesztette
04.13..	Nyáry György hdgy. Bécs É-on egy Lag- 5-t lőtt le. (2)
04.13.	Balogh Pál hdgy. Bécs ÉNy-on egy Jak-9-t lőtt le. (2)
04.13.	Gáspárfalvi József hdgy. szovjet megszállási területen kényszerleszállt és fogságba esett.
04.07.-14.	Magyar Vadász kiképző csoport amerikai fogságba esése Jénában, Bad Keuznachban
04.16.	Bardon Pál hdgy. Góthából a 10-kel bevonult a II. o. 17. rgv. helyére.
04.16.	Szentágotai József hdgy.-ot sárga 5 osz. Bf 109G.-10/U4 rg-ével lelőtték, ³⁸³ Szakács Károly hdgy. egy Mustangot lőtt le.
04.16.	Amerikai fogságba esés Weissewarte
04.16.	Lénárt Tivadar zls. sárga 8 sz. osz. Bf 109G-10/U4 rg-ét leszállásnál összetörte. ³⁸⁴
04.19.	Vitéz Berényi György zls. fehér 2 sz. Bf 109G-10/U4 rg-ével repterétől 4,5 km-re hasra szállt. 100% törés. ³⁸⁵
04.21..	Bardon Pál hdgy. fekete 13 sz. osz. Bf 190G-14 rg-ét Wittingau K 5 km-re szovjet légvédelem lelőtte, hasra szállt. ³⁸⁶
04.22.	Bély Ödön zls. fekete 3 sz. osz. Bf 109G-14 rg-ével Strass K-en hasra szállt. ³⁸⁷
04.22.	RKK. magyar repülő szakasza a 9. Gebirgsdivision, 155. Gebirgs Regiment III. Batallion, 3 Kompanie 2. szakaszaként indul a Semmeringre
04.26.	Műszerkiképző század az amerikaiak fogságába esik Tangerhütte - Mail le Camp
04.26.	Ghyczy Márton hdgy. RKK. szak.pk. hősi halála a Semmeringen
05.03.-05.09.	RKK-től 26 fő Zeltwegből Klagenfurtba települ
05.07.	101.v.ho. Welsben amerikai hadifogságban
05.08.	RKK. gyalogos szakasz harca befejeződött a Semmeringen
05.08.	Angol csapatok Klagenfurtba érkeznek
05.11.	Szovjetek Zeltwegben az RKK ott maradt 18 fő legénységét és 5 sebesültjét fogságba indítják

³⁸¹ Punka: uott 123.o. 04.13-a Punka szerint

³⁸² Punka: uott 123.o. 04.13-a Punka szerint

³⁸³ Punka: uott 123.o. (bevetés közben eltűnt) A szemtanú Szakács Károly hdgy. szerint egy Mustangot is lelőtt előtte.

³⁸⁴ Punka: uott 124.o.

³⁸⁵ Punka: uott.

³⁸⁶ Punka: uott.

³⁸⁷ Punka: uott.

05.15.	RKK. Klagenfurtban angol fogságba esik
05.18.	Ferenczy Zoltán hdgy. Zeltwegbwen szovjet hadifogságba esik
05.22.	Sűrű Béla zls. 8 fő legénnyel Pockingba küldték (fogságba?)
07.05.	Scholtz Miklós szds. Pockingba érkezett.
08.20.	2. Műszerkiképző csoport Foucavilleből gyalogmenet indult Mail le Campbe.
10.04.	Mail le Camp-be Dr. Kulifay evangélikus lelkész, dr. Szalay rk. pap és Erdődi – Harrach külügyi államtitkár személyében magyar delegáció érkezett
10.15.	Imecs József Aschach-i amerikai hadifogságból itthon van.
10.16.	Mail le Campból vonat indítás haza (Tar János)
11.15.	Szakács Károly hdgy. Pockingból egyénileg jött haza
1946	
07.11.	Ferenczy Zoltán hdgy. szovjet fogságból hazatért Debrecenbe.
1948	
05.20.	Szabó Tibor hdgy. szovjet hadifogságból megérkezett
06.30.	Gáspárfalvi József hdgy. szovjet hadifogságból megérkezett

2. melléklet

FRANKÓ ENDRE TÖRTÉNETE A SZENT LÁSZLÓ HADOSZTÁLYBAN.

Az átirányításunk szerint Székesfehérváron kellett annak a pár fiúnak jelentkezni, akiket áthelyeztek. Nem mindenkit. Zömmel a hőbörgőket.

„A Szent László Hadosztály önkéntesekből alakult, különleges harci feladatok megoldására. (Közülünk tudtommal senki sem jelentkezett önként.)

A hadosztálynak egyik ezredét a Repülő Lövész ezred alkotta. A hadosztályhoz tartoztak még ejtőernyősökből, a kormányórségből odavezényelt katonák, valamint tüzérek, főleg aknavetők. A mi gyülekezési helyünk Aba volt, legalább is a 2. zászlóaljé, ahová századunk is tartozott. Századparancsnokom Kelemen János százados lett, aki igen jó pilóta és századparancsnok hírében állt. Persze mint gyalogos vezető, hogy fog beválni, senki sem tudhatta előre. De emberségből már az első napokban jelesre vizsgázott. Abán az igazság szerint lógással teltek az első napok. Az egyhangúságot csak egy bika zavarta meg, de alaposan. Történt ugyanis, hogy a falu öreg bikáját kiutalták az Abán gyülekező katonák ellátásához. Egy fiatal katona – civilben hentes – vitte a vágóhídra. A mi tiszti étkezdénk a hentes és kocsmáros egyik termében volt elhelyezve. Az ifjú hentes jött be elkérni a vágóhíd kulcsát. Mivel a bikát nem hozhatta be a terembe, a kocsmá előtt kikötötte a villanyoszlophoz. Persze a bikának sok nézője akadt. Ő is nézelődött a tömeg láttán. Jobbra-balra forgatta a fejét, a kötél pedig szép lassan csúszott lefelé, a bika fejét is húzva magával. A kötél másik vége a bika orrába elhelyezett vaskarikához volt kötve. Mikor a bika fejét a lecsúszó kötél már a földig lehúzta, a bika egyre idegesebben rángatta a fejét. Egyszer csak kiszakadt a karika a bika orrából, és az állat megvadulva vérző orral rohant „világgá”. Berohanta szinte az egész falut, menekültek előtte az emberek, utána viszont kiabálva rohant a tömeg. Sokáig nem akadt senki, aki megállíthatta volna. Mindenki tanácstalan, részben azonban tanácsokat osztogató is volt. A bika meg csak rohant utakon, kerteken, udvarokon keresztül, természetesen sem a közlekedési szabályokat, sem a

magántulajdon szentségét, sem mások testi épségét nem vette figyelembe, valószínűleg a fájó, vérző orra miatt.

Mikor már többször végigszáguldozta a falut keresztbe kasul, kezdett elfáradni. Egy tiszthelyettesnek sikerült közel az oldalához kerülnie. Géppisztolyával a lapocka tájékára eresztett egy sorozatot. A bika első lábaival térdre rogyott, de a következő pillanatban már ismét talpon volt. Akkor ért oda egy mokány kis őrmester, mellé lépve elkapta a bika szarvát, kissé megemelte, hogy az első lábai csak érintsék a földet, és vitte a vágóhíd felé. Útközben odaérkezett a hentes legény is, aki a másik oldalról fogva a szarvat segített az emelésben. A vágóhídon kikötött bikát 9 mm-es pisztollyal kísérelték meg leteríteni sikertelenül. Végül is a kis hentes egyetlen taglóütéssel elintézte. A homlokába a pisztoly lövedék csak félig hatolt be. A géppisztoly sorozat csak a bőrét vitte át, a bőr alatt egy nagy vérálfutást okozva. Egy biztos, másnap bebizonyosodott, hogy a bika igen idős lehetett, mert nem hiszem, hogy valaki meg tudta rágni a húsát. Így végződött a „bikaviadal”.

Néhány nap múlva Várpalotára irányítottak gyalogsági átképzésre. Volt ott minden. Villámgéppuska lövészet, gyalogsági páncéltörő ágyú, páncélököl, páncélrém és minden olyan csodafegyver, ami a Szent-Lászlósoknak soha sem volt.

Várpalota viszonylag közel esik Veszprémhez. Kb. 15 km. Máig sem tudom megmagyarázni, hogy mi késztetett arra az elhatározásra, hogy délután leszaladjak az országútra és autóstoppal Veszprémbe menjek Lacit meglátogatni. Így is történt, de Laci szálláshelyét nem ismertem. Érdeklődnöm kellett. Megtudtam, hogy a Pumák fő elhelyezési körzete a veszprémi várban van. Végre az ügyeleten telefonon tudtam utána érdeklődni. Mindenütt mást mondtak. Ki itt tudta, ki ott látta, de kapcsolatba nem tudtam vele kerülni. Végül Huszár András zászlós, a harmadik (Drótkefe) század pilótája fogadott. Kimenőre készült. Éppen a nyakkendőjét kötötte. Igen illuminált állapotban a kölcsönös bemutatkozás után közölte, hogy Laci bevetésről nem tért vissza. Nyilván észrevette, hogy belesápadtam, mert rögtön vigasztalni kezdett. Próbált bátorítani azzal, hogy fordult már elő, hogy valahol kényszerleszállt valaki, és csak napok múlva jelentkezett. Mindez történt november 2.-án. Valószínűleg akkor lőtték le, amikor Várpalotáról indultam. Ösztönösen érezhettem meg Laci tragédiáját. Igen ám, de én nem szóltam senkinek, senki sem tudhatja, hogy merre járhatok. Ha elkapnak, tulajdonképpen katonaszökevénynek is nyilváníthatnak. Igyekeztem vissza Várpalotára. Ott közöltem feletteseimmel, hogy milyen hírt kaptam, kik nyomban elengedtek Veszprémbe. (Azt hiszem, hogy még kocsit is kaphattam, mert el sem tudom képzelni, hogyan intézhettem el egy nap alatt mindent.)

Először is Szentkirályszabadjára mentem. Oda vonult be Tibi [Frankó Tibor öccse, repülő akadémikus, a harmadik repülő tiszt Frankó] a Repülő Akadémiára. Őt is elkértem és magammal vittem Veszprémbe. Kinn a repülőtéren a volt Akadémia épületében találtam a századára. Átvettem Laci holmiját A két karórája közül – a saját és a Messerschmitt ruhához járó Grana stopperes órája – egyik sem volt meg. Viszont magamhoz vettem levelezését. A ládájával – benne minden holmijával – egy ismerősöm lakására mentünk. Veszprém városánál volt valami útmérnök, és igen gyakran hívták be a reptérre, mint tartalékos hadnagyot különböző műszaki szolgálatra. Központi helyen laktak, és megígérték, hogy Laci holmiján kívül Tibit is istápolni fogják.

Laci leveleiből megtudtam, hogy egy szolnoki kislányt – Babát - mint mennyasszonyát kezelte. Szolnokról menekülve szüleivel együtt Budapesten tartózkodtak. Természetesen Laci eltűnésének körülményeiről akkor még szinte semmit sem lehetett megtudni. Mivel Baba Pesti címe rendelkezésemre állt, valamint tudtam azt, hogy szüleim a húgommal együtt Sashalmon Lenkice nővéreméknél tartózkodnak, engedélyt kértem arra, hogy Budapestre mehessek eltávozásra. Az engedélyt meg is kaptam. Úgy emlékszem szüleim már tudtak Laci eltűnéséről. Talán Baba vitte meg nekik a hírt, nem tudok erre pontosan visszaemlékezni. Babát felkerestem. Ő már járt a Légierők Főparancsnokságán is.

Ott sem tudtak többet mondani. Bennünk az tartotta a reményt, hogy talán fogságba esett ott Cegléd közelében, és előbb utóbb fog tudni életjelt adni magáról. Szegény édesanyám viselte a legnehezebben Laci eltűnését. Én szerettem volna a helyére kerülni, de akkor szó sem lehetett róla.

A várpalotai gyalogsági átképzés befejeztével visszakerültem Abára. Baradlay Gyurkával elmentem egy kártyavető öregasszonyhoz. Hátha megtudok tőle valamit Laciról. Megbeszéltük Gyurkával, hogy nem mondunk neki semmit, kíváncsiak vagyunk, hogy kitalálja – e mi járatban vagyunk. Az öregasszony nagyon kedvesen fogadott bennünket. Mivel már front ruházatunk volt (durva posztó a karra varrott rangjelzéssel), megkínált házi kenyérrel, teperővel, közönséges honvédeknek vélve minket. Hamar rájött, hogy valaki után érdeklődöm, akiről nem tudunk. Megnyugtató, hogy bár igen beteg, de egy nő van mellette, aki vigyáz rá, gondját viseli, és rövidesen készül haza. Kb. ez volt, amit a jósnőtől megtudtam.

Csak néhány napot maradtunk Abán. Egy nagy szerelvény állt be a „pályaudvarra”. Talán még kitérő vágány sem igen volt. A legnagyobb rakodás közepette Mustangok támadták meg vonatunkat. Jó párszor végig géppuskáztak bennünket. Mi meg az árokból lőttünk rájuk puskával meg pisztollyal. A nagy ládámat az extra ruháimmal, tányérsapkám, töröm mind a háziaknál hagytuk mondván, ha visszatérünk, meg lesz, ha nem, akkor meg nem lesz rájuk szükség. Vonatunk Celldömölk térségébe vitte a repülő lövész ezredet. A környező kistalukban szállásoltak el bennünket. Ha jól emlékszem nekünk Kemenesmihályfa jutott lakhelyül. Századparancsnokommal Kelemen János századossal kerültem egy „tisza” szobába. Eddigi szobatársam Baradlay Gyurka úgy itt hagyott bennünket, hogy szinte le sem szállt a vonatról. Vérhassal egyből vitték tovább a szombathelyi kórházba.

Frankó Bandi a rep. löv. e-től ösztönösen Veszprémbe ment. Aznap lőtték le bátyját Lacit. De mert katonaszökevénynek számított, rohant vissza alakulatához az I/3. szd-hoz, ahonnan hivatalosan eltávozást kért és kapott. Útját arra használta fel, hogy bátyja helyére bekönyörögje magát. Ott ez nem sikerült. A december 1-i András napi Kemenesmagasiban tartott este után 2-án vonult be a 101/6 kölyök századhoz.

Még januárban a Szent László hadosztály jelvényét viselő katonák szekérkaravánja haladt keresztül Kemenesmagasin. A falu közepén megálltak. Érdeklőttem sorsukról. Alig hogy eljöttem december elején, néhány nap múlva indultak a frontra. A front pedig az Ipoly partján Letkésen volt. December végén a karácsonyi ünnepek alatt kemény csatát vívtak a túlerővel szemben. Az én századom szinte teljesen elpusztult élükön Kelemen János századossal. Én is ott maradtam volna, ha nem helyeznek át idejében. Talán a sors vagy a gondviselés keze volt ott és oltalmazott meg. A Szent- László hadosztály hősie harca nem tudta megállítani a szovjet gőzhenger mindent elsöprő rohamát. Akkor gyülekeztek egy újabb átszervezésre, hogy részt vegyenek a Dunántúl-i harcokban.”³⁸⁸

³⁸⁸ Frankó Endre közlése

3. melléklet

**Sűrű Béla „Repülési napló” kivonata
a 101 PUMA. vadászhadosztály
III. osztálya Potyondi századánál 1944.11.01.- 1945.03.17.
között**

1944 év.					50.lapszám				
Kelt		Felszállás			Típus	Vándorrepülés		Repülés minősége	Megjegyzés
hó	nap	szám	idő	magas-ság		Indulási állomás és idő	Érkezési állomás és idő		
Áthozat		176	89. ¹³						
XI.	1.	1	¹⁷		Me 109G	Veszprém		PE gyak	
XI.	2.	1	²⁵		Bü 131	Veszprém	Börgönd	P1P2 Vál	
XI.	3.	1	2. ¹⁰		Bü 131	Börgönd	Veszprém	P1P2 Vál	
XI.	4.	1	⁵⁰		Me 109G	Veszprém	Csór pta.	Pe Vál	
XI.	5.	1	¹⁵		Me 109G	Csór	Csór	Pe Vál	
XI.	6.	1	⁵⁵		Me 109G	Üllő bizt.		Pe KK.V	/1
XI.	7.	1	1. ⁰⁰		Me 109G	Vecsés-Ceglédbercel	Szabad vadászat	Pe KK.V	/2
XI.	7.	1	²⁰		Me 109G	Rádióon visszahívták a köteléket		Pe KK.V	/3
Átvitel		185	95. ²⁵						
51 lapszám									
Áthozat		185	95. ²⁵						
XI.	8	1	¹⁵		Me 109			Pe-KK-Gy	
”	12	1	²⁰		Me 109	Sóstó	Budaörs	Pe Vál	
”	”	1	1. ⁰⁰		Me 109			Pe be	
”	13	1	1. ⁰⁵		Me 109	Me 210 bizt.	Újszász	Pe KK-Ve	/4.Lh
”	14	1	⁴⁵		Me 109	Ju 87 bizt.	Jászapáti	Pe KK-Ve	/5.
”	16	1	1. ⁰⁵		Me 109	Me 210 bizt	Jászberény	Pe KK-Ve	/6.
”	”	1	1. ²⁰		Me 109	Me 210 bizt	Zsámbok	Pe KK-Ve	/7.Lh
”	16	1	1. ¹⁰		Me 109	?	97-4-7 légt.	Pe KK-Ve	/8.
Átvitel		193	101. ⁰⁰						
52.lapszám									
Áthozat		193	101. ⁰⁰						
XI.	17	1	1. ⁰⁵		Me-09	Szab vad.	Zsámbok	Pe KK-V	/9
”	17	1	⁵⁵		Me-09	Ju 88 bizt.	Hatvan	Pe KK-V	/10
”	22	1	1. ¹⁰		Me-09	Me 210 bizt.	Monor Cegléd	Pe KK-V	/11
”	23	1	³⁰		Me-09	Szab.v.	Hatvan	Pe KK-V	/12
Lezárva Tp. P-190-en 1944 évi november 30-án Nemere hdgy. sk. Szd.pk.									
Átvitel		197	105. ⁰⁰						
53. lapszám									
Áthozat		197	105. ⁰⁰						
XII	8	1	1. ⁰⁵		Me 109	Szab.v.	Bp.-Szfehérvár	Pe KK-V	/13
XII	9	1	1. ⁰⁰		Me 109	”	”	Pe KK-V	Csór áttelepülés/14
Lezárva Tp.190-en 1944 évi december hó 31-én									
Felsz.szám		199		Rep. idő		107. ⁰⁵		Nemere hdgy. sk.	
								Szd.p k.h.	
1945.év									
54.lapszám									
Áthozat		-	-						
I.	1	1	⁵⁵	2000	Me 109	Szab.v. Budapest		Pe KK V	/15
”	2	1	⁴⁰	”	”	Szab.v. Nagyigmánd légt.		Pe KK V	/16
”	2	1	⁶⁰	”	”	” Neszmény légt.		”	/17
”	3	1	⁵⁰	”	”	” Bajna légt.		”	/18
”	4	1	⁶⁰	”	”	”		”	/19
”	4	1	1. ⁰⁵	”	”	” Budapest légt.		”	/20
”	5	1	1. ³⁰	500	Bü 131	Pápa-	Bábolna	Pe Vál	
”	8	1	1. ⁰⁵	2000	Me 109	Szab.v. Szászhalombatta		Pe KK V	/21

Átvitel	8	8. ⁰⁵	55.lapszám						
Áthozat	8	8. ⁰⁵							
Kelt	Felszállás				Típus	Vándorrepülés		Repülés minősége	Megjegyzés
hó	nap	szám	idő	maga s-ság		Indulási állomás és idő	Érkezési állomás és idő		
I.	14	1	. ⁵⁰	2000	Me 109	Szab. V. Esztergomtól D-re		Pe KK V	Légi harc La 5 /22
”	14	1	. ⁶⁰	”	”	He 111 bizt. Bp. légt.		”	” 1 drb. La 5 lelövése/23
”	16	1	1. ¹⁰	”	”	Id. feld. Szfvár.		”	Űza. Hiány miatt kényszer leszállás Megsebesült / 24
Lezárva Tp. 190-en 1945. január hó 31-én Nemere hdgy. sk. szd.pk.h.									
Átvitel	11	11. ⁰⁰ -	56. lapszám						
Áthozat	11	11. ⁰⁰ -							
II.	23	1	. ²⁰		Me 109	Berep.		Pe –be	
II.	24	1	. ³⁵		Me 109	Rep.tér bizt. Riadó start		Pe KK	/25
II.	25	1	. ⁰⁵		”	Berep.		Pe be	
III.	2	1	. ²⁵		”	Berep.	Visnyei	Pe	
III.	3	1	. ²⁰		”	Berep.		Pe be	
III.	8	1	11. ¹⁰		”	Szabad v.	Polgárdi	Pe KK	Légi harc Jak 9-ekkel és T1 /26
III.	9	1	1. ⁰⁵		”	Szabad v.	Kenese légterében	Pe KK	Légi harc Jak 9 /27
III.	9	1	1. ¹⁰		”	Szab v.	Polgárdi	Pe KK	
Átvitel	19	16. ⁴⁵	57. lapszám						
Áthozat	19	16. ⁴⁵							
III.	11	1	. ⁵⁰		Me 109	Szabad v.	Pusztaszabolcs	Pe KK	Légi harc La 5 lelőtték seb /28
III.	13	1	. ³⁰		Ar 96	Szombathelyre		Pu	
III.	15	1	. ¹⁰		Ar 96	”	Kenyeri	Pu	
III.	15	1	1. ⁰⁵		Me 109	Átrep.	P 190	Pe KK	
III.	15	1	1. ²⁵		”	”	”	”	
III.	16	1	1. ¹⁰		”	Szabad v.	Székesfehévár	Pe KK	Légi harc Jak 9/29
III.	17	1	1. ¹⁵		”	Szabad vad. Lepsény légtér		Pe KK	
III.	18	1	1.15		Me 109	Szabad vad. és csatarep kis.			
Átvitel	27	21. ⁵⁵							

Kelt		Felszállás			Típus	Vándorrepülés		Repülés minősége	Megjegyzés
hó	nap	szám	idő	magasság		Indulási állomás és idő	Érkezési állomás és idő		Bevetések száma
58. lapszám									
Áthozat		27	21. ⁵⁵						
III.	18	1	1. ¹⁰		Me 109	Szab.v. légt.	Szfehérvár	Pe KK	Légi harc Jak 9/30
III.	19	1	1. ⁰⁵		”	??	??	Pe KK	/31
III.	20	1	1. ¹⁵		”	”	Szfehérvár	Pe KK	La 5 légi harc /32
III.	21	1	1. ¹⁰		”	Riadóstart		Pe KK	Boston kat üldöztek/ 33
III.	21	1	1. ²⁰		”	Áttelep.	Pápa	Pe KK	
III.	22	1	1.10		”	”	Kenyeri	Pe KK	
III.	25	1	1. ¹⁵		”	”	Sz helyre	Pe KK	Rászálltak a gépre 50 %
III.	26	1	1. ²⁰		”	Vát	”	Pe átrep.	
Átvitel		35	27. ³⁵						
59.lapszám									
Áthozat		35	27. ³⁵						
III.	28	1	1. ³⁵		Me 109	Áttelepülés Grosspeterdorfba		Pe KK	
III.	30	1	1. ³⁵		Ar 96	Áttelepülés Wiener Neustadtba		Pe	
III.	31	1	1. ⁰⁵		Me 109	Áttelep. ??	??	Pe KK	?rád?
Lezárva Tp. 190-en 1945. március hó 1-én (?) Nemere hdgy. sk. szd.pk.h.									
Átvitel		38	29. ⁵⁰						
60.lapszám									
Áthozat		38	29. ⁵⁰						
IV.	5	1	1. ³⁰		Me 109	olvashatatlan		Pe KK	
IV.	6	1	1. ¹⁵		”			Pe KK	
IV.	9	1	1. ¹⁰		Me 109			Pe KK	Légi harc Jak 9/34
IV.	13	1	1. ³⁵		”			Pe KK	Boston légi harc/ 35
IV.	15	1	1. ¹⁵		”			Pe KK	
IV.	15	1	1. ¹⁵		”			Pe KK	
IV.	16	1	1. ¹⁰		”			Pe KK	Mustang ok lelőtték megsebz? Eje ? /36
IV.	17	1	1. ⁰⁰		”			Pe KK	Lelőtt Mustang /37
Átvitel		46	38. ⁰⁰						
61.lapszám									
Áthozat		46	38. ⁰⁰						
IV.	18	1	2.15		Me 109	Szabad v.	Brünn	Pe KK	
IV.	18	1	2.20		”	”	”	Pe KK	
IV.	21	1	2.05		”	”	”	Pe KK	Légi harc Jak 9-el/38
Lezárattott Tp. 190-en 1945. április hó 30-án Nemere hdgy. sk. szd.pk.h.									
összesen		49	44. ³⁰						

4. melléklet

REPÜLŐ „ÁSZOK” NÉVSORA				
Név	Rend fokozat	Légi győzelem		Különleges esemény
		Iga-zolt	Nem igazolt	Hősi halált halt (hh) - eltűnt
Szentgyörgyi Dezső	zls.	32	2	
v. Debrődy György	fhdgy.	26	0	
v. n. Molnár László	hdgy.	25	1	44.08.07. hh.
v.Tóth Lajos	hdgy.	24	5	
Kenyeres Miklós	hdgy.	18	1	
v. Fábián István	őrm.	15,5	1	
Máthé László	fhdgy.	13	2	
v. Potyondi László	szds.	13	1	.
Málnási Ferenc	fhdgy.	12	1	45.03.16.hh
Kálmán István	zls	12	1	
V Dániel László	fhdgy.	11,75	0	
Málik József	hdgy.	11	1	45.05.16. hh.
Budai Lajos	őrm	9	0	45.04.16.hh.
v. n. belényesi Heppes Aladár	alez	8	4	
Irányi Pál	hdgy.	8	1	
v. Németh Endre	fhdgy.	8	0	
Szikora Pál	szkv.	7	1	
Bánlaky Görgy	szds.	7	0	44.11.06. hh.
Szeverényi Kálmán	hdgy.	7	0	45.02.22.hh.
Michna György	hdgy.	7	0	
Páncél Imre	hdgy.	6	1	43.01.11.
Bejczy József	szds.	6	1	44.11.05. eltűnt
Mátyás János	őrm.	6	1	
Lőrinc Mátyás	őrm.	6	0	44.11.05. hh.
Papp Tibor	fhdgy.	6	0	
Újszászi István	szds.	5	0	
Flóznik Ervin	fhdgy.	5	0	45.01.15.eltűnt
Füleky Béla	hdgy.	5	0	45.04.04. eltűnt
Forró Pál	hdgy.	5	0	
Hautzinger Sándor	hdgy.	5	0	
Karátsonyi Mihály	hdgy.	5	0	
v. Tobak Tibor	hdgy.	5	0	
y. Kovács Pál	őrm.	5	0	44.08.22.hh.
Kelemen Antal	szds.	4	1	
3 pilóta	-	4	-	
16 pilóta	-	3	-	
48 pilóta	-	1	-	
A M. Kir. Honv. Légierők teljesítménye a II. vh. alatt				
125 pilóta	-	135	21	

5. melléklet**A hősi halált halt Varga Lajos c. rep. őrm. hagyatéka és levelezése.**

- Győr, 1939. 06. 04. fotó Bücker első szárnycsapás emlékére.
- Vát, 1944. 09. 10. levél Varga Bélánénak Gyömöre, Öreg u.7.
- Győr, 1939. 11. 26. Tücsök mellett. Gépben Varga József
- Vasszilvágy, 1944. 11. 27. levél. Varga Bélának Gyömöre, Öreg u.7. Gazdag József szkv., Lajos (Polgár) Hermina, Adolf?
- Székesfehérvár, 1941 Bánya tó fotó.
- Újvidék, 1941. 12. 08. fotó Gazdag József rep. őrm.
- Újvidék, 1942. 03. 21. Kimaradási engedély M. kir. I. Újvidéki honv. újonc oszt. 1. szd.
- Székesfehérvár, 1942. 04. 17. Varga Lajos c. rep. őrm.
- Szt. István koporsós levlapja Varga Bélánénak, Győr, Toldi u. 8
- Szokatlan a hely és a seprő, mint a szd. jelvény, mert gazt kell irtaniuk.
- Szolnok, 1943. 06. 3o fotó
- Szeged 1944. 06. 01. levél Varga Bélánénak, Pápa.
- Varga Lajos jobbulást kíván Anyjának.
- 1944 06. 18. Varga Béla szegedi levél üdvözlés
- Szeged 1944. 09. 05 fotók, Weihe alatt és légszavar előtt.
- Varga Lajos c. rep. őrm. virágsokros levél Varga Bélánénak, Gyömöre, Öreg u.7.
- Szegedről ma vasárnap 07-kor útba indultak Szombathely fele. Ide többet ne írjatok.
- lev. lap Kecskemétről Városháza
- Vasszilvágy, 1944. 12. 29. Varga Lajos c. rep. őrm. levele a szövegben...

„Jó éjszakát Anyám! Csak Te maradtál mellettem. Bánatos szemedben nem járnak vádoló fények. Te mindig szerettél. Ha esténként imádkozom, Te teszed egybe kezem és a Te szíved hozott vissza a messzi kószáló felhőkből, szerencsésen, ahova zengő két motorral jutottam el. Szép téli esteiken föléd hajolva megsókolom értünk nehéz munkában elfáradt homlokod. Fogadd tőlem szívesen, ez minden, amit Neked adhatok. Most hunyidd be a szemed, hogy úgy menjek el, hogy észre se vedd Jó éjszakát Anyám! Lajosi.”

Varga Lajos c. rep. őrm. levele Königrätz, 1945. 01. 08.

„Édes jó szüleim. 4-én 12 órakor hagytuk el az ország területét Párás ködös időnk volt. Repülésünk gyönyörű volt. Bécs Brunn - ahol leszálltunk- 20 perc után újra startoltunk nagy hőfokotegbe kerültünk, elvezítettük társainkat. Muszáj volt visszafordulnunk. Eltévedtünk és nagy sokára Königrätz előtt megláttuk a többi gépet és leszálltunk. Benzintartályunkban 3 l benzín maradt. Ma 8-a még mindig várunk rossz az idő. Kisétálunk a városba, ahol sok helyes lány van, csinosabbak, mint otthon, a lábuk meg különösen szép és formás. Sok magyarral találkozunk, én fogtam magamnak egy ommici cseh szépséget unteroffiziert... Csehországból 5 éve nem lehet

írni ezt a levelem egy pinkafői ismerőstől, küldöm. Bélát, Józsi, Stefit, Te értesíted, mert ezt a levelem is nehezen tudom elküldeni."

- Varga Lajos rep. örm. levele Saganból Édes jó Szüleinek.

"Gyönyörű romantikus volt eddigi utazása. Bélát, Józsi, Stefit, Béliót sokszor csókolom, szerető kézcsók és szerető szívem jókívánságait küldöm drága jó apám és Anyám szerető fia: Lajcsi mindenkét sokszor üdvözlök Mikliét, Ervint és családját és mindazt, akit ismerek, és jó szívvel veszi Lajcsi. Egy külön üres oldalon: Varga Lajos rep. örmester."

Polgárné Vasszilvagy 57. up. Acsád. lev.-e Varga Bélánénak, 1945. 01. 21. ...

Lajcsi csütörtökön 4-én ment el ...

Gazdag József rep. örm. levele Varga Bélánénak, 1945. 01. 22. ...

"Három kivételével gépeink Lajcsi is egygel, 4-én elmentek. A három gép egyiken a szd. pk. pénteken 5-én indultunk volna. Ám ez több okból is elmaradt és mi is holnap indulunk utánuk. És viszem Lajcsinak Édesanyja levelét, ...csomagokat is... Lajcsi. Polgárek miatt innét hazulról ment el. Ne aggodjon, mert a géppel való utazás különben is veszélytelenebb volt a vasútinál...Értesítést kaptunk, hogy a gépek minden baj nélkül célba értek."

- Gazdag József rep. örm. levele Varga Bélánénak, 1945. 01. 23....

"nincs ok a nyugtalanságra, még nem jött semmi hír kintről."

- Gazdag József rep. örm. levele Vasszilvagy, 1945. 02. 28. Varga Bélának
Németországi címe: Flg-Horst(19) Weisewarte üb. Tangerhütte Ausbilduns Kommando (In).

"Három gép 12 fő maradt vissza Vát sport reptéren."

A század már két hetet töltött Kolbergben, mikor a nagy offenzíva odáig nem jutott, hogy a környéket a bekerítés veszélye nem fenyegette. Ekkor parancsot kaptak a menekülésre. Sok egyéni dolgot és kincstárat is hátrahagytak. Lajcsi gépre volt beosztva. Kolbergből Weisewarteba is géppel teszik meg az utat. Két gép egyszerre startol, együtt repül, és együtt éri el a végzet. Több amerikai vadász megtámadja Őket, Ők iskolagépeikkel tehetetlenek és pillanatok alatt zuhannak le egymástól 30 méternyire. Mindezt az egyik gép pilótája mesélte el (Papai örm.), ki oly határtalanul szerencsés volt, hogy a levegőben nem sérült, lövést nem kapott, és siklórepüléssel földet ért gépéből kizuhant. Homlokán egyetlen karcólástól sebesült. A gépek a többi személyzettel elégték. A század egy kis faluba, Weisewarteba települt, ahol jól-rosszul elhelyezkedett.

Mindezeket egy hadnagy, kinek szava 100 %-ig hihető, ki mint futártiszt jött vissza a száadtól ide. Egyébként mindezek bebizonyosodtak az ide alkalmilag eljuttatott levelekből. Többen kiemelték Lajcsi is névről, mint egyiket a lezuhantak közül...

...Megíérem - pár nap múlva valószínű megyünk - ottan utánanézek Lajcsi holmijának is....itt is itt felejtett apró - cseprő dolgokat, amiket majd, mint emléket majd összeszedek, és haza fogom küldeni a két levéllel együtt, miket részére őrzök....a négy éves sorsközösség úgy összekovácsolt bennünk, hát kérem, fogadja el gyászomat, mint a testvér gyászát."

Polgárné Vasszilvágy 57. up. Acsád. lev.-e Varga Bélánénak, 1945. 01. 21. ...

"Lajcsi csütörtökön 4-én ment el ..."

Gazdag József rep. örm. levele Varga Bélánénak, 1945.01.22.

...

"Három kivétellel gépeink Lajcsi is egygel, 4-én elmentek. A három gép egyiken a szd. pk. pénteken 5-én indultunk volna. Ám ez több okból is elmaradt és mi is holnap indulunk utánuk. És viszem Lajcsinak Édesanyja levelét, ... csomagokat is... Lajcsi Polgárék miatt innét hazulról ment el. Ne aggódjon, mert a géppel való utazás különben is veszélytelenebb volt a vasútinál ... Értesítést kaptunk hogy a gépek minden baj nélkül célba értek."

- Gazdag József rep. örm. levele Varga Bélánénak, 1945. 01. 23

"Nincs ok a nyugtalanságra, még nem jött semmi hír kintől."

6. melléklet

A M. KIR. HORTHY ISTVÁN HONVÉD REPÜLŐ AKADEMIA 1944. AUGUSZTUS 20-ÁN AVATÁSRA KERÜLT ÉVFOLYAMA KIKÉPZÉSÉNEK ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZATA

Jelmagyarázat

1. c = cőger – g = gimnázium – K = kereskedelmi iskola – T = tanítóképző – m = gépészeti technikum – f = főiskola – e = egyetem –

2. Vitéz nagybányai Horthy Miklós Nemzeti Repülő Alapnál végzett A = Algyő – Be = BESZKÁRT – b = BSE – m = M. Sr. E. – D = Debrecen – K = Kassa – V = Vát

3. Az I-II-III-IV szakaszba illetve A-B-C-D osztályba soroltak

4. T = Taszár – D = Debrecen – Oo = Olaszországban volt – NO = Németországban volt

5. Romboló csoport Szeged 1943.06.22. – Acsád 1943. 09.10. 50 órás Műszerrepülő tanfolyam - Vágfarkasd 10.15.Me 110 típusrepülés – Zeltweg 12.30. – Klagenfurt 1944.06.06.

6. 1. Vadászcsoporthoz 1943.06.10. Szeged 20 órás tanfolyam – 08.01. ABK/J Székesfehérvár – 10.08. PUMA osztálynál

7. 2. Vadászcsoporthoz 1944.06.12. Szeged 20 órás műszerrepülés – 09.10. Debrecen – Pápa – 12.06, 101/6 szd Kenyeri Me 109 átképzés – 1945.03.18.PUMA hadosztály

8. 3. Vadászcsoporthoz 44 016.05. Acsád 20 órás műszerrepülés – 09.10. ABK/J Székesfehérvár – 44.10.20. Gótha – 45.03. 21 fő Kenyeri PUMA átképzés.

9. Műszerrepülő csoport 1944.09.18. Acsád – 12.30. Kolberg

10. Kenyeriben maradtak

11 Szent László hadosztályba áthelyezettek

12. Avatási rangsorszáma a hivatásos repülő hadnagyoknak – htz = hivatásos repülő zászlós Z = hivatásos zászlósnak avatott 1-3 fő = tartalékos repülő zászlós rangszám nem került megállapításra. – thő – tartalékos hadapród őrmester – tsz = tartalékos repülő szakaszvezető – thz = repülő hősi halált halt tartalékos repülő szakaszvezető korában, de post mortem tartalékos zászlóssá avatták. –

13 Az évfolyamtabló képeinek számozása: A tabló egyes soraiban levő képek száma: A 1-10; B 1-12; C 1-18; D 1-18; E 1-23; F 1-23; G 1-20; H 1-20.

Sor sz.	Név	1 Is-ko-la	Lakhelye	2 H M N R A	Rf. 1942 ő-szén	3 Osz tály	4 Ta-szár Deb-re-cen	5 Ro-m-bo-ló	6 1 V	7 2 V	8 3 V	9 M ű sz er rep	10 Ke ny e ri	11 S z t L ho	12 Ran gszá m 44. 08. 20.	13 Évf. tab-ló kép
1	Alapi Zoltán	t	Győr	Bs	kar.	B	D	-	-	-	-	-	-	S	thő	D1
2	Asztalos Károly	t	Debrecen	Bs	Kar	C	T	-	V	-	-	-	-	-	trz	G1
3	Bajay Guidó ³⁸⁹	g	Sopron	V	aks	C	D	-	-	-	-	M	-	-	39	B1
4	Bajza László	g	Békéscsaba	D	aks	A	T	-	-	V	-	-	-	-	67	E19
5	Bakó István	t	Szhely	K	Kar	B	D	-	-	-	-	M	-	-	trz	H8
6	Ifj. Bakonyi Miklós		Tab	Bs	Aks		T	-	-	V	-	-	-	-	83	G15
7	Balogh István	g	Győr	Bs	Aks	A	DT	-	-	-	V	-	-	-	38	F8
8	Balogh Pál ³⁹⁰	c	Bpest	V	Aks	O	Sz-	-	V	-	-	-	-	-	1	E12
9	Barabás Gábor	g	Zágon	K	Kar	B	D	II.évf. elején eltávozott							thő	G19
10	v. Baradlay Gy.	g	Bpest	Be	Aks	B	D	-	-	-	-	-	-	S	hth	C7
11	v.Baranyay Tibo	g	Bpest	A	Kar	A	D	-	-	-	-	-	K	-	trz	E22
12	Bardon Pál	g	Szfvár	Be	Aks	C	T	-	-	-	V	-	-	-	49	B2
13	Bársony György	g	Debrecen	D	Aks	A	D	-	-	V	-	-	-	-	43	F18
14	Báti János	g	Győr	Be	Aks	D	T	-	V	-	-	-	-	-	80	A3
15	Bátorfi János	c	Szeged	V	Aks	B	DT	-	-	V	-	-	-	-	Z3	D3
16	v. Bendy Kálmán	g	Szfvár	Bs	Aks	C	T	Súlyommal megégett rep kiképzést nem folytatott							78	F16
17	v.BerényiSándor	m	Szeged	A	Kar	D	T	-	-	V	-	-	-	-	trz	F2
18	Berkesy Mártn	g	Bpest	K	Aks	D	T	-	-	-	V	-	-	-	33	C5
19	Besze Mihály	m	Kkfegyh	A	Kar	A	T	-	-	-	V	-	-	-	trz	D17
20	Bély Ödön	m	Győr	Be	Kar	C	T	-	V	-	-	-	-	-	trz	H12
21	Bojtor István	t	Erdély	D	Kar	A	T	-	-	V	-	-	-	-	trz	H1
22	Bözsöny György	g	Pécs	A	Kar	C	T	-	-	V	-	-	-	-	trz	F23
23	Cseh Károly	m	Szolnok		Kar	C	T	-	-	-	-	-	K	S	trz	H2
24	Csizmadia Sándor	g	Győr	Be	Aks	D	DT	-	-	V	-	-	-	-	hth	F15
25	Czapáry Zoltán	c	Bpest	V	Aks	O	Sz	R	-	-	-	-	-	-	8	B8

³⁸⁹ Nemes kaiserfeldi

³⁹⁰ Nemes mankóbüki

Sor sz.	Név	I SK OL A	Lakhelye	H M N R A	Rf. 1942 ő- szén	Os z tá ly	Ta- szár Deb- re- cen	Ro m- bo- ló	1 V	2 V	3 V	M ű Sz er rep	K e ny e ri	S z t L	Rang szám 44. 08. 20.	Évf. Tab- ló kép
25	Czulek József	g	Nkanizsa	V	Aks	B	D	-	-	-	V	-	-	-	29	C6
27	Dávid Lajos	g	Bpest	Bs	Aks	B	D	-	-	-	-	-	-	-	88	A1
28	Dinka Tibor	k	Szolnok	D	Kar	D	T	-	-	V	-	-	-	-	trz	E2
29	v.Diószeghy Gy.	g	Bpest	Bs	Aks	B	T	-	V	-	-	-	-	-	25	F14
30	Drávai Pál	g	Miskolc	D	Aks	D	D	-	-	-	-	M	-	-	69	D9
31	Eggenhoffer Bél	g	Bpest	Be	Aks	B	T	-	-	V	-	-	-	-	hth	G4
32	Egry Tamás	c	Eger	V	Aks	C	D	-	-	V	-	-	-	-	45	F21
33	Eleöd Attila	g	FelVidék	M	Kar	A	D	-	-	-	-	-	-	S	thö	D18
34	Endrődi József	f	Sopron	V	Aks	B	D	-	-	-	V	-	-	-	30	D4
35	Endrői (Linhaller) György	g	Győr	Be	Aks	D	T		V	-	-	-	-	-	84	C17
36	Farkas Jenő	g	Sopron	V	Aks	A	T	R	-	-	-	-	-	-	6	C8
37	Farkas Károly	t	?	K	Kar	C	D		-	-	-	M	-	-	trz	H13
38	Ferenczy Zoltán	c	Felvidék	V	Aks	A	T	R ³⁹¹	-	-	-	-	-	-	5	D7
39	Forgács István	g	Bpest	Bs	Aks	B	D		-	-	-	V	-	-	35	E3
40	Földi István	c	Somogy	V	Aks	N	Várpalota.1944.07.27. a földön felrobban-t Me 210-es gépe miatt repülő halált halt. P.m. hdgy.							hth	F11	
41	Frank József	k	Bpest		Kar	B	D	-	-	-	-	-	-	S	thö?	H4
42	Frankó Endre	g	Eger	D	Aks	B	T	-	-	V	-	-	-	-	18	E9
43	Friedrich László	t	Bpest	Be	Kar	D	D	-	-	-	-	M	-	-	trz	H10
44	Gádor Dénes	g	Paks	Be	Aks	D	D	-	-	-	-	-	-	S	hth	G3
45	Gál Iván	f	Miskolc	-	Aks	Előző évfolyamból velünk avatták								S	hth	G11
46	Gáspár Béla	f	Bpest	Bs	Kar	B	D	R	-	-	-	-	-	-	trz	E23
47	Gáspárfalvi József	g	Miskolc	K	Aks	B	T	-	-	V	-	-	-	-	hth	B11
48	Ghyczy Márton	g	Bpest	Be	Aks	D	D	R ³⁹²	-	-	-	-	-	-	17	A4
49	Gótz Pál	g	Győr	Bs	Aks	A	T	-	-	-	-	-	-	S	52	G8
50	Graffi György	g	Dés	D	Aks	C	T	-	-	-	V	-	-	-	32	D6
51	Gullay Mihály	g	Szentes	A	Aks	C	D	-	-	-	-	M	-	-	hth	C2
52	Harámi László	g	Bpest	Be	Aks	C A II.félév végén mint karp.el távozott										A9
53	Hauser Tibor	g	Szhely	V	Aks	A	D	-	-	-	-	-	K	-	hth	F4
54	Hayden Sándor	c	Bpest	V	Aks	N	Me-210 rg-el légi harcban sebesülése után hősi halált halt--							hth ³⁹³	F12	
55	v.Horváth Béla	c	Kalocsa	V	Aks	D	D	-	-	-	-	M	-	-	44	E7
56	Horváth Gábor	g	Bpest	D	Aks	A	T	R	-	-	-	-	-	-	2	C12
57	v.Horváth György	g	Bpest	Bs	Aks	C	T	-	-	-	V	Me-109 Pumahh			10	E14
58	Horváth János	g	Sopron	V	Aks	A	T	-	-	-	V	WM21-el rh.			7	B5
59	Horváth Károly	m	Szenmtornya	Be	Kar	A	T	útvonalrepülés közben Sólyom gépe kigyulladt, kiugrott, repülő halált halt							thz ³⁹⁴	H3
60	Illés Ödön	g	Sümeg	V	Aks	A	D	-	-	-	-	-	K	-	hth	E21
61	Imecs József	g	Cegléd	K	Aks	D	T	-	-	-	V	-	-	-	40	B4

³⁹¹ A Romboló Kiképző Keretből alakult szakasszal a Semmeringen gyalogos rajparancsnokként harcolt

³⁹² A Romboló Kiképző Keretből alakult gyalogos szakasz parancsnokként hősi halált halt

³⁹³ Post mortem

³⁹⁴ Post mortem

Sor sz.	Név	I SK OL A	Lakhelye	H M N R A	Rf. 1942 ő-szén	Os z tá ly	Ta-szár Deb-re-cen	Ro m-bo-ló	1 V	2 V	3 V	M ű Sz er rep	K e ny e ri	S z t L	Rang szám 44. 08. 20..	vf. Tab-ló kép
62	Inkei Viktor	g	Bpest	Be	aks	B	T	-	V	-	-	-	-	-	26	B7
63	Jencs Zoltán	m	Budapest	M	Kar	B	T	-	V	-	-	-	-	-	97	D14
64	Juhász Gábor	g	Kárpátalja	K	Kar	B	T	-	-	-	-	M	-	-	55	E18
65	Kardos Miklós	g	Szeged	D	aks	B	D	-	V	-	-	-	-	-	27	E5
66	Kárpátvölgyi I.	k	Bpest	Be	Kar	A	T	-	-	-	V	-	-	-	61	G7
67	v.Keller László	c	Bpest	V	Aks	B	T	-	-	-	V	-	-	-	13	A6
68	Kiss Gyula	g	Szolnok	D	Kar	D	TD	-	-	-	V	-	-	S	60	D13
69	Kocsis Nándor	g	Mohol Yugo	M	Kar	D	D	-	-	-	-	-	-	-	trz	H11
70	Kontraszti E.	g	Szeged	Be	Aks	B	T	-	-	V ³⁹⁵	-	-	-	-	31	E8
71	Koppány Pál	g	Kaposvár	A	Aks	D	T	1944.07.27.-én a Várpalotai Me 210-es robbanásnál meghalt							Hth ³⁹⁶	B9
72	Koronka Pál	g	Szat.németi	D	Kar	B	D	-	-	-	-	-	-	S	trz	H9
73	Kovács Ferenc	m	Győr	A	Kar	B	D	-	-	-	-	M	-	-	trz	H7
74	Kovács Gábor	g	Sarkad	K	Aks	B	T	-	-	-	V	-	-	-	48	C13
75	Kovács Sándor	f	Eger	M	Kar	C	T	-	V	-	-	-	-	-	66	G9
76	Kováts János	k	Sopron	A	Kar	B	T	R	-	-	-	-	-	-	91	B12
77	Kubik László	g	Szfvár	Be	Aks	A	D	-	-	-	-	-	K	-	90	F19
78	Ladó (Laux) Antal	g	Dorog	Bs	Aks	D	T	-	-	V	-	-	-	-	89	B16
79	Lassú Béla	k	Gyöngyös	M	Kar	C	T	-	-	-	V	-	-	-	trz	H16
80	Lengyel József	g	Bogyiszló	Bs	Aks	B	D	-	-	-	-	-	K	-	76	H19
81	Lénárt Tivadar	t	Eger	K	Kar	C	T	-	-	-	-	-	-	-	trz	E16
82	Lóránth István	g	Celldöm.	V	Aks	C	D	-	-	-	-	M	-	-	87	G5
83	Lucskó András	m	FelVidék	K	Kar	A	D	-	-	-	-	M	-	-	trz	E1
84	v.Márton Gy.	g	Bpest	Bs	Aks	B	D	-	-	-	-	M	-	-	98	C4
85	Mátay Andor	g	Bpest	D	Aks	D	D	-	-	V	-	-	-	-	53	A2
86	Mátételki Dezső	g	Esztergom	Be	Aks	B	T	-	-	V	-	-	-	-	65	D12
87	Mátételki József	c	Szeged	V	Aks	C	D	-	-	-	V	-	-	-	75	D15
88	Mátyás Iván	g	Kecskemét	V	Aks	C	D	-	-	-	-	-	-	-	77	G12
89	Miklóssy S.	g		D	Aks	D	D	-	-	-	-	M	-	-	12	C9
90	Molnár Béla	m	Bpest	M	Kar	B	T	R	-	-	-	-	-	-	trz	H20
91	Nagy (Szabó) Árpád	g	Mvásárhely	D	Aks	A	D	-	-	-	-	-	-	-	81	G14
92	Nagy Gábor	f	Bpest	M	Kar	D	D	-	-	-	V	-	K	-	trz	D2
92	Ifj.B.Nagy Kálmán	g	Kecskemét	K	Aks	C	D	-	-	-	-	M	-	-	41	F17
93	Nádor Ferenc	g	Bpest	K	Aks	C	T	-	-	V	-	-	-	-	37	A5
95	Nehr Tibor	m	Szeged	A	Kar	A	D	-	-	-	-	-	-	S	trz	H17
96	Nyáry György	g	Bpest	Be	Aks	C	T	-	-	V	-	-	-	-	63	G13
97	Nyitrai János	m	Eger	K	Kar	B	T	R	-	-	-	-	-	-	trz	H15
98	Oláh László	g	Komárom	D	Aks	B	D	R	-	-	-	-	-	-	64	C15
99	Oltay Aladár	g	Kkemét	M	Kar	C	D	-	-	-	-	M	-	-	trz	H5
100	Orosz Attila	g	Brassó	D	Aks	A	T	-	V	-	-	-	-	-	9	C10
101	Papp Ferenc	c	Szigetvár	V	aks	C	D	-	-	-	-	M	-	-	23	D10
102	Pati-Nagy Miklós	g	Bpest	M	Kar	A	T	-	-	V	-	-	-	-	86	G17

³⁹⁵ Még Szegeden bombatámadás során, kezén megsebesült, kórházban volt. Letiltották.

³⁹⁶ Post mortem Várpalotán, földön felrobbant Me- 210-es gép miatt repülő halált halt

Sor sz.	Név	I SK OL A	Lakhelye	H M N R A	Rf. 1942 ő- szén	Os z tá ly	Ta- szár Deb- re- cen	Ro m- bo- ló	1 V	2 V	3 V	M ű Sz er rep	K e ny e ri	S z t L	Rang szám 44. 08. 20.	Évf. Tab- ló kép
103	Paál István	?	Bpest	A	Kar	B	1943. május 12-én Horváth Rudolf tsz.,zls. oktatójával Bű-131-el Szhelyen lezuhant									-
104	Pákozdy Sándor	t	?	K	Kar	A	D	-	-	-	-	M	-	-	tsz	F22
105	Peller IstVán	g	Ógyalla	Be	Aks	C	D	-	-	-	-	M	-	-	70	E6
106	Péter Károly	t	Nagyenyed	K	Kar	C	T	-	-	-	V	-	-	-	trz	H14
107	Pintér Gyula	g	Paks	Bs	Aks	D	T	-	V	-	-	-	-	-	16	F13
108	Polányi István	g	Sárospatak	K	Aks	A	T	-	-	V	-	-	-	-	82	F3
109	Polgár László	f	Budapest	Be	Aks	B	D	-	-	-	-	Pápa –Cdömlk között rh. halt			36	B3
110	Polyák Tivadar	g	Budapest	M	Aks	A	D	-	-	-	-	-	K	-	68	F7
111	Posgay Antal	c	Sopron	V	Aks	N	-	-	-	-	-	-	-	-	3	E11
112	Rónay Kálmán	g	Komárom	Bs	Aks	B	TD	-	-	-	V	-	-	-	Z2	C14
113	Salamon László	g	Szfvár	Be	Aks	C	D	-	-	-	-	-	K	-	85	D5
114	Salamon László	m	?		Kar	A	Lévf.I.fé. után eltávolították							S	trz	H18
115	Sarkadi József	ta	S.aljaújh	K	Kar	C	I.félév eltávolították az évfolyamból							S	tsz	-
116	Sasvári György	g	Bpest	Bs	Aks	C	D	R	-	-	-	-	-	-	11	A7
117	Sáros Mihály	g	Pápa	Be	Aks	C	D	-	-	-	V	-	-	-	72	A10
118	Simon Pál	f	Jászberény	D	Aks	A	D	-	-	-	-	M	-	-	54	D16
119	Somody Zoltán	?	Miskolc	K	Aks	D	D	-	-	-	-	M	-	-	Z1	E17
120	Soó Gáspár	g	Sz.udvarh	D	Aks	D	D	-	-	-	-	M	-	-	51	F5
121	Sulyánszky Istv.	m	Debrecen	A	Kar	C	D	1944.07.27.-én Várpalotán meghalt							trz	C1
122	Sűrű Béla	g	Kaposvár	Be	Kar	D	T	-	V	-	-	-	-	-	trz	H6
123	Szabó Imre	c	Bpest	V	Aks	A	T	R	-	-	-	-	-	-	22	C11
124	Szabó János	g	Szentes	C	Aks	D	T	-	V	-	-	-	-	-	79	G18
125	Szabó Károly	c	Bpest	V	Aks	D	T	-	-	-	-	M	-	-	34	F6
126	Szabó Tibor	g	Szolnok	K	Aks	D	B	R ³⁹⁷	-	-	-	-	-	-	21	D11
127	Szakács Károly	g	Győr	Bs	Aks	A	D	-	-	V	-	-	-	-	62	A8
128	Szendei János	g	Pécs	Bs	Aks		T	-	-	-	V	-	-	-	14	B6
129	Szendrey Gede	g	Bpest	D	Aks	C	D	-	-	-	V	-	-	-	19	E15
130	Szentágotai József	g	Pécs	Be	Aks	C	T	-	-	-	V	-	-	-	59	E20
131	v. Szentgyörgyi Zoltán	c	Érpatak	V	Aks	A	T	-	-	-	V	-	-	-	50	C3
132	Székely Nándor	g	Miskolc	K	Aks	C	D	-	-	-	V	-	-	-	20	D3
133	Széplaki Jenő	g	S-aljaujh	Be	Aks	A	D	-	-	-	-	-	-	S	94	C16
134	Szikszai István	g	Jászkarajenő	Bs	Aks	A	D	-	-	-	-	M	-	-	56	B10
135	Szőcs Jajos	c	Bpest	V	Aks	B	T	-	V	-	-	-	-	-	15	E10
136	Tar János	g	Bpest	Bs	Aks	A	D	-	-	-	V	-	-	-	24	F10
137	Thurzó Jenő	m	Szolnok	A	Kar	D	T	R ³⁹⁸	-	-	-	-	-	-	trz	G2
138	Thoroczkay O.	g	Debrecen	D	Aks	C	D	-	-	-	-	-	K	-	73	F9
139	Török Ferenc	g	Székelyhida- Nagyvenyed		Aks	C	D	-	-	Me-109-el Kenyeri. Hősi h				46	E4	

³⁹⁷ A Romboló Kiképző Keretből alakult szakasszal a Semmeringen gyalogos rajparancsnoként harcolt

³⁹⁸ A Romboló Kiképző Keretből alakult szakasszal a Semmeringen gyalogos rajpk-ként harcolt

Sor sz.	Név	I SK OL A	Lakhelye	H M N R A	Rf. 1942 ő-szén	Os z tá ly	Ta-szár Deb-re-cen	Ro m-bo-ló	1 V	2 V	3 V	M ű Sz er rep	K e ny e ri	S z t L	Rang szám 44. 08. 20.	Évf. Tab-ló kép		
140	Újházi László	g	Szfvár	Bs	Aks		D	-	-	-	-	-	K	-	28	G10		
141	Varga Lajos	m	Veszprém	Be	Kar	A	T 1944 nyarán Héjával lezuhant								thz		C18	
142	Veress Albert	g	Mvásárhely	K	Aks	A	D	-	-	-		M	-	-	42	G6		
143	Vidonyi János	c	Győr	V	Aks	O	Sz	R	-	-	-	-	-	-	4	E13		
144	Ifj.Vörös Sándor	g	Gyöngyös	Bs	Aks		D	-	-	-	V	-	-	-	47	F20		
145	Wágner Vilmos	?	?	?	Kar	B	D	-	-	-	-	-	-	-	trö	F1		
146	Weingärtner Ján	m	Bpest	A	Kar	D	D	-	-	-	-	M	-	-	trz	G20		
147	Wunder Károly	g	Győr		Kar	C	II. félév végén Békassy szds. eltávolította									-		
148	Bene László	c	?	V	I.félév elején eltávolították													
149	Pécsváradi Antal	?	?	C	Kar	Még az I.félév vége előtt eltávolították									-	-		
150	Kernya Miklós ³⁹⁹	M	?	Bs	legs	I. félév elején, mert három éves műszaki iskolát (M) végeztek és nem volt érettségijük, Szombathelyen a B reptérre a legénységi századokhoz helyezték át őket.									hh	-		
151	Kiss Ernő	M	?	-	legs										-	-		
152	Kollár Béla	M	?	Bs	legs										-	-		
153	Kovács György	M	?	-	legs										-	-		

Közös és egyforma kiképzés után 99 hivatásos hadnagyot, 3 hivatásos zászlóst és 28 tartalékos zászlóstavattrak a budapesti Bólyai Műszaki Akadémián 1944.augusztus 20-án megtartott avatási ünnepségen.

7 melléklet

1942-1944 évfolyam birtokomban levő Repülő Leírásai (Startkönyvei)

Név	Első bejegyzés	Utolsó bejegyzés	Megjegyzés
Eleőd Attila hdp.szkv.	1942.07.06.-	1944.12.17.	Műegyetemi Sportrepülő Egyesület (eredeti)
	ZSOLDKÖN YV	1945.01.17.	Szent László ho. Repülő Löv. Ezred
Balogh Pál	1944.12.11.	1945.IV.19.	101/II.honv.vadászrepülő osztály 3. sz. repülő leírás betétfüzet fénymásolatban
Csizmadia Sándor	1942.11.03	1945.04.13.	havonta összesítés kéziratban ⁴⁰⁰
Czapáry Zoltán	1943.11.11	1944.12.30.	REPÜLÉSI NAPLÓ MOTOROS SPORTREPÜLŐK SZÁMÁRA század parancsnokok aláírásával fénymásolatban
Frankó Endre ⁴⁰¹	1942.10.10.	1945.04.06.	Repülő Leírás alakulatok zárólapjai fénymásolat és az „Összesített kéziratban” ¹
Gótz Pál	1942.07.07.	1944,05,09.	REPÜLÉSI NAPLÓ MOTOROS SPORTREPÜLŐK SZÁMÁRA fénymásolatban (az USA-ból 2009-ben küldte haza)

³⁹⁹ A Szent László hadosztály repülő löv. e-ében Letkésen hh. halt.

⁴⁰⁰ (a rokkant) Csizmadia Sanyi startkönyvét egyik győri látogatásomkor jegyzeteltem ki. A Hadtörténelmi Levéltár Personália anyagomban található a többi repülő leírás mellett.

⁴⁰¹ Startkönyvét lemásolásra kölcsönadta Frankó Endre, Horváth Gábor, Pintér Gyula. A Hadtörténelmi Levéltár Personália anyagomban található a többi repülő leírás mellett.

vitéz Horváth Béla			Csak típus igazolások
Horváth Gábor ²	1942.11.03	1945.12.14.	havonta összesítés kéziratban
Illés Ödön	1942.07.17	1944.10.04.	REPÜLÉSI NAPLÓ MOTOROS SPORTREPÜLŐK SZÁMÁRA fénymásolatban
Kováts János	1942.11.03	1945.12.07	M.kir.I/1.rgv.isk.szd.Szombathely (eredeti)
Molnár Béla	1942.11.03	1945.01.03.	M.kir.I/1.rgv.isk.szd.Szombathely 1.sz. repülő leírás betétfüzet fénymásolatban
Pintér Gyula	1942.11.03	1944.11.04	Havonta összesítés és az „Összesített kéziratban” ¹
	1945.01.01	1945.04.19.	részletes naponta
Sűrű Béla	1942.11.03	1945.04.21.	M.kir.I/1.rgv.isk.szd.Szombathely fénymásolatban
Szabó Károly –	1942.07.07	1944. 09.18.	REPÜLÉSI NAPLÓ MOTOROS SPORTREPÜLŐK SZÁMÁRA fénymásolatban
Vitéz Szentgyörgyi Zoltán	1942.11.03	1945.03.08.	M.kir.I/1.rgv.isk.szd.Szombathely 1.sz. repülő leírás betétfüzet fénymásolatban
Thurzó Jenő	1942.11.03	1945.03.28.	M.kir.I/2.rgv.isk.szd.Szombathely fénymásolatban
Újházi László	1942.07.07	1944.06.12.	Budapest Sportegyesület (eredeti)
	1942.11.03	1945.03.26.	M.kir.I/2.rgv.isk.szd.Szombathely ...sz. repülő leírás betétfüzet (eredeti) Repülőszakorvosi vizsgálati könyvecskével
Vidonyi János	1943.08.10	1944.12.14	Repülő minősítés és repülő leírás fénymás.
Weingärtner János	1943.02.08	1945.02.04.	Havonta összesítés kéziratban ¹

8 melléklet

ÉVFOLYAMUNK NÉVSORA

2013 év nyarán

Gödöllő dátummal = nekem írott utolsó levele

R Ö V I D Í T É S E K: I, II évfolyam-a=aks - k=karp- szk=szkv. - 01= rangszám - hh=hósihalott - mh=meghalt - nt=nem tudom

Ssz	N É V	Rang		Életállapot ⁴⁰²			
		I	II	hh	mh	él	nt
01	Alapi Zoltán	* Győr, ? - + Győr,	k 55	szk		1	
02	Asztalos Károly	*Hmvhely, 1923. - 1 lgy.- +hh. 44.03.11 Me 109 b ev-kor eltűnt	k 01	k04	1		
03	Bakó István	* Geresd Ivánegerszeg, 1921 09.15 Bokor Karolin – Gödöllő, 1995.12.20.- + Vasegerszeg, 1998. 07. 22	k 13	k09		2	
04	Balogh István	*Győr, 1922. 09.04.Tar Eszter - 4 é börtön - + 2009.03.27	k19	a38		3	
05	Balogh Pál	*? 4 lgy.- + Páris, 2008?	aOo	a01		4	
06	Barabás Gábor szk	* Sárd, Brassó m. 1922.04.04. -	k 56	--		5	
07	Baradlai György	* Budapest, 1924.12.05. - 2 é börtön- + Budapest,	a 54	a58		6	

⁴⁰² Az életállapotot négy oszlopban jelöltem meg, melyekben levő 1-től kezdődő számozás a megnevezett személy sorsát jelzi és a végösszeg pontos meghatározását szolgálja

Ssz	N É V		Rang		Életállapot ⁴⁰³			
			I	II	hh	mh	él	nt
08	v. Baranyay Tibor	*Budapest, 1922. 07.24.Sulyovszky Franciska – 1994.02. ny..hdgy. +Bp.,1996.12.11	k24	k31		7		
09	ns. Bajay Guidó	*Sopron, + Stokholm, Svéd o..2001. 01. 12. 17.00 Gödöllő, 1999. április 25.	a18	a39		8		
10	Bajza László	*Bpest.,1922.02.22.- +Tulln,45.04.04. Me 109 bev-k eltűnt	a23	a67	2			
11	Bakonyi Miklós	* ? - + Vönöck, 1945.11..22 Me 109 farok leválás	a66	a83	R3			
12	Bardon Pál	*Székesfehérvár, 1924.06.05. - Me-109 lh-ban lelőtté + Arnsberg, 1993.09.14.	k17	a49		9		
13	Bársony György	*Hajdúböszörmény, + ??	a40	a43		10		
14	Báti János	* Győr, 1923.03.16.- 1 lé.gy. + 45.03.29. Me 1o9 bev-kor eltűnt	a42	a80	4			
15	Vitéz Bátorfi János	* Szeged, 1922.04.05.Ocskó Irén - Sebesült Veszprém 45.08.20.-+ Hoofddorp, (Hollandia), 2009.04.29.	a81	a101		11		
16	vitéz BendyKálmár	*Székesfehérvár,1920.11.22.Konrád Ilona - seb. Balatonfüred 1944.06.06. rg égés – Gödöllő, 99.03.3 + Detroit 2009.06.07.	a71	a78		12		
17	vitéz Berényi Sándor	* Szeged, 1924. - seb.lh-ban 45.04.19.- 1949-ben még élt	k36	k20		13		
18	Berkessy Márton	* Kolozsvar ? unitarius - + Brazilia 1993.	a19	a33		14		
19	Besze Mihály	* Kiskunfélegyháza, 1920 v. 1921.- + Kkfélegyházán	k21	k16		15		
20	Bély Ödön	* Moson, 1922.10.24. - + Hollandia ?	k39	k19				1
21	Bojtor István	* Ditró, 1923.11.26. - mh.1945. amerikai hf-ban mkp baleset Bátorfival	k01	k01	R5			
22	Bözsöny György	* Pécs, 1924.01.21.- + Pécs, 1960.	k29	k14		16		
23	Czapáry Zoltán	*Budapest, 1924.02.01.-	aOo	a08			1	
24	Cseh Károly	* Újszász, 1921. - + Budapest	k11	k12		17		
25	Csizmadia Sándor	*Csesznek, ? seb.lh-ban lelőtték 80% h.rokkant +Győr	k32	a71		18		
26	Czulek József	*Nagykanizsa, 1922. + Nagykanizsa, 1991.03.26.	a27	a29		19		
27	Dávid Lajos	* Bpest. 1922.06.02. + Montreál , 2006.04.06	a78	a88		20		
28	Dinka Tibor	* ? 1921.? - 5,5 év börtön + Szolnok, 2006.01.29. (temetés)	k34	k22		21		
29	Drávai Pál	* Miskolc, 1922.02.25.Perényi Jolán - Gödöllő, 1994. 03. - + Miskolc, 2008.06.24..	a57	a69		22		
30	v. Diószeghy György	*Bp., + rh. Eplény , 1944.10. 09. Me 109 zuhanó gyak.	a25	a33	R6			
31	Eleőd Attila	* Budapest, 1923.03.02.–1944.12.21 Letkés seb. + Losonc (Lucenec) 2003.01.29.	k24	szk		23		
32	Eggenhofer Béla	*Nagymenyier, (Szlovákia) 1924.06.06. + hh.1944.04.13. Me 109 Bécs,lh.	a76	a95	7			
33	Egry tamás	*Sátoraljaújhely, 1923.02.03. Csizmesiz Aliz – Gödöllő, 1995.02.13-	a17	a45		2		
34	Endrődy József	* Pusztavám, 1922. - 1997-ben még élt – + Ausztrália.,	a28	a30		24		
35	Endrői György	* Győr, 1924.04.Mondok Rozália - Gödöllő, 1994. jún.2. + USA 2009.03.27.	a47	a87		25		
36	Farkas Jenő dr	* Pápakovácsi, 1924.02.03. -	a10	a06		3		
37	Farkas Károly	*Felnémet, 1922.08.16. - + 1986.01.	k26	szkv		26		
38	Ferenczy Zoltán	* Losonctamási ,1923.04.04. Kuzma Lujza - 1 é hf. + Budapest, 2002. 06.15.06 ^h 52"	a01	a15		27		
39	Forgács István	* Budapest, 1924.07.13. 5,5 é börtön - Gödöllő,1994 .jan.17. +Budapest, 2002.12.11.	a39	a35		28		
40	Frank József	* ? - mh + 2001.01.07. levelem visszajött..	k58	szkv		29		
41	Frankó Endre	* Eger,1923.09.02.Lovászi Erzsébet - 1994.ápr. fhdgy.	a25	a18		4		
42	Friedrich László	* Solymár, 1922. - + Dunaújváros, 1983.	k30	k17		30		

⁴⁰³ Az életállapotot négy oszlopban jelöltem meg, melyekben levő 1-től kezdődő számozás a megnevezett személy sorsát jelzi és a végösszeg pontos meghatározását szolgálja

Ssz	N É V		Rang		Életállapot			
			I	II	hh	mh	él	nt
43	Földi István	* Kaposvár, + hh 1944.07.28. Me 210 bomba robb. psh. hdgy	aNo	-	R8			
44	GádorDénes	* Paks,1923.09.15. - seb. gy.harcban Neukirchen 45.04.04. 80 %-os hadirokkant + Dunaujváros, 1987.02.27.	a70	a96		31		
45	Gáspár Béla	*Ercsi, 1920. - + 1988 (?)	k09	k		32		
46	Gál Iván	* Szádalmás, 1921. - + hh. 1944.12.24. földi harcban Szt.László ho. Repülőlov.e.			9			
47	Gáspárfalvi József	* Miskolc, 1924. - 1945. lgv. lelőtte, sebesülten 3 év hfogs.+ Miskolc, 1990.11.04.	a31	a5?		33		
48	Ghyczy Márton	* ? - hh. Semmering, szak.pk. 45.04.25. gy. harcban	a	a17	10			
49	Gótz Pál	* Győr, 1923. Letkésen 44.12.26. seb.- 2 é hfogság 3 é börtön 2012.	a50	a52		34		
50	Graffy György	* Dés, 1922.11.11. Székely Katalin - Puma Losztály -	a08	a32			5	
51	Gullay Mihály	* Hódmezővásárhely, 1924.08.22.Kiss Eszter -	k38	a74		35		
52	Harámi László	* ? - + ?	a72	?				2
53	Hauser Tibor	* ? +?	a75	a9?				3
54	Hayden Sándor	* ? +hh Veszprém, 44.04.13. Me 210 légi harc	aNo	hdgy	11			
55	Vitéz Horváth Béla	* Kalocsa, 1923.04.11. Ács Anna - + La Tour de Peilz 1994.02.16.	a35	a4?		36		
56	Horváth Gábor	*Cinkota, 1924.07.24.- 2 é. börtön - + Kecskemét	a02	a02		37		
57	v Horváth György	* ? - hh.. 1945.03. Bicske mellett lh-ban lelőtték -	a05	a10				4
58	Horváth János	* Sopron, 1923. - rh. Székesfehérvár, 1944.12.05. vagy 06.	a11	a07	12			
59	Horváth Károly	* Szentetoernya, 1921.03.06. - + rh. Balatonfüred 1944.06.06. WM 21 gép kigyull. eje halál	k26	rh	R13			
60	Illés Ödön	*Vasvár, 1921.10.19. - + Sümeg, 1978.03.09.	a77	a93		38		
61	Imecs József	* Cegléd, 1923. 08.27.Kovács Irma - + Budapest 2004.10.03	a44	a40		39		
62	Inkey Viktor	* Esztergom, 1924. - + hh Soponya, 1945.03.08. Me 109 légi harc	a20	a26	14			
63	Jencs Zoltán	* ? - rh. Dinnyés 45.12.01. Me 109 ködben eltűnt	k45	a97	15			
64	Juhász Gábor	*? +?	a59	a55				4
65	Kardos Miklós	* Hódmezővásárhely, 1921.12.02. - + mh. ?	a46	a27		40		
66	Kárpátvölgyi István	*Homokmégy, 1919. 09.25. - Gödöllő, 1994.12.04. - + Budapest, ?	k2	a61		41		
67	n Keller László	*? + ?	a30	a13				5
68	Kiss Gyula	* Rákóczi falva, 1922.04.12.- + Vancouver, 2000	k27	a60		42		
69	Kocsis Nándor	* Mohol (Jugoszlávia) 1922.02.02. Bodor Etelka - 1994 ápr. ny. hdgy - + 1994.04. előtt	k59	k29		43		
70	Kontraszty Endre	* Szeged, 1923. - seb. Szeged ,44.09.20. - +Bpest., 2004.04.22	a12	a31		44		
71	Koppány Pál	* Kaposvár, 1924. - hh.19 44.07.08. Me 210 Földi Istvánnal psh. hdgy	a32	-	16			
72	Koronka Pál	* Csíkfalva, (Románia) 1923. - + Chichester (Anglia) 1980.	k43	k27		45		
73	Kovács Ferenc	* Győr - + Győr	k52	k27		46		
74	Kovács Gábor	* Sarkad, 1923.04.11.Szeitz Róza - + USA 97.04.06.	k16	a48		47		
75	Kovács Sándor	*Gyöngyös, 1919.10.09. - hh 1944.12.04. Me 109 lgv. lőtte le	k47	a66	17			
76	Kovács János	* Sopron,1920.11.11. - + ?	a91	?				6
77	Kubik László	*Székesfehérvár, ? - + Brüsszel, 2009	a49	?		48		
78	Ladó Laux Antal	* Nagyikinda, 1921.09.24. - + Budapest, 1986.	a79	a89		49		
79	Lassu Béla	* Karácsond, 1923.09.19.Sebestyén Irén - + Mexikó város ?	k15	k13				7
80	Lengyel József	* Bogyiszló, 1924.06.12. Jakkel Margit - 3 é. hf. - + East Bentleigh 1996.09.19.	a69	a76		50		
81	Lénárt Tivadar	* Eger,1922.04.08. - + Ausztrália,	k22	k18				8

Ssz	N É V		Rang		Életállapot			
			I	II	hh	mh	él	nt
82	Lóránth István	* Celldömök, 1924. - + ?	a80	a87				9
83	Lucskó András	* ? + ?	k35	k21				10
84	vit.Márton György	Budapest, 1923.05.11 Gödöllő, 1994.jún.2. – + Vancouver 1999.10.09.	a61	a98		51		
85	Mátay Andor	* Pacsa, 1922.02.08.Hankó Ilona - 1,5 év börtön – + Budapest, 2009. 03.28	a45	a53		52		
86	Mátételki Dezső	* Szeged, 1924.07.25.- Esztergom,	a56	a65			6 ?	
87	Mátételki József	* Szeged 1923.03.06. – Gödöllő, 1994.05.31. – 1992 óta nem válaszolt	a58	a75				11
88	Mátyás Iván	* ? - + 50-es években	a73	a77		53		
89	Miklóssy Sándor	* Géres (Szatmár m., Románia) 1921.02.22. – + Kiskunfélegyháza 1982.11.01.	a07	a12		54		
90	Molnár Béla	* Budapest 1921.10.05. (Kordos Julianna) - + Valencia, (Venezuela) 2007.12.25.	k10	k06		55		
91	Nagy(Szabó)Árpád	*Nyárádszereda (Románia) 1921.09.23. - bh. 4 év börtön után Vácott + Vác, börtön kórház .tbc 55.09.0 1996.06.05.sírja a 301.parcella 11 sor 14. sír	a60	a81	18			
92	Dr. Nagy Gábor	* Budapest, 1920. 07.19. - + Budapest,	k08	k05		56		
93	B. Nagy Kálmán	* Kecskemét, 1922.06.29. + Ágasegyháza, 1972.10.04.	a21	a41		57		
94	Nádor Ferenc	* Budapest, 1924.01.08. - + Budapest, ?	a24	a37		58		
95	Nehr Tibor	* +?	k44	szkv		59		
96	Nyáry György	* Zseliz (Szlovákia) 1921.04.Kuharik Gizella - 2 léggyőzelem.- Ausztrália	a62	a63			7	
97	Nyitrai János	.* Kisterenye, 1921.01.08. - 4+2 é. börtön + Budapest, 1999.11.04.	k12	k11		60		
98	Oláh László	* Máramarosziget, 1924.08.25. – + Komárom, 1977.05.17.	a63	a64		61		
99	Oltay Aladár	* Kecskemét, 1921.04.15. + Kecskemét, 1984.01.29.	k25	k15		62		
100	Orosz Attila	* Brassó, 1923.04.01- eltűnt Venezuelából (Molnár B. 2004.05.01.) +	a14	a09				12
101	Papp Ferenc	* Szigetvár, 1924.04.16. Pichler Mária .-	a34	a23		63		
102	Pati Nagy Miklós	*? - Ausztrália ?	k4	a86				13
103	Pákozdy Sándor	*? +?	k5	szkv				14
104	Paál István	* ? - rh.Szombathely, +1944.05.12. Bücker Horváth Rudolf t.zls-sal	k02	rh	19			
105	Peller István	* Ógyalla, 1923.07.02. Feszty Edit + Ógyalla, ?	a5	a70		64		
106	Péter Károly	* Székelykövesd, (Románia) 1923.02.13.Simon Ilona – + Ujlengyel, 1994.02.20.	k42	k25		65		
107	Pintér Gyula	*Adony, 1924.01.01.Kotsis Anna - 3 légi győzelem. -	a13	a16		66		
108	Polányi István	* Sátorajújhely, 1924.05.29. Thót Mária – + Argentina, 1994.06.01	a51	a82		67		
109	Posgay György	* 1924.02.09. – 2 lgy. - + Rancho Palos Verdes, USA 1995.05.10.	a	a03		68		
110	Rónay Kálmán	. * Érsekújvár, 1923.08.12. Frideczky Adél - + Budapest, 2006. 05.06.	a68	a100		69		
111	Salamon László	* Szfvár, 1924. - + Szfvár, 2001.11.18. agylágyulás	a53	a85		70		
112	Salamon László	* ? - + hh. Dunántúl, 1945..01.? földi harcban Szt.László ho.	k14	szkv	20			
113	Sarkadi József	*? -seb. Letkés 1944.12.24. + Balatonföldvár, 1975.04.09.	k28	szkv		71		
114	Sasvári György	* Budapest, + USA	a10	a11		72		
115	Sáros Mihály	* Pilismarót, - + Ausztrália, 2000.12.31. Sírja Pilismaróton	k46	a72		73		
116	Simon Pál	* Jászberény 1920.01.22 n.Hagyó Mária- + Jászberény 2003.01.03.	k18	a54		74		
117	Somody Zoltán	* Eger, 1922.08.24.Tatarek Erzsébet – internálták – + Eger, 2009.12.?	k50	a99		75		
118	Soó Gáspár	* Erdély ? - + ?	a37	a51				154
119	Sujánszky István	* Debrecen, 1922. - hh.19 44.07.28 Me 210 Hayden S-ral	k04	k03	21			

Ssz	N É V	Éle	k23	76		
		II	hh	m	él	nt
122	Szabó János	*Mindszent, 1923.01.23. – +hh Sárbogárd 45.01.29 (.03.09.?) Me 109 lh-ban	k53	a79	22	
123	Szabó Károly	* Hegyeshalom, 1923.09.21. Stawitzky Alexandra - + Anglia ,	a09	a34		78
124	Szabó Tibor	* Földes. 1923.05.10. Sonkádi Teréz - 2 é. orosz hf. -	k22	a21		8
125	Szakács Károly	* Sopron, 1923. - Győr	k40	a62		79
126	Szendei János	* Bonyhád 1920.11.03. Gödöllő, 1996.07.10. + Ausztrália	a15	a14		80
127	Szendrey Gedeon	* ? - + Stokholm, 1993.10.28.	a64	a19		81
128	Szentágotai József	*Barcs 1922.12.28- 45.04.16. seb.lh-ban lelőtték Ausztria - + Ausztrália	a6	a59		82
129	Szentgyörgyi Zoltár	* Nyírkércs, 1923. - börtön ?-	a26	a50		9

¹¹ 13	Székely Nándor	* Kisújszállás, 1922.01.05. Sütő Etel – 1994.04.fhdgy. - Gödöllő, 1996.július 8. – + Bp.	a29	a20		83		
131	Széplaky Jenő	* Füzesradvány, 1922.03.12. -	a74	a94				16
132	Szikszay István	* ? - hh. Prezlau, 1945.02.03. Fw 58-al Mu.-ok lelőtték	a65	a56	23			
133	Szőcs Lajos	* ? - 2 lgy. - +? 1994 óta nem válaszolt -	a16	a15				17
134	Tar János	* Pestszentlőrinc, 1924.04.30. – + Budapest, 1987.09.19	a36	a24		84		
135	Thoroczkai Oswald	Debrecen, 1924. –1946-ban börtönsérülés - + Budapest, 1990 ?	a38	a73		85		
136	Thurzó Jenő	* Törökszentmiklós, 1923.01.14. - ny.hdgy. + Szolnok, 1994.08.03.	k05	k02		86		
137	Török Ferenc	*Székelyhida, 1924. – + rh.Kenyeri, 19 44.12.04. Me 109 műszaki hiba	a52	a46	24			
138	Ujházi László	* Székesfehérvár, 1923.04.10. – + Székesfehérvár, 1978.05.10.	a06	a28		87		
139	Varga Lajos k.tiz	*Tab, 1924.05.06. + Balatonszabadi(Földvár) 1944.05.15.10.00 Héjával földnek ütközött	k07	-	25			
140	Veres Albert	* Erdély, 1923. - seb. Tapolca 1944.09. WM21-el megégett – + Ausztrália, 1997.04.03	k23	a42		88		
141	Vidonyi János	* Győr, 1924.05.09- - Gödöllő, 1995.02.13. - + ? Németország?	Oo	a04				18
142	Ifj. Vörös Sándor	* Gyöngyös, - + Chile, ?	a48	47				19
143	Wágner Vilmos	* Budapest, (?) - + Budapest, 1990.05.08.	k54	szkv		89		
144	Weingärtner János	*Budapest, 1920.V.14 Gödöllő, 1994.12. 20. + Budapest, 2000.07.10.	k06	k08		90		
145	Wunder Károly	*Győr, 1924. - + Waterford, (USA) 1992.06.18	szkv	-		91		
145	144	összesen 144 ebből:	-	-	25	91	9	19

259 Sportemlék. Az Akadémiák sportversenyein helyezést elérők kapták. Márvány táblára volt a bonz plakett rögzítve egy felirattal, mely a verseny helyét jelölte meg.

9 melléklet

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

Ssz	Tárgy	Oldal
1	Rövidítések	6
2	Vadász repülő csoportok tartózkodási ideje és helye	11
3	Repülés Szegeden avatásig	19

Ssz	Tárgy	Oldal
4	Repülés Szegeden avatás után	19
5	Éjjeli vadász csoport műszerrepülése Szegeden összesen	20
6	Repülés Acsád-Váton műszerrepülő kiképzés	21
7	Műszerrepülő Kiképzés összes óraszama	21
8	Repülés Imelyben	29
9	Repülés Vágfarkasdon	35
10	Repülés Zeltwegben	47
11	M.kir. honvéd romboló kiképző keret parancsnokság névsora	48
12	M.kir. honvéd romboló kiképző keret hadműveleti területen levő katonáinak névsora	54
13	Pintér Gyula és Sűrű Béla repülései Székesfehérvárott	
14	Ujházi László és Illés Ödön repülése Kenyeriben	
15	Szabó Károly 1944 július-szeptember hónapban repült ideje	
16	Szabó Károly hdgy. repült ideje	

10 melléklet

KÉPEK JEGYZÉKE

Oldal	Tárgy
7	Farkas Jenő, Szent László HADOSZTÁLY katonái Írták könyv és Évfolyámom története címlapja
8	EMLÉKKÖNYV és Emlékek Újtát Járva 1942-1944 könyvek címlapja
9	Forgács István, Frankó Endre, vitéz Szentgyörgyi Zoltán, Ferenczy Zoltán, Endrői György
10	Gótz Pál, Lengyel József, Papp Ferenc
13	Kárpátvolgyi István bérfizetési jegyzéke
14	Pozsgay Antal hdgy.,
15	Me – 210, A kéttörzsű Lightning, Péterdi Adolf fhdgy,
17	Czapáry Zoltán, Farkas Jenő, Ferenczy Zoltán, Ghyczy Márton, Horváth Gábor, Kovács János, Oláh László, Sasvári György
18	Szabó Imre, Szabó Tibor, Vidonyi János, Gáspár Béla, Molnár Béla, Nyitrai János, Thurzó Jenő
19	Somorjai József szds., Hangyál Mihály fhdgy.
22	Bf 210 C-1 gyorsbombázó repülőgép
23	Földi István – Pozsgay Antal és Hayden Sándor I. éves akadémikusok 1942-ben
25	Friedrich Fleischer német mk.hdgy., vitéz Szoó Lajos hdgy., Horváth Elemér hdgy.
25	Nardi olasz gyártású vadász gyakorló repülőgép Taszáron hasra szállt.
27	Dr. Balogh István o. hdp. őrm.
40	FW-190 vadász és zuhanóbombázó „kamikaze” gép
42	Telbisz Lránt szds.
43	MÁVAG Héja vadász repülőgép
44	Homér Imre szds-örgy két képe
46	Bücker 131 iskolagép és a Fw-58 gyakorló bombázó

Oldal	Tárgy
47	Friedrich Fleischermk. hdgy. századparancsnok, Ghyczy Márton,Ferenczy Zoltán, Szabó Tibor , Thurzó Jenő
57	Ghyczy Márton sírja Rettenegben
58	GASTHAUS PFAFFENSATTEL 1991.januárjában 1945. 04. 01.-05. 08 között az ABK/Z "UNGARN" és a m. kir. RKK.-ből alakult "hegyivadász" század harcálláspontja.
70	Nyárády Lajos szds., Ju 86 bombázó repülőgép
72	Balogh Pál , Szócs Lajos,Pintér Gyula, v. Diószeghy György
73	Inkey Győző ,Kardos Miklós, Kovács Sándor, Bati János,Bakonyi Miklós, Endrői György, Jencs Zoltán, Sűrű Béla
75	Bátorfi GyörgyJános, Nyáry
77	Horváth János, v.Horváth György, Keller László, Szendei János, Szendrei Gedeon, Székely Nándor, Tar János, Czulek József, Endrői József, Graffy György, Berkesy Máton, Forgács István, Polgár László, Balogh István, Imecs József, Bársony György, Egry Tamás, Kovács Gábor,Bardon Pál,v.Szentgyörgyi Zoltán
78	Szentágotai József, Kárpátvölgyi István, Sáros Mihály, Mátételki József,v. Rónay Kálmán, Dr.Nagy Gábor, Lassú Béla ,Besze Mihály,Kocsis Nándor Péter Károly
80	Bakcsy Gergely fhdgy.
91	Orosz Attila, Frankó András, Török Ferenc, Baradlay György, Gáspárfalvi József , Kiss Gyula, Szakács Károly, Bajza László, Nyáry György, Csizmadia Sándor, Polányi István, Bátorfi János, Asztalos Károly, Bojtor István, Bély Ödön,v.Berényi Sándor
93	Bözsöny György , Dinka Tibor, Lénárt Tivadar, Gál Iván,
94	Inokai András szds.
95	Herder László szds.
97	Tomor László szds.
100	Kövér Gábor szds., Iharos Elemér fhdgy., Mátay Andor, Nádor Ferenc , Polyák Tivadar, Pati Nagy Mklós
101	v.Horváth Béla, Eggenhoffer Béla, Mátételki Dezső, Szabó János, Farkas Károly , Lucskó András
102	Papp Tibor fhdgy, Eleöd Attila, Gótz Pál hdgy.
103	Nádor Ferenc, startírnok,
104	Bakonyi Tibor hdgy.,Török Ferenc hdgy.
105	Szabó János hdgy.,Eggenhoffer Béla hdgy., Nádor Ferenc hdgy.,Mátay Andor hdgy.
108	Csizmadia Sándor, v. Horváth Béla, Mátételki Dezső, Pati Nagy Miklós, Bátorfi János
109	Farkas Károly, vitéz Berényi Sándor ,Lénárt Tivadar, Lucskó Sándor
117	Kövér Gábor szds., Kubik László, Dávid Lajos, Lengyel József, Salamon László, Újházi László, B. Nagy Kálmán, Thorockay Oswald
118	Nagy Árpád, Hauser Tibor, Illés Ödön, v. Baranyay Tibor, Gádor Dénes, Alapi Zoltán, Frank József , Nehr Tibor , Cseh Károly ,
119	Ég a Solyom Kenyeriben
Oldal	Tárgy

121	Sűrű Béla zls., Jencs Zoltán zls., Kovács József őrgy., Potyondy László szds.
122	Potyondy László szds., Barkhorn né.örgy., Veres N., Hefty Frigyes haditudósító
123	v. Molnár László fhdgy.
124	Heppes Aladár alez.
125	Veszprém repülőtér a PUMA osztrály századainak álláshelyeivel
126	Scholz Miklós őrgy.
127	Szabó János hdgy., Asztalos Károly zls., Málík József hdgy.
128	Graffy György hdgy., Szentágotai József hdgy., vitéz Szentgyörgyi Zoltán hdgy. Lassú Béla, Bajza László hdgy.
129	Tóth Lajos hdgy., Kardos Miklós., Kovács Sándor, Bözsöny György, Dinka Tibor
130	Pintér Gyula hdgy., Szöcs Lajos hdgy., Gáspárfalvi József hdgy., Orosz Attila hdgy.
131	Frankó Endre hdgy.
139	Báti János hdgy.
140	Eggenhoffer Béla hdgy., Kovács József őrgy.
141	Szendei János hdgy., vitéz Horváth Béla hdgy., Lénárt Tivadar hdgy.
142	Potyondi László szds.
143	Inkey Viktor hdgy.
144	Sűrű Béci bevetések közben alszik., Lucskó András zls., Polányi István hdgy.
145	Mátételki Dezső, Pati Nagy Miklós, - Magyar Repülőterek Ausztriában 1945 tavaszán
148	Ladó Antal hdgy.
151	Lévay Győző szds.
155	1945.05.03-án az, ami vadászok minden Messzert és Fw-ot felégettek
164	v. Baradlay György, Gótzty Pál, Gál Iván, Kiss Gyula
165	Salamon II. László, Koronka Pá, Alapi Zoltán, Farkas Károly, Nehr Tibor , Eleőd Attila
170	Imecs József hdgy.,Széplaki Jenő hdgy.,Frank József hdp.őrm.
172	Miklóssy Sándor, Papp Ferenc, Szabó Károly, Bajay Guido,B. Nagy Kálmán, Veress Albert, Simon Pál, Juhász Gábor,Szikszai István Drávai Pál
173	Peller István, Gullay Mihály, Lóránth István, Soó Gáspár , Kiss Gyula, v. Márton György, Somody Zoltán, Weingärtner János, Bakó István, Oltay Aladár, Friedrich László, Kovács Ferenc, Pákozdi Sándor
186	Weissewarte repülőtér térképe
189	Ghyczy Tihamér szds.
190	Link Trainer vakrepülést szimuláló berendezés
197	Ferenczy Zoltán hdgy. szovjet hadifogságban tett útja és táborhelyei
200	A PUMA ezred elhelyezési épülete Welsben, a Langmar leányiskolában volt.
203	Bojtor István zls.
210	Mail de Camp-i táborban Miklóssy Sándor hdgy. rajza
Oldal	Tárgy
213	Foucarville térképe, - Hans Ulrich Rudel ezredes.
227	Schloss Saager a Szent Anna templommal , A Szent Anna templom, - Szüleimmel, A bárónő és a bérlő házaspár háza, előtte Pali öcsém, Patonai Éva, Édesanyám s jómagam
228	Koós Miska, Patonai Éva, Farkas Erzsébet, Remenyik Vilma, (a két szélső képen „szabvány „hadifogoly” ruhámban”)

ÉVFOLYAMOM TÖRTÉNETE I. Bevonulástól-Avatásig***Tartalomjegyzéke***

Bevezetés helyett.....	4
Történetünk Előzmények	6
Az Akadémia szervezete, parancsnokaink, oktatóink neve, rendfokozata és beosztásuk	9
Elhelyezésünk, és élet a hálótermekben. A-D osztály	14
Napirendünk	24
Étkezésünk, élelmezésünk.....	28
Újonckiképzés 1942. 10. 17 és 30 között.....	30
Elméleti oktatás alatti repülő gyakorlati kiképzés.....	34
Egyes tantárgyakhoz, tanárokhoz kapcsolódó történetek	36
Repülő kiképzésünk a REGVI 1. és 2. századánál az 1. félév alatt	45
Parancsnokainkra, tanárainkra jellemző történetek.....	50
Az I. évfolyam 2. félévben történő elméleti és gyakorlati kiképzés	52
A REGVI 1. század kihelyezése Váton 1943.05.03 és 28 között	59
A REGVI 1. század repülő kiképzése Szombathelyen 1943.05.29-07.20. között.	65
A REGVI 2. század repülő kiképzése Szombathelyen 1943.05.03.-28 között	
A REGVI 2. század kihelyezése Váton 1943.05.29 és 1943.06.30 között.	69
A REGVI 1.sz.d. és 2. század növendékeinek repülési teljesítménye Szombathelyen 1942.11.03.- 04. 30. és 1943.05.30- 1943.08.12. között (az 1. szd-nál 8; a 2. szd-nál 5 megmaradt repülő leírás alapján)	75
A II. évfolyam kiképzése Veszprémben	80
1. Repülő kiképzés Taszáron és Debrecenben 1943.09.15.-1943 11. 12. között.....	81
2. A II. évfolyam elméleti kiképzése 1943.11.13 -1944.03.15. között.	92
3.1. Veszprémben maradó csoport repülése 1943. 03.15. -1944.06.22. között	113
3.2. A Tapolcára kihelyezett csoport repülése 1943.03.17- 1944. 05. 08.-a illetve 1943. 04.20 -1944.06.30. között.....	120
3.3. A Tapolcára kihelyezett 2. csoport repülése 1943. 04.20. -1944.06.30. között. Tapolcán maradók „története”	130
3. 4. A tapolcai 1. csoport újra Veszprémben 1943. 06.08. -1944.06.22. között.....	132
Első egyedül repülésem CR 42-el.....	134
3. 5. Veszprémben történtek (06.17-e) eljövételünk után	143
3. 6. A Tapolcán maradtak áthelyezése és repülése Kenyeriben 1944. 06. 08.- 09.18. között.	149
4. MŰSZEREPÜLŐ KIKÉPZÉS SZEGEDEN	153
5. Az 1.Vadászátképző tanfolyam Székesfehérvár 1944.07.22–1944.08.10 között	160
6. A V A T Á S U N K 1944. augusztus 20-án	162
BEFEJEZÉSŰL.....	164
Mellékletek:	
1. A m. kir. Horthy István honvéd Repülő Akadémia 1944. augusztus 20-án avatásra került évfolyama kiképzésének összefoglaló táblázata.....	168
2. 1942-1944 évfolyam birtokomban levő Repülő Leírásai (Startkönyvei).....	173
3. É V F O L Y A M U N K N É V S O R A 2010 év elején.....	174
4. A m. kir. honvéd Repülő Akadémián repült és a történetben előforduló repülőgép típusok fontosabb adatai.....	178
CÍMEREK, FÉNYKÉPEK A KÜLSŐ ÉS BELSŐ BORÍTÓ LAPOKON	181

12 melléklet**Az első borítólapon (külső) 1. oldala**

A címlapon annak felső részén vitéz nagybányai Horthy Miklós Magyarország kormányzója 1944 augusztus 20-án avatási okmányunkat írja alá a Bólyai műszaki tiszti akadémián.

Az alsó képen Miklóssy Sándor évfolyamtársam rajza látható, amely a Foucarvillei fogolytábor drótkerítésén át mutatja a falu templomának tornyát.

A két kép között azok a szimbólumok láthatók, melyek akkori életünkre voltak jellemzőek.

Baloldalon a Szent László hadosztály alabárdos jelvénye mellett repülő hadnagyi vállapunk és törünk, középen mindannyijunk törekvését kifejező Vitézi Rend jelvénye, attól jobbra ugyancsak repülő tiszti tör, illetve a Puma Hadosztály jelvénye látható.

Az első borítólapon (belső) 2. oldala

Vitéz nagybányai Horthy Miklós a m.kir. Légierők legfőbb Hadura.